

DET KONGELIGE
KULTUR- OG LIKESTILLINGSDEPARTEMENT

Prop. 1 S

(2022–2023)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

FOR BUDSJETTÅRET 2023

Utgiftskapitler: 300–353

Inntektskapitler: 3300–3339 og 5568

DET KONGELIGE
KULTUR- OG LIKESTILLINGSDEPARTEMENT

Prop. 1 S

(2022–2023)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

FOR BUDSJETTÅRET 2023

Utgiftskapitler: 300–353

Inntektskapitler: 3300–3339 og 5568

Innhold

Del I	Innledning	9	Kap. 335	Medieformål	115
1	Regjeringens kultur- og likestillingspolitikk	11	Kap. 3335	Medieformål	123
1.1	Overordnede mål for kultur- og likestillingspolitikken	11	Kap. 337	Kompensasjons- og vederlagsordninger	123
1.2	Hovedprioriteringer i budsjettforslaget for 2023	12	Kap. 339	Pengespill, lotterier og stiftelser ..	125
1.3	Andre saker	13	Kap. 3339	Inntekter fra spill, lotterier og stiftelser	128
2	Oversikt over budsjettforslaget for 2023	15	Kap. 5568	Sektoravgifter under Kultur- og likestillingsdepartementet	128
3	Oppfølging av anmodnings- og utredningsvedtak	19	<i>Programkategori 08.45 Likestilling</i>	130	
Del II	Budsjettforslag	29	Kap. 350	Sekretariatet for Diskrimineringsnemnda	132
4	Nærmere omtale av bevilgningsforslaget	31	Kap. 351	Likestilling	133
<i>Programkategori 08.10 Administrasjon</i>	31	Kap. 352	Nedsatt funksjonsevne	140	
Kap. 300	Kultur- og likestillingsdepartementet	31	Kap. 353	Likestillings- og diskrimineringsombudet	145
Kap. 3300	Kultur- og likestillingsdepartementet	33	Del III	Andre saker	147
<i>Programkategori 08.15 Frivillighetsformål</i>	34	5	Fordeling av spilleoverskuddet	149	
Kap. 315	Frivillighetsformål	36	5.1	Fordeling av spilleoverskuddet fra Norsk Tipping AS	149
<i>Programkategori 08.20 Kulturformål</i>	42	5.2	Fordelingen av spilleoverskudd til kulturformål	149	
Kap. 320	Norsk kulturråd	46	5.2.1	Spilleoverskudd til kulturformål i 2023	152
Kap. 3320	Norsk kulturråd	57	5.3	Fordelingen av spilleoverskudd til idrettsformål	152
Kap. 322	Bygg og offentlige rom	57	5.3.1	Spilleoverskudd til idrettsformål i 2023	155
Kap. 3322	Bygg og offentlige rom	64	5.4	Fordelingen av spilleoverskudd til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner	155
Kap. 323	Musikk og scenekunst	64	5.5	Fordelingen av spilleoverskudd til helse- og rehabiliteringsformål	156
Kap. 3323	Musikk og scenekunst	70	5.6	Grasrotandelen	156
Kap. 325	Allmenne kulturformål	70	5.7	Overskudd fra bingo	156
Kap. 3325	Allmenne kulturformål	79	5.8	Tiltak mot spilleproblemer	156
Kap. 326	Språk- og bibliotekformål	79	6	En ansvarlig og aktiv pengespillpolitikk	158
Kap. 3326	Språk- og bibliotekformål	87	7	Frivillighetspolitikken	159
Kap. 327	Nidaros domkirkes restaureringsarbeider mv.	87	8	Samfunnsikkerhet og beredskap	164
Kap. 3327	Nidaros domkirkes restaureringsarbeider mv.	90	9	Likestilling i budsjettet og oppfølging av aktivitets- og redegjørelsespliktene	166
Kap. 328	Museer m.m.	90			
Kap. 329	Arkivformål	100			
Kap. 3329	Arkivformål	103			
<i>Programkategori 08.30 Medieformål m.m.</i>	104				
Kap. 334	Film- og dataspillformål	107			
Kap. 3334	Film- og dataspillformål	114			

9.1	Overordnet om departementets arbeid med likestillings- og diskriminering	166	12.3.7	Forslag om en egen tilskuddsordning for lokalkringkasting	198
9.2	Kultur- og likestillingsdepartementets og underliggende virksomheters likestillingsarbeid som offentlig myndighet	166	12.3.8	Konklusjon: fireårige styrings-signal for direkte mediestøtte	199
9.2.1	Kultur- og likestillingsdepartementets likestillingsarbeid som offentlig myndighet	166	12.4	NRKs allmennkringkastingsoppdrag	199
9.2.2	Underliggende virksomheters likestillingsarbeid som offentlig myndighet	169	12.4.1	Innledning – NRKs oppdrag	199
9.3	Kultur- og likestillingsdepartementets og underliggende virksomheters likestillingsarbeid som arbeidsgiver	172	12.4.2	Avgrensning av NRKs oppdrag	200
10	Omtale av klima- og miljø-saker	178	12.4.3	Avtalevilkår mv.	203
11	Oppfølging av FNs bærekraftsmål.....	181	12.4.4	Arkiv	204
12	Mediepolitisk styringssignal 2023–2026 og kommersiell allmennkringkasting.....	187	12.4.5	Musikk	205
12.1	Innledning og bakgrunn	188	12.4.6	Universell utforming	207
12.1.1	Innledning – regjeringens mediepolitikk	188	12.4.7	Språk	208
12.1.2	Fireårige økonomiske styrings-signaler	188	12.4.8	Inkludering og representasjon	210
12.2	Tendenser i mediemarkedet	191	12.4.9	Kulturdekning	211
12.2.1	Mediebruk og tilgang	191	12.4.10	Mengdekrav til ekstern programproduksjon	211
12.2.2	Mediemarkedet og økonomi	194	12.4.11	Blindsoner og særskilt regionalt ansvar	212
12.3	De direkte mediestøtteordningene	195	12.4.12	NRKs beredskapsansvar	213
12.3.1	Innledning – direkte mediestøtte ...	195	12.4.13	Fireårig styringssignal for NRK ...	214
12.3.2	Produksjonstilskudd til nyhets- og aktualitetsmedier	195	12.4.14	Ny NRK-plakat	216
12.3.3	Tilskudd til samiske aviser	196	12.5	Kommersiell allmennkringkasting	217
12.3.4	Tilskudd til innovasjon og utvikling	196	12.5.1	Kommersiell allmennkringkasting på TV	217
12.3.5	Distribusjonstilskudd til avisene i Finnmark	197	12.5.2	Kommersiell allmennkringkasting radio	224
12.3.6	Tilskudd til lokale lyd- og bilde-medier	197	12.6	Avvikling av fritak for elektroniske nyhetstjenester i merverdiavgiftsloven	225
			13	Forskning og utvikling på kultur-, frivillighets- og likestillingsfeltet.....	226
			Forslag		230
			Vedlegg		
			1	Gjeldende romertallsvedtak fra tidligere år	238
			2	Fordeling av enkeltstående tilskudd	239
			3	Omtale av ledernes ansettelsesvilkår i heleide statlige foretak	251

Tabelloversikt

Tabell 3.1	Oversikt over anmodnings- og utredningsvedtak, ordnet etter sesjon og nummer	19	Tabell 4.13	Fordeling av museenes totale kostnader 2019–2021	99
Tabell 4.1	Nøkkeltall Fond for lyd og bilde 2020–2021	50	Tabell 4.14	Tilgjengelige sider og besøk i Digitalarkivet i 2019, 2020 og 2021	103
Tabell 4.2	Norsk kulturfond – hovedfordeling av midler 2021	51	Tabell 4.15	Nøkkeltall fra Norsk filminstitutt 2019–2021	111
Tabell 4.3	Antall søknader og tildelinger ...	51	Tabell 4.16	Fordeling av ekstra bevilgninger fra NFI i forbindelse med koronapandemien	111
Tabell 4.4	Norsk kulturfond: Forholdet mellom antall søknader og antall tildelinger fordelt på fylke i 2021	53	Tabell 4.17	Fordeling av bevilgningen på post 71	117
Tabell 4.5	Antall søkere og tildelinger av stipend og garantiinntekt	54	Tabell 4.18	Tall for NRK AS 2017–2022	121
Tabell 4.6	Nasjonale kulturbygg – fordeling av bevilgning	60	Tabell 4.19	Utbetalt vederlag for offentlig bruk av åndsverk	125
Tabell 4.7	KORO – antall prosjekter i arbeid 2019–2021	62	Tabell 5.1	Fordeling av spilleoverskuddet til kulturformål 2022	149
Tabell 4.8	Antall publikum og arrangementer totalt og på turné i 2021 for musikk- og scenekunstinstitusjoner (post 70) og Riksteatret1	68	Tabell 5.2	Fordeling av spilleoverskuddet til idrettsformål 2022	152
Tabell 4.9	Fordeling av bevilgningen på kap. 325, post 71	72	Tabell 5.3	Fordeling av spilleoverskuddet til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner i 2022	156
Tabell 4.10	Utvalgte produksjonstall fra digitaliseringsprogrammet	85	Tabell 9.1	Rapportering på aktivitets- og redegjørelsesplikten som arbeidsgiver	172
Tabell 4.11	Fordeling av årsverk og besøks-tall, sortert etter fylke	97	Tabell 9.2	Kultur- og likestillingsdepartementet (kjønn, lønn, stilling) per 31. desember 2021. Prosent og tall (N)	173
Tabell 4.12	Fordeling av museenes totale inntekter 2019–2021	99			

DET KONGELIGE
KULTUR- OG LIKESTILLINGSDEPARTEMENT

Prop. 1 S

(2022–2023)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

FOR BUDSJETTÅRET 2023

Utgiftskapitler: 300–353

Inntektskapitler: 3300–3339 og 5568

*Tilråding fra Kultur- og likestillingsdepartementet 23. september 2022,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Støre)*

Del I
Innledning

1 Regjeringens kultur- og likestillingspolitikk

1.1 Overordnede mål for kultur- og likestillingspolitikken

Målet for kultur- og likestillingspolitikken er at folk i hele landet skal få frihet og mulighet til å leve det livet de ønsker.

Mulighetene for deltakelse skal ikke defineres av forhold som sosial bakgrunn, økonomi, kjønn og kjønnsidentitet, seksuell orientering, alder, funksjonsevne, etnisitet, eller hvor i landet du bor. Alle skal kunne ha gleden av kultur- og idrettsopplevelser. Derfor bygger regjeringen videre på fellesskapsløsningene i den norske modellen. Folk skal ha tilgang til kunst og kultur, uavhengig av hvem de er, og hvor de bor.

Kulturen bidrar til å skape levende lokalsamfunn og et godt liv for den enkelte. Regjeringen vil gjennomføre et nytt kulturløft som skal komme hele landet til gode, og med mål om gradvis å øke kulturens andel av statsbudsjettet til én prosent. I dette kulturløftet vil regjeringen særlig satse på den lokale og regionale kulturen. Regjeringen vil styrke de universelle ordningene, slik som bibliotek, fritidsklubber og Den kulturelle skolesekken. Målet er å bygge opp under fellesskapsløsningene, der målgruppen er alle.

Regjeringen vil legge til rette for flere kulturarbeidsplasser, sikre kulturinstitusjonene og satse på det frie feltet. Det er viktig at kunstnere i større grad anerkjennes som arbeidstakere på linje med andre arbeidsfolk. Regjeringen har derfor iverksatt arbeidet med en ny kunstmelding. Kultur- og kunstnerpolitikken skal på den ene siden sikre at befolkningen har tilgang til et mangfold av kunstuttrykk i hele landet og på den andre siden sikre et vitalt og mangfoldig kunstfelt med rimelige arbeidsvilkår for kunstnere. I meldingen skal dagens tiltak og virkemidler gjennomgås, og det skal legges fram forslag til en helhetlig kunstnerpolitikk.

Å styrke lokal og regional kultur handler både om økonomiske ressurser og et forsterket lovverk. Regjeringen har derfor iverksatt utredning av regionale kulturfond som skal stimulere til økt kunst- og kulturaktivitet lokalt. Målet er å styrke samspillet mellom profesjonelt og frivillig kultur-

liv, i tillegg til å forsterke lokal og regional kulturfrivillighet.

Kulturlivets rammer er basert på den samlede innsatsen fra staten, fylkeskommunene, kommunene og en rekke private aktører. Et godt samspill mellom offentlig og privat engasjement er viktig for å realisere de kulturpolitiske målene. Regjeringen har styrket samarbeidet med KS, slik at alle forvaltningsnivåer skal trekke i samme retning.

Fritidsaktiviteter og idrettstilbud skal være tilgjengelig for alle. Deltakelse i kor, korps, band, festivaler, dansegrupper, filmklubber, dataspilltreff, amatørteater, lesesirkler, historielag, kunstklubber og et mangfold av andre aktiviteter har stor betydning for den enkelte og i lokalsamfunnet. Regjeringen vil derfor igangsette arbeidet med å utvikle en strategi for hva kulturfrivilligheten består i, og hva som kan gjøres for å hindre barrierer for aktivitet og deltakelse.

Kulturfrivilligheten er også viktig for arbeidsmarkedet for profesjonelle kunstnere. Strategien for kulturfrivilligheten skal derfor se på samspillet mellom den profesjonelle og frivillige kulturen. Det er et mål å sikre tilgang på gode og riktige møteplasser for øvelse og framføring, samt å bidra til en bærekraftig økonomi gjennom gode tilskuddsordninger for kulturfrivilligheten. Arbeidet med strategien vil skje i nært samarbeid med organisasjonene for kulturfrivilligheten, kommunesektoren og andre statlige instanser.

Regjeringen vil særlig satse på barn og unge, og at terskelen for deltakelse i idrett og andre fritidsaktiviteter blir så lav som mulig. Regjeringen vil legge til rette for at det blir bygd flere idrettsanlegg og at prisene og utstyrspresset blir redusert. Frivilligheten og idretten skal ha god finansiering og stor frihet, slik at de blir i stand til å oppfylle sin samfunnsrolle som fellesskapsarena.

Regjeringens mål er at alle grupper i samfunnet har tilgang til et godt medietilbud og en opplyst offentlig samtale. Mediene er en forutsetning for ytringsfrihet og demokrati, og mediepolitikken er derfor grunnleggende demokratipolitikk. Det er viktig med troverdige, redaktørstyrte medier av høy kvalitet. Regjeringen vil sikre ytringsfrihet

gjennom de frie mediene, og redaktører og journalister skal ha et spesielt vern.

Arbeidet for likestilling og mot diskriminering står sentralt for regjeringen, og må foregå på alle sentrale samfunnsområder. Det omfatter en særskilt innsats på områdene likestilling mellom kvinner og menn, mellom mennesker med ulik seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk, i tillegg til funksjonsevne, etnisitet, religion og alder.

Regjeringen anerkjenner at selv om vi er kommet langt i arbeidet for et likestilt, mangfoldig og trygt samfunn for alle i Norge, er det fortsatt mye arbeid som gjenstår.

Regjeringen vil arbeide for et mindre kjønnsdelt arbeidsmarked. Det er et mål å sørge for at

flere kvinner i større grad blir økonomisk uavhengige. Regjeringen vil også styrke arbeidet mot seksuell trakassering og trappe opp innsatsen mot vold i nære relasjoner.

Natt til 25. juni 2022 ble skeive i Norge hardt rammet i det som virker som et målrettet angrep. Det ble en smertelig påminnelse om at det fortsatt må arbeides for at Norge skal bli et tryggere, mer likestilt og inkluderende samfunn for alle lhbt+personer. Organisasjonene som arbeider for å fremme mangfold innen kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk, spiller en særlig viktig rolle her.

Arbeidet med likestilling og mangfold er en hovedprioritering på tvers av Kultur- og likestillingsdepartementets politikkområder.

1.2 Hovedprioriteringer i budsjettforslaget for 2023

Kultur- og likestillingsdepartementets forslag til statsbudsjett er på til sammen 23,3 mrd. kroner. Det er en økning på 1 367 mill. kroner fra saldert budsjett 2022, eller tilsvarende 6,2 pst.

Hovedprioriteringene i budsjettforslaget er:

- Regjeringen vil legge til rette for full merverdiavgiftskompensasjon til frivillige organisasjoner, og foreslår å øke bevilgningene til ordningen med 125 mill. kroner, til totalt 2 025 mill. kroner i 2023. Sammen med økningen på 150 mill. kroner som ble innarbeidet ved behandlingen av tilleggsproposisjonen til statsbudsjettet 2022, innebærer det at ordningen er styrket med til sammen 275 mill. kroner.
- Regjeringen har etablert en strømstøtteordning for frivillige organisasjoner for å gjøre frivilligheten i stand til å opprettholde aktiviteten til tross for økte strømpriser. Ordningen foreslås videreført i første halvår 2023 med en samlet bevilgning på 770 mill. kroner.
- Regjeringen foreslår å øke tilskuddene til organisasjonene som arbeider med å fremme aksept for mangfoldet innen kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk, og foreslår å styrke tilskuddsordningen for lhbt+organisasjonene med 15 mill. kroner. Økningen skal blant annet bidra til å styrke oppfølgingen av lhbt+feltet etter angrepet i Oslo 25. juni 2022.
- Regjeringen vil fremme mangfold og talentutvikling innen film og dataspill, og foreslår å øke bevilgningene til Filmfondet med 20 mill. kroner i 2023. 5 mill. kroner av denne økningen er øremerket satsing på dataspill og dataspillkultur.

- Regjeringen vil styrke litteratur- og leselysttiltak med en økning på 1 mill. kroner hver til organisasjonene Foreningen !les, Leser søker bok og Norsk barnebokinstitutt. Regjeringen vil prioritere prosjekt- og utviklingsmidler til bibliotekfeltet når overskuddet av spillemidler til kulturformål skal fordeles i 2023.
- Regjeringen vil fremme samisk kunst og kultur og foreslår 5 mill. kroner til videre planlegging av prosjektet om nye lokaler for det samiske museet RiddoDuottarMuseat i Karasjok.
- Bevilgningene til kunstnerstipendordningene foreslås videreført med til sammen 434 mill. kroner, hvilket innebærer en videreføring av de 100 nye stipendhjemlene som ordningene ble styrket med i forbindelse med behandlingen av tilleggsproposisjonen til 2022-budsjettet. Videreføringen av stipendhjemlene og økningen i stipendsatsene er et ledd i regjeringens arbeid med å sikre kunstnere gode arbeidsmuligheter og arbeidsvilkår.
- Regjeringen vil styrke arbeidet med kjønnslikestilling. Bevilgningene til likestillingssentrene og andre likestillingspolitiske tiltak ble styrket ved behandlingen av tilleggsproposisjonen for statsbudsjettet 2022. Regjeringen foreslår å videreføre denne økningen i 2023.

Den økonomiske situasjonen er sterkt preget av krigen i Ukraina, energikrisen i Europa og kraftig prisvekst. Samtidig som norsk økonomi går for fullt, blir det dyrere å leve for folk. Hovedmålet med regjeringens forslag til statsbudsjett for 2023 er å få kontroll med den kraftige prisveksten,

skape trygghet rundt folks økonomi og arbeidsplasser, og utjevne de sosiale og geografiske forskjellene.

Trygg økonomisk styring beskytter vanlige folk mot høyere og raskere renteøkninger. I denne situasjonen handler trygg økonomisk styring om å bruke mindre penger. Dette vil også måtte gjelde for overføringene over kulturbudsjettet. Kultur- og frivillighetssektoren vil, som alle andre prioriterte sektorområder, måtte forholde seg til gjeldende økonomiske rammevilkår.

De statlige overføringene over kulturbudsjettet er i all hovedsak foreslått videreført i forslaget til statsbudsjett for 2023. I lys av den økonomiske situasjonen representerer det i seg selv en viktig prioritering.

1.3 Andre saker

Navngitte tilskuddsmottakere

Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ) har gjennomført en områdegjennomgang av praksis for navngiving av tilskuddsmottakere i statsbudsjettet. Tilskudd der mottakeren er navngitt i budsjettproposisjonen, utgjør unntak fra bestemmelsene i økonomiregelverket. Slike unntak kan være hensiktsmessige i enkelte tilfeller, for eksempel dersom det gjelder viktige formål uten alternative tilbydere, men navngitte mottakere kan også medføre mindre effektiv måloppnåelse fordi mottakeren unntas fra konkurranse og prioritering. Regjeringen har derfor startet et arbeid med å redusere antall navngitte tilskuddsmottakere i statsbudsjettet. Se Prop. 1 S (2022–2023) Gul bok for ytterligere beskrivelse.

På Kultur- og likestillingsdepartementets budsjett for 2022 er det navngitt om lag 320 tilskuddsmottakere med angitte beløp. Den samlede bevilgningen til disse formålene er på om lag 5,7 mrd. kroner i saldert budsjett 2022, noe som utgjør 37 pst. av det samlede budsjettet på ca. 21 mrd. kroner.

Kultur- og likestillingsdepartementet vil i lys av områdegjennomgangen sette i gang en prosess for å se på mulighetene for å redusere antall navngitte tilskuddsmottakere på departementets budsjettområde og innlemme disse i søkbare tilskuddsordninger. Slike søkbare ordninger må imidlertid utformes på en slik måte at de ivaretar overordnede kulturpolitiske mål, slik som f.eks. geografisk spredning, bredde i kulturtilbud og nødvendig forutsigbarhet for det profesjonelle kulturlivet. Departementet vil legge vekt på å for-

ankre et slikt arbeid i nær dialog med sektoren og berørte aktører.

Justeringer i tilskuddsforvaltningen

De senere år er store deler av tilskuddsforvaltningen i Kultur- og likestillingsdepartementet delegert til underliggende virksomheter. Dette gjelder forvaltning av både tilskuddsordninger og enkeltvise tilskudd til navngitte mottakere. Et gjennomgående prinsipp i forvaltning av tilskudd er at den skal tilpasses tilskuddets omfang, risiko og vesentlighet. Med bakgrunn i utvikling av regelverk og at en større andel av tilskuddsforvaltningen er overført til underliggende virksomheter, har departementet modifisert inndelingen i ulike styringsnivåer fastsatt i Prop. 1 S (2010–2011). Det er utarbeidet egne regler for oppfølging av tilskudd der forvaltningen er delegert. I den grad forvaltning av tilskudd gjennomføres av departementet selv, er den basert på risikovurderinger som er knyttet til tilskuddets vesentlighet, størrelse og tidshorisont.

Kompensasjonsberegninger i forbindelse med innføring av ny premiemodell for statlige virksomheter fra 2022

Statens pensjonskasse (SPK) innførte fra og med 2022 en ny hendelsesbasert og virksomhets-spesifikk premiemodell for statlige virksomheter. Det ble lagt opp til at omleggingen skulle være om lag budsjettneutryl på innføringstidspunktet, ved at de berørte virksomhetene fikk en reduksjon eller en økning i bevilgningen i tråd med endret premie, sammenlignet med hva som ville fulgt av gammelt premiesystem. Saken var omtalt i Prop. 1 S (2021–2022) for Arbeids- og sosialdepartementet på sidene 28 og 29.

I etterkant av at kompensasjonsberegningene ble gjennomført, er det registrert forhold som tilsier at virksomhetene samlet er noe overkompensert. Dette skyldes at beregningene i saldert budsjett 2022 av pensjonspremier etter gammel premiemodell var basert på estimert pensjonsgrunnlag per 1. januar 2022. Grunnlaget ble ved en inkurie ikke oppjustert med lønnsveksten gjennom året. Det betyr at premieanslagene etter gammel modell skulle vært noe høyere, som igjen betyr at kompensasjonen skulle vært noe lavere. Regjeringen foreslår som følge av dette å redusere bevilgningene på Kultur- og likestillingsdepartementets budsjett med til sammen 2,6 mill. kroner. Forslaget berører utgiftsbevilgningene på driftspostene (01-postene). Det vises til Arbeids-

og inkluderingsdepartementets Prop. 1 S (2022–2023) for nærmere omtale.

Endrede jobbreisevaner

Covid-19-pandemien endret våre jobbreisevaner og førte til økt samhandling på digitale plattfor-

mer. Erfaringer etter pandemien viser at disse endringene vedvarer. På bakgrunn av dette foreslås de samlede driftsbevilgningene (01-postene) under Kultur- og likestillingsdepartementet redusert med 9 mill. kroner.

2 Oversikt over budsjettforslaget for 2023

Utgifter fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023	Endring i pst.
	Administrasjon				
300	Kultur- og likestillingsdepartementet	204 526	204 326	208 721	2,2
	<i>Sum kategori 08.10</i>	<i>204 526</i>	<i>204 326</i>	<i>208 721</i>	<i>2,2</i>
	Frivillighetsformål				
315	Frivillighetsformål	2 583 012	2 702 209	3 561 520	31,8
	<i>Sum kategori 08.15</i>	<i>2 583 012</i>	<i>2 702 209</i>	<i>3 561 520</i>	<i>31,8</i>
	Kulturformål				
320	Norsk kulturråd	2 179 490	2 185 544	2 253 062	3,1
322	Bygg og offentlige rom	457 681	619 528	517 981	-16,4
323	Musikk og scenekunst	2 936 457	2 832 022	2 909 372	2,7
325	Allmenne kulturformål	4 954 858	475 243	460 253	-3,2
326	Språk- og bibliotekformål	950 940	995 589	1 011 691	1,6
327	Nidaros domkirkes restaurerings- arbeider mv.	89 112	93 443	95 188	1,9
328	Museer m.m.	2 425 602	2 114 935	2 366 415	11,9
329	Arkivformål	442 172	490 449	492 849	0,5
	<i>Sum kategori 08.20</i>	<i>14 436 312</i>	<i>9 806 753</i>	<i>10 106 811</i>	<i>3,1</i>
	Medieformål m.m.				
334	Film- og dataspillformål	923 543	926 549	963 902	4,0
335	Medieformål	6 859 351	7 416 443	7 523 958	1,4
337	Kompensasjons- og vederlags- ordninger	277 349	290 905	315 030	8,3
339	Pengespill, lotterier og stiftelser	92 801	98 449	102 615	4,2
	<i>Sum kategori 08.30</i>	<i>8 153 044</i>	<i>8 732 346</i>	<i>8 905 505</i>	<i>2,0</i>
	Likestilling				
350	Sekretariatet for Diskriminerings- nemnda	22 476	25 075	26 496	5,7

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023	Endring i pst.
351	Likestilling	77 198	115 409	134 634	16,7
352	Nedsatt funksjonsevne	341 176	323 912	332 637	2,7
353	Likestillings- og diskriminerings- ombudet	49 042	49 040	50 195	2,4
	<i>Sum kategori 08.45</i>	<i>489 892</i>	<i>513 436</i>	<i>543 962</i>	<i>5,9</i>
	<i>Sum programområde 08</i>	<i>25 866 786</i>	<i>21 959 070</i>	<i>23 326 519</i>	<i>6,2</i>
	<i>Sum utgifter</i>	<i>25 866 786</i>	<i>21 959 070</i>	<i>23 326 519</i>	<i>6,2</i>

Inntekter fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023	Endring i pst.
Administrasjon					
3300	Kultur- og likestillingsdepartementet		93	96	3,2
	<i>Sum kategori 08.10</i>		93	96	3,2
Kulturformål					
3320	Norsk kulturråd	10 554	4 540	4 676	3,0
3322	Bygg og offentlige rom	21 663	33 487	34 491	3,0
3323	Musikk og scenekunst	16 467	30 497	31 412	3,0
3325	Allmenne kulturformål	2 004	2 273	2 341	3,0
3326	Språk- og bibliotekformål	33 301	39 067	40 239	3,0
3327	Nidaros domkirkes restaurerings- arbeider mv.	19 622	36 462	37 556	3,0
3329	Arkivformål	5 184	12 472	7 846	-37,1
	<i>Sum kategori 08.20</i>	108 795	158 798	158 561	-0,1
Medieformål m.m.					
3334	Film- og dataspillformål	9 976	13 447	13 851	3,0
3335	Medieformål	2 985	2 297	3 120	35,8
3339	Inntekter fra spill, lotterier og stiftelser	17 261	16 194	16 414	1,4
	<i>Sum kategori 08.30</i>	30 222	31 938	33 385	4,5
Skatter og avgifter					
5568	Sektoravgifter under Kultur- og likestillingsdepartementet	86 438	107 510	106 620	-0,8
	<i>Sum kategori 08.50</i>	86 438	107 510	106 620	-0,8
	<i>Sum programområde 08</i>	225 455	298 339	298 662	0,1
	<i>Sum inntekter</i>	225 455	298 339	298 662	0,1

Under Kultur- og likestillingsdepartementet blir stikkordet «kan overføres» foreslått knyttet til disse postene utenom postgruppe 30–49

			(i 1 000 kr)	
Kap.	Post	Betegnelse	Overført til 2022	Forslag 2023
315	21	Forskning, utredning og spesielle driftsutgifter	7 661	10 230
320	72	Kunstnerstipend m.m.	26 139	266 620
322	21	Spesielle driftsutgifter	4 402	41 140
322	70	Nasjonale kulturbygg	44 923	435 600
323	21	Spesielle driftsutgifter	11 802	66 046
325	21	Forskning, utredning og spesielle driftsutgifter	25 062	28 389
325	75	EUs program for kultur og audiovisuell sektor m.m.	7 480	97 900
326	21	Spesielle driftsutgifter	3 695	17 188
329	21	Spesielle driftsutgifter	3 301	4 971
334	21	Spesielle driftsutgifter		6 998
334	72	Insentivordningen for film- og serieproduksjoner	44 583	39 500
334	73	Regionale filmvirksomheter	3 501	114 620
334	75	Internasjonale film- og medieavtaler	3 449	20 060
335	74	Tilskudd til lokale lyd- og bildemedier	11 856	22 240
337	71	Vederlagsordninger mv.	5 246	260 430
339	21	Spesielle driftsutgifter	610	6 282
351	21	Spesielle driftsutgifter	1 082	20 659
352	21	Spesielle driftsutgifter	5 122	20 682

3 Oppfølging av anmodnings- og utredningsvedtak

Nedenfor gis en oversikt over oppfølging av anmodnings- og utredningsvedtak under Kultur- og likestillingsdepartementet. Oversikten inkluderer alle vedtak fra stortingssesjonen 2021–2022, samt de vedtakene fra tidligere stortingssesjoner som kontroll- og konstitusjonskomiteen i Innst.

141 S (2021–2022) mente ikke var kvittert ut. I tabellen nedenfor angis det også hvorvidt departementet planlegger om rapporteringen knyttet til anmodningsvedtaket nå avsluttes, eller om departementet vil rapportere konkret på vedtaket også i neste års budsjettproposisjon.

Tabell 3.1 Oversikt over anmodnings- og utredningsvedtak, ordnet etter sesjon og nummer

Sesjon	Vedtaks nr.	Stikkord	Rapportering avsluttes (Ja/Nei)
2021–2022	35, nr. 48	Mål om å sikre et trygt arbeidsliv	Ja
2021–2022	397	Sikre økte bevilgninger til enkeltkommuner som ikke har fått tildelt tilstrekkelige midler til å dele ut strømstøtte til frivillige organisasjoner i sin kommune	Ja
2021–2022	402	Utvide definisjonen av pengespill på hest	Ja
2021–2022	403	Følge opp veilederen «Møteplasser for dataspill og datakultur»	Nei
2021–2022	501	Styrke samarbeidet for en sunnere idrett og forebygging av kroppsmisnøye og spiseforstyrrelser i idretten	Nei
2021–2022	502	Handlingsplan for en tryggere idrett og forebygging av kroppsmisnøye og spiseforstyrrelser i idretten – sette ned kompetansegruppe	Nei
2021–2022	503	Handlingsplan for en tryggere idrett og forebygging av kroppsmisnøye og spiseforstyrrelser i idretten	Nei
2020–2021	66	Kriterier for statlig støtte til internasjonale idrettsarrangement som skal arrangeres i Norge	Ja
2020–2021	755	Stortingsmelding om seksuell trakassering	Nei
2020–2021	788	Innlemme symbolspråk i språkloven	Nei
2018–2019	706	Endre forskrift om kringkasting	Nei
2017–2018	199	Kunstnermelding	Nei
2017–2018	690	Sterkere begrensninger på reklame for lovlige spillaktører	Ja
2017–2018	695	Innføring av DNS-blokkering av nettsidene til uregulerte spillsekskaper.	Nei
2017–2018	729	Utrede tvisteløsningsordning for fastsetting av rimelig vederlag	Nei

Tabell 3.1 Oversikt over anmodnings- og utredningsvedtak, ordnet etter sesjon og nummer

Sesjon	Vedtak nr.	Stikkord	Rapportering avsluttes (Ja/Nei)
2017–2018	730	Vurdere regler om at leverandører av netjtjenester må bidra til at rettighetshavere får vederlag	Nei
2017–2018	731	Utrede om strømming av åndsverk i klasserom skal bli vederlagspliktig	Nei
2017–2018	894	Tiltak i melding til Stortinget om sikring av menneskerettighetene for utviklingshemmede	Nei
2017–2018	895	Melding til Stortinget om sikring av menneskerettighetene for utviklingshemmede	Nei
2017–2018	896	Melding til Stortinget om sikring av menneskerettighetene for utviklingshemmede – rett til arbeid	Nei
2017–2018	897	Melding til Stortinget om sikring av menneskerettighetene for utviklingshemmede – rett til helsetjenester	Nei
2017–2018	900	Melding til Stortinget om sikring av menneskerettighetene for utviklingshemmede – universell utforming skolebygg	Nei
2017–2018	901	Melding til Stortinget om sikring av menneskerettighetene for utviklingshemmede – kjøpe og eie bolig	Nei
2017–2018	902	Melding til Stortinget om sikring av menneskerettighetene for utviklingshemmede – likeverdige tjenester	Nei
2017–2018	903	Melding til Stortinget om sikring av menneskerettighetene for utviklingshemmede – koordinering av tjenester	Nei
2017–2018	904	Melding til Stortinget om sikring av menneskerettighetene for utviklingshemmede – FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne	Nei
2017–2018	905	Melding til Stortinget om sikring av menneskerettighetene for utviklingshemmede – fritidsaktiviteter og livssyn	Nei
2017–2018	906	Melding til Stortinget om sikring av menneskerettighetene for utviklingshemmede – skolefritidsordning	Nei
2016–2017	638	Hovedbingospill via internett	Ja
2014–2015	60	Nasjonalgalleriet	Nei

Stortingssesjon (2021–2022)

Mål om å sikre et trygt arbeidsliv

Vedtak 35, nr. 48, 2. desember 2021

«Stortinget ber regjeringen sikre at blant målene som fremmes for institusjoner som mottar hele sitt tilskudd fra staten, eller gjennom en 70/30-delning, også inkluderes at institusjonene går foran for å sikre et trygt arbeidsliv, med særlig vekt på faste ansettelser og ivaretagelse av opphavsrett.»

Dokumentene som ligger til grunn for anmodningsvedtaket, er Innst. 2 S (2021–2022) og Meld. St. 1 (2021–2022) *Nasjonalbudsjettet 2022*.

Kultur- og likestillingsdepartementet la inn følgende tekst i tilskuddsbrev til aktuelle tilskuddsmottakere for 2022: «De etablerte, offentlig finansierte institusjonene har et særlig ansvar for å sikre gode og forutsigbare arbeidsforhold, og for å sørge for at opphavsretten ivaretas, herunder reglene om rett til rimelig vederlag i åndsverkloven.» Anmodningsvedtaket anses som fulgt opp, og rapporteringen avsluttes.

Sikre økte bevilgninger til enkeltkommuner som ikke har fått tildelt tilstrekkelige midler til å dele ut strømstøtte til frivillige organisasjoner i sin kommune.

Vedtak nr. 397, 17. februar 2022

«Stortinget ber regjeringen løpende sikre økte bevilgninger til enkeltkommuner som kan dokumentere at de ikke har fått tildelt tilstrekkelige midler til å dele ut støtte til frivillige organisasjoner i sin kommune med om lag tilsvarende dekningsgrad som stønadsordningen for private husholdninger, og komme tilbake med forslag i revidert nasjonalbudsjett for 2022 dersom det blir behov for økte bevilgninger.»

Dokumentene som ligger til grunn for anmodningsvedtaket, er Innst. 151 S (2021–2022) og Prop. 58 S (2021–2022) *Endringer i statsbudsjettet 2022 under Kultur- og likestillingsdepartementet (midlertidig tilskuddsordning for frivillige organisasjoner som følge av ekstraordinære strømpriser)*.

Kultur- og likestillingsdepartementet har gitt ekstra bevilgninger til alle kommuner som har rapportert at de ikke fikk tildelt tilstrekkelig midler for å betale ut strømstøtte til frivillige organisasjoner i sin kommune. Det har ikke vært behov for økte bevilgninger.

Anmodningsvedtaket anses som fulgt opp, og rapporteringen avsluttes.

Utvide definisjonen av pengespill på hest

Vedtak nr. 402, 1. mars 2022

«Stortinget ber regjeringen utvide definisjonen av pengespill på hest til også å omfatte digitale og virtuelle spill på hest.»

Dokumentene som ligger til grunn for anmodningsvedtaket, er Innst. 163 L (2021–2022) og Prop. 220 L (2020–2021) *Lov om pengespill (pengespilloven)*.

Ved behandlingen av pengespilloven fremmet flertallet i familie- og kulturkomiteen (H, FrP, SV og V) anmodningsvedtaket som ber regjeringen «utvide definisjonen av pengespill på hest til også å omfatte digitale og virtuelle spill på hest». I første behandling av loven fikk dette forslaget flertall, men i forbindelse med annen gangs votering viste KrF til at de hadde stemt for forslaget ved en inkurie, og trakk sin støtte. Anmodningsvedtaket har derfor i realiteten ikke flertall på Stortinget.

På denne bakgrunn foreslår regjeringen å oppheve vedtak nr. 402, 1. mars 2022, jf. forslag til vedtak VII. Rapporteringen på anmodningsvedtaket avsluttes.

Følge opp veilederen «Møteplasser for dataspill og datakultur»

Vedtak nr. 403, 1. mars 2022

«Stortinget ber regjeringen følge opp veilederen «Møteplasser for dataspill og datakultur» og vurdere hvordan man ytterligere kan bidra til å gjøre det enklere for kommuner og andre som ønsker å utvikle attraktive, tilgjengelige og inkluderende møteplasser der barn og ungdom som er interesserte i datakultur, opplever å bli sett og kan føle seg trygge.»

Dokumentene som ligger til grunn for anmodningsvedtaket, er Innst. 155 S (2021–2022) og Dokument 8:24 S (2021–2022) *Representantforslag om et løft for den digitale spillkulturen*.

Regjeringen vil følge opp vedtaket med den kommende strategien for dataspillpolitikken.

Styrke samarbeidet for en sunnere idrett og forebygging av kroppsmisnøye og spiseforstyrrelser i idretten

Vedtak 501, 28. april 2022

«Stortinget ber regjeringen om å ha god dialog med idretten for å styrke samarbeidet for en sunnere idrett og å bidra til å hindre kroppsmisnøye og spiseforstyrrelser.»

Dokumentene som ligger til grunn for anmodningsvedtaket, er Innst. 246 S (2021–2022) og Dokument 8:71 S (2021–2022) *Representantforslag om en tryggere idrett og forebygging av kroppsmisnøye og spiseforstyrrelser i idretten*.

Regjeringen kommer tilbake til Stortinget på egnet måte.

Handlingsplan for en tryggere idrett og forebygging av kroppsmisnøye og spiseforstyrrelser i idretten – sette ned kompetansegruppe

Vedtak 502, 28. april 2022

«Stortinget ber regjeringen sette ned en tverrfaglig, koordinerende kompetansegruppe hvor Norges idrettsforbund inviteres til administrativt å lede utarbeidelsen av et forslag til en handlings-

plan for en tryggere idrett og forebygging av kroppsmisnøye og spiseforstyrrelser i idretten.»

Dokumentene som ligger til grunn for anmodningsvedtaket, er Innst. 246 S (2021–2022) og Dokument 8:71 S (2021–2022) *Representantforslag om en tryggere idrett og forebygging av kroppsmisnøye og spiseforstyrrelser i idretten.*

Regjeringen kommer tilbake til Stortinget på egnet måte.

Handlingsplan for en tryggere idrett og forebygging av kroppsmisnøye og spiseforstyrrelser i idretten

Vedtak 503, 28. april 2022

«Stortinget ber regjeringen legge frem et forslag til en handlingsplan for en tryggere idrett og forebygging av kroppsmisnøye og spiseforstyrrelser i idretten, som bygger på forslaget utarbeidet av en tverrfaglig, koordinerende kompetansegruppe. Dette forslaget til handlingsplan skal legges frem i et samarbeid mellom Kulturdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet og Kunnskapsdepartementet.»

Dokumentene som ligger til grunn for anmodningsvedtaket, er Innst. 246 S (2021–2022) og Dokument 8:71 S (2021–2022) *Representantforslag om en tryggere idrett og forebygging av kroppsmisnøye og spiseforstyrrelser i idretten.*

Regjeringen kommer tilbake til Stortinget på egnet måte.

Stortingssesjon (2020–2021)

Kriterier for statlig støtte til internasjonale idrettsarrangement som skal arrangeres i Norge

Vedtak nr. 66, 10. november 2020

«Stortinget ber regjeringen utrede hvilke kriterier som bør innfris for statlig støtte til internasjonale idrettsarrangement som skal arrangeres i Norge.»

Dokumentene som ligger til grunn for anmodningsvedtaket, er Innst. 48 S (2020–2021) og Dokument 8:95 S (2018–2019) *Representantforslag om straffeforfølgning av de som tjener penger på idrettsprestasjoner som følge av doping og krav til endringer i internasjonal idrett.*

Anmodningsvedtaket ble i sin tid fremmet av stortingsrepresentanter fra partiene Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti. Disse partiene har i dag 68 av i alt 169 represen-

tanter på Stortinget. Med dette som utgangspunkt er det ikke lenger flertallsgrunnlag for dette vedtaket på Stortinget.

På denne bakgrunn foreslår regjeringen å oppheve vedtak nr. 66, 10. november 2020, jf. forslag til vedtak VII. Rapporteringen på anmodningsvedtaket avsluttes.

Stortingsmelding om seksuell trakassering

Vedtak nr. 755, 11. mars 2021

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en stortingsmelding med en bred gjennomgang av ulike arbeidsfelt og sektorer i samfunnet, der det foreslås tiltak som kan bidra til å forebygge seksuell trakassering i det norske samfunnet. Arbeidet må omfatte alle typer trakassering, samt trusler og vold.»

Dokumentene som ligger til grunn for anmodningsvedtaket, er Innst. 270 S (2020–2021) og Dokument 8:135 S (2019–2020) *Representantforslag om en norsk offentlig utredning om seksuell trakassering.*

Regjeringen har igangsatt arbeid med en melding til Stortinget om seksuell trakassering. Meldingen vil kartlegge omfanget av seksuell trakassering, samt foreslå forebyggende tiltak når det gjelder seksuell trakassering i arbeidsliv, opplæringssektoren og på kultur- og fritidsarenaer.

Innlemme symbolspråk i språkloven

Vedtak nr. 788, 25. mars 2021

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en sak om symbolspråk, der det foreslås hvordan retten til symbolspråk kan innlemmes i språkloven.»

Dokumentene som ligger til grunn for anmodningsvedtaket, er Innst. 253 L (2020–2021) og Prop. 108 L (2019–2020) *Lov om språk.*

Språkloven trådte i kraft fra 1. januar 2022. Språkloven gir ingen konkrete, individuelle rettigheter, bortsett fra de rettene som er videreført fra målloven, og som gjelder nynorsk og bokmål. Formålet med loven er å sikre status og vern for norsk, samiske språk, kvensk, romani, romanes og norsk tegnspråk.

Gjennom dialogmøter er det har avklart at interesseorganisasjonene ønsker seg en anerkjennelse av ASK (alternativ og supplerende kommunikasjon) som språk – ut fra en argumentasjon om

at ASK er språk på linje med de andre språkene som er omfattet av språkloven. Departementet anerkjenner på den ene siden det viktige likestillingsperspektivet som ligger i en slik argumentasjon. På den annen side viser relevante språkfaglige miljøer til at ASK er et kommunikativt verktøy for å uttrykke språk, men regnes vanligvis ikke som et språk i konvensjonell lingvistisk forstand. Kultur- og likestillingsdepartementet skal arbeide videre med oppfølging av anmodningsvedtaket i samarbeid med Kunnskapsdepartementet og aktuelle aktører i relevante fagmiljøer. Regjeringen kommer etter det tilbake til Stortinget på en egnet måte.

Stortingssesjon (2018–2019)

Endre forskrift om kringkasting

Vedtak nr. 706, 21. juni 2019

«Stortinget ber regjeringen endre forskrift om kringkasting slik at fotball-VM og fotball-EM for kvinner anses som begivenheter av vesentlig samfunnsmessig betydning, på linje med andre tilsvarende idrettsarrangementer, og sikres vederlagsfri visning.»

Vedtaket ble truffet ved behandlingen av Innst. 391 S (2018–2019) *Innstilling fra finanskomiteen om revidert nasjonalbudsjett 2019, om tilleggsbevillinger og omprioriteringer i statsbudsjettet 2019, og om endringer i skatter og avgifter i statsbudsjettet for 2019.*

Kultur- og likestillingsdepartementet har i høringsnotat om forslag til gjennomføring av endringsdirektivet til AMT-direktivet foreslått å legge til fotball-VM og fotball-EM for kvinner i listen over viktige begivenheter i kringkastingsforskriften. Regjeringen kommer tilbake til Stortinget på egnet måte.

Stortingssesjon (2017–2018)

Kunstnermelding

Vedtak nr. 199, 12. desember 2017

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en egen Kunstnermelding»

Dokumentene som ligger til grunn for vedtaket, er Innst. 14 S (2017–2018) og Prop. 1 S (2017–2018).

Kultur- og likestillingsdepartementet har i lang tid arbeidet med en kunstnermelding. Arbeidet med meldingen har blitt utsatt på grunn av

koronapandemiens konsekvenser for kunst- og kulturlivet, med uforutsigbarhet og dårligere oversikt når det gjelder aktivitet og økonomi. Meldingen bygger på målene i Hurdalsplattformen og vil vektlegge kunstneres arbeidsvilkår og sosiale rettigheter, samt muligheter for å virke som kunstner i hele landet. Regjeringen kommer tilbake til Stortinget på egnet måte.

Sterkere begrensninger på reklame for lovlige pengespillaktører

Vedtak nr. 690, 7. mai 2018

«Stortinget ber regjeringen vurdere sterkere begrensninger på reklame for lovlige pengespillaktører, samt vurdere om andre målemetoder enn pengebruk må brukes i reguleringen av omfanget.»

Dokumentet som ligger til grunn for anmodningsvedtaket, er Innst. 242 S (2017–2018), jf. Dokument 8:110 S (2017–2018) *Representantforslag om en mer ansvarlig spillpolitikk.*

Med virkning fra 1. januar 2021 strammet Kultur- og likestillingsdepartementet inn retningslinjene for markedsføring for Norsk Tipping og Norsk Rikstoto, blant annet med krav om at virkemiddelbruken i markedsføring av høye gevinster og penger til gode formål tones ned. Ny lov om pengespill (pengespilloven) trer i kraft 1. januar 2023. Etter loven kan lovlig pengespill bare markedsføres så langt det er nødvendig for å informere om spilltilbudet og å lede spillelysten i samfunnet til ansvarlige og trygge spilltilbud. Videre er det forbudt å markedsføre pengespill mot mindreårige og direkte mot dem som har reservert seg mot slik markedsføring hos pengespilltilbyderen. Ny pengespillforskrift ble sendt på høring i mai 2022. Her foreslås det ytterligere begrensninger på reklame for lovlig pengespillaktører, herunder et krav om å merke all markedsføring med tydelig informasjon om aldersgrense og kontaktinformasjon til Hjelpelinjen, krav om at markedsføringen skal være balansert i forholdet mellom risiko og ansvarlighet, forbud mot å bruke personer under 18 år i markedsføringen og forbud mot å markedsføre høyrisikospill som kasinospill.

Når det gjelder anmodningen om å vurdere andre målemetoder enn pengebruk i regulering av omfanget, ble det i høringsnotatet til ny pengespillforskrift vurdert at det ikke er hensiktsmessig å ta i bruk målemetoder basert på verken pengebruk, rekkevidde eller effekt i reguleringen av omfanget av markedsføring av pengespill. Dette

henger sammen med at det allerede er innført og foreslått sterkere begrensninger på innholdet og omfanget av de lovlige pengespilltilbydernes markedsføring både i ny pengespillov og i dette forslaget til ny pengespillforskrift, herunder den nevnte nødvendighetsavgrensningen i ny pengespillov, med de presiseringer som er gitt i forslag til ny pengespillforskrift. Det ble vist til at de begrensningene som allerede er innført eller foreslått, herunder strengere regulering av hvilke pengespill som kan markedsføres og begrensninger i markedsføringens innhold, også vil bidra til å begrense det totale markedsføringstrykket for pengespill i Norge. Dette reduserer behovet for å innføre krav til bruk av konkrete målemetoder for å regulere omfanget av markedsføringen. Det ble for øvrig vist til at pengespillmarkedet er preget av en rask utvikling i teknologi og spilltilbud, og det er vanskelig å skulle spå utviklingen fram i tid. Enerettstilbydernes behov for å møte den ulovlige konkurransen fra utenlandske pengespillselskaper gjør derfor at det ikke vurderes som formålstjenlig å fastsette noen konkret grense for omfanget av markedsføringen for de statlig kontrollerte spillene.

Anmodningsvedtaket anses som fulgt opp, og rapporteringen avsluttes.

Innføring av DNS-blokkering av nettsidene til uregulerte spillskaper

Vedtak nr. 695, 7. mai 2018

«Stortinget ber regjeringen stanse pengespill hos uregulerte pengespillselskaper ved å innføre DNS-blokkering av nettsidene deres. Regjeringen bes i budsjett for 2019 omtale fremdriftsplanen for dette arbeidet.»

Dokumentet som ligger til grunn for anmodningsvedtaket, er Innst. 242 S (2017–2018). jf. Dokument 8:110 S (2017–2018) *Representantforslag om en mer ansvarlig spillpolitikk*.

Kultur- og likestillingsdepartementet sendte 21. september 2021 et lovforslag på høring om DNS-blokkering på nettsider med uregulerte pengespill. Departementet kommer tilbake til Stortinget på egnet måte.

Utrede tvisteløsningsordning for fastsetting av rimelig vederlag

Vedtak nr. 729, 15. mai 2018

«Stortinget ber regjeringen utrede en tvisteløsningsordning for fastsetting av rimelig vederlag og komme tilbake til Stortinget med egen sak på egnet måte.»

Dokumentet som ligger til grunn for anmodningsvedtaket, er Innst. 258 L (2017–2018), jf. Prop. 104 L (2016–2017) *Lov om opphavsrett til åndsverk (åndsverkloven)*.

Departementet vil utrede saken og sende et forslag på alminnelig høring, og deretter komme tilbake til Stortinget. Utredningen vil skje i sammenheng med gjennomføringen av EUs digitalmarkedsdirektiv ((EU) 2019/790).

Vurdere regler om at leverandører av nettjenester må bidra til at rettighetshavere får vederlag

Vedtak nr. 730, 15. mai 2018

«Stortinget ber regjeringen fortløpende vurdere om norske myndigheter kan gi regler som sikrer at leverandører av nettjenester som lagrer og tilgjengeliggjør store mengder av verk og annet kreativt innhold lastet opp av brukere, må bidra til at rettighetshaverne får vederlag for slik bruk av deres materiale.»

Dokumentet som ligger til grunn for anmodningsvedtaket, er Innst. 258 L (2017–2018), jf. Prop. 104 L (2016–2017) *Lov om opphavsrett til åndsverk (åndsverkloven)*.

Den såkalte verdigap-problematikken gjelder i hele Europa og er omfattet av digitalmarkedsdirektivet ((EU) 2019/790). Anmodningsvedtaket vil bli behandlet i forbindelse med gjennomføringen av direktivet. Departementet vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Utrede om strømming av åndsverk i klasserom skal bli vederlagspliktig

Vedtak nr. 731, 15. mai 2018

«Stortinget ber regjeringen utrede og komme tilbake til Stortinget med sak om hvordan og hvorvidt verk som overføres i klasserommet, deriblant strømming fra Internett, kan likestilles med eksemplarframstilling i klasserommet, og dermed bli vederlagspliktig, slik at det blir mulig for

partene å inngå avtalelisens også for strømming og annen overføring.»

Dokumentet som ligger til grunn for anmodningsvedtaket, er Innst. 258 L (2017–2018), jf. Prop. 104 L (2016–2017) *Lov om opphavsrett til åndsverk (åndsverkloven)*.

Regjeringen vil følge opp anmodningsvedtaket i forbindelse med den varslede gjennomgangen av åndsverklovens undervisningsbestemmelser. Dette vil skje når EUs digitalmarkedsdirektiv ((EU) 2019/790) skal gjennomføres i norsk rett, jf. også omtale i Prop. 104 L (2016–2017) *Lov om opphavsrett til åndsverk mv. (åndsverkloven)*. Departementet vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Tiltak i melding til Stortinget om sikring av menneskerettighetene for utviklingshemmede

Vedtak nr. 894, 12. juni 2018

«Stortinget ber regjeringen legge frem en Stortingsmelding med forslag til tiltak for at utviklingshemmede skal få oppfylt sine menneskerettigheter på lik linje med andre.»

Dokumentet som ligger til grunn for vedtaket, er representantforslag om rettigheter og likeverd for utviklingshemmede og om tiltak som styrker de grunnleggende rettighetene til mennesker med utviklingshemming, jf. Dokument 8:172 S (2017–2018) og Innst. 377 S (2017–2018).

Anmodningsvedtak nr. 894 blir oppfattet som Stortingets hovedvedtak knyttet til representantforslaget om rettigheter og likeverd for utviklingshemmede og om tiltak som styrker de grunnleggende rettighetene til mennesker med utviklingshemming. Stortinget ber regjeringen legge fram en stortingsmelding om rettighetene til utviklingshemmede. Vedtakene nr. 895–906, med unntak av vedtak 898, er knyttet til tema og innhold i stortingsmeldingen. Kultur- og likestillingsdepartementet vil koordinere regjeringens oppfølging av vedtak 894 og tilknyttede vedtak under dette.

Anmodningsvedtaket vil bli fulgt opp i stortingsmelding om menneskerettighetene til personer med utviklingshemming.

Melding til Stortinget om sikring av menneskerettighetene for utviklingshemmede

Vedtak nr. 895, 12. juni 2018

«Stortinget ber regjeringen legge frem en Stortingsmelding om sikring av utviklingshemmedes

menneskerettigheter der det legges vekt på utviklingshemmede rett til å uttrykke sin mening eller hevde sin rett på lik linje med andre.»

Anmodningsvedtaket ble gjort i forbindelse med behandling av et representantforslag om rettigheter og likeverd for utviklingshemmede og om tiltak som styrker de grunnleggende rettighetene til mennesker med utviklingshemming, jf. Dokument 8:172 S (2017–2018) og Innst. 377 S (2017–2018).

Anmodningsvedtaket vil bli fulgt opp i stortingsmelding om menneskerettighetene til personer med utviklingshemming.

Melding til Stortinget om sikring av menneskerettighetene for utviklingshemmede – rett til arbeid

Vedtak 896, 12. juni 2018

«Stortinget ber regjeringen legge frem en Stortingsmelding om sikring av utviklingshemmedes menneskerettigheter der det legges vekt på tiltak som sikrer utviklingshemmede retten til arbeid, herunder tilrettelagt yrkesfagutdanning.»

Anmodningsvedtaket ble gjort i forbindelse med behandling av et representantforslag om rettigheter og likeverd for utviklingshemmede og om tiltak som styrker de grunnleggende rettighetene til mennesker med utviklingshemming, jf. Dokument 8:172 S (2017–2018) og Innst. 377 S (2017–2018).

Anmodningsvedtaket vil bli fulgt opp i stortingsmelding om menneskerettighetene til personer med utviklingshemming.

Melding til Stortinget om sikring av menneskerettighetene for utviklingshemmede – rett til helse-tjenester

Vedtak 897, 12. juni 2018

«Stortinget ber regjeringen legge frem en Stortingsmelding om sikring av utviklingshemmedes menneskerettigheter der det legges vekt på utviklingshemmedes rett til lik tilgang til helsetjenester av god kvalitet som resten av befolkningen.»

Anmodningsvedtaket ble gjort i forbindelse med behandling av et representantforslag om rettigheter og likeverd for utviklingshemmede og om tiltak som styrker de grunnleggende rettighetene til mennesker med utviklingshemming, jf. Doku-

ment 8:172 S (2017–2018) og Innst. 377 S (2017–2018).

Anmodningsvedtaket vil bli fulgt opp i stortingsmelding om menneskerettighetene til personer med utviklingshemming.

Melding til Stortinget om sikring av menneskerettighetene for utviklingshemmede – universell utforming skolebygg

Vedtak 900, 12. juni 2018

«Stortinget ber regjeringen legge frem en Stortingsmelding om sikring av utviklingshemmedes menneskerettigheter der det legges vekt på tilrettelagt undervisning for utviklingshemmede elever i den ordinære skolen, herunder universell utforming av eksisterende skolebygg.»

Anmodningsvedtaket ble gjort i forbindelse med behandling av et representantforslag om rettigheter og likeverd for utviklingshemmede og om tiltak som styrker de grunnleggende rettighetene til mennesker med utviklingshemming, jf. Dokument 8:172 S (2017–2018) og Innst. 377 S (2017–2018).

Anmodningsvedtaket vil bli fulgt opp i menneskerettighetene til personer med utviklingshemming.

Melding til Stortinget om sikring av menneskerettighetene for utviklingshemmede – kjøpe og eie bolig

Vedtak 901, 12. juni 2018

«Stortinget ber regjeringen legge frem en Stortingsmelding om sikring av utviklingshemmedes menneskerettigheter der det legges vekt på at utviklingshemmede skal ha samme mulighet til å kjøpe og eie egen bolig som andre.»

Anmodningsvedtaket ble gjort i forbindelse med behandling av et representantforslag om rettigheter og likeverd for utviklingshemmede og om tiltak som styrker de grunnleggende rettighetene til mennesker med utviklingshemming, jf. Dokument 8:172 S (2017–2018) og Innst. 377 S (2017–2018).

Anmodningsvedtaket vil bli fulgt opp i menneskerettighetene til personer med utviklingshemming.

Melding til Stortinget om sikring av menneskerettighetene for utviklingshemmede – likeverdige tjenester

Vedtak nr. 902, 12. juni 2018

«Stortinget ber regjeringen legge frem en Stortingsmelding om sikring av utviklingshemmedes menneskerettigheter der det legges vekt på å sikre at tjenesteapparatet for mennesker med utviklingshemming innehar tilstrekkelig kompetanse til at utviklingshemmede får likeverdige tjenester innenfor ulike samfunnsområder, på linje med alle andre.»

Anmodningsvedtaket ble gjort i forbindelse med behandling av et representantforslag om rettigheter og likeverd for utviklingshemmede og om tiltak som styrker de grunnleggende rettighetene til mennesker med utviklingshemming, jf. Dokument 8:172 S (2017–2018) og Innst. 377 S (2017–2018).

Anmodningsvedtaket vil bli fulgt opp i menneskerettighetene til personer med utviklingshemming.

Melding til Stortinget om sikring av menneskerettighetene for utviklingshemmede – koordinering av tjenester

Vedtak 903, 12. juni 2018

«Stortinget ber regjeringen legge frem en Stortingsmelding om sikring av utviklingshemmedes menneskerettigheter der det legges vekt på å sikre god koordinering av tjenestene til utviklingshemmede i overgangssituasjoner og mellom løpende tjenester, internt i kommunene, og mellom kommune, fylkeskommune og stat.»

Anmodningsvedtaket ble gjort i forbindelse med behandling av et representantforslag om rettigheter og likeverd for utviklingshemmede og om tiltak som styrker de grunnleggende rettighetene til mennesker med utviklingshemming, jf. Dokument 8:172 S (2017–2018) og Innst. 377 S (2017–2018).

Anmodningsvedtaket vil bli fulgt opp i om menneskerettighetene til personer med utviklingshemming.

Melding til Stortinget om sikring av menneskerettighetene for utviklingshemmede – FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne

Vedtak nr. 904, 12. juni 2018

«Stortinget ber regjeringen legge fram en Stortingsmelding om sikring av utviklingshemmedes rettigheter der det legges vekt på å sikre at FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) fullt ut skal gjennomføres på alle relevante samfunnsområder, blant annet gjennom en helhetlig tilnærming på departementsnivå for hvordan man skal nå politiske målsettinger for utviklingshemmede, og sikre en koordinert innsats.»

Anmodningsvedtaket ble gjort i forbindelse med behandling av et representantforslag om rettigheter og likeverd for utviklingshemmede og om tiltak som styrker de grunnleggende rettighetene til mennesker med utviklingshemming, jf. Dokument 8:172 S (2017–2018) og Innst. 377 S (2017–2018).

Anmodningsvedtaket vil bli fulgt opp i om menneskerettighetene til personer med utviklingshemming.

Melding til Stortinget om sikring av menneskerettighetene for utviklingshemmede – fritidsaktiviteter og livssyn

Vedtak 905, 12. juni 2018

«Stortinget ber regjeringen legge fram en Stortingsmelding om sikring av utviklingshemmedes menneskerettigheter der det legges vekt på å sikre alle muligheter til å drive med meningsfulle fritidsaktiviteter og muligheter for livssynsutøvelse.»

Anmodningsvedtaket ble gjort i forbindelse med behandling av et representantforslag om rettigheter og likeverd for utviklingshemmede og om tiltak som styrker de grunnleggende rettighetene til mennesker med utviklingshemming, jf. Dokument 8:172 S (2017–2018) og Innst. 377 S (2017–2018).

Anmodningsvedtaket vil bli fulgt opp i om menneskerettighetene til personer med utviklingshemming.

Melding til Stortinget om sikring av menneskerettighetene for utviklingshemmede – skolefritidsordning

Vedtak 906, 12. juni 2018

«Stortinget ber regjeringen legge fram en Stortingsmelding om sikring av utviklingshemmedes menneskerettigheter, der det foretas en kartlegging av om det er store forskjeller i praksis mellom kommuner og fylkeskommuner, når det gjelder skolefritidsordning/tilbud etter skoletid fra 4. årstrinn til og med videregående skole, herunder innhold i tjenestene og egenbetaling fra foreldrene, og gi en vurdering av i hvilken grad det er opplæringsloven eller lov om helse- og omsorgstjenester, som skal dekke slike tjenester, sett i lys av FN-konvensjonen om funksjonshemmedes rettigheter.»

Anmodningsvedtaket ble gjort i forbindelse med behandling av et representantforslag om rettigheter og likeverd for utviklingshemmede og om tiltak som styrker de grunnleggende rettighetene til mennesker med utviklingshemming, jf. Dokument 8:172 S (2017–2018) og Innst. 377 S (2017–2018).

Anmodningsvedtaket vil bli fulgt opp i om menneskerettighetene til personer med utviklingshemming.

Stortingssesjon (2016–2017)

Hovedbingospill via internett

Vedtak nr. 638, 2. mai 2017

«Stortinget ber regjeringen innen to år evaluere effektene av at det åpnes for at spillere kan delta i hovedbingospill via internett.»

Dokumentet som ligger til grunn for anmodningsvedtaket, er Innst. 250 S (2016–2017), jf. Meld. St. 12 (2016–2017) *Alt å vinne – Ein ansvarleg og aktiv pengespelpolitikk*.

Departementet har mottatt Lotteritilsynets evaluering av effektene av at det ble åpnet for hovedspill via internett. Når det gjaldt muligheten til å spille hovedspill på internett, konkluderte Lotteritilsynet med at det vil være forsvarlig å videreføre denne muligheten under forutsetning av at muligheten til pause og utestengelse videreføres. I tillegg bør det ifølge Lotteritilsynet også ses på innføring av nye ansvarlighetsverktøy. Forslag til ny pengespillforskrift ble sendt på høring i mai 2022. Som del av dette forslaget ble det foreslått å

innføre flere nye ansvarlighetstiltak for bingo, herunder forslag om å innføre tapsgrenser og obligatorisk spillpause for elektronisk hovedspill og databingo. Hovedspill på nett vil også være omfattet av dette. Det ble på denne bakgrunn foreslått i høringsnotatet at muligheten til å spille hovedspill på nett videreføres.

Anmodningsvedtaket anses som fulgt opp, og rapporteringen avsluttes.

Stortingssesjon (2014–2015)

Nasjonalgalleriet

Vedtak nr. 60, 1. desember 2014

«Stortinget ber regjeringen vurdere om Nasjonalgalleriet kan være en del av Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design uten ny totalrenovering.»

Dokumentet som ligger til grunn for anmodningsvedtaket, er Innst. 2 S Tillegg 1 (2014–2015) fra finanskomiteen om nasjonalbudsjettet for 2015 og forslaget til statsbudsjett for 2015.

Statsbygg er gitt i oppdrag å se nærmere på muligheten for å etablere en ny moderne scene for Nationaltheatret på Tullinløkka. I den forbindelse skal det også vurderes om en del av arealbehovet kan dekkes ved å plassere publikumsarealer og en del andre teaterfunksjoner i deler av bygningen Nasjonalgalleriet. Det er naturlig å avvente utfallet av denne mulighetsstudien før det eventuelt arbeides videre med andre alternativer. Departementet vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Del II
Budsjettforslag

4 Nærmere omtale av bevilgningsforslaget

Programkategori 08.10 Administrasjon (kap. 300)

Utgifter under programkategori 08.10 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023	Endring i pst.
300	Kultur- og likestillingsdepartementet	204 526	204 326	208 721	2,2
	Sum kategori 08.10	204 526	204 326	208 721	2,2

Utgifter under programkategori 08.10 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)

Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023	Endring i pst.
01–29	Statens egne driftsutgifter	181 711	182 041	186 141	2,3
50–89	Overføringer til andre	22 815	22 285	22 580	1,3
	Sum kategori 08.10	204 526	204 326	208 721	2,2

Kap. 300 Kultur- og likestillingsdepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Driftsutgifter	180 601	180 891	184 961
21	Spesielle driftsutgifter	1 110	1 150	1 180
78	Tilskudd til priser og konkurranser m.m.	9 760	10 355	10 380
79	Til disposisjon	13 055	11 930	12 200
	Sum kap. 300	204 526	204 326	208 721

Innledning

Kultur- og likestillingsdepartementet har ansvar for den statlige politikken og forvaltningen på områdene kultur, likestilling og diskriminering, medier, idrett, frivillighet, pengespill og lotteri.

Budsjettforslag 2023

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen på posten skal dekke departementets egne lønns- og driftsutgifter.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som departementet får i merinntekter på kap. 3300, post 01, jf. forslag til vedtak II.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Bevilgningen på posten skal dekke særskilte driftsutgifter i Kultur- og likestillingsdepartementet som ikke naturlig dekkes av bevilgningen på post 01.

Post 78 Tilskudd til priser og konkurranser m.m.

Bevilgningen på posten gjelder tilskudd til ulike prisutdelinger og konkurranser. Forslag til tilskudd til disse formål for 2023 fremkommer av vedlegg 2. Nedenfor følger en presentasjon av hovedelementene i tilskudd til priser og konkurranser m.m.

Mål for tilskuddet

Tilskuddets formål er å gi tilskudd til ulike priser og konkurranser på kultur- og medieområdet.

Kriterier for måloppnåelse

Juryene for de enkelte prisene avgjør hvem som tildeles pris.

Oppfølging og kontroll

De krav som stilles for forvaltning av statstilskudd i henhold til regelverket for økonomistyring, gjelder på vanlig måte.

Post 79 Til disposisjon

Bevilgningen på posten foreslås stilt til departementets disposisjon, og skal dekke nye behov som oppstår i budsjettåret. Bevilgningen på posten kan også nyttes til å dekke tilskudd til enkelttiltak og prosjekter som i sin karakter ikke hører

hjemme under andre tilskuddsposter på Kultur- og likestillingsdepartementets budsjett.

Rapport 2021

Organisering og drift av departementet

Departementet skal være et utviklingsorientert og effektivt faglig sekretariat for den politiske ledelsen. Departementet skal samtidig være en tydelig etatsstyrer og utføre forvaltningsoppgaver på en god måte. For å nå målene arbeider departementet blant annet med kontinuerlig utvikling av organisasjon, ledelse og medarbeiderskap. Arbeidet i 2021 var i stor grad preget av covid-19-tiltakene.

Underliggende virksomheter

Kultur- og likestillingsdepartementet har følgende underliggende virksomheter: Arkivverket, Diskrimineringsnemda, Kunst i offentlige rom (KORO), Kulturtanken, Likestillings- og diskrimineringsombudet, Lotteri- og stiftelsestilsynet, Medietilsynet, Nasjonalbiblioteket, Nidaros domkirkes restaureringsarbeider, Norsk filminstitutt, Norsk kulturråd, Norsk lyd- og blindeskriftsbibliotek, Riksteatret og Språkrådet.

Tilskuddsforvaltning

Tilskuddsbevilgninger utgjør den klart største delen av Kultur- og likestillingsdepartementets budsjett. Av de samlede utgiftene på om lag 25,7 mrd. kroner som var ført under Kultur- og likestillingsdepartementet i statsregnskapet for 2021, utgjorde tilskudd (overføringer til andre) nær 23,5 mrd. kroner, eller tilsvarende om lag 91 pst. av de samlede utgiftene. Mer enn halvparten av budsjettet ble fordelt på ulike enkelttilskudd (navngitte tilskudd), mens de øvrige tilskuddsbevilgningene var fordelt på ulike søkbare ordninger. Søkbare ordninger forvaltes i hovedsak av Kultur- og likestillingsdepartementets underliggende virksomheter. Det er Stortinget som endelig fastsetter størrelsen på navngitte tilskudd.

Kap. 3300 Kultur- og likestillingsdepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Ymse inntekter		93	96
	Sum kap. 3300		93	96

Post 01 Ymse inntekter

Posten gjelder inntekter fra egenbetalinger i forbindelse med seminarer, konferanser m.m., jf. kap. 300, post 01.

Programkategori 08.15 Frivillighetsformål (kap. 315)

Utgifter under programkategori 08.15 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023	Endring i pst.
315	Frivillighetsformål	2 583 012	2 702 209	3 561 520	31,8
	Sum kategori 08.15	2 583 012	2 702 209	3 561 520	31,8

Utgifter under programkategori 08.15 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)

Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023	Endring i pst.
01–29	Statens egne driftsutgifter	7 384	6 555	10 230	56,1
50–89	Overføringer til andre	2 575 628	2 695 654	3 551 290	31,7
	Sum kategori 08.15	2 583 012	2 702 209	3 561 520	31,8

Innledning

Programkategorien omfatter bevilgninger til frivillighetsformål, herunder idrett og frivillig kulturliv.

Departementets hovedoppgaver på disse feltene er:

1. forvaltning av tilskudd til frivillige organisasjoner
2. samordning av statlig frivillighetspolitikk

Den statlige frivillighetspolitikken omtales i Del III, kap. 7 Frivillighetspolitikken.

Mål

Frivillige organisasjoner bidrar til kompetanse, læring og inkludering og gir folk i alle aldre mulighet til å møtes, engasjere seg og være en del av et fellesskap. Frivilligheten er med på å skape tillit og binder folk sammen uavhengig av hvem de er. Idrett og frivillig kulturliv bidrar særskilt til å skape levende lokalsamfunn og et godt liv for den enkelte.

Den statlige frivillighetspolitikken skal støtte opp om et levende og mangfoldig sivilsamfunn

som gir folk like muligheter til å delta. Regjeringen vil sikre frivilligheten god finansiering og stor frihet, slik at den kan fylle sin viktige samfunnsrolle.

Aktuelle saker

Merverdiavgiftskompensasjon til frivillige organisasjoner

Regjeringen har som mål at merverdiavgiftskompensasjonsordningen for frivillige organisasjoner skal gjøres regelstyrt. Regjeringen er opptatt av å styrke de brede ordningene som når hele frivilligheten. Regjeringen sørget for at bevilgningen til merverdiavgiftskompensasjonsordningen ble økt i nysaldert budsjett 2021, slik at innvilgelsesprosenten av godkjent søknadsbeløp var 100 pst. Regjeringen har som mål å legge til rette for full innvilgelse av godkjent søknadsbeløp.

Det er igangsatt en gjennomgang av ordningen, og eventuelle endringer vil bli sendt på høring i 2023. Regjeringen vil i denne sammenhengen vurdere tiltak for å kunne gjøre ordningen regelstyrt.

Merverdiavgiftskompensasjon ved bygging av idrettsanlegg

Regjeringen har som mål at merverdiavgiftskompensasjonsordningen for idrettsanlegg skal gjøres regelstyrt. Lokale idrettslag og foreninger bidrar i stor grad til bygging av idrettsanlegg. Kompensasjon av merverdiavgift skal lette den økonomiske belastningen for disse lagene og foreningene og bidra til bred anleggsbygging i hele landet. Målet er å sikre full innvilgelse av godkjent søknadsbe- løp i 2023.

Frivilligsentraler

Regjeringen støtter opp om gode lokalsamfunn. Frivilligsentraler er viktige møteplasser og legger til rette for at folk kan bidra i sitt lokalmiljø. I peri- oden 2017–2020 lå tilskuddet til frivilligsentralene på Kommunal- og distriktsdepartementets bud- sjett. Midlene ble overført til Kultur- og likestil- lingsdepartementet i 2021 og fordelt til kommu- nene basert på kommunenes rapportering om antall frivilligsentraler. Regjeringen har vedtatt en ny forskrift for tilskuddet til frivilligsentraler. For- skriften vil gjelde for tilskudd i 2023. Se også omtale under kap. 315, post 60.

Digitilskudd

Kultur- og likestillingsdepartementet og Direkto- ratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ) samarbeider om å lage en digital oversikt over statlige tilskudd til frivillig sektor. Løsningen består av en registreringsløsning for innhenting av data fra forvaltere og en nettside med oversikt over statlige tilskuddsordninger og enkelttilskudd til frivillige organisasjoner. Løsningen skal etter planen lanseres i desember 2022.

Innsats for barn og unge

Alle barn og unge har rett til å delta og være aktive på fritiden. En fornyet Fritidserklæring ble undertegnet 11. august 2022 av Statsministerens kontor, Barne- og familiedepartementet, Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Kommunal- og distriktsdepartementet, Kunnskapsdepartemen- tet, Klima- og miljødepartementet, Kultur- og like- stillingsdepartementet, frivillige organisasjoner, KS og andre relevante aktører. Barne- og familie- departementet og Kultur- og likestillingsdepar- tementet har oppfølgingsansvaret for Fritidserklæ- ringen.

For å utjevne forskjeller i deltakelse er det behov for å styrke mangfolds- og inkluderingsper- spektivet og senke terskler og barrierer for delta- kelse for barn og unge. Innsatsområdet krever samordnet innsats fra flere sektorer og forvalt- ningsnivåer for å legge til rette for bred, mangfol- dig og inkluderende deltakelse i fritidsaktiviteter.

Andre saker

Regjeringen har etablert en strømstøtteordning for frivillige organisasjoner for å gjøre frivillighe- ten i stand til å opprettholde aktiviteten til tross for høye strømpriser. Ordningen forvaltes av Lotteri- og stiftelsestilsynet.

Det vedvarende lave aktivitetsnivået under pandemien kan komme til å ha konsekvenser i lang tid, særlig med tanke på frafall av medlem- mer og frivillige samt manglende rekruttering. Regjeringen er oppmerksom på disse utfordrin- gene, og vil fortsette å støtte opp om frivilligheten.

Kap. 315 Frivillighetsformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
21	Forskning, utredning og spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	7 384	6 555	10 230
60	Tilskudd til frivilligsentraler	206 800	214 940	221 280
61	Midlertidig tilskuddsordning for frivillige organisasjoner som følge av ekstraordinære strømpriser			770 000
70	Merverdiavgiftskompensasjon til frivillige organisasjoner	1 818 703	1 900 000	2 025 000
72	Tilskudd til frivillig virksomhet for barn og unge	4 000	4 080	
73	Tilskudd til studieforbund m.m.	163 000	166 260	171 165
75	Herreløs arv til frivillige organisasjoner		16 809	7 415
78	Frivillighetstiltak	23 140	29 920	21 350
82	Merverdiavgiftskompensasjon ved bygging av idrettsanlegg	292 945	298 970	300 000
86	Idrettstiltak	67 040	64 675	35 080
	Sum kap. 315	2 583 012	2 702 209	3 561 520

Innledning

Kapitlet omhandler tilskudd til frivillig sektor, herunder tilskudd til idrettsformål. Bevilgningene under kapitlet bygger opp under de overordnede målene for den statlige frivillighets- og idrettspolitikken. Frivilligheten er uavhengig, og de frivillige organisasjonene setter selv mål for sin virksomhet og utvikling. Den endelige måloppnåelsen på området er derfor i stor grad avhengig av frivillighetens egne prioriteringer.

Departementet foreslår at tilskudd til Kulturstøtta – tidligere LNU Kultur, som har vært bevilget på post 72, skal finansieres av spilleoverskuddet fra Norsk Tipping til kulturformål fra 2023, jf. omtale under Del III, kap. 5 Fordeling av spilleoverskuddet. Departementet legger til grunn at fordelingen til formålet skal videreføres på samme nivå som i dag. Ordningen skal fortsatt administreres av Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU). Som følge av dette foreslås post 72 avvirket.

Mål og strategier for 2023

Bevilgningene til frivillighetsformål skal bidra til å skape en selvstendig og sterk frivillig sektor. Dette gir frivilligheten gode vilkår for å inkludere flere og skape aktivitet i hele landet. Regjeringen legger følgende mål til grunn for frivillighetspolitikken:

- i. Bred deltakelse og aktivitet i hele landet
- ii. Gode rammevilkår for en mangfoldig frivillig sektor
- iii. Enkle regelverk og ordninger
- iv. En samordnet frivillighetspolitikk

Det overordnede målet for frivillighets- og idrettspolitikken er å gi alle anledning til å delta og engasjere seg i organisasjonsliv og i fritidsaktiviteter. Regjeringen ønsker å skape gode rammevilkår for en mangfoldig frivillig sektor, slik at frivilligheten kan fylle sin viktige samfunnsrolle. Dette inkluderer blant annet forutsigbar finansiering og forenkling av regelverk og støtteordninger.

Det vil i kommende budsjettperiode være særlig viktig å vurdere pandemiens konsekvenser for frivilligheten. Det er foreløpig usikkert hvordan utfordringer knyttet til manglende rekruttering og

frafall av medlemmer og frivillige vil slå ut i tiden framover. Regjeringen følger utviklingen, blant annet ved å støtte forskning på de langsiktige konsekvensene av pandemien.

Budsjettforslag 2023

Post 21 Forskning, utredning og spesielle driftsutgifter, kan overføres

Bevilgningen på posten skal gå til forskning, utredning og andre utviklingsoppgaver på frivillighetsområdet. Forskning og kunnskapsutvikling er et sentralt virkemiddel for å nå frivillighetspolitiske mål.

Bevilgningen på posten skal dekke kostnadene til Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor, som er et femårig forskningsprogram med særlig fokus på sivilsamfunnets vilkår. Senteret er basert på et forpliktende samarbeid mellom Institutt for samfunnsforskning og NORCE Norwegian Research Centre AS, og har følgende programområder:

- Perspektiver på deltakelse
- Frivillige organisasjoners rammevilkår
- Endringer i frivillig sektor
- Frivillighetens samfunns effekter.

Kultur- og likestillingsdepartementet er oppdragsgiver og samordner arbeidet.

Senteret har også fått i oppdrag å følge opp pandemiens konsekvenser for frivilligheten, deriblant økonomiske konsekvenser og utfordringer knyttet til frafall, rekruttering og synlighet.

Bevilgningen på posten er foreslått økt for å dekke utgiftene til drift og videreutvikling av Digi-tilskudd i 2023. Digi-tilskudd er et prosjekt som skal resultere i en digital oversikt over statlige tilskudd til frivillig sektor, og vil gi forenkling for både forvaltningen og for frivillige organisasjoner. Digi-tilskudd skal etter planen lanseres i desember 2022.

Av bevilgningen på posten er det videre foreslått å sette av midler til oppfølging av rapporten om videreutvikling av Frivillighetsregisteret. Rapporten ble ferdigstilt i mai 2022 og anbefaler en gjennomgang av lov om register for frivillig virksomhet.

For en oversikt over departementets samlede prioriteringer på forsknings- og utviklingsfeltet vises det til Del III, kap. 13.

Post 60 Tilskudd til frivilligsentraler

Bevilgningen på posten skal gå til frivilligsentraler i kommunene og til interesseorganisasjoner mv.

Frivillig aktivitet skjer der mennesker bor – i lokalsamfunnene. Regjeringen vil støtte opp om en aktiv, lokal frivillighetspolitikk. Kultur- og likestillingsdepartementet har fra 2022 fastsatt ny forskrift for tilskudd til frivilligsentraler. Hovedelementene i tilskuddsordningen framgår av omtalen nedenfor.

Mål

Tilskuddsordningen skal bidra til å skape gode og forutsigbare rammevilkår for frivilligsentraler. Frivilligsentralene skal stimulere til frivillig innsats, være åpne møteplasser for befolkningen og være et bindeledd mellom kommunen og frivillig sektor. Kommunene søker tilskudd på vegne av frivilligsentraler i sin kommune.

Kriterier for tildeling

Frivilligsentralene skal drive virksomhet i samsvar med formålet i tilskuddsordningen og ha egne regnskap og årsrapporter. Videre skal det være minst ett årsverk tilknyttet frivilligsentralen, som hovedregel én person i 100 pst. stilling. Frivilligsentralene må ha lokal finansiering tilsvarende minst 40 pst. av frivilligsentralens totale driftsinntekter. Frivillig sektor skal involveres i opprettelse, nedleggelse og drift av frivilligsentraler. Den totale tilskuddsrammen fordeles mellom alle eksisterende frivilligsentraler.

Oppfølging og kontroll

Lotteri- og stiftelsestilsynet forvalter ordningen og kan foreta kontroll med at vilkårene i forskriften er oppfylt. Kommunene skal rapportere på bruken av tilskuddet.

Post 61 Midlertidig tilskuddsordning for frivillige organisasjoner som følge av ekstraordinære strømpriser

Regjeringen opprettet i 2022 en egen strømstøtteordning for frivillig sektor, jf. Innst. 251 S (2021–2022) og Prop. 77 S (2021–2022). Formålet med ordningen er å motvirke negative konsekvenser av de høye strømprisene for frivillig sektor.

Regjeringen er opptatt av at frivillige organisasjoner skal ha forutsigbare rammevilkår og foreslår derfor å forlenge strømstøtteordningen for frivillige organisasjoner til og med juni 2023, med en samlet bevilgning på 770 mill. kroner.

Fra og med april 2022 forvaltes ordningen av Lotteri- og stiftelsestilsynet. Det legges opp til

kvartalsvise søknader der tilskudd beregnes basert på dokumentert forbruk. Den foreslåtte bevilgningen inkluderer midler til administrasjon av ordningen.

Post 70 Merverdiavgiftskompensasjon til frivillige organisasjoner

Merverdiavgiftskompensasjonsordningen er regjeringens viktigste virkemiddel for å styrke hele bredden av frivillig sektor. Ordningen gjør frivillige organisasjoner i stand til å legge til rette for aktivitet og deltakelse i hele landet. Bevilgningen på posten skal kompensere for kostnader frivillige organisasjoner har til merverdiavgift ved kjøp av varer og tjenester i den frivillige og ikke-fortjenestebaserte delen av virksomheten.

Regjeringen er opptatt av å styrke de brede ordningene. For å legge til rette for full merverdiavgiftskompensasjon til frivillige organisasjoner, foreslås bevilgningen på posten økt med 125 mill. kroner, til totalt 2 025 mill. kroner i 2023. Bevilgningen i 2023 skal kompensere for utgifter som frivillige organisasjoner har hatt til merverdiavgift i 2022. Dersom bevilgningen ikke rekker til full kompensasjon, vil den prosentvise avkortningen være lik for alle godkjente søknader.

Utgiftene til forvaltning av ordningen dekkes av driftsbevilgningen til Lotteri- og stiftelsestilsynet, jf. kap. 339, post 01. Ordningen blir gjennomgått i 2022. Regjeringen vil sende eventuelle forslag til justeringer i ordningen som følge av gjennomgangen på høring i første kvartal 2023.

Det vises til presentasjon av hovedelementene i tilskuddsordningen i Prop. 1 S (2021–2022).

Post 73 Tilskudd til studieforbund m.m.

Bevilgningen på posten skal gå til tilskudd til studieforbund og tilskudd til Voksenopplæringsforbundet (Vofo), studieforbundene interesseorganisasjon. Det er lagt til grunn at studieforbundene i tillegg skal tildeles spillemidler til kulturformål på samme nivå som i 2022, jf. omtale under Del III, kap. 5 Fordeling av spilleoverskuddet.

Tilskuddet til studieforbund skal gå til opplæring i regi av frivillige organisasjoner i hele landet og skal redusere opplæringskostnader for deltakerne. Fordelingen mellom studieforbundene beregnes blant annet med utgangspunkt i tidligere års aktivitet. På samme måte som i 2022 vil beregningen av tilskuddet bli justert for å ta hensyn til at aktiviteten i studieforbundene har vært sterkt påvirket av smittevernrestriksjonene i 2020 og 2021. Studieforbundene er en viktig arena for

læring, deltakelse, bevaring av kulturarven og frivillig aktivitet. Regjeringen vil bidra til å sikre en finansiering som er forutsigbar og treffsikker. Evaluering av dagens finansieringsmodell og fordeling mellom Kultur- og likestillingsdepartementet og Kunnskapsdepartementet skal evalueres innen 2026.

Tilskuddet til Voksenopplæringsforbundet (Vofo) skal bidra til drift av Vofo slik at de kan gjøre studieforbundene bedre i stand til å tilby voksne fleksibel og brukertilpasset opplæring av høy kvalitet, for eksempel gjennom digitaliseringsprosjekter. Vofo skal arbeide for mer kunnskap om og utvikling av voksenopplæring som blir gitt gjennom medlemsorganisasjonene. I 2022 ble det gitt et tilskudd på 10 mill. kroner til Vofo. Det foreslås en videreføring av tilskuddet.

Post 75 Herreløs arv til frivillige organisasjoner

Formue fra avdøde som ikke har arvinger etter arveloven eller etter testament kalles også herreløs arv. Hvis den avdøde ikke har arvinger etter arveloven eller etter testament, skal nettoformuen gå til frivillig virksomhet til fordel for barn og unge, jf. § 76 i lov 14. juni 2019 nr. 21 om arv og dødsboskifte (arveloven). Bevilgningen på posten tilsvare det som ble regnskapsført i 2021, en inntekt på 7,4 mill. kroner.

Midlene på posten fordeles av Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU) gjennom tilskuddsordningen Aktivitetsstøtta. Fordelingen følger retningslinjer for ordningen datert 17. oktober 2021, fastsatt av LNU og godkjent av Kultur- og likestillingsdepartementet. Midlene skal gå til frivillig virksomhet for barn og unge der barn og unge med funksjonsnedsettelse skal prioriteres. Nasjonale og regionale organisasjoner som driver frivillig virksomhet for barn og unge kan søke om midler. Organisasjonene må være registrert i Frivillighetsregisteret.

For en presentasjon av hovedelementene i tilskuddsordningen vises det til Prop. 1 S (2021–2022).

Post 78 Frivillighetstiltak

Bevilgningen på posten skal dekke tilskudd til ulike tiltak på frivillighetsområdet. Hoveddelen av tilskuddene fordeles til paraplyorganisasjoner som representerer bredden av frivilligheten, og bygger opp under målene i den statlige frivillighetspolitikken om bred deltakelse i hele landet. Frivillighet Norge er frivillig sektors interessepoli-

tiske samarbeidsforum. Frivillighet Norge er sekretariat for Frivillighetens år 2022, et år som skal vise aktivitetsmangfoldet frivilligheten tilbyr. Av bevilgningen på posten foreslås 1,5 mill. kroner til Frivillighet Norge for å slutføre og evaluere dette prosjektet.

Forslag til fordeling av bevilgningen på posten framgår av vedlegg 2.

Post 82 Merverdiavgiftskompensasjon ved bygging av idrettsanlegg

Bevilgningen på posten skal kompensere for kostnader som idrettslag og foreninger har til merverdiavgift ved bygging av idrettsanlegg. Lokale idrettslag og foreninger bidrar i stor grad til bygging av idrettsanlegg. Kompensasjon av merverdiavgift skal lette den økonomiske belastningen for disse og bidra til bred anleggsbygging i hele landet. Ordningen støtter opp om regjeringens mål om at idrett og fysisk aktivitet skal være tilgjengelig for alle.

Kompensasjonsordningen foreslås videreført på samme nivå som i 2022. Ordningen forvaltes av Lotteri- og stiftelsestilsynet. Det gis kompensasjon innenfor rammen Stortinget bevilger for det enkelte år. Dersom bevilgningen ikke rekker til full kompensasjon, vil den prosentvise avkortningen være lik for alle godkjente søknader. I perioden 2014–2022 er det gjennom tilleggsbevilgninger gitt full kompensasjon til alle godkjente søknader i ordningen.

For en presentasjon av hovedelementene i tilskuddsordningen vises det til Prop. 1 S (2021–2022).

Post 86 Idrettstiltak

Bevilgningen på posten dekker i hovedsak tilskudd til internasjonale idrettsarrangementer i Norge, blant annet en tilskuddsordning for sykkelritt.

Tilskudd til internasjonale idrettsarrangementer i Norge kan tildeles på bakgrunn av søknad og skal utgjøre et bidrag til gjennomføringen av arrangementet. For å motta statlig tilskudd til idrettsarrangementer er det en forutsetning at arrangementet er fullfinansiert. Staten påtar seg ikke noen økonomiske forpliktelser utover tilskuddet, og har ikke ansvar for arrangementets totalbudsjett. Det forutsettes også et godt antidopingarbeid og en antidopingavtale med Stiftelsen Antidoping Norge.

Av bevilgningen på posten foreslås videreført 10 mill. kroner til tilskuddsordningen for interna-

sjonale sykkelritt i Norge. Gjennom denne ordningen gis det tilskudd til ritt som kan ha deltakende lag på UCI Women's World Tour og UCI World Tour-nivå. For å bidra til å utvikle kvinnesykling vil internasjonale sykkelritt for kvinner i Norge bli prioritert.

Tilskuddet til Arctic Race of Norway foreslås overført fra kap. 325, post 71 til denne posten. Tilskuddet, som er næringspolitisk begrunnet, utbetales på bakgrunn av avtale med Nordland fylkeskommune og Troms og Finnmark fylkeskommune.

Posten inneholder videre driftstilskudd til to anlegg av nasjonal verdi.

Den søknadsbaserte ordningen for tilskudd til mangfolds- og inkluderingstiltak i idrett og fysisk aktivitet finansieres av både statlige og private bidrag. I statsbudsjettet for 2022 ble det bevilget 26 mill. kroner til ordningen på denne posten. Det legges opp til at det gjenstående statlige bidraget finansieres av spillemidler til idrettsformål i 2023, jf. Del III, kap. 5 Fordeling av spilleoverskuddet.

Forslag til fordeling av bevilgningen på posten framkommer av vedlegg 2.

Rapport 2021

2021 var preget av covid-19-pandemien, noe som har påvirket måloppnåelsen på dette området. Med unntak av perioden fra slutten av september til midten av desember var det smittevernrestriksjoner i hele 2021. Dette har begrenset aktivitetsnivået i de frivillige organisasjonene, noe som også har gjort det vanskeligere å nå målet om bred deltakelse i idretten og frivilligheten. Pandemien har også begrenset organisasjonenes muligheter for å drive inntektsbringende aktivitet.

Det ble i 2021 utarbeidet to nye covid-19-støtteordninger for idretten og frivilligheten: Tilskuddsordning for frivillig sektor som følge av covid-19 og Tilskuddsordning for publikumsarrangement av nasjonal verdi i idrettssektoren. Disse er nærmere omtalt i rapportdelen på kapittel 325, post 77. Det ble i 2021 utbetalt om lag 1,5 mrd. kroner i støtte gjennom ordningene. Dette har bidratt til å hjelpe sektoren gjennom krisen, og må ses i sammenheng med overordnede frivillighetspolitiske mål om en sterk og uavhengig frivillig sektor, preget av mangfold og bred deltakelse.

Forskning og utredning

Bred deltakelse, en sterk og uavhengig frivillig sektor og en samordnet frivillighetspolitikk er sentrale frivillighetspolitiske mål. Forskning og

kunnskapsutvikling er virkemidler for å nå disse målene.

Norge er på topp når det gjelder deltakelse i frivillighet, men deltakelsen varierer med sosio-økonomiske faktorer. Sosiale forskjeller i deltakelse gjenspeiles også i barn og unges deltakelse. Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor har i 2021 publisert to rapporter som belyser deltakelse i frivillig organisasjonsliv: *Sosial ulikhet i barn og unges deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter* (2021:01) og *Sivilsamfunn og integrering: en kunnskapsoppsummering* (2021:03). Senteret har også publisert *Frivillighet og koronakrisen* (2021:02) som er en studie av befolkningens frivillige innsats og frivillige organisasjoners rolle, aktiviteter og økonomi under koronakrisen.

Alle rapporter fra Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor, er tilgjengelige på nettstedet sivilsamfunn.no.

Frivilligsentraler

Tilskuddsordningen for frivilligsentraler ble overført fra Kommunal- og distriktsdepartementet til Kultur- og likestillingsdepartementet fra og med 2021. I 2021 ble det fordelt 206,3 mill. kroner til frivilligsentralene i Norge på kap. 315 post 60. Fordelingen var basert på kommunenes innrapporterte opplysninger om antall frivilligsentraler i kommunen.

Det ble utarbeidet et utkast til ny forskrift for fordeling av tilskuddet som ble sendt på høring høsten 2021. Den nye forskriften trådte i kraft 1. august 2022 og skal gjelde fra og med tilskuddet for 2023.

Merverdiavgiftskompensasjon til frivillige organisasjoner

Merverdiavgiftskompensasjonsordningen er den største ordningen for frivillig sektor og når hele bredden av sektoren både geografisk, på ulike organisasjonsnivå og på tvers av sektorer. Flertallet av mottakerne er små lag og foreninger på lokalt nivå, og det kreves ingen rapportering på bruk av midlene.

I 2021 mottok nærmere 22 000 frivillige lag og organisasjoner midler fra ordningen. Regjeringen er opptatt av å styrke de brede ordningene fremfor å opprette nye prosjektstøtteordninger. Derfor ble bevilgningen til kompensasjonsordningen i 2021 økt slik at innvilgelsen av godkjent søknadsbeløp basert på 2020-regnskap var 100 pst. For første gang siden ordningen ble innført fikk dermed alle frivillige lag og organisasjoner utbetalt

hele den godkjente søknadssummen. Samlet godkjent søknadsbeløp i 2021 var 1 815 mill. kroner. Rundt 95 pst. av tildelt beløp går til organisasjoner som benytter forenklet søknadsmodell. I organisasjoner som består av flere organisasjonsledd fremmes søknaden av sentralledet på vegne av hele organisasjonen. Dette bidrar til en vesentlig forenkling for små lag og foreninger.

Kulturstøtta – tidligere LNU Kultur

Formålet med tilskuddet er å styrke og stimulere barn og unges deltakelse i kulturaktiviteter. Kultur- og likestillingsdepartementet har besluttet at Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU) fordeler midlene bevilget til ordningen.

I 2021 mottok LNU 62 søknader, hvorav 36 fra tilskuddsberettigede organisasjoner. Totalt ble det søkt om 7,7 mill. kroner. Det ble innvilget 4,7 mill. kroner fordelt på 23 søknader.

2021 var et år preget av pandemien, noe som gjorde planlegging av aktivitet vanskelig. Det ble i 2021, som i 2020, lagt vekt på veiledning av søkere i forkant av søknadsfrister, noe som bidro til økt kvalitet på de innsendte søknadene. Ved årsslutt i 2021 var det om lag 0,5 mill. kroner som ikke var fordelt. LNU vil fordele disse midlene i 2022.

Studieforbund

I statsbudsjettet for 2020 varslet regjeringen at tilskuddet til studieforbund skulle deles mellom Kunnskapsdepartementet og Kultur- og likestillingsdepartementet. 10 av 14 studieforbund ble overført til Kultur- og likestillingsdepartementet fra 2021.

Det er voksenopplæringsloven som gjelder for godkjenning av statstilskudd for godkjente studieforbund og vilkår for slike tilskudd. I forbindelse med delingen av ordningen ble voksenopplæringsloven revidert, og forskrift om studieforbund, godkjent av daværende Kulturdepartementet, trådte i kraft 1. januar 2021.

Herreløs arv til frivillige organisasjoner

Tilskuddsordningen Aktivitetsstøtta – Herreløs arv finansieres av såkalt herreløs arv, nettoformue fra avdøde som ikke har arvinger etter loven eller etter testament. Etter en ekstern evaluering av ordningen fastsatte Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU) nye retningslinjer i 2021. Retningslinjene er godkjent av Kultur- og likestillingsdepartementet. De nye ret-

ningslinjene tydeliggjør at barn og unge med funksjonsnedsettelse skal prioriteres i ordningen. Retningslinjene skal også bidra til forenkling av søknader og rapporter for organisasjonene.

LNU fordelte 5,4 mill. kroner til 23 prosjekter gjennom tilskuddsordningen i 2021. Åtte av prosjektene var rettet mot barn og unge med funksjonsnedsettelse. Det relativt lave antall søknader rettet mot barn og unge med funksjonsnedsettelse skyldes sannsynligvis at mye av aktiviteten for denne gruppen ble satt på pause under pandemien. Endringer som følge av evalueringen av ordningen, herunder forenklingstiltak og at barn og unge med funksjonsnedsettelse skal bli prioritert, trer i kraft først fra søknadsfristen for 2022.

Områdesatsing

I 2021 ble det gitt 5 mill. kroner til områdesatsingen Groruddalssatsingen i Oslo kommune. Midlene er benyttet innenfor programområdet nærmiljø til tiltak innen frivillighet, kunst og kultur med vekt på barn og unge.

Merverdiavgiftskompensasjon ved bygging av idrettsanlegg

Formålet med ordningen er å lette finansieringen av anleggsinvesteringer for idrettslag og foreninger. I 2021 godkjente Lotteritilsynet 532 søknader om kompensasjon. Samlet godkjent søknadssum var 292,7 mill. kroner. Alle søkere fikk 100 pst. innvilgelse av godkjente søknadsbeløp.

Tilskudd til internasjonale idrettsarrangementer

Det ble i 2021 gitt tilskudd til følgende internasjonale idrettsarrangementer i Norge på kap. 315, post 86:

- X Games, 13 mill. kroner
- Ladies Tour of Norway, 3,5 mill. kroner
- Tour of Norway, 5 mill. kroner
- Ekstremidrettsveko Voss, 4 mill. kroner
- VM i skiflyging 2022 i Vikersund, 10 mill. kroner
- Ridderrennet, 2 mill. kroner

Det ble opprinnelig bevilget 15 mill. kroner til X Games Norway på kap. 315, post 86 i 2021. På grunn av pandemien ble arrangementet for 2021 nedskalert og avholdt som en nasjonal kvalifisering. På bakgrunn av dette utbetalte departementet 3 mill. kroner. Det ble i tillegg utbetalt 10 mill. kroner til forberedelser og planlegging av arrangementet i 2022. Resten av bevilgningen, 2 mill. kroner, ble omdisponert til Ridderrennet.

Det ble bevilget 10 mill. kroner til internasjonale sykkelritt i Norge. Det ble gitt tilskudd på 5 mill. kroner til Tour of Norway og 3,5 mill. kroner til Ladies Tour of Norway. Tilskuddet til Ladies Tour of Norway ble sett i sammenheng med overførte midler fra 2020. Fordelingen innebærer at ikke hele bevilgningen på 10 mill. kroner ble brukt i 2021. Bevilgningen på kap. 315, post 86 ble derfor redusert med 1,5 mill. kroner i revidert nasjonalbudsjett.

Programkategori 08.20 Kulturformål (kap. 320–329)

Utgifter under programkategori 08.20 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023	Endring i pst.
320	Norsk kulturråd	2 179 490	2 185 544	2 253 062	3,1
322	Bygg og offentlige rom	457 681	619 528	517 981	-16,4
323	Musikk og scenekunst	2 936 457	2 832 022	2 909 372	2,7
325	Allmenne kulturformål	4 954 858	475 243	460 253	-3,2
326	Språk- og bibliotekformål	950 940	995 589	1 011 691	1,6
327	Nidaros domkirkes restaureringsarbeider mv.	89 112	93 443	95 188	1,9
328	Museer m.m.	2 425 602	2 114 935	2 366 415	11,9
329	Arkivformål	442 172	490 449	492 849	0,5
Sum kategori 08.20		14 436 312	9 806 753	10 106 811	3,1

Utgifter under programkategori 08.20 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)

Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023	Endring i pst.
01–29	Statens egne driftsutgifter	1 769 125	1 850 825	1 884 083	1,8
30–49	Nybygg, anlegg mv.	91 326	117 287	119 448	1,8
50–89	Overføringer til andre	12 575 861	7 838 641	8 103 280	3,4
Sum kategori 08.20		14 436 312	9 806 753	10 106 811	3,1

Innledning

Programkategorien omfatter bevilgninger til kunst- og kulturformål. Bevilgningene skal bidra til et fritt og uavhengig kunst- og kulturliv som er åpent, inkluderende og mangfoldig.

Statlige midler til kulturformål forvaltes etter prinsippet om armlengdes avstand. Dette innebærer at tilskuddsmottakerne er faglig uavhengige, og at beslutninger som krever kunst- og kulturfaglig skjønn, ikke underlegges statlig styring.

Mål

Regjeringens kulturpolitikk vil støtte opp under et åpent, inkluderende og mangfoldig kulturliv og satse særlig på den lokale og regionale kulturen. Folk skal ha tilgang til kunst og kultur av høy kvalitet, uavhengig av hvem de er og hvor de bor. Regjeringen vil legge til rette for flere kulturarbeidsplasser og kompetansemiljø over hele landet, sikre institusjonene og satse på det frie feltet. Regjeringen vil legge til rette for at kunstnere og

kulturarbeidere får bedre rettigheter og arbeidsmuligheter. Kunstnere er også arbeidsfolk.

Regjeringen vil sikre både materielle og immaterielle uttrykk som dokumenterer landets historie. Museene, Arkivverket og Nasjonalbiblioteket m.fl. skal ha økonomiske og bygningsmessige rammevilkår som gir disse viktige institusjonene handlingsrom for å bygge opp, ta vare på, forske på, gjøre tilgjengelig og formidle et bredt spekter av samlinger. Fysiske og digitale arenaer for kunnskap om fortid og samtid skal være lett tilgjengelige for folk flest i hele landet.

Regjeringen vil sikre at norsk fremdeles skal være et vitalt, fullverdig og samfunnsbærende språk i landet vårt. Nynorsk og bokmål skal være likestilte språk, og som det minst brukte skriftspråket skal nynorsk fremmes og sikres gode vilkår. Alle språk er bærere og formidlere av identitet, innhold og kultur. Spesielt for små språksamfunn er dette sentrale perspektiv. Regjeringen vil derfor sikre arbeidet med å styrke bokmål, nynorsk, de samiske språkene, de nasjonale minoritetsspråkene og norsk tegnspråk i tråd med språkloven.

Internasjonal aktivitet og samarbeid er en forutsetning for å skape og utvikle kunst og kultur som speiler mangfoldet av befolkningen, og gir publikum i hele landet tilgang til et bredt kulturtilbud. Kunstnerisk frihet og ytringsfrihet er under press flere steder i verden, og regjeringen vil kjempe mot en innskrenkning av demokratiske verdier internasjonalt. Regjeringen vil fremme norsk kultur i utlandet og bidra til samarbeid mellom norske kunstnere og kunstnere i land der menneskerettigheter og ytringsfriheten er under press. Regjeringen gir støtte til et mangfold av institusjoner og ordninger som bidrar til at norsk kunst- og kulturliv utvikles gjennom internasjonalt samarbeid, og vil jobbe for en mer helhetlig forvaltning av de statlige midlene til internasjonal kultur.

Kulturlivets rammer er basert på den samlede innsatsen fra staten, fylkeskommunene, kommunene og en rekke private aktører og finansører. Enkelte oppgaver innenfor kategorien blir løst av statlige virksomheter. Et godt samspill mellom offentlig og privat engasjement er viktig for å nå målene.

Aktuelle saker

Kunstnermelding

Kultur- og likestillingsdepartementet har gjenopptatt arbeidet med kunstnermeldingen. Den vil bygge på overordnede politiske mål i Hurdals-

plattformen. Kultur- og kunstnerpolitikken skal på den ene siden sikre at befolkningen har tilgang til et mangfold av kunstuttrykk i hele landet og på den andre siden sikre et vitalt og mangfoldig kunstfelt med rimelige arbeidsvilkår for kunstnere. I meldingen skal dagens tiltak og virkemidler gjennomgås, og det skal legges fram forslag til en helhetlig kunstnerpolitikk.

Nasjonalmuseet

Nybygget for Nasjonalmuseet på Vestbanen i Oslo er nå ferdigstilt. Museet åpnet for publikum 11. juni 2022 og har vært en stor suksess med om lag 400 000 besøkende i løpet av de tre første månedene. Gjennom dette prosjektet er det etablert helt andre rammevilkår for Nasjonalmuseets virksomhet. Utstillingsarealer på mer enn 13 000 kvm representerer om lag en dobling av størrelsen sammenliknet med de tidligere utstillingarenaene. Dette gir stor fleksibilitet for å formidle alle former for visuelle kunstuttrykk, arkitektur og design på nye måter. Både utstillingsrommene og magasinene vil gi optimale klimatiske forhold for oppbevaring av kunsten. Museet vil også tilfredsstille de strenge kravene som ofte stilles ved innlån av verdifulle kunstverk fra museer i andre land.

Ordning for scenekunstgrupper

Regjeringen har tidligere varslet en ny tilskuddsordning for etablerte scenekunstgrupper. På grunn av den stramme budsjett situasjonen er det ikke funnet rom for opprettelsen av en slik ordning i budsjettet for 2023. Kultur- og likestillingsdepartementet vil bruke 2023 til å vurdere innretning på en ny ordning, sammen med feltet, og vil komme tilbake til saken på egnet måte.

Situasjonen i Ukraina – forholdet til Russland

Myndighetssamarbeid med Russland er stilt i bero grunnet krigshandlingene i Ukraina. Kultursamarbeid i nordområdene er viktig, men situasjonen er uavklart. I lys av utviklingen synes det vanskelig å engasjere Russland i et bredt og dypt samarbeid. Dagens situasjon kan bli langvarig. Det må derfor tas forbehold når det gjelder det internasjonale samarbeidet med Russland.

Mye av det bilaterale samarbeidet med Russland i nord har funnet sted innen multilaterale fora, som Barentsrådet. Aktiviteter vil kunne fortsette med de øvrige aktørene i dette samarbeidet.

Digitalisering av kulturarv

Siden 2020 har Nasjonalbiblioteket hatt i oppdrag å digitalisere Norges kulturarv, herunder papirmateriale, fotografi, film og lydopptak fra arkiv, bibliotek og museum over hele landet. Arbeidet gjøres ved Nasjonalbibliotekets digitaliseringsanlegg i Mo i Rana. Satsingen på kulturarvdigitalisering gjør det mulig å øke digitaliseringstakten og tilgjengeliggjøre enda mer av Norges felles kulturarv. Digitaliseringen skal sikre framtidig bevaring og bedre tilgangen til kulturarvmaterialet. Senter for kulturarvdigitalisering, som ligger under Nasjonalbiblioteket i Mo i Rana, skal sørge for god kontakt og dialog mellom Nasjonalbiblioteket og institusjoner i arkiv-, bibliotek- og museumssektoren. Det er en stor mengde materiale som skal digitaliseres, og arbeidet vil pågå i mange år framover.

I samarbeid med Nasjonalbiblioteket digitaliserer Arkivverket de mest brukte og prioriterte arkiv. Digitalisert materiale blir publisert i Digitalarkivet, som er etablert som fellesløsning for langtidsbevaring og tilgjengeliggjøring av digitale arkiver fra både statlig, kommunal og privat sektor. Brukere får dermed tilgang til historiske arkiv og data fra hele landet, hvor hen de er og når som helst. Dette tilrettelegger også for mer effektiv saksbehandling i det offentlige og bidrar til et forbedret tjenestetilbud til innbyggerne. Regjeringen foreslår å videreføre denne satsingen.

Offentlig utredning (NOU) om tegnspråk

Et sentralt tiltak i Prop. 108 L (2019–2020) *Lov om språk (språklova)*, jf. Innst. 253 L (2020–2021) er en utredning om tilgang på tegnspråk i ulike samsfunnssektorer. Et offentlig utvalg ble nedsatt ved kongelig resolusjon 13. august 2021. Utvalget skal gå gjennom lovverk, ordninger og tiltak som omfatter norsk tegnspråk og innhente kunnskap om hvordan regelverket blir etterlevd, og hva som er hovedutfordringene. Utvalget skal gi innspill til tiltak som kan øke tilgangen på norsk tegnspråk, og foreslå relevante perspektiv og strategisk innsats som vil være egnet til å skape tillit mellom døvesamfunnet og storsamfunnet. Utvalget skal levere sin innstilling innen 1. juni 2023.

Arkivlov

Utredningen fra Arkivlovutvalget, NOU 2019: 9 *Fra kalveskinn til datasjø*, ble sendt på høring i 2019. Departementet sendte deretter et forslag til

ny arkivlov på alminnelig høring med høringsfrist i januar 2022. Departementet forbereder nå en lovproposisjon.

Litteratur

Litteraturen står i en særstilling som bærer og formidler av det norske språket og av norsk skriftkultur. Det skal legges til rette for bredde, mangfold og kvalitet i norsk litteratur, og god tilgjengelighet for alle. Et godt utvalg av litteratur sikrer tilgang til kunnskap og kultur, og er en forutsetning for demokrati og ytringsfrihet. De fremste virkemidlene som benyttes for å nå de litteraturpolitiske målene, er Kulturrådets innkjøpsordninger, fastprisordningen, momsfristak, samt stipend og vederlagsordninger (jf. omtale under kap. 337, post 71). Kultur- og likestillingsdepartementet starter opp arbeidet med en leselyststrategi i 2022. Arbeidet vil skje i tett samarbeid med andre departement og i dialog med sentrale aktører. Strategien skal bidra til å oppnå litteraturpolitiske mål. Kultur- og likestillingsdepartementet vil i tillegg revidere nasjonal bibliotekstrategi 2020–2024. Departementet arbeider med forslag til en ny boklov som blant annet skal sikre fastprissystemet. En boklov skal bidra til målene om bredde, mangfold og kvalitet i norsk litteratur, og sikre at alle har god tilgang til litteratur. Et lovforslag ble sendt på høring 18. august 2022.

Nasjonale kulturbygg

Både museer og andre kulturinstitusjoner trenger bygninger som gir tidsmessige rammer både for formidling og andre funksjoner. Tilskuddsordningen for nasjonale kulturbygg bidrar med statlige investeringstilskudd til bygninger og lokaler som har en nasjonal oppgave, en landsomfattende funksjon eller en viktig landsdelsfunksjon.

Statistikken fra de siste ti årene viser at tildelinger over posten Nasjonale kulturbygg har en klar overvekt til landets to største byer. Av de totalt 3,9 mrd. kronene som er vedtatt på denne posten i perioden 2013–2022, har 18,9 pst. gått til Oslo og 15,6 pst. gått til Bergen. Regjeringen tar sikte på en bredere geografisk fordeling av prosjekter i årene framover. Innenfor foreslått bevilgningsramme og tilhørende tilsagnsfullmakt for utbetaling i senere budsjettår, vil igangsatte prosjekter videreføres i 2023 i tråd med prosjektene fremdrift. Den økonomiske situasjonen medfører at det i 2023 ikke er funnet rom for å igangsette nye byggeprosjekter.

Rehabilitering av Nationaltheatret

Nationaltheatrets hovedbygning fra 1899 har behov for rehabilitering. Regjeringen legger vekt på at Nationaltheater-bygningen skal bevares samtidig som teatret også i framtiden skal ha lokaler som legger til rette for teaterdrift av høy kunstnerisk kvalitet. Det ble i forbindelse med behandlingen av revidert nasjonalbudsjett 2022 besluttet at prosjektet skal gjennomgås og utredes videre, og at det må gjennomføres nødvendige tiltak for å sikre at bygget skal kunne benyttes fram til rehabilitering kan settes i gang. Regjeringen foreslår å videreføre dette arbeidet i 2023.

Samisk kultur og språk

Samiske perspektiver skal være en selvsagt og naturlig del av den nasjonale kultur- og språkpolitikken. Sametinget har prioritert arbeidet med å styrke samisk kunst, kultur og språk i lang tid, og er derfor regjeringens viktigste samarbeidspartner i arbeidet med å løfte samisk kultur og språk.

Samiske kunst- og kulturinstitusjoner er viktige i arbeidet med å styrke samisk kultur. De forvalter de samiske språkene, og er sentrale i produksjon, formidling, dokumentasjon, bevaring og visning av samisk kunst og kulturarv.

Flere museer i og utenfor Europa har samiske gjenstander i sine samlinger som man har lite systematisk kunnskap om. Gjennom prosjektet *Dáv virat Duiskkas*, som betyr «Gjenstander i Tyskland», samarbeider tyske og samiske museer om kartlegging og kunnskapsutveksling om samiske gjenstander i tyske samlinger. Prosjektet går over en femårsperiode og skal blant annet åpne for samarbeid om utstillinger, digitalisering av samlinger og tilgjengeliggjøring av samlinger internasjonalt. Kultur- og likestillingsdepartementet har tilrettelagt og finansiert prosjektet, Sametinget er prosjekteier, mens Samisk museumslag er prosjektansvarlig, jf. kap. 328, post 78.

Samiske kulturbygg danner viktig infrastruktur for å styrke og bevare samisk identitet, språk og kultur. Nybygg for det sørsamiske museet og kultursenteret Saemien Sijte i Snåsa er ferdigstilt

og nye Saemien Sijte åpnet for publikum i juni 2022, jf. nærmere omtale under kap. 322.

Det samiske museet RiddoDuottarMuseat i Karasjok har behov for nye lokaler, bl.a. for å kunne vise fram den betydelige samiske kunstsamlingen som forvaltes av museet, og for å kunne ta imot gjestene som skal tilbakeføres gjennom Bååstedeprojektet. Regjeringen foreslår 5 mill. kroner til planlegging av prosjektet i 2023.

Videre har Statsbygg igangsatt bygging av et samlokalisert nybygg for Beaivváš og Samisk videregående skole og reindriftsskole i Kautokeino på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet og Kultur- og likestillingsdepartementet.

Bodø ble i 2019 tildelt status som Europeisk kulturhovedstad i 2024 av en jury oppnevnt av EU. Prosjektet har et budsjett på 300 mill. kroner, hvorav Kultur- og likestillingsdepartementet bidrar med 1/3. Samiske språk og samisk kultur vil være bærende elementer i programmet for 2024, som vil omfatte en rekke samiske kulturprosjekter i løpet av kulturhovedstadsåret.

Kulturlivet etter pandemien

Norsk kulturråd og Norsk filminstitutt har på oppdrag fra Kultur- og likestillingsdepartementet kartlagt koronapandemiens konsekvenser for kulturlivet og foreslått virkemidler som kan styrke sektoren etter pandemien. Sluttrapporten *Sterkere tilbake. Pandemiens konsekvenser og mulige virkemidler for gjenoppbygging* ble levert i april 2022.

Rapporten peker blant annet på at tilgjengeligheten av kunst og kultur ble kraftig redusert som en følge av smittevernrestriksjonene. Fallet i aktivitet, og tegn til tilbakeholdenhet blant publikum, gjør det ikke urimelig å anta at virksomheter, kunstnere og kulturarbeidere i lang tid framover vil ha redusert evne til å produsere, digitalisere og formidle kunst og kultur. På den annen side så er det tegn til at publikum er på vei tilbake, særlig de store festivalene har opplevd gode besøkstall sommeren 2022.

Kap. 320 Norsk kulturråd

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Driftsutgifter	197 891	195 536	199 202
51	Fond for lyd og bilde	44 970	47 670	49 080
55	Norsk kulturfond	875 590	905 771	926 910
71	Statsstipend	8 492	7 350	6 600
72	Kunstnerstipend m.m., <i>kan overføres</i>	304 190	258 850	266 620
73	Garantiinntekter og langvarige stipend, <i>overslagsbevilgning</i>	154 113	162 457	167 330
74	Tilskudd til organisasjoner og kompetansesentre m.m.	324 145	334 150	353 405
75	Tilskudd til litteraturhus, kunstscener og kompanier m.m.	247 069	273 760	283 915
76	Amatørteaterformål	23 030		
	Sum kap. 320	2 179 490	2 185 544	2 253 062

Innledning

Bevilgningene under kapitlet består av driftsmidler til virksomheten Norsk kulturråd, statsstipend, tilskuddsmidler til kulturtiltak og avsetninger til Norsk kulturfond, Fond for lyd og bilde og Statens kunstnerstipend.

Mål og strategier for 2023

Målene for bevilgningene til Norsk kulturråd i 2023 er:

- et nyskapende og bærekraftig kulturliv
- en inkluderende og mangfoldig kultursektor
- kulturaktører som gir og henter internasjonale impulser
- effektiv og treffsikker tilskuddsforvaltning
- god og tilgjengelig kunnskap om kultursektoren

Norsk kulturråd

Norsk kulturråd har som formål å stimulere samtidens mangfoldige kunst- og kulturuttrykk og å bidra til at kunst og kultur skapes, bevares, dokumenteres og gjøres tilgjengelig for flest mulig. Virksomheten gir statlige tilskudd til kunst- og kultur over hele landet, driver utviklingsarbeid og er rådgiver for staten i kulturspørsmål.

Norsk kulturråd er statens viktigste aktør for det frie kunst- og kulturfeltet, det vil si det prosjektbaserte, ikke-institusjonelle feltet.

Norsk kulturråd består av et kollegialt organ og en fagadministrasjon. Administrasjonen forvalter en rekke direktoratsoppgaver på vegne av Kultur- og likestillingsdepartementet.

Direktoratsoppgavene innebærer blant annet tilskuddsforvaltning, produksjon av statistikk, oppgaver knyttet til nasjonal museumsutvikling, kulturell og kreativ næring, nasjonale minoriteter, forvaltning av tilskudd til kunst- og kulturinstitusjoner, og internasjonalt kultursamarbeid. Kulturrådet skal gjennom sin rolle som kunnskapsprodusent bidra til å gi departementet et godt faglig grunnlag for kulturpolitiske beslutninger. Virksomheten er også nasjonal koordinator for økt mangfold, inkludering og deltakelse i kultursektoren og er sekretariat for Norsk kulturfond, Statens kunstnerstipend og Fond for lyd og bilde.

Midlene til Norsk kulturfond, Fond for lyd og bilde og Statens kunstnerstipend skal forvaltes etter prinsippet om armlengdes avstand. Hva gjelder det kunst- og kulturfaglige skjønnet, er de kollegiale organene derfor ikke underlagt departementets instruksjonsmyndighet i sitt arbeid og kan ikke instrueres når det gjelder enkeltvedtak om fordeling av tilskudd og stipend og garantiinntekter.

Norsk kulturfond

Norsk kulturfond forvaltes av det kollegiale organet Norsk kulturråd, som er et råd på ti personer oppnevnt av Kongen i statsråd for fire år av gangen. Oppnevningen er rullerende, slik at halvparten av rådets medlemmer står på valg hvert annet år. Rådet oppnevner fagutvalg, der medlemmene sitter i to år av gangen. Sammensetningen av fagutvalgene sikrer bred kunstfaglig kompetanse og skal i tillegg ivareta kjønnsmessig likevekt og geografisk spredning. Det er per nå 126 utvalgsmedlemmer totalt. Det er fagutvalgene som i all hovedsak behandler søknader til Kulturfondet etter en første gjennomgang av administrasjonen. Fagutvalgene har full myndighet til å fatte vedtak i enkeltsaker i de fleste tilskuddsordninger.

Rådet kan omgjøre utvalgenes vedtak til søkers gunst. Hvis det oppstår dissens i et fagutvalg, eller hvis saken er viktig eller prinsipiell i den forstand at den krever det brede skjønn som bare kan utøves av et samlet råd, løftes saken til rådet for endelig vedtak.

Statens kunstnerstipend

Kultur- og likestillingsdepartementet oppnevner utvalget for statens stipend og garantiinntekter for kunstnere hvert fjerde år. To av fem representanter er oppnevnt etter innstilling fra Kunstnernettverket. Utvalget tildeler midler etter innstilling fra sakkyndige komiteer oppnevnt av kunstnerorganisasjonene. Det er per nå 125 komitémedlemmer totalt.

Fordelingen av midlene mellom de ulike kunstnergruppene (kvotefordelingen), blir fastsatt av departementet etter høringsinnspill fra kunstnerorganisasjoner og innstilling fra utvalget.

Fond for lyd og bilde

Fond for lyd og bilde forvaltes av et styre på sju medlemmer som oppnevnes for tre år av gangen. Styreleder oppnevnes av Kultur- og likestillingsdepartementet, mens øvrige medlemmer oppnevnes etter innstilling fra rettighetshaverorganisasjonene. Styret i Fond for lyd og bilde oppnevner faglige utvalg og underutvalg som behandler søknader om prosjektstøtte fra fondet. Det er per nå 39 utvalgsmedlemmer totalt.

Budsjettforslag 2023

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen på posten skal dekke lønns- og driftsutgifter for de ansatte i Norsk kulturråd og utgifter til drift av råd, styre og utvalg.

Bevilgningen på posten er økt med 450 000 kroner som følge av at Kulturrådet fra 2023 skal overta forvaltningsansvaret for tilskuddsordningen for kvensk språk og kultur fra Troms og Finnmark fylkeskommune, jf. omtale i Kommunal- og distriktsdepartementets Prop. 1 S (2022–2023).

Post 01 kan overskrides med inntil samme beløp som Norsk kulturråd får i merinntekter under kap. 3320, post 01 og regnskapsførte inntekter under kap. 3320, post 03, jf. forslag til vedtak II.

Post 51 Fond for lyd og bilde

Bevilgningen på posten skal dekke tilskuddsordninger og avsetninger under Fond for lyd og bilde.

Posten gjelder også en kollektiv kompensasjonsordning til rettighetshavere for kopiering av åndsverk til privat bruk, jf. omtale under kap. 337, post 70.

For en presentasjon av hovedelementene i tilskuddsordningen vises det til Prop. 1 S (2021–2022).

Post 55 Norsk kulturfond

Bevilgningen på posten skal dekke tilskuddsordninger og avsetninger under Norsk kulturfond. Fondsavsetningen fordeles på bakgrunn av kunst- og kulturfaglige vurderinger og kan nyttes til enkeltstående og flerårige prosjekter og til tiltak av mer varig karakter.

For en presentasjon av hovedelementene i tilskuddsordningen vises det til Prop. 1 S (2021–2022).

Rom for Dans og Kulturfestivalen Peer Gynt, som i 2022 har mottatt tilskudd fra ordningene under Norsk kulturfond, foreslås fra 2023 overført til hhv. post 74 og 75, jf. omtale på disse postene.

Post 71 Statsstipend

Bevilgningen går til statsstipendiater. I løpet av 2022 har to stipendiater gått av med pensjon. Ved inngangen til 2023 er det tolv statsstipendiater, og én av disse vil gå av med pensjon i løpet av året. Regjeringen legger ikke opp til at det skal utnevnes nye statsstipendiater i 2023.

Post 72 Kunstnerstipend m.m., kan overføres

Posten omfatter arbeidsstipend, arbeidsstipend for yngre/nyetablerte kunstnere, diversestipend, diversestipend for nyutdannede kunstnere, æresstipend/lønn, samt fire stipend til nordiske forfattere. Formålet er å utvikle kunstnerskap, sikre et fritt og uavhengig kulturliv og gi kunstnere forutsigbarhet over tid.

Bevilgningen dekker også vederlag til stipendkomiteene, som gir sakkyndig innstilling om fordeling av midlene til utvalget for statens stipend og garantiinntekter for kunstnere.

Bevilgningen foreslås fordelt på følgende stipendordninger:

Diversestipend og diversestipend for nyutdannede kunstnere

Det foreslås 16,5 mill. kroner til diversestipend og 17,5 mill. kroner til diversestipend for nyutdannede kunstnere i 2023. Utvalget for statens kunstnerstipend kan vurdere eventuell overføring mellom disse ordningene ut fra endringer i kunstnergruppens sammensetning og behov.

Arbeidsstipend

Det foreslås å videreføre 656 ordinære arbeidsstipend og arbeidsstipend for yngre/nyetablerte kunstnere. Utvalget for statens kunstnerstipend fastsetter antall kvoter fordelt mellom ordinære arbeidsstipend og arbeidsstipend for yngre/nyetablerte kunstnere. Arbeidsstipendets størrelse foreslås økt fra 290 570 kroner til 299 289 kroner. Det innebærer at stipendsatsen vil øke med 8 719 kroner fra 2022 til 2023, tilsvarende en økning på om lag 3 pst.

Andre stipend

I bevilgningsforslaget er det innarbeidet midler til ulike stipendordninger som er under utfasing, herunder stipend for eldre fortjente kunstnere. I tillegg er det innarbeidet 200 000 kroner til en æreslønn.

For en presentasjon av hovedelementene i tilskuddsordningene vises det til Prop. 1 S (2021–2022) Kulturdepartementet.

Post 73 Garantiinntekter og langvarige stipend, overslagsbevilgning

Bevilgningen gjelder garantiinntekter, stipend for etablerte kunstnere og stipend for seniorkunstnere.

Bevilgningen på posten skal dekke utgifter ved totalt 65 garantiinntekter og 425 stipend for etablerte kunstnere og seniorkunstnere i 2023. I løpet av 2023 vil det bli frigjort totalt seks hjemler som kan tildeles som stipend fra måneden etter at de blir frigjort.

Stipendenes størrelse foreslås økt fra 290 570 kroner til 299 289 kroner. Det innebærer at stipendsatsen vil øke med 8 719 kroner fra 2022 til 2023, tilsvarende en økning på om lag 3 pst.

Det tildeles ikke nye garantiinntekter, da ordningen er under utfasing. I henhold til forskrift om statens stipend og garantiinntekter for kunstnere kan kunstnere få sin garantiinntektshjemmel omdannet til tiårig stipend for etablerte kunstnere og seniorkunstnere.

For en presentasjon av hovedelementene i tilskuddsordningen vises det til Prop. 1 S (2021–2022) Kulturdepartementet.

Post 74 Tilskudd til organisasjoner og kompetansesentre m.m.

Bevilgningen på posten omfatter tilskudd til drift og utvikling til organisasjoner og kompetansesentre m.m. på kulturområdet. Oversikt over hvilke tiltak det foreslås midler til, går fram av vedlegg 2.

Tilskuddet til Balansekunst foreslås økt med 3 mill. kroner for å styrke organisasjonens arbeid mot seksuell trakassering og for et mer likestilt og mangfoldig kulturliv. Tilskuddet til Stiftelsen Fargespill foreslås økt med 2 mill. kroner til å styrke fargespillmetodikken og det landsomfattende arbeidet med kunstformidling og mangfold. Fargespill synliggjør mangfoldets muligheter ved å gi barn mellom 7 og 25 år mulighet til å utvikle seg ut fra egne ressurser og interesser. Mangfold og inkludering inngår i alle Fargespills aktiviteter.

Videre foreslås tilskuddet til FolkOrg økt med 1 mill. kroner som et engangstilskudd øremerket jubileumsåret 2023. Bevilgningen vil bidra til økt kunnskap om en viktig del av norsk kulturarv, samt bidra til utvikling, mangfold og rekruttering i framtida for folkemusikk og folkedans i Norge.

Music Norway fikk i 2021 en økning på 0,5 mill. kroner for å styrke kunnskapsgrunnlaget om norsk musikk eksport. For 2023 foreslås midlene omdisponert til EX.TRA – et treårig eksportprogram for tradisjonsmusikkfeltet som skal gjen-

nomføres i samarbeid med FolkOrg. Tilskuddet gis som et engangstilskudd for 2023. Det vises til programkateri 08.20 for nærmere omtale av det internasjonale kulturarbeidet.

Norsk publikumsutvikling er et nasjonalt kunnskaps- og medlemsnettverk som arbeider for å øke kunnskapen om publikum i kulturlivet og utvikle verktøy for å jobbe mer målrettet med å nå ulike publikumsgrupper. Det foreslås et tilskudd på 1 mill. kroner til drift av organisasjonen.

Rom for Dans har i 2022 mottatt tilskudd fra post 55 Norsk kulturfond. Etter forslag fra rådet som forvalter Norsk kulturfond, foreslås tilskuddet overført til denne posten fra 2023.

Nedenfor følger en presentasjon av hovedelementene i tilskudd til navngitte organisasjoner og kompetansesentre m.m.

Mål og målgruppe

Formålet med de statlige tilskuddene er å bidra til drift og utvikling av kunst- og kulturtiltak av mer varig karakter, som driver med samarbeid, faglig utvikling og tilrettelegging av vilkår for produksjon og formidling på kunst- og kulturområdet over hele landet. Målgruppen er organisasjoner og kompetansesentre innenfor musikk, scenekunst, litteratur, kulturvern, visuell kunst og tverrfaglige tiltak.

Kriterier for måloppnåelse

Tilskuddsmottakeren skal ha kontinuerlig drift i samsvar med formål for virksomheten og andre krav og forutsetninger som legges til grunn ved tildelingen av statstilskuddet.

Oppfølging og kontroll

Kultur- og likestillingsdepartementet har delegert den administrative behandlingen av de øremerkede tilskuddene på posten til Norsk kulturråd. Tilskuddsmottakere skal årlig rapportere til Norsk kulturråd om hvordan tilskuddet er anvendt, i samsvar med formål for virksomheten og andre krav og forutsetninger som legges til grunn ved tildelingen av statstilskuddet.

Post 75 Tilskudd til litteraturhus, kunstscener og kompanier m.m.

Bevilgningen omfatter tilskudd til drift og utvikling til kunst- og kulturtiltak som litteraturhus, kunstscener, kunsthaller, ensembler og kompa-

nier m.m. på kulturområdet. Oversikt over hvilke tiltak det foreslås midler til, går fram av vedlegg 2.

Regjeringen har tidligere varslet en ny tilskuddsordning for etablerte scenekunstgrupper. Det er ikke funnet rom for opprettelsen av en slik ordning i budsjettet for 2023. Kultur- og likestillingsdepartementet vil bruke 2023 til å vurdere innretning på en ny ordning, og vil komme tilbake til saken på egnet måte.

Black Box Teater står fra 2024 uten lokaler siden det nåværende bygget skal rives og bygges opp på nytt. Tilskuddet foreslås økt med 4 mill. kroner for å dekke økte kostnader til leie og investeringer i nye midlertidige lokaler.

Kulturfestivalen Peer Gynt har fram til 2022 mottatt tilskudd fra post 55 Norsk kulturfond. Etter forslag fra rådet som forvalter Norsk kulturfond, foreslås tilskuddet overført til denne posten fra 2023. Tilskuddet foreslås videre økt med 1 mill. kroner til 4,3 mill. kroner.

I perioden 2020–2022 ble det innarbeidet diverse tilskudd til kulturinstitusjoner som har søkt om midler til prosjekter som skal bidra til større mangfold og mer inkludering i kulturlivet. Fra 2023 foreslås det at slike særskilte prosjektmidler til tiltak rettet mot publikumsutvikling, mangfold og inkludering fordeles fra spillemidlene til kulturformål, jf. omtale under Del III, kap. 5 Fordeling av spilleoverskuddet.

Nedenfor følger en presentasjon av hovedelementene i tilskudd til navngitte litteraturhus, kunstscener og kompanier m.m.

Mål og målgruppe

Formålet med de statlige tilskuddene er å bidra til drift og utvikling av kunst- og kulturtiltak av mer varig karakter, som driver med produksjon og formidling av kunst og kultur over hele landet. Målgruppen er litteraturhus, kunstscener, visningssteder, kunsthaller, ensembler og kompanier innenfor litteratur, musikk, scenekunst, visuell kunst og tverrfaglige tiltak.

Kriterier for måloppnåelse

Tilskuddsmottakeren skal ha kontinuerlig drift i samsvar med formål for virksomheten og andre krav og forutsetninger som legges til grunn ved tildelingen av statstilskuddet.

Oppfølging og kontroll

Kultur- og likestillingsdepartementet har delegert den administrative behandlingen av de øremer-

kede tilskuddene på posten til Norsk kulturråd. Tilskuddsmottakere skal årlig rapportere til Norsk kulturråd om hvordan tilskuddet er anvendt, i samsvar med formål for virksomheten og andre krav og forutsetninger som legges til grunn ved tildelingen av statstilskuddet.

Rapport 2021

Rapporten nedenfor gir en samlet vurdering av måloppnåelsen basert på den årlige rapporteringen fra Norsk kulturråd om oppnådde resultater for 2021. Tallene er i all hovedsak hentet fra Kulturrådets årsrapport for 2021.

Målene for bevilgningen til Norsk kulturråd i 2021 var å fremme produksjon og formidling av ulike kunst- og kulturuttrykk, utvikle rollen som kunnskapsprodusent, utvikle kunst- og kulturfeltet, stimulere til profesjonelt kunstnerisk virke, styrke internasjonalt samarbeid og bidra til at kunst- og kulturlivet oppleves som tilgjengelig, representativt og relevant.

Pandemien gjorde også 2021 til et utfordrende år for Norsk kulturråd og satte sitt preg på virksomheten på flere måter. Dette gjaldt både forvaltningen av Norsk kulturfond, rollen som kunnskapsprodusent, og ikke minst at virksomheten forvaltet de midlertidige kompensasjons- og stimuleringsordningene for kultursektoren, jf. omtale under kap. 325.

Pandemien påvirket forutsetningene for å nå Norsk kulturråds mål for bevilgningene, særlig målene om tilgjengelighet og internasjonalt samarbeid. Samlet sett vurderer departementet likevel måloppnåelsen til å være tilfredsstillende.

Fremme produksjon og formidling av ulike kunst- og kulturuttrykk

Fond for lyd og bilde

Bevilgningen til Fond for lyd og bilde for 2021 var på om lag 45 mill. kroner. Fondet ble i tillegg midlertidig styrket med 40 mill. kroner for å treffe grupper som falt utenfor kompensasjons- og stimuleringsordningene for kultursektoren i forbindelse med covid-19.

Styret for Fond for lyd og bilde fordelte i 2021 midler til elleve tilskuddsordninger innen musikk, film, scenekunst og billedkunst. Styret vurderer ordningenes treffsikkerhet jevnlig. Under covid-19-pandemien har flere vært nødt til å tenke nytt om hvordan de skal nå ut til publikum med verkene sine. Særlig økte antallet søknader til markedsføring av utgivelser kraftig.

I 2021 ble det gitt tilskudd til markedsføring av film og musikk, produksjon av videokunst og gjenopptakelse av sceneforestillinger. Det ble videre gitt tilskudd til prosjekter innenfor produksjon og formidling av lydopptak, turnévirksomhet, komponering og utvikling av tekst til musikk, samt produksjon og formidling av scenekunst, foto, videokunst og digital kunst. Det ble også gitt tilskudd til produksjon av kortfilm og dokumentarfilm, manus, originalmusikk i audiovisuelle produksjoner og til tverrkunstneriske prosjekter. Fond for lyd og bilde bidro også med midler til markedsføring av musikkutgivelser, markedsføring av kortfilmer og dokumentarer og til gjenopptakelse av sceneforestillinger på nye arenaer.

Tabell 4.1 Nøkkeltall Fond for lyd og bilde 2020–2021

	2020	2021
Antall søknader	2 994	3 281
Antall tildelinger	679	1 005
Søknadssum (i 1 000 kroner)	262 700	317 460
Tildelt sum (i 1 000 kroner)	48 100	84 970

Samlet tildelingssum inkluderer overføring av ubrukte midler fra tidligere år og tilbakeføring av midler for ikke-fullførte prosjekter.

Norsk kulturfond

Tabell 4.2 Norsk kulturfond – hovedfordeling av midler 2021

	2021
Tverrgående tilskuddsordninger	62 907
Visuell kunst	75 757
Musikk	351 540
Scenekunst	162 717
Litteratur	181 974
Tidsskrift og kritikk	27 311
Kulturvern	13 384
Totalt	875 590

Bevilgningen til Norsk kulturfond var i 2021 på om lag 875,6 mill. kroner. Fondet ble i tillegg midlertidig styrket med 90 mill. kroner for å treffe

Tabell 4.3 Antall søknader og tildelinger

	Søknader		Tildelinger	
	2020	2021	2020	2021
Tverrgående tilskuddsordninger	401	354	190	174
Visuell kunst	1 303	1 284	483	631
Musikk	3 093	3 636	1 375	1 607
Scenekunst	1 215	1 257	365	462
Litteratur	342	325	207	232
Kulturvern	244	216	104	111
Tidsskrift og kritikk	103	160	66	86
Koronautlysning	1 387	-	294	-
Totalt	8 088	7 232	3 084	3 303

Sett bort fra innkjøpsordningene for litteratur, mottok fondet 7 232 søknader i 2021. Antallet er noe lavere enn i 2020, men 500 flere enn i 2019. Antall tildelinger gikk opp fra 3 084 til 3 303. Samlet tildelingsprosent gikk opp fra 38 pst. i 2020 til 46 pst. i 2021.

Tverrgående tilskuddsordninger

Kulturfondets avsetning i 2021 til tverrgående tilskuddsordninger omfattet ARENA – tilskuddsord-

grupper som falt utenfor kompensasjons- og stimuleringsordningene for kultursektoren i forbindelse med covid-19.

Norsk kulturfond bidro i 2021 til at det ble skapt kunst og kultur innenfor et bredt spekter av sjangre og uttrykksformer i hele landet. Den midlertidige styrkingen bidro til mangfold i kulturlivet og å støtte kunstnere og arrangører som var særlig rammet av pandemien.

Fondet retter seg i hovedsak mot det frie kunst- og kulturfeltet og omfatter rundt 40 tilskudds- og innkjøpsordninger. Tilskudd fordeles på grunnlag av kunst- og kulturfaglige vurderinger. Ut fra et helhetlig blikk på kunst- og kulturfeltet foretok rådet i 2021 løpende justeringer av ordninger og tok initiativ til særskilte utlysninger.

Det ble i 2021 tildelt både ettårige og flerårige tilskudd, samt noen mer varige tilskudd til både kunstnere og virksomheter.

Som følge av at 75 tiltak ble flyttet over til andre poster på statsbudsjettet, var fondet i 2021 redusert med om lag 145 mill. kroner fra 2020.

ning for bygg og infrastruktur, gjesteoppholdsstøtte for arenaer, tverrfaglig kulturvirksomhet, tverrfaglige tiltak – prosjektstøtte og aspirantordningen.

Samlet bidro ordningene til å oppfylle kulturfondets mål gjennom å stimulere til tverrfaglige praksiser, styrke mangfold og motvirke strukturell diskriminering i kunst- og kulturrelaterte yrker. Pandemien har skapt behov for nye former for digitale og fysiske plattformer for produksjon og formidling av kunst. Fondets tildelinger støttet

opp under arenaenes infrastrukturbehov i 2021, og har bidratt til at befolkningen har tilgang til et bredt spekter av framtidsrettede og levende kulturarenaer over hele landet.

Til fondets tverrgående ordninger ble det i 2021 mottatt 354 søknader, og 49 pst. av disse ble innvilget.

Visuell kunst

Kulturfondets avsetning til visuell kunst fremmer produksjon og formidling av uttrykk innenfor alle sjangre. Det ble i 2021 gitt tilskudd til utstillinger, visningssteder, kunstfestivaler, publikasjoner, manusutvikling, assistenter, utstyr og drift. En tidligere tilskuddsordning for arrangørstøtte for kunstnerdrevne visningssteder og festivaler ble i 2021 omgjort til arrangørstøtte for visuell kunst. Den nye ordningen har en åpen profil med muligheter for både virksomhetstilskudd og utviklings-tilskudd for inntil tre år.

Pandemien rammet enkeltkunstnere og institusjoner i det visuelle kunstfeltet hardt ved at flertallet av kunstnere, kritikere og kuratorer opplevde reduserte muligheter til å stille ut og selge kunst, reise og samhandle. Kulturfondets tildelinger bidro til fortsatt aktivitet og til å sikre grunnleggende økonomiske vilkår for å skape og formidle visuell kunst.

Under visuell kunst ble det i 2021 mottatt 1 284 søknader, og 49 pst. av dem ble innvilget.

Musikk

Avsetningen til musikkformål stimulerer til produksjon, formidling og utvikling av musikkuttrykk i det frie profesjonelle musikklivet utenfor de store musikk institusjonene.

Tildelingene i 2021 bidro til å gi nye virksomheter og musikere tilgang til det profesjonelle musikkfeltet, og det ble gitt tilskudd til et bredt spekter av musikkproduksjoner, arrangører og festivaler. Rådet vedtok i 2021 nye bestemmelser for flerårig tilskudd på musikkordningene ved å skjerme mot rask utfasing av tilskudd. Målet med endringen er å sikre muligheten for langsiktig utvikling for slik å styrke det profesjonelle nivået på musikkproduksjon og programmering.

Kulturfondet hadde betydelig økning i antall søknader til musikkordningen for komposisjon og produksjon i 2021, trolig fordi pandemien bidro til at musikere og artister fikk frigjort tid til skapende virksomhet. Antall søknader fra arrangører og festivaler holdt seg stabilt, mens det ble gitt

langt flere tildelinger enn tidligere til populærmusikkfeltet.

Under musikkformål i 2021 ble det mottatt 3 636 søknader, og 44 pst. av dem ble innvilget.

Scenekunst

Avsetningen til scenekunstformål bidrar til at scenekunst på høyt kunstnerisk nivå utvikles og skapes, sikrer rekruttering av nye arrangører og styrker infrastrukturen for visning av scenekunst.

Pandemien påvirket scenekunstfeltet i 2021 med mange avlysninger og utsettelse av forestillinger, samtidig som antall søknader til forprosjektordningen økte sterkt. Ordningen gir mulighet til utprøving av nye ideer og kunstnerskap, og bidrar til rekruttering av nye stemmer og uttrykk til scenekunsten. 2021 var også preget av at scenekunstnere i lys av smittevernrestriksjonene flyttet visninger til uterom og prøvde ut ulike digitale virkemidler. Som i 2020 ble det gitt betydelige tilskudd fra kulturfondet til gjenopptakelse av prosjekter som var utsatt grunnet smittevernrestriksjonene, for å sikre at utsatte produksjoner når et publikum.

Under scenekunstformål ble det totalt mottatt 1 257 søknader i 2021, og 37 pst. av disse ble innvilget.

Litteratur

Avsetningen til litteraturformål legger til rette for at det blir utgitt en mangfoldig litteratur av høy kvalitet på både bokmål og nynorsk, og at denne litteraturen blir gjort tilgjengelig for lesere gjennom folkebibliotekene.

Innkjøpsordningene for litteratur utgjør hoveddelen av avsetningen og bidrar til økte forfatterinntekter, styrking av de redaksjonelle miljøer og tilgjengeliggjøring av litteratur i skole- og folkebibliotekene. Grunnet høye påmeldingstall ble maksavkortningen på 15 pst. benyttet gjennom hele året for den automatiske innkjøpsordningen for voksne.

Skriving og utgivelse av ny litteratur på norsk har i stor grad fortsatt som før under pandemien, men forfatternes og andre opphaveres fremføringsinntekter har falt. Formidlingsarrangement og litteraturfestivaler har vært direkte påvirket av smittevernrestriksjoner. Antallet søknader til tilskuddsordningen for litteraturformidling var på nivå med 2020, og de fleste søkerne etterstrebet et tilnærmet vanlig aktivitetsnivå.

Antall påmeldte titler til innkjøpsordningen for ny norsk skjønnlitteratur gikk ned fra 391 i 2020 til

363 i 2021. 251 titler ble vedtatt innkjøpt. Under litteraturformål ble det mottatt 325 søknader (unntatt innkjøpsordningene) i 2021, og 71 pst. av dem ble innvilget.

Kulturvern

Avsetningen til kulturvernformål skal stimulere til innsamling, dokumentasjon, bevaring og formidling av kulturarv i Norge.

I 2021 prioriterte rådet å gi tilskudd fra avsetningen til prosjekter hvor urfolk, minoriteter og marginaliserte gruppers historie og kulturarv blir dokumentert og formidlet, og der kunst og kultur som springer ut fra ulike tradisjoner ivaretas. Det ble også gitt prioritet til tiltak som fornyer formidlingen og gir økt deltakelse blant barn og unge. Prosjekter hvor barn og unge involveres og får innsikt i historie og kulturarv gjennom egen utforsking og bruk ble spesielt prioritert. Det samme har prosjekter med dokumentasjon og formidling av vår samtid og nære fortid.

Under kulturvernformål ble det i 2021 mottatt 216 søknader, og 49 pst. av søknadene ble innvilget.

Tidsskrift og kritikk

Kulturfondets avsetning til tidsskrift og kritikk skal styrke og kvalitetssikre den offentlige ytrings- og refleksjonskulturen. Tidsskriftene formidler, fortolker og kritiserer bredden av kunstens og kulturens formuttrykk, idétilfang og temaer. De skal stimulere til interesse for, og debatt om, kunst og kultur.

En pågående digitalisering av kulturtidsskriftene og kritikken åpner for flere lesere, mer aktualitet og økt offentlig interesse. Søknader til avsetningen i 2021 viste at kulturtidsskriftene står i et strategisk viktig digitalt skifte i likhet med øvrige medier. Det ble i 2021 lyst ut midler med mål om å nå nye og mer mangfoldige stemmer. Tilskuddene bidrar til at flere skribenter får mulighet til å engasjere seg og delta i det offentlige rom.

Til tilskuddsordningen for tidsskrift og kritikk ble det i 2021 mottatt 160 søknader, og 54 pst. av søknadene ble innvilget.

Tabell 4.4 Norsk kulturfond: Forholdet mellom antall søknader og antall tildelinger fordelt på fylke i 2021

Bostedfylke	Antall søknader	Antall tildelinger	Tildelingsprosent nasjonalt	Tildelingsprosent i fylket
Agder	234	94	3	40
Innlandet	291	130	4	45
Møre og Romsdal	122	58	2	48
Nordland	185	95	3	51
Oslo	3 031	1 396	42	46
Rogaland	297	123	4	41
Svalbard	6	4	0	67
Troms og Finnmark	322	196	6	61
Trøndelag	556	254	8	46
Utlandet	93	37	1	40
Vestfold og Telemark	312	138	4	44
Vestland	888	430	13	48
Viken	895	348	11	39
Totalt	7 232	3 303	46	100

Tabellen er basert på søkerens egne opplysninger. Inkluderer ikke innkjøpsordningene for litteratur.

Statens kunstnerstipend

Bevilgningen til Statens kunstnerstipend var om lag 488,7 mill. kroner i 2021. Av disse var 100 mill. kroner ekstraordinære stimuleringsmidler for å opprettholde kunstnerisk produksjon og sikre sysselsetting under pandemien.

Statens kunstnerstipend tildelte 1 198 nye stipend til 23 kunstnergrupper innen litteratur, musikk, scenekunst, visuell kunst, film, design, arkitektur, journalistikk og kritikk i 2021. Formålet med stipendordningene er å gi kunstnere anledning til å videreutvikle sitt kunstneriske virke og ha kunstnerisk aktivitet som sin hovedbe-

skjeftigelse. Ordningene treffer kunstnere i ulike faser av kunstnerskapet gjennom egne stipender for kunstnere i etableringsfasen og for senior-kunstnere.

Av de 1 198 stipendene var 309 midlertidige arbeidsstipend følge av den ekstra bevilgningen på 100 mill. kroner. Ved å kanalisere bevilgningen gjennom Statens kunstnerstipend sikret man at stipendene kom raskt ut på en ressurseffektiv måte.

Statens kunstnerstipend hadde en betydelig økning i antall unike søkere også i 2021, med størst økning fra musikkfeltet. Her var også andelen nye søkere til ordningene størst.

Tabell 4.5 Antall søkere og tildelinger av stipend og garantiinntekt

Stipendordning	Søknader		Nytildelte/mottakere	
	2020	2021	2020	2021
Arbeidsstipend	3 089	3 962	191/398	429/647
Arbeidsstipend yngre/nyetablerte kunstnere	1 380	1 666	75/134	145/198
Diversestipend	3 196	3 984	344	359
Diversestipend nyutdannede kunstnere	308	298	233	234
Midlertidig stipend – covid-19	3 675	-	679	-
Stipend for etablerte kunstnere	833	962	27/206	26/234
Stipend for seniorkunstnere	320	336	13/175	5/167
Stipend for eldre fortjente kunstnere	0	0	156	147
Garantiinntekt	0		109	89

Statsstipendiatene avgir årlig rapport om sitt arbeid til Norsk kulturråd. I 2021 var antall statsstipendiater 17. I løpet av året gikk tre stipendiater ut av ordningen.

Driftstilskudd til kulturinstitusjoner og -organisasjoner

Norsk kulturråd fikk fra 2021 et større ansvar for den administrative søknadsbehandlingen for tilskuddsmottakere på Kultur- og likestillingsdepartementets budsjett, jf. post 74, 75 og 76. Den administrative delen av søknadsbehandlingen innebærer gjennomgang og formalkontroll av enkelt-søknader og rapporter, og vurderinger av måloppnåelse på aggregert nivå. Det ble i 2021 bevilget midler til drift og aktivitet for 83 virksomheter på post 74, og til 44 virksomheter på post 75, som bidro til eller tilrettela for målet om produksjon og formidling av ulike kunst- og kulturuttrykk.

Norsk kulturråd forvaltet i 2021 tilskuddsordninger til amatørteater. Det ble overført 12,2 mill. kroner til ordningene. Tilskuddene gikk til drift og aktivitet. Fra post 76 ble det også gitt tilskudd på totalt 10,8 mill. kroner til fire navngitte amatørteatre.

Utvikle rollen som kunnskapsprodusent

Norsk kulturråd arbeider kontinuerlig med å bygge kunnskap om kunst- og kultursektoren, både for å sikre at Kulturrådets virkemidler er mest mulig treffsikre, og for å levere et godt kunnskapsgrunnlag til utviklingen av norsk kulturpolitikk. Arbeidet har i 2021 omfattet nye bestillinger fra rådet for Norsk kulturfond og Kultur- og likestillingsdepartementet, oppfølging av kunnskapsprosjekter som gjennomføres av eksterne forskningsmiljøer, identifisering av nye kunn-

skapsbehov, og egen kunnskapsproduksjon blant annet basert på data fra egne søknadssystemer.

Arbeidet med å kartlegge konsekvensene av pandemien og vurdere virkemidler for en styrket framtidig kultursektor, dominerte mye av Kulturrådets kunnskapsproduksjon i 2021. Det ble gjennomført omfattende kunnskapsinnhenting med fokus på tre hovedområder: sektorens økonomi, produksjon og formidling og kulturbruk. Fire delrapporter ble publisert i 2021. Sluttrapporten om pandemiens konsekvenser ble ferdigstilt i april 2022.

Kulturrådet publiserte i 2021 to rapporter fra forskningssatsingen *Barn og unge og kunst og kultur*. *Barnehagebarns kunstmøter på museum* viser betydningen av de barnekulturelle felleskapene i møter med kunst og kultur. *Samarbeid mellom små og store vesen* utforsker barns likestilte medvirkning i kunstprosjekter.

Rapporten *Kunst i tall 2020 – inntekter fra musikk, litteratur, visuell kunst og scenekunst* ble lansert høsten 2021. Rapporten viderefører og oppdaterer tilsvarende målinger fra tidligere år, og viser blant annet hvordan smitteverntiltakene i forbindelse med pandemien i særlig grad rammet fremføring av musikk og scenekunst.

Som del av oppdraget som nasjonal koordinator for økt mangfold, inkludering og deltakelse i kultursektoren, lyste Kulturrådet i 2021 ut et kunnskapsprosjekt som skal identifisere hva som fremmer og hindrer personer med funksjonsnedsettelser fra å virke som profesjonelle kunstnere i Norge. Rapport med resultater fra undersøkelsen kommer i 2022. Det ble også gjennomført en spørreundersøkelse for å få kunnskap om hvordan kunst- og kulturvirksomheter jobber med mangfold. Undersøkelsen viste at 87 pst. av norske kunst- og kulturvirksomheter har konkrete tiltak for å fremme mangfold i innhold og blant ansatte og besøkende. Samtidig svarte mange at økonomi og kompetanse er hindre i arbeidet med mangfold.

Det ble i 2021 jobbet med følgende forskningsprosjekter: *Digital kultur, estetiske praksiser, Kunst og sosiale fellesskap og Skapende praksiser i musikk*. Resultater fra prosjektene publiseres i 2022 og 2023.

Utvikle kunst- og kulturfeltet

Museum

Norsk kulturråd la i 2021 til rette for faglig samarbeid og tiltak med overføringsverdi for hele muse-

umssektoren. Innsamling og analyse av museumsstatistikk er en del av Kulturrådets kvantitative kunnskapsproduksjon.

Kulturrådet ledet i 2021 arbeidet med implementering av forskningsregistreringssystemet *Cristin* i museene, bidro til utvikling av nasjonale datasett og arrangerte en rekke museumswebinærer og fagdager.

Programbaserte utviklingsmidler skal stimulere til kompetanseheving, samordning og metodeutvikling i museene. I perioden 2021–2023 er det tre nye programområder: Digitalisering – mangfold, dialog og samarbeid, Forskning – forskningskompetanse, samarbeid og infrastruktur og Museene som samfunnsaktører – mangfold, relevans og bærekraft.

I perioden 2021–2023 får 17 museumsprosjekter over hele landet tilskudd på til sammen 45 mill. kroner. Midlene bidrar til at museene har nødvendig kompetanse, organisasjon og verktøy for å løse sine museumsfaglige oppgaver. Prosjektene bidrar videre til å styrke prioritering, dialog og kritisk refleksjon i de enkelte deltakermuseene, og har overføringsverdi til resten av museumssektoren. Museene som får tilskudd bidrar aktivt i samlinger og fagdager om programmene som Kulturrådet arrangerer.

Det ble i 2021 tildelt 9,3 mill. kroner i sikringsmidler til museene, fordelt på 31 ulike tiltak. Sikringsmidlene finansierer tiltak som forebygger og reduserer omfanget av ødeleggelser i forbindelse med brann, tyveri, ran, hærverk og naturskade, samt utarbeidelse av sikringsplaner.

Utviklingsprogram for kulturinstitusjoner

Kulturrådets utviklingsprogram for kulturinstitusjoner har som formål å støtte prosjekter i kulturinstitusjonene som kan resultere i nye verktøy, metoder og modeller med vekt på det digitale markedet, for markedsføring, effektivisering av inntektsmodeller og tilrettelegging av informasjon til publikum. Utviklingsprogrammet har erfaringsutveksling mellom institusjonene som et definert mål, og institusjoner som mottar tilskudd blir en del av et nettverk hvor erfaringer deles underveis og etter prosjektperioden.

I 2021 fikk 13 kulturinstitusjoner finansiering gjennom utviklingsprogrammet til prosjekter innenfor digitalisering og publikumskontakt. Ordningen mottok 35 søknader med et samlet søknadsbeløp på 12,3 mill. kroner. Utviklingsprogrammet hadde en ramme på 5 mill. kroner.

Stimulere til profesjonelt kunstnerisk virke

Norsk kulturråd skal legge til rette for økt bruk, investering i og omsetning av kunst og kultur gjennom å styrke strukturene rundt kunstnere og institusjoner som jobber med distribusjon, salg og formidling, som en del av oppdraget om kulturell og kreativ næring. Se omtale under Rapport 2021 for kap. 325.

I 2018 igangsatte Kulturrådet prosjektet Kulturøkonomi, med mål om å legge til rette for at Kulturrådet i større grad kan bidra til at aktører i kunst- og kultursektoren styrker sitt inntektsgrunnlag, og for at kunst og kultur kan nå ut til et større og bredere marked. Prosjektet ble avsluttet i 2021.

Styrke internasjonalt samarbeid

Norsk kulturråd skal styrke internasjonalt kultursamarbeid. I oppfølgingen av dette målet har Kulturrådet lagt vekt på samfunnsaktuelle tema som demokrati, inkludering og involvering.

Pandemien førte til at svært mange planlagte framføringer, gjesteopptredener og samarbeid med aktører i utlandet i 2021 ble utsatt eller avlyst. Mange aktører har likevel videreutviklet internasjonalt samarbeid gjennom digitale verktøy.

2021 var det første året i den nye programperioden for EUs kulturprogram Kreativt Europa. Tilskuddet til kulturproduksjoner og samarbeid har økt betraktelig fra forrige programperiode.

I 2021 var det 10 søkere som prosjektledere til ordningen og 57 søkere som partnere fra Norge til samarbeidsprosjekter i Kreativt Europa veiledet av Norsk kulturråd.

Internasjonalt samarbeid har blitt styrket gjennom Kreativt Europa i 2021. Gjennom EØS-midlene arbeider Kulturrådet som norsk programpartner i kulturprogrammer i åtte land. Dette arbeidet har fortsatt under pandemien, mens implementering av enkeltprosjekter finansiert gjennom EØS-programmene i stor grad ble utsatt. Prosjektene forventes gjennomført i 2022.

Tross pandemien har det vært stor interesse for å delta i nye EØS-prosjekter og det har vært et høyt antall partnere fra Norge i prosjektsøknader til de 12 utlysningene hvor norske aktører kan delta som partnere. Totalt har 140 norske partnere blitt tildelt midler så langt i perioden, de fleste i 2021.

Norsk-islandsk kultursamarbeid skal bidra til et mangfoldig kultursamarbeid mellom Norge og Island. Kulturrådet og det islandske kulturdepartementet innvilget 14 av 45 søknader til norsk-

islandsk kultursamarbeid i 2021. Ordningen når ut til aktuelle søknadsgrupper, og fyller intensjonen om å skape mer samarbeid mellom Norge og Island.

Nedgangen i internasjonale gjester til litteraturarrangement var i 2021 markant, og de som har deltatt har primært vært fra nordiske land. Noe av utenlandsturneringen for artister og musikere fra Norge og utenlandske artisters besøk til festivaler og konsertarenaer i Norge ble tatt opp igjen sommer og høst 2021, før internasjonal utveksling stoppet opp igjen.

Kulturrådet arbeidet i 2021 med spørsmål knyttet til nordområdene i ulike sammenhenger, herunder samarbeid om planlegging og innretning av Arctic Arts Summit 2022 med Canada Council for the Arts, Sametinget og andre samarbeidspartnere. Kulturrådet samarbeider også med Sametinget om oppfølging av UNESCO-konvensjonen om vern av den immaterielle kulturarven, herunder med periodisk rapportering til UNESCO.

Bidra til et kunst- og kulturtilbud som oppleves som tilgjengelig, representativt og relevant

Mangfold i kunst- og kulturlivet var en viktig del av Norsk kulturråds arbeid i 2021. Som nasjonal koordinator for økt mangfold, inkludering og deltakelse i kultursektoren bygget Kulturrådet kunnskap og mobiliserte til handling i kunst- og kulturlivet, og i egen virksomhet. Det er gjennomført aktiviteter langs syv satsingsområder: strategi, dialog, virkemidler, kunnskap, kompetanse, data og rekruttering.

Kulturrådet gjennomførte i 2021 flere dialogmøter, kommunikasjonstiltak og arrangementer som hevet kunnskapen og debatten om, og kompetansen på, innholds-, bruker- og skapermangfold. Kulturrådet gjennomførte også kartlegging av arbeid med mangfold i kunst- og kulturvirksomheter og startet opp forskningsprosjektet *Tilgjengelige kunstnerskap*. Prosjektet skal gi kunnskap om hva som fremmer og hindrer personer med funksjonsnedsettelse fra å jobbe som profesjonelle kunstnere.

Kulturrådet har også målrettet arbeidet for å styrke mangfoldet i andre deler av Kulturrådets virkemidler. Rådet for Norsk kulturfond vedtok i 2021 en ny strategi for forvaltningen av Norsk kulturfond for perioden 2021–2024, der mangfold er ett av to strategiske satsingsområder. Forsøksordningen for aspiranter med funksjonsnedsettelse ble etablert og skal sørge for at flere får arbeidspraksis i kultursektoren. Videre ble det i 2021

blant annet lyst ut midler for å nå nye og mer mangfoldige stemmer innen tidsskrift og kritikk.

Det ble gjennomført to seminarer for utvalgsmedlemmer i Norsk kulturfond og Fond for lyd og bilde, der problemstillinger knyttet til mangfold og kvalitet i arbeidet med å vurdere søknader, var tema for diskusjon. Et etableringsskurs for flerkulturelle kulturgründere nådde søkere som tidligere ikke har søkt Kulturrådets ordninger.

Kulturrådet forvalter ordningene for driftstilskudd og prosjekttilskudd til nasjonale minoriteter og den kollektive oppreisningen til romanifolket/taterne. Det ble i 2021 tildelt driftstilskudd til sju organisasjoner for nasjonale minoriteter, til 21 prosjekter for nasjonale minoriteter og til 24 prosjekter i den kollektive oppreisningen til romanifolket/taterne. Det ble også opprettet en faggruppe for den kollektive oppreisningen.

Kap. 3320 Norsk kulturråd

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Ymse inntekter	4 285	4 540	4 676
03	Refusjon	6 269		
	Sum kap. 3320	10 554	4 540	4 676

Post 01 Ymse inntekter

Posten gjelder inntekter ved Norsk kulturråd, jf. kap. 320, post 01.

Administrasjonskostnader knyttet til forvaltning av spillemidler blir bl.a. ført på posten.

Post 03 Refusjoner

Posten gjelder eventuelle refusjoner, jf. kap. 320, post 01.

Kap. 322 Bygg og offentlige rom

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Driftsutgifter	24 528	24 096	29 491
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	25 453	40 082	41 140
50	Kunst i offentlige rom	12 500	11 750	11 750
70	Nasjonale kulturbygg, <i>kan overføres</i>	395 200	543 600	435 600
	Sum kap. 322	457 681	619 528	517 981

Innledning

Egnede lokaler for kunst og kultur legger til rette for at kulturlivet kan tilby møteplasser og arenaer for kulturaktiviteter tilgjengelig for alle, og gi rom for å skape, bevare og formidle kunst og kultur av høy kvalitet. Midlene som bevilges over dette kapitlet omfatter den statlige virksomheten Kunst i offentlige rom (KORO) og investeringstilskudd til Nasjonale kulturbygg. Kapitlet omfatter også

omtale av statlige byggeprosjekter hvor Kultur- og likestillingsdepartementet er oppdragsgiver.

Lokaler for kulturaktiviteter som oppføres med statlige midler skal ha høy arkitektonisk kvalitet. Det vurderes som positivt hvis slike lokaler bidrar til kulturelle møteplasser, der medvirkning, aktivitet og digitale tjenester står sentralt. God arkitektur skal gi attraktive, funksjonelle og universelt utformede byggverk og omgivelser. Kunst

i offentlige rom skal bidra til at alle kan møte relevant kunst i samspill med omgivelsene.

Kultur- og likestillingsdepartementet har også et ansvar for å styrke den offentlige debatten, og bidra til arenaer for kritisk refleksjon om arkitektur og kunst i offentlige rom i samarbeid med relevante aktører.

Mål og strategier for 2023

Målene for bevilgningene til bygg og offentlige rom i 2023 er å legge til rette for

- produksjon, bevaring, formidling og etterspørsel av ulike visuelle kunstuttrykk
- oppføring av kulturbygg som har en nasjonal oppgave, en landsomfattende funksjon eller en viktig landsdelsfunksjon

Kunst i offentlige rom

KORO er statens fagorgan for kunst i offentlige rom og er organisert som en statlig etat under Kultur- og likestillingsdepartementet. Virksomheten produserer og finansierer kunst i offentlige rom over hele Norge og ved norske utenriksstasjoner. Den faglige virksomheten er underlagt prinsippet om armlengdes avstand.

Kjernevirksomheten til KORO er å produsere kunstprosjekter i statlige nybygg, samt å gi oppdrag og utviklingsmuligheter til kunstfeltet. KORO er en nær samarbeidspart for Statsbygg, Forsvarsbygg og andre statlige byggherrer. I tillegg forvalter KORO to kunstordninger for hhv. leiebygg og eldre statsbygg (LES) og for kommuner, fylkeskommuner og det frie feltet (LOK). KORO driver rådgivningstjenester innenfor sitt fagfelt for aktører over hele landet.

Det mest omfattende prosjektet for KORO i årene framover vil være kunstprosjektet for nytt regjeringskvartal. KORO vil være faglig og administrativt ansvarlig for beslutninger og gjennomføring av kunstprosjektet. Arbeidet vil skje i samarbeid med Statsbygg. KOROs arbeid omfatter både konservering og flytting av eldre verk, samt større nyproduksjoner.

KORO har det overordnede forvaltningsansvaret for statens kunstsamling i offentlige rom, som er bygget opp siden virksomheten ble etablert i 1977. Samlingen utgjør over 8100 registrerte verk, fordelt på over 1000 lokasjoner. Den landsdekkende samlingen er unik i sitt slag og er i sin helhet offentlig tilgjengelig på Digitalt Museum. Best mulig registrering av samlingen er en viktig del av KOROs oppdrag. Fra 1992 og frem til nå er sam-

lingen fullregistrert. Det arbeides med å komplettere registreringene fra 1978 og frem til 1992. Arbeidet med å registrere denne tidsperioden er mer tidkrevende enn antatt da kunsten enten kan ha blitt flyttet, eller på annen måte er mer krevende å dokumentere. Arbeidet har høy prioritet, og en tar sikte at dette er fullført innen utgangen av 2024.

Gjennom oppfølging av brukeravtaler, befaringer og løpende kontakt med mottakerinstitusjonene, samt seminarer og andre former for kunnskapsdeling, driver KORO en omfattende rådgivning og veiledning av forvaltning om kunst i offentlige rom. KOROs forvaltningskompetanse er en del av kunstproduksjonen under statlig ordning, der råd om materialvalg og produksjonsmåter kan forlenge levetid, begrense vedlikeholdskostnader og forebygge verdiforringelse av samlingen. KORO gir også råd til kommuner og fylkeskommuner om forvaltning av kunst i offentlig rom.

Nasjonale kulturbygg

Gode arenaer stimulerer til produksjon og formidling av kultur med høy kvalitet. Målet med tilskudd til Nasjonale kulturbygg er å bidra med investeringstilskudd som delfinansiering til bygninger og lokaler for institusjoner og tiltak som har en nasjonal oppgave, en landsomfattende funksjon eller en viktig landsdelsfunksjon.

Byggeprosjektene skal dekke behovet for forsvarlig areal, økt funksjonalitet eller økt sikkerhet gjennom planlegging, ombygging eller nybygg. Bygningene skal ha høy arkitektonisk kvalitet. Det vurderes som positivt hvis prosjektet bidrar til kulturelle møteplasser, der medvirkning, aktivitet og digitale tjenester står sentralt. Hovedregelen er at den maksimale statlige tilskuddsandelen er 1/3 av den delen av prosjektet som er i samsvar med målene for posten. Det vil være en fordel at øvrig finansiering er bekreftet i form av bindende tilsagn fra andre tilskuddsytere. Tilsagnene om statlig tilskudd til mottakere fra denne posten er fast og blir ikke justert for eventuelle endringer i kronerverdi, kostnadsutvikling eller endringer i prosjektets innhold. Departementet følger opp prosjektene ut fra framdrift og de rapporterte likviditetsbehovene.

Statistikken fra de siste ti årene viser at tildelinger over denne posten har en klar overvekt til Bergen og Oslo. Regjeringen tar sikte på en bredere geografisk fordeling av prosjekter i kommende år.

Statlige byggeprosjekter

Kultur- og likestillingsdepartementet er oppdragsgiver for statlige byggeprosjekter i kultursektoren. Dette gjelder lokaler for statlige etater, enkelte store nasjonale institusjoner og samiske prosjekter, hvor gjeldende praksis er at bygg normalt oppføres i regi av Statsbygg på oppdrag fra Kultur- og likestillingsdepartementet. Midler til slike statlige byggeprosjekter fremmes over Kommunal- og distriktsdepartementets budsjett. Regelverket for håndtering av slike byggesaker forvaltes av Kommunal- og distriktsdepartementet, og det stilles også krav om ekstern kvalitetssikring for prosjekter som antas å ha et kostnadsnivå over terskelverdien fastsatt av Finansdepartementet.

Nybygg for Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design ble ferdigstilt i 2021 og åpnet for publikum 11. juni 2022, jf. nærmere omtale nedenfor og under kap. 328.

Utvidelse av fjellanlegget til Nasjonalbiblioteket med nytt sikringsmagasin og arkivmagasin ble ferdigstilt i 2022, jf. nærmere omtale under. Nasjonalbiblioteket har også behov for lokaler for 70 nye medarbeidere ved sitt anlegg i Mo i Rana. Det er i 2022 igangsatt utvidelse av anlegget til dette formålet. Prosjektet gjennomføres av Statsbygg som et brukerfinansiert prosjekt innenfor husleieordningen i staten.

Statsbygg gjennomfører på oppdrag fra Kultur- og likestillingsdepartementet forprosjektering av rehabilitering av Nationaltheatret. Regjeringen legger vekt på at Nationaltheater-bygningen må bevares samtidig som teatret også i framtiden skal ha lokaler som legger til rette for teaterdrift av høy kunstnerisk kvalitet. Kultur- og likestillingsdepartementet har gitt Statsbygg i oppdrag å føre prosjektet fram til ferdig forprosjekt, og arbeidet ble igangsatt i andre halvår 2018. Det ble i 2021 også gitt oppdrag om forenkling og omprosjektering av prosjektet. Anslaget for kostnadsrammen for prosjektet innebærer en betydelig økning sammenliknet med anslaget ved oppstart av forprosjektet i 2018. Det ble i forbindelse med behandlingen av revidert nasjonalbudsjett 2022 derfor besluttet at prosjektet skal gjennomgås og utredes videre før det ev. fremmes forslag om gjennomføring, og at det må gjennomføres nødvendige tiltak for å sikre at bygget skal kunne benyttes fram til rehabilitering kan settes i gang. Arbeidet med planlegging og sikring er igangsatt i 2022, og regjeringen vil videreføre arbeidet i 2023. Midler er fremmet over Kommunal- og distriktsdepartementets budsjett.

Når det gjelder samiske kulturbygg, er nybygg for det sørsamiske museet og kultursenteret Saemien Sijte i Snåsa ferdigstilt og nye Saemien Sijte åpnet for publikum i juni 2022, jf. nærmere omtale under.

Statsbygg har på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet og Kultur- og likestillingsdepartementet igangsatt bygging av samlokalisert nybygg for Beavváš og Samisk videregående skole og reindriftsskole i Kautokeino. Det samlokaliserte prosjektet vil ha stor betydning for den samiske kulturen i Norge og vil være en viktig del av infrastrukturen for å styrke og bevare samisk identitet, språk og kultur.

Det samiske museet RiddoDuottarMuseat (RDM) i Karasjok har behov for nye lokaler, bl.a. for å kunne vise den betydelige samiske kunstsamlingen som forvaltes av museet for publikum, og for å kunne ta imot gjenstandene som skal tilbakeføres gjennom Bååstede-avtalen. Statsbygg har på oppdrag fra Sametinget og Kultur- og likestillingsdepartementet gjennomført en konseptutredning om lokaler for RDM. Dette er et prosjekt som er høyt prioritert av Sametinget, og Sametingets plenum gjorde vedtak om Sametingets vurdering av de utredete konseptene for prosjektet i juni 2022. Sammen med Statsbyggs utredning vil Sametingets vedtak være grunnlag for konseptvalg og igangsetting av videre planlegging av prosjektet. Regjeringen har lagt fram forslag om 5 mill. kroner til igangsetting av videre planlegging av prosjektet i 2023. Midlene er foreslått bevilget under kap. 322, post 01.

Budsjettforslag 2023

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen på posten skal dekke lønns- og driftsutgifter for Kunst i offentlige rom (KORO), samt evaluerings- og kvalitetsutviklingsarbeid og visse fellestiltak på departementets område.

Bevilgningen på posten foreslås økt med 5 mill. kroner til videre planlegging av nye lokaler for det samiske museet RiddoDuottarMuseat, jf. omtalen under statlige byggeprosjekter over.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som KORO får i merinntekt på kap. 3322, post 01, jf. forslag til vedtak II.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Bevilgningen på posten gjelder hovedsakelig prosjektkostnader som KORO har i kunstprosjekter ved nye statlige bygg (oppdragsvirksomhet).

Disse midlene finansieres i sin helhet ved inntekter fra statlige byggherrer/oppdragsgivere, hovedsakelig av Kommunal- og distriktsdepartementet gjennom Statsbygg. Posten kan overskrides med inntil samme beløp som KORO får i merinntekt på kap. 3322, post 02, jf. forslag til vedtak II.

Bevilgningen omfatter også KORO's prosjektkostnader for de søkbare kunstsordningene som KORO forvalter. Prosjektkostnadene knyttet til disse ordningene er budsjettert til 6,8 mill. kroner i 2023.

Post 50 Kunst i offentlige rom

Bevilgningen på posten skal benyttes til lokalsamfunnsordningen (LOK), som ble etablert i 2019.

Departementet foreslår at KORO får fullmakt til å gi tilsagn til kunstproduksjon på inntil 5,8 mill. kroner utover bevilgningen i 2023 til denne ordningen, jf. forslag til vedtak III.

For en presentasjon av hovedelementene i tilskuddsordningen vises det til Prop. 1 S (2021–2022).

Post 70 Nasjonale kulturbygg, kan overføres

Bevilgningen på posten gjelder tilskudd til nasjonale kulturbygg.

Det er foreslått en bevilgning på 435,6 mill. kroner til nasjonale kulturbygg i 2023. I tillegg foreslår departementet en tilsagnsfullmakt på 416,7 mill. kroner utover bevilgningen for 2023, jf. forslag til vedtak III. Forslag til fordeling av bevilgning framgår av tabell 4.6.

For en presentasjon av hovedelementene i tilskuddsordningen vises det til Prop. 1 S (2021–2022) Kulturdepartementet.

Prosjektsøknader 2023

For 2023 er det vurdert i alt 35 prosjektsøknader til Nasjonale kulturbygg. Prosjektene fordeler seg over hele landet og gjelder i hovedsak museer og scenekunstinstitusjoner. Av disse søknadene er 24 fornyet fra tidligere år, mens 11 er nye. Prosjektene omfatter både nybygg og oppgraderinger/ombygging av eksisterende bygningsmasse. Samlet er det søkt om 4,6 mrd. kroner.

Innenfor foreslått bevilgningsramme og tilhørende tilsagnsfullmakt for utbetaling i senere budsjettår, vil igangsatte prosjekter videreføres i tråd med prosjektenes framdrift. Den økonomiske situasjonen medfører at det i 2023 ikke er funnet rom for å igangsette nye byggeprosjekter.

Tabell 4.6 Nasjonale kulturbygg – fordeling av bevilgning

Prosjekter	Vedtaksår	Samlet tilsagn	Tidl. bevilget	(i mill. kroner)	
				Bevilgn. forslag 2023	Gjenstår til senere år
Munchmuseet – nybygg i Bjørvika, Oslo	2014	605	535	70	0
Bergen kommune – ombygging av Sentralbadet i Bergen til scenekunsthuss	2016	230	175	30	25
Sørlandets kunstmuseum – <i>Kunstsiloen</i>	2018	175	160	15	0
Helgeland museum, nytt museumsanlegg i Sjøgata i Mosjøen	2018	32,5	21,5	5	6
Østfoldmuseene – ombygging av <i>St. Olavs Vold</i> arbeiderbolig, Sarpsborg	2018	11,8	6	5,8	0
Museene i Akershus – Viken bygningsvern-senter ved Follo museum, Drøbak	2018	16	13	3	0
Sunnhordland museum – <i>Nye Sunnhordlandstunet</i> , fornying av administrasjons-senteret	2019	15,2	13,2	2	0
Musea i Sogn og Fjordane – fellesmagasin i Angedalen, Førde	2019	40	22,3	10	7,7

Tabell 4.6 Nasjonale kulturbygg – fordeling av bevilgning

Prosjekter	Vedtaksår	Samlet tilsagn	Tidl. bevilget	(i mill. kroner)	
				Bevilgn. forslag 2023	Gjenstår til senere år
Kristiansund kommune – nye lokaler for Operaen i Kristiansund og Nordmøre museum	2019	150	55	50	45
Norsk Skogfinsk Museum – nytt formidlings- bygg på Svullrya, Grue	2020	106,6	11	45	50,6
Norsk Bergverksmuseum – <i>Jakten på sølvet</i>	2020	26	13	13	0
Den Nationale Scene i Bergen – modernisering av teaterbygningen	2021	608,4	324,2	101,8	182,4
Hardanger og Voss museum – Fartøyvernssenteret <i>Tett på</i>	2021	38	5	25	8
Museum Nord, Skrei opplevelsessenter i Lofoten	2021	162	10	60	92
Sum prosjekter med tilsagn				435,6	416,7

Rapport 2021

Målene for bevilgningene til bygg og offentlige rom i 2021 var å legge til rette for produksjon, formidling og etterspørsel av ulike visuelle kunstuttrykk, samt oppføring av kulturbygg som har en nasjonal oppgave, en landsomfattende funksjon eller en viktig landsdelsfunksjon.

Norsk kulturfonds avsetning til det visuelle kunstfeltet og tilskudd til arkitektur og offentlige rom budsjettert under kap. 320 rapporteres under kap. 320.

Samlet sett vurderer departementet måloppnåelsen for bevilgningene til bygg og offentlige rom som tilfredsstillende.

Kunst i offentlige rom (KORO)

KOROs virksomhet har som mål å sikre at flest mulig skal kunne oppleve kunst av høy kvalitet i offentlige inne- og uterom over hele landet. Oppdraget ivaretas gjennom produksjon og finansiering, formidling og forvaltning av kunst, samt gjen-

nom funksjonen som kompetansesenter for kunst i offentlige rom. KOROs arbeid skal også bidra til å utvikle samtidskunsten, og til å gi kunstnere oppdrag.

Samlet sett vurderer departementet at måloppnåelsen for bevilgningene til KORO er tilfredsstillende, jf. rapport nedenfor.

KORO gjennomførte i 2021 andre år av strategiplanen 2020–2024. KORO er organisert i en tverrfaglig organisasjonsmodell, hvor fagkompetansen fra alle fire seksjoner er involvert i alle prosjekter fra oppstart til ferdigstillelse.

Administrasjonen opprettholdt i all hovedsak full aktivitet innenfor alle målområder til tross for covid-pandemien. KORO mottok 10 mill. kroner i stimuleringsmidler fra Kultur- og likestillingsdepartementet i 2021 over kap. 325, post 77.

KORO har prosjektlederansvar i alle prosjekter som settes i gang i kunstordningen for statlige nybygg, og forvaltet i 2021 i tillegg to søkbare kunstordninger, LES og LOK, samt utfasing av de to tidligere kunstordningene KOM og URO.

Tabell 4.7 KORO – antall prosjekter i arbeid 2019–2021

	2019	2020	2021
Statlige bygg	53	42	45
LES – Leiebygg / eldre statlige bygg	21	13	32
LOK – Lokalsamfunnsordningen (ny i 2019)	36	155	236
KOM – Kommunale og fylkeskommunale bygg			
URO – Offentlige uterom	164	148	67 ¹
Sum	274	358	380

¹ KOM og URO samlet
Kilde: KORO

I 2021 var KORO prosjektleder, produsent og/eller tilskuddsyter i 380 prosjekter. Av disse var 77 knyttet til statlige nybygg og leiebygg, og 303 knyttet mot regionale og lokale miljøer.

I ordningen for nye statlige bygg påtar KORO seg oppdrag fra statlige byggherrer og andre statsfinansierte oppdragsgivere. Blant de statlige byggherrene er Statsbygg den klart største oppdragsgiveren. Tilveksten i antallet nye oppdrag i statlig ordning var moderat i 2021. I 2021 fikk KORO også oppdrag fra Forsvarsbygg, Stortinget, helsesektoren og universitetssektoren.

Produksjon av kunst, og spesielt bygningsintegrert kunst, strekker seg normalt over tre–fire år. De fleste kunstprosjektene varierer i størrelse og omfatter mer enn ett kunstverk, med et antall varierende fra ett til flere titalls verk per prosjekt. Kunsten i nytt regjeringskvartal vil være KORO's største oppdrag noensinne. Kunstplanens første del ble godkjent høsten 2021. Gjennom 2021 har KORO hatt løpende dialog med fremtidige brukere om hva denne arenaen skal bli for de som arbeider i regjeringskvartalet, byens befolkning og kunstfeltet.

Stimuleringsmidlene KORO mottok i 2021 ble fordelt mellom LES- og LOK-ordningene med hhv. 4 mill. kroner og 6 mill. kroner.

Fra 2020 er de to tidligere kunstordningene KOM og URO erstattet av Lokalsamfunnsordningen (LOK). Uavsluttede prosjekter fra de to tidligere ordningene gjennomføres innenfor rammen av den nye ordningen.

KORO har et overordnet ansvar for forvaltningen av kunst fra statlige prosjekter og kan pålegge tiltak. Arbeidet med forvaltning av kunstsamlingen har hatt gode resultater gjennom hele 2021. I tillegg til å iverksette tiltak for å ivareta eksisterende kunst, arbeidet KORO også med forebyggende forvaltningstiltak i alle pågående prosjekter.

Arbeidet med produksjon, formidling og forvaltning av kunst gjør at KORO er en stor oppdragsgiver for kunstnere, kuratorer og kunstkonsulenter. I 2021 var tre kuratorer ansatt på åremål i KORO. Videre ga KORO oppdrag til 74 kunstnere og 45 kuratorer og kunstkonsulenter og gikk til innkjøp av 83 kunstverk gjennom stimuleringsmidler tildelt fra Kultur- og likestillingsdepartementet i 2021.

Nasjonale kulturbygg

På denne posten gis det tilskudd og tilsagn om tilskudd som strekker seg over flere budsjettår. I 2021-budsjettet bevilget Stortinget tilskudd og tilsagn til i alt 21 ulike investeringsprosjekter fra denne posten. Prosjektene omfatter både museer og scenekunstarenaer og har god geografisk spredning. Ett av prosjektene er det nye Munchmuseet i Bjørvika, som åpnet for publikum i oktober 2021. Av andre store prosjekter kan nevnes Bergen kommunes ombygging av Sentralbadet i Bergen til scenekunsthus, Sørlandets kunstmuseums nye anlegg, Kunstsiloen i Kristiansand, Kristiansund kommunes realisering av nye lokaler for både Operaen i Kristiansund og Nordmøre museum, Den Nationale Scene i Bergen, Norsk Skogfinsk Museum på Svullrya samt Museum Nords opplevelsessenter *Skrei* i Lofoten. Ansvar for gjennomføringen av byggeprosjektene på denne posten ligger hos tilskuddsmottakeren.

Poster på Kommunal- og distriktsdepartementets budsjett – statlige byggeprosjekter

Rehabilitering av Nationaltheatret

Stortinget vedtok i forbindelse med 2018-budsjettet bevilgning til oppstart av forprosjektering av

rehabilitering av Nationaltheatret. Stortinget sluttet seg i forbindelse med behandlingen av revidert nasjonalbudsjett 2022 til at prosjektet skal gjennomgås og utredes videre, og at det må gjennomføres nødvendige tiltak for å sikre at bygget skal kunne benyttes fram til rehabilitering kan settes i gang. Arbeidet med planlegging og sikring er igangsatt i 2022.

Regjeringen har lagt fram forslag om videreføring av midler til videre planlegging og utredning over Kommunal- og distriktsdepartementets budsjettkap. 530, post 30 Prosjektering av bygg.

Regjeringen har lagt fram forslag om videreføring av midler til videre arbeid med nødvendig sikring over Kommunal- og distriktsdepartementets budsjettkap. 530, post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold.

Videreføring av igangsatte prosjekter – status

Beaivváš og Samisk videregående skole og reindriftsskole – nybygg

Stortinget vedtok i desember 2021 igangsetting av prosjektet om nybygg for Beaivváš og Samisk videregående skole og reindriftsskole i 2022. Aktiviteter som ble gjennomført i prosjektet i første halvår 2022, har hatt hovedvekt på regulering, detaljprosjektering, forberedende arbeider og igangsetting på byggeplass. Prosjektet er i gjennomføringsfasen og skal etter planen ferdigstilles andre halvår 2024.

Utgiftene til byggeprosjektet for nybygg for Beaivváš og Samisk videregående skole og reindriftsskole bevilges over Kommunal- og distriktsdepartementets budsjett, kap. 2445, post 33 Videreføring av ordinære byggeprosjekter.

I tråd med gjeldende prosedyre for samiske kulturbygg vil prosjektet realiseres som et ordinært prosjekt innenfor husleieordningen i staten. Dette innebærer at Statsbygg vil være byggherre, eier, forvalter og utleier av nybygget.

Ferdigstilte prosjekter – rapport

Nasjonalmuseets nybygg på Vestbanen

Prosjektet om et nybygg for Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design på Vestbanen i Oslo ble vedtatt igangsatt av Stortinget i juni 2013. Byggeprosjektet ble ferdigstilt i 2021 og åpnet for publikum 11. juni 2022. Byggeprosjektet om nytt Nasjonalmuseum på Vestbanen har blitt gjennomført innenfor de kostnadsrammer Stortinget har vedtatt for prosjektet. Målet med nybygget er å skape et vitalt, nasjonalt forsknings- og formid-

lingscenter for de visuelle kunstartene. Museet skal være en nyskapende møteplass der et bredt sammensatt publikum skal oppleve og få kunnskap om de visuelle kunstartene, og nybygget skal markere Nasjonalmuseet som en utstillings- og formidlingsarena på internasjonalt nivå. Nybygget innebærer en betydelig satsing på visuell kunst, og bygningen er i seg selv et eksempel på fremragende arkitektur.

Utfordringer knyttet til enkelte entrepriser og pandemien har ført til forsinkelser, og byggeprosjektet ble først klar for at Nasjonalmuseet kunne ta hele bygningen i bruk første halvår 2021. Det ble gjennomført delvis innflytting i Nasjonalmuseets kontorlokaler i nybygget i november 2019, og innflyttingen av kunst startet i april 2021. Aktiviteter i byggeprosjektet i 2021 hadde hovedvekt på avsluttende arbeider i tekniske entrepriser, testing og prøvedrift.

Byggeprosjektet ble gjennomført innenfor husleieordningen i staten, og bygningen eies og forvaltes av staten ved Statsbygg.

Fjellanlegget i Mo i Rana

Prosjektet om nytt sikringsmagasin og nytt arkivmagasin i Nasjonalbibliotekets anlegg i fjellet i Mo i Rana ble vedtatt av Stortinget i desember 2016. Prosjektet innebærer en betydelig utvidelse av den fysiske og digitale magasinkapasiteten for Nasjonalbiblioteket og Arkivverket, og vil ha en viktig rolle i å sikre vår felles hukommelse for kommende generasjoner. Prosjektet øker Arkivverkets magasinkapasitet med ca. 73 000 hyllemeter, og Nasjonalbibliotekets magasinkapasitet med ca. 40 000 hyllemeter. Prosjektet ble noe forsinket pga. covid-19-pandemien, og ble ferdigstilt første halvår 2022. Aktiviteter som ble gjennomført i 2021 hadde hovedvekt på ferdigstilling av bygg og installasjon av automatiske lagringsløsninger.

Byggeprosjektet ble gjennomført innenfor husleieordningen i staten, og bygningen eies og forvaltes av staten ved Statsbygg.

Saemien Sijte

Prosjektet om nybygg for det sørsamiske museet Saemien Sijte i Snåsa ble vedtatt igangsatt av Stortinget i desember 2018. Nybygget ble ferdigstilt ved årsskiftet 2021/2022 og museet åpnet for publikum 18. juni 2022. Målet for prosjektet er at Saemien Sijte skal ha funksjonelle lokaler og uteområder slik at museet kan forvalte, formidle, forske på og fornye sørsamisk identitet, språk og kulturarv, være arena og møtested og fungere som

samisk forsknings- og formidlingsinstitusjon og gi publikum økt kunnskap og forståelse om sørsamisk historie, kultur og tilstedeværelse.

Aktiviteter som ble gjennomført i prosjektet i 2021, hadde hovedvekt på fysisk ferdigstillelse av byggarbeidene og tekniske anlegg.

Byggeprosjektet ble i tråd med gjeldende prosedyre for samiske kulturbygg realisert som et ordinært prosjekt innenfor husleieordningen i staten. Statsbygg er byggherre, eier, forvalter og utleier av nybygget.

Kap. 3322 Bygg og offentlige rom

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Ymse inntekter	390	145	149
02	Inntekter ved oppdrag	21 273	33 342	34 342
	Sum kap. 3322	21 663	33 487	34 491

Post 01 Ymse inntekter

Posten gjelder inntekter knyttet til prosjekter i regi av Kunst i offentlige rom (KORO) m.m., jf. kap. 322, post 01.

Post 02 Inntekter ved oppdrag

Posten gjelder inntekter knyttet til KOROs oppdragsvirksomhet ved kunstprosjekter ved nye statlige bygg, jf. kap. 322, post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres.

Kap. 323 Musikk og scenekunst

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Driftsutgifter	94 924	98 834	100 556
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	62 286	64 458	66 046
22	Forsvarets musikk	49 860	51 215	52 745
60	Landsdelsmusikerordningen i Nord-Norge	23 033	23 145	23 830
70	Musikk- og scenekunstinstitusjoner	2 672 878	2 594 370	2 666 195
77	Tilskudd til institusjoner ifb. covid-19	33 476		
	Sum kap. 323	2 936 457	2 832 022	2 909 372

Innledning

Kapitlet omfatter bevilgningene til Riksteatret og 33 musikk- og scenekunstinstitusjoner landet rundt, tilskudd til Landsdelsmusikerordningen i Nord-Norge og Kultur- og likestillingsdepartementets andel av bevilgningene til Forsvarets musikk. Norsk kulturråd forvalter også tilskudd til festivaler, arrangører, scener, kompanier,

ensembler og andre tiltak på musikk- og scenekunstmrådet, jf. kap. 320 Norsk kulturråd.

Mål og strategier for 2023

Målene for bevilgningene til musikk og scenekunst i 2023 er å legge til rette for

- produksjon og formidling av ulike musikk- og scenekunstuttrykk av høy kvalitet over hele landet

- kunstnerisk utvikling og fornyelse av musikk- og scenekunstuttrykk
- et musikk- og scenekunsttilbud som er tilgjengelig for et bredt og mangfoldig publikum

Musikk- og scenekunstinstitusjonene utgjør et viktig fundament i norsk kunst- og kulturliv. Den landsdekkende strukturen bidrar til tilgang til kunst og kultur, kulturarbeidsplasser og gode levevilkår over hele landet. De offentlig støttede institusjonene er også viktige arbeids- og oppdragsgivere for frilans kunstnere. Bevilgningene skal bidra til å sikre rammevilkårene for institusjonenes produksjon og formidling av musikk og scenekunst, slik at de sammen bidrar til å nå de overordnede målene i et langsiktig perspektiv.

Institusjonene har ulik størrelse og profil, organisering og eierstruktur, og også ulike rammebetingelser når det gjelder økonomiske, geografiske, befolkningsmessige og markedsmessige forhold. Samlet bidrar de til måloppnåelsen på feltet, de skal ikke hver for seg innfri alle mål. Institusjonene definerer selv målene for sin virksomhet på bakgrunn av de nasjonale målene for kulturpolitikken og målene for bevilgningene til musikk og scenekunst.

Smittevernrestriksjonene som følge av covid-19 har satt begrensninger for aktiviteten til musikk- og scenekunstinstitusjonene. Kultur- og likestillingsdepartementet har gjennom pandemien gitt ekstra støtte i ulike runder til institusjonene, dels for å kompensere for inntektsbortfall og dels for å stimulere til aktivitet. Denne støtten har blant annet bidratt til økt digitalt tilbud og også sikret at institusjonene har kunnet holde sine ansatte i størst mulig aktivitet.

En av utfordringene framover er om publikum vil komme tilbake og benytte seg av musikk- og scenekunsttilbudene både i og utenfor institusjonene i samme grad som før pandemien. Publikumsundersøkelsen som inngår i delrapporten fra Norsk kulturråd om gjenoppbygging av kultursektoren etter pandemien, gir grunn til optimisme fordi den viser at folk har savnet det fysiske kulturtilbudet og ønsker seg tilbake. De offentlig finansierte institusjonene er sentrale pådrivere i arbeidet med å få publikum tilbake til kulturlivet.

Institusjonene utgjør en nasjonal infrastruktur for produksjon og formidling av levende musikk og scenekunst, og er viktige bidragsytere for at folk over hele landet får tilgang til kunst og kultur. Kultur- og likestillingsdepartementet forventer at institusjonene utvikler egne strategier for å med-

virke til mer mangfold i kunst- og kulturlivet og arbeider aktivt for å sikre at disse arenaene oppleves som relevante, tilgjengelige og inkluderende for alle i befolkningen. Fra 2023 vil særskilte prosjektmidler til tiltak rettet mot publikumsutvikling, mangfold og inkludering bli fordelt fra spillemidlene til kulturformål, jf. omtale under Del III, kap. 5 Fordeling av spilleoverskuddet.

Fra spilleoverskuddet til Norsk Tipping i 2022 er 10 mill. kroner fordelt til ulike prosjekt- og utviklingsmidler på scenekunstfeltet, jf. Del III, kap. 5.

Regjeringen vil sette i gang arbeidet med en helhetlig gjennomgang av musikkfeltet i 2023, som ser både institusjoner, organisasjoner, frivillighet, utøvere og virkemiddelapparatet i sammenheng.

Riksteatret

Riksteatret ble opprettet ved lov i 1948 og har som formål «å fremja arbeidet med å føra dramatisk kunst ut til folket i bygd og by og på andre tenlege måtar å auka kjennskapen til god dramatisk kunst», jf. lov om Riksteatret av 13. desember 1948. Gjennom å tilby profesjonell scenekunst i hele landet supplerer teatret det øvrige scenekunsttilbudet. Teatret har årlig et allsidig repertoar med 10–12 produksjoner på om lag 70 faste spillesteder over hele landet. Riksteatret presenterer både egenproduksjoner, samarbeidsproduksjoner og innkjøpte produksjoner fra andre teatre og frie grupper.

Departementet vil igangsette en evaluering av Riksteatret som vil se nærmere på Riksteatrets rolle og funksjon og hvordan virksomheten svarer på behov og utfordringer som finnes på scenekunstmrådet.

Budsjettforslag 2023

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen på posten skal dekke driftsutgiftene ved Riksteatret, utenom turnévirksomheten. Utgifter til turnévirksomheten dekkes av post 21, jf. omtale nedenfor.

Videre skal bevilgningen dekke husleie for Riksscenens lokaler, samt utgifter til evaluerings- og kvalitetsutviklingsarbeid og visse fellestiltak på musikk- og scenekunstmrådet.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som Riksteatret får i merinntekter under kap. 3323, post 01, jf. forslag til vedtak II.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Bevilgningen skal dekke utgifter ved Riksteatrets turnévirksomhet.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som Riksteatret får i merinntekter på kap. 3323, post 02, jf. forslag til vedtak II.

Post 22 Forsvarets musikk

Bevilgningen på posten skal dekke 40 pst. av utgiftene til drift av fire av korpene i Forsvarets musikk, jf. omtale under kap. 1720 i Prop. 1 S (2022–2023) Forsvarsdepartementet og Innst. 62 S (2016–2017) til Prop. 151 S (2015–2016). Dette omfatter Sjøforsvarets musikkorps i Bergen, Hærens musikkorps i Harstad, Kongelig norske marines musikkorps i Horten og Luftforsvarets musikkorps i Trondheim. Departementet har et godt samarbeid med Forsvarsdepartementet om videre utvikling av korpene.

Post 60 Landsdelsmusikerordningen i Nord-Norge

Bevilgningen på denne posten gjelder driftstilskudd til Landsdelsmusikerordningen i Nord-Norge, som består av Musikk i Nordland, Kultur i Troms, Scene Finnmark og Nordnorsk Jazzsenter. Landsdelsmusikerordningen i Nord-Norge produserer og formidler musikk av høy kvalitet som formidles i hele Nord-Norge.

Post 70 Musikk- og scenekunstinstitusjoner

Bevilgningen på posten gjelder driftstilskudd til institusjoner på musikk- og scenekunstheltet, jf. vedlegg 2. Staten dekker hele det offentlige driftstilskuddet til Dansens Hus, Den Nationale Scene, Den Norske Opera & Ballett, Det Norske Teatret, Musikkselskapet Harmonien, Nationalteatret og Oslo-Filharmonien. For de øvrige institusjonene på posten er finansieringen delt mellom staten og regionen, der det er en forutsetning for statstilskuddet at regionen bevilger sin andel på 30 pst., jf. forslag til vedtak IV, nr. 1.

I tilskuddet til Musikkselskapet Harmonien inngår et særskilt tilskudd som skal dekke renter og avdrag for den statlige delen av rehabiliteringsprosjekt ved Grieghallen. Iht. avtale er departementets andel av låneutgiftene økt, og tilskuddet er økt med 2,1 mill. kroner knyttet til disse merutgiftene. Videre foreslås tilskuddet til Ringsaker-

operaen økt med 0,6 mill. kroner til oppgradering av lokaler.

I perioden 2020–2022 ble det innarbeidet diverse tilskudd til kulturinstitusjoner som har søkt om midler til prosjekter som skal bidra til større mangfold og mer inkludering i kulturlivet. Fra 2023 foreslås det at slike særskilte prosjektmidler til tiltak rettet mot publikumsutvikling, mangfold og inkludering skal fordeles fra spillemidlene til kulturformål, jf. omtale under Del III, kap. 5. Bevilgningen på posten foreslås som følge av dette redusert med 7,4 mill. kroner.

Nedenfor følger en presentasjon av hovedelementene i tilskudd til navngitte mottakere på musikk- og scenekunstheltet.

Mål og målgruppe

Formålet med de statlige tilskuddene til institusjoner på musikk- og scenekunstheltet er å bidra til å nå de nasjonale målene for kulturpolitikken og målene for bevilgningene til musikk og scenekunst. Institusjonene definerer selv målene for sin virksomhet på bakgrunn av dette. I 2023 omfatter dette 33 institusjoner, som sikrer en landsdekkende struktur av nasjonale institusjoner og regionale institusjoner som driver med produksjon og formidling av musikk og scenekunst.

Kriterier for måloppnåelse

- Tilskuddsmottakeren skal ha kontinuerlig drift i samsvar med mål/formål for virksomheten og andre krav og forutsetninger som legges til grunn ved tildelingen av statstilskuddet.
- Tilskuddsmottakeren skal utforme hensiktsmessige systemer for oppfølging av måloppnåelse og effektiv ressursutnyttelse.
- Tilskuddsmottaker skal sikre at driften er økonomisk forsvarlig, og at bygninger og utstyr blir vedlikeholdt.
- Tilskuddsmottakeren skal utvikle egne strategier for å medvirke til mer mangfold i kunst- og kulturlivet.

Oppfølging og kontroll

De krav som stilles for forvaltning av statstilskudd i henhold til regelverket for økonomistyring, gjelder på vanlig måte. Tilskuddsmottakere skal årlig rapportere til departementet om hvordan tilskuddet er anvendt, i samsvar med mål/formål for virksomheten og andre krav og forutsetninger som legges til grunn ved tildelingen av statstilskuddet.

Departementet gjennomfører periodiske evalueringer av institusjonene for vurdering av måloppnåelse over tid.

Rapport 2021

Rapporten omfatter institusjoner og tiltak under kap. 323. I tillegg rapporteres resultatene for Beaivváš Sámi Našunálateáhter, som i 2021 mottok statlig tilskudd gjennom Sametinget fra bevilgningen på kap. 325, post 53.¹ Norsk kulturråd presenterer en utvidet statistikk for musikk- og scenekunstinstitusjonene på sine nettsider.

Målene for bevilgningene til musikk og scenekunst i 2021 var å legge til rette for

- produksjon og formidling av musikk- og scenekunstuttrykk av høy kvalitet
- kunstnerisk utvikling og fornyelse
- et musikk- og scenekunsttilbud som er tilgjengelig for et bredt publikum

Bevilgningene skal bidra til å sikre rammevilkårene for institusjonenes produksjon og formidling av musikk og scenekunst og sette dem i stand til å bidra til den samlede måloppnåelsen i et langsiktig perspektiv. Institusjonene avgir rapport om sin virksomhet til departementet. Rapportene inngår i en samlet vurdering av institusjonenes måloppnåelse.

Kultur- og likestillingsdepartementet hadde gjennom pandemien dialog med institusjonene om måloppnåelsen i den ekstraordinære situasjonen. Departementet har også gitt særskilt covid-støtte, dels for å kompensere for inntektsbortfall og dels for å stimulere til aktivitet.

Samlet sett vurderer departementet at musikk- og scenekunstinstitusjonene har levert en rapportering for 2021 som er tilfredsstillende, med gode beskrivelser og vurderinger av koronapandemiens konsekvenser.

Produksjon og formidling av musikk- og scenekunstuttrykk av høy kvalitet

Riksteatret

Målene for Riksteatret i 2021 var at teatret skal tilby et scenekunstrepertoar av høy kvalitet, og fremme kunstnerisk utvikling og fornyelse, bygge fellesskap gjennom et scenekunsttilbud som er tilgjengelig, representativt og relevant for publikum i hele Norge, og være en aktiv samarbeidspartner for ulike aktører i scenekunstheltet.

Også i 2021 førte pandemien til færre visninger på turné, avlysninger, utsettelse og en betydelig reduksjon i antall publikummere sammenlignet med et normalår for Riksteatret. Likevel kunne Riksteatret presentere et variert repertoar som ble vist på 73 spillesteder over hele landet. Teatret spilte 281 forestillinger for om lag 50 000 publikummere. Tilsvarende tall for 2020 var 215 forestillinger og om lag 35 000 publikummere. Totalt antall produksjoner i 2021 var 9 (9 i 2020). Av disse var én innkjøpt og resten egenproduserte eller produsert i samarbeid med andre teatre og grupper. I tillegg deltok vel 5 000 publikummere på 20 formidlingsarrangementer, mot om lag 6 600 publikummere og 54 formidlingsarrangementer i 2020.

Samtidig kunne Riksteatret tilby digitale visninger av ulike forestillinger. Forestillingen *Havboka* ble filmatisert i 2020 og var tilgjengelig for leie hele 2021, samt kunne ses gratis én søndag i mars. Våren 2021 viste NRK og SVT opptak av forestillingen *Liv*. Begge disse forestillingene var opprinnelig produsert av Riksteatret i samarbeid med Nationaltheatret.

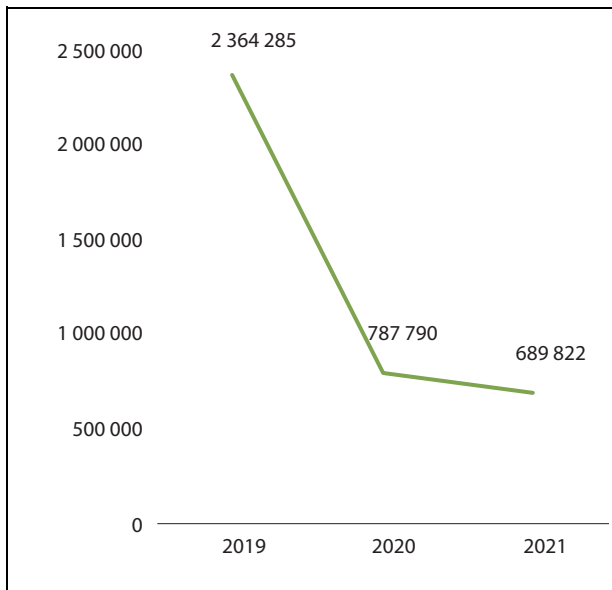
Teatret har også utforsket det digitale formatet gjennom å se på nye måter å kombinere spillteknologi på for å skape interaktivitet i en forestilling, og har også utforsket nye forestillingsformater innen VR og AR.

Publikumsutvikling er et innarbeidet satsingsområde for Riksteatret. Gjennom egne tiltak og i samarbeid med kulturhusene jobber teatret aktivt med å styrke kontakten med og kunnskapen om publikum med tanke på å utvide publikumsgrunnlaget. I 2021 testet teatret ut nye digitale konsepter i arbeidet med å engasjere publikum.

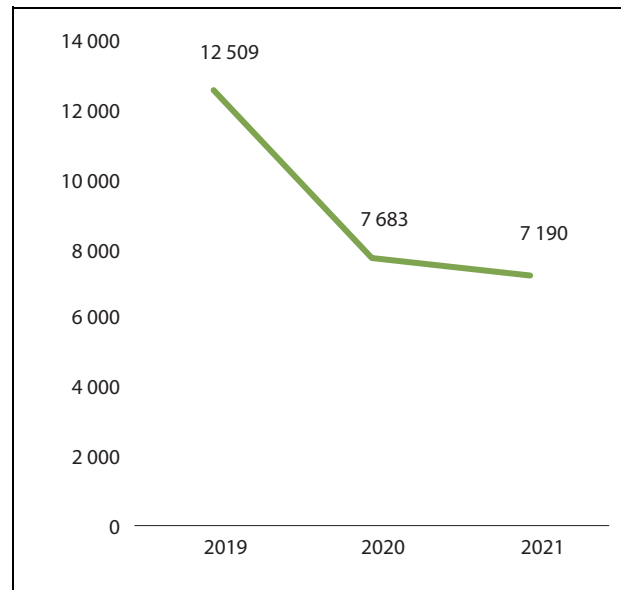
Riksteatret legger vekt på samarbeid med andre institusjoner og grupper i scenekunstheltet. Blant samarbeidspartnere i 2021 var Hålogaland Teater, Den Nationale Scene, Haugesund Teater, Det Norske Teatret, Teater Vestland og Rimfrost Produksjoner.

Rikspitch er et initiativ fra Riksteatret hvor unge og etablerte kunstnere inviteres til å sende inn sine ideer til nye forestillinger. Alle produserende institusjoner inviteres til å overvære de som velges ut til å pitche sin idé, og kan finne nye ideer til egne repertoarvalg. Hele 250 ideer kom inn i 2021, og resultatet ble at både Teatret Vårt, Hålogaland Teater, Haugesund Teater og Dramatikens hus deltar som bidragsytere sammen med Riksteatret for fire prosjekter som ble valgt til videre utvikling.

¹ Kilde: Norsk kulturråd og institusjonenes årsrapporter.

Figur 4.1 Antall publikummere totalt for musikk- og scenekunstinstitusjoner (post 70) 2019–2021

Figur 4.2 Antall arrangementer totalt for musikk- og scenekunstinstitusjoner (post 70) 2019–2021

Musikk- og scenekunstinstitusjonene

I 2021 mottok 33 musikk- og scenekunstinstitusjoner tilskudd over kap. 323, post 70. Institusjonene har ulik størrelse og profil, og de har også ulike rammebetingelser når det gjelder økonomiske, geografiske, befolkningsmessige og markedsmessige forhold. De ble sterkt berørt av pandemiens konsekvenser, og en rekke arrangementer ble avlyst, stengt eller utsatt. I tillegg fikk streiken i kultursektoren høsten 2021 også konsekvenser for aktivitet og besøk. Særlig målet om å tilgjengeliggjøre musikk- og scenekunsttilbud for et bredt publikum har vært utfordrende også i 2021.

De fleste av musikk- og scenekunstinstitusjonene får hovedandelen av sine inntekter som offentlige tilskudd, men mange er avhengige av betydelige egeninntekter for å kunne utøve sin virksomhet og gi publikum et godt tilbud. De

offentlige tilskuddene ble opprettholdt i 2021, og det ble også gitt ekstra covid-tilskudd til musikk- og scenekunstinstitusjonene i 2021 for å stimulere til publikumsrettet aktivitet.

Nedgangen i samlet antall publikummere fortsatte i 2021, fra om lag 790 000 i 2020 til om lag 690 000 i 2021, en nedgang på 12,4 pst. Nedgangen i aktivitet fortsatte også i 2021. Institusjonene viste om lag 7 200 forestillinger, konserter og formidlingsaktiviteter i 2021 (mot i underkant av 7 700 i 2020), en nedgang på 6 pst. fra året før. Nedgangen i aktiviteter var mindre enn nedgang i publikumsbesøk, noe som kan tyde på at mange institusjoner har klart å opprettholde et aktivitetsnivå, men med antallsrestriksjoner.

I tillegg har institusjonene holdt produksjonen i gang med tanke på gjenåpning av samfunnet. I 2021 har institusjonene unngått permitteringer av ansatte.

Tabell 4.8 Antall publikum og arrangementer totalt og på turné i 2021 for musikk- og scenekunstinstitusjoner (post 70) og Riksteatret¹

	Antall publikummere totalt	Antall arrangementer totalt	Publikum på turné	Arrangementer på turné
Musikk- og scenekunstinstitusjonene	689 822	7 190	95 683	1 823
Riksteatret	55 164	301	49 190	260
Totalt	744 986	7 491	144 873	2 083

¹ Inkluderer både kunstnerisk aktivitet og formidlingsarrangementer.

Kunstnerisk utvikling og fornyelse

Under pandemien har mange av institusjonene tatt i bruk alternative måter å nå ut til publikum på. Det har oppstått nye konsepter og visningsformer. Et generelt inntrykk er likevel at det har vært mindre aktivitet og utvikling når det gjelder digital formidling og teknologi i 2021 sammenlignet med 2020, men det er store forskjeller mellom institusjonene. Mange har prioritert og satset på større produksjoner for et fysisk publikum med forventninger om å kunne gjennomføre disse i 2021. Flere framhever verdien av musikk og scenekunst som levende kunstformer med fysisk tilstedeværende publikum. Andre igjen rapporterer om et godt utviklet digitalt tilbud, noen også som en del av en eksisterende satsing allerede før pandemien.

I 2021 presenterte musikk- og scenekunstinstitusjonene til sammen 151 uroppføringer/-framføringer (125 i 2020).

Scenekunstinstitusjonene viste til sammen om lag 630 ulike produksjoner (670 i 2020). Av dette var vel 290 egenproduksjoner. Antall produksjoner av norsk samtidsdramatikk var 130. Av dette var 47 produksjoner norsk samtidsdramatikk rettet mot barn og unge. Antall produksjoner av utenlandsk samtidsdramatikk var 24. Antall produksjoner av ny norsk koreografi var 46, mens antall produksjoner av ny utenlandsk koreografi var 13.

Totalt antall framførte verk (musikk) var 1 845 i 2021 (1 737 i 2020). Antall norske samtidsverk (musikk) som ble presentert, var 195, mens antall utenlandske samtidsverk (musikk) var 190.

Et musikk- og scenekunsttilbud som er tilgjengelig for et bredt publikum

Alle institusjonene, så nær som de minste operatiltakene, rapporterer særskilt om formidlingsaktiviteter rettet mot et fysisk publikum. Med formidlingsaktivitet menes arrangement som ikke primært er av kunstnerisk karakter, men som for eksempel prøver å gi dypere innsikt i og økt engasjement for de kunstneriske aktivitetene i institusjonen, og å øke tilgjengeligheten til dette. I pandemiens andre år har besøket på disse arrangementene tatt seg opp, men besøk og aktivitet var likevel under halvparten av 2019-nivået. Institusjonene rapporterer om til sammen 143 200 publikummere på omlag 1 500 formidlingsarrangemen-

ter i 2021. Tilsvarende tall i 2020 var om lag 67 100 publikummere på vel 2 200 formidlingsarrangementer.

Som følge av pandemien var operativt arbeid med publikumsutvikling vanskelig også i 2021, men bevisstheten om dette er tydelig hos institusjonene ved at temaet er med i strategier og rapportering om måloppnåelse. Flere melder om gjennomførte eller planlagte publikumsundersøkelser, og det rapporteres på en rekke målgruppeorienterte tiltak, særlig mot barn og unge.

Andelen barn og unge i publikum økte til 35 pst. av institusjonenes totale publikumstall i 2021, mot 23 pst. i 2020. Andelen aktiviteter rettet mot barn og unge av institusjonenes totale arrangementer utgjorde 30 pst., mot 29 pst. i 2020.

Institusjonenes turnévirsomhet gir flere tilgang til musikk og scenekunst av høy kvalitet. I 2021 gjennomførte musikk- og scenekunstinstitusjonene om lag 1 820 forestillinger, konserter og formidlingsarrangementer på turné i Norge for et publikum på om lag 95 700. Tilsvarende var det om lag 1 460 arrangementer og 115 200 publikummere på turné i 2020. Nedgangen i turnépublikum fortsatte i 2021, med 20,4 pst., mens aktiviteten har økt med 24,7 pst.

Mange av institusjonene har kulturelt mangfold høyt på dagsordenen, og gir et overveiende godt inntrykk av ambisjonene på dette området. Rapporteringen viser et bredt spekter av tiltak, og flere fikk også ekstra tilskudd i 2021 til arbeidet med kulturelt mangfold. Samtidig er bildet blandet, der noen av institusjonene i liten grad omtaler kulturelt mangfold, verken i egen rekruttering eller i produksjon, programmering og arbeid med målgrupper. Noen institusjoner rapporterer heller ikke om utvikling av egne strategier for å medvirke til økt mangfold i kulturlivet.

Andre musikk- og scenekunsttiltak

Det ble i 2021 bevilget midler til andre tiltak, jf. post 60 og kap. 320, postene 74 og 75, som også bidro til eller tilrettela for måloppnåelsen.

Beaivváš Sámi Našunálateáhter, som mottar statlig tilskudd gjennom Sametinget, viste 124 forestillinger (mot 94 i 2020) for om lag 11 600 publikummere i 2021 (mot 5 600 i 2020). 24 (mot 57 i 2020) av teatrets forestillinger ble spilt på turné for et publikum på vel 10 652 (4 300 i 2020).

Kap. 3323 Musikk og scenekunst

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Ymse inntekter	29	361	372
02	Billett- og salgsinntekter m.m.	16 438	30 136	31 040
	Sum kap. 3323	16 467	30 497	31 412

Post 01 Ymse inntekter

Posten omfatter ymse inntekter ved Riksteatret, jf. kap. 323, post 01.

Post 02 Billett- og salgsinntekter m.m.

Posten gjelder salg av billetter og program ved Riksteatret m.m., jf. kap. 323, post 21.

Kap. 325 Allmenne kulturformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Driftsutgifter	73 412	74 928	76 079
21	Forskning, utredning og spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	22 935	23 762	28 389
52	Norges forskningsråd	14 480	14 770	15 205
71	Kultur som næring	60 344	60 938	45 940
72	Kultursamarbeid i nordområdene	12 633	12 960	13 130
73	Bodø – Europeisk kulturhovedstad 2024		34 000	33 000
75	EUs program for kultur og audiovisuell sektor m.m., <i>kan overføres</i>	62 521	95 080	97 900
77	Stimuleringsmidler til kultur, frivillighet og idrett ifb. covid-19	4 425 986		
78	Barne- og ungdomstiltak	58 252	69 250	60 045
82	Nobels Fredssenter	33 645	34 320	35 330
85	Gaveforsterkningsordningen	136 500		
86	Talentutvikling	54 150	55 235	55 235
	Sum kap. 325	4 954 858	475 243	460 253

Innledning

Kapitlet omfatter bevilgningen til Kulturtanken, midler til forskning og utvikling, kulturell og kreativ næring, norsk-russisk og annet internasjonalt arbeid i nordområdene, kulturtiltak på Svalbard,

europesk kultursamarbeid og arbeid med UNESCO, Nobels Fredssenter, barne- og ungdomstiltak, talentutvikling og tilskudd til en rekke institusjoner og tiltak som på ulike måter bidrar til å nå målene.

Mål og strategier for 2023

Bevilgningene til allmenne kulturformål skal i 2023 bygge opp under de overordnede nasjonale målene for kulturpolitikken, jf. programomtalen 08.20.

Målene for bevilgningene til allmenne kulturformål i 2023 er å legge til rette for:

- barn og unges tilgang til og deltakelse i et kunst- og kulturliv av høy kvalitet
- å øke mangfoldet i rekrutteringen i kulturlivet gjennom et bredt talentutviklingsarbeid over hele landet
- å styrke kunnskapen om kultur som næring og sektorens økonomiske bærekraft
- økt kultursamarbeid på tvers av landegrenser

Kunst og kultur for, med og av barn og unge

Bevilgningene til Kulturtanken, til barne- og ungdomstiltak og talentutvikling skal bidra til at alle barn og unge får et kunst- og kulturtilbud av høy kvalitet. Barn og unge skal oppleve kunst og kultur som er laget for dem, som involverer dem, og som de kan delta i. Og de skal få tilgang til de arenaene de trenger for å utvikle skaperglede, engasjement og utforskertrang.

Frivillig kulturliv

Deltakelse i kor, korps, band, festivaler, dansegrupper, filmklubber, dataspilltreff, amatørteater, spel, lesesirkler, historielag, venneforeninger for museum, kunstklubber og et mangfold av andre aktiviteter har stor betydning for levende lokalsamfunn. Regjeringen vil derfor igangsette arbeidet med å utvikle en strategi for å kartlegge hva kulturfrivillighetens utfordringer består i, og hva som kan gjøres for å hindre barrierer for den lokale kulturfrivilligheten.

Den frivillige innsatsen fra lokale ressurspersoner er helt avgjørende for å skape aktivitet i det lokale kulturlivet. Kulturfrivilligheten er også en viktig oppdragsgiver for profesjonelle kunstnere. Strategien skal derfor se på samspillet mellom det profesjonelle og det frivillige kulturlivet, og en styrking av det frivillige kulturlivet. En av de store lokale utfordringene er tilgangen til egnede møteplasser for øvelse og framføring, i tillegg til bærekraftig økonomi. Dette vil også være en del av regjeringens nye strategi for kulturfrivilligheten.

Arbeidet med strategien vil skje i samarbeid med organisasjoner for kulturfrivilligheten, kommunesektoren og departementer. Se for øvrig

omtale av frivillig kulturliv under Del III, kap. 5 Fordeling av spilleoverskuddet.

Kulturtanken

Kulturtanken – Den kulturelle skolesekken Norge er organisert som en virksomhet under Kultur- og likestillingsdepartementet, med et oppdrag for arbeidet med Den kulturelle skolesekken (DKS) som er fastsatt av Kultur- og likestillingsdepartementet og Kunnskapsdepartementet i fellesskap. Kulturtanken ivaretar det nasjonale ansvaret for Den kulturelle skolesekken for alle kunst- og kulturuttrykk og forvalter statlige midler til ordningen. Kulturtanken bidrar i tillegg bl.a. i arbeidet med barne- og ungdomskultur og til å bedre mulighetene for barn og unges deltakelse.

Kultur- og likestillingsdepartementet, i samarbeid med Kunnskapsdepartementet, har satt i gang en utredning av Den kulturelle skolesekken (DKS), som skal belyse virkemidler og tiltak for å nå de nasjonale målene for ordningen. Oppdraget omfatter en evaluering av Kulturtanken og en analyse av endringer i lønns- og arbeidsvilkår for kunstnere og utøvere i DKS. Utredningen skal danne grunnlag for videre utvikling av det nasjonale kulturtilbudet for barn og unge, og legge til rette for gode lønns- og arbeidsvilkår for kulturarbeiderne i ordningen.

Internasjonalt, multilateralt samarbeid

Internasjonal aktivitet og samarbeid er en forutsetning for å skape og utvikle kunst og kultur som speiler mangfoldet av befolkningen, og gir publikum i hele landet tilgang til et bredt kulturtilbud. Demokratiske verdier er under press internasjonalt, også i Europa. Nasjonalisme og antiliberalisme er på frammarsj i flere land, og begrenser ytringsfrihet og kunstnerisk frihet og dermed også mulighetene for fri kunst- og kulturutøvelse.

Et fritt og levende kulturliv er en forutsetning for demokratiet. Regjeringen legger derfor stor vekt på å delta på internasjonale arenaer der tiltak for å fremme ytringsfrihet og kunstnerisk frihet diskuteres, og hvor normer for ny kulturpolitikk utvikles, både i nordisk, europeisk og global sammenheng.

Norge har en rekke internasjonale forpliktelser gjennom UNESCO, Europarådet, EU/EØS, og nordisk og arktisk samarbeid på kulturfeltet. Under Nordisk ministerråd samarbeider regjeringen om en rekke innsatser for økt nordisk kultursamarbeid. I 2023 er det Island som ivaretar ordførerskapet i det nordiske samarbeidet.

Budsjettforslag 2023

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen skal dekke lønns- og driftsutgifter for Kulturtanken – Den kulturelle skolesekken Norge. Videre skal bevilgningen dekke evaluerings- og kvalitetsutviklingsarbeid og andre typer fellestiltak på kulturområdet i departementets regi.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som Kulturtanken får i merinntekter under kap. 3325, post 01, jf. forslag til vedtak II.

Post 21 Forskning, utredning og spesielle driftsutgifter, kan overføres

Bevilgningen omfatter midler til forskning, utredninger og statistikk, samt spesielle driftsutgifter på Kultur- og likestillingsdepartementets ansvarsområder, herunder digitaliserings- og omstillingsprosjekter. En omtale av dette er gitt under Del III, kap. 13 Forskning og utvikling på kultur-, frivillighets- og likestillingsfeltet.

Regjeringen har nylig oppnevnt et nytt mannsutvalg. Mannsutvalget skal utrede gutter og menns likestillingsutfordringer. Utvalget skal gi en helhetlig oversikt over utfordringer på temaer som familie, fritid, helse, vold og seksuell trakassering, utdanning og arbeidsliv, integrering og skeives levevilkår og foreslå tiltak som vil bidra til et likestilt samfunn på disse områdene. Bevilgningen på posten er økt med 4 mill. kroner, blant annet for å dekke utgiftene til utvalgssekretariatet.

Også utgifter til tegnspråkutvalget og likeverds- og mangfoldsutvalget og prosjekter i regi av Kultur- og likestillingsdepartementets underliggende virksomheter, dekkes på posten.

Post 52 Norges forskningsråd

Posten omfatter bevilgninger til forskning på kulturområdet og forvaltes av Norges forskningsråd. Norges forskningsråd er et viktig virkemiddel for å nå de forskningspolitiske målene til regjeringen.

Kunnskapsdepartementet har i samarbeid med departementene og Forskningsrådet utarbeidet et system for departementenes styring av Forskningsrådet. Den samlede måloppnåelsen for virksomheten og økonomisituasjonen i Norges forskningsråd er omtalt i Kunnskapsdepartementets budsjettproposisjon for 2023.

Bevilgningene på posten finansierer forskning om kultur- og mediesektoren, bredere orientert kulturforskning, forskning på spillproblematikk og reiseliv. Det legges til rette for kultur- og medieforskning av høy vitenskapelig kvalitet og styrking av forskningsmiljøene på disse områdene. Forskningen skal bidra til å utvide kunnskapsgrunnlaget for kultur- og mediepolitikken og for å møte store samfunnsutfordringer. Det samarbeides også om å videreutvikle kunnskapsgrunnlaget for FoU på likestillings- og diskrimineringsområdet for videre innsats på feltet.

Post 71 Kultur som næring

Bevilgningen på posten omfatter tiltak som skal bidra til å styrke kunst- og kultursektorens økonomiske bærekraft, og skal dekke utgifter til tiltak som styrker kunnskapen om kultur som næring og kompetansen om entreprenørskap og forretningsdrift. Videre skal bevilgningen dekke utgifter til tiltak som skal bidra til økt investering i og omsetning av kunst, kulturelle og kreative produkter, tjenester, talenter og verk, samt til at kunst- og kulturproduksjoner når et større publikum og marked.

Tilskuddet til Arctic Race of Norway foreslås fra 2023 overført til kap. 315, post 86, jf. omtale under kap. 315. På denne bakgrunn er bevilgningen på posten redusert med 15 mill. kroner.

For en presentasjon av hovedelementene i tilskuddsordningene som dekkes av bevilgningen på posten, vises det til Prop. 1 S (2021–2022) Kulturdepartementet.

Forslag til fordeling av bevilgningen på posten framgår av tabell 4.9.

Tabell 4.9 Fordeling av bevilgningen på kap. 325, post 71

	(i 1000 kr)	
	2022	2023
Innovasjon Norge	31 113	31 113
Norsk kulturråd	14 825	14 825
Arctic Race of Norway	15 000	
Sum	60 938	45 938

Post 72 Kultursamarbeid i nordområdene

Bevilgningen på posten omfatter tilskudd til arbeid med å utvikle kultursamarbeid over grensene i nordområdene. Bevilgningen til kultursamarbeid i nordområdene støtter opp om regjeringens nordområdeinnsats. Gjennom deltagelse i internasjonale samarbeidsfora i regionen og finansiering av kulturprosjekter, og bidrag til utvikling av nettverk og samarbeidsarenaer, bidrar satsingen til samarbeid og kontakt over grensene i nordområdene. Urfolkskultur står sentralt, og Sametinget er en viktig samarbeidspartner i nordområdepolitikken.

Kultur- og likestillingsdepartementet er medstifter av Artica Svalbard. Etableringen skjedde ut fra en kombinasjon av kulturfaglige og nordområdepolitiske hensyn. Artica Svalbard styrker kulturlivet i Longyearbyen, samtidig som etableringen understøtter kultursektoren og samfunnslivet og dermed også norsk tilstedeværelse på Svalbard. Pikene på broen er en sentral aktør i norsk innsats for internasjonalt samarbeid i Barentsregionen. De er en viktig aktør i kultursektoren i Sør-Varanger og Øst-Finnmark og bidrar tungt til kulturtilbudet i fylket og dermed til bosettingen i Øst-Finnmark.

Bevilgningen på posten foreslås fordelt med 2,9 mill. kroner til stiftelsen Artica Svalbard, 2,7 mill. kroner til Pikene på broen, samt 3 mill. kroner til kulturprogrammet Barentskult, tilsvarende bidraget fra de andre tilskuddspartene.

Videre foreslås det å fordele 300 000 kroner i bidrag til Den nordlige dimensjons kulturpartnerskap. I bevilgningsforslaget er det også innarbeidet 500 000 kroner til utvikling av og deltagelse på møteplassen Arctic Arts Summit. Posten omfatter også tilskudd til Longyearbyen lokalstyre, til bruk til kulturtiltak på Svalbard.

Disponeringen av midlene på posten vil i stor grad avhenge av situasjonen som er oppstått etter Russlands krigføring i Ukraina. Det vil derfor måtte tas forbehold om endringer i disponeringen av midlene. Kultur- og likestillingsdepartementet følger signaler fra Utenriksdepartementet og samarbeidspartnere i ulike internasjonale fora når det gjelder sanksjoner overfor Russland og kontaktene med russiske kulturaktører for øvrig.

Post 73 Bodø – Europeisk kulturhovedstad 2024

Ved behandlingen av statsbudsjettet for 2021 samtykket Stortinget i at Kultur- og likestillingsdepartementet kunne inngå avtale om at staten i årene

2022–2024 forplikter seg til å bidra med en tredjedel av de samlede utgiftene til planlegging og gjennomføring av prosjektet Bodø – europeisk kulturhovedstad 2024. Statens samlede bidrag skal ikke overstige 100 mill. kroner (2020-kroner).

Det foreslås på denne bakgrunn et tilskudd i 2023 på 33 mill. kroner til prosjektet Bodø – europeisk kulturhovedstad 2024.

Post 75 EUs program for kultur og audiovisuell sektor m.m., kan overføres

Posten skal dekke utgifter til norsk deltagelse i EUs program for alle deler av kulturell og audiovisuell sektor, Kreativt Europa 2021–2027. Formålet med Kreativt Europa er todelt: å fremme kulturelt og språklig mangfold og kulturarv, og å fremme konkurransevnen i sektoren. Gjennom Kreativt Europa får norske kultur- og medieaktører tilgang til europeiske nettverk og prosjekter, faglig og kunstnerisk utvikling, økt kulturelt og språklig mangfold, samt større publikum og marked. Programmet er en unik samarbeidsarena der nærmere 40 land deltar. Det er også en viktig arena for politisk kultursamarbeid og erfaringsutveksling.

Ansvar for å veilede norske søkere er også for programperioden 2021–2027 delt mellom Norsk kulturråd og Norsk filminstitutt, med Kulturrådet som koordinator.

Posten dekker i tillegg Norges årlige bidrag til Europarådets utvidede delavtale om europeiske kulturruter, og Norges årlige bidrag til fondet som er opprettet under UNESCOs konvensjon av 17. oktober 2003 om vern av den immaterielle kulturarven. Bidraget utgjør én prosent av Norges ordinære årlige bidrag til UNESCO.

Post 78 Barne- og ungdomstiltak

Bevilgningen på posten omfatter ulike barne- og ungdomstiltak på kulturområdet. Dette inkluderer både tilskudd til drift og utvikling av organisasjoner og kompetansesentre mv. på barne- og ungdomskulturfeltet, og søkbare tilskuddsordninger som er særskilt rettet mot å fremme deltagelse og aktivitet i kulturlivet blant barn og unge. Forslaget til fordeling av enkeltstående tilskudd på posten framgår av vedlegg 2.

Av bevilgningen på posten foreslås 13 mill. kroner fordelt til tilskuddsordningen Inkludering i kulturliv, som er en søknadsbasert ordning for få gi barn og unge økt tilgang til fritidsaktiviteter. Det vises til Prop. 1 S (2021–2022) Kulturdeparte-

mentet for presentasjon av hovedelementene i ordningen.

De midlertidige tiltakene som ble igangsatt tilknyttet arbeidet med Meld. St. 18 (2020–2021) *Oppleve, skape, dele. Kunst og kultur for, med og av barn og unge*, foreslås i hovedsak avsluttet. På den bakgrunn foreslås bevilgningen på posten redusert med 11 mill. kroner. Av bevilgningen på posten foreslås 2 mill. kroner fordelt til tiltak som bidrar til å nå målene for kunst og kultur for, med og av barn og unge. Utover dette legges det opp til at tilskuddet til Den kulturelle skolesekken fra spillemidlene til kulturformål skal styrkes. Se for øvrig omtale under Del III, kap. 5 Fordeling av spilleoverskuddet.

Nedenfor følger en presentasjon av hovedelementene i tilskudd til navngitte barne- og ungdomstiltak.

Mål og målgruppe

Bevilgningen på posten skal bidra til at alle barn og unge får et kunst- og kulturtilbud av høy kvalitet, at de skal oppleve kunst og kultur som er laget for dem, som involverer dem, og som de kan delta i, og at barn og unge skal få tilgang til de arenaene de trenger for å utvikle skaperglede, engasjement og utforskertrang.

Kriterier for måloppnåelse

Midlene fordeles til aktører på barne- og ungdomskulturfeltet og i det frivillige kulturlivet som gjennom tiltak rettet mot barn og unge bidrar til å gi økt tilgang til kunst og kultur og legge til rette for et bredt og mangfoldig kunst- og kulturtilbud til barn og unge.

Oppfølging og kontroll

Forvaltningen av tilskuddsordningen Inkludering i kulturliv, tilskudd til markeder og visningsarenaer for Den kulturelle skolesekken og oppfølging av tiltak for å inkludere barne- og ungdomskultur i kommunal planlegging er delegert til Kulturtanken. Øvrige tilskudd følges opp av departementet. Søker må gjøre rede for hvordan tiltaket skal bidra til måloppnåelsen, og hvordan arbeidet er planlagt gjennomført.

Post 82 Nobels Fredssenter

Bevilgningen omfatter tilskudd til drift av Nobels Fredssenter. Hoveddelen av driftsutgiftene, utstillinger og fornyelser av disse, særskilte arrange-

menter og andre aktiviteter forutsettes dekket ved andre inntekter.

Post 86 Talentutvikling

Bevilgningen på denne posten gjelder Talent Norge AS, som stimulerer privat støtte til programmer for kunstfaglig utvikling av talenter på vei mot en profesjonell karriere. Virksomheten opererer innenfor alle kunstfelt og er et offentlig-privat samarbeid, hvor statlig bevilgning utløser tilsvarende gaver fra private.

Talent Norge støtter per i dag 52 programmer, som involverer om lag 700 talenter over hele landet. Programmene omfatter satsinger blant annet innenfor film, dans, ballett, musikk, teater, koreografi, vokal, og visuell kunst. Talent Norge fyller en viktig rolle for mange talenter som står i et avgjørende stadium i utviklingen fra talentfull utøver til levedyktig karriere. For en presentasjon av hovedelementene i tilskuddsordningen vises det til Prop. 1 S (2021–2022).

Bevilgningen på posten foreslås videreført fra 2022.

Rapport 2021

Stimuleringsmidler til kultur, frivillighet og idrett ifb. covid-19

Smitteverntiltakene i forbindelse med utbruddet av covid-19 fikk også i 2021 store konsekvenser for kultur, frivillighet og idrett. Aktivitetsnivået i sektoren var lavt i store deler av året, og med unntak av perioden mellom 24. september og 13. desember var det nasjonale smittevernrestriksjoner i hele 2021.

De midlertidige støtteordningene for kultur, idrett og frivillighet har bidratt til at sektorene har kunnet planlegge og gjennomføre arrangementer innenfor de til enhver tid gjeldende smittevernregler. Ordningene har også lagt til rette for at idretten, frivilligheten og kulturlivet har kunnet gjenoppta et variert aktivitetstilbud etter hvert som samfunnet har blitt gjenåpnet.

Støtte til kultursektoren

Koronastøtten til kultursektoren i 2021 besto i hovedsak av en kompensasjonsordning, en stimuleringsordning, og stimulering gjennom eksisterende virkemiddelapparat.

Formålet med kompensasjonsordningen for kultursektoren var i 2021 å kompensere arrangører og underleverandører i kultursektoren for tap knyttet til avlyste, stengte eller nedskalerte kultur-

arrangementer som følge av råd eller pålegg gitt av offentlige myndigheter i forbindelse med covid-19.

Kompensasjonsordningen var videreført med noen endringer fra 2020. I januar–oktober 2021 ble det gitt kompensasjon basert på uunngåelige økonomiske forpliktelser, mens det fra november 2021 til februar 2022 ble gitt kompensasjon for tapte inntekter. For underleverandører ble kompensasjonsgraden økt fra 50 til 70 pst., og arrangører ble likestilt med underleverandørene. For denne perioden ble også kompensasjonsmottakerne gitt mulighet til å ende opp med et positivt resultat i foretaket. I tillegg ble den øvre grensen for kompensasjon per foretak økt fra 3,5 mill. kroner per to måneder til 2,25 mill. kroner per måned. Det ble også innført et forbud mot å utdele utbytte. Til sammen ble det satt av 643 mill. kroner til ordningen fordelt på januar–juni og juli–oktober i 2021. I disse to periodene kom det inn 1 024 søknader med en samlet søknadssum på 369 mill. kroner. Av disse mottok 848 søknader kompensasjon, fordelt slik: 418 mottok under 100 000 kroner, 363 mottok mellom 100 000 kroner og 1 mill. kroner, 62 mottok mellom 1 og 5 mill. kroner og 5 mottok over 5 mill. kroner. For perioden november 2021 til februar 2022 ble det satt av 480 mill. kroner til ordningen. Til denne perioden kom det inn 712 søknader med en samlet søknadssum på 208 mill. kroner. Støtten ble fordelt til arrangører og underleverandører over hele landet. Ordningen var rettighetsbasert, slik at alle som oppfylte kravene i ordningen, hadde krav på kompensasjon.

Stimuleringsordningen som var innført siste kvartal 2020, ble videreført med noen endringer til og med oktober 2021. Grunnet nye smittevernrestriksjoner ble den gjeninnført fra 8. desember. Formålet med ordningen var å stimulere til gjennomføring av arrangementer i kultursektoren. Det var også et mål å skape aktivitet i hele næringskjeden ved at tilskuddsmottakerne overholdt økonomiske forpliktelser overfor involverte parter i samsvar med inngåtte avtaler. I vurderingen av søknadene ble det lagt vekt på formålet med tilskuddsordningen, med særlig vekt på god geografisk spredning, mangfold av kulturuttrykk, og at kulturtilbudet opplevdes som tilgjengelig og relevant for publikum.

Til sammen ble det bevilget 1,2 mrd. kroner til stimuleringsordningen i januar–oktober 2021. I denne perioden ble det totalt fordelt 1,1 mrd. kroner på 2 446 søknader. Av disse mottok 854 under 100 000 kroner, 1 364 mottok mellom 100 000 kroner og 1 mill. kroner, 201 mottok mellom 1 og

5 mill. kroner, og 27 mottok over 5 mill. kroner. For perioden 8. desember 2021 til 31. mars 2022 ble det satt av 300 mill. kroner til ordningen. Til denne perioden kom det inn 1 177 søknader med en samlet søknadssum på 575 mill. kroner. Av disse mottok 326 søknader støtte på til sammen 116 mill. kroner. Dette tallet kan endre seg som følge av klagebehandling, etterkontroller og eventuelle krav om tilbakebetaling. Det høye antallet søknader og den totale søknadssummen viser at stimuleringsordningen traff kultursektoren godt. Støtten ble fordelt til arrangører over hele landet.

Enkelte kulturaktører, for eksempel komponister, billedkunstnere, forfattere og filmprodusenter falt utenfor kompensasjons- og stimuleringsordningene. Disse ble i 2021 ivaretatt gjennom bevilgninger på totalt 457 mill. kroner til tiltak og ordninger blant annet innenfor filmfeltet, det visuelle kunstfeltet, Norsk kulturråd, og som kompensasjon til rettighetshavere for bortfall av vederlagsinntekter.

Totalt ble det utbetalt om lag 2,4 mrd. kroner i kompensasjons- og stimuleringsmidler til kultur.

Støtte til frivilligheten og idretten

Det ble i 2021 etablert to nye covid-19-støtteordninger for idrett og frivillighet: Tilskuddsordning for frivillig sektor som følge av covid-19 og Tilskuddsordning for publikumsarrangement av nasjonal verdi i idrettssektoren.

Ordningene var virksomme gjennom hele 2021, selv om arrangementer og aktiviteter i perioder uten myndighetspålagte restriksjoner ikke var støtteberettiget. Begge ordningene krevde registrering i Frivillighetsregisteret og ble forvaltet av Lotteri- og stiftelsestilsynet. Gjennom ordningene kunne organisasjonene søke om å få dekket en andel av sine merkostnader og mindreinntekter som følge av pålegg, råd og anbefalinger gitt av offentlige myndigheter i forbindelse med covid-19-utbruddet. Både avlyste og nedskalerte arrangementer og aktiviteter var støtteberettiget. Dekningsgraden for nedskalerte aktiviteter og arrangementer var 70 pst. av godkjent søknadsbeløp. For avlyste arrangementer og aktiviteter var dekningsgraden 50 pst. Med virkning fra 8. desember ble dette skillet opphevet, slik at både avlyste og nedskalerte arrangementer og aktiviteter hadde dekningsgrad på 70 pst.

Gjennom Tilskuddsordning for frivillig sektor som følge av covid-19 ble det utbetalt 1 mrd. kroner til 6 262 mottakere. Kategoriene idrett (532 mill. kroner) og kultur og kunst (227 mill. kroner) utgjorde de største mottakergruppene. I

tillegg ble det gjennom denne ordningen tildelt 255 mill. kroner til 20 633 organisasjoner, basert på regnskapstallene fra 2020 i momskompensasjonsordningen for frivillige organisasjoner. Gjennom Tilskuddsordning for publikumsarrangement av nasjonal verdi i idrettssektoren ble det i 2021 utbetalt 212 mill. kroner til 128 mottakere. Totalt ble det utbetalt om lag 1,5 mrd. kroner gjennom ordningene.

Kultur- og likestillingsdepartementet tildelte også 34,5 mill. kroner til aktører med betydelig frivillig innsats, men som ikke har registreringsrett i Frivillighetsregisteret. Disse midlene ble fordelt til Lillehammer Olympiapark (10 mill. kroner), til frivillig innsats i menigheter i Den norske kirke (18 mill. kroner), til frivillig innsats i samvirkeforetak (5 mill. kroner) og til Friskis & Svettis, Oslo og Fredrikstad (1,5 mill. kroner).

Kulturelt mangfold

I 2021 videreførte regjeringen samlet sett om lag 30 mill. kroner til å videreføre og styrke arbeidet med mangfold, integrering og likestilling på kunst- og kulturfeltet ved å støtte institusjoner og aktører som søkte om støtte til mangfoldsarbeid. Dette innebærer blant annet at Norsk kulturråd sin rolle som nasjonal koordinator for arbeidet med mangfold i kunst- og kulturlivet ble videreført.

Kunst og kultur for, med og av barn og unge

Våren 2021 ble det lagt fram en melding til Stortinget som presenterer barne- og ungdomskulturfeltet som et samlet politisk satsingsområde på nasjonalt nivå. Stortinget sluttet seg til målsettingene om at alle barn og unge skal ha et kunst- og kulturtilbud av høy kvalitet, at de skal oppleve kunst og kultur som er laget for dem, som involverer dem, og som de kan delta i, og at barn og unge skal få tilgang til de arenaene de trenger for å utvikle skaperglede, engasjement og utforskertrang, jf. Innst. 622 S (2020–2021) og Meld. St. 18 (2020–2021) *Oppleve, skape, dele. Kunst og kultur for, med og av barn og unge.*

Kulturtanken har i samarbeid med fylkeskommunene og kommunene, og ulike fagmiljøer på regionalt og nasjonalt nivå, bidratt til gjennomføring og utvikling av Den kulturelle skolesekken (DKS) og kunst- og kulturformidlingen til barn og unge. I 2021 ble 20-årsjubileet for DKS som en nasjonal og landsdekkende ordning markert. Kulturtanken fikk i oppgave å følge opp de nye nasjonale målene for DKS, som ble presentert i barne-

og ungdomskulturmeldingen. 306,5 mill. kroner ble fordelt fra overskuddet fra Norsk Tipping AS til DKS. Videre utvikling av DKS-portalen var en prioritert oppgave også i 2021, herunder arbeidet med et verktøy der elevene kan gi tilbakemeldinger. På grunn av covid-19 måtte kommuner og fylkeskommuner også i 2021 avlyse flere aktiviteter, og det ble lagt ned en betydelig innsats for å endre og tilpasse formidlingen og utvikle nye, digitale DKS-tilbud. For å styrke det digitale tilbudet i DKS fordelte Kulturtanken såkornmidler på 1,5 mill. kroner til utviklingsarbeid som skal bidra til at flere barn og unge får tilgang til å oppleve og skape kunst og kultur digitalt.

Kulturtanken har i tillegg bidratt i arbeidet med barne- og ungdomskultur, og til å bedre mulighetene for barn og unges deltakelse. Til sammen ble 15,5 mill. kroner fordelt til 51 tilskuddsmottakere, fordelt på fire ulike ordninger. Dette omfatter blant annet tilskudd til frivillige organisasjoners arbeid med inkludering i kulturliv, inkludering av barne- og ungdomskultur i kommunal planlegging, midler til utviklingsarbeid for digitale satsinger og nyproduksjoner til DKS. Den nasjonale konferansen «Veien videre: Neste generasjons kulturpolitikk» ble arrangert av Kulturtanken i samarbeid med en rekke aktører, og bidro til å løfte fram barn og unges stemmer om kulturbruk og hva som er viktig for å få med flere.

Øvrige tilskudd til ulike barne- og ungdomstilbud på kulturområdet ble fordelt av departementet. Disse har bidratt til å gi barn og unge tilgang til et kulturtilbud av høy kvalitet, og har gitt barn og unge anledning til å delta og utfolde seg i et fritt og uavhengig kulturliv.

Forskning

Forskningssatsingen på kultur- og mediesektoren belyser digitalisering og teknologi, kulturpolitikk, kulturøkonomi, mediepolitikk, medieøkonomi og journalistikk. I alt tolv forskerprosjekter var i aktivitet i 2021, hvorav fire nye. Midlene til den allmenne kulturforskningen ble i 2021 prioritert til forskning om forholdet mellom menneske, kultur og natur. Ellers er kulturelt mangfold og likestilling, integrering og diskriminering sentralt i flere prosjekter. 30 forskerprosjekter og to formidlingsprosjekter var i aktivitet i 2021, innenfor budsjettformålet SAMKUL.

På området likestilling og ikke-diskriminering ble det iverksatt en tverrsektoriell gjennomgang av forskning og utvikling på feltet, se omtale under kap. 351, post 21 og i Del III, kap. 13

Forskning og utvikling på kultur-, frivillighets- og likestillingsfeltet.

Forskningen på Kultur- og likestillingsdepartementets sektorområder samsvarer med de langsiktige prioriteringene i Meld. St. 4 (2018–2019) *Langtidsplan for forskning og høyere utdanning 2019–2028*. Samlet resultat av virksomheten til Norges forskningsråd i 2021 er omtalt i Kunnskapsdepartementets budsjettproposisjon for 2022 og i Forskningsrådets årsrapport.

Kultur som næring

Kultur- og likestillingsdepartementet iverksatte i 2017 en målrettet satsing på kulturell og kreativ næring. Satsingen ble forsterket i 2018 og er siden videreført. Bevilgningen til kulturell og kreativ næring i 2021 hadde som mål å bidra til vekst, verdiskaping og arbeidsplasser gjennom økt investering i og omsetning av kunst- og kulturproduksjoner.

For å bidra til økt investering i kulturelle og kreative produkter og tjenester, verk og talenter, samt utvikling av flere vekstkraftige virksomheter innenfor kulturell og kreativ næring, forvaltet Innovasjon Norge en bevilgning på 31,2 mill. kroner til låneordninger, eksportprogram, mentortjeneste, samt klynge- og investorprogram.

Med mål om å bidra til økte inntekter basert på kunstnerisk virksomhet og styrke mindre virksomheter og institusjoner som jobber med distribusjon, salg og formidling, forvaltet Norsk kulturråd en bevilgning på 14,5 mill. kroner til en tilskuddsordning for etablerte institusjoner, et kompetanseprogram om entreprenørskap og tilskuddsordningen *Næringsutvikling*. I tillegg ble det i forbindelse med regjeringens stimuleringsmidler til etablerte ordninger i kultursektoren som følge av covid-19-pandemien, gitt en tilleggsbevilgning på 10 mill. kroner til tilskuddsordningen *Næringsutvikling*. I alt forvaltet Kulturrådet en bevilgning på 24,5 mill. kroner til kulturell og kreativ næring i 2021. Som oppfølging av regionreformen ble tilskuddsordningen *Regional bransjeutvikling*, og en bevilgning på 11,4 mill. kroner, overført fra Kulturrådet til fylkeskommunene fra 1. januar 2021.

På oppdrag fra Kultur- og likestillingsdepartementet har Norsk kulturråd igangsatt en følgeevaluering som skal vurdere innretningen på og effekten av regjeringens satsing på kulturell og kreativ næring. Sluttrapport vil foreligge medio 2023. Første delrapport ble lagt fram i 2020 og en midtveisrapport i 2021. Den første delrapporten var en nullpunktsanalyse som beskriver økono-

miske data for næringen, noen strukturelle trekk og virksomhetenes tidligere bruk av næringsrettede virkemidler, mens midtveisrapporten fokuserte på måloppnåelse.

I 2021 ble Arctic Race of Norway avholdt i august. Tilskuddet på 15 mill. kroner ble fordelt likt mellom Nordland fylkeskommune og Troms og Finnmark fylkeskommune.

Kultursamarbeid over grensene i nordområdene

For 2021 var målene for bevilgningene til kultursamarbeid i nordområdene å legge til rette for kultursamarbeid over grensene i nordområdene.

Kultur- og likestillingsdepartementet ga tilskudd blant annet til Pikene på broen, Samovarteteret, kulturprogrammet Barentskult og til Den nordlige dimensjons kulturpartnerskap.

Som del av nordområdearbeidet deltar Kultur- og likestillingsdepartementet i Den nordlige dimensjons kulturpartnerskap (NDPC). EU har bidratt økonomisk til kulturpartnerskapet, til gjennomføring av samarbeidsprosjekter. Disse er særlig rettet mot utvikling av kulturell og kreativ næring.

Det inngås treårige samarbeidsprogrammer for det bilaterale norsk-russiske kultursamarbeidet i nord. Til oppfølging av programmet gis treårig støtte til prosjekter til utvikling av norsk-russisk kultursamarbeid i nord, til ni nordnorske aktører innenfor urfolkscultur og scenekunstheltet. I programperioden 2019–2021 var fokusområdene for innsatsen utvikling av norsk-russisk samarbeid innenfor urfolkscultur og på scenekunstheltet.

Norge hadde ordførerskapet i Barentsrådet i 2019–2021, herunder også for arbeidet på kulturområdet. I Joint Working Group on Culture delte Norge ordførerskapet med Västerbotten. Arbeidsgruppen foretok utvelgelse av kandidater til Barents kulturstipend, og en kulturaktør fra hvert av de fire samarbeidslandene ble tildelt stipendet under utenriksministermøtet som avsluttet den norske ordførerskapsperioden i oktober 2021.

Det norske initiativet Arctic Arts Summit har hatt som mål å etablere en arena for diskusjon om kulturfeltets og kulturpolitikens bidrag til utvikling i nord, gjennom en bredt anlagt internasjonal konferanse i Harstad i 2017, der kulturministeren var vertskap sammen med Festspillene i Nord-Norge. Etter at Finland sto som vertskap for arrangementet i 2019, inviterte Canada til det tredje Arctic Arts Summit i 2021. Grunnet pandemien valgte man å utsette arrangementet til 2022. Fra norsk side har man bidratt til utviklingen av

arrangementet sammen med det kanadiske vertskapet. Arctic Arts Summit samler bred internasjonal deltakelse fra hele det sirkumpolare nordområdet, herunder også representanter fra nordlige urfolk.

Det internasjonale samarbeidet i nord har vært sterkt påvirket av pandemien. I en situasjon der internasjonale reiser er redusert til et minimum, er det svært krevende å opprettholde og etablere kontakt, samarbeid og utvikling av prosjekter. Det har ført til omlegginger, forsinkelser og utsettelse. I noen grad har det vært mulig å samarbeide via digitale plattformer. I Barentskultprogrammet har retningslinjene for programmet vært justert med sikte på å understøtte norsk-russisk samarbeid også uten fysiske møter, og ved å åpne for å søke mindre bidrag til reisestøtte.

Til dels har økt bruk av digitale løsninger gjort noen kanaler og møteplasser lettere tilgjengelig, men sett under ett har det vært en ikke ubetydelig reduksjon i de internasjonale aktivitetene på kulturområdet i nord.

Til tross for utfordringer under pandemien klarte stiftelsen Artica Svalbard å opprettholde sin aktivitet i 2021. Det ble blant annet prioritert stipend og residensopphold for kunstnere som bor i Norge, samt avholdt arrangementer for og med lokalsamfunnet i Longyearbyen.

Kreativt Europa

EUs program for kulturell og audiovisuell sektor, Kreativt Europa, gir norske aktører innen tv, film, kunst og kultur muligheter til å samarbeide internasjonalt og til å nå ut til større publikum. Programdeltakelsen har etter hvert gitt store økonomiske gevinster til norske kulturaktører.

2021 markerte første år i ny programperiode for EUs kulturprogram, Kreativt Europa. Perioden varer fra 2021–2027 og tilskuddet til kulturproduksjoner og samarbeid har økt betraktelig fra forrige programperiode. Veiledning og de fleste informasjonsmøtene har foregått digitalt, men konferansen Kultur over grenser, der Kulturrådet var en av hovedarrangørene i samarbeid med blant andre Norsk Kulturforum og Forskningsrådet, ble gjennomført fysisk i oktober med deltakelse av en rekke representanter fra sektoren.

I 2021 var det ti søkere med norske prosjektledere til programmet, og 57 søkere med partnere fra Norge til samarbeidsprosjekter i Kreativt Europa. Det ble gjennomført en rekke digitale veiledningsmøter og informasjonsmøter gjennom året.

Internasjonalt samarbeid har blitt styrket gjennom Kreativt Europa i 2021. Ordningen er et effektivt og godt virkemiddel for å få flere norske kulturaktører involvert i internasjonalt kultursamarbeid. Den geografiske spredningen er god, og det er både prosjektleder- og partnersøkere fra hele landet.

Nobels Fredssenter

Nobels Fredssenter presenterer fredsprisvinnerne og deres arbeid samt problemstillinger knyttet til krig, fred og konfliktløsning. Som følge av pandemien var det også i 2021 stengte perioder og færre tilreisende. Til gjengjeld fikk blant andre skoleklasser over hele landet ta del i undervisningsopplegg om demokrati, menneskerettigheter og medborgerskap gjennom digitale løsninger. Videre satsing på digital omlegging og formidling doblet det digitale besøket. En ombygging av Fredssenteret har gitt mer optimal utnyttelse av arealene og utstillingene, og i 2021 ble de opprinnelige buegangene i Toghallen gjenåpnet mot Museumsplassen og Nasjonalmuseet.

Talentutvikling

Talent Norge har siden etableringen i 2015 bidratt til å bygge opp talentsatsinger verdt mer enn 492,6 mill. kroner. 217,4 mill. kroner er tildelinger fra Talent Norge, mens 275,2 mill. kroner er utløst av private bidragsytere. De 52 satsingene i porteføljen finansierer nå rundt 700 talentutviklingsplasser i året.

Talent Norge engasjerte i 2021 enda flere talenter og etablerte nye programmer, herunder Talent Norden. Samtidig fikk man flere private aktører til å investere i talentutviklingsprogrammene. Talent Norge arbeidet også med den store satsingen Like muligheter, som er et lederutviklingsprogram over fem år i samarbeid med Olympiatoppen, Norsk Tipping og Sparebankstiftelsen DNB med målsetning om å skape en ny kultur for styrket mangfold innenfor kunst og idrett.

Kap. 3325 Allmenne kulturformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Ymse inntekter	2 004	2 273	2 341
	Sum kap. 3325	2 004	2 273	2 341

Post 01 Ymse inntekter

Posten gjelder Kulturtankens inntekter fra prosjektvirksomhet m.m., jf. kap. 325, post 01.

Kap. 326 Språk- og bibliotekformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Driftsutgifter	722 171	761 431	771 155
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	13 415	16 746	17 188
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	62 552	54 827	55 838
73	Språktiltak	36 442	36 780	35 365
74	Det Norske Samlaget	19 835	21 435	22 065
75	Tilskudd til ordboksarbeid	14 090	14 370	13 790
80	Bibliotek- og litteraturtiltak	82 435	90 000	96 290
	Sum kap. 326	950 940	995 589	1 011 691

Innledning

Store deler av bevilgningen under kapitlet går til driften av Nasjonalbiblioteket, jf. post 01. Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek og Språkrådet budsjetteres også på post 01. Under kapitlet gis det ellers tilskudd til språkorganisasjoner, ordboksarbeid og andre særlige tiltak på språk- og bibliotekfeltet.

Mål og strategier for 2023

Følgende mål er lagt til grunn for bevilgningen under kapitlet:

- Nasjonalbiblioteket skal sikre og bevare pliktavlevert materiale og andre samlinger, og arbeide for økt bruk av og interesse for samlingen.

- Nasjonalbiblioteket skal bidra til at biblioteksektoren styrkes som formidler av litteratur, kunnskap og kulturarv, og legge til rette for at folkebibliotekene blir aktuelle og uavhengige møteplasser og arenaer for offentlig samtale og debatt.
- Nasjonalbiblioteket skal digitalisere dokumentbasert kulturarv fra norske arkiv, bibliotek og museer, og bidra til at kulturarven blir tilgjengelig for det norske folk.
- Det skal legges til rette for at personer som på grunn av en funksjonsnedsettelse har vansker med å lese trykt tekst, har god tilgang til litteratur og bibliotek tjenester.
- Språkrådet skal gjennom målrettede aktiviteter fremme norsk språks status og bruk på utsatte samfunnsområder.

- God tilgang for alle til et mangfoldig tilbud av norsk litteratur.

Nasjonalbiblioteket

Nasjonalbiblioteket er en statlig virksomhet som har som oppgave å samle inn, registrere, bevare og gi tilgang til publisert materiale fra alle publiseringsplattformer, og som gjennom dette er en viktig kilde til kunnskap om Norge og norske forhold. Ved å tilgjengeliggjøre og formidle litteratur og kulturarv skal Nasjonalbiblioteket både være kilde til forskning, læring og språkutvikling og bidra til å skape identitet og tilhørighet. Tilgjengeliggjøring av litteratur handler om å sikre deltakelse for alle og å utjevne forskjeller i samfunnet. Å sikre alle retten til å lese bidrar til å fremme demokrati og kunnskapsutvikling over hele landet.

Nasjonalbiblioteket har status som forskningsinstitusjon. Virksomheten har også ansvar for å koordinere forfatterjubileer, herunder det kommende 200-årsjubileet for Henrik Ibsen i 2028. Språkbanken er en tjeneste i Nasjonalbiblioteket og inneholder digitale tekst- og taledata som danner grunnlaget for utvikling av språkteknologi på norsk. Nasjonalbiblioteket har i overkant av 500 årsverk og er lokalisert på Solli plass i Oslo og i Mo i Rana, der det meste av bibliotekets samlinger er oppbevart. Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek og Språkrådet er samlokalisert med Nasjonalbiblioteket på Solli plass. De tre virksomhetene har et utstrakt administrativt samarbeid.

Nasjonalbibliotekets samlinger øker i volum fra år til år, og for å sikre tilstrekkelig lagringskapasitet og forsvarlig bevaring av samlingene, har det de siste årene blitt bygd nye sikringsmagasiner i fjellet i Mo i Rana. Fjellmagasinene er tatt i bruk i 2022 og skal romme arkiver for både Nasjonalbiblioteket og Arkivverket. Nasjonalbiblioteket har også behov for lokaler for 70 nye medarbeidere ved sitt anlegg i Mo i Rana. Det er i 2022 igangsatt utvidelse av anlegget til dette formålet. Prosjektet gjennomføres av Statsbygg som et brukerfinansiert prosjekt innenfor husleieordningen i staten. For nærmere omtale av byggeprosjektet i Mo i Rana, se kap. 322 Bygg og offentlige rom.

Gjennom et flerårig digitaliseringsprogram er nå en stor del av Nasjonalbibliotekets samling digitalisert og gjort søkbar på nett. Dette omfatter bl.a. alle historiske bokutgivelser på norsk, nærmere 70 pst. av samtlige norske avisutgivelser, og store mengder fotografi, filmer, plateinnspillinger og tidsskrift. I 2020 fikk Nasjonalbiblioteket en betydelig økning i budsjettet for å styrke satsin-

gen på digitalisering og formidling, og satsingen ble utvidet til å gjelde kulturarvmateriale fra både arkiv, bibliotek og museer. Arbeidet med digitaliseringsprogrammet forsetter i 2023.

Nasjonalbiblioteket er statens utviklingsorgan for biblioteksektoren og skal bidra til utvikling og styrking av landets folke- og fagbibliotek. Driften av folkebibliotekene er en kommunal oppgave, mens universitetene og høyskolene har de største og viktigste fagbibliotekene. Nasjonalbiblioteket forvalter og tildeler prosjekt- og utviklingsmidler (spillemidler) til folkebibliotekene og er hovedansvarlig for å følge opp Nasjonal bibliotekstrategi for perioden 2020 – 2024. Målet for strategien er å videreutvikle bibliotekene som relevante og viktige kunnskapsinstitusjoner som skal bidra til folkeopplysning og dannelse for befolkningen. Regjeringen vil prioritere prosjekt- og utviklingsmidler til bibliotekfeltet når overskuddet av spillemidler skal fordeles i 2023. Kultur- og likestillingsdepartementet vil revidere bibliotekstrategien og i tillegg styrke litteraturformidling blant annet gjennom en leselyststrategi. Hensikten er å få flere til å lese, og å gjøre litteraturen mer tilgjengelig for folk i hele landet.

Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek

Norsk lyd- og blindeskriftbiblioteks (NLB) oppgave er å bidra til at personer som på grunn av en funksjonsnedsettelse har vansker med å lese trykt tekst, har samme tilgang til informasjon, litteratur og bibliotektenester som befolkningen for øvrig. Slik bidrar NLB til økt samfunnsmessig likestilling for en betydelig del av landets innbyggere. NLB har om lag 38 årsverk.

NLB produserer og låner ut bøker, tidsskrifter og aviser i tilgjengelige formater som lydbøker, tilrettelagte e-bøker og punktskrift. Tilbudet omfatter allmenn litteratur for alle aldersgrupper samt studielitteratur for studenter ved universitet, høyskoler og fagskoler. Virksomheten er hjemlet i §§ 55, 56 og 56 a i åndsverkloven.

Samarbeid med og pådriverarbeid overfor andre relevante aktører har vist seg å være viktig for at NLBs målgruppe skal få et best mulig tilbud. NLB samarbeider med andre offentlige og private utgivere, opplærings- og utdanningssektoren, biblioteksektoren for øvrig samt flere internasjonale organisasjoner.

NLB arbeider kontinuerlig med å effektivisere interne prosesser for å skape rom for utvikling av tjenester som oppleves som relevante og tilgjengelige av en sammensatt brukergruppe.

Språkrådet

Språkrådet er statens forvaltningsorgan for språk. Språkrådet skal arbeide for å styrke norsk språks status og bruk i samfunnet. Språkrådet har også ansvar for å bidra til å verne og fremme norsk tegnspråk og de nasjonale minoritetsspråkene kvensk, romani og romanes, som alle har lovfestet vern etter språkloven. Språkrådet har om lag 34 årsverk.

Språkloven trådte i kraft 1. januar 2022. Loven pålegger hele offentlig sektor et ansvar for de språkene som omfattes av loven. En hovedoppgave for Språkrådet i årene som kommer er å bidra til at loven etterlevs og at språkpolitikken blir fulgt opp som sektorovergripende politikkområde. Dette omfatter blant annet rådgiving, veiledning og tilsynsvirksomhet med offentlige organers etterlevelse av språkloven.

Språkrådet skal bidra til at norsk er et godt og velfungerende kultur- og bruksspråk, og har ansvar for å forvalte skriftnormalene for bokmål og nynorsk. Arbeidet med revisjon av *Bokmålsordboka* og *Nynorskordboka*, i samarbeid med Universitetet i Bergen, fortsetter i 2023, jf. omtale under post 75. Revisjonsarbeidet skal sikre språkbrukerne tilgang til oppdatert og riktig informasjon om rettskriving.

Budsjettforslag 2023

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen skal dekke lønns- og driftsutgifter for Nasjonalbiblioteket, Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek og Språkrådet. I tillegg foreslås 5,7 mill. kroner til Statens kartverk for å ivareta forvaltningsoppgaver etter stedsnavnloven. I bevilgningen er det innarbeidet en økning på 1 mill. kroner til Språkrådet for oppfølging av språkloven. Bevilgningen dekker dessuten enkelte utgifter i departementets regi.

I 2022 er nye fjellmagasiner i Mo i Rana tatt i bruk. Vel 30 mill. kroner til drift og husleie til magasinene er videreført i 2023.

Som følge av at Lydbokavtalen i 2023 erstattes av en ny kompensasjonsordning for framstilling av litteratur i tilgjengelige formater for blinde mv., jf. omtale under kap. 337, post 71, skal ikke lenger Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek utbetale vederlag. Bevilgningen på posten er derfor redusert med 2,3 mill. kroner mot tilsvarende økning av bevilgningen på kap. 337, post 71.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som virksomhetene får i merinntekter på kap. 3326, post 01, jf. forslag til vedtak II.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Bevilgningen på posten omfatter midler til bl.a. utvikling og drift av infrastruktur og fellestjenester for folkebibliotekene. Departementet kan gi Nasjonalbiblioteket oppdrag knyttet til slik utvikling. Det er et stort behov i biblioteksektoren for sentral utvikling og tilrettelegging av infrastruktur og fellestjenester, som felles biblioteksøk, nasjonalt autoritetsregister og bibliografiske data i riktig kvalitet. Eventuelle gavemidler som Nasjonalbiblioteket mottar til bestemte prosjekter, kan utgiftsføres på posten. Posten kan også dekke utgifter til oppdragsvirksomhet i regi av Språkrådet og Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek.

Bevilgningen kan bare nyttes i samme omfang som det kan skaffes inntekter. Posten kan overskrides med inntil samme beløp som virksomhetene får i merinntekter på kap. 3326, post 02, jf. forslag til vedtak II.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Bevilgningen gjelder Nasjonalbibliotekets investeringer. Bevilgningen skal i hovedsak dekke oppgraderinger og utskiftninger av den tekniske infrastrukturen, inkludert digitalt sikringsmagasin og investeringer i forbindelse med utvidelsen av virksomheten i Mo i Rana.

Post 73 Språktiltak

På denne posten gis det tilskudd til språkorganisasjoner og andre språktiltak. Det statlige tilskuddet utgjør en betydelig del av finansieringen av organisasjonene og er viktig for å legge til rette for kontinuerlig drift og langsiktig planlegging.

I tillegg til enkelttilskudd på posten, jf. vedlegg 2, er det budsjettert med 1 465 000 kroner til tilskuddsordning for innsamling og registrering av stedsnavn. Det vises til omtale av tilskuddsordningen i Prop. 1 S (2021–2022). På posten er det videre budsjettert med 100 000 kroner til prisen Årets nynorskommune.

Nedenfor følger en presentasjon av hovedelementene i tilskudd til navngitte språkorganisasjoner.

Mål og målgruppe

Formålet med statlige tilskudd til språkorganisasjoner og språktiltak er å støtte opp under de overordnede kultur- og språkpolitiske målene om å ta

vare på og fremme nynorsk, bokmål, nasjonale minoritetsspråk og norsk tegnspråk.

Kriterier for måloppnåelse

Flere av tilskuddsmottakerne er institusjoner og organisasjoner som arbeider for å fremme språkbrukeres interesser eller som driver faglig arbeid som ikke bør underlegges statlig styring. Den enkelte organisasjon formulerer selv formålet med virksomheten og planlagt drift, og tilskuddet fra departementet gis med henvisning til disse formålene.

Oppfølging og kontroll

De kravene som stilles til forvaltning av statstilskuddet i henhold til regelverk for økonomistyring i staten, gjelder på vanlig måte. Overordnede retningslinjer for økonomiforvaltning og kontroll for driftstilskudd fra Kultur- og likestillingsdepartementet fastsettes av departementet. Den administrative forvaltningen av budsjettsøknader og rapportering er delegert fra departementet til Språkrådet. Tilskuddsmottakere skal årlig rapportere til Språkrådet om bruken av midlene, i samsvar med krav som framgår av tilskuddsbrevet.

Post 74 Det Norske Samlaget

Bevilgningen på posten gjelder Det Norske Samlagets arbeid med å styrke nynorsk språk, kultur og litteratur. I bevilgningsforslaget for 2023 er avsetningen fra 2022 på 1,2 mill. kroner til en nynorsk forfatterskole for minoriteter i regi av Samlaget og Minotenk, videreført. Nedenfor følger en presentasjon av hovedelementene i tilskuddet til Det Norske Samlaget.

Mål og målgruppe

Formålet med tilskuddet er å styrke nynorsk språk, litteratur og kultur og bidra til at litteratur på nynorsk, som ellers ikke ville blitt utgitt, blir gitt ut.

Kriterier for måloppnåelse

Vurdering av måloppnåelse skjer ved gjennomgang av Det Norske Samlagets årsrapport som redegjør for utviklingen og utfordringer for nynorsk litteratur og data som viser utviklingen for tilbudet og etterspørselen.

Oppfølging og kontroll

De kravene som stilles til forvaltning av statstilskuddet i henhold til regelverk for økonomistyring i staten, gjelder på vanlig måte. Overordnede retningslinjer for økonomiforvaltning og kontroll for driftstilskudd fra Kultur- og likestillingsdepartementet fastsettes av departementet.

Post 75 Tilskudd til ordboksarbeid

På denne posten gis det tilskudd til ordboksarbeid og arbeid med utvikling og tilgjengeliggjøring av terminologi på norsk. Bevilgningsforslaget foreslås fordelt slik det framgår av vedlegg 2 og omtale nedenfor.

Av bevilgningen på posten foreslås 2,1 mill. kroner til Standard Norges arbeid med å oversette og tilgjengeliggjøre standarder på norsk.

Det foreslås et tilskudd på 5,3 mill. kroner til arbeidet med revisjon av *Bokmålsordboka* og *Nynorskordboka* (revisjonsprosjektet) i regi av Språkrådet og Universitetet i Bergen i 2023.

Tilskudd til Universitetet i Bergens arbeid med digitalisering og utvikling av *Norsk Ordbok* er foreslått videreført med 2,2 mill. kroner. I tillegg videreføres 2 mill. kroner til det samlede ordboksarbeidet ved Universitetet i Bergen.

Det foreslås å videreføre tilskuddet til *Det Norske Akademis ordbok* på 2,2 mill. kroner.

De nevnte ordboksverkene er sentrale dokumentasjonsordbøker og rettskrivingsordbøker som har blitt bygget opp med betydelige midler fra staten. Det tas sikte på å støtte opp om prosjektene videre, jf. Innst. 253 L (2020–2021) og Prop. 108 L (2019–2020) *Lov om språk (språkløva)*.

Nedenfor følger en presentasjon av hovedelementene i tilskudd til ordboksarbeid.

Mål og målgruppe

Arbeidet med ordbøker og terminologi skal bidra til å sikre norsk som et komplett og samfunnsbærende språk som skal kunne brukes på alle samfunnsområder og om alle tema. Befolkningen skal ha tilgang til kvalitetssikrede ordbøker. Tilskuddene bygger opp under de overordnede kultur- og språkpolitiske målene om å bruke, utvikle og styrke nynorsk og bokmål. Det er et mål å styrke det samlede arbeidet med de statlig finansierte ordbøkene og å bidra til et styrket fagmiljø for ordboksarbeid. Som oppfølging av språkløvsproposisjonen, har departementet bedt Universitetet i Bergen og Det Norske Akademi for Språk og Lit-

teratur samarbeide om en plan for samordning av deres ordboksprosjekter.

Det er videre et mål å få til en infrastruktur for norsk språk og et samvirke mellom ulike ordboks-baser.

Kriterier for måloppnåelse

Måloppnåelsen vurderes ut fra progresjonen i arbeidet med revisjon av *Nynorskordboka* og *Bokmålsordboka* samt ordbøkene fram til ferdige produkt.

Oppfølging og kontroll

De kravene som stilles til forvaltning av statstilskudd etter regelverk for økonomistyring i staten, gjelder på vanlig måte. Overordnede retningslinjer for økonomiforvaltning og kontroll for driftstilskudd fra Kultur- og likestillingsdepartementet fastsettes av departementet. Tilskuddet til revisjonsprosjektet forvaltes av Språkrådet. Tilskuddsmottakere skal årlig rapportere til Språkrådet og departementet om bruken av midlene, i samsvar med krav som framgår av tilskuddsbrevet.

Post 80 Bibliotek- og litteraturtiltak

På denne posten gis det tilskudd til ulike bibliotek- og litteraturrelaterte tiltak. Det statlige tilskuddet utgjør en betydelig del av finansieringen av tilskuddsmottakerne og er viktig for å legge til rette for kontinuerlig drift og langsiktig planlegging.

En av regjeringens viktigste stolper i kulturpolitikken er å gjøre kultur tilgjengelig for folk i hele landet. Tilgjengeliggjøring av litteratur og bøker utgjør en stor del av dette. Posten foreslås økt med 3,2 mill. kroner for å styrke litteraturformidlingen. Økningen fordeles med 1 mill. kroner hver til Leser søker bok, Foreningen !les og Norsk barnebokinstitut, og med 165 000 kroner til Norsk bibliotekforening. I tillegg foreslås tilskuddet til Norsk barnebokinstitut økt med 590 000 kroner for dekning av økte husleieutgifter.

Det vises til omtale av ny kompensasjonsordning for framstilling av litteratur i tilgjengelige former for blinde mv. under kap. 337, post 71. I forbindelse med omleggingen foreslås det å redusere tilskuddet til Kristent Arbeid Blant Blinde og svaksynte med kr 130 000 mot tilsvarende økning av kap. 337, post 71.

Den administrative forvaltningen av budsjett-søknader og rapportering på posten er delegert til Nasjonalbiblioteket. Tilskuddsmottakere skal

årlig rapportere til Nasjonalbiblioteket om bruken av midlene, i samsvar med krav som framgår av tilskuddsbrevet.

På posten er det budsjettert med 30 850 000 kroner til bibliotektjeneste i fengsel. Bevilgningsforslaget forøvrig foreslås fordelt slik det framgår av vedlegg 2.

Rapport 2021

Rapporten omfatter biblioteksektoren, med særlig vekt på Nasjonalbiblioteket og Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek. Rapporten omfatter også Språkrådets virksomhet. Enkelte nøkkeltall fra litteraturfeltet er tatt med, jf. ellers rapporteringen under kap. 320. Departementets samlede vurdering er at målene for bevilgningene til språk- og bibliotekformål er innfridd på en tilfredsstillende måte i 2021, jf. rapport nedenfor.

Bibliotek

Nasjonalbiblioteket

For Nasjonalbiblioteket gjaldt følgende mål i 2021:

- Nasjonalbiblioteket skal sikre og bevare pliktavlevert materiale og andre samlinger, og arbeide for økt bruk av og interesse for samlingen.
- Nasjonalbiblioteket skal bidra til at biblioteksektoren styrkes som formidler av litteratur, kunnskap og kulturarv, og legge til rette for at folkebibliotekene blir aktuelle og uavhengige møteplasser og arenaer for offentlig samtale og debatt.
- Nasjonalbiblioteket skal digitalisere dokumentbasert kulturarv fra norske arkiv, bibliotek og museer, og bidra til at kulturarven blir tilgjengelig for det norske folk.

Som i 2020, hadde Nasjonalbiblioteket i 2021 stengt for fysiske arrangementer i rundt 20 uker. På linje med andre kulturinstitusjoner har også Nasjonalbiblioteket erfart at det har vært utfordrende å trekke publikum tilbake til arrangementene etter pandemien. Nasjonalbiblioteket har videreført satsingen på digital kulturformidling gjennom podkast, video, tekst og sosiale medier. Nasjonalbibliotekets skoletilbud nådde ut til mer enn 30 pst. av landets videregående skoler. Nærmere 14 700 elever i videregående skoler fra hele landet fikk med seg skoleformidling fysisk eller digitalt i løpet av 2021.

Ved å utvikle og utvide samlingen har Nasjonalbiblioteket i 2021 tatt vare på det publiserte

materialet og gjort en større del av vår felles historie og kulturarv tilgjengelig for samtiden og ettertiden. Det pliktavleverte materialet blir bevart i egne magasiner, i både fysisk og digitalt format. Alt materialet er registrert og katalogisert for å gjøre det lett å finne igjen for bruk.

Nasjonalbibliotekets materialinnsamling blir stadig mer digital. I 2021 ble det bl.a. digitalt avlevert 131 000 timer med radiomateriale, 108 000 timer med TV-sendinger, 5 108 e-bøker og 30 000 aviser. Når Nasjonalbiblioteket mottar digitale trykkefiler trenger virksomheten ikke digitalisere de fysiske eksemplarene av materialet.

I løpet av 2021 har Nasjonalbiblioteket bl.a. digitalisert om lag 39 000 bøker, 14 600 tidsskrift-hefter, 896 000 fotografier og 10 mill. sider arkivmateriale fra Arkivverket. Ved utgangen av året var om lag 69 pst. av alle aviser utgitt i Norge, digitalisert. Over 54 mill. avissider er digitalt tilgjengelig i norske bibliotek.

Nasjonalbiblioteket har i 2021 videreført det omfattende arbeidet med å digitalisere dokumentbasert kulturarv fra landets arkiv, bibliotek og museer (ABM-sektoren). Nasjonalbibliotekets Senter for kulturarvdigitalisering har vært i kontakt med om lag 100 ABM-institusjoner i løpet av året, hvorav 30 har sendt materiale til Mo i Rana for digitalisering. I løpet av 2021 har Nasjonalbiblioteket arbeidet med å utvikle digitaliseringsløyper for ulike medie- og materialtyper, herunder foto, lyd, film, video, arkivmateriale, bøker, tidsskrift og aviser.

Samarbeidet med Arkivverket ble ytterligere utvidet i løpet av 2021. Arkivverket opprettet et eget kontor med fem ansatte i Nasjonalbibliotekets lokaler i Mo i Rana. Aktivitet knyttet til digitalisering av materiale fra Arkivverket er økt betydelig. Nasjonalbiblioteket har tatt i bruk nye maskiner og ny teknologi i digitaliseringsarbeidet.

Nasjonalbibliotekets hovedkanal for formidling av kulturarv til et bredt publikum er bygget rundt det digitale biblioteket nb.no og nettbasert formidling. Nettsidene til Nasjonalbiblioteket hadde 7 millioner besøk i 2021. Det tilsvarer en nedgang på 4 pst. fra rekordåret 2020, men ligger 36 pst. over nivået i 2019. Antall avspillinger av

Nasjonalbibliotekets podkaster og strømmetjenester var ca. 512 000 i 2021, en liten økning fra 2020.

Kartsenteret og Nasjonalbibliotekets faste utstilling *Opplyst. Glimt fra en kulturhistorie*, ble gjenåpnet for publikum i 2021, etter å ha vært stengt i store deler av 2020 som følge av pandemien. I tillegg åpnet Nasjonalbiblioteket to utstillinger i 2021: Utstillingen *Ja er det korteste ordet i verden*, som åpnet 26. august, markerte 100-årsjubileet for forfatteren Gunvor Hofmo. I september åpnet utstillingen *Nansenpasset* om det første internasjonale identitetskortet for flyktninger som ble etablert for 100 år siden. Utstillingen omfattet materiale fra både Nasjonalbiblioteket og Arkivverket, og det er første gang en utstilling i Nasjonalbiblioteket i så stor grad baserer seg på materiale fra Arkivverket.

Nasjonalbiblioteket er med sine samlinger, sin fagkompetanse og sine publikumstjenester en viktig del av infrastrukturen for norsk forskning. I 2021 har Nasjonalbiblioteket deltatt i 15 forskningsprosjekter, noe som utgjør flere prosjekter enn noen gang.

Nasjonalbiblioteket har siden 2018 samarbeidet med Språkrådet om å utvikle språkteknologi-programmet Målfrid som har til hensikt å effektivisere innrapporteringen av bruk av bokmål og nynorsk i offentlig sektor. Gjennom Målfrid kan Nasjonalbiblioteket høste inn og prosessere alt av tekst som finnes på nettsidene til offentlige virksomheter, for å beregne hva slags målform som er brukt. I 2021 ble beregningen gjort for første gang, og tall for 2020 ble sendt til Språkrådet. Se også omtale under Språk nedenfor. Nasjonalbibliotekets lab for kunstig intelligens, AI-lab, framstilte i 2021 en første versjon av en ny type matematisk basert språkmodell basert på maskinlæring og store digitaliserte tekstmengder. Slike modeller er en grunnleggende komponent i utvikling av ulike språkteknologiske produkter fra oversettelsesprogram, chattetjenester o.l. Den norske modellens (Nb-bert) gode ytelsesgrad skyldes at den baseres på Nasjonalbibliotekets store og raskt voksende digitale tekstmengde.

Tabell 4.10 Utvalgte produksjonstall fra digitaliseringsprogrammet

Materiale	Antall 2019	Antall 2020	Antall 2021
Bøker (sider)	2,3 mill.	6,4 mill.	7,2 mill.
Tidsskrift (sider)	1,2 mill.	1,3 mill.	1 mill.
Aviser (sider)	4,7 mill.	5,6 mill.	7,2 mill.
Foto (antall fotografier)	502 000	956 000	895 540
Digitalisering for Arkivverket	2,3 mill.	10,2 mill.	9,9 mill.

Norsk lyd- og blindeskriftsbibliotek (NLB)

Hovedmålet for NLB i 2021 var å arbeide for at personer som på grunn av en funksjonsnedsettelse har vansker med å lese trykt tekst, har god tilgang til litteratur og bibliotek tjenester. NLB produserer og låner ut allmenn litteratur og studielitteratur i tilgjengelige formater. Utstrakt utviklingsvirksomhet, pådriverarbeid og samarbeid med aktører i Norge og internasjonalt har dessuten vært viktig for måloppnåelsen.

NLB har kunnet levere tjenester til lånerne og drive internt utviklingsarbeid i stort omfang og med god kvalitet til tross for begrensningene som covid-19-pandemien har satt.

I 2021 var det registrert vel 113 000 lånere i NLB, en økning på 15 pst. fra året før. Det samlede utlånet var på nær 1,3 millioner, en økning på vel 10 pst. fra 2020. Tilbudet av innleste titler har vokst gjennom egen innlesing og innkjøp. Tilbudet av e-bøker har vokst vesentlig. Formatet gir leseren økt frihet til å lytte til boka, skifte fonter eller forstørre skriften, kombinere lytting og lesing eller lese punktskrift med en leselest.

Barn opp til 16 år utgjør 40 pst. av lånerne til NLB, og det er satt i verk flere tiltak for å utvikle tilbudet og stimulere unge lånere til å lese. Blant annet har NLB lansert appen Maneno som skal bidra til leselyst for barn med dysleksi og andre lesevansker.

NLB arbeider aktivt for å utnytte ressursene på en god måte, blant annet gjennom å utvikle effektive selvbetjeningsløsninger og effektiv digital produksjon. Samtidig opprettholder NLB tilbudet til lånere som har behov for fysiske formater eller å låne over telefon. NLB har gjennomgått egne rutiner slik at virksomheten er klar for å følge opp Marrakechdirektivet og Marrakechtraktaten som ble gjennomført i norsk rett i 2021.

I tillegg til å sikre lånerne et godt bibliotektilbud gjennom å produsere litteratur i tilgjengelige formater, samarbeider NLB med kommersielle utgivere for å gjøre flere utgivelser tilgjengelige

for målgruppen i utgangspunktet. Sammen med Forleggerforeningen og Statped er det utviklet en veileder for universell utforming av digitale utgivelser. Målet er at veilederen kan bidra til at norske utgivelser tilfredsstiller kravene i tilgjengelighetsdirektivet som skal gjennomføres i norsk rett.

Med en ekstra bevilgning fra Kunnskapsdepartementet på 2 mill. kroner har NLB fortsatt arbeidet med å kartlegge konsekvensene av å gi alle studenter med behov for tilrettelagt studielitteratur, adgang til å få pensumet sitt produsert hos NLB. I dag er det bare studenter med sterkt nedsatt syn som har denne muligheten. Prosjektet er gjennomført i samarbeid med Høgskolen Innlandet, Universitetet i Agder og Sámi Allaskuvla/Samisk høgskole.

Språk

Språkrådet

Hovedmålet for Språkrådet i 2021 var gjennom målrettede aktiviteter å fremme norsk språks status og bruk på utsatte samfunnsområder.

Språkloven trådte i kraft 1. januar 2022. Språkrådet har ansvar for å veilede, gi råd og føre tilsyn slik at offentlige organer kan følge opp sitt ansvar etter loven. I 2021 har Språkrådet arbeidet med å lage veiledningsmateriell om loven, se for eksempel språkløv.no, samt språkressurser som skal gi offentlige organer hjelp til å publisere godt, korrekt og brukerrettet språk. Språkrådet publiserte *Språkstatus – språkpolitisk tilstandsrapport 2021* som gir en statusrapport for de språkene som Norge har et særskilt ansvar for, før språkloven trådte i kraft.

Etterspørselen etter Språkrådets faglige råd har vært høy også i 2021. Mange finner svar i svarbasen og språkhjelpsidene på språkrådet.no. Av direkte forespørsler fra eksterne har Språkrådet sett seg nødt til å prioritere henvendelser fra fagmiljø og profesjonelle aktører som gjennom sitt virke, har stor påvirkning på språkbruken hos

andre. Befolkningen finner oppdatert informasjon om rettskriving i *Bokmålsordboka* og *Nynorskordboka* som er under revisjon. I 2021 var det om lag 58 millioner oppslag i ordbøkene på nett og i app.

Som følge av covid-19-pandemien har Språkrådet videreutviklet sin kompetanse i gjennomføring av digitale arrangementer. Formatet bidrar til at Språkrådet når ut til flere, og de positive erfaringene vil bli tatt med videre.

Språkloven lovfester Språkrådets normeringsoppdrag, og Språkrådet har hørt og fastsatt en ny allmenn høringsordning for rettskrivingssaker. Høringsordningen bidrar til ytterligere demokratisk og faglig forankring av rettskrivingsvedtak.

Fordi sektoren er særlig viktig for utviklingen av norsk språk har Språkrådet gjennom mange år arbeidet med kartlegging, innhenting av kunnskap og utvikling av metoder for god parallellspråkbruk i universitets- og høgskolesektoren. Erfaringen er at mange aktører bruker Språkrådets kunnskapsressurser, og at råd om relevante tiltak for å bedre balansen mellom norsk og engelsk i sektoren blir lyttet til.

Ansvar for tilsyn med hvordan statsorganer etterlever reglene om bruk av bokmål og nynorsk i lov om målbruk i offentlig tjeneste er delegert til Språkrådet. Verktøyet Målfrid som automatisk høster inn bruken av bokmål og nynorsk i tekster på nett fra statlige virksomheter, effektiviserer tilsynsarbeidet og får gode tilbakemeldinger (se også rapport under Nasjonalbiblioteket over). Også i 2021 er det registrert mange brudd på målloven, som fra 2022 ble avløst av regler i språkloven. Statlige virksomheter må prioritere arbeid med språk vesentlig høyere for å etterleve kravene i språkloven.

Språkrådet og Nasjonalbiblioteket har videreført det strategiske og koordinerte samarbeidet om utviklingen av ressursene i Språkbanken i Nasjonalbiblioteket, som legger grunnlag for utvikling av språkteknologi på norsk. Det er særlig knapphet på grunnlagsressurser for utvikling av språkteknologi på nynorsk og norske dialekter, og derfor har slike ressurser vært prioritert i 2021.

Språkrådet er stedsnavntjeneste for norske og kvenske stedsnavn, jf. § 13 i stedsnavnloven. Språkrådet har i 2021 lansert et e-læringskurs i stedsnavnarbeid.

Språkrådet skal verne og fremme nasjonale minoritetsspråk og norsk tegnspråk. I 2021 har Språkrådet medvirket til etableringen av et førsko-

letilbud i romanes og norsk i Oslo, og til å ferdigstille en abc-bok på romanes. Språkrådets arbeid med å styrke norsk tegnspråk har blant annet omfattet initiativ til å etablere et helhetlig grep om tegnspråk i opplæringen, et kartleggingsseminar og en undersøkelse om barns tilgang til tegnspråk i Norden.

Litteratur

Det norske bokmarkedet steg med 9,7 pst. til 5,9 mrd. kroner i beregnet utsalgsverdi i 2021. Bransjestatistikken fra Den norske Forleggerforening for totalmarkedet viser at fysiske bøker fortsatte å falle i omsetning, mens lydbøker og e-bøker fortsatte å vokse. Strømming av lydbøker fortsatte den sterke veksten, og vokste til 8,2 millioner lyttinger (økning på 25 pst.). I tillegg til Fabel, Storytel og Ebok Premium, har Nextory og Podimo etablert seg i det norske markedet i løpet av 2021. Skolebokmarkedet vokste med 38 pst., drevet av fagfornyelsen (innføringen av nye læreplaner for grunnskole og videregående skole fra høsten 2020). Den digitale andelen har økt kraftig de siste årene, og er nå 33 pst. innenfor dette markedet. Allmenntil markedet vokste med 3,3 pst., etter flere år med fall i omsetning. Salget gjennom bokhandel, dagligvare og strømming økte, mens salg gjennom bokklubb fortsatte å falle. Forlagsomsetningen av lydbøker på fil vokste med 21 pst. til 265 mill. kroner drevet av strømming, mens lydbok i fysiske formater falt med 51 pst. E-bøker for allmenntil markedet falt med 12 pst., selv om omsetningsnivået fortsatt er beskjedent; 48 mill. kroner i 2021.

Hurdalsplattformen sier at regjeringen skal legge fram en boklov som sikrer fastprissystemet. Departementet har siden november 2021 arbeidet med oppdatering av kunnskapsgrunnlag og analyser, og gjennomført en rekke dialog- og arbeidsmøter med aktører fra hele bransjen. Loven vil erstatte gjeldende forskrift av 19. desember 2014 om unntak fra konkurranseloven § 10 for samarbeid ved omsetning av bøker. Et lovforslag ble sendt på allmenn høring 18. august 2022. Forslaget vil bidra til å sikre god og tilgjengelig litteratur til lik pris over hele landet.

NORLA – Senter for norsk litteratur i utlandet har flere støtteordninger som skal stimulere til oversettelse av norske skjønn- og faglitterære verk. NORLA støttet oversettelse av 521 bøker til 50 språk i 2021, hvorav 394 skjønnlitterære titler, 127 sakprosatitler og 136 bøker for barn og unge.

Kap. 3326 Språk- og bibliotekformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Ymse inntekter	18 501	22 015	22 675
02	Inntekter ved oppdrag	14 800	17 052	17 564
	Sum kap. 3326	33 301	39 067	40 239

Post 01 Ymse inntekter

Posten gjelder inntekter ved Nasjonalbiblioteket, Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek og Språkrådet, jf. kap. 326, post 01.

Post 02 Inntekter ved oppdrag

Posten omfatter oppdragsinntekter for Nasjonalbiblioteket, Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek og Språkrådet, samt gaver mv., jf. kap. 326, post 21.

Kap. 327 Nidaros domkirkes restaureringsarbeider mv.

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Driftsutgifter	74 600	76 786	78 053
21	Spesielle driftsutgifter	3 402	4 297	4 410
70	Utenlandske krigsgraver i Norge	3 870	3 975	4 095
71	Tilskudd til regionale pilegrimssentre	7 240	8 385	8 630
	Sum kap. 327	89 112	93 443	95 188

Innledning

Bevilgningene under kapitlet omfatter driftsutgiftene til Nidaros domkirkes restaureringsarbeider (NDR), en statlig virksomhet som forvalter Nidarosdomen og Erkebispegården, og som har ansvaret for det statlige pilegrimsarbeidet.

NDR skal ivareta det bygningsmessige vedlikeholdet av Nidaros domkirke og sørge for at kirken og Erkebispegården er tilgjengelige og presenteres for publikum på en god måte. Restaureringen av domkirken ble påbegynt i 1869 og regnes som avsluttet i 2001. Det antikvariske arbeidet er likevel en kontinuerlig prosess. NDR driver Bygghytta – et nasjonalt kompetansesenter for verneverdige bygninger i stein som også tilbyr sin unike kompetanse innen stein, mur, gips og blyglass over hele landet.

NDRs virksomhet er knyttet til det overordnede kulturpolitiske målet om å verne og formidle kulturarven. Det innebærer blant annet å vekke

interesse for og formidle kunnskap om kulturarven blant folk, og gjøre den tilgjengelig for framtidige generasjoner.

Det gis også tilskudd til vedlikehold av utenlandske krigsgraver i Norge under kapitlet.

Mål og strategier for 2023

- Nidaros domkirke og Erkebispegården skal planmessig sikres, vedlikeholdes og restaureres basert på forskning og etter gjeldende internasjonale restaureringsprinsipper.
- Nidaros domkirke og Erkebispegårdens historie skal gjøres tilgjengelig og formidles til publikum. Formidlingen skal skape refleksjon og forståelse, ta i bruk moderne metoder og være tilpasset ulike målgrupper.
- Nidaros domkirkes restaureringsarbeider skal opprettholde og videreutvikle sin posisjon som et nasjonalt kompetansesenter for restaurering av verneverdige bygninger i stein.

- Pilegrimsarbeidet skal bidra til verdiskaping og positiv utvikling langs St. Olavsveiene til Trondheim. Det skal ha en tydelig kirkelig forankring og samtidig være åpent og inkluderende for mennesker med ulik tro, kultur og tradisjon.
- Krigsgravene skal holdes i hevd og forvaltes med den verdighet deres egenart tilsier.

For å løse samfunnsoppdraget på en god måte også på lang sikt, er det sentralt at den særskilte kompetansen innen de kulturhistoriske håndverksfagene som er samlet i virksomheten, sikres for kommende år. Med dette bevares ikke kun Nidarosdomen og Erkebisppegården, men også den immaterielle kulturarven som håndverksfagene representerer. NDR satser derfor bevisst på lærlinger og kompetanseoverføring.

I tiden framover vil sikring av Nidarosdomen mot økt klimabelastning kreve oppmerksomhet.

Videre vil arbeide med oppfølging av vedtatt langtidsplan for pilegrimsarbeidet fortsette.

NDR vil ha fortsatt kontinuerlig fokus på å utvikle og tilby gjeste- og publikumstilbud i Nidarosdomen og resten av anlegget, økt egeninntjening og utvikling av digital formidling.

Budsjettforslag 2023

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen på posten skal dekke driftsutgiftene for Nidaros domkirkes restaureringsarbeider (NDR). Driftsutgiftene på posten er delvis finansiert gjennom salgs-, billett- og leieinntekter, jf. kap. 3327, post 01.

I bevilgningsforslaget inngår 100 000 kroner for å dekke utgifter ved Krigsgravtjenesten.

Post 01 kan overskrides med samme beløp som virksomheten får i merinntekter på kap. 3327, post 01, jf. forslag til vedtak II.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Bevilgningen på posten skal dekke utgifter ved NDRs oppdragsvirksomhet. Bevilgningen på posten kan bare nyttes i samme omfang som det kan skaffes inntekter.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som virksomheten får i merinntekter på kap. 3327, post 02, jf. forslag til vedtak II.

Post 70 Utenlandske krigsgraver i Norge

Bevilgningen på posten er knyttet til at staten har ansvar for å forvalte og vedlikeholde 28 000 uten-

landske krigsgraver i Norge. Bestemmelser om forvaltning og vedlikehold av krigsgraver, krigsgravplasser og krigsminnesmerker er fastsatt i forskrift.

Utgiftene til vedlikehold av krigsgravene dekkes av staten gjennom tilskudd til de lokale gravplassmyndighetene. Posten kan også brukes til nødvendig utskiftingsbehov ved de norske krigsgravene i utlandet. Falstadsenteret får et tilskudd på om lag 490 000 kroner for registrering og formidling av dokumentasjon av krigsgravene. Nedenfor følger en presentasjon av hovedelementene i tilskudd til utenlandske krigsgraver i Norge.

Mål og målgruppe

Tilskuddet skal legge til rette for at lokale gravplassmyndigheter kan ivareta sitt ansvar for vedlikehold av utenlandske krigsgraver som befinner seg på gravplasser de forvalter og krigsminnesmerker i kommunen ellers. Ansvarer omfatter i hovedsak beplantning og alminnelig vedlikehold av gravsteiner og murer i anlegget.

Kriterier for måloppnåelse

Departementet fører tilsyn med vedlikeholdet av krigsgravplassene og krigsminnesmerkene og kan gi pålegg dersom vedlikeholdet ikke anses å være forsvarlig.

Oppfølging og kontroll

Oppfølging og kontroll skjer ved stedlig tilsyn, kontakt med og veiledning av de lokale gravplassmyndighetene. Tilskuddsmottakere som mottar kr 100 000 eller mer skal gi en kortfattet rapport om utførte arbeider. Rapporten skal også inneholde regnskapsoversikt som angir hvordan midlene er anvendt.

Post 71 Tilskudd til regionale pilegrimssentre

Formålet med tilskuddet er å stimulere pilegrimsarbeidets fire arbeidsområder: miljø, næring, kirke og kultur. Ordningen forvaltes av Nidaros domkirkes restaureringsarbeider. For en presentasjon av hovedelementene i tilskuddsordningen vises det til Prop. 1 S (2021–2022).

Rapport 2021

Nidaros domkirkes restaureringsarbeider

Følgende mål ble lagt til grunn for bevilgningen til Nidaros domkirkes restaureringsarbeider i 2021:

- Nidarosdomen og Erkebispegården skal planmessig sikres, vedlikeholdes og restaureres basert på forskning og etter gjeldende internasjonale restaureringsprinsipper.
- Nidarosdomen og Erkebispegårdens historie skal gjøres tilgjengelig og formidles til publikum. Formidlingen skal skape refleksjon og forståelse, ta i bruk moderne metoder og være tilpasset ulike målgrupper.
- Nidaros domkirkes restaureringsarbeider skal opprettholde og videreutvikle sin posisjon som et nasjonalt kompetansesenter for restaurering av verneverdige bygninger i stein.
- Pilegrimsarbeidet skal bidra til verdiskaping og positiv utvikling langs St. Olavsveiene til Trondheim. Det skal ha en tydelig kirkelig forankring og samtidig være åpen og inkluderende for mennesker med ulik tro, kultur og tradisjon.

Samlet sett vurderer departementet at målene for bevilgningene til NDR under kap. 327 er tilfredsstillende innfridd i 2021, jf. rapporten nedenfor.

NDRs mest ressurskrevende oppgaver er knyttet til sikring, vedlikehold og restaurering av Nidaros domkirke og Erkebispegården. Arbeidet med restaurering av Kongeinngangen på domkirken ble påbegynt i 2010, og har fulgt planen i 2021. Etter 12 års omfattende restaurering ble Kongeinngangen offisielt åpnet i juni 2022.

Virksomheten har over år arbeidet for å sikre leveranse av riktig steinkvalitet til ulike behov framover. NDR har sikret slike leveranser gjennom åpningen av et nytt steinbrudd i Grundnes i Målselv i 2021.

De eldste delene av kobbertaket på katedralen er over 100 år gamle og arbeidet med å identifisere lekkasjer og utbedre disse er en kompleks oppgave som vil kreve tiltak i årene framover. I 2021 er det gjort noe utvendig tetningsarbeid for å hindre lekkasjer inn i Nidarosdomen.

NDR er et nasjonalt kompetansesenter for restaurering av verneverdige bygninger i stein, og har også i 2021 utført eksterne oppdrag. På grunn av covid-19-pandemien har rådgivnings-, bistands- og konferansevirksomheten vært redusert. Flere eksterne oppdrag har likevel gått som planlagt.

NDR har i 2021 arbeidet med oppgradering av infrastrukturen i Gudbrandsdalsleden gjennom Servicebuprosjektet, utviklingsprosjekt for Øster-

dalsleden og prosjektet «Post korona». Sistnevnte prosjekt innebærer å tilpasse tilrettelegging og markedsføring av pilegrimsledene til endrede reisevaner. Som en følge av covid-19-pandemien ser det ut til at langt flere nordmenn tar i bruk pilegrimsleden. Arbeidet til Norsk pilegrimssenter er også blitt preget av pandemien i 2021, og har ført til at enkelte planlagte oppgaver ikke har latt seg gjennomføre.

Formidlingen av Nidarosdomen og Erkebispegården som levende kulturminner og kirkelige byggverk ble i 2021 også preget av covid-19-pandemien. Antall utstedte billetter økte fra 2020 til 2021, men er likevel betydelig lavere enn i 2019. Fokuset er i både 2020 og 2021 rettet mot et norsk publikum, især familier. Av større ressurskrevende tiltak i 2021 nevnes utvikling av besøkssenter og butikk, med strukturelle grep for bedre kundeflyt og system for billettsalg på nett, nye formidlingstilbud og videreutvikling av konseptet Sommer i Borggården som startet opp i 2020. Sistnevnte var vellykket med et bredt og omfangsrikt antall arrangementer i perioden 2.–18. juli 2021.

Utenlandske krigsgraver i Norge

Følgende mål ble lagt til grunn for bevilgningen i 2021:

- Krigsgravene skal holdes i hevd og forvaltes med den verdighet som deres egenart tilsier.

Det er departementets vurdering at målene for bevilgningene til utenlandske krigsgraver i Norge er tilfredsstillende innfridd i 2021, jf. rapport under.

Departementet gjennomfører inspeksjonsreiser til krigsgravplassene i Norge. Fra inspeksjonene rapporteres det om et jevnt over godt vedlikehold. Norske krigsgraver i utlandet blir vedlikeholdt og ivaretatt etter avtale med Commonwealth War Graves Commission. Det store flertallet av krigsgraver i Norge er lokalisert i Oslo, Bergen, Trondheim, Narvik, Alstahaug og Saltdal. De lokale gravplassmyndighetene rapporterer årlig til departementet om virksomheten.

I 2021 var tilskuddet til kirkelige fellesråd og kommuner for vedlikehold av krigsgraver på 3,1 mill. kroner. Det ble gjennomført navnerking av sovjetiske krigsgraver i Gjøvik, Kristiansund N, Orkdal, Sande i Vestfold og Sunndal, og arbeidet med forberedelser til navnerking ved Jørstadmoen krigsgravplass ved Fåberg utenfor Lillehammer. Det ble gjennomført restaurerings- eller vedlikeholdsprosjekter i Aukra, Bergen, Flesberg, Fyresdal, Gjøvik, Håkvik, Oppdal, Os, Oslo, Porsanger, Sandefjord, Sørreisa, Sørfold og Trondheim.

Kap. 3327 Nidaros domkirkes restaureringsarbeider mv.

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Ymse inntekter	15 348	32 165	33 130
02	Inntekter ved oppdrag	4 274	4 297	4 426
	Sum kap. 3327	19 622	36 462	37 556

Post 01 Ymse inntekter

Posten gjelder i hovedsak salgs-, billett- og leieinntekter knyttet til Nidarosdomen og anleggene i Erkebispegården, jf. kap. 327, post 01.

Post 02 Inntekter ved oppdrag

Posten omfatter oppdragsinntekter for Nidaros domkirkes restaureringsarbeider, samt gaver mv., jf. kap. 327, post 21.

Kap. 328 Museer m.m.

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
70	Det nasjonale museumsnettverket	2 352 648	2 028 555	2 283 040
78	Andre museums- og kulturverntiltak	72 954	86 380	83 375
	Sum kap. 328	2 425 602	2 114 935	2 366 415

Innledning

Bevilgningene til museer og andre museums- og kulturverntiltak bygger opp under de nasjonale målene om å bidra til et åpent, inkluderende og mangfoldig kulturliv i hele landet, samt å samle inn, bevare, dokumentere og formidle kulturarv.

Meld. St. 23 (2020–2021) *Musea i samfunnet. Tillit, ting og tid* ble behandlet i Stortinget juni 2021. I Innst. 573 S (2020–2021) var det en bred politisk enighet om retningen for museumspolitikken framover.

Museumsmeldingen løfter fram museer som relevante samfunnsinstitusjoner som bidrar til å sikre infrastrukturen for demokrati og frie ytringer. Det legges vekt på at museer må være oppdaterte og aktuelle i hva de samler på, hvordan de formidler kunnskap og hvordan de samhandler med omverden. Meldingen framhever museenes rolle som kunnskapsinstitusjoner med høy tillit og som viktige arenaer for troverdig kunnskapsformidling.

Kapitlet omfatter årlige driftstilskudd til museer i Det nasjonale museumsnettverket samt

driftstilskudd til tre store seilskuter som er i aktiv drift som flytende kulturminner. I tillegg omfatter bevilgningen midler til andre museums- og kulturverntiltak.

Mål og strategier for 2023

I Innst. 573 S (2020–2021) sluttet en samlet stortingskomité seg til nye målformuleringer for videre utvikling av museumssektoren.

Kultur- og likestillingsdepartementet ønsker at museumssektoren på best mulig faglig grunnlag er offensivt rettet mot sine omgivelser og profesjonell i sine arbeidsformer og faglige prioriteringer.

Målene for bevilgningene til museer og andre kulturverntiltak er å legge til rette for institusjonenes videre utvikling gjennom:

- solid kunnskapsproduksjon
- relevant formidling
- helhetlig samlingsutvikling
- trygg ivaretagelse
- aktiv samhandling

Kultur- og likestillingsdepartementet legger til grunn at museene selv er sentrale aktører i sin utvikling. Profesjonell og solid drift er avgjørende for å få dette til. Trygg økonomi- og ressursstyring, systematiske prioriteringer, godt planverk, god digital kompetanse og effektiv bruk av digitale verktøy, god museumsfaglig kompetanse og godt samspill med andre aktører vil framover være viktige styringsparametere for museumspolitikken. Det er også avgjørende at museene aktivt søker partnerskap som legger grunnlag for solid økonomi forankret i ulike finansieringskilder.

Under kapitlet bevilges det midler til en rekke museer og andre museums- og kulturverntiltak som i ulik grad bidrar til å nå målene innenfor dette området. Institusjonene og tiltakene definerer selv målene for sin virksomhet innenfor rammene av de overordnede målene.

Museum

Det viktigste statlige virkemidlet på området er tilskudd til museer i Det nasjonale museumsnettverket, som er et resultat av museumsreformen iverksatt i 2001. I 2023 omfatter Det nasjonale museumsnettverket 61 institusjoner. Målene med reformen har vært å profesjonalisere driften og styrke fagmiljøene ved de museene som mottar fast driftstilskudd fra Kultur- og likestillingsdepartementet, gjennom å bygge større museumsenheter.

Resultatene av museumsreformen er forskjellige i ulike regioner og institusjoner. I enkelte deler av landet er det ønskelig å få iverksatt ytterligere konsolideringer for å oppnå mer bærekraftige institusjoner, men i store deler av landet er målet med museumsreformen langt på vei innfridd organisatorisk. Gjennom strukturelle grep og styrket økonomi har staten bidratt til å bygge opp en mer profesjonell og organisatorisk robust museumssektor som er i stand til å foreta gode faglige prioriteringer og ha sterke fagmiljøer. Departementet legger til grunn at det i alle regioner og institusjoner i Det nasjonale museumsnettverket i dag er bedre forutsetninger for videre museumsfaglig utvikling enn før museumsreformens tid.

Museene i Det nasjonale museumsnettverket kan sies å være kjernen i Kultur- og likestillingsdepartementets museumspolitik. Dels handler dette om at disse museene systematisk har blitt styrket gjennom økte bevilgninger og faglig utvikling som følge av museumsreformen. Dels handler det om at det er disse museene det er samlet mest systematisk kunnskap om. Disse museene kan derfor sies å ha et særlig godt utgangspunkt for å være ledende i den videre utviklingen av sek-

toren. Samtidig er det viktig framover å bygge sterkere faglige broer mellom disse museene og museer som forvaltes under andre departementer og forvaltningsstrukturer.

Museer er sentrale aktører i den grunnleggende infrastrukturen for demokrati og frie ytringer. Det er dette som først og fremst legitimerer at det offentlige engasjerer seg for museumssektoren. I dette er det særlig viktig å sikre mangfold og representativitet. Den videre utviklingen av museumssektoren vil også være preget av noen store utviklingstrekk som globalisering, digitalisering, klimautfordringer og arbeidet for en bærekraftig framtid.

Museer er kunnskapsinstitusjoner i bred forstand. De er steder for læring og videreformidling av kunnskap for et bredt sammensatt publikum. Å få mer innsikt og forståelse er en av de viktigste motivasjonene brukere har for å gå på museum. Solid kunnskapsproduksjon er en viktig forutsetning for utvikling av relevante formidlingstilbud. Museer skal framover ha en enda tydeligere rolle som kunnskapsinstitusjoner knyttet til forskning, immateriell kulturarv, kulturelt samspill og kritiske perspektiver.

Formidling av kunnskap til ulike brukergrupper er en av de viktigste oppgavene for museer. Det er viktig at formidlingen oppleves relevant og interessant for de ulike brukerne. Formidling ved museer handler både om budskap som museer deler med sitt publikum, og samspill og dialog med sine brukere. Den fysiske og den digitale formidlingen må utfylle hverandre på måter som styrker museumsformidlingen i stort. Museer kan gi barn og unge unike læringserfaringer og det er viktig at museene videreutvikler sin posisjon som læringsarenaer i bred betydning, samt at det skjer i samspill med forskning om læringsprosesser i museer og i tett dialog med skoleverket.

Museer forvalter store samlinger av gjenstander, bygninger, foto, arkiv m.m. Museenes samlinger er grunnlaget for alt arbeid disse institusjonene gjør både når det gjelder kunnskapsutvikling og formidling. Det er sentralt å være faglig oppdatert på tendenser som medvirker til at kulturuttrykk enten kan dominere eller være marginalisert. Det er viktig at museene, gjennom ulike samarbeidsformer, bidrar til en mer koordinert og helhetlig samlingsutvikling. Målet er at samlingsarbeidet er dekkende og balansert med tanke på mangfold og representativitet både lokalt, regionalt og nasjonalt.

Å ta vare på gjenstandssamlinger i museer krever gode oppbevaringsforhold og tilstrekkelig grad av sikring. Trygg ivaretagelse av samlinger

må ses i sammenheng med en helhetlig samlingsutvikling. En viktig oppgave er også å ta vare på den immaterielle delen av kulturarven gjennom å legge til rette for at håndverkstradisjoner og kulturuttrykk blir ivaretatt gjennom aktiv bruk.

Samarbeid utover egen institusjon har lenge vært en viktig del av museenes arbeidsform. Det er viktig at museene framover legger vekt på sin rolle som en samhandlende aktør på tvers av fagfelt, institusjoner, brukergrupper og interessenter.

Den digitale utviklingen vil også framover prege museumshverdagen og kreve økt digital forståelse og kompetanse. Den teknologiske utviklingen fordrer gode løsninger for raskt å kunne tilpasse seg nye forventninger. Digitalisering har så langt gjerne handlet om registrering og formidling for museenes del. Framover vil det også være nødvendig å øke den digitale kompetansen til å håndtere spørsmål knyttet til rettigheter og eierskap til digitalt materiale. Ikke minst er dette sentralt i møte med de store, globale aktørene for publisering og deling. Det ligger også et stort formidlingspotensial i digitale plattformer og digital teknologi. Museene forventes å ha økt fokus på dette området framover.

Samspeillet mellom museer og de frivillige er også en verdifull ressurs som må tas vare på framover. Frivillig innsats står sterkt i Norge. Høy frivillig deltakelse er blant annet viktig for den tilliten vi har i samfunnet vårt, en tillit som også museer er med på å forvalte. Frivillig innsats medvirker til å sikre felles kulturarv og er avgjørende for mye virksomhet i museene. Det legges hvert år ned flere hundre årsverk med frivillig innsats i museumssektoren. Museenes samarbeid med de frivillige er en viktig del av museumsarbeidet. Lokal forankring, større aktivitet og kunnskapsdeling er sentrale gevinster av slikt samarbeid. Dette må videreutvikles i takt med endringer i både de frivillige sine interesser og samfunnsutviklingen ellers. Departementet ønsker å styrke forskning og kunnskapsarbeid om museene og de frivillige i tiden som kommer.

Skværriggerne

Kultur- og likestillingsdepartementet gir årlig driftstilskudd til tre store seilskuter som er i aktiv drift som flytende kulturminner. Det gjelder barken Statsraad Lehmkuhl og fullriggerne SS Sørlandet og SS Christian Radich, som har hjemmehavn i hhv. Bergen, Kristiansand og Oslo. Disse tre skværriggerne ble bygd som skoleskip i første halvdel av 1900-tallet for opplæring av sjøfolk. Vedlikehold og drift av alle de tre skipene er krevende

og kostbart som følge av at det er nødvendig å ivareta skutene etter antikvariske prinsipper, samtidig som de skal innfri internasjonale krav til sertifisering for at de skal kunne fortsette å være operative som skoleskip for ungdom i dag og i framtiden.

Nasjonalmuseet

Nasjonalmuseet er landets fremste institusjon for samling, bevaring, dokumentasjon, forskning og formidling av billedkunst, kunsthåndverk, design og arkitektur.

Den nye museumsbygningen på Vestbanen i Oslo åpnet 11. juni 2022. Erfaringer fra åpningen så langt er at om lag 400 000 besøkende har vært på museet de første tre månedene etter åpningen, noe som viser svært stor interesse for det nye museet fra både lokalbefolkningen og turister.

Det nye museet er Nordens største kunstmuseum med 90 utstillingsrom. Den store lyshallen på hele 2 400 kvm skal brukes til skiftende utstillinger. Dette vil gi nye muligheter for formidling av et bredt spekter av visuelle kunstuttrykk. Samtidig etablerer bygget helt nye rammer for optimal bevaring av nasjonale kunstsatter.

Ideen om Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design ble lansert i St.meld. nr. 22 (1999–2000) *Kjelder til kunnskap og oppleving*; ABM-meldingen. Stortinget sluttet seg til dette, og Stiftelsen Nasjonalmuseet for kunst ble opprettet av staten ved Kultur- og kirke departementet 1. juli 2003. Virksomhetene ved de tidligere institusjonene Nasjonalgalleriet, Museet for samtidskunst, Kunstindustrimuseet i Oslo og Norsk Arkitekturmuseum inngikk i det nye museet. Fra 1. juli 2005 ble Riksutstillingsens virksomhet innlemmet i Nasjonalmuseet, og i 2014 fikk museet også forvaltningsansvaret for Villa Stenersen.

Stortinget besluttet i 2013 å reise et nytt bygg for Nasjonalmuseet på Vestbanen i Oslo, jf. Innst. 337 S (2012–2013) og Prop. 108 S (2012–2013) *Nybygg for Nasjonalmuseet på Vestbanen*. Målet med nybygget er å skape et vitalt, nasjonalt forsknings- og formidlingssenter for de visuelle kunstartene. Museet skal være en nyskapende møteplass der et bredt sammensatt publikum skal oppleve og få kunnskap om de visuelle kunstartene, og nybygget skal markere Nasjonalmuseet som en utstillings- og formidlingsarena på internasjonalt nivå.

Nasjonalmuseet har flyttet sin tidligere virksomhet fra Nasjonalgalleriet, Museet for samtidskunst og Kunstindustrimuseet til nybygget på Vestbanen. I tillegg er eksterne verksteder avviklet, og omfanget av magasiner andre steder enn i den nye museet betydelig redusert.

Budsjettforslag 2023

Post 70 Det nasjonale museumsnettverket

Bevilgningen på posten gjelder ordinært driftstilskudd til museer i Det nasjonale museumsnettverket. Forslag til fordeling av bevilgningen framkommer av vedlegg 2.

Det foreslås et økt tilskudd til Preus museum på 2 mill. kroner for å sette museet bedre i stand til å forvalte to historiske gjenstandssamlinger – den filmtekniske samlingen som tidligere ble oppbevart av Norsk Filminstitutt og den tekniske delen av Preus museums fotohistoriske samling.

Det nye Nasjonalmuseet åpnet for publikum 11. juni 2022. Museet er det største kunstmuseet i Norden og vekker også stor interesse internasjonalt. 2023 vil være museets første ordinære driftsår i det nye bygget. Det foreslås et driftstilskudd til Nasjonalmuseet som legger til rette for nødvendig vakthold og sikring av museets samlinger, samt et bredt publikumstilbud både i Oslo og ellers i landet.

Det foreslås å videreføre midler til Interregionalt marinarkeologisk samarbeid (IRMAS) mellom Museum Stavanger, Norsk Folkemuseum og Museum Vest. Midlene til tiltaket kanaliseres via Museum Stavanger.

I tilskuddet til KODE Kunstmuseer og komponisthjem er det i 2022 innarbeidet 15 mill. kroner til rehabilitering av Ole Bulls villa Lysøen, jf. omtale i Prop. 1 S (2021–2022). Den statlige finansieringen av prosjektet var ikke forutsatt videreført i 2023, og bevilgningen til museet foreslås tilsvarende redusert.

I perioden 2020–2022 ble det innarbeidet diverse tilskudd til kulturinstitusjoner som har søkt om midler til prosjekter som skal bidra til større mangfold og mer inkludering i kulturlivet. Fra 2023 foreslås det at slike særskilte prosjektmidler til tiltak rettet mot publikumsutvikling, mangfold og inkludering skal fordeles fra spillemidlene til kulturformål, jf. omtale under Del III, kap. 5. På denne bakgrunn er bevilgningen på posten redusert med 4 mill. kroner.

For 2022 ble det fra denne posten bevilget 2 mill. kroner til Stiklestad Nasjonale Kultursenter til sekretariatsoppgaver i forbindelse med museets arbeid med 1000-årsjubileet for slaget på Stiklestad. Det foreslås at midlene rammeoverføres til Barne- og familiedepartementet og tildeles fra 2023 over Barne- og familiedepartementets budsjett, jf. også omtale under kap. 328, post 78.

Nedenfor følger en presentasjon av hovedelementene i tilskudd til Det nasjonale museumsnettverket.

Mål og målgruppe

Formålet med de statlige tilskuddene til museer er å bidra til å nå målene for museumspolitikken. Dette ivaretas ved at det fremmes øremerket tilskudd til museene i den årlige budsjettproposisjonen. Institusjonene definerer selv målene for sin virksomhet innenfor rammene av de overordnede målene. I 2023 omfatter Det nasjonale museumsnettverket 61 enheter. Nettverket er et resultat av et systematisk arbeid fra statens side med å pådrive konsolidering av flere hundre museer til færre enheter for å oppnå mer bærekraftige museer med sterkere fagmiljøer.

Kriterier for måloppnåelse

- Tilskuddsmottakeren skal ha kontinuerlig drift i samsvar med mål/formål for virksomheten og andre krav og forutsetninger som legges til grunn ved tildelingen av statstilskuddet.
- Tilskuddsmottakeren skal utforme hensiktsmessige systemer for oppfølging av egen måloppnåelse og god ressursutnyttelse.
- Tilskuddsmottakeren skal sikre at driften er økonomisk forsvarlig, og at bygninger og utstyr blir vedlikeholdt.
- Tilskuddsmottakeren skal utvikle egne strategier for å medvirke til mer mangfold i kunst- og kulturlivet.

Oppfølging og kontroll

De kravene som stilles til forvaltning av statstilskuddet i henhold til regelverk for økonomistyring i staten gjelder på vanlig måte. Overordnede retningslinjer for økonomiforvaltning og kontroll for driftstilskudd fra Kultur- og likestillingsdepartementet fastsettes av departementet. Tilskuddsmottakere skal årlig rapportere til departementet om hvordan tilskuddet er anvendt, i samsvar med mål/formål for virksomheten og andre krav og forutsetninger som legges til grunn ved tildelingen av statstilskuddet.

Det avgis med jevne mellomrom meldinger til Stortinget som beskriver utviklingstrekk og status for museumssektoren, senest i Meld. St. 23 (2020–2021) *Musea i samfunnet. Tillit, ting og tid*.

Post 78 Andre museums- og kulturverntiltak

Bevilgningen skal dekke tilskudd til ymse faste tiltak på museums- og kulturvernområdet. Dette gjelder bl.a. særskilte museer, de tre skværrigge og ulike andre tiltak.

Det vises til omtalen under kap. 328, post 70, når det gjelder mål for tilskuddene, samt oppfølging og kontroll av tilskuddsmidlene.

Det ble i 2022 bevilget 3 mill. kroner fra denne posten til jubileumstiltak som har relevans for arbeidet fram mot 1000-årsjubileet for slaget på Stiklestad. Midlene foreslås rammeoverført til Barne- og familiedepartementet, jf. også omtalen under kap. 328, post 70.

Fra 2021 dekker staten visningsinstitusjonenes utgifter til kommersiell forsikring for innlån av gjenstander fra utlandet til utstillinger i Norge. Kultur- og likestillingsdepartementet har fastsatt retningslinjer som angir vilkår for gjennomføring, samt ordningens omfang og avgrensning. Det foreslås 8 350 000 kroner til ordningen. Ordningen administreres av Norsk kulturråd.

Det foreslås å videreføre midler til håndverksutdanningen ved NTNU (2 475 000 kroner). Kultur- og likestillingsdepartementet samarbeider med Kunnskapsdepartement og Klima- og miljødepartementet om tiltaket.

Av bevilgningen på posten foreslås 5 150 000 kroner til videreføring av stipendiatstillinger til museumsforskning. Midlene forvaltes av Forskningsrådet.

Også tilskuddet til tiltaket Årets museum som fordeles av Norges museumsforbund foreslås videreført med 70 000 kroner.

Den øvrige bevilgningen på posten foreslås fordelt til enkelttiltak. Forslag til fordeling av enkelttilskudd på posten i 2023 framgår av vedlegg 2.

Rapport 2021

Rapporten omfatter museene under kap. 328.

I 2021 var det i alt 69 museer som fikk driftstilskudd fra Kultur- og likestillingsdepartementet. 61 av disse fikk tilskudd over kap. 328 post 70 og 8 tiltak over kap. 328, post 78.

Målene for bevilgningene til museer og andre kulturverntiltak i 2021 var å legge til rette for at

- museene er aktuelle og profesjonelle og utøver en aktiv samfunnsrolle
- museene formidler kunnskap og opplevelse
- museenes samlinger sikres og bevares best mulig, samt gjøres tilgjengelige
- museene forestår forskning og utvikler ny kunnskap

Museene er ulike både når det gjelder størrelse og bredde i forvaltningsansvar og har ulik statlig finansiering. Med grunnlag i de overordnede målene for bevilgningene definerer museene selv

konkrete mål for sin virksomhet. Samlet bidrar institusjonene til å nå de overordnede målene for sektoren. Departementet vurderer måloppnåelsen for bevilgningene til museer og andre kulturverntiltak som tilfredsstillende.

Rapporten bygger på innsendte rapporter og statistikk fra museene² på Kultur- og likestillingsdepartementets budsjett. Selv om året 2021 var preget av ettervirkningene av covid-19-pandemien, viser rapporteringen at museene har arbeidet i samsvar med målene og de faglige forventningene som kan stilles til profesjonell museumsdrift. Tall for hele museumssektoren blir publisert av Statistisk sentralbyrå og Kulturrådet.

Det nasjonale museumsnettverket

Museumssektoren, som samfunnet ellers, var også i 2021 preget av usikkerhet knyttet til covid-19-pandemien. Dette gav særlig utslag for den publikumsrelaterte aktiviteten med periodevis nedstenging og begrensninger grunnet smitteverntiltak. Flere museer måtte avlyse arrangementer, men situasjonen var likevel noe bedre enn i 2020. Museene har hatt ulike forutsetninger, da smitteverntiltakene vekslet mellom nasjonale, regionale og lokale tiltak i løpet av året. Det samlede besøkstallet ble omtrent halvert i 2020, men økte igjen i 2021. Samlet nådde besøkstallet likevel bare 3,9 millioner (mot 6,5 millioner i 2019).

Billettinntekter og andre egeninntekter var i 2021 fremdeles lavere enn i et normalår, men de statlige kompensasjons- og stimuleringsstilskuddene som kom museene til gode også i 2021, har i stor grad kompensert for lavere egeninntekter.

Pandemien har virket inn på gjennomføring av det museumsfaglige arbeidet, men har også bidratt til utvikling av museenes evne til omstilling, fornying og tilpasningsevne i forhold til uforutsette hendelser.

Fornyning

Museene er aktuelle og profesjonelle og utøver en aktiv samfunnsrolle

Museenes rapportering viser at samfunnsrolle- og fornyingsperspektivet er i økende grad innlemmet i arbeidet på de ulike ansvarsområdene.

Det er et hovedinntrykk at museene er opptatt av å profesjonalisere virksomheten og videreutvi-

² Dette omfatter museene på kap. 328, post 70 samt følgende institusjoner på kap. 328, post 78: Astrup Fearnley Museet, Det Internasjonale Barnekunstmuseet, Jødisk museum i Oslo, Kistefos-museet, Norsk Skogfinsk Museum, Ishavsmuseet Aarvak, Jødisk Museum Trondheim og Skibladner.

kle rollen som aktive kulturinstitusjoner i sitt nær-område, og at det arbeides aktivt for å nå ut til nye målgrupper.

Arbeidet med mangfold og inkludering er for stadig flere museer blitt forankret i planverk og strategier, noe som gir en mer helhetlig tilnærming og knytter arbeidet til alle museets virkeområder. For mange er det viktigste tiltaket fortsatt å være en arena for språkopplæring og arbeidstrening for innvandrere. Flere er opptatt av å formidle urfolks og nasjonale minoriteters historier og sørger for at tematikken er forankret i museets arbeid. I Trøndelag har alle museene gått sammen med Saemien Sijte i et prosjekt for å synliggjøre samisk kulturarv og tilstedeværelse i regionen. Flere museer har fokus på å sikre mangfold i egen stab, både for å bidra til et mer inkluderende arbeidsliv, men også for å få inn mangfoldskompetanse i formidlingsarbeidet. Enkelte museer mangler konkrete planer og tiltak for arbeid med mangfold og inkludering, men framstår likevel som åpne og inkluderende institusjoner som ønsker å tilrettelegge sitt tilbud til alle.

For 2021 skulle museene for første gang rapportere særskilt for klima- og miljøtiltak i sin virksomhet. Nær alle museene rapporterer om energisparingstiltak eller andre tiltak for å redusere klimagassutslipp, og de fleste driver også formidling om klima og miljø eller FNs bærekraftsmål gjennom f.eks. utstillinger, pedagogiske tilbud og samarbeidsprosjekter. Museene ser og melder også fra om klimaendringer som gir utfordringer og skaper større vedlikeholdsbehov for den kulturarven de forvalter, bl.a. når det gjelder museenes bygningssamlinger.

De vel 20 faglige museumsnettverkene dekker samlet de museumsfaglige områdene, og arbeider gjennom prosjekter, samlinger og seminarer for faglig utvikling innenfor sine respektive områder. Størstedelen av de rapporterende museene er med i ett eller flere av disse museumsnettverkene. Kulturrådet har en koordinerende rolle i utviklingen av de nasjonale nettverkene, og har også prioritert prosjektsøknader fra nettverkene ved tildeling av utviklingsmidler for programperioden 2021-2023. De tre programområdene er *Museene som samfunnsaktører – mangfold, relevans og bærekraft*, *Digitalisering – mangfold, dialog og samarbeid* og *Forskningskompetanse, samarbeid og infrastruktur*. Programarbeidet er et viktig virkemiddel for å styrke kvalitet, kunnskap og kompetanse i landets museer.

Museene arbeider fremdeles med å etablere og videreutvikle samarbeid og fellestjenester både mellom og innenfor de konsoliderte museene, i

fylkene og på tvers i museumssektoren. I rapporteringsåret skjedde det ikke ytterligere sammenslåinger av museer, men flere har startet arbeidet med å se på tydeligere avtaler mellom driftsenhet og eierstiftelser om forvaltningsansvaret for museumssamlingene.

I museene med driftstilskudd fra Kultur- og likestillingsdepartementet var det i 2021 sysselsatt 3 116 årsverk, jf. tabell 4.11. Dette er kulturarbeidsplasser spredt over hele landet.

Museene er også viktige lokale møteplasser og samarbeidsarenaer for frivillig kulturvernarbeid. Nedstenging og smittevernrestriksjoner har lagt en demper på slik aktivitet også i 2021, det ble likevel utført frivillig innsats tilsvarende 144 ubetalte årsverk ved de rapporterende museene. Den frivillige innsatsen er på vei opp, men ligger fortsatt vesentlig under 2019 da det ble rapportert om 215 ubetalte årsverk. Antall frivillige personer knyttet til de samme museene er oppe igjen omtrent på nivå som før pandemien, med om lag 4 850 frivillige personer (vel 4 900 i 2019).

Formidling

Museene formidler kunnskap og opplevelse

Rapporteringen for 2021 viser en stor og økende bredde i museenes digitale formidling. Så godt som alle museene driver en eller annen form for formidling og dialog i sosiale medier, og de fleste tilbyr digital tilgang til samlinger, fagstoff og utstillinger. Tid og kompetanse er nødvendig for å møte de digitale formidlingsutfordringene. Selv om digital aktivitet ble tonet ned på en del museer ved gjenåpning, har museene fått gode erfaringer fra arbeidet med digital formidlingsaktivitet som det bygges videre på. Ikke minst har mange museer erfart hvordan de kan nå ut til nettbesøkende som i antall og bredde overgår museenes besøkstall på fysiske arenaer. Nærmere 80 pst. av museene tilbyr mulighet for brukeraktivitet på ulike digitale plattformer, og 70 pst. tilbyr digital formidling i form av omvisninger, foredrag og seminarer.

Selv om publikum også fysisk er på vei tilbake til museene, var et samlet besøkstall i 2021 på om lag 3,9 millioner fortsatt langt under 2019-nivået. Besøksutviklingen var også varierende. Mens de fleste museene hadde økning i besøkstallet i forhold til året før, var det 20 museer som opplevde en ytterligere nedgang i besøkstallet sammenlignet med 2019. Særlig har stans i cruisetrafikken gitt store utslag for enkelte muser.

Det ble åpnet flere nye utstillinger i 2021 enn året før, og det ble gjennomført 1 620 flere arran-

gement i 2021 enn i 2020, men det var likevel 4 380 færre enn i 2019. I alt 426 000 barn og unge deltok i pedagogiske opplegg ved museene, noe som er en solid økning fra 2020.

For 2021 har museene redegjort for tiltak som har gitt barn og unge mulighet til medvirkning i formidlingsarbeidet, og 59 pst. av museene rapporterte at de har hatt slike tiltak i 2021. En del har gode koblinger mellom dette arbeidet og innsatsen for økt mangfold og inkludering.

Museer har de siste årene tatt i bruk ny formidlingsmetodikk. Mange kunstmuseer har vært opptatt av å bruke teknologi og brukermedvirkning i videreutvikling av sin formidlingspedagogikk, bl.a. «Blikkåpner»-metodikk for medvirkning fra unge. Et økende antall museer anvender «skaperverksted» som metodikk i sitt formidlings- og pedagogiske arbeid både for å tilby aktiv deltakelse og for å inkludere nye og til dels marginaliserte grupper, bl.a. museer med vitensentrene og en del museer med kunstsamlinger.

Forvaltning

Museenes samlinger sikres og bevares best mulig, samt gjøres tilgjengelige

Museene under Kultur- og likestillingsdepartementet forvalter store og komplekse samlinger, og museene har store utfordringer innen samlingsforvaltning og bevaring. Det er betydelige utfordringer når det gjelder bevaring, men stor variasjon mellom museene og mellom forskjellige objektkategoriene. Det er også utfordringer knyttet til manglende oversikt over samlingene, og samlinger og kataloger som må digitaliseres for oversikt, prioritering og tilgjengeliggjøring.

Statistikken viser betydelige endringer i samlingsenes omfang sammenlignet med foregående år. Det totale antallet gjenstander er redusert sammenlignet med foregående år, noe som trolig er et uttrykk for at museene har fått en bedre oversikt over samlingene. Antall foto i samlingene viser en vesentlig økning med over 8 millioner objekter. Mye av denne økningen er knyttet til overtaking av et avisarkiv. Reelt var etterslepet for tilfredsstillende registrering ved inngangen til 2022 på mer enn 1,6 millioner gjenstander og 37,6 millioner fotografier. For de fleste objektkategoriene har det over tid skjedd noe forbedring av oppbevaringsforhold.

Kulturrådet forvalter tilskuddsordningen for sikringstiltak ved museene. Ordningen finansieres over spillemidlene. I 2021 ble det over ordningen gitt tilskudd på til sammen 9,1 mill. kroner til 23 museer. Formålet med ordningen er å sikre

kulturarven i museene ved å medfinansiere større tiltak som kan forebygge og redusere omfanget av ødeleggelse i forbindelse med brann, tyveri, ran, hærverk og naturskade.

Forskning

Museene forestår forskning og utvikler ny kunnskap

Museene arbeider stadig bedre med forskning og kunnskapsutvikling. Antallet museer med forskningsplan har økt slik at det i 2021 var 60 av museene som får driftstilskudd fra Kultur- og likestillingsdepartementet som hadde dette på plass. Det er fortsatt en positiv utvikling i antall ansatte med doktorgrad. Tallene for fagfellevurderte forskningsartikler varierer fra år til år. Forskning er tidkrevende og den årlige rapporteringen på publikasjoner gir ikke et dekkende bilde av aktiviteten på dette området, og må sees over flere år. Selv om det var færre slike publikasjoner enn året før, synes det samlet sett som museene arbeider systematisk med å heve arbeidet med forskning både i enkeltinstitusjoner og i sektoren som helhet. Det var også en markant økning i antallet prosjekter i regi av faglige museumsnettverk i 2021. Det mangler likevel ressurser og kompetanse i flere av museene til å i tilstrekkelig grad kunne drive egen forskning, og det kan arbeides bedre med å få på plass konkreterte og kontrollerbare forskningsmål.

Få museer omtaler Cristin (Current Research Information System in Norway) i rapporteringen for 2021. Samtidig er det mange museer som, gjennom arbeidet med pilotnettverket *Museene inn i Cristin*, har startet opplæring og registrering av egne resultater i systemet. I 2021 var det 30 museer med registrert bruker i Cristin, og registreringene av publikasjoner øker.

Universell utforming

Museene har fokus på universell utforming og tilgjengeliggjøring av bygg og formidling. Andelen tilrettelagte lokaler har gått litt ned, fra 50 pst. i 2020 til 49 pst. i 2021, og andelen arenaer med tilrettelagt formidling har gått ned fra 40 pst. til 39 pst. Det skyldes sannsynligvis at flere har vurdert egen tilrettelegging på nytt og konkludert med at den ikke tilfredsstillende dagens krav til universell utforming. Mange melder om utfordringer med å gjøre fredede eller vernede bygg mer tilgjengelige. Noen museer 3D-skanner byggene for på den måten å åpne dem for alle. 83 pst. av museene har nettsider som er i tråd med krav fra Tilsynet for universell utforming av IKT. Dette er samme tall som i 2020.

Tabell 4.11 Fordeling av årsverk og besøkstall, sortert etter fylke

Museum	Årsverk ¹ 2021	Besøk 2021
Blaafarveværket	38	227 989
Buskerudmuseet	63	56 304
Drammens Museum for kunst og kulturhistorie	14	24 554
Galleri F 15	15	23 243
Henie Onstad Kunstsenter	25	42 633
MiA – Museene i Akershus	114	129 901
Norsk Bergverksmuseum	25	29 309
Østfoldmuseene	62	107 648
Nasjonalmuseet	269	79 341 ²
Norsk Folkemuseum	209	152 174
Norsk Teknisk Museum	65	107 443
Oslo Museum	36	33 155
Anno museum	141	119 156
Gudbrandsdalsmusea	14	67 748
Lillehammer museum	92	174 191
Mjøsmuseet	33	47 187
Randsfjordmuseet	20	21 180
Valdresmusea	22	28 572
Norsk Industriarbeidermuseum	49	71 733
Preus museum	16	29 336
Telemark Museum	42	38 458
Vest-Telemark Museum	21	29 400
Vestfoldmuseene	79	102 170
Aust-Agder museum og arkiv	58	42 013
Næs Jernverksmuseum	8	13 280
Sørlandets Kunstmuseum	32	20 394
Vest-Agder-museet	68	89 754
Dalane Folkemuseum	16	41 581
Haugalandmuseet	24	19 573
Jærmuseet	76	187 319
Museum Stavanger	59	109 640
Ryfylkemuseet	16	14 585

Tabell 4.11 Fordeling av årsverk og besøkstall, sortert etter fylke

Museum	Årsverk ¹ 2021	Besøk 2021
Baroniet Rosendal	21	64 500
Bymuseet i Bergen	63	43 227
Hardanger og Voss museum	64	32 024
KODE Kunstmuseer og komponisthjem	68	103 233
Kraftmuseet	16	18 430
Musea i Sogn og Fjordane	66	34 717
Museum Vest	64	96 615
Museumssenteret i Hordaland	44	15 945
Sunnhordland Museum	9	79 977
Viti	34	60 528
Nordmøre museum	24	24 771
Nynorsk kultursentrum	33	80 807
Romsdalsmuseet	48	32 796
Museene i Sør-Trøndelag	193	196 523
Museet Midt	38	34 874
Stiklestad Nasjonale Kultursenter	54	34 022
Helgeland Museum	39	70 521
Museum Nord	91	129 197
Nordlandsmuseet	56	59 521
Norsk Luftfartsmuseum	32	36 094
Midt-Troms Museum	23	11 170
Museene for kystkultur og gjenreisning i Finnmark	23	14 786
Nord-Troms Museum	9	4 847
Nordnorsk Kunstmuseum	11	8 873
Perspektivet Museum	8	12 089
Sør-Troms Museum	29	25 076
Varanger museum	24	45 834
Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum	27	26 531
Svalbard Museum	9	14 421
Astrup Fearnley Museet	16	55 092
Det Internasjonale Barnekunstmuseet	3	3 175
Jødisk Museum i Oslo	7	3 409

Tabell 4.11 Fordeling av årsverk og besøkstall, sortert etter fylke

Museum	Årsverk ¹ 2021	Besøk 2021
Kistefos-museet	13	111 930
Norsk Skogfinsk Museum	10	13 445
Skibladner	16	11 224
Ishavsmuseet Aarvak	6	3 591
Jødisk museum Trondheim	4	5 945
Sum	3 116	3 900 724

¹ Årsverk inkluderer også frivillige årsverk.

² Museet hadde totalt 79 341 besøkende i 2021. Besøkstallet gjenspeiler museumsstatistikken, og er fratrukket besøkende i andre museer, hvor vandreutstillingen i regi av Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design har vært vist i løpet av 2021. Dette er nødvendig for å unngå dobbelrapportering av utstillinger på turné. Hovedårsaken til nedgangen i besøkstallet de siste årene er stenging av museets største visningssteder grunnet flyttingen til Vestbanen: Kunstindustrimuseet (2016), Museet for samtidskunst (2017) og Nasjonalgalleriet (januar 2019), samt situasjonen med Covid-19.

Økonomiske nøkkeltall

Tabell 4.12 Fordeling av museenes totale inntekter 2019–2021

Inntektstype	Pst. av totale inntekter 2019	Pst. av totale inntekter 2020	Pst. av totale inntekter 2021
Egeninntekter	26,8	16,7	18,8
Tilskudd fra Kultur- og likestillingsdepartementet	45,3	54,6	54,3
Samlet regionalt tilskudd	22,4	22,1	21,2
Annet offentlig tilskudd	5,4	6,5	5,7

Museenes totale inntekter var i 2021 vel 4,6 mrd. kroner (4,2 mrd. i 2020). Egeninntektene er på vei oppover igjen, men var i 2021 fremdeles ikke tilbake på 2019-nivå.

Tabell 4.13 Fordeling av museenes totale kostnader 2019–2021

Kostnadstype	Pst. av totale kostnader 2019	Pst. av totale kostnader 2020	Pst. av totale kostnader 2021
Lønns- og pensjonskostnader	51,4	49,2	45,9
Drift av lokaler, husleie og vedlikehold	18,2	21,4	24,5
Varer og tjenester, andre driftskostnader	28,4	27,2	27,6
Avskrivninger	2,0	2,3	2,0

Museenes totale kostnader var i underkant av 4,5 mrd. kroner i 2021, en økning fra ca. 3,8 mrd. kroner i 2020. Lønns- og pensjonskostnader utgjorde sammen med drift, husleie og vedlikehold av lokaler om lag 70 pst. av museenes utgifter.

Kap. 329 Arkivformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Driftsutgifter	400 105	413 811	414 658
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	4 143	4 843	4 971
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	28 774	62 460	63 610
78	Arkivtiltak	9 150	9 335	9 610
	Sum kap. 329	442 172	490 449	492 849

Innledning

Målene for bevilgningene under kapitlet inngår blant annet i departementets overordnede mål om å ta vare på og formidle kulturarv. Som kulturarv er arkivene unike kilder til kunnskap om vår samtid og fortid. Disse kildene er viktige for forskning og historiefremstilling. Arkiver inneholder dokumentasjon av at handlinger og hendelser har funnet sted, og at vedtak er fattet. Når enkeltpersoner og grupper har behov for å kjenne egen historie og kultur, vil innsyn i arkivene være avgjørende. Arkiver er i tillegg en del av infrastrukturen i Norge som rettsstat og demokrati. Arkiver er avgjørende for forsvarlig offentlig virksomhet og for dokumentasjon av rettigheter. Kontroll med offentlige organers myndighetsutøvelse krever mulighet for innsyn i arkivene. Tilgang til arkiver beriker kunnskapen om samfunnet, fremmer demokratiet og beskytter innbyggernes rettigheter.

Mål og strategier for 2023

Bevilgningene til Arkivverket i 2023 skal fremme følgende mål:

- velfungerende dokumentasjonsforvaltning og arkivering i offentlig sektor
- avleverte statlige arkiver er bevart og gjort tilgjengelig for bruk
- planmessig sikring, bevaring og tilgjengeliggjøring av privatarkiver
- nasjonale fellesløsninger for å langtidsbevare og gi tilgang til arkiver

Arkivverkets oppgave er å bidra til effektiv dokumentasjonsforvaltning og sikre, bevare og tilgjengeliggjøre et bredt og allsidig utvalg av samfunnets arkiver. Arkivverket er statens arkivmyndighet og bevaringsinstitusjon for arkiver. Som direktorat og

faglig myndighet har Arkivverket ansvar for arkivfaglige standarder, retningslinjer og forskrifter, og for tilsyn og veiledning med offentlig arkivarbeid. Som bevaringsinstitusjon har Arkivverket ansvar for å langtidsbevare, tilgjengeliggjøre og formidle statlige arkiver og prioriterte privatarkiver. Arkivverket skal iverksette nasjonal politikk på arkivfeltet, og bidra til utvikling og styrking av arkivsektoren.

Kapitlet omfatter drifts- og investeringsutgifter for Arkivverket. Kapitlet omfatter også tilskudd til to tiltak på arkivområdet.

Offentlige virksomheter har arkivplikt og skal overføre sine eldre og avsluttede arkiver til bevaringsinstitusjoner eller -ordninger for langtidsbevaring. Private bedrifter, organisasjoner og personer har verken arkivplikt eller plikt til å langtidsbevare arkivene. Det er en utfordring å sikre at privatarkiver også blir godt representert i den samlede nasjonale arkivbestanden. For å sikre at et representativt utvalg av privatarkiver inngår som en del av norsk kulturarv, blir de bevart og gjort tilgjengelig i Arkivverket, i fylkeskommunale, kommunale og private arkivinstitusjoner, og i museer og bibliotek. Arkivverket har ansvar for oversikt over verneverdige privatarkiver og for registrering av privatarkiver som er i bevaringsinstitusjoner.

Riksrevisjonens oppfølging i 2021 av undersøkelse av arkivering og åpenhet i statlig forvaltning fra 2017 (Dokument 3:3 (2021–2022)), viser at svakheter ved arkivering og journalføring i statlig forvaltning svekker mulighetene for offentlig debatt, medbestemmelse og demokratisk innsyn og kontroll, og det etterlyses nye tiltak som kan bedre etterlevelsen av arkivregelverket og offentligloven. I Meld. St. 7 (2012–2013) *Arkiv* ble det vist til at den største utfordringen på arkivområdet er håndteringen av digitalt skapte arkiver, og utfordringen er fremdeles like relevant. Det dreier seg om sikring av bevaringsverdig digital informa-

sjon fra så vel manuelle som automatiserte prosesser i digitale systemer og samhandlingsløsninger, overføring av informasjon fra det opprinnelige systemet til en arkivversjon for langtidsbevaring og vedlikehold av arkivversjoner og befolknings tilgang til digitalt arkivmateriale. Økt tilgang til digitalt arkivmateriale er spesielt viktig for personer som har begrenset mulighet til å oppsøke lesesaler rundt omkring i landet. Arkivene må gjøres tilgjengelig for flere ved å tilrettelegge innholdet bedre og gjøre det relevant. I dette arbeidet må Arkivverket og bevaringsinstitusjoner med offentlig tilskudd utnytte mulighetene som ligger i digitalisering av arkiver og løsninger for digital tilgjengeliggjøring og viderefremidling.

I de senere år er bevilningene til Arkivverket styrket for å kunne iverksette tiltak rettet mot dokumentasjonsforvaltningen i offentlig sektor og for å bedre håndteringen av digitalt skapte arkiver. Nye måter å løse oppgavene på i offentlig sektor kombinert med sterkt økende dokumentasjonsmengde, medfører risiko for at ikke arkivverdig dokumentasjon tas vare på i tilstrekkelig grad. Det innebærer at Arkivverket både som utviklingsaktør og fagmyndighet må løse oppgaver på nye, utforskende og mer brukerorienterte måter. Pågående tiltak omfatter omstilling i Arkivverket og satsingen Innebygd arkivering, som blant annet retter seg mot regelverksutvikling og standardisering og effektivisering av vedlikehold og overføring av digitalt arkivmateriale. Det omfatter også fellesløsningen Digitalarkivet for langtidsbevaring av digitalt arkivmateriale og enkel digital tilgang for publikum til alle typer arkivmateriale. Digitalarkivet.no er åpent for alle og gratis å bruke, og tjenestene som utvikles, støtter opp om regjeringens målsetting om å gjøre kulturarven enkelt tilgjengelig – hvor og når som helst, for enda flere.

Arkivverket vil motta store mengder digitaliserte og digitale arkiver i årene framover. Til tross for at overføringsprosessen er forenklet, er det fremdeles utfordrende for statlige virksomheter å produsere pålagte arkivversjoner (uttrekk) av systemer som skal avleveres til Arkivverket. For å håndtere økende datavolum, sikre bevaring og gjøre samfunnets arkiver tilgjengelig for bruk, vil omstillingen og oppgraderingen av Arkivverket videreføres.

Budsjettforslag 2023

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen på posten skal dekke lønns- og driftsutgifter for Arkivverket.

I 2022 ble det nye arkivmagasinet i Mo i Rana tatt i bruk. Bevilgningen på totalt 16,4 mill. kroner går til drift og husleie for magasinet og er foreslått videreført i 2023.

Bevilgningen omfatter også omstillingsarbeidet i Arkivverket og styrking av Arkivverkets lov- pålagte oppgaver knyttet til tilsyn og mottak av arkivmateriale. Bevilgningen til disse oppgavene foreslås videreført i 2023.

Posten foreslås redusert med 5 mill. kroner som følge av at inntekter ved fremleie skal tas som utgiftsreduksjon på posten, jf. omtale under kap 3329, post 01.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som Arkivverket får i merinntekter på kap. 3329, post 01, jf. forslag til vedtak II.

Bevilgninger til Norsk helsearkiv, som er en avdeling i Arkivverket, foreslås i Helse- og omsorgsdepartementets budsjettproposisjon, kap. 704 Norsk helsearkiv.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Bevilgningen på posten skal dekke utgiftene til Arkivverkets oppdragsvirksomhet.

Bevilgningen kan bare benyttes i samme omfang som det kan skaffes inntekter fra oppdragsvirksomheten.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som Arkivverket får i merinntekter under kap. 3329, post 02, jf. forslag til vedtak II.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Bevilgningen på posten skal gå til større anskaffelser og vedlikehold i Arkivverket.

Bevilgningen på posten ble i statsbudsjettet for 2020 økt med 35 mill. kroner for å utvikle nasjonale fellesløsninger som skal gi brukerne av Digitalarkivet tilgang til digitalt skapte arkiver og trygg langtidsbevaring av alle typer digitale arkiver. Det ble lagt til grunn at investeringene i de nye løsningene skal fordeles over fire år, slik at den samlede innsatsen på området vil utgjøre 140 mill. kroner. I utviklingsarbeidet har Arkivverket dialog med viktige samarbeidspartnere som KS, kommunale arkivinstitusjoner og pilotbrukere.

I forbindelse med drift av det nye arkivmagasinet i Mo i Rana er det behov for anskaffelse av stålkasser og brukerutstyr til transport og bevaring av arkivmateriale. I statsbudsjettet for 2022 ble det avsatt totalt 8,7 mill. kroner til dette formålet, og beløpet foreslås videreført i 2023.

Post 78 Arkivtiltak

På denne posten gis det tilskudd til tiltak som bidrar til å ivareta overordnede oppgaver og felles infrastruktur på arkivområdet.

Av bevilgningen på posten foreslås driftstilskudd på 8,3 mill. kroner til Arbeiderbevegelsens arkiv og biblioteks arbeid med å dokumentere, bevare og formidle arkivmateriale fra arbeiderbevegelsen og den politiske venstresiden.

Tilskuddet til Stiftelsen Asta foreslås videreført med 1,3 mill. kroner for å ivareta forvaltning, vedlikehold og utvikling av informasjonssystemet Asta og Arkivportalen.

Rapport 2021

Rapporten gjelder Arkivverkets virksomhet. Følgende mål ble lagt til grunn for bevilgningene under kap. 329 i 2021:

- velfungerende dokumentasjonsforvaltning og arkivering i offentlig sektor
- avleverte statlige arkiver er bevart og gjort tilgjengelig for bruk
- planmessig sikring, bevaring og tilgjengeliggjøring av privatarkiver
- nasjonale fellesløsninger for å langtidsbevare og gi tilgang til arkiver

Samlet sett vurderer departementet at målene for bevilgningene til Arkivverket under kap. 329 er innfridd på en tilfredsstillende måte i 2021, jf. rapporten nedenfor.

Bevilgninger til Norsk helsearkiv ble gitt fra Helse- og omsorgsdepartementets budsjett under kap. 704 Norsk helsearkiv, se rapportering i Helse- og omsorgsdepartementets budsjettproposisjon.

Omstilling av Arkivverket har fortsatt i 2021, og både strategiske satsinger, målsettinger og ambisjoner bidrar inn i det nasjonale arbeidet for å nå FNs bærekraftsmål.

Dokumentasjonsforvaltning og arkivering

Arkivverket har opprettholdt sin veiledningsvirksomhet mot både forvaltningen og publikum. Tre veiledere er ferdig i løpet av året, og flere er under testing. E-læringskurs om journalføring og arkivering for ansatte i statsforvaltningen er publisert på Læringsplattformen hos Direktoratet for økonomistyring og KS Læring. Veilederne bidrar til en forenklet hverdag for arkivhåndtering og arkivhold, mer effektiv tilsyns- og veiledningsvirksomhet, og gjør publikum mer selvhjulpne i deres bruk av arkiver. Tilsyn er utført på planlagt nivå

med 60 tilsyn av offentlige virksomheter, og er dermed nesten tilbake på 2019-nivå etter en merkbar nedgang i 2020 grunnet covid-19-restriksjoner. I Riksrevisjonens oppfølging av undersøkelse av arkivering og åpenhet i statlig forvaltning (Dokument 3:3 (2021–2022)) ble det trukket fram som positivt at Arkivverkets veiledningsmaterieell er lett tilgjengelig og at tilsynsaktiviteten mot statlige virksomheter er økt vesentlig.

Regulatorisk sandkasse for arkiv, data og offentlighet ble etablert i mars 2021 i samarbeid med Digitaliseringsdirektoratet, som et tiltak i arbeidet med Innebygd arkivering. Målene med den regulatoriske sandkassen er å:

- utvikle og utforske det juridiske handlingsrommet på arkiv- og dokumentasjonsfeltet
- tilrettelegge for innovasjon, teknologiutvikling og nye aktører i markedet
- øke virksomheters forståelse av de regulatoriske kravene og teknologiske mulighetene
- øke Arkivverket og Digitaliseringsdirektoratets kompetanse på nye teknologiske løsninger.

To sandkasseprosjekter ble gjennomført i 2021, og to nye prosjekt ble tatt opp for årsskiftet.

Avlevering av statlige arkiver

Arkivverket hadde ambisjoner og planlagt kapasitet til å kunne motta 150 digitalt skapte arkiver i 2021, men kun 92 ble avlevert fra statlig forvaltning, en nedgang på vel 15 pst. fra 2020. Arkivverket er bekymret over den lave avleveringstakten – det er en fare for at data i eldre, avsluttede systemer kan gå tapt eller miste sin rettslige verdi. I et langsiktig perspektiv er hovedutfordringen for digital avlevering manglende IT-kompetanse hos avleverende virksomhet som dermed ikke er i stand til å produsere påkrevd uttrekk av systemene.

Sikring og tilgjengeliggjøring av privatarkiv

Antall bevaringsinstitusjoner som tilgjengeliggjør sine arkiver i Digitalarkivet har økt til 38 i 2021, en økning på over 20 pst., og økningen omfatter utelukkende arkivbevarende institusjoner i privat sektor. Det har også vært en økning i digitale uttrekk fra private virksomheter.

Det arbeides med en bevaringsplan for viktige arkiver fra det samiske samfunnet og hvordan samarbeidet mellom Arkivverket og samiske bevaringsinstitusjoner best kan innrettes slik at dokumentasjons- og arkivmateriale kan digitaliseres. Lappekodisillen, samenes viktigste dokument og grunnlaget for samenes juridiske rettigheter,

ble flyttet «hjem» til Sapmi og Samisk arkiv i 2021. Det har vært oppbevart i Arkivverkets magasiner i Oslo siden det ble overført fra Danmark rundt 1820.

Tilgang til arkivene

Digitaliseringen av Arkivverkets arkiver har skutt fart i 2021 – hele 16 millioner sider ble skannet, en økning på 20 pst. fra fjoråret. Den økte produksjonskapasiteten resulterer i at også klausulert materiale kan prioriteres for digitalisering, noe som legger til rette for økt stedsuavhengig saksbehandling. Samtidig er arkivinformatjon (katalog) om alle digitalt skapte arkiver som oppbevares i Arkivverket nå søkbar i Arkivportalen. Dette letter saksbehandlingen også for offentlige virk-

somheter som i sin saksbehandling har behov for å finne fram til relevant, historisk dokumentasjon som er skapt i andre etater. Bruk av kunstig intelligens på materialet skal bidra til økt søkbarhet.

Utviklingen av Digitalarkivet har ikke den planlagte fremdriften – det er utfordrende å rekruttere ønsket kompetanse. Konkurransen om samme type kompetanse er stor i markedet. Av funksjonalitet og tjenester som er implementert i 2021 kan nevnes selvbetjent opplasting og overføring av filer for institusjoner som skal langtidsbevare og tilgjengeliggjøre sine arkiver – også audiovisuelt materiale, ny søkemotor som legger grunn for fremtidig funksjonalitet, og institusjoner som ikke har et eget registreringsverktøy kan nå registrere arkivene direkte i Digitalarkivet. Det er også utarbeidet et målbilde for forskning.

Tabell 4.14 Tilgjengelige sider og besøk i Digitalarkivet i 2019, 2020 og 2021

	(i mill.)		
	2019	2020	2021
Antall tilgjengelige sider	53,5	68,3	83,8
Besøk	6,2	7,4	6,7
Antall besøkende	1,1	1,6	1,3

Arkivverket vurderer fortløpende hvordan lese- og salstjenestene kan tilpasses for å utnytte ressursene på en best mulig måte og samtidig gi brukerne mer fleksibilitet. Effektivisering av veiled-

ningen til publikum har vært prioritert for å kunne gjøre brukerne mer selvbetjente. En kunnskapsbase med spørsmål/svar er etablert, og denne skal gjøres tilgjengelig for brukerne.

Kap. 3329 Arkivformål

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Ymse inntekter	2 203	7 127	2 341
02	Inntekter ved oppdrag	2 981	5 345	5 505
	Sum kap. 3329	5 184	12 472	7 846

Post 01 Ymse inntekter

Posten gjelder salgs- og husleieinntekter i Arkivverket og inntekter fra ulike samarbeidsprosjekter og tjenester i Arkivverket, jf. kap. 329, post 01.

Inntekter fra framleie skal ikke lenger inntektføres og posten foreslås redusert med 5 mill. kroner, jf. omtale under kap 329, post 01.

Post 02 Inntekter ved oppdrag

Posten gjelder oppdragsinntekter i Arkivverket, jf. kap. 329, post 21.

Programkategori 08.30 Medieformål m.m. (kap. 334–339)

Utgifter under programkategori 08.30 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023	Endring i pst.
334	Film- og dataspillformål	923 543	926 549	963 902	4,0
335	Medieformål	6 859 351	7 416 443	7 523 958	1,4
337	Kompensasjons- og vederlags- ordninger	277 349	290 905	315 030	8,3
339	Pengespill, lotterier og stiftelser	92 801	98 449	102 615	4,2
Sum kategori 08.30		8 153 044	8 732 346	8 905 505	2,0

Utgifter under programkategori 08.30 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)					
Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023	Endring i pst.
01–29	Statens egne driftsutgifter	280 369	290 241	298 295	2,8
50–89	Overføringer til andre	7 872 675	8 442 105	8 607 210	2,0
Sum kategori 08.30		8 153 044	8 732 346	8 905 505	2,0

Innledning

Programkategorien omfatter bevilgninger til film- og medieformål.

Mål

De overordnede målene for politikken på film-, spill- og mediefeltet er nærmere beskrevet i del I.

Regjeringen vil legge til rette for ytringsfrihet, pressefrihet og informasjonsfrihet. For å sikre at alle grupper i samfunnet har et godt medietilbud, vil regjeringen bidra til god nyhetsproduksjon over hele landet. Regjeringen vil legge til rette for en bredt anlagt offentlig samtale i det digitale mediesamfunnet. Dette fremmer dannelse og kritisk refleksjon samt styrker det norske og de samiske språkene.

Målene for mediepolitikken er å legge til rette for

- at alle grupper i samfunnet har et godt medietilbud
- å understøtte mediernes demokratiske funksjon og sikre ytringsfriheten gjennom de frie mediene
- troverdige, redaktørstyrte medier av høy kvalitet
- en mediestøtte som er forutsigbar, ubyråkratisk og med størst mulig avstand til politiske myndigheter

Regjeringen skal stimulere til et mangfoldig og tilgjengelig tilbud av audiovisuelt innhold med høy kvalitet, som styrker demokratiet gjennom å vekke engasjement og tilrettelegge for meningsbryting. For å styrke norsk språk, identitet og kultur skal regjeringen bidra til produksjon og for-

midling av audiovisuelt innhold på norsk og samisk språk av høy kvalitet. Regjeringen skal videre bidra til likestilling og mangfold i de audiovisuelle bransjene.

Målene for film, serie- og dataspillpolitikken er å legge til rette for

- produksjon av film, serier og dataspill av høy kvalitet
- gode publikumsopplevelser i hele landet
- sterke bransjer

Kategorien omfatter kompensasjons- og vederlagsordninger. Kompensasjonsordningen under kategorien bidrar til tilgjengeliggjøring av kunst og kultur gjennom å sikre rettighetshavere kompensasjon for lovlig kopiering av åndsverk. Vederlagsordningene gir opphavere betaling for offentlig bruk av deres verk og bidrar med dette til å sikre befolkningens tilgang til et fritt og uavhengig kulturliv.

Kategorien omfatter også bevilgninger til drift av Lotteri- og stiftelsestilsynet, jf. Del III, kap. 6. En ansvarlig og aktiv pengespillpolitikk.

Aktuelle saker

Ytringsfrihetskommisjonen

Ytringsfrihetskommisjonen, som ble oppnevnt i februar 2020, har hatt i oppdrag å foreta en bred gjennomgang av rammene for ytringsfriheten i Norge i dag. Kommisjonen la fram sin utredning 15. august 2022, jf. NOU 2022: 9 *En åpen og opplyst offentlig samtale*. Overordnet finner kommisjonen at det i det store og hele står godt til med det offentlige ords skillet i Norge, og viser blant annet til at demokratiseringen av den reelle ytrings- og informasjonsfriheten via internett har vært formidabel. Samtidig peker kommisjonen på en rekke utfordringer. Når det gjelder løsninger og tiltak, konkluderer kommisjonen overordnet med at den demokratiske beredskapen må bygges gjennom tiltak som kan styrke folks kritiske sans, mediekunnskap og den opplyste offentlige samtalen, og at dette primært bør skje gjennom å videreutvikle ytringsfrihetens infrastruktur, inkludert utdannings- og mediesystemene. Kommisjonen kommer for øvrig med en rekke konkrete forslag, inkludert lovendringer, utredninger, utarbeidelse av instruksjer, veiledninger og handlingsplaner, institusjonelle anbefalinger og anbefalinger knyttet til opplæring, utdanning og forskning mv. Videre kommer kommisjonen med anbefalinger rettet mot både ulike deler av næringslivet og sivilsamfunnet. Kultur- og likestillingsdepartementet har sendt utredningen på en bred høring.

Endringer i produksjonstilskuddet til nyhets- og aktualitetsmedier

Departementet sendte i april 2022 på høring forslag til endringer i forskrift om produksjonstilskudd til nyhets- og aktualitetsmedier. Høringsfristen var 8. juli 2022. Målet med endringene er å modernisere og forenkle tilskuddsordningen for å møte medieutviklingen, samt å sikre at beregningsmodellen for tilskudd i minst mulig grad gir insentiv til uheldige tilpasninger. Medietilsynet har vurdert treffsikkerheten og ev. behov for endringer i de direkte mediestøtteordningene i rapporten *Utredning om de direkte mediestøtteordningene 2021*. Hovedendringene i forslaget til ny forskrift er knyttet til vilkårene for å kvalifisere til støtte og til kriteriene for fordeling og beregning av tilskudd til støtteberettigede medier. Departementet foreslår i tillegg presiseringer i forskriften for å tydeliggjøre og operasjonalisere ordningens krav til innholdet i mediene som kan motta tilskudd. Departementet tar sikte på at den nye forskriften får virkning for tildeling av produksjonstilskudd i 2023. Departementet viser til høringsnotatet om endringer i produksjonstilskuddet for utfyllende beskrivelser av endringsforslagene.

Endringer i innovasjonstilskuddet

Departementet har sendt på høring et forslag til endringer i forskrift om innovasjons- og utviklingstilskudd til nyhets- og aktualitetsmedier. For det første foreslås det å utvide ordningen til å inkludere nyhets- og aktualitetsmedier som inneholder et bredt tilbud av nyhets-, aktualitets- og debattstoff om politikk, økonomi eller samfunns- liv. Dette vil åpne for at flere fagmedier kan søke om støtte enn før. For det andre foreslås det å endre kravet om offentlig støtte, slik at støtten for prosjekter som retter seg mot små, lokale nyhets- og aktualitetsmedier, kan utgjøre inntil 75 pst. av prosjektkostnadene. Kravet til egenandel foreslås dermed redusert fra 50 til 25 pst.

Gjennomføring av endringsdirektivet til direktivet om audiovisuelle medietjenester (Direktiv (EU) 2018/1808)

Endringsdirektivet til direktivet om audiovisuelle medietjenester (Direktiv (EU) 2018/1808) ble vedtatt i november 2018. Direktivet endrer direktivet om audiovisuelle medietjenester (2010/13/EU) (AMT-direktivet) som ble innlemmet i EØS-avtalen i 2012. AMT-direktivet er gjennomført i norsk rett, i hovedsak i kringkastingsloven. AMT-

direktivet inneholder en rekke minimumsregler for fjernsyn og audiovisuelle bestillingstjenester bl.a. når det gjelder innhold og omfang av reklame, produkt plassering og sponning, samt bestemmelser om beskyttelse av mindreårige mot programmer som inneholder skadelig innhold.

Endringsdirektivet til AMT-direktivet er EØS-relevant. Endringsdirektivet inneholder en rekke materielle endringer av AMT-direktivet som må gjennomføres i norsk rett. Departementet sendte på høring et forslag til gjennomføring av endringsdirektivet til AMT-direktivet i september 2022.

Ny pengespillov

Ny pengespillov ble vedtatt av Stortinget i mars 2022 og trer i kraft 1. januar 2023. Loven viderefører enerettsmodellen og erstatter de tre gjeldende lovene for pengespill, som er lotteriloven, pengespilloven og totalisatorloven. Ny pengespillov skal forebygge spilleproblemer og andre negative konsekvenser av pengespill og sikre at pengespill gjennomføres på en ansvarlig og trygg måte. Lovforslaget viderefører enerettsmodellen. Ny pengespillov åpner for at det i forskrift kan gis utfyllende regler om pengespill. Forslag til ny pengespillforskrift ble sendt på høring i mai 2022, og er ment å erstatte gjeldende forskrifter vedtatt med hjemmel i lotteriloven, pengespilloven og totalisatorloven. Departementet tar sikte på at ny pengespillforskrift trer i kraft samtidig som ny pengespillov.

Strategi for kino- og formidling

Kinoene er en viktig møteplass for folk og arena for fellesskap, og det mest brukte kulturtilbudet i Norge. Kinotilbudet når et bredt lag av befolkningen over hele landet. Kinoene og Bygdekinoen tilgjengeliggjør film gjennom en landsomfattende infrastruktur og utgjør normalt den største inntektskilden for norsk film. Regjeringen vil sikre en desentralisert kinostruktur, og departementet vil derfor se nærmere på hvordan det offentlige kan tilrettelegge for et godt og mangfoldig kino- og filmtilbud i hele landet framover. For å bidra til at filmene i større grad når fram til folk er det også

nødvendig med aktiv formidling. Kultur- og likestillingsdepartementet tar sikte på å utarbeide en strategi for kino- og formidling for å videreutvikle denne delen av filmpolitikken i løpet av 2023.

Ny dataspillstrategi

Dataspill er et betydningsfullt kunst- og kulturuttrykk, en viktig bransje i den kreative næringen og en populær fritidsaktivitet – spesielt blant barn og unge. Regjeringen har igangsatt arbeidet med en ny strategi for dataspillpolitikken, som vil gjelde fra 2023. Strategien vil vurdere målene for dataspillpolitikken, omhandle utvikling av nye norske dataspill og av norsk dataspillbransje og se på hvordan dataspill kan styrkes i samfunnet, herunder utvikling av en tilgjengelig, inkluderende og trygg dataspillkultur. Regjeringen tar sikte på å legge frem den nye strategien i første kvartal 2023. Regjeringen styrket bevilgningene til dataspillformål i 2022 og foreslår å trappe opp satsingen på dataspill også i statsbudsjettet for 2023. Regjeringen vil i strategien legge vekt på å tilgjengeliggjøre datautstyr og rom for å senke terskler for deltakelse samt bidra med egnede statlige virkemidler. Arenaene og virkemidlene som treffer bredt i samfunnet, som fritidsklubber, bibliotek og DKS, vil bli særlig viktige.

Insentivordningen for film- og serieproduksjoner

Insentivordningen for film- og serieproduksjoner er en del av regjeringens satsing for å få flere internasjonale film- og serieproduksjoner til Norge. Oslo Economics gjennomførte, på oppdrag fra Norsk filminstitutt, en evaluering av ordningen i 2021. Evalueringen konkluderte med at insentivordningen har hatt god filmpolitisk måloppnåelse og at den også bidrar til økt økonomisk aktivitet regionalt. Regjeringen har et mål om å gjennomgå ordningen med mål om å sikre flere filmproduksjoner i Norge og har igangsatt en ekstern analyse av ordningen for å vurdere behovet for endringer. Analysen vil foreligge i begynnelsen av 2023.

Kap. 334 Film- og dataspillformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Driftsutgifter	126 403	124 486	126 449
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	3 291	6 818	6 998
50	Filmfondet	549 335	588 200	625 550
72	Insentivordningen for film- og serieproduksjoner, <i>kan overføres</i>	104 507	38 360	39 500
73	Regionale filmvirksomheter, <i>kan overføres</i>	122 554	111 340	114 620
75	Internasjonale film- og medieavtaler, <i>kan overføres</i>	17 453	19 485	20 060
78	Film- og dataspilltiltak		37 860	30 725
	Sum kap. 334	923 543	926 549	963 902

Innledning

Bevilgningene under kapitlet bygger opp under nasjonale mål for kulturpolitikken og skal bidra til et fritt og uavhengig kulturliv som er åpent, inkluderende og mangfoldig.

Bevilgningene skal stimulere til et mangfoldig og tilgjengelig tilbud av audiovisuelt innhold med høy kvalitet, som styrker demokratiet gjennom å vekke engasjement og tilrettelegge for meningsbryting. For å styrke norsk og samisk språk, identitet og kultur er det viktig at bevilgningene bidrar til produksjon og formidling av audiovisuelt innhold av høy kvalitet på norsk og samisk språk. Videre skal bevilgningen bidra til likestilling og mangfold i de audiovisuelle bransjene.

Mål og strategier for 2023

Bevilgningene på filmområdet skal legge til rette for

- et mangfoldig filmtilbud av høy kvalitet i hele landet
- likestilling og mangfold både foran og bak kamera
- en sterk og bærekraftig bransje
- gjennomslagskraft for norske produksjoner nasjonalt og internasjonalt

Målene for bevilgningene på dataspillområdet er å legge til rette for

- et variert tilbud av norske dataspill av høy kvalitet
- en profesjonell og mangfoldig dataspillbransje

- gjennomslagskraft for norske dataspill
- en inkluderende og tilgjengelig dataspillkultur

Regjeringen satser på å styrke mangfoldet på det audiovisuelle feltet i 2023. Økt mangfold i film og dataspill er et mål i seg selv, men også et middel for å nå de øvrige målene på film- og dataspillfeltet, samt overordnede mål for kulturpolitikken. Satsingen skal bidra til å bygge og styrke mangfold og nye talenter i hele landet og vil treffe skaperne, selve innholdet og visningsleddet. Folk skal kjenne seg igjen i og ha et aktivt forhold til historiene som fortelles. Satsingen skal også bidra til en tryggere og mer inkluderende dataspillkultur. NFIs strategi mot 2025 innebærer blant annet en satsing på barn og unge og på å fremme mangfold og talentutvikling. Satsingen skal også bidra til å styrke NFIs arbeid på disse områdene.

Regjeringen legger til rette for nye norske dataspill og dataspillkulturen gjennom bl.a. tilskudd til utvikling og formidling av dataspill og har igangsatt arbeidet med en ny strategi for dataspillpolitikken, som vil gjelde fra 2023. Strategien vil vurdere målene for dataspillpolitikken, omhandle utvikling av nye norske dataspill og av norsk dataspillbransje og se på hvordan dataspill kan styrkes i samfunnet, herunder utvikling av en tilgjengelig, inkluderende og trygg dataspillkultur. Regjeringen tar sikte på å legge frem den nye strategien i første kvartal 2023. Regjeringen foreslår å styrke satsingen på dataspill også i 2023 gjennom å øke bevilgningen til tilskudd til utvikling og formidling av dataspill og ved å satse på mangfold i film og dataspill, jf. omtale på post 50.

Norsk kulturråd og Norsk filminstitutt rapport for gjenoppbygging etter covid-19-pandemien viser til at usikkerhet i kinomarkedet kan bidra til redusert risikovillighet og et mindre mangfoldig kinotilbud. Rapporten foreslår bl.a. en satsing på tilgjengelighet og mangfold og peker på behovet for et rekrutteringsløft for mangfold i hele kultursektoren. Arbeidet er nærmere omtalt i kap. 320.

Direktivet for audiovisuelle medietjenester (AMT-direktivet) åpner for å pålegge audiovisuelle bestillingstjenester en plikt til å bidra til finansiering av audiovisuelle produksjoner – en såkalt medfinansieringsplikt. Regjeringen la i september 2022 fram et høringsnotat med forslag om å pålegge tilbydere av audiovisuelle medietjenester en plikt til å investere i norsk audiovisuell produksjon. Etter høringsrunden vil et lovforslag bli lagt fram for Stortinget.

Kinoene er en viktig møteplass for folk og arena for fellesskap, og det mest brukte kulturtilbudet i Norge. Gjennom året når kinoene og Bygdekinoen et bredt lag av befolkningen over hele landet. Kinoene fungerer for mange som en inngangsport til filmkultur og filmkunst, og treffer befolkningen der de er, med et tilbud som favner bredt. Den digitale utviklingen utfordrer imidlertid kinoens posisjon i markedet og i lokalsamfunn landet rundt. Regjeringen vil sikre en desentralisert kinostruktur. Kultur- og likestillingsdepartementet vil derfor se nærmere på hvordan det offentlige kan tilrettelegge for et godt og mangfoldig kino- og filmtilbud i hele landet framover. For å bidra til at filmene i større grad når fram til sitt publikum, er det dessuten nødvendig med en aktiv filmformidling. Departementet tar sikte på å utarbeide en strategi for kino- og formidling for å videreutvikle denne delen av filmpolitikken i løpet av 2023.

De regionale filmsentrene og filmfondene er viktige virkemidler for å utvikle og produsere film, serier og dataspill i regionene. Stortinget har, jf. Innst. 14 S (2018–2019), bedt departementet om å evaluere og klargjøre hva grunnlaget for satsingen på de regionale filmsentrene skal være, slik at det føres en enhetlig praksis for alle regionale filmsentre selv om regionene har ulike forutsetninger og utfordringer. Norsk filminstitutt gjennomførte i 2021 en evaluering i tråd med anmodningen fra Stortinget. Departementet gjennomførte i 2022 en høring av evalueringen og vil vurdere ny organisering og arbeidsdeling mellom de regionale filmvirksomhetene. Arbeidet med å tydeliggjøre ansvarsdelingen mellom de regionale filmsentrene, fondene og de øvrige statlige virkemidlene er i gang og vil fortsette i 2023. Dette

arbeidet vil skje i nær dialog med aktørene og være en forlengelse av evalueringsarbeidet som ble gjennomført i 2021.

Staten eier 77,6 pst. av aksjene i Filmparken AS, som tilbyr fasiliteter for innspilling av film, herunder studioer og kontorbygg. Filmparken er i positiv utvikling og det arbeides framover med utvikling av selskapet i lys av langsiktige endringer i markedet. Nærmere omtale av eierskapets begrunnelse, statens mål som eier og kategorisering av eierskapet vil omtales i den kommende eierskapsmeldingen.

Budsjettforslag 2023

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen på posten skal dekke lønns- og driftsmidler til Norsk filminstitutt. Bevilgningen dekker også evaluerings- og utviklingsarbeid og enkelte fellestiltak på film- og medieområdet i departementets regi.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som virksomheten får i merinntekter på kap. 3334, post 01, jf. forslag til vedtak II.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Bevilgningen på posten omfatter oppdragsvirksomhet ved Norsk filminstitutt.

Bevilgningen kan bare nyttes i samme omfang som det kan skaffes oppdragsinntekter. Posten kan overskrides med inntil samme beløp som virksomheten får i merinntekter på kap. 3334, post 02, jf. forslag til vedtak II.

Post 50 Filmfondet

Bevilgningen på posten omfatter tilskudd til filmfeltet, fra utvikling og produksjon til lansering, formidling og tilgjengeliggjøring av audiovisuelt innhold. Tilskudd til utvikling fram til ferdigstilling og formidling og lansering av dataspill er også inkludert i bevilgningen.

Bevilgningen på posten foreslås økt med 15 mill. kroner for å styrke mangfold i film og dataspill. Bevilgningen skal blant annet bidra til å bygge og styrke mangfold blant skaperne av innhold, i selve innholdet og i visningsleddet, slik at flere kan kjenne seg igjen i og ha et aktivt forhold til historiene som blir fortalt.

Videre foreslås posten økt med 5 mill. kroner til satsing på dataspill. Bevilgningen skal blant annet nyttes til tilskudd til utvikling av dataspill

helt fram til ferdigstilling samt til formidling av dataspill.

For en presentasjon av hovedelementene i tilskuddsordningene vises det til Prop. 1 S (2021–2022) Kulturdepartementet.

Post 72 Insentivordningen for film- og serieproduksjoner, kan overføres

Bevilgningen på posten skal dekke tilskudd til insentivordningen for film- og serieproduksjoner i Norge. Ordningen er refusjonsbasert, hvilket innebærer at store, internasjonale produksjoner som produseres helt eller delvis i Norge, og som oppfyller vilkårene for ordningen, kan søke om tilskudd til refusjon på inntil 25 pst. av godkjente kostnader.

Den budsjetterte bevilgningen på posten skal dekke forventede utbetalinger i 2023 til produksjoner som det er gitt tilsagn om tilskudd til innenfor rammen av tidligere års bevilgninger og tilsagnsfullmakter. Fordi ordningen er refusjonsbasert, og fordi tilsagnene som det gis tilsagn til ikke forventes å komme til utbetaling før i senere budsjettår, ble det fra statsbudsjettet 2021 knyttet en tilsagnsfullmakt til bevilgningen på posten, jf. omtale i Prop. 1 S (2020–2021) Kulturdepartementet. For 2023 foreslås en videreføring av fullmakt til å gi tilskudd utover gitte bevilgninger på posten, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger 100 mill. kroner, jf. forslag til vedtak III. Dette innebærer at ordningen vil ha en økonomisk ramme på inntil 38,8 mill. kroner i tilskudd til nye forpliktelser i 2023, dersom en legger til grunn at alle produksjoner som det er gitt tilsagn til, gjennomføres iht. omsøkt beløp.

Insentivordningen for film- og serieproduksjoner er en del av regjeringens satsing for å få flere internasjonale film- og serieproduksjoner til Norge. Regjeringen vil videreføre insentivordningen for film- og serieproduksjoner, men har samtidig varslet at den vil gjennomgå ordningen. En tidligere evaluering viser at ordningen har god filmpolitisk måloppnåelse, at ordningens konkurransekraft er relativt lav, men at antall søkere likevel overstiger tilskuddsrammen. I lys av denne evalueringen og de generelle erfaringene med ordningen, vil regjeringen gjennomgå filmsentivordningen med mål om å sikre flere filmproduksjoner i Norge. Regjeringen har derfor igangsatt en ekstern analyse av ordningen for å vurdere behovet for endringer. Analysen skal blant annet omfatte en vurdering av ordningens samfunnsøkonomiske lønnsomhet og en vurdering av virk-

ningene av endret innretning av ordningen. Analysen skal etter planen foreligge i begynnelsen av 2023.

Post 73 Regionale filmvirksomheter, kan overføres

Bevilgningen på posten omfatter tilskudd til regionale filmvirksomheter. Den regionale filmsatsingen er en del av den samlede nasjonale filmpolitikken og dekker tilskudd til regionale filmsentre og filmfond. Regionale filmvirksomheter bidrar i stadig flere produksjoner og er med på å styrke både profesjonalitet, kvalitet og finansiering på filmområdet.

For en presentasjon av hovedelementene i tilskuddsordningen vises det til Prop. 1 S (2021–2022) Kulturdepartementet.

Post 75 Internasjonale film- og medieavtaler, kan overføres

Bevilgningen på posten skal dekke faste, årlige tilskudd til tiltak som er forankret i internasjonale film- og medieavtaler. Det gjelder Eurimages, Nordisk Film & TV Fond og Det Europeiske Audiovisuelle Observatoriet.

Post 78 Film- og dataspilltiltak

Bevilgningene på posten omfatter tilskudd til Internasjonalt Samisk Filminstitut, Bygdekinoen, Noneda – Norsk nettverk for dataspillbedrifter og stiftelsen Den nasjonale filmkommisjonen.

I statsbudsjettet for 2022 ble Bygdekinoen tildelt et engangstilskudd til anskaffelse av nytt kinoutstyr. Bevilgningen på posten foreslås av den grunn redusert med 5 mill. kroner.

Tilskuddet til Filmveksthuset Tvibit foreslås overført til spillemidlene for kulturformål fra 2023, jf. omtale under del III, kap. 5. Av denne grunn foreslås bevilgningen redusert med 2,7 millioner kroner.

Forslag til fordeling av bevilgningen framkommer av vedlegg 2.

Rapport 2021

2021 har på mange måter vært et godt år for norske filmer, serier og dataspill, til tross for at covid-19-pandemien har preget store deler av året.

Norske filmer, serier og dataspill har blitt nominert til, og i flere tilfeller vunnet, viktige internasjonale priser, blant annet i Cannes, under Emmy-utdelingene, European Film Awards og

Nordic Games Awards. Norske dataspill ble samlet kjøpt eller lastet ned over 23 millioner ganger i 2021. Norske filmer sikret seg langt høyere markedsandel (30 pst.) på kino enn i et normalår. I oktober 2021 ble det målt det høyeste besøkstallet på kino i Norge i dette årtusenet.

Norsk filminstitutt er statens forvaltningsorgan på film- og dataspillområdet, og har et bredt sett av tiltak og virkemidler som skal bidra til å oppfylle de film- og dataspillpolitiske målene. Norsk filminstitutts virksomhet kan deles i de tre hovedfunksjonene tilskuddsforvalter, kunnskaps- og kompetansesenter og filmformidler.

I løpet av 2021 har Norsk filminstitutt lagt fram omfattende endringer i forskrift om tilskudd til audiovisuell produksjon, gjort endringer i forskrift om insentivordning for film- og serieproduksjoner og fastsatt ny forskrift om tilskudd til utvikling, lansering og formidling av dataspill. Endringene i forskrift om tilskudd til audiovisuell produksjon innebærer blant annet en styrket kontroll med etterhåndstilskuddet. Det er også gjort justeringer for å ivareta plattformnøytralitet i tilskuddsforvaltningen, og det er åpnet opp for at regionale filmvirksomheters tilskudd er kvalifiserende for etterhåndstilskudd.

Ikrafttreddelsen av dataspillforskriften innebærer at det for første gang er fastsatt en egen forskrift for tilskudd til dataspillområdet. Forskriften gjør det mulig å gi større tilskudd til hele utviklingsløpet frem til ferdigstilling av dataspillet, og åpner for tilskudd til formidling av dataspill.

Til sammen fordelte Norsk filminstitutt om lag 746 mill. kroner i 2021 gjennom de ulike tilskuddsordningene for utvikling, produksjon, lan-

sering og filmformidling, samt gjennom innkjøpsordninger, stipender, insentivordningen og tilskudd til regionale filmvirksomheter.

På oppdrag fra Norsk filminstitutt gjennomførte Oslo Economics i 2021 en evaluering av insentivordningens måloppnåelse jf. Stortingets anmodningsvedtak nr. 669. Analysen viser at insentivordningen har hatt en god måloppnåelse. Ordningen bidrar til å trekke flere filmproduksjoner til Norge, og stimulerer til økt økonomisk aktivitet i og utenfor filmbransjen. Oslo Economics fikk også i oppdrag å evaluere satsingen på regionale filmsentre og fond. Evalueringen ble ferdigstilt før jul 2021, og sendt på høring med frist i mars 2022. Evalueringen inneholdt tre alternativer for endring av ordningen. Høringen avdekket at det ikke er bred tilslutning om noen av de tre modellene, men relativt bred oppslutning om behovet for tett dialog og forankring med sentrale aktører i den videre prosessen og en politisk avklaring av formål og sentrale begreper før prosessen fortsetter.

Norsk filminstitutt lanserte sin nye strategi fram mot 2025 i januar 2021. Strategien har bidratt til å tydeliggjøre filminstituttets rolle og posisjon i en sektor som stadig preges av endringer. På bakgrunn av strategiarbeidet ble det også gjennomført en omfattende omorganiseringsprosess i 2021. Prosessen resulterte i ny organisasjonsstruktur, iverksatt fra 1. september 2021.

Den nasjonale filmkommisjonen ble i 2021 etablert som en stiftelse, med kontor i Bergen. Filmkommisjonen jobber for å tiltrekke internasjonale film- og tv-produksjoner til Norge. Filmkommisjonen var tidligere tilknyttet Norsk filminstitutt.

Tabell 4.15 Nøkkeltall fra Norsk filminstitutt 2019–2021

	2019	2020	2021
Norske kinofilmer – besøkstall	2 077 459	1 732 394	1 705 904
Norsk markedsandel – kinofilm, (<i>i pst.</i>)	18	36	30
Antall kinofilmer med ordinær distribusjon	21	27	21
Antall kinofilmer for barn (premiereår)	8	7	4
Kvinneandel i spillefilm med produksjonstilskudd, (<i>i pst.</i>)	52	40	42
Kvinneandel i dokumentarfilm med produksjonstilskudd, (<i>i pst.</i>)	49	47	64
Kvinneandel i kortfilm med produksjonstilskudd, (<i>i pst.</i>)	53	48	35
Kvinneandel i dataspill med utviklingstilskudd, (<i>i pst.</i>)	-	11	23
Totalt tildelt barnefilm (produksjonstilskudd og etterhåndstilskudd), (<i>i 1 000 kr</i>)	131 000	116 014	58 743
Tilskudd til filmsentre og filmfond, (<i>i 1 000 kr</i>)	80 356	99 569	100 816
Samlet besøkstall for cinematekene i Norge	127 316	74 260	65 308
Besøk på filmfestivaler med tilskudd fra NFI	337 000	172 000	165 114

Covid-19-pandemien hadde innvirkning på oppnåelsen av de filmpolitiske målene og Norsk filminstitutts arbeid, prioriteringer og samfunnsoppdrag også i 2021. Derfor har en hovedprioritet også i 2021 vært å gjennomføre tiltak for å hjelpe bransjen gjennom pandemien. Kompensasjons- og stimuleringsmidlene til kultur har hatt avgjørende betydning for oppfølging av de filmpolitiske målene. Norsk filminstitutt har i 2021 fordelt om lag 86,5 mill. kroner som covid-19-støtte gjennom

ulike ordninger. I tillegg ble det satt av 25 mill. kroner til en garantiordning som hadde som formål å dekke opp for manglende tilgang på produksjonsforsikring i markedet som en følge av pandemien. Det ble ikke behov for utbetaling av midler fra ordningen i 2021. Tabellen nedenfor viser fordelingen av filminstituttets ekstra bevilgninger som følge av pandemien. For ytterligere rapportering på kompensasjons- og stimuleringsmidlene, se kap. 325.

Tabell 4.16 Fordeling av ekstra bevilgninger fra NFI i forbindelse med koronapandemien

	(i 1 000 kr)
Formål	Tildelt
Produksjon 2	42 018
Ekstrabevilgning International Sami Film Institute (ISFI)	2 000
Stimuleringsmidler	24 981
Kompensasjon tapte billettinntekter	9 588
Lansering 2	5 000
Promotering av norsk film i utlandet	2 911
Totalt	86 498

Et bredt og variert tilbud av høy kvalitet

Gjennom Filmfondet kanaliserte Norsk filminstitutt om lag 477 mill. kroner i tilskuddsmidler til filmer, serier, dokumentarer og dataspill i 2021. Disse tilskuddsmidlene er Norsk filminstituttets viktigste virkemidler for å bidra til et bredt og variert tilbud av høy kvalitet. De offentlige tilskuddene er avgjørende for å utløse privat finansiering. Uten tilskuddsmidlene ville majoriteten av norske filmer, og en betydelig andel av norske dokumentarer og dataspill, trolig ikke blitt produsert. Norsk filminstitutt anser større vektlegging av utviklingsarbeidet som et viktig grep for å oppnå målet om bredde, variasjon og høy kvalitet. Derfor har en større andel av fondsmidlene i 2021 gått til utviklingen av prosjekter. Denne satsingen fortsetter frem mot 2025.

Norsk filminstitutt har per 2021 gjennomført eller påbegynt alle tiltakene i dataspillstrategien *Spillerom*, som gjelder for perioden 2020–2022. Blant annet er det fastsatt en egen forskrift for dataspill, som åpner for tilskudd til utvikling helt fram til ferdigstilling og tilskudd til formidling, for eksempel på datatreff og andre spillarenaer. NFI har styrket satsingen på dataspill ved å opprette en egen spillseksjon i 2021. Andelen av fondsmidler som går til dataspill, ble økt i 2021 sammenlignet med tidligere år.

Bredde og variasjon i tilbudet innebærer blant annet at norske filmer, serier og dataspill skal oppleves som relevante og være representative for hele befolkningen. Dette ivaretas særlig av Norsk filminstituttets arbeid for inkludering og representativitet. Norsk filminstituttets praksis med moderat kjønnskvolter i tilskuddsordningene bidro i 2021 til at den totale kvinneandelen for alle formater (dramaserier, kortfilm, spillefilm og dokumentar) var på 46 pst., som er likt som i 2020. NFI endret i 2021 definisjonene av nøkkelposisjoner i utviklingen av dataspill. De nye nøkkelposisjonene er produsent, art lead og spilldesigner. Kvinneandelen blant mottakere av utviklingstilskudd til dataspill var 23 pst. i 2021. NFI har i 2021 utarbeidet en metodikk for å måle mangfold blant søkere og mottakere av utviklings- og produksjonstilskudd. Formålet er å kunne følge utviklingen på feltet og vurdere i hvilken grad NFI lykkes med å bidra til en mer mangfoldig filmbransje. Det nye spørreskjemaet ble lansert i januar 2022.

NFIs tilskuddsordninger legger også til rette for produksjon av filmer og dataspill for barn og unge. I 2021 ble forskrift om audiovisuell produksjon endret slik at barne- og ungdomsfilm får høyere uttelling ved utmåling av etterhåndstilskudd.

Formålet er å gjøre barne- og ungdomsfilm enda mer attraktivt å produsere. Blant filmer med premiere i 2021 gikk om lag 58 mill. kroner i produksjons- og etterhåndstilskudd til filmer rettet mot barn og unge. Det tilsvarer ca. 30 pst. av de totale midlene til produksjons- og etterhåndstilskudd for filmer med premiere dette året. 7 av totalt 23 planlagte kinopremierer i 2021 var rettet mot barn og unge. Det ble i 2021 utdelt om lag 34 mill. kroner i tilskudd til utvikling av dataspill rettet mot barn og unge.

Sammenlagt ble det tildelt om lag 196 mill. kroner i produksjonstilskudd til formatene spillefilm, dramaserier, dokumentar og kortfilm. Det finnes flere sterke produksjonsmiljøer rundt i landet, men produksjon av spillefilm er fortsatt særlig sentrert rundt Oslo. Det ble tildelt 37 mill. kroner til utvikling av dataspill i 2021. Også når det gjelder dataspill, er det selskaper i Oslo som dominerer. Selskaper i Oslo ble tildelt 48 pst. av utviklingsmidlene til dataspill i 2021. Andelen av midlene som tildeles selskaper utenfor Oslo er imidlertid på nivå med 2020, som sammenlignet med tidligere år innebærer et markant løft.

Tilskudd til regionale filmsentre og filmfond bidrar til å styrke produksjonsmiljøene i ulike deler av landet. I 2021 tildelte Norsk filminstitutt 66,2 mill. kroner til regionale filmsentre, og 34,6 mill. kroner til regionale filmfond, totalt 100,8 mill. kroner. Midlene bidrar til vekst ved at regionale produksjonsselskaper viser stadig større profesjonalitet både kvalitativt og kommersielt. De regionale filmsentrene bidrar bredt fra talentutvikling til finansiering av profesjonelt innhold. De regionale filmfondene bidrar til økte midler for norsk film ved å matche det statlige tilskuddet med andre offentlige eller private midler.

Det er økt etterspørsel etter dramaserier globalt, som resulterer i et høyt produksjonsvolum i bransjen. Denne trenden gjorde seg gjeldende også for norske dramaserier i 2021. NFI gir tilskudd til dramaserier, og den samlede tildelingen i 2021 var 48,5 mill. kroner.

Norsk filminstituttets tilskudd etter kunstnerisk vurdering, de såkalte konsulentordningene, er et viktig virkemiddel for å stimulere til filmer og serier av høy kunstnerisk kvalitet og kulturell verdi. I 2021 ga Norsk filminstitutt utviklings- og/eller produksjonstilskudd til 283 ulike prosjekter gjennom konsulentordningene.

God formidling og tilgjengeliggjøring for publikum
Norsk filminstitutt har det nasjonale ansvaret for filmformidling. Formidling av film og filmkultur

handler om å tilrettelegge for økt tilgang til norske og utenlandske filmer utover det som er lønnsomt i markedet, samt sette filmene inn i et større kulturelt og samfunnsmessig perspektiv. Filmformidlingsarbeid kan også være av mer pedagogisk art og bidra til at barn og unge får en mer reflektert og kritisk bruk av levende bilder. Norsk filminstitutt gir også tilskudd til formidling av dataspill for å presentere dataspill for publikum i en pedagogisk, kulturell, samfunnsmessig eller historisk sammenheng.

I 2021 har arenaene for formidling av film, serier og dataspill vært påvirket av pandemi og smittevernrestriksjoner. NFIs virkemidler for å fremme det kulturelle møtet mellom mennesker har derfor ikke latt seg realisere slik man ønsker. Samtidig har flere filmfestivaler lansert hybride løsninger, som både har søkt å ivareta de fysiske møtene og tilrettelagt for å nå bredere ut med både filmer og seminarer ved hjelp av digitale plattformer. Til tross for aktørenes tilpasning til smitteverntiltakene, har pandemien resultert i lavere deltakelse på kulturelle arenaer, og kan ha bidratt til svekket følelse av fellesskap, samfunnsdeltakelse og kulturell tilhørighet blant publikum.

I 2021 gjennomførte NFI et forprosjekt i samarbeid med Kulturtanken der målet var å undersøke hvordan bruk av filmpedagogiske opplegg med levende bilder kan være et utgangspunkt for læring og filmforståelse. Testingen av verktøyene ble knyttet til filmvisninger i Den kulturelle skolesekken høsten 2021, med påfølgende evaluering og tilbakemeldinger fra elever og lærere. Forprosjektet ga viktige innspill til det videre arbeidet med prosjektet.

Barn og unge skal få oppleve og møte kunst som er relevant og representativ. Fra 2021 har NFI gitt tilskudd til tiltak som bidrar til at barn og unge får medvirke i utformingen eller gjennomføringen av formidlingsopplegg på etablerte arenaer for film og dataspill. Målet med ordningen er at barn og unge blir reflekterte og kritiske brukere av levende bilder.

Norsk filminstitutt tildelte totalt 51,2 mill. kroner i tilskudd til filmformidling i 2021. Om lag 23 mill. kroner ble tildelt til arrangementer, hvorav støtte til filmfestivaler utgjorde 20,6 mill. kroner. Tilskuddene til filmfestivaler sikrer en solid bredde i filmfestivalene i Norge, med tanke på geografisk spredning, tematisk mangfold og sjanger. 10,1 mill. kroner ble tildelt som tilskudd til cinematek- og filmklubbvirksomhet, mens hhv. 5,2 og 2,7 mill. kroner ble gitt til distribusjon- og kompetansehevede tiltak. Tilskudd til cinematek- og filmklubbvirksomhet bidrar til formidling

av filmkulturen lokalt og til å sikre formidling av filmhistorie. Tilskudd til distribusjon bidrar til å styrke bredden i utvalget av utenlandsk film i Norge. Formidlingstiltak til dataspill utgjorde 1,2 mill. kroner i 2021.

En desentralisert kinostruktur er en av bærebjelkene i formidlingen av film i Norge. NFI bidrar til dette gjennom tilskudd til kinoteknisk rådgivning og aktiviteter for kinobransjen som filmtreff og kompetansehevede kurs for bransjen, i tillegg til å bidra med tilskudd til lokale kinotiltak i hele landet. Kultur- og likestillingsdepartementets tilskudd til Bygdekinoen utgjør et betydelig bidrag til den desentraliserte kinostrukturen. Bygdekinoen har visninger i om lag 140 kommuner. Kultur- og likestillingsdepartementet har tidligere varslet at en strategi for kino- og filmformidling skulle legges frem i 2021. Arbeidet med strategien ble utsatt som følge av covid-19-pandemien, men er planlagt gjennomført i 2023, jf. omtale under mål og strategier for 2023.

Norsk filminstitutt arbeider for å gjøre norsk film og dataspill synlig og tilgjengelig, uavhengig av visningsplattform. Norsk film er i stor grad tilgjengelig på digitale plattformer. Kinofilmer med og uten forhåndstilskudd er også godt representert på filmleietjenester i det norske markedet, mens tilgjengeligheten synker betraktelig på strømmetjenestene. I 2021 ble 88 filmer og 9 dataspill tilgjengelige i norske bibliotek gjennom innkjøpsordningene.

Publikumsopplutning

Publikumsopplutning vurderes på bakgrunn av norske filmer og seriers markedsandel på kino, tv og strømmetjenester. Oppslutningen om norske filmer på kino ble i 2021 også preget av covid-19-pandemien. Totalt ble kinobesøket for norske filmer 1,7 millioner i 2021. Dette er på nivå med 2020, men langt lavere enn før pandemien. Tre av de fem mest sette filmene på kino i 2021 var norske, og norskandelen var 30 pst. Andelen utgjør den nest høyeste norskandelen noensinne, men er allikevel noe lavere enn i 2020.

Med begrenset tilgang til kinotilbudet har publikum i stedet sett filmer og serier på andre plattformer. NFIs undersøkelser i forbindelse med årsrapporten for 2021 viser at strømmetjenestene har størst betydning for befolkningens film- og seriekonsum og at denne trenden har forsterket seg fra 2020 til 2021. Undersøkelsen viser også at 67 pst. av befolkningen sier de har sett norsk spillefilm, 68 pst. har sett norsk drama og 64 pst. har sett norsk dokumentar i løpet av det siste året, uavhengig av visningsplattform.

Bruken av Filmbib har som forventet stabilisert seg med gode påsynstall per måned etter et rekordår i 2020.

Norsk filminstitutt har tilskuddsordninger som stimulerer til å lage filmer med stort publikumspotensial, slik som tilskudd etter markedsvurdering og etterhåndstilskudd. Filminstituttet tildelte 99 mill. kroner etter markedsvurdering i 2021. Filmer som produseres med tilskudd fra markedsordningen, oppnår under normale forhold et høyt besøkstall. Dette tyder på at ordningen fungerer i tråd med formålet. Etterhåndstilskudd stimulerer blant annet til oppnåelse av målet om solid publikumsopplutning. Norsk filminstitutt tildelte totalt 115 mill. kroner i etterhåndstilskudd i 2021. Tilskudd til lansering bidrar til at filmene når ut til publikum og realiserer sitt publikumspotensial i Norge og i utlandet. I 2021 ble 41 mill. kroner tildelt i lanseringstilskudd til spillefilm, dokumentar og dataspill i Norge, hvorav 34 mill. kroner til spillefilm.

En profesjonell bransje med sunn økonomi

Norsk filminstitutt skal legge til rette for at den audiovisuelle bransjen har økonomi til å drive på en god måte. Filmfondet er det viktigste virkemiddelet Norsk filminstitutt har for å påvirke økonomien i den audiovisuelle bransjen. Gjennom tilskudd fra fondet bidrar NFI til kontinuitet i fagmiljøene og risikoreduksjon i de mest økonomisk kritiske fasene av audiovisuelle produksjoner. Særlig

rammetilskuddene til produksjonsforetak og etterhåndstilskudd bidrar til profesjonalitet i filmbransjen. I tråd med regjeringens dataspillstrategi *Spillerom* har NFI valgt å spisse tildelingen av tilskudd til utvikling av dataspill. Dette har bidratt til økt profesjonalisering av dataspillbransjen.

De fleste norske filmene som ble rammet av nedstengning av kinoer, ble lansert digitalt kort tid etterpå. Det var gode salgstall på strømmetjenester, men det erstatter ikke inntektene som et ordinært kinosalg ville gitt.

Norsk filminstitutt skal bidra slik at den audiovisuelle bransjen har kompetanse til å drive på en profesjonell måte. Norsk filminstitutts internasjonale arbeid og samproduksjonstilskudd bidrar også til kompetanseheving, og insentivordningen for film- og serieproduksjon styrker kompetanse og erfaring hos norske filmarbeidere gjennom samarbeid med utenlandske aktører.

Norsk filminstitutt bidrar også til kompetanse i og om bransjene gjennom kunnskap og statistikk om utviklingen innen økonomi, marked og publikum.

Den nasjonale filmkommisjonen skal fungere som bindeledd mellom norsk og internasjonal filmbransje gjennom å promotere Norge som innspillingsland og bidra til å realisere målet om en profesjonell bransje med sunn økonomi.

Med bakgrunn i resultatene som er omtalt ovenfor, mener departementet at målene i 2021 i all hovedsak ble tilfredsstillende ivaretatt.

Kap. 3334 Film- og dataspillformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Ymse inntekter	6 448	6 251	6 439
02	Inntekter ved oppdrag	3 528	7 196	7 412
	Sum kap. 3334	9 976	13 447	13 851

Post 01 Ymse inntekter

Posten gjelder inntekter fra Cinemateket i Oslo, samt inntekter knyttet til mediedesken i EUs program for kulturell og audiovisuell sektor, Kreativt Europa. I tillegg omfatter posten inntekter fra

egenandeler for kurs og diverse andre inntekter ved Norsk filminstitutt.

Post 02 Inntekter ved oppdrag

Posten gjelder inntekter fra oppdragsvirksomhet ved Norsk filminstitutt, jf. kap. 334, post 21.

Kap. 335 Medieformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Driftsutgifter	56 218	58 342	59 277
21	Spesielle driftsutgifter	1 656	2 146	2 956
70	Kompensasjon til kommersiell allmennkringkasting	62 957	135 000	135 000
71	Mediestøtte	430 935	451 075	461 985
73	Medietiltak	24 109	26 600	22 530
74	Tilskudd til lokale lyd- og bildemedier, <i>kan overføres</i>	20 490	21 600	22 240
79	Norsk rikskringkasting AS – NRK	6 262 986	6 721 680	6 819 970
	Sum kap. 335	6 859 351	7 416 443	7 523 958

Innledning

Kapitlet omfatter driftstilskudd til den statlige virksomheten Medietilsynet. Kapitlet omfatter også tilskudd til NRK, kompensasjon til kommersiell allmennkringkasting, produksjonstilskudd til nyhets- og aktualitetsmedier, tilskudd til innovasjon og utvikling, tilskudd til lokale lyd- og bildemedier, tilskudd til medieforskning og tilskudd til samiske aviser.

Mål og strategier for 2023

Gjennom å legge til rette for ytringsfrihet, pressefrihet, tilgjengelighet, nyhetsproduksjon over hele landet og en bredt anlagt offentlig samtale i det digitale mediesamfunnet, skal bevilgningene understøtte mediernes demokratiske funksjon. Regjeringen vil utforme innovasjons- og pressestøtten på en måte som sikrer god utvikling i lokalmediene, samtidig som de større riks- og regionmediene i størst mulig grad blir ivaretatt. Regjeringen vil videre arbeide for at de globale medie- og teknologiaktørene viser åpenhet om bruk av data og betaler skatter og avgifter i landene de opererer i.

Bevilgningene til medieformål skal legge til rette for

- at alle grupper i samfunnet har et godt medietilbud
- ytringsfrihet, pressefrihet og informasjonsfrihet
- et mangfold av redaktørstyrte medier, som bidrar til god nyhetsproduksjon og meningsutveksling over hele landet

- lokale medier i hele landet og å unngå geografiske blindsoner
- innovasjon, utvikling og nyskaping i mediebransjen, og samtidig opprettholde den frie pressens tradisjoner og grunnverdier i en ny tid
- samfunns viktig og undersøkende journalistikk og å unngå tematiske blindsoner
- å styrke den kritiske medieforståelsen i befolkningen, særlig blant sårbare grupper
- å sikre NRKs rolle som en bred allmennkringkaster med sterk tilstedeværelse i hele landet og å sikre en kommersiell allmennkringkasting med hovedkontor utenfor Oslo
- å styrke norsk språk, de samiske språkene og norsk tegnspråk som grunnleggende kulturbærere

Gjennomføring av endringsdirektivet til direktivet om audiovisuelle medietjenester (Direktiv (EU) 2018/1808)

Endringsdirektivet til direktivet om audiovisuelle medietjenester (Direktiv (EU) 2018/1808) ble vedtatt i november 2018. Direktivet endrer direktivet om audiovisuelle medietjenester (2010/13/EU) (AMT-direktivet). AMT-direktivet er gjennomført i norsk rett, i hovedsak i kringkastingsloven og kringkastingforskriften. Endringsdirektivet inneholder en rekke endringer i AMT-direktivet. De viktigste endringene er bl.a. en utvidelse av virkeområdet til å omfatte videodelingsplattformer, skjerpede krav til universell utforming av programmer, krav om at tilbydere av audiovisuelle

bestillingstjenester har minst 30 pst. europeisk programinnhold i sine kataloger og økt fleksibilitet for visning av reklame i fjernsyn. Endringsdirektivet gir også et handlingsrom til å stille krav om at tilbydere av audiovisuelle medietjenester bidrar til produksjon av europeiske verk, jf. omtale under kap. 334, Mål og strategier for 2023.

Departementet sendte på høring et forslag til gjennomføring av endringsdirektivet til AMT-direktivet og enkelte andre endringer i kringkastingsloven og kringkastingsforskriften i september 2022.

Regjeringen foreslår i dette høringsnotatet også en utvidelse av kringkastingsforskriftens liste over begivenheter av vesentlig samfunnsmessig betydning til å omfatte fotball-VM og -EM for kvinner og håndball-EM og -VM for menn.

Lokalradio på FM

I november 2021 ble konsesjonene for lokalradioaktører som sender på FM forlenget fra 1. januar 2022 til 31. desember 2026. Dette sikret at de aller fleste lokalradioene kunne fortsette akkurat som før. Regjeringen vil i 2025 utlyse ny konsesjonsrunde, som gir lokalradioene mulighet til å sende på FM-nettet fram til 2031.

Nye fireårige styringssignaler for den direkte mediestøtten

Regjeringen skal, i tråd med § 3 i mediestøtteloven, foreslå faste, langsiktige økonomiske rammer for de direkte tilskuddsordningene for mediestøtte gjennom fireårige styringssignaler. Forslag til styringssignal skal legges fram for Stortinget i budsjettproposisjonen året etter stortingsvalg. Regjeringens mål er å legge til rette for at alle grupper i samfunnet har et godt medietilbud og å sikre sterke norske medier. Regjeringen vil sikre en god utvikling i lokalmediene, samtidig som de større riks- og regionmediene blir ivaretatt i størst mulig grad. Departementet viser til meldingsdelen i Del III, kap. 12 Mediepolitisk styringssignal 2023–2026 og kommersiell allmennkringkasting, for vurderinger av behov for endringer i de ulike ordningene, samt vurderinger av bevilgningsnivået for de direkte mediestøtteordningene. Forslaget til bevilgning til de direkte mediestøtteordningene framkommer av post 71 og post 74.

Nye fireårige styringssignaler for NRK

For å sikre befolkningen et best mulig medietilbud vil regjeringen sikre NRKs rolle som en bred

allmennkringkaster med sterk tilstedeværelse i hele landet. I henhold til mediestøtteloven skal regjeringen legge fram forslag til fireårige økonomiske styringssignaler for tilskuddet til NRK i budsjettproposisjonen året etter stortingsvalg. Regjeringen ønsker en forutsigbar styring og finansiering av NRK, og de fireårige økonomiske styringssignalene birar til en slik stabilitet. Departementet viser til Del III, kap. 12 for vurderinger av behovet for endringer i allmennkringkastingsoppdraget, hvordan NRKs tilbud påvirker kommersielle medier og det totale medietilbudet til publikum.

En sterk offentlig allmennkringkaster finansiert over statsbudsjettet forutsetter en grundig vurdering av hvordan disse midlene best nyttes. Som et ledd i dette arbeidet la Kultur- og likestillingsdepartementet ut NRK-plakaten på åpen høring i 2021. NRK-plakaten beskriver NRKs allmennkringkastingsoppdrag. Departementet mottok en rekke høringsinnspill. Departementet viser til meldingsdelen i Del III kap. 12, for vurderinger av behovet for endringer i NRKs allmennkringkastingsoppdrag.

Kunngjøring av ny avtale om kommersiell allmennkringkasting på TV

Høsten 2018 inngikk staten en avtale med TV 2 om kommersiell allmennkringkasting fra 2019 og ut 2023. Avtalen innebærer at TV 2 kan motta inntil 135 mill. kroner i året i perioden. Kompensasjonen skal bidra til å opprettholde mediemangfoldet, sikre en reell konkurrent til NRK og sikre produksjon av riksdekkende nyhetssendinger utenfor Oslo, jf. Innst. 235 S (2016–2017) og Meld. St. 14 (2016–2017) *Kommersiell allmennkringkasting*. Regjeringen vil kunngjøre en ny avtale om kommersiell allmennkringkasting som vil gjelde etter avtalen med TV 2 utløper i 2023. Kultur- og likestillingsdepartementet viser til meldingsdelen om mediestøtte i Del III, kap. 12 for videre omtale av utlysning av ny avtale og hovedtrekkene i ny kunngjøring.

Utvikling av DigiUng-programmet

Barn og unge trenger og etterspør kvalitetssikret informasjon, råd, veiledning og hjelp via digitale flater. De ønsker tjenester som er tilgjengelige her og nå, på deres premisser. Regjeringen har besluttet at ung.no skal være statens primære tverrsektorielle kanal for digital informasjon, dialog og digitale tjenester til barn og unge på tvers av tjenestenivåer gjennom realisering av DigiUng-programmet. Helse- og omsorgsdepartementet og Barne- og

familiedepartementet vil i samarbeid med Kunnskapsdepartementet, Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Kommunal- og distriktsdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet og Kultur- og likestillingsdepartementet utvikle DigiUng videre, og utarbeide felles styringssignaler til relevante virksomheter om deltakelse i DigiUng. For Kultur- og likestillingsdepartementet gjelder dette Medietilsynet. Det vises også til omtale i Barne- og familiedepartementets proposisjon, Programkategori 11.10 Familie- og oppvekst og Helse- og omsorgsdepartementets proposisjon, kap. 762, post 21.

Budsjettforslag 2023

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen skal dekke lønns- og driftsutgifter for Medietilsynet samt mindre utredningsoppgaver på medieområdet.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Bevilgningen på posten skal dekke utgifter ved oppdrag som Medietilsynet utfører på vegne av andre.

Bevilgningen kan bare nyttes i samme omfang som det kan skaffes oppdragsinntekter. Posten kan overskrides med inntil samme beløp som Medietilsynet får i merinntekter på kap. 3335, post 02, jf. forslag til vedtak II. Bevilgningen er foreslått økt med 0,8 mill. kroner mot en tilsvarende økning av kap. 3335, post 02, knyttet til økte inntekter og utgifter til EU-prosjekter.

Post 70 Kompensasjon til kommersiell allmennkringkasting

Bevilgningen på posten skal dekke kompensasjon til kommersiell allmennkringkasting i henhold til kunngjøring av avtale om allmennkringkasting 23. juni 2017. Departementet inngikk avtale om kommersiell allmennkringkasting med TV 2 26. september 2018. Avtalen trådte i kraft 1. januar 2019 og varer til 31. desember 2023. Kompensasjonen skal bidra til å opprettholde mediemangfoldet, sikre en reell konkurrent til NRK og sikre produksjon av riksdekkende nyhetssendinger utenfor Oslo, jf. Innst. 235 S (2016–2017) og Meld. St. 14 (2016–2017) *Kommersiell allmennkringkasting*.

Budsjettforslaget på posten er basert på at statens økonomiske forpliktelser kan beløpe seg på inntil 135 mill. kroner i 2023, i henhold til avtalen.

Post 71 Mediestøtte

Bevilgningen på posten omfatter produksjonstilskudd til nyhets- og aktualitetsmedier, innovasjons- og utviklingstilskudd til nyhets- og aktualitetsmedier og tilskudd til samiske aviser. Distribusjonstilskudd til avisene i Finnmark er foreslått avvirket. jf. omtale i meldingsdelen i Del III, kap. 12.

Ifølge mediestøtteleven skal den økonomiske rammen for mediestøtten fastsettes for fire år av gangen, og regjeringen skal legge fram forslag til fireårige økonomiske styringssignaler året etter stortingsvalg. Forslag til bevilgning for 2023 til de ulike tilskuddsordningene framkommer av tabell 4.17 under. Kultur- og likestillingsdepartementet foreslår videre at den direkte mediestøtten i perioden 2024 til 2026 årlig justeres for pris- og lønnsvekst, jf. forslag til vedtak VI.

Tabell 4.17 Fordeling av bevilgningen på post 71

Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
Produksjonstilskudd	369 792	388 700	400 155
Innovasjon og utvikling	20 898	20 900	21 520
Tilskudd til samiske aviser	37 922	39 155	40 310
Distribusjonstilskudd til avisene i Finnmark	2 321	2 320	
Sum	430 933	451 075	461 985

Nedenfor følger en presentasjon av hovedelementene i tilskuddsordningene som er finansiert av bevilgningene på posten.

Produksjonstilskudd til nyhets- og aktualitetsmedier
Produksjonstilskudd til nyhets- og aktualitetsmedier skal bidra til et mangfold av nyhets- og aktualitetsmedier over hele landet og kan gis til nyhets- og aktualitetsmedier på alle publiseringsplattformer, med unntak av kringkasting og lokalkringkasting. Produksjonstilskuddet forvaltes av Medietilsynet og fordeles i henhold til gjeldende forskrift. Kultur- og likestillingsdepartementet sendte våren 2022 forslag til endringer i produksjonstilskuddet på høring, jf. omtale i Del III, kap. 12. For en presentasjon av hovedelementene i tilskuddsordningen vises det til Prop. 1 S (2021–2022) Kulturdepartementet.

Innovasjon og utvikling

I tråd med Stortingets behandling av Innst. S 400 (2017–2018), jf. Prop. 85 S (2017–2018), ble det i statsbudsjettet for 2018 vedtatt å opprette en tilskuddsordning for innovasjon og utvikling. Ordningen forvaltes av Medietilsynet etter forskrift som trådte i kraft 1. juli 2018. For en presentasjon av hovedelementene i tilskuddsordningen vises det til Prop. 1 S (2021–2022) Kulturdepartementet.

Tilskudd til samiske aviser

Bevilgningen omfatter tilskudd til samiske aviser og er regulert i forskrift. Tilskuddsordningen forvaltes av Medietilsynet. For en presentasjon av hovedelementene i tilskuddsordningen vises det til Prop. 1 S (2021–2022) Kulturdepartementet.

Distribusjonstilskudd til aviser i Finnmark

Distribusjonstilskuddet til aviser i Finnmark foreslås avvirket fra og med 2023, jf. omtale i Del III, kap. 12.

Post 73 Medietiltak

Bevilgningen på posten skal dekke tilskudd til ulike tiltak på mediefeltet, herunder tilskudd til medieforskning og etterutdanning som skal bidra til økt kunnskap om mediens betydning for samfunnsutviklingen m.m.

Av bevilgningen på posten foreslås 8,9 mill. kroner fordelt til Norges forskningsråd. KULMEDIA (2014–2018) har vært et handlingsrettet forskningsprogram under Forskningsrådet med hovedmål om å bedre kunnskapsgrunnlaget for utforming av kultur- og mediepolitikk. Det er

besluttet å videreføre tilskuddet til forskning på kultur- og mediefeltet i en ny femårsperiode fra 2019, under navnet VELKULSAM.

Bevilgningen på posten er redusert med 2,4 mill. kroner knyttet til tilskudd til Statistisk sentralbyrå (SSB) og Norsk Mediebarometer. Midlene skal fra 2023 inngå i SSBs grunnfinansiering og er derfor overført til kap. 1620 Statistisk sentralbyrå, post 01 Driftsutgifter på Finansdepartementets budsjett.

Innenfor rammen av bevilgningen på posten foreslås 4,2 mill. kroner fordelt til Rådet for anvendt medieforskning. Midlene til anvendt medieforskning blir fordelt av Medietilsynet på grunnlag av en innstilling fra Fagutvalget for medieforskning (tidligere Rådet for anvendt medieforskning).

For 2023 har Fagutvalget for medieforskning følgende mandat:

- Innstille til Medietilsynet om fordeling av midler til forskning og utviklingsarbeid på mediefeltet, særlig relatert til mediemangfold og kritisk medieforståelse, samt problemstillinger relatert til dataspill (jf. handlingsplanen mot spilleproblemer). Aktuelle prosjekter skal ha en teoretisk forankring og en klar praktisk nytteverdi.
- Være en premissleverandør for Kultur- og likestillingsdepartementet og legge til rette for forskning og utviklingsarbeid som departementet har behov for.
- Medvirke til at resultatene blir gjort lett tilgjengelige.

Kultur- og likestillingsdepartementet mener det er hensiktsmessig å samle mest mulig av oppdrag om innhenting og utarbeiding av mediestatistikk og -analyse hos én aktør. Medietilsynet er statens forvaltningsorgan på feltet og har denne oppgaven allerede. Tilskuddet til Medienorge foreslås på denne bakgrunn avvirket.

Bevilgningen foreslås for øvrig fordelt som tilskudd til ulike medietiltak. Forslag til fordeling av tilskudd til enkelttiltak framgår av vedlegg 2. Nedenfor følger en presentasjon av hovedelementene i tilskudd til medietiltak.

Mål og målgruppe

Tilskuddene på posten bidrar til å oppnå mediepolitiske mål som innovasjon, utvikling og nyskaping i mediebransjen, samt å legge til rette for ytringsfrihet, tilgjengelighet og nyhetsproduksjon over hele landet. Regjeringen vil sikre sterke norske medier og bidra til å stimulere kvalitetsjournalis-

tikken, som igjen kan øke kvaliteten på medietilbudet til innbyggerne.

Kriterier for måloppnåelse

Tilskuddsmottakerne på posten sender årlige søknader om tilskudd til ulike medietiltak til Medietilsynet, som forvalter de øremerkede tilskuddene på posten på vegne av Kultur- og likestillingsdepartementet. Tilskuddene som gis over posten er tiltak på mediefeltet som ikke faller inn under andre tilskuddsordninger.

Oppfølging og kontroll

Tilskuddsmottakerne på posten sender årsrapport til Medietilsynet eller Kultur- og likestillingsdepartementet med rapportering på bruk av tilskuddet.

Post 74 Tilskudd til lokale lyd- og bildemedier, kan overføres

Bevilgningen på posten omfatter tilskudd til lokal-kringkastingsformål og digitaliseringstiltak i lokalradiosektoren. Ordningen forvaltes av Medietilsynet i henhold til forskrift om tilskudd til lokale lyd- og bildemedier. For en presentasjon av hovedelementene i tilskuddsordningen vises det til Prop. 1 S (2021–2022) Kulturdepartementet.

Post 79 Norsk rikskringkasting – NRK

Kringkastingsavgiften ble avvirket 1. januar 2020 og fra og med budsjettåret 2020 finansieres NRK over statsbudsjettet.

Som følge av at kringkastingsavgiften ble avvirket 1. januar 2020, er virksomheten ved NRKs lisensavdeling i Mo i Rana lagt ned. NRK hadde fortsatt kostnader til drift og avvikling av lisensavdelingen i en treårsperiode, anslått til 66 mill. kroner. Kompensasjon for disse kostnadene ble innarbeidet i rammetilskuddet for 2020, og ble videreført i 2021 og 2022. I forslaget til driftstilskudd for 2023 er det tatt hensyn til at denne kompensasjonen ikke skal videreføres.

Samlet foreslås en bevilgning til Norsk rikskringkasting AS (NRK) på 6 820 mill. kroner i 2023. Bevilgningen skal dekke driften av NRK, samt utgifter til utgående merverdiavgift etter lav sats. Merverdiavgift etter lav sats av det statlige driftstilskuddet til NRKs kringkastingsvirksomhet i 2023 vil utgjøre om lag 732 mill. kroner. Kultur- og likestillingsdepartementet foreslår videre at

den økonomiske rammen til NRK i perioden 2024 til 2026 årlig justeres for pris- og lønnsvekst, jf. forslag til vedtak VI.

Bevilgningen forvaltes av Medietilsynet, som forestår utbetalingene av de statlige overføringene til NRK.

Departementet viser til Del III Kap 12 for drøfting av nivået på tilskuddet til NRK og behovet for endringer i allmennkringkastingsoppdraget. Bevilgningsforslaget på posten for 2023 er basert på en videreføring av tilskuddet for 2022, med en redusert justering for pris- og lønnsvekst.

For en presentasjon av hovedelementene i tilskuddsordningen vises det til Prop. 1 S (2021–2022) Kulturdepartementet.

Rapport 2021

Samtidig som de tradisjonelle forretningsmodellene til avisene, radio- og TV-virksomhetene er satt under press, er det norske medielandskapet fortsatt preget av stort mangfold og stabilitet. Samlet sett vurderer departementet at målene for bevilgningene til mediesektoren er tilfredsstillende innfridd, jf. rapport nedenfor.

Mangfold av nyhets- og aktualitetsmedier

Ett av målene for bevilgningene under kapitlet i 2021 var å legge til rette for god nyhetsproduksjon over hele landet og en bredt anlagt offentlig samtale i det digitale mediesamfunnet. I internasjonal sammenheng ligger antall aviser og utgiversteder i Norge stabilt på et svært høyt nivå. Produksjonstilskuddet til nyhets- og aktualitetsmedier har særlig bidratt til et stabilt høyt antall små lokalaviser. Ved utgangen av 2021 ble det gitt ut 241 aviser på 175 ulike steder i Norge.

Medietilsynet gjennomfører årlige undersøkelser av den økonomiske situasjonen i norsk presse og kringkasting. Som i 2020 hadde norsk avisbransje god lønnsomhet i 2021. Det samlede driftsresultatet var på 865 mill. kroner i fjor, en økning fra 679 mill. kroner i 2020. I 2021 var avisenes driftsinntekter på 12,2 mrd. kroner, mot 11,3 mrd. kroner i 2020. Avisenes annonseinntekter økte med 578 mill. kroner, eller vel 15 pst., fra 2020. Noe av økningen er innhenting av inntekter som gikk tapt som en konsekvens av covid-19-pandemien. Samtidig økte brukerinntektene med 341 mill. kroner. Inntektsfallet avisene har opplevd de seneste årene har bremsset kraftig opp, og i 2021 økte inntektene for første gang siden 2011.

Ett av målene for bevilgningene på medieområdet i 2021 var å legge til rette for lokale medier i hele landet og å unngå geografiske hvite flekker, ved å sørge for omfordeling av produksjonstilskuddet til små, lokale aviser. Medietilsynet opplyser at 148 aviser mottok produksjonstilskudd på til sammen 369,6 mill. kroner i 2021, mens 366,5 mill. kroner ble fordelt på 152 aviser i 2020.

I 2021 mottok Medietilsynet 395 søknader på til sammen 61,4 mill. kroner til tilskuddsordningen for lokale lyd- og bildemedier. Medietilsynet fordelte 21 mill. kroner på 88 tilskuddsmottakere. Om lag halvparten av midlene gikk til å digitalisere lokalradio. Nær 6 mill. kroner gikk til 23 prosjekter for å bygge ut lokale digitale nett.

Endringer i lov om film og videogram og bildeprogramloven

I Prop. 31 L (2021–2022) foreslo Kultur- og likestillingsdepartementet å oppheve bestemmelsene i lov om film og videogram kap. IV som pålegger aktører som omsetter videogram i næring å registrere og merke videogram og betale gebyr for registreringen. Bakgrunnen for forslaget er at beskyttelsesformålet som begrunnet ordningen med videogramregisteret i dag er ivarettatt av bildeprogramloven. Stortinget vedtok 22. desember 2021 å fjerne plikten i film- og videogramloven som påla aktørene som omsetter videogram i næring, å registrere og merke videogram og betale gebyr for dette.

Medieskadelighetsutvalgets NOU 2021: 3 *Barneliv foran, bak og i skjermen* ble avgitt til departementet 15. mars 2021. Utvalget foreslo bl.a. å oppheve den statlige forhåndskontrollen og aldersklassifiseringen av kinofilm (kinofilmkontrollen). Dette innebærer at kinofilm reguleres som de øvrige formene for tilgjengeliggjøring – dvs. fjernsyn, audiovisuelle bestillingstjenester og videogram. Utvalget foreslo også å avvikle Barneombudets formelle klagerett over aldersgrensevedtak i Medietilsynet. Med bakgrunn i dette foreslo regjeringen i Prop. 79 L (2021–2022) å avvikle den statlige kinofilmkontrollen og Barneombudets formelle klagerett over aldersgrensevedtak i Medietilsynet. Stortinget vedtok lovendringen 8. juni 2022.

Innovasjon, utvikling og nyskaping

I 2021 var ett av målene for bevilgningene på medieområdet at det skal legges til rette for innovasjon, utvikling og nyskaping i mediebransjen. Målet med innovasjonstilskuddet er å fremme

mediemangfold og en opplyst offentlig samtale gjennom å stimulere til redaksjonell, innholdsrettet innovasjon og utvikling i nyhets- og aktualitetsmedier. I 2020 ga Kultur- og likestillingsdepartementet Medietilsynet i oppdrag å prioritere tjenester rettet mot personer med funksjonsnedsettelse og prosjekter rettet mot særlige grupper som innvandrere og språklige minoriteter ved tildeling av innovasjon- og utviklingstilskudd. Prioriteringen ble videreført i 2021 og det ble tildelt om lag 3 mill. kroner til slike prosjekter. I 2021 fordelte Medietilsynet om lag 21 mill. kroner på 53 prosjekter innenfor denne tilskuddsordningen. Over 40 pst. av midlene gikk i 2021 til små, lokale nyhets- og aktualitetsmedier.

Kommersiell allmennkringkasting

Høsten 2018 inngikk Kultur- og likestillingsdepartementet en femårig avtale med TV 2 om å levere kommersielle allmennkringkastingstjenester på TV fra 1. januar 2019 til 31. desember 2023. Medietilsynet vurderer hvert år om TV 2 overholder sine forpliktelser i avtalen. Medietilsynets tilsyn med TV 2 i 2021 viser at TV 2 oppfylte de aller fleste kravene innenfor selve allmennkringkastingsoppdraget. Medietilsynets gjennomgang viser imidlertid at TV 2 i 2021 verken oppfylte kravet om at nyhetsredaktøren skal ha sitt arbeidssted ved den sentrale nyhetsredaksjonen i Bergen for den delen av stillingen som er knyttet til allmennkringkastingsoppdraget, eller kravet om at majoriteten av både større og mindre avgjørelser knyttet til nyhetene ble tatt ved den sentrale nyhetsredaksjonen i Bergen.

Ved brudd på krav i avtalen skal Medietilsynet redusere kompensasjonen TV 2 mottar, men Medietilsynet vurderer at bruddene på lokaliseringkravene skyldes hindringer som ligger utenfor TV 2s kontroll, på grunn av smittevernstiltak knyttet til covid-19-pandemien. Medietilsynet vil derfor ikke følge opp disse bruddene.

I allmennkringkastingsrapporten for 2021 viser Medietilsynet til at pandemiåret 2020 økte interessen for nyhetsinnhold i Norge, og synliggjorde hvor viktig informasjonsformidling og kritisk journalistikk er. 2021 ble også et år med stort behov og høy interesse for nyhetsinnhold.

I henhold til avtalen kan TV 2 få utbetalt maksimalt 135 mill. kroner i kompensasjon for kostnader knyttet til kommersiell allmennkringkasting. I 2021 fikk TV 2 utbetalt 62,96 mill. kroner, som følge av at selskapet hadde lavere nettokostnader knyttet til allmennkringkastingsoppdraget i 2020. Medietilsynet viser til at regnskapsresultatet til-

sier at TV 2 skal få full kompensasjon på 135 mill. kroner for 2021 for å ha levert allmennkringkastingsoppdraget.

Forskning på medieområdet

Tilgangen til informasjon har aldri vært større. Dette stiller økte krav til befolkningens mediekompetanse og kritisk medieforståelse er et av de viktigste arbeidsområdene for Medietilsynet. Kritisk medieforståelse handler om den kompetansen mediebrukerne må ha for å kunne orientere seg i medielandskapet på en aktiv og trygg måte, og ta informerte valg knyttet til medieinnholdet de bruker eller produserer. Medietilsynet arbeider med å hente inn og systematisere fakta og innsikt på feltet, og utvikler råd og verktøy rettet mot ulike grupper i befolkningen.

For å sikre et faktabasert grunnlag for utformingen av mediepolitikken og de regulatoriske virkemidlene på mediefeltet er det nødvendig å følge utviklingen i det norske mediemangfoldet jevnlig og systematisk over tid. Medietilsynet utvikler et mediemangfoldsregnskap som gjennom fastsatte indikatorer hvert år skal gi informasjon om tilstanden og utviklingen i mediemangfoldet i Norge i et avsender-, innholds- og bruksperspektiv.

Gjennom bevilgninger til Norges forskningsråd bidrar Kultur- og likestillingsdepartementet til finansiering av langsiktig forskning av høy kvalitet og styrking av relevante forskningsmiljøer.

Fagutvalget for medieforskning (tidligere Rådet for anvendt medieforskning) fordelte 3,98 mill. kroner til 11 forskningsprosjekter og åtte mastergradstipender i 2021. I tillegg ble det i 2021 øremerket 250 000 kroner til forskning på dataspill gjennom regjeringens handlingsplan mot spilleproblemer. Norsk mediebarometer, SSBs årlige undersøkelse om massemediebruk, ble tildelt 2,3 mill. kroner. Institutt for Journalistikk (IJ) mottok 5,6 mill. kroner til etterutdanning i mediebransjen. Landslaget for lokalaviser fikk 0,7 mill. kroner i kurstilskudd.

Norsk rikskringkasting

Norsk rikskringkasting (NRK) var finansiert ved en apparatbasert kringkastingsavgift fra etableringen i 1933 og fram til 1. januar 2020. Fra og med budsjettåret 2020 finansieres NRK over statsbudsjettet.

Rapport for tilskudd til NRK i 2021

Tabell 4.18 Tall for NRK AS 2017–2022

År	(i mill. kroner)					
	2017	2018	2019	2020	2021	2022 ²
Brutto kostnader allmennkringkasting	5 874	5 930	6 197	5 889	6 001	6 141
Andre inntekter fra allmennkringkastingsoppdrag	-214	-163	-112	-77	-49	-74
Kommersielle inntekter	-86	-98	-96	-71	-77	-65
Utbytte fra datterselskaper	0	0	0	0	0	0
Netto kostnader ved allmennkringkasting	5 570	5 668	5 988	5 742	5 876	6 002
Kringkastingsavgift/tilskudd ¹	5 575	5 684	5 781	5 727	5 879	6 002
Overskudd/underskudd	5	16	-206	-13	0,1	5
Resultat i pst. av brutto kostnader	0,1	0,3	-3,3	-0,2	0	0,1

¹ Inntekter fra kringkastingsavgiften og tilleggsavgifter, inkasso mv. for årene 2015-2019. Kringkastingsavgiften ble avvirket 1. januar 2020 og erstattet med tilskudd over statsbudsjettet.

² Tallene for 2022 er budsjettall utarbeidet av NRK.

Det er samlet sett departementets vurdering at målet med tilskuddet til NRK ble tilfredsstillende innfridd i 2021, jf. rapportering nedenfor.

Nøkkeltall for NRKs inntekter de fem seneste årene framgår av tabell 4.18. Kringkastingsavgiften ble avvirket 1. januar 2020 og 2021 var det

andre året NRK mottok tilskudd over statsbudsjettet.

Samlede driftsinntekter i NRK AS var 6,02 mrd. kroner i 2021 mot 5,89 mrd. kroner i 2020, en økning på 130 mill. kroner. Statstilskuddet i 2021 utgjorde 5,88 mrd. kroner, mot 5,73 mrd. kroner i 2020. Dette tilsvarer en økning på 152 mill. kroner.

Regnskapet for NRK AS viser et overskudd på 5 mill. kroner i 2021, mot et underskudd på 13 mill. kroner i 2020. For konsernet som helhet viser regnskapet for 2021 et overskudd på 140 mill. kroner, mot et underskudd på 24 mill. kroner i 2020. Inkludert i konsernets resultat ligger bl.a. gevinst fra salg av aksjer. Underskuddet i 2020 var drevet av ekstraordinære kostnader knyttet til nytt hovedkontor.

NRK rapporterer hvert år om selskapets driftsøkonomi sett i et femårsperspektiv, med hovedvekt på de to seneste årene i rapport om effektiv drift. I tillegg utarbeider NRK allmennkringkasterregnskap og årsregnskap.

Medietilsynet utarbeider hvert år en rapport om hvordan NRK oppfyller allmennkringkastingsforpliktelsene. Tilsynsresultatet for programåret 2021 viser at NRK i det store og det hele oppfylte samfunnsoppdraget i samsvar med kravene. Allmennkringkastingsregnskapet for 2021 viser at NRK har et bredt nyhets- og aktualitetstilbud. En rekke debattprogrammer og andre faste programmer forklarer nyhetsbildet og setter det inn i en større sammenheng. Under politiske valg stilles det særskilte krav til NRK om å ha en bred og balansert dekning. Medietilsynet vurderer at NRK oppfyller dette kravet bl.a. ved å gjennom valgdekningen bidra til at befolkningen får tilstrekkelig informasjon til å aktivt kunne delta i demokratiske prosesser.

NRK har et selvstendig ansvar for å bidra til det norske mediemangfoldet, både regionalt og nasjonalt. Medietilsynet vurderer at NRK i 2021 oppfylte dette ansvaret, blant annet ved at NRK samarbeider med andre norske medieaktører om deling og samarbeid om kvalitet, kompetanse og kunnskap – samt større tilgang til NRKs arkiv.

Medietilsynet vurderer også at NRK oppfylte kravet om å legge vekt på å tilføre sitt tilbud et element av økt samfunnsverdi sammenlignet med det kommersielle tilbudet.

Av rundt 50 krav i NRKs allmennkringkastingsoppdrag var det kun ett som ikke ble oppfylt: NRK leverte ikke 25 pst. nynorsk på alle plattformer. NRK har i flere år hatt utfordringer med å oppfylle kravet for alle medieplattformene. NRK hadde 29,1 pst. nynorsk på TV, 22,7 pst. på radio

og 18,8 pst. på nett. Kravet til nynorskandel på radio og nett er derfor ikke oppfylt i 2021. Medietilsynet viser til at NRK har satt i gang tiltak for å øke nynorskandelen, men ber NRK om en konkret handlingsplan for å sikre tiltak som resulterer i at kravet kan bli nådd også på radio og nett. Generalforsamlingen i NRK påpekte 20. juni 2022 at det forventes at NRK legger fram en handlingsplan med mål om at kravet kan bli nådd også for radio og nett.

Det framgår av NRKs årsrapport for 2021 at 92 pst. av befolkningen bruker et tilbud fra NRK daglig, mot 89 pst. i 2020. I takt med medieendringene har internett blitt en stadig mer dominerende plattform og NRK.no fortsetter veksten fra 2020. Samtidig har tilliten til redaksjonelle medier, også på nett, holdt seg sterk mens de utenlandske aktørene som sosiale medier stadig taper tillit.

Norske og globale strømmetjenester har intensivert kampen om publikums tid. I 2021 var det flere som strømmet enn som så kringkastet TV i alle segmenter under 50 år. Nå har nesten 6 av 10 husstander tre eller flere abonnementer, mens 1 av 10 husstander har seks eller flere abonnementer. Den tradisjonelle TV-seingen har falt dramatisk for aldersgruppene under 50 år, mens de over 50 år fortsatt ser mye lineær-TV. I 2021 så NRK for første gang en nedgang blant de eldste. Samtidig vokser strømming raskere enn nedgangen i lineær-TV-seing. De globale medieaktørene og sosiale medier opptar stadig mer av unges mediekonsum, og NRK er avhengig av å lykkes med å treffe morgendagens mediebruker med både innhold og form. NRKs viktigste publikumsmål for bruk er at minst 80 pst. i alle segmenter skal bruke et av NRKs tilbud daglig. Målet nås i alle segmenter unntatt barn, tenåringer og blant innvandrere.

Daglig lyttetid i minutter for det totale radiomarkedet falt noe i 2021. Samtidig har podkastlytting økt. NRKs posisjon på lydområdet er sterk. NRK har om lag to tredjedeler av lyttingen på radiokanaler i Norge og er den største norske aktøren på podkast.

Evaluering av NRKs arbeid med effektiv drift

Oslo Economics gjennomførte på oppdrag fra Kultur- og likestillingsdepartementet en evaluering av NRKs arbeid med effektiv drift i 2021. Formålet med evalueringsoppdraget har vært å utarbeide et best mulig kunnskapsgrunnlag for å vurdere om effektiviseringskravet til NRK bør endres i forslag til nye fireårige styringssignaler for 2023–2026. Oslo Economics viser til at funnene i evalueringen tyder på at NRK jobber målrettet for å sikre en

mer effektiv drift, og at NRK i stor grad har fulgt opp anbefalingene fra forrige evaluering. Videre skriver Oslo Economics at flere igangsatte tiltak

for kostnadseffektivisering ikke er ferdig implementert og at man kan forvente konkrete resultater av disse i kommende år.

Kap. 3335 Medieformål

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
02	Inntekter ved oppdrag	2 368	2 297	3 120
70	Gebyr	617		
	Sum kap. 3335	2 985	2 297	3 120

Post 02 Inntekter ved oppdrag

Posten gjelder inntekter fra oppdragsvirksomheten ved Medietilsynet, jf. kap. 335, post 21. Bevilg-

ningen på posten foreslås økt med 0,8 mill. kroner, jf. omtale under kap. 335, post 21.

Kap. 337 Kompensasjons- og vederlagsordninger

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
70	Kompensasjon for kopiering til privat bruk	51 660	53 000	54 600
71	Vederlagsordninger mv., <i>kan overføres</i>	225 689	237 905	260 430
	Sum kap. 337	277 349	290 905	315 030

Innledning

Kapitlet omfatter bevilgninger til en kompensasjonsordning for kopiering av åndsverk til privat bruk og vederlags- og kompensasjonsordninger til opphavere for offentlig bruk av deres åndsverk.

Det er etter åndsverkloven tillatt å kopiere åndsverk til privat bruk. Rettighetshaverne skal etter loven § 26 gis en årlig kompensasjon over statsbudsjettet.

Vederlags- og kompensasjonsordningene skal sikre vederlag og kompensasjon til opphavere for offentlig bruk av deres åndsverk. Forvaltningen ivaretas av organisasjoner for opphavere innen de aktuelle områdene.

Mål og strategier for 2023

Målet med bevilgningene er å sikre at rettighetshavere kompenseres for lovlig kopiering til privat bruk gjennom kompensasjonsordningen for kopi-

ering av åndsverk til privat bruk, og at opphavere får vederlag og kompensasjon for offentlig bruk av sine åndsverk.

Departementet er i gang med å se nærmere på kompensasjonsordningen for kopiering til privat bruk. Det er utført en ekstern juridisk utredning av forskjellige sider av ordningen, og departementet vurderer nå videre oppfølging blant annet i lys av denne utredningen.

Budsjettforslag 2023

Post 70 Kompensasjon

Posten gjelder en kompensasjonsordning for kopiering av åndsverk til privat bruk. Ordningen forvaltes av Norwaco og må ses i sammenheng med kompensasjonsordningen til kollektive formål gjennom Fond for lyd og bilde, kap. 320, post 51.

For en presentasjon av hovedelementene i tilskuddsordningen vises det til Prop. 1 S (2021–2022) Kulturdepartementet.

Post 71 Vederlagsordninger mv., kan overføres

Bevilgningen på posten skal i hovedsak dekke utgifter for vederlagsavtaler staten har inngått.

Bibliotekvederlag

Bibliotekvederlaget er en kulturpolitisk ordning der staten årlig bevilger et kollektivt vederlag for utnyttelse av verk som er utgitt i Norge, og som disponeres for utlån i offentlige bibliotek. Ordningen er regulert i lov 29. mai 1987 nr. 23 om bibliotekvederlag. For 2023 er bibliotekvederlaget budsjettert med 148,8 mill. kroner.

Ordningen skal gi vederlag for publikums bruk av verk i offentlige bibliotek, herunder forsknings- og spesialbibliotek. Vederlaget ytes kollektivt og utbetales til fond forvaltet av opphaverorganisasjonene. Fondsmidlene nyttes til fordel for opphaverne, bl.a. gjennom stipendtildelinger, og til formål som kommer vedkommende gruppe av opphavere til gode.

Vederlaget fastsettes hvert år på bakgrunn av avtale inngått mellom departementet og forhandlingsutvalget for opphaverorganisasjonene. Gjeldende avtale er for perioden 1. januar 2022–2031. desember 2024. Avtalen innebærer at vederlaget justeres hvert år i samsvar med prisvekst og økningen i verkbestanden. Fordelingen av vederlaget på de ulike fondene avtales mellom opphaverorganisasjonene.

Visningsvederlag

Visningsvederlaget er hjemlet i lov om vederlag for visning av billedkunst og kunsthåndverk m.v. (lov 28. mai 1993 nr. 52), og gjelder visning av norsk og samisk visuell kunst i offentlige eller offentlig støttede institusjoners eie.

Avtalen som regulerer vederlagets størrelse ble forhandlet frem mellom kunstnerorganisasjonene; Norske billedkunstnere, Norske Kunsthåndverkere, Forbundet Frie Fotografer og Samiske Kunstneres Forbund og Kultur- og likestillingsdepartementet i 2007. Avtalen løper for ett år om gangen, og fornyes automatisk hvis den ikke blir sagt opp med seks måneders varsel. Vederlaget reguleres årlig ved at det først gis et tillegg på 4,25 pst. og deretter et tillegg lik rammen for lønnsoppgjøret i staten (samlet begrenset oppad til 8,25 pst.).

Vederlaget fordeles til Norske Billedkunstneres Vederlagsfond, Norske Kunsthåndverkernes Vederlagsfond, Norsk Fotografisk Fond og

Samiske Kunstneres og Forfatteres Vederlagsfond og forvaltes av kunstnerorganisasjonene.

Med bakgrunn i dette er visningsvederlaget budsjettert med 98,3 mill. kroner for 2023.

Utstillingshonorar

Det foreslås å videreføre prosjektet med særskilte midler til statlig finansierte visningssteder for utbetaling av honorar til billedkunstnere og kunsthåndverkere i forbindelse med utstillinger. Formålet med ordningen er å sikre at kunstnere får inntekt fra arbeidet med utstillinger og å ansvarliggjøre statlig finansierte visningssteder. Ordningen treffer kunstnere i det visuelle kunstfeltet over hele landet gjennom de 24 museene og kunsthallene som inngår i prosjektet. Det foreslås 6 mill. kroner til ordningen i 2023.

I tillegg skal det ytes utstillingsvederlag når kunstverk lånes ut til utstillinger som staten konkret eller gjennom generell driftsstøtte har gitt tilskudd til. Utstillingsvederlaget er fastsatt på bakgrunn av avtale inngått mellom staten og kunstnerorganisasjonene og ytes som kompensasjon til kunstner for framvisning av billedkunst, kunsthåndverk og fotografisk kunst som er i kunstners eie, samt for at kunstner selv ikke kan disponere verket i utstillingsperioden. Vederlaget reguleres hvert år i tråd med lønnsveksten i staten. I årlige tilskuddsbrev fra departementet til aktuelle institusjoner forutsettes det at den enkelte utstiller dekker utstillingsvederlaget innenfor rammen av statstilskuddet.

Kompensasjon for musikk brukt i seremonier m.m.

Kompensasjonen omfatter nærmere angitt bruk av musikk i religiøse seremonier og seremonier basert på ikke-religiøse livssyn. Kompensasjonen utbetales gjennom TONO. Kompensasjonen fastsettes i løpet av høsten og tar hensyn til pris- og lønnsvekst samme år.

Kompensasjonsordning – framstilling av litteratur i tilgjengelige formater til bruk for personer med funksjonsnedsettelse

Som følge av at Marrakechtraktaten og Marrakechdirektivet om tilgang til litteratur for blinde mv. er gjennomført i ny forskrift til åndsverkloven, har staten sagt opp Lydbokavtalen med virkning fra 31. desember 2022. Lydbokavtalen har regulert rettighetshaveres krav på vederlag for framstilling av lydbøker til bruk for personer med funksjonsnedsettelse som gjør det vanskelig å

lese visuell tekst. Vederlag som etter avtalen er betalt av Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek, Statped og Kristent Arbeid Blant Blinde og svaksynte, bortfaller. Lydbokavtalen erstattes av en ny kompensasjonsordning, jf. § 15 første ledd i FOR-2021-08-26-2608 forskrift til åndsverkloven.

Det foreslås en bevilgning på 4,8 mill. kroner til den nye ordningen. Dette er vel 2 mill. kroner mer enn det som har vært utbetalt i vederlag etter Lydbokavtalen. Midlene i den nye ordningen skal forvaltes av Kopinor. Kompensasjonen skal fordeles til opphavere og er ikke en rettighet på lik linje med andre opphavsrettigheter etter åndsverkloven og er ikke en rettighet som kan overdras ved avtale eller arv.

Rapport 2021

Norwaco utbetalte om lag 52 mill. kroner i kompensasjon for kopiering til privat bruk til Norwacos medlemmer, utenlandske og individuelle rettighetshavere og kringkastingselskap i 2021.

Vederlagsordninger

For 2021 ble det tildelt 6 mill. kroner til utstillingshonorar, fordelt på 24 statlig støttede visningssteder som deltar i pilotprosjektet.

For å sikre opphavere vederlag og kompensasjon for offentlig bruk av åndsverk ble det i 2021 fordelt midler under følgende ordninger:

Tabell 4.19 Utbetalt vederlag for offentlig bruk av åndsverk

Vederlag	(i mill. kroner)	
	2020	2021
Bibliotekvederlag, 17 fond i 28 organisasjoner	129,5	133,3
Visningsvederlag, 4 fond	78,4	84,0
Kompensasjon til TONO for musikk brukt i gudstjenester mv.	2,3	2,4

Kap. 339 Pengespill, lotterier og stiftelser

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Driftsutgifter	85 737	92 329	96 333
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	7 064	6 120	6 282
	Sum kap. 339	92 801	98 449	102 615

Innledning

Bevilgningene under kapitlet bygger opp under regjeringens overordnede mål om en ansvarlig pengespillpolitikk. Dette målet er nærmere omtalt i Del III, kap. 6 En ansvarlig og aktiv pengespillpolitikk. Kapitlet gjelder i sin helhet finansieringen av Lotteri- og stiftelsestilsynets arbeid. Lotteri- og stiftelsestilsynet er statens forvaltningsorgan på pengespill-, lotteri- og stiftelsesområdet.

Mål og strategier for 2023

Målene for bevilgningene til Lotteri- og stiftelsestilsynet er å

- sikre ansvarlige pengespill, forebygge spilleavhengighet og negative sosiale konsekvenser av pengespill- og lotteritilbudet
- legge til rette for at overskudd fra pengespill og lotterier tilfaller helse- og rehabiliteringsformål, samfunnsnyttig og humanitært arbeid, idrett og kultur
- legge til rette for en effektiv og trygg forvaltning av pengestøtte til frivilligheten
- sikre en forsvarlig forvaltning av stiftelser og øke kunnskapen om deres samfunnsmessige betydning
- bidra til at tilsynet er ledende i å bygge og formidle kunnskap og troverdig informasjon om pengespill, stiftelser og støtteordninger for frivilligheten

Ny pengespillov

Ny pengespillov ble vedtatt av Stortinget i mars 2022 og trer i kraft 1. januar 2023. Loven viderefører enerettsmodellen og erstatter de tre gjeldende lovene for pengespill, som er lotteriloven, pengespilloven og totalisatorloven. Ny pengespillov skal forebygge spilleproblemer og andre negative konsekvenser av pengespill og sikre at pengespill gjennomføres på en ansvarlig og trygg måte. Det innføres nye krav om bl.a. risikovurderinger, begrensninger i markedsføring, krav om 18-årsgrense for pengespill og forbud mot pengespill på kreditt. Samtidig tydeliggjøres det at tilbud og markedsføring av pengespill rettet mot Norge uten norsk tillatelse er forbudt og straffbart. Lotteritilsynet gis nye virkemidler, som mulighet til å kreve opplysninger og mulighet til å ilegge forhåndsfastsatt tvangsmulkt og overtredelsesgebyr.

Ny pengespillov åpner for at det i forskrift kan gis utfyllende regler om pengespill. Forslag til ny pengespillforskrift ble sendt på høring i mai 2022, og er ment å erstatte gjeldende forskrifter vedtatt med hjemmel i lotteriloven, pengespilloven og totalisatorloven. Ny pengespillforskrift er den siste byggesteinen i et omfattende regelverksarbeid på pengespillfeltet. Sammen skal den nye loven og forskriften sikre en mer helhetlig ivaretagelse av de overordnede målene for pengespillpolitikken på hele pengespillfeltet.

Budsjettforslag 2023

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen på posten skal dekke lønns- og driftsutgifter for Lotteri- og stiftelsestilsynet. Utgiftene finansieres av avgifter og gebyrer fra lotterier og stiftelser samt overføringer fra Norsk Tipping og Norsk Rikstoto.

Gebyr og årsavgift for stiftelser foreslås justert i tråd med endringen i konsumprisindeksen siden henholdsvis januar 2012 og januar 2016. Det er foreslått at endringen i satsene får virkning fra 1. januar 2023 og bevilgningsforslaget på posten er i tråd med dette økt med 3,6 mill. kroner, mot en tilsvarende økning på kap. 5568, post 71 Årsavgift – stiftelser, jf. omtale under kap. 5568, post 71.

Posten er videre foreslått redusert med 1,2 mill. kroner, som følge av at forvaltningsansvaret for pyramidespill fra 1. januar 2023 skal overføres til Barne- og familiedepartementet og Forbrukertilsynet.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som Lotteri- og stiftelsestilsynet får i

merinntekter på kap. 3339, post 02 og 04 og kap. 5568, post 71, jf. forslag til vedtak II.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som Lotteri- og stiftelsestilsynet får i merinntekter på kap. 3339, post 07, jf. forslag til vedtak II.

Rapport 2021

Målene for bevilgningene til Lotteri- og stiftelsestilsynet er å sikre at pengespill skjer i trygge former under offentlig kontroll og å forebygge negative konsekvenser av pengespill. Videre skal bevilgningene legge til rette for at overskudd fra pengespill går til gode formål, sikre en forsvarlig forvaltning av stiftelser og en forsvarlig forvaltning av ordningene for merverdiavgiftskompensasjon for frivillige organisasjoner og bygging av idrettsanlegg. Samlet sett vurderer departementet at målene for bevilgningene til Lotteri- og stiftelsestilsynet er tilstrekkelig innfridd, jf. rapport nedenfor.

Pengespill og lotterier

Også 2021 var preget av pandemi, smittevernrestriksjoner og hjemmekontor. Koronatiltakene har påvirket både tilbydere og brukere av pengespill. Flere har brukt digitale pengespilltilbud fremfor de tradisjonelle fysiske, som fører til at tilgjengeligheten til pengespill øker. Det kan gi økt forbruk og dermed økt risiko for pengespillproblemer. Lotteritilsynet har i 2021 hatt en informasjonskampanje på Snapchat rettet mot brukergruppen med høyest risiko for å utvikle spilleproblemer.

Videre har Lotteritilsynet i 2021 prioritert bistand til Kultur- og likestillingsdepartementet i forbindelse med ny pengespillov, tilsyn etter hvitvaskingsloven, forvaltningsoppgaver og tilsyn med pengespill som ikke har tillatelse i Norge.

Lotteritilsynet mener det ser ut til at kunnskapen i befolkningen om hvem som har lov til å tilby pengespill i Norge øker. Dette er et tiltak i handlingsplanen mot spilleproblemer. Undersøkelser fra 2021 viser at det er litt flere som kjenner til hvem som har lov til å tilby pengespill i Norge. Tilsynet mener at dette kan være en indikasjon på at tiltakene mot de uregulerte aktørene, f.eks. betalingsformidlingsforbudet og reklameformidlingsforbudet, er i ferd med å få god effekt.

Norske banker og andre som tilbyr betalings-tjenester i Norge har ikke lov til å formidle innsats og utbetaling fra pengespill som ikke har tillatelse i Norge. Dette er et effektivt virkemiddel for å stanse ulovlige pengespill. Norge blir også mindre attraktivt for utenlandske betalingsformidlere av pengespill, og tiltaket virker derfor forebyggende. Lotteritilsynet har god dialog med banker og finansforetak og får daglige tips fra norske banker. Nytt i 2021 er at tilsynet har fattet flere vedtak som rammer innskudd direkte. Det medfører i større grad at spillere i Norge ikke får spilt i det hele tatt, mens tidligere vedtak stort sett har rammet utbetaling av gevinster.

Stortinget vedtok i 2020 en ny bestemmelse i kringkastingsloven § 4-7, som trådte i kraft 1. januar 2021. Dette innebærer at Medietilsynet kan pålegge norske distributører å gripe inn og stoppe ulovlig pengespillreklame på tv og i bestillingstjenester som blir sendt fra utlandet. Den nye regelen skal bidra til å forebygge spilleproblemer og skadevirkninger for spillere og deres pårørende. Her samarbeider Lotteritilsynet tett med Medietilsynet. Endringen i kringkastingsloven har allerede hatt stor effekt ved at Viaplay Group har sluttet å sende ulovlig pengespillreklame fra 1. januar 2021. Discovery varslet også i august 2022 at selskapet vil gjennomføre midlertidig stans av pengespillreklame for utenlandske aktører.

Lotteritilsynet har ansvar for å føre tilsyn med enerettsaktørene Norsk Tipping og Norsk Rikstoto. Tilsynet leverer hvert år en ansvarlighetsrapport til generalforsamlingen i Norsk Tipping, hvor det vurderes hvorvidt Norsk Tipping oppfyller kravene til et ansvarlig spilltilbud. Videre vurderer og estimerer tilsynet Norsk Tippings evne til å kanalisere spillere bort fra det ulovlige markedet. I 2021 har tilsynet gjennomført tilsyn for å kontrollere hvordan Norsk Rikstoto sikrer at markedsføringsaktivitetene er i tråd med gjeldende regelverk og retningslinjer. Videre ble det gjennomført tilsyn for å kontrollere om Norsk Rikstotos ansvarlighetstiltak var i tråd med konsesjonen. Resultatene viste at ansvarlighet var bedre forankret både i ledelsen og organisasjonen enn tidligere.

Ett av målene til Lotteritilsynet er å hindre manipulering av idrettskonkurranser i Norge. Til-

synet har i 2021 jobbet løpende med nye saker knyttet til kampfiksing, samt prioritert produksjon av ny kunnskap på området. Det har blitt gjennomført en ny undersøkelse blant flere idretter, som viser at kjennskapen til regelverket om kampfiksing er relativt liten.

Lotteritilsynet gjennomførte i 2021 ingen fysiske kontroller i bingohaller. Hovedårsaken var stengte bingohaller og koronasituasjonen. I 2021 prioriterte Lotteritilsynet tilsyn med hovedspill på internett. Bingoentreprenørene skal hvert kvartal sende inn bingoregnskap til Lotteritilsynet. I 2021 kontrollerte tilsynet rundt 220 bingoregnskap hvert kvartal, som var på nivå med 2020.

Forsvarlig forvaltning av stiftelser

Stiftelsestilsynet skal sikre at norske stiftelser driver lovlig og i tråd med formålet, samt bidra til at stiftelser er en attraktiv måte å utvikle samfunnet på. I 2021 har Stiftelsestilsynet prioritert å videreutvikle forebyggende tilsynsarbeid. Som et ledd i det forebyggende arbeidet med å styrke brukerne, startet tilsynet tidlig i 2021 med å sende brev til nye styremedlemmer, for å gi en innføring i styrets ansvar. Videre har Stiftelsestilsynet i 2021 gjennomført tematilsyn med formålsrealisering i norske stiftelser.

Stiftelsestilsynet har i 2021 økt det strategiske samarbeidet med andre tilsynsorgan. Utfordringer i stiftelser går ofte på tvers av flere regelverk og det er derfor et stort behov for tett samarbeid mellom ulike tilsynsorgan.

Stiftelsestilsynet registrerte 212 saker i 2021 hvor det ble sett avvik eller risiko for avvik, mot 207 i 2020. Tilsynet jobbet med tre større tilsynsaker i 2021, mot 15 i 2020. De siste årene har Stiftelsestilsynet gjort et strategisk valg om å gå i dialog med styrene i stiftelsene så tidlig som mulig, for å jobbe med veiledning.

Forvaltning av ordningene for merverdiavgifts-kompensasjon

Det vises til rapport under kap. 315 Frivillighetsformål.

Kap. 3339 Inntekter fra spill, lotterier og stiftelser

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
02	Gebyr – lotterier	8 260	8 695	8 695
04	Gebyr – stiftelser	174	180	180
07	Inntekter ved oppdrag	8 827	7 319	7 539
	Sum kap. 3339	17 261	16 194	16 414

Post 02 Gebyr – lotterier

Bevilgningen på posten gjelder inntekter fra gebyrer for bl.a. behandling av søknader om godkjenning og autorisasjon av aktører i lotterimarkedet, jf. kap. 339, post 01.

Årsavgiften for stiftelser blir inntektsført på kap. 5568, post 71. Gebyrinntektene skal, sammen med årsavgiften for stiftelser, dekke kostnader ved drift av Lotteri- og stiftelsestilsynets virksomhet etter stiftelsesloven, herunder driften av stiftelsesregisteret.

Post 04 Gebyr – stiftelser

Bevilgningen på posten gjelder registreringsgebyret som stiftelser må innbetale ved første gangs registrering i stiftelsesregisteret, jf. § 3 i forskrift 21. desember 2004 nr. 1793 til stiftelsesloven.

Post 07 Inntekter ved oppdrag

Bevilgningen gjelder inntekter knyttet til oppdragsvirksomheten til Lotteri- og stiftelsestilsynet, jf. kap. 339, post 21.

Kap. 5568 Sektoravgifter under Kultur- og likestillingsdepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
71	Årsavgift – stiftelser	24 935	24 175	27 775
73	Refusjon – Norsk Rikstoto og Norsk Tipping AS	46 644	46 635	46 845
74	Avgift – forhåndskontroll av kinofilm	2 525	4 700	
75	Kino- og videogramavgift	12 334	32 000	32 000
	Sum kap. 5568	86 438	107 510	106 620

Innledning

Kapitlet omfatter årsavgift fra stiftelser, refusjoner etter kontroll av pengespill og kino- og videogramavgift.

Kinofilm som vises i Norge skal være gitt aldersgrense jf. §§ 3 og 4 i Lov om beskyttelse av mindreårige mot skadelige bildeprogram mv. Medietilsynet har hatt ansvaret for å aldersklassifisere kinofilmer som skal vises i Norge jf. § 5 i lov om beskyttelse av mindreårige mot skadelige bildeprogram mv. I juni 2022 ble det vedtatt å avvikle

den statlige kinofilmkontrollen og Barneombudets formelle klagerett over aldersgrensevedtak i Medietilsynet, jf. Innst. 348 L (2021–2022) og Prop. 79 L (2021–2022). Dette innebærer at ansvaret for å aldersklassifisere kinofilm legges til den enkelte kinofilm distributor fra 2023. Medietilsynet skal fortsatt ha ansvar for å utarbeide retningslinjer for aldersklassifisering og for å gjennomføre opplæring og gi veiledning til kinofilm distributorne. Medietilsynet skal også føre tilsyn med kinofilm distributorne og kan overprøve aldersgrensene på samme måte som for de øvrige bildepro-

gramdistributørene. Post 74 Avgift – forhåndskontroll av kinofilm foreslås på denne bakgrunn avvirket.

Budsjettforslag 2023

Post 71 Årsavgift – stiftelser

Posten gjelder den årlige avgiften som alle stiftelser registrert i stiftelsesregisteret må betale i henhold til § 4 i forskrift 21. desember 2004 nr. 1793 til stiftelsesloven mv. Avgiften bidrar til å finansiere Lotteri- og stiftelsestilsynets arbeid på stiftelsesområdet, som blant annet innebærer å føre tilsyn og kontroll med at forvaltningen av stiftelsene skjer i samsvar med stiftelsens vedtekter, at stiftelsene har tilstrekkelig grunnkapital, og at kapitalen forvaltes på en forsvarlig måte. Tilsynet driver også Stiftelsesregisteret, som gir en oversikt over alle stiftelser, og driver informasjonsarbeid for å øke kunnskapen om regelverket og om stiftelser som organisasjonsform.

I høring av ny pengespillforskrift foreslås gebyr og årsavgift for stiftelser justert i tråd med endringen i konsumprisindeksen siden henholdsvis januar 2012 og januar 2016. Det er foreslått at endringen i satsene får virkning fra 1. januar 2023 og bevilgningsforslaget er i tråd med dette økt

med 3,6 mill. kroner mot en tilsvarende økning på kap. 339, 01 Driftsutgifter, jf. omtale på kap. 339, post 01.

Post 73 Refusjoner – pengespill

Posten gjelder refusjoner for utgiftene ved Lotteri- og stiftelsestilsynets kontroll av Norsk Rikstoto og Norsk Tipping AS. Kontrollen innebærer å føre tilsyn med at Norsk Rikstoto og Norsk Tipping overholder regelverket for pengespill. Dette innebærer blant annet regler om utforming og omfang av reklame, hvilke spill som kan tilbys og hvordan spillene tilbys.

Post 75 Kino- og videogramavgift

Inntektene omfatter avgift på visning av film og videogram i næring, jf. § 3 i lov om film og videogram. Avgiften utgjør 2,5 pst. av bruttoomsetning.

Inntektene omfatter også avgift per videogram for registrering av videogram for omsetning i næring. Avgiften for registrering av videogram foreslås videreført på samme nivå som i 2022, med kr 3,50 per videogram, jf. forslag til vedtak V.

Programkategori 08.45 Likestilling (kap. 350–353)

Utgifter under programkategori 08.45 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023	Endring i pst.
350	Sekretariatet for Diskrimineringsnemnda	22 476	25 075	26 496	5,7
351	Likestilling	77 198	115 409	134 634	16,7
352	Nedsatt funksjonsevne	341 176	323 912	332 637	2,7
353	Likestillings- og diskrimineringsombudet	49 042	49 040	50 195	2,4
Sum kategori 08.45		489 892	513 436	543 962	5,9

Utgifter under programkategori 08.45 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)					
Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023	Endring i pst.
01–29	Statens egne driftsutgifter	52 391	62 326	67 837	8,8
50–89	Overføringer til andre	437 501	451 110	476 125	5,5
Sum kategori 08.45		489 892	513 436	543 962	5,9

Innledning

Programkategorien omfatter bevilgninger til likestillingsformål, herunder arbeid for å hindre diskriminering.

Departementets hovedoppgaver på dette feltet er:

- Koordinering av regjeringens likestillingspolitikk og oppfølging av regjeringens mål i samarbeid med aktuelle sektordepartement.
- Forvaltning og implementering av diskrimineringslovverket og oppfølging av håndhevingsapparatet.
- Forvaltning av tilskuddsordninger og tilskudd til navngitte mottakere som skal bidra til at frivillige organisasjoner og andre aktører kan arbeide for et mer likestilt samfunn.

Mål

Regjeringens overordnede mål for likestillingspolitikken er at flere skal få større frihet og mulighet til å leve de livene de ønsker. Den enkeltes muligheter, helse og handlingsrom skal ikke defineres av kjønn eller bakgrunn. Regjeringens likestillingspolitikk skal støtte oppunder økonomisk uavhengighet for kvinner og et mindre kjønnsdelt arbeidsmarked. Dette er en forutsetning for et mer likestilt samfunn. Økonomisk uavhengighet handler om trygghet til å kunne leve et fritt liv, der man kan ta selvstendige valg og gå fra skadelige og voldelige forhold. Seksuell trakassering er et alvorlig problem og til hinder for likestilling i arbeidslivet. Regjeringen vil styrke arbeidet mot seksuell trakassering og trappe opp innsatsen mot vold i nære relasjoner. Regjeringen vil ha en aktiv

politikk for å bekjempe holdninger og handlinger som fører til negativ sosial kontroll, æresrelatert vold, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse.

På mange områder kommer menn dårligere ut enn kvinner. For å sikre en god likestillingspolitikk er det behov for en helhetlig oversikt over hvilke likestillingsutfordringer gutter og menn møter gjennom livsløpet.

Fortsatt opplever mange lhbt+-personer å bli møtt med fordommer, forskjellsbehandling og hatkriminalitet. Regjeringen vil bidra til å endre dette gjennom å arbeide for at lhbt+-personer får bedre livskvalitet, sikre deres rettigheter og arbeide for større aksept for kjønns- og seksualitetsmangfold.

Mennesker med funksjonsnedsettelse skal ha de samme mulighetene som alle andre til å delta i samfunnslivet – på like vilkår og uten diskriminerende barrierer. Regjeringen vil arbeide for et samfunn der mennesker med funksjonsnedsettelse har mulighet til å delta i arbeidslivet, til å ta den utdanningen de vil, til å delta i kunst- og kulturlivet og på de fritidsaktivitetene de ønsker.

Rasisme og diskriminering hindrer mennesker i å føle seg trygge, ha et godt arbeidsliv eller oppleve tilhørighet i samfunnet. Regjeringens samlede innsats skal bidra til å forebygge rasisme og diskriminering på grunn av etnisitet, religion og livssyn.

En slagkraftig likestillingspolitikk er basert på samarbeid mellom alle sektordepartement, offentlige aktører og sivilt samfunn. Regjeringen vil ivareta et sterkt og effektivt håndhevingsapparat på likestillings- og diskrimineringsområdet for å sikre at folk flest får ivaretatt sine rettigheter.

De siste årene har demokratiet i verden vært i tilbakegang med alvorlige tilbakeslag internasjonalt for rettighetene til kvinner, etniske minoriteter og lhbt+-personer. Også i Europa utfordres demokrati og rettsstatsverdier. En rettferdig verden er også en likestilt verden.

Regjeringen vil styrke demokratiets stilling gjennom å sikre menneskerettigheter, likestilling, ytringsfrihet og kunstnerisk frihet nasjonalt og kjempe mot en innskrenkning av demokratiske verdier internasjonalt.

Aktuelle saker

Likestilling og mangfold

Arbeidet med likestilling og mangfold er en hovedprioritering på tvers av Kultur- og likestillingsdepartementets politikkområder.

Likestilling mellom kvinner og menn

Regjeringen vil styrke arbeidet med kjønnslikestilling, og foreslår derfor en videreføring av bevilgningsøkningene til likestillingspolitiske tiltak som ble innarbeidet ved behandlingen av tilleggsproposisjonen til statsbudsjettet 2022.

Kultur- og likestillingsdepartementet arbeider med en melding til Stortinget om seksuell trakassering. Meldingen vil kartlegge omfanget av seksuell trakassering, samt foreslå forebyggende tiltak når det gjelder seksuell trakassering i arbeidsliv, opplæringssektoren og på kultur- og fritidsarenaer.

Regjeringen har satt ned et offentlig utvalg, Mannsutvalget, som skal utrede gutter og menns likestillingsutfordringer. Utvalget skal gi en helhetlig oversikt over utfordringer på temaer som familie, fritid, helse, vold og seksuell trakassering, utdanning og arbeidsliv, integrering og skeives levekår og foreslå tiltak som vil bidra til et likestilt samfunn på disse områdene. Utvalget skal avgi sin innstilling til Kultur- og likestillingsdepartementet i første halvår 2024.

Handlingsplan mot diskriminering på grunnlag av seksuell orientering og kjønns mangfold

Angrepet som skjedde natt til 25. juni 2022 er en smertelig påminnelse om at det fortsatt må arbeides – også politisk – for at Norge skal bli et trygge, mer likestilt og inkluderende samfunn for alle lhbt+-personer. Regjeringen ønsker en styrket innsats mot diskriminering på grunnlag av seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk og kjønnskarakteristika.

Regjeringen vil utarbeide en ny fireårig handlingsplan for lhbt+-området, som skal gjelde fra 2023. Handlingsplanen skal ramme inn regjeringens nye innsats og prioriteringer for de kommende årene. Handlingsplanen skal ha en særlig innsats for å bedre livskvaliteten til lhbt+-personer, sikre deres rettigheter og bidra til større aksept for kjønns- og seksualitetsmangfold. Ekstra innsats vil være rettet mot lhbt+-personer med minoritetsbakgrunn og i religiøse samfunn, personer med kjønnsinkongruens (trans) og kultur- og idrettslivet.

Handlingsplan for universell utforming

Universell utforming er en samfunns kvalitet med betydning for hele befolkningen og et viktig virkemiddel for å oppnå likestilling for personer med funksjonsnedsettelse. Universell utforming er innarbeidet som en nødvendig samfunns kvalitet

innen blant annet transport, bygg og IKT. Lover, forskrifter og økt kunnskap om universell utforming i offentlig og privat virksomhet gir et godt grunnlag for videre utvikling.

Gjeldende handlingsplan *Bærekraft og like muligheter – et universelt utformet Norge (2021–2025)*, videreføres ut planperioden 2025.

Arbeidet mot rasisme og diskriminering på grunn av etnisitet og religion

Kultur- og likestillingsdepartementet har det overordnede ansvaret for regjeringens arbeid mot rasisme og diskriminering på grunn av etnisitet, religion og livssyn. Arbeids- og inkluderingsdepartementet koordinerer arbeidet med regjeringens nye handlingsplan mot rasisme og diskriminering. Gjennom den nye handlingsplanen vil regjeringen styrke innsatsen mot rasisme og diskriminering i arbeidslivet, samt legge spesiell vekt på rasisme og diskriminering rettet mot barn og unge.

Tiltakene i *Handlingsplan mot rasisme og diskriminering på grunn av etnisitet og religion*, og *Handlingsplan mot diskriminering av og hat mot muslimer*, vil gjelde ut 2023.

Arbeidet mot netthets og hatefulle ytringer

Innsatsene som ble igangsatt gjennom *Strategi mot hatefulle ytringer*, videreføres. I det videre arbeidet vil regjeringen særlig legge vekt på tiltak som kan bidra til å bekjempe hets og hatefulle ytringer som foregår på nett. Ytringsfrihetskommisjonens rapport danner et viktig grunnlag for å vurdere innsatsen på dette området.

Tverrsektoriell FoU-strategi og -satsing

Arbeidet med en tverrsektoriell satsing på FoU for likestilling og mot diskriminering ble iverksatt i 2022 og videreføres i 2023–2024. Formålet er mer målrettet og effektiv innsats, gjennom et oppdatert, forskningsbasert kunnskapsgrunnlag, i tråd med sektoransvaret for forskning.

Det er avsatt 20 mill. kroner til satsingen, som er todelt. Det skal utvikles en ny tverrsektoriell FoU-strategi som dekker alle diskrimineringsgrunnlagene. Kultur- og likestillingsdepartementet har ansvar for å koordinere strategiarbeidet. Det skal videre utvikles en FoU-portefølje som skal forbedre kunnskapsgrunnlaget om seksuell orientering og kjønnsmangfold. Aktuelle tema er blant annet hatkriminalitet og terror, lhbt+-personers livskvalitet og utfordringer, og deltakelse i europeisk/internasjonalt FoU-samarbeid.

Kap. 350 Sekretariatet for Diskrimineringsnemnda

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap		Forslag
		2021	budsjett 2022	2023
01	Driftsutgifter	22 476	25 075	26 496
	Sum kap. 350	22 476	25 075	26 496

Innledning

Diskrimineringsnemnda er et uavhengig forvaltningsorgan, administrativt underlagt Kultur- og likestillingsdepartementet. Nemnda er et kostnadsfritt lavterskeltilbud for behandling av saker etter diskrimineringslovgivningen, og et reelt alternativ til domstolsbehandling.

Diskrimineringsnemnda består i dag av fem avdelinger som hver består av en leder og to medlemmer. Det er i tillegg oppnevnt seks varamedlemmer. Nemnda har et faglig sekretariat som forbereder møtene i nemnda.

Mål og strategier for 2023

Diskriminering er et alvorlig hinder for at folk kan leve de livene de ønsker. Å få behandlet klagen sin, er et spørsmål om rettsikkerhet for den som utsettes for diskriminering. Målet er et sterkt og effektivt håndhevingsapparat på likestillings- og diskrimineringsområdet. Håndhevingsapparatet består av Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) som er et rent veilednings- og pådriverorgan, og Diskrimineringsnemnda som er et lavterskeltilbud for behandling av diskriminerings saker.

Budsjettforslag 2023

Post 01 Driftsutgifter

Posten dekker utgifter til lønn for ansatte og andre driftsutgifter ved Sekretariatet for Diskrimineringsnemnda. I tillegg dekker posten godtgjørelse til medlemmene av Diskrimineringsnemnda og eventuelle vitner og sakkyndige som blir kalt inn.

Nemnda har de siste årene fått to nye ansvarsområder, saker om seksuell trakassering og saker om gjengjeldelse ved varsling. Dette har medført en økning i antall innkomne klagesaker. I tillegg har antall klagesaker på andre områder, særlig universell utforming, økt betydelig gjennom 2022. Med bakgrunn i dette foreslås bevilgningen på posten økt med 1 mill. kroner.

Rapport 2021

Rapporten omfatter Diskrimineringsnemndas resultater som et effektivt håndhevingsapparat på likestillings- og diskrimineringsområdet. Diskrimineringsnemnda har i 2021 behandlet 430 saker. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid var på 133 dager. Til sammenligning behandlet Diskrimineringsnemnda 313 saker i 2020. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid var på 216 dager.

Departementet vurderer at Diskrimineringsnemnda har innfridd målene for bevilgningen i 2021.

God og effektiv klagesaksbehandling

For Diskrimineringsnemnda har en av hovedprioriteringene i 2021 vært å sørge for en god og effektiv klagesaksbehandling. Nemnda reduserte gjennomsnittlig saksbehandlingstid betydelig sammenlignet med 2020.

Saker om gjengjeldelse etter varsling i arbeidslivet

Diskrimineringsnemnda fikk fra og med 1. juli 2021 myndighet til å behandle saker om gjengjeldelse etter varsling i arbeidslivet.

I 2021 mottok Diskrimineringsnemnda totalt 17 saker med påstand om gjengjeldelse etter varsling. Det er stor variasjon i hvilke gjengjeldelseshandlinger som påstås begått i sakene som er mottatt, alt fra utfrysning og annen mobbing, til manglende intern ansettelse på stilling arbeidstakeren mener seg kvalifisert for. Ingen av de mottatte sakene på dette feltet har så langt blitt behandlet i nemnda.

Nemnda har også satt i gang arbeidet med forberedelser til de nye retningslinjene for tilgjengelig innhold på nett (WCAG – Web Content Accessibility Guidelines – 2.1-regelverket som trer i kraft i 2022/2023). WCAG er den internasjonale standarden for universell utforming av nettsider og apper. 1. februar 2023 blir WCAG 2.1 standarden del av norsk lov og derved også et krav for alle offentlige nettsteder.

Kap. 351 Likestilling

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 70</i>	14 688	16 354	20 659
70	Tilskudd til likestilling	28 620	55 530	54 165
72	Kjønns- og seksualitetsmangfold	15 780	22 095	37 750
73	Likestillingssentre	18 110	21 430	22 060
	Sum kap. 351	77 198	115 409	134 634

Innledning

Kapitlet omfatter tilskuddsordninger og tilskudd til navngitte mottakere og forsknings- og utviklings-

midler som skal finansiere prosjekter av særlig relevans på likestillingsområdet. Bevilgningene understøtter de overordnede målene for likestillingspolitikken.

Mål og strategier for 2023

Regjeringens overordnede mål for likestillingspolitikken er at flere skal få større frihet og mulighet til å leve de livene de ønsker.

Norge ligger på toppen av statistikken over likestilte land, men det er fortsatt viktige likestillingsutfordringer i Norge i dag. Likestillingsfeltet ble betraktelig styrket ved behandlingen av tilleggsproposisjonen til statsbudsjettet 2022 og denne satsingen foreslås videreført i 2023. Regjeringen ser et særlig behov for et taktskifte i innsatsen for økt likestilling mellom kvinner og menn.

Ved behandlingen av tilleggsproposisjonen til statsbudsjettet 2022 ble innsatsen på lhbt+-feltet styrket med 2 mill. kroner. Regjeringen foreslår en ytterligere styrking på 15 mill. kroner i statsbudsjettet for 2023, blant annet for å bidra i lhbt+-organisasjonenes oppfølging etter angrepet i Oslo 25. juni 2022.

Regjeringen vil arbeide for et mindre kjønnsdelt arbeidsliv, bedre kjønnsbalanse på toppen i arbeidslivet, bekjempe vold og seksuell trakassering og fokusere på menns likestillingsutfordringer. Den enkeltes muligheter, helse og handlingsrom skal ikke defineres av kjønn eller bakgrunn.

Tilskuddsordningene skal bygge opp under et sterkt sivilsamfunn med aktører som bidrar til økt likestilling. Regjeringen ønsker også å bidra til et godt kunnskapsgrunnlag for å utvikle god og treffsikker politikk, gjennom å bevilge midler til relevante forskningsprosjekter.

Bevilgningen under dette kapitlet skal bygge opp under regjeringens likestillingsmål omtalt i del 1. Regjeringen legger følgende mål til grunn for likestillingspolitikken:

- Økonomisk selvstendighet og et likestilt arbeidsliv.
- Mindre kjønnsdelte utdanningsvalg.
- Et samfunn uten vold, trakassering eller negativ sosial kontroll.
- Bedre livskvalitet og styrkede rettigheter for lhbt+-personer, og større aksept for kjønns- og seksualitetsmangfold.

For å sikre likestilling i praksis, ønsker regjeringen et sterkt sivilsamfunn med aktører som bidrar til økt likestilling. Regjeringen ønsker også å bidra til et godt kunnskapsgrunnlag for politikk, lovgivning og tjenester.

Som en del av regjeringens mål om økt likestilling, er regjeringen særlig opptatt av et godt samarbeid med partene i arbeidslivet. Regjeringen ved Arbeids- og inkluderingsdepartementet og

Kultur- og likestillingsdepartementet, og hovedorganisasjonene i arbeidslivet vil fortsette samarbeidet om å fremme likestilling i arbeidslivet. Trepartssamarbeidet er forankret i Arbeidslivs- og pensjonspolitisk råd.

I Norge opplever lhbt+-personer fortsatt hatkriminalitet, diskriminering, trakassering og vold. Den siste levekårsundersøkelsen om lhbt+-personer (2021) viser betydelige levekårsutfordringer, særlig blant bifile og transpersoner.

Regjeringen vil legge fram en ny fireårig lhbt+-handlingsplan for nasjonale prioriteringer og innsats som skal gjelde fra 2023. Handlingsplanen skal ha en særlig innsats for å bedre livskvaliteten til lhbt+-personer, sikre deres rettigheter og bidra til større aksept for kjønns- og seksualitetsmangfold. Ekstra innsats vil være rettet mot lhbt+-personer med minoritetsbakgrunn og i religiøse samfunn, personer med kjønnsinkongruens (trans) og i kultur- og idrettslivet.

Regjeringen tar sikte på å fremme lov om forbud mot konverteringsterapi for Stortinget i vårsesjonen 2023. Bufdir har igangsatt en utredning om en tredje juridisk kjønnskategori, som etter planen skal leveres i løpet av 2023.

Regjeringen ser med uro på omfanget av rasisme og andre ytterliggående ideer. Regjeringen skal utarbeide en ny handlingsplan mot rasisme og diskriminering. Arbeidet koordineres av Arbeids- og inkluderingsdepartementet. Regjeringen vil styrke innsatsen mot rasisme og diskriminering i arbeidslivet, samt legge spesiell vekt på rasisme og diskriminering rettet mot barn og unge.

Ytringsfrihetskommisjonens rapport som ble lagt fram i august 2022, bidrar til kunnskap om hets og hatefulle ytringer på nett, og hvilke tiltak som er egnet for å bekjempe slike ytringer. Dette er et viktig innsatsområde for regjeringen.

Regjeringen ønsker å styrke informasjonen om diskrimineringslovgivningen, håndhevelse av denne og hvor man kan henvende seg for å få bistand i enkeltsaker, til personer som er utsatt for rasisme og diskriminering på grunn av etnisitet og religion.

Gjennom tilskuddordningen mot rasisme, diskriminering og hatefulle ytringer legger regjeringen til rette for nasjonale, regionale og lokale initiativer, som bidrar til å hindre rasisme, og fremme mangfold og dialog.

Tiltakene i den pågående *Handlingsplan mot rasisme og diskriminering på grunn av etnisitet og religion* og *Handlingsplan mot diskriminering av og hat mot muslimer* vil gjelde ut 2023.

Fremme likestilling og hindre diskriminering gjennom internasjonalt, multilateralt samarbeid

Det er store utfordringer internasjonalt når det gjelder likestilling og diskriminering. Hardt tilkjempede rettigheter er under press, og nasjonalisme og antiliberalisme er på fremmarsj i flere land, også i Europa. Dette går ut over rettighetene til etniske minoriteter, kvinner og lhbt+-personer.

Regjeringen legger derfor stor vekt på å delta på internasjonale arenaer der tiltak for å fremme likestilling og hindre diskriminering diskuteres, og hvor normer for ny politikk utvikles, både i nordisk, europeisk og global sammenheng.

Norge har en rekke internasjonale forpliktelses overfor FN, OECD, EU/EØS, Europarådet og nordisk samarbeid på likestillings- og diskrimineringsfeltet. Under Nordisk ministerråd samarbeider regjeringen om en rekke innsatser for økt likestilling mellom kvinner og menn, og på lhbt+-området. I 2023 er det Island som ivaretar ordførerskapet i det nordiske samarbeidet. Kultur- og likestillingsdepartementet bidrar sammen med underliggende etater i kunnskapsprogrammet Likestilling for utvikling (LiFU) under Kunnskapsbanken i Norad. Målet for programmet er å redusere fattigdom og kjønnsdiskriminering gjennom å styrke samarbeidslandenes kapasitet til å utvikle og gjennomføre lovgivning og politikk som vil bidra til å bedre kvinners rettigheter og likestilling.

FNs kvinnekonvensjon (CEDAW), FN's rasediskrimineringskonvensjon (CERD) og FN's konvensjon om rettighetene til mennesker med nedsett funksjonsevne (CRPD), legger føringer for den norske lovgivningen og politikken for å fremme likestilling og hindre diskriminering. I 2023 skal Norge etter planen rapportere til CERD-komiteen og CRPD-komiteen om oppfølging av konvensjonsforpliktelsene. CEDAW-komiteen skal gjennomføre høring av Norge i begynnelsen av 2023.

Budsjettforslag 2023

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres, kan nyttes under post 70

Midlene på posten skal finansiere forsknings- og utviklingsprosjekter med særlig relevans for kunnskap for å fremme likestilling og hindre diskriminering.

Bevilgningen på posten foreslås økt med 3 mill. kroner for å dekke utgifter som Bufdir har til forvaltning og oppfølging av ordningen TryggEst - en modell for hvordan kommuner kan arbeide

målrettet og systematisk for å forebygge, avdekke og håndtere vold og overgrep mot risikoutsatte voksne. Dette er utgifter som tidligere har vært budsjettert under kap. 351, post 70, men som ut fra sin art skal dekkes av driftsbevilgningen, jf. omtale under post 70.

Bevilgningen på posten foreslås økt med 1 mill. kroner til videreutvikling av arbeidet med Skeivt arkiv. Bevilgningen på posten er nedjustert med 130 000 kroner knyttet til tilskudd til Statistisk sentralbyrå (SSB) og Tidsbrukerundersøkelsen. Midlene skal fra 2023 inngå i SSBs grunnfinansiering og er derfor overført til kap. 1620 Statistisk sentralbyrå, post 01 Driftsutgifter på Finansdepartementets budsjett.

Post 70 Tilskudd til likestilling

Bevilgningen på posten omfatter tilskuddsordningene til familie- og likestillingspolitiske organisasjoner og til tiltak mot rasisme, diskriminering og hatefulle ytringer. Det vises til presentasjon av hovedelementene i disse tilskuddsordningene i Prop. 1 S (2021–2022) Kulturdepartementet.

Bevilgningen på posten foreslås fordelt med 12,5 mill. kroner til tilskuddsordningen til familie- og likestillingsorganisasjoner og 19,6 mill. kroner til den søkbare ordningen for tiltak mot rasisme, diskriminering og hatefulle ytringer.

Av bevilgningen på posten foreslås 7,5 mill. kroner fordelt til tilskuddsordningen TryggEst. Den samlede avsetningen til ordningen foreslås videreført med til sammen 10,5 mill. kroner, jf. omtale under post 21.

Regjeringen skal i 2023 levere Norges 25. og 26. rapport til FN-komiteen som overvåker FN's rasediskrimineringskonvensjon (CERD). I bevilgningsforslaget på posten er det innarbeidet et tilskudd på 300 000 kroner til Antirasistisk senter for koordinering av arbeidet med en alternativ rapport fra sivilt samfunn.

I bevilgningsforslaget er det for øvrig innarbeidet 2,1 mill. kroner til disposisjon for andre tiltak på likestillingsområdet, herunder bidrag til Europarådets arbeid med likestilling mv.

Bevilgningen omfatter også midler til særskilte tilskuddsmottakere som på ulike måter arbeider for å fremme likestilling på ulike diskrimineringsgrunnlag. En fullstendig oversikt over hvilke tiltak det foreslås midler til, går fram av vedlegg 2.

Nedenfor følger en presentasjon av hovedelementene i tilskuddene til særskilte tilskuddsmottakere på likestillingsområdet:

Mål og målgruppe

Formålet med de statlige tilskuddene er å bidra til:

- økt likestilling mellom kvinner og menn i praksis
- et mer likestilt arbeidsliv og mindre barrierer mot deltakelse i utdanning og arbeidsliv
- å støtte oppunder regjeringens innsats mot netthets på ulike diskrimineringsgrunnlag
- vern av voksne i sårbare livssituasjoner
- å støtte regjeringens innsats for likestilling og kvinners og jenters rettigheter internasjonalt
- forskning om likestillingsutfordringer av høy kvalitet og relevans, og at det blir videreutviklet metoder og modeller for kunnskaps- og nettverksbygging og forskningsformidling

Kriterier for måloppnåelse

Alle tilskuddene blir vurdert på bakgrunn av søknad. Tilskuddsmottakeren skal ha kontinuerlig drift i samsvar med virksomhetens formål, og andre krav og forutsetninger som går fram av tilskuddsbrevet.

Oppfølging og kontroll

De krav som stilles for forvaltning av statstilskudd i henhold til regelverket for økonomistyring, gjelder på vanlig måte. Overordnede retningslinjer for økonomiforvaltning og kontroll for driftstilskudd fra Kultur- og likestillingsdepartementet fastsettes av departementet.

Tilskuddsmottakere skal årlig rapportere til Kultur- og likestillingsdepartementet eller Bufdir om hvordan tilskuddet er anvendt, i samsvar med formål for virksomheten og andre krav og forutsetninger som går fram av tilskuddsbrevet.

Post 72 Kjønn- og seksualitetsmangfold

Bevilgningen på posten finansierer i hovedsak tilskuddsordningen for å styrke arbeidet med kjønns- og seksualitetsmangfold. Formålet med tilskuddsordningen er å bidra til bedre levekår og livskvalitet for personer som bryter med normer for seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk og kjønnskarakteristika i Norge. Ordningen skal skape økt aktivitet blant organisasjoner som arbeider overfor denne målgruppen.

Regjeringen foreslår å øke bevilgningen på posten med 15 mill. kroner. Økningen skal nyttes til å styrke tilskuddsordningen for lhbt+-organisasjonene, og skal blant annet bidra i organisasjonenes oppfølging etter angrepet i Oslo 25. juni 2022.

Det vises til omtale av hovedelementene i tilskuddsordningen i Prop. 1 S (2021–2022) Kulturdepartementet.

Innenfor rammen av bevilgningsforslaget på posten foreslås 2 mill. kroner i driftsstøtte til Oslo Pride, som er en fordobling av driftsstøtten i 2022. Oslo Pride organiserer årlig Norges største markering av skeiv kultur og lhbt+-personers rettigheter.

Det særskilte tilskuddet til foreningen FRI for arbeidet med Rosa kompetanse på 700 000 kroner foreslås videreført.

Post 73 Likestillingscentre

Bevilgningen delfinansierer Likestillingssenteret, KUN – senter for kunnskap og likestilling, Reform – ressurscenter for menn og Senter for likestilling ved Universitetet i Agder. Likestillingssentrene jobber bredt med likestilling. Reform har i tillegg et særskilt mannsperspektiv.

Regjeringen vil styrke arbeidet med kjønnslikestilling, og foreslår derfor videreføring av bevilgningsøkningene til likestillingssentrene som ble innarbeidet ved behandlingen av tilleggsproposisjonen til statsbudsjettet 2022.

Nedenfor følger en presentasjon av hovedelementene i tilskuddene til likestillingssentrene.

Mål og målgruppe

Tilskuddet på posten skal styrke likestillingsarbeidet som gjøres i regionene og støtte opp om regjeringens ambisjon om en mer offensiv likestillingspolitikk. Målet med bevilgningen er at sentrene fortsetter sin viktige rolle i arbeidet med å fremme kunnskap og kompetanse om likestilling regionalt, lokalt og nasjonalt.

Kriterier for måloppnåelse

Likestillingssentrene og Reform skal drive langsiktig pådriver- og utviklingsarbeid for likestilling. Offentlig, privat og frivillig sektor samt befolkningen er målgrupper for arbeidet. Sentrene skal bygge sin virksomhet på beste tilgjengelige kunnskap og formidle og bidra til at nasjonale faglige råd blir tatt i bruk. Sentrene har et ansvar for å frembringe et erfaringsbasert kunnskapsgrunnlag og forvalte kompetanse om praktisk likestillingsarbeid. Videre skal sentrene være oppdaterte på, utvikle og formidle kunnskap om alle diskrimineringsgrunnlag.

Oppfølging og kontroll

Sentrene utarbeider årlig rapporter om deres aktiviteter. Bufdir gjennomfører et årlig dialogmøte med tilskuddsmottakerne. Bufdir forvalter tildeling til sentrene og gjennomfører årlige dialogmøter med tilskuddsmottakerne.

Rapport 2021

Rapporten omhandler regjeringens arbeid for å fremme likestilling og hindre diskriminering i flere sektorer, med særlig vekt på deltakelse i utdanning og arbeidsliv. Rapporten omfatter også tilskuddsordninger og øremerkede mottakere. Departementet vurderer måloppnåelsen og framdriften på feltet som tilfredsstillende.

Et mindre kjønnsdelt arbeidsmarked

Kjønnsdelte utdanningsvalg

I 2021 har Bufdir hatt oppdrag om å bygge opp en nettside som samler gode tiltak og informasjon om hvordan ungdomsskoler kan legge bedre til rette for at unge skal velge kjønnsutradisjonelle utdanningsvalg. Nettressursen ble lansert i 2021. På oppdrag fra departementet, har Bufdir også utredet tiltak for å rekruttere flere gutter til helse- og omsorgssektoren.

Et godt trepartssamarbeid for likestilling i arbeidslivet

Arbeidsgruppe for likestilling i arbeidslivet er et organisert samarbeid mellom hovedorganisasjonene i arbeidslivet og regjeringen. I 2021 har arbeidsgruppen diskutert sentrale utfordringer knyttet til likestilling i arbeidslivet. Kultur- og likestillingsministeren deltok i Arbeidslivs- og pensjonspolitisk råd i 2021, der statsråden drøftet likestillingspolitiske konsekvenser av koronapandemien som gjaldt arbeidslivet.

Likestillingssentrene

I 2021 mottok likestillingssentrene 16,1 mill. kroner i grunntilskudd fra departementet. Tilskuddet har bidratt til at likestillingssentrene har fortsatt, og videreutviklet drift som kunnskaps- og kompetansesentre. I 2021 har sentrene bidratt med veiledning og pådriverarbeid for aktivt likestillingsarbeid regionalt og lokalt, herunder arbeid med å gjøre aktivitets- og redegjørelsespliktene kjent. Sentrene jobber med likestilling knyttet til flere diskrimineringsgrunnlag. Departementet vurde-

rer at bevilgningen bidrar til målet om færre barrierer mot deltakelse i utdanning og arbeidsliv.

Tilskuddsordningen Familie- og likestillingspolitiske tiltak

I 2021 var det avsatt 7,14 mill. kroner til tilskuddsordningen Familie- og likestillingspolitiske tiltak. Aktiviteter som har blitt prioritert gjennom ordningen er tiltak som bidrar til å bedre likestilling for kvinner og menn, tiltak som bidrar til å engasjere gutter og menn i likestillingsarbeid og tiltak rettet mot likestillingsutfordringer som barn og unge møter på ulike arenaer som barnehage, skole, skolefritidsordning og fritid. I 2021 ble det til sammen fordelt driftstilskudd til 15 organisasjoner, mens 12 prosjekter mottok prosjekttilskudd. Med bakgrunn i disse resultatene, vurderer departementet at bevilgningen bidrar til økt likestilling.

CORE – Senter for likestillingsforskning

CORE – Senter for likestillingsforskning er et senter ved Institutt for samfunnsforskning. CORE mottok 4,6 mill. kroner i tilskudd i 2021. COREs forskning har blant annet handlet om velferdsstatens betydning for likestilling, oppslutning om likestillingspolitikk, framtidens arbeidsliv i et likestillingsperspektiv, samt likestilling og ulikhet i lys av covid-19-pandemien. Departementets vurdering er at COREs forskning har gitt et godt grunnlag for politikktutforming og er et viktig kunnskapsgrunnlag for likestilling i arbeidslivet.

Jenter og teknologi

Jenter og teknologi mottok 3,5 mill. kroner i tilskudd i 2021. I 2021 har *Jenter og teknologi* nådd ut til unge jenter for å inspirere til å velge teknologiutdanning på videregående nivå. Dette er blant annet gjort gjennom en nasjonal livesending hvor rollemodeller informerte og inspirerte jenter på 9. og 10. trinn til å velge teknologiutdanninger på videregående nivå. Arrangementet nådde omtrent 11 000 ungdomsskoleelever. I tillegg deltok over 1 600 jenter på bedriftsbesøk hos over 60 bedrifter nasjonalt. Prosjektet retter seg også mot studenter på universitets- og høyskolenivå.

Likestilt arbeidsliv

Pilotprosjektet Likestilt arbeidsliv mottok 1 mill. kroner i tilskudd i 2021. Likestilt arbeidsliv sertifiserer virksomheter som skal bidra til økt likestil-

ling og mangfold i arbeidslivet. I 2021 har sertifiseringsordningen 30 virksomheter i porteføljen. Prosjektet holder også kurs for virksomheter som ønsker å jobbe bedre med likestilling, inkludering og mangfold.

Færre barrierer mot deltakelse i utdanning og arbeidsliv.

Aktivitets- og redegjøringspliktene (ARP)

Buudir drifter veiledning og maler utviklet til bruk for offentlige myndigheter og arbeidsgivere i deres arbeid med å jobbe aktivt for likestilling og mot diskriminering, og til å redegjøre for arbeidet.

I 2021 har Buudir jobbet for å videreutvikle det digitale veiledningsmateriellet, utviklet webinarer og opplæringsvideoer, og gjennomført en kommunikasjonskampanje for å gjøre pliktene bedre kjent blant arbeidsgivere og offentlige myndigheter. Buudir har videre tatt initiativ til et større og langsiktig forskningsprosjekt i regi av ISF/CORE, som skal gi mer kunnskap om ARP og aktivt likestillingsarbeid.

Ivareta rettighetene til lhbt+-personer, bidra til åpenhet og aktivt motarbeide diskriminering.

I juni 2021 ble undersøkelsen om *Levekår blant skeive 2021* lansert, ved Nordlandsforskning og Universitetet i Bergen. For første gang inneholder en levekårsundersøkelse data om transpersoner.

På oppdrag fra Buudir evaluerte Proba samfunnsanalyse den tidligere handlingsplanen, *Trygghet, mangfold og åpenhet (2017-2020)*. Siste delrapport (2021-3) ble lagt fram i mars 2021.

Det ble lagt fram en lhbt+-handlingsplan i juni 2021.

I 2021 ble det bevilget 15,8 mill. kroner i tilskudd til aktiviteter og drift av frivillige organisasjoner og andre som bidrar til bedre levekår og livskvalitet blant lesbiske, homofile, bifile, trans- og interkjønnpersoner og personer med variasjon i kroppslig kjønnsutvikling. Det ble gitt 29 tilskudd til 24 forskjellige søkere.

Bekjempe rasisme og diskriminering på grunn av etnisitet og religion.

I samarbeid med de regionale likestillingssentrene har Buudir lagt til rette for lokale og regionale dialogmøter. Dette har bidratt til å skape lokalt engasjement og eierskap i arbeidet mot rasisme og diskriminering. En kartlegging fra Rambøll viser at det er behov for økt kompetanse

og mer deling av god praksis mellom kommunene. For å imøtekomme dette, samarbeider Buudir og IMDi om å legge til rette for at lokale handlingsplaner, veiledningsmaterieell og god praksis blir mer tilgjengelig for allmenheten.

I 2021 ble NIBR-rapporten *Rasisme, diskriminering og tilhørighet blant utenlandsadopterte* lagt fram. Dette temaet har i liten grad vært gjenstand for forskning tidligere, og rapporten har bidratt til ny kunnskap og oppmerksomhet om forskjellsbehandling av utenlandsadopterte. Rundt halvparten av respondentene i spørreundersøkelsen har opplevd forskjellsbehandling. Funnene inngår som kunnskapsgrunnlag for Buudirs utredning om etteradopsjonstilbud til adopterte og familiene deres. Dette var tema for et innspillsmøte som barne- og familieministeren inviterte til i juni 2022, der også rasisme ble tatt opp.

På oppdrag fra Buudir har Minotenk laget en videoutstilling som løfter fram mangfoldet i den muslimske befolkningen. Utstillingen skal bidra til å forebygge hat mot og diskriminering av muslimer.

I september 2021 åpnet utstillingen *U/Synlig – hverdagsrasisme i Norge* på Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter (HL-senteret). HL-senteret har utviklet et undervisningsopplegg knyttet til utstillingen. Utstillingen og undervisningsopplegget når mange ulike grupper i befolkningen.

Tilskuddsordning mot rasisme, diskriminering og hatefulle ytringer.

I 2021 trådte en tilskuddsordning mot rasisme, diskriminering og hatefulle ytringer i kraft. Tilskuddsordningen, som forvaltes av Buudir, støtter initiativer og aktiviteter som har til hensikt å motvirke rasisme, diskriminering og hatefulle ytringer på grunn av etnisitet, religion og livssyn. Frivillige organisasjoner, tros- og livssynssamfunn og kommuner kan søke støtte fra ordningen. I 2021 fikk 29 prosjekter støtte. Det er stor søkning til ordningen.

Bekjempe vold, trakassering og hatefulle ytringer

Buudir har i 2021 innhentet innspill om utfordringsbildet og behov for videre innsats for å forebygge og bekjempe hatefulle ytringer. Innspillene ble innhentet gjennom en nasjonal konferanse om hatefulle ytringer, digitale innspillsmøter og en nettbasert undersøkelse. Buudir vurderer at det er viktig å følge med på utviklingen av hatefulle ytringer, og anbefaler at barn og unge særlig bør prioriteres i den videre innsatsen.

Det er gjennomført flere studier som har tilført ny kunnskap om hatefulle ytringer. For eksempel har Institutt for samfunnsforskning (ISF) innhentet kunnskap om deltagere i debatter med hard tone, og hva som bidrar til å skape slike debatter. Forskerne finner at andelen av befolkningen som deltar i opphetede eller aggressive nettdebatter er lav. Menn har nesten dobbelt så stor sannsynlighet som kvinner for å delta i slike debatter. Meningene om moderering er ulike. Flere informanter etterlyser mer transparente kriterier for moderering og tydeligere begrunnelser for hvorfor de får sine kommentarer slettet (ISF Rapport 2021:1).

OsloMet har gjennomført en stordataanalyse av hatefulle ytringer mot muslimer på sosiale medier. Rapporten gir et bilde av de mest eksplisitte og ytterliggående hatefulle ytringene rettet mot muslimer i dag. Resultatene viser at hatefulle ytringer mot muslimer utgjør en liten andel av alle ytringer på norske sosiale medier, men at det har vært en markant økning de siste årene.

TryggEst

I løpet av 2021 fikk elleve kommuner vedtak om å bli med i TryggEst.

For å gi kommunene et redskap for å vurdere alvorlighetsgraden i bekymringsmeldinger, er det utarbeidet et verktøy for risikovurdering, samt holdt kurs i risikovurdering. Det ble også inngått en kontrakt om utarbeiding av i alt 13 e-læringskurs på KS-Læring. De tre første kursene ble levert i 2021.

Det ble avholdt en nasjonal konferanse om TryggEst, og avholdt nettverksmøte for kommunene som inngår i TryggEst.

Antall saker kommunene får som inngår i TryggEst, er økende. Sakene handler om voldtekt av personer med utviklingshemming, økonomisk utnyttning av eldre, fysisk vold mot personer med rus/psykiatriutfordringer, seksuell utnyttelse av døende med mer. Mange av sakene har pågått over lengre tid, og har medført alvorlige konsekvenser for de utsatte. Flere av sakene har også ført til rettssak og domfellelse. Interessen fra kommuner, konferanser, frivillige organisasjoner og andre, tyder på at TryggEst møter et udekket behov.

Fremme likestilling og hindre diskriminering gjennom internasjonalt, multilateralt samarbeid

Det internasjonale arbeidet for å fremme likestilling og hindre diskriminering har, i likhet med alt annet internasjonalt arbeid, vært sterkt preget av

covid-19-situasjonen også i 2021. Internasjonale møter har blitt utsatt, gjennomført i mindre skala eller vært avholdt digitalt.

FNs kvinnekommisjon (CSW)

FNs kvinnekommisjon (CSW) er en sentral møteplass for å diskutere situasjonen for kvinner globalt. Møtene i kvinnekommisjonen finner sted i mars hvert år. I 2021 var tema for kvinnekommisjonen kvinners deltakelse i det offentlige liv og avskaffelse av vold for å oppnå likestilling og myndiggjøring av alle kvinner og jenter. På grunn av covid-19 ble møtet i 2021 gjennomført i hybrid form med hovedsakelig digitale møter. Statene kom etter vanskelige forhandlinger til enighet om et sluttdokument fra møtet.

Ministerrådet for likestilling og LGBTI (MR-JÄM)

Norge deltar i det nordiske likestillingssamarbeidet i Nordisk ministerråd. Siden 1. januar 2020 har likestillingsministrene i tillegg til å arbeide for kjønnslikestilling, hatt ansvar for å fremme lhbt+personers rettigheter.

De nordiske likestillingsministrene har gjennom flere år arbeidet for økt likestilling på utdannings- og arbeidsmarkedet. I 2020 vedtok likestillingsministrene et langsiktig forskningsprosjektet for å motvirke seksuell trakassering på arbeidsmarkedet. Prosjektet skal ferdigstilles i 2023 og er et samarbeid mellom arbeidsmarkedssektoren (MR-A), kultursektoren (MR-K) og barn- og ungefeltet (NORDBUK). På lhbt+feltet har satsingen vært rettet mot å innhente mer kunnskap om arbeid mot hatkriminalitet rettet mot lhbt+personer i Norden.

EUs Web Accessibility Directive (WAD)

EUs Web Accessibility Directive (WAD) stiller nye krav om universell utforming av offentlige organers nettsted og mobilapplikasjoner. Direktivet stiller krav om synstolkning av forhåndsinnspilt video som publiseres på nett, at offentlige organers intranett og nettsider utformes universelt og at offentlige organer utarbeider en tilgjengelighetserklæring og sørger for en tilbakemeldingsfunksjon for brukere. Offentlige organer plikter å oppfylle den oppdaterte tekniske standarden (WCAG 2.1) som viderefører kravene fra den tidligere standarden (WCAG 2.0). WAD-direktivet er innlemmet i EØS-avtalen. Stortinget vedtok i mai 2021 endringer i likestillings- og diskrimineringslovgivningen som gjennomfører direktivets krav i norsk rett. Lovendringene trådte i kraft i

januar 2022, med en overgangsperiode fram til 1. januar 2023. De tekniske kravene er gjennomført gjennom endringer i Forskrift om universell utforming av IKT-løsninger som forvaltes av Kommunal- og distriktsdepartementet.

The European Accessibility Act – tilgjengelighetsdirektivet

Tilgjengelighetsdirektivet – *European Accessibility Act*, EU 2019/882 – ble vedtatt i EU i 2019. Direktivet stiller krav om at markedsdeltakere sørger for universell utforming av visse produkter og tjenester, som for eksempel bankterminaler, minibank og billettautomater samt banktjenester rettet mot forbrukere, e-handel og e-bøker. Direktivet handler både om å bedre rammebetingelsene for næringslivet (markedsperspektiv), og å underbygge medlemslandenes innsats for å bidra til inkludering av personer med ulike funksjonsnedsettelse og aldrende befolkning til det digitale samfunnet, samt å oppfylle kravene i FNs konvensjon om rettighetene til personer med funksjonsnedsettelse (rettighetsperspektiv). Direktivet anses som EØS-relevant og er under vurdering i EØS- og EFTA-landene.

Tilgjengelighetsdirektivet behandles i Spesialutvalget for forbrukerspørsmål. Kultur- og likestillingsdepartementet har ansvar for å koordinere arbeidet med gjennomføring i norsk rett. Direktivet berører flere departementets ansvarsområder, og arbeidet med gjennomføring i norsk rett utføres i tett samarbeid med Kommunal- og distriktsdepartementet.

Kultur- og likestillingsdepartementet har utarbeidet et høringsnotat med forslag om gjennomfø-

ring av direktivet. Departementet har også hentet inn to eksterne juridiske utredninger og en samfunnsøkonomisk utredning som har dannet grunnlaget for utarbeidelsen av forslaget i høringsnotatet. Høringsnotatet ble sendt på høring i juni 2021. Departementet følger opp innspillene i høringsnotatet og skal deretter utarbeide en lovproposisjon for Stortinget.

Styrket kunnskapsgrunnlag for mer likestilling og mindre diskriminering på tvers av samfunnssektorer og diskrimineringsgrunnlag.

Som grunnlag for det videre arbeid med en tverrsektoriell kunnskapsstrategi finansierte Kultur- og likestillingsdepartementet i 2021 to viktige leveranser:

- En aktørmatrix for likestillingsfeltet, utarbeidet av Norges forskningsråd i samarbeid med Kultur- og likestillingsdepartementet og Bufdir.
- En samlet kartlegging av publisert norsk og nordisk forskning om likestilling og diskriminering, gjennomført av Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU).

NIFU identifiserte gjennom sin kartlegging om lag 2 500 nordiske forskningspublikasjoner om likestilling og diskriminering fra perioden 2010–2020. Et hovedfunn etter kartleggingen er at det er svært store forskjeller i tilfanget av forskningsbasert kunnskap relatert til de ulike diskrimineringsgrunnlagene – og relatert til ulike samfunnsarenaer.

Kap. 352 Nedsatt funksjonsevne

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 71</i>	15 227	20 897	20 682
70	Funksjonshemmedes organisasjoner	249 350	246 550	253 820
71	Universell utforming og økt tilgjengelighet, <i>kan nyttes under post 21</i>	33 224	31 175	32 095
72	Funksjonshemmedes levekår og livskvalitet	24 894	25 290	26 040
73	Aktivitetstilbud for personer med funksjonsnedsettelse	18 481		
	Sum kap. 352	341 176	323 912	332 637

Innledning

Kapitlet omfatter tilskuddsordninger, tilskudd til navngitte mottakere, prosjekter og forsknings- og utviklingsmidler av særlig relevans på området funksjonsnedsettelse. Bevilgningene bygger opp under regjeringens overordnede likestillingsmål på området funksjonsnedsettelse.

Mål og strategier for 2023

Regjeringens overordnede mål for likestillingspolitikken er at flere skal få større frihet og mulighet til å leve de livene de ønsker, uavhengig av funksjonsnedsettelse.

Tilskuddsordningene skal bygge opp under et sterkt sivilsamfunn med aktører som bidrar til økt likestilling for alle. Regjeringen ønsker også å bidra til et godt kunnskapsgrunnlag som grunnlag for politikktutvikling, gjennom å bevilge midler til relevante forskningsprosjekter.

Bevilgingen under dette kapitlet skal bygge opp under regjeringens likestillingsmål omtalt i del 1.

Kultur- og likestillingsdepartementet vil støtte opp under offentlige myndigheters og arbeidsgivers plikter til å jobbe aktivt for likestilling og mot diskriminering innenfor sin virksomhet. Arbeidet med aktivitets- og redegjøringspliktene omfatter blant annet tiltak for å bygge ned barrierer mot deltakelse i arbeidslivet for personer med funksjonsnedsettelse.

Det er et mål for regjeringen at alle skal ha like muligheter til å delta på de arenaene de selv ønsker, uavhengig av funksjonsnedsettelse. Det gjelder blant annet valg av utdanning og mulighet til å delta i arbeidslivet, samt deltakelse og inkludering i idrett og kunst- og kulturlivet.

I 2013 ratifiserte Norge FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD). Regjeringen legger CRPD til grunn for arbeidet for likestilling av personer med funksjonsnedsettelse og vil inkorporere den i norsk lov.

I 2023 vil arbeidet med å bygge opp kunnskap om FN-konvensjonen om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne hos statsforvaltere og i kommunene fortsette. Bufdir har utarbeidet veiledning om artikkel 24, lik rett til utdanning, og vil gi kommunene opplæring i hvordan de kan jobbe for å oppfylle plikten til å sikre lik rett til utdanning i sin virksomhet. Bufdir vil utarbeide veiledning til ytterligere to bestemmelser i konvensjonen, og har igangsatt et forskningsprosjekt som

skal kartlegge effektene av veiledningen som gis fra statsforvalterne og direktoratet.

Det er behov for kunnskap om hatefulle ytringer og trakassering rettet mot personer med funksjonsnedsettelse. Bufdir er i gang med å innhente kunnskap om hvordan hatefulle ytringer, hatkriminalitet og trakassering rettet mot personer med funksjonsnedsettelse arter seg, og hvilke konsekvenser det har. Prosjektet, som skal ferdigstilles innen utgangen av 2023, skal undersøke hets, trakassering og hatefulle ytringer i sammenheng med andre typer krenkelser og vold som personer med funksjonsnedsettelse opplever.

Universell utforming er en samfunnskvalitet med betydning for hele befolkningen og et viktig virkemiddel for å oppnå likestilling for personer med funksjonsnedsettelse. Kultur- og likestillingsdepartementet har ansvaret for å koordinere politikken på området. Sektordepartementene har ansvaret for politikk og tiltak for universell utforming på eget sektorområde.

Det er fortsatt behov for mer forskning og kunnskap om temaet innenfor flere sektorer for å sikre reell universell utforming av samfunnet. Regjeringen vil bidra til økt kunnskap om universell utforming, særlig på sektorer med store utfordringer.

Regjeringen vil videreføre handlingsplanen *Bærekraft og like muligheter – et universelt utformet Norge* for perioden 2021–2025.

Fremme likestilling og hindre diskriminering gjennom internasjonalt, multilateralt samarbeid

Regjeringen legger stor vekt på å delta i internasjonale fora der tiltak for å fremme likestilling og hindre diskriminering diskuteres, og hvor normer for ny politikk utvikles, både i nordisk, europeisk og global sammenheng. Norge deltar blant annet i det nordiske helse- og sosialsamarbeidet gjennom Nordisk Ministerråd som omfatter nordisk samarbeid på området funksjonsnedsettelse.

FNs konvensjon om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD), legger føringer for den norske lovgivningen og politikken for å fremme likestilling og hindre diskriminering av personer med nedsatt funksjonsevne. Kultur- og likestillingsdepartementet har ansvar for å koordinere det internasjonale arbeidet om menneskerettighetene for personer med funksjonsnedsettelse. I 2023 skal Norge etter planen rapportere til CRPD-komiteen om oppfølging av konvensjonsforpliktelsene.

Budsjettforslag 2023

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres, kan nyttes under post 71

Bevilgningen på posten skal finansiere forsknings- og utviklingstiltak som er av særlig relevans på området nedsatt funksjonsevne. Enkelte av tiltakene har varighet over flere år. Bevilgningen på posten er nedjustert med 770 000 kroner knyttet til tilskudd til Statistisk sentralbyrå (SSB) og registerbasert statistikk om nedsatt funksjonsevne. Midlene skal fra 2023 inngå i SSBs grunnfinansiering og er derfor overført til kap. 1620 Statistisk sentralbyrå, post 01 Driftsutgifter på Finansdepartementets budsjett.

Post 70 Funksjonshemmedes organisasjoner

Bevilgningen på posten skal finansiere tilskuddsordningene til funksjonshemmedes organisasjoner og fritidstiltak for personer med nedsatt funksjonsevne.

For en presentasjon av hovedelementene i tilskuddsordningen vises det til Prop. 1 S (2021–2022) Kulturdepartementet.

I statsbudsjettet for 2022 ble det innarbeidet et tilskudd til Stiftelsen TV BRA, som er en TV-kanal av, for og med utviklingshemmede. Tilskuddet foreslås videreført i 2023 med 3,7 mill. kroner.

Post 71 Universell utforming og økt tilgjengelighet, kan nyttes under post 21

Bevilgningen på posten skal stimulere og støtte tiltak for universell utforming og bidra til gjennomføring av tiltak i handlingsplanen for universell utforming. Formålet med tilskuddsordningen er å utvikle og styrke gjennomføringen av universell utforming som samfunnskvalitet, bedre livskvalitet og likestilling for personer med funksjonsnedsettelse.

I bevilgningsforslaget inngår også tilskudd til Standard Norge til utvikling av standarder for universell utforming, Norsk design- og arkitektursenter til innovasjonstiltak og kompetanseheving av formgivere og KS til nettverksprosjekt for universell utforming i kommunesektoren. Disse mottakerne har unik kompetanse og posisjon innen sine sektorer til å gjennomføre oppgavene de får tilskudd til. Det er av denne grunn også ønskelig at mottakerne får mulighet til å utvikle tiltakene over tid. Midler tilstås etter søknad, og det kreves både faglig og økonomisk rapportering på bruk av midlene.

Regjeringen skal i 2023 levere Norges 2. og 3. rapport til FN-komiteen som overvåker FN-konven-

sjonen om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne (CRPD). I bevilgningsforslaget på posten er det innarbeidet et tilskudd på 300 000 kroner til Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon for koordinering av arbeidet med alternativ rapport fra sivilt samfunn.

Bevilgningen på posten skal utover dette dekke utgifter i Bufdir til forvaltning og oppfølging av tilskuddsordningen til universell utforming – kunnskapsutvikling, kompetanseheving og informasjon.

Det kan gis støtte til tiltak som bidrar til:

- forskning og kunnskapsutvikling på området universell utforming
- nyskaping i form av produkt-, plan- eller systemutvikling innen universell utforming
- kompetanseheving og effektiv spredning av informasjon om universell utforming

Post 72 Funksjonshemmedes levevilkår og livskvalitet

Bevilgningen på posten skal finansiere tilskuddsordningen til tiltak for å bedre levekårene og livskvaliteten til mennesker med nedsatt funksjonsevne. Tiltak som er direkte rettet mot å bedre levekårene og livskvaliteten for personer med nedsatt funksjonsevne kan få støtte gjennom ordningen.

For en presentasjon av hovedelementene i tilskuddsordningen vises det til Prop. 1 S (2021–2022) Kulturdepartementet.

I statsbudsjettet for 2022 ble det innarbeidet et tilskudd til stiftelsen HELT MED. Stiftelsen HELT MED bidrar med mangfold og inkludering ved at det opprettes arbeidsplasser for mennesker med utviklingshemming. Bevilgningen foreslås videreført i 2023 med 11,3 mill. kroner.

Rapport 2021

Rapporten omfatter arbeid for likestilling av personer med funksjonsnedsettelse, med særlig vekt på kompetanseheving og kunnskapsutvikling. Rapporten omfatter også universell utforming, med vekt på et samfunn der alle kan delta. Internasjonalt arbeid er også inkludert. Departementets samlede vurdering er at måloppnåelsen og fremdriften på feltet er tilfredsstillende.

Færre barrierer mot deltakelse i utdanning og arbeidsliv

Et samfunn for alle

Strategien for likestilling av mennesker med funksjonsnedsettelse for perioden 2020–2030, *Et sam-*

funn for alle, ble lagt fram i 2018. Strategien hviler på fire pilarer:

- utvikle både universelle løsninger og spesielle tiltak,
- jobbe for selvbestemmelse, medvirkning, deltagelse og inkludering,
- bedre samordning på alle nivåer,
- fire innsatsområder; utdanning, arbeid, helse og omsorg og kultur og fritid.

Strategien ble fulgt opp av en handlingsplan for likestilling av mennesker med funksjonsnedsettelse: *Et samfunn for alle – Likestilling, demokrati og menneskerettigheter* som ble lansert i 2019. Planen gjelder for perioden 2020–2025 og er dynamisk.

Kunnskap om status for likestilling av personer med funksjonsnedsettelse

I 2021 startet Bufdir en større gjennomgang av kunnskapsgrunnlaget om likestilling av personer med funksjonsnedsettelse. Arbeidet skal bidra til synliggjøring av likestillings-, diskriminerings- og menneskerettsutfordringer blant personer med funksjonsnedsettelse på tvers av sektorer, og kunnskapsbehov på området. Arbeidet omfatter blant annet en gjennomgang av statistikk som brukes til å dokumentere status for likestilling og diskriminering av personer med funksjonsnedsettelse, blant annet SSBs utvalgsundersøkelser.

Likestilling av personer med funksjonsnedsettelse er integrert i direktoratets FoU om aktivitets- og redegjøringspliktene og risiko for diskriminering ved bruk av kunstig intelligens i offentlig forvaltning.

CRPD-prosjektet

Et viktig tiltak i handlingsplanen for likestilling av personer med funksjonsnedsettelse er å øke kunnskapen om CRPD i norske kommuner. Bufdir driver CRPD-prosjektet i samarbeid med statsforvalterne i Troms og Finnmark, Trøndelag, Rogaland, Oslo og Viken.

Disse statsforvalterne fikk i 2020 i oppdrag å samarbeide med Bufdir om å utvikle og spre opplærings- og informasjonsmateriell om CRPD. Oppdraget ble videreført for 2021/22, og Bufdir har i samarbeid med statsforvalterne og berørte etater utviklet et helhetlig kunnskapsmateriell for kommunene knyttet til konvensjonen

Det er per nå 26 pilotkommuner som deltar i prosjektet.

Veiledning om ARP

Bufdir har utarbeidet veiledning til offentlige myndigheter og offentlige og private arbeidsgivere om hvordan de kan arbeide aktivt for likestilling, blant annet av personer med funksjonsnedsettelse i tråd med likestillings- og diskrimineringsloven §§ 24 og 26. Veiledningen gir konkrete råd om hvordan arbeidsgivere kan kartlegge risikoer for diskriminering av personer med funksjonsnedsettelse innenfor sin virksomhet, og ideer om tiltak som kan iverksettes for å sikre likestilling. I 2021 har Bufdir jobbet for å videreutvikle veiledningsmateriellet, og har tatt initiativ til et større forskningsprosjekt som skal gi mer forskningsbasert kunnskap om ARP og aktivt likestillingsarbeid.

Tilskudd for likestilling av personer med funksjonsnedsettelse

Aktivitetstiltak til barn og unge med funksjonsnedsettelse

I revidert nasjonalbudsjett i juni 2021, ble det besluttet å opprette en ettårig tilskuddordning for å dempe konsekvensene som barn og unge med nedsatt funksjonsevne har hatt under pandemien. Det kunne søkes om prosjekttilskudd til gjennomføring av, tilrettelegging for, utstyr til aktivitet og deltagelse i kultur-, idretts- og fritidsaktiviteter for målgruppen.

Det ble tildelt i underkant av 14 mill. kroner til 62 aktører. I disse søknadene var det søkt om deltagelse på ulike aktiviteter for i underkant av 6 000 personer med funksjonsnedsettelse under 26 år.

Interessepolitisk arbeid

Målet med tilskuddsordningen til funksjonshemmede organisasjoner er å styrke muligheten for frivillige og landsomfattende organisasjoner for personer med nedsatt funksjonsevne til å jobbe mot diskriminering og for likestilling av personer med funksjonsnedsettelse i samfunnet. Det ble utbetalt 234 mill. kroner i 2021. Størstedelen av midlene gikk til driftstilskudd til organisasjoner (198 mill. kroner).

Bufdir mottok 136 søknader om ordinært tilskudd, og 133 organisasjoner med til sammen 420 000 medlemmer fikk tildelt ordinært tilskudd. Seks organisasjoner mottok særskilt tilskudd etter øremerking.

Bufdir gjennomførte i juli 2020 en kartlegging som tyder på at koronapandemien har hatt negative konsekvenser for likestilling av personer med

funksjonsnedsettelse. På bakgrunn av dette ble det i revidert nasjonalbudsjett 2021 foreslått å øke bevilgningen med 10 mill. kroner.

Som følge av koronapandemien ble det besluttet å tilføye midlertidige bestemmelser for tilskuddsårene 2022 og 2023 i forskriften. For tilskuddsåret 2023 kan organisasjonene selv velge om de vil benytte 2019 eller 2021 som grunnlagsår. Generelt kan man forvente at aktiviteten i organisasjonene i 2021 har vært lavere i forhold til årene før pandemien.

Bedre levekårene og livskvaliteten for personer med funksjonsnedsettelse

I 2021 ble tiltak som bidrar til inkludering av personer med funksjonsnedsettelse i utdanning eller arbeid og tiltak som bidrar til kunnskap om og bevisstgjøring rundt CRPD, prioritert i tilskuddsordningen for å bedre levekårene og livskvaliteten for personer med funksjonsnedsettelse. Bufdir mottok 55 søknader i 2021, og innvilget 10 søknader. 8,4 mill. kroner var bundet opp til 16 flerårige prosjekter som var innvilget i tidligere år. Det ble bevilget til sammen 24,9 mill. kroner.

På grunn av koronapandemien ble det i 2020 besluttet at tilskuddsmottakerne fikk mulighet til å gjennomføre alternative typer tiltak, så lenge dette var i tråd med målet for tilskuddsordningen, og at tiltaket ble gjennomført i tråd med anbefalinger og råd fra helsemyndighetene. Dette unntaket gjaldt også for 2021.

Fritidstiltak for personer med funksjonsnedsettelse

Målet er å gi det sivile samfunnet, ved frivillige organisasjoner og stiftelser, mulighet til å arrangere gode ferie- og fritidstiltak for personer med funksjonsnedsettelse. Bufdir mottok 106 søknader i 2021, og innvilget 83 søknader. Det ble bevilget til sammen 15,3 mill. kroner.

Bevilgingen skal prioriteres til sommerleir i regi av organisasjoner som er godkjente under regelverket for Tilskudd til funksjonshemmedes organisasjoner. I 2021 ble det søkt om deltakelse på ulike fritidsaktiviteter for nærmere 5 049 personer med funksjonsnedsettelse totalt. Av disse var i underkant av 3 485 under 26 år. Det var nærmere 4 823 ledsagere/hjelpere som bisto ved gjennomføring av prosjektene

Fremme universell utforming på de områdene utfordringene er størst

EUs direktiv om tilgjengelighet

Kultur- og likestillingsdepartementet arbeidet sammen med Kommunal- og distriktsdepartementet om den nasjonale gjennomføringen av EUs direktiv om tilgjengelighet av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner, WAD (EU 2016/2102). Direktivet er gjennomført i norsk rett.

Kultur- og likestillingsdepartementet arbeider videre sammen med Kommunal- og distriktsdepartementet om den nasjonale gjennomføringen av EUs direktiv om tilgjengelighetskrav for varer og tjenester, EAA (EU 2018/882). Et forslag til gjennomføring ble sendt på høring medio 2021.

Handlingsplan for universell utforming

Handlingsplanen for universell utforming for perioden 2021-2025 med tittelen *Bærekraft og like muligheter – et universelt utformet samfunn*, ble lagt fram i august 2021. Planen skal bidra til et bærekraftig og likestilt samfunn gjennom utforming av fysiske og tekniske omgivelser. Handlingsplanen inneholder 65 tiltak blant annet innen arealplanlegging, infrastruktur, bygg, transport og digitalisering i tillegg til utvikling av universelle løsninger på nye områder. Åtte departementer har tiltak i planen.

Handlingsplanen bygger på evaluering av tre tidligere handlingsplaner for universell utforming og tilstandsanalyse på feltet. Evalueringen viser at de aller fleste tiltakene er gjennomført i samsvar med planer og budsjetter.

Bufdir har ansvar for flere nettverk og samarbeidsorganer som dekker ulike sektorer av handlingsplanen. I tillegg har direktoratet ansvar for samlet rapportering av tiltakene i planen.

Bufdir, Utdanningsdirektoratet og Helsedirektoratet har etablert en koordineringsgruppe for å samarbeide om å løfte temaet universell utforming i barnehage- og skolebygg.

Tilskudd til Kunnskapsutvikling, kompetanseheving og informasjon innen universell utforming

Formålet med tilskuddsordningen er å utvikle og styrke gjennomføringen av universell utforming som samfunnskvalitet, og bedre livskvalitet og likestilling for personer med nedsatt funksjonsevne. Bufdir mottok 73 søknader i hovedutlysningen og innvilget 36 søknader. Det ble bevilget til sammen 14,5 mill. kroner.

I tilleggsutlysningen rettet mot kommuner i KS-nettverket for universell utforming, mottok Bufdir 22 søknader og innvilget 19 søknader. Det ble bevilget om lag 3 mill. kroner.

Fremme likestilling og hindre diskriminering gjennom internasjonalt samarbeid

FN-konvensjonen om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne (CRPD)

Det 14. statspartsmøtet i forbindelse med FN-konvensjonen om rettighetene til personer med ned-

satt funksjonsevne ble gjennomført i New York i perioden 15.–17. juni 2021. Hovedtema var covid-19 og hvordan man i denne sammenheng kan sikre behov og rettigheter for personer med nedsatt funksjonsevne. Møtet var i hovedsak digitalt.

Kap. 353 Likestillings- og diskrimineringsombudet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
50	Basisbevilgning	49 042	49 040	50 195
	Sum kap. 353	49 042	49 040	50 195

Innledning

Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) er et forvaltningsorgan med særskilte fullmakter. LDO er administrativt underlagt Kultur- og likestillingsdepartementet. Organisering og virksomhet fremgår av diskrimineringsombudsloven. Ombudet skal arbeide for å fremme reell likestilling og hindre diskriminering på alle samfunnsområder på grunn av kjønn, graviditet, permisjon ved fødsel og adopsjon, omsorgsoppgaver, etnisitet, religion, livs-syn, funksjonsnedsettelse, seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk og alder. Ombudet skal også arbeide for å fremme likebehandling i arbeidslivet, uavhengig av politisk syn og medlemskap i arbeidstakerorganisasjon.

Ombudet skal være en aktiv pådriver for mer likestilling i samfunnet. Ombudet skal gi informasjon, støtte og veiledning om likestillingsregelverket, og følge opp aktivitets- og redegjørelsesplikten.

Ombudet skal videre føre tilsyn med at norsk rett og forvaltningspraksis er i samsvar med forpliktelsene Norge har etter FNs kvinnekongresskonvensjon (CEDAW), rasediskrimineringskonvensjonen (CERD) og konvensjonen for rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne (CRPD).

Mål og strategier for 2023

Regjeringens mål er et sterkt og effektivt håndhevingsapparat på likestillings- og diskriminerings-

området. Håndhevingsapparatet på diskrimineringsområdet består av Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) som er et veilednings- og pådriverorgan, og som skal følge opp aktivitets- og redegjørelsesplikten etter de nye reglene, og Diskrimineringsnemnda som er et lavterskeltilbud for behandling av diskrimineringsaker.

Budsjettforslag 2023

Post 50 Basisbevilgning

Bevilgningen på posten skal dekke driftsutgiftene i Likestillings- og diskrimineringsombudet.

Rapport 2021

Rapporten omfatter Likestillings- og diskrimineringsombudets aktivitet som et veilednings- og pådriverorgan på likestillings- og diskrimineringsområdet. Samlet sett vurderer departementet at målene for bevilgningen til Likestillings- og diskrimineringsombudet under kap. 353 er innfridd.

Antall forespørsler til ombudets veiledningstjeneste har økt med 26 pst. I 2021 mottok ombudet totalt 2 483 forespørsler om veiledning. 50 pst. av henvendelsene dreier seg om arbeidsliv; kjønn ligger på topp med 25 pst. tett fulgt av funksjonsnedsettelse 20 pst. Til tross for økningen har ikke responstiden til LDO økt.

Seksuell trakassering

Seksuell trakassering har vært et av hovedsatsingsområdene til ombudet i 2021. Ombudet har blant annet tilpasset *Sette strek*-veilederen (som gir en praktisk hjelp til å forebygge og håndtere seksuell trakassering) til helse- og omsorgssektoren. LDO har samarbeidet med forsvaret og politihøgskolen i arbeidet mot seksuell trakassering

Aktivitets- og redegjørelsesplikten

I 2021 har ombudet utviklet og oppdatert hjemmesidene for å gi grundig informasjon om hvordan arbeidsgivere og offentlige virksomheter både skal og kan jobbe for likestilling og hindre diskriminering i sine virksomheter. Ombudet har videre utarbeidet en egen side på engelsk med informasjon om aktivitets- og redegjørelsesplikten.

Del III
Andre saker

5 Fordeling av spilleoverskuddet

5.1 Fordeling av spilleoverskuddet fra Norsk Tipping AS

Fordelingen av overskuddet fra spillevirksomheten i Norsk Tipping AS er regulert i lov om pengespill m.v. (pengespilloven) § 10. Det fordeles midler til helse- og rehabiliteringsformål, idrettsformål, kulturformål, samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner samt overskudd fra bingo og midler til tiltak i tilknytning til spilleavhengighet. I tillegg fordeles midler gjennom Grasrotandelen. Ny lov om pengespill ble vedtatt i mars 2022 og trer i kraft 1. januar 2023. Fordelingen av Norsk Tippings overskudd er regulert i § 12 i den nye loven.

Overskuddet fra Norsk Tippings spillevirksomhet til fire av formålene blir først fordelt med 6,4 pst. til helse- og rehabiliteringsformål. Deretter blir resten av overskuddet fordelt med 64 pst. til idrettsformål, 18 pst. til kulturformål og 18 pst.

til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner som ikke er tilknyttet Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, jf. pengespilloven § 10 andre ledd. Midlene fordeles nærmere av Kongen.

Årsresultatet til Norsk Tipping AS i 2021 til fordeling i 2022 var 6 286,3 mill. kroner. Dette er 119,7 mill. kroner mer enn det som ble fordelt til formålene i 2021.

5.2 Fordelingen av spilleoverskudd til kulturformål

Hovedfordelingen av spillemidler til kulturformål fastsettes av Kongen i statsråd etter at generalforsamlingen i Norsk Tipping AS er avholdt. Det samlede overskuddet til fordeling på kulturformål i 2022 var 926,1 mill. kroner. Fordelingen for 2022 ble fastsatt ved kongelig resolusjon av 6. mai 2022.

Tabell 5.1 Fordeling av spilleoverskuddet til kulturformål 2022

Tiltak	(i 1 000 kr)
	Tildeling 2022
Den kulturelle skolesekken	310 000
Frifond	190 000
Ungdom og Fritid	11 000
Regionale kulturbygg	56 250
Arkivtiltak	12 300
Bibliotektiltak	49 700
Museumstiltak	25 750
Scenekunsttiltak	10 000
Historiske spel	4 100
Amatørteatertiltak	23 000
Nasjonale musikkorganisasjoner	21 930
Kulturrrom	46 050
Instrumentfondet	30 000

Tabell 5.1 Fordeling av spilleoverskuddet til kulturformål 2022

Tiltak	Tildeling 2022 (i 1 000 kr)
Krafttak for sang	5 610
Folkeakademienes Landsforbund	8 925
Norske kirkeakademier	2 190
Aktivitetmidler for kor	12 100
Ordninger for kordirigenter	3 250
Gaveforsterkningsordningen	70 000
Studieforbund	9 380
Frivillighetens år 2022	6 000
Skeivt kulturår 2022	5 000
Midler til senere fordeling	13 543
Sum	926 078

Departementet er gitt fullmakt til å disponere opp-tjente rente av innestående midler til kulturformål og til å omfordele ikke utbetalte midler fra tidligere år.

Nedenfor følger omtale av tiltakene det er tildelt midler til i 2022, jf. tabellen over.

Den kulturelle skolesekken

Tilskuddet til Den kulturelle skolesekken (DKS) forvaltes av den statlige virksomheten Kulturtanken – Den kulturelle skolesekken Norge. Tilskuddet fordeles videre til fylkeskommuner og kommuner i DKS-ordningen etter en fordelingsnøkkel som tar hensyn til elevtall i grunnskole og videregående skole, geografiske avstander og infrastruktur.

Frifond

Formålet med Frifond er å stimulere barn og unges lokale aktivitet og deltakelse, og å bedre rammebetingelsene for frivillige organisasjoner og grupper medlemsbaserte virke på lokalt nivå. Frifondmidlene skal nå ut til et bredt spekter av organisasjoner, frittstående grupper og foreninger med ulike formål og aktivitetsgrunnlag.

Departementet gir tilskudd til paraplyorganisasjonene Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU) og Norsk musikkråd, som fordeles videre til lokal aktivitet gjennom Frifond. Den største andelen av midlene for-

deles gjennom ordningen Frifond organisasjon til lokale lag gjennom sentralledet til landsdekkende, frivillige og demokratiske organisasjoner med barne- og ungdomsaktivitet. I tillegg fordeles paraplyorganisasjonene midler direkte til frittstående grupper i ordningene Frifond barn og unge, Frifond musikk og Frifond teater.

Ungdom og fritid

Landsforeningen Ungdom og Fritid fikk tidligere tilskudd gjennom Frifond. Fra 2022 gis det tilskudd direkte til Ungdom og Fritid. Tilskuddet skal fordeles videre etter søknad til de lokale medlemsklubbene. Bidraget skal brukes til å styrke ungdommers egne initiativer og aktiviteter, slik at flere skal ha tilgang til et fritidstilbud uten kostnader.

Regionale kulturbygg

Desentralisert ordning for tilskudd til kulturbygg gir tilskudd til kulturhus, flerbrukslokaler eller spesiallokaler for kunst og kultur. Midlene kan benyttes til nybygg, ombygging og modernisering av kulturbyggene, men ikke til vedlikehold eller drift. Midlene fordeles til fylkeskommunene etter en nærmere fastsatt fordelingsnøkkel. Søknader fremmes gjennom kommunen der bygget skal ligge. Tilskudd kan utgjøre inntil 1/3 av godkjente prosjektkostnader for kulturbygget.

Arkivtiltak

Arkivverket forvalter tilskudd til prosjekter og utviklingstiltak på arkivfeltet. Tilskuddene skal gå til enkeltprosjekter, til landsomfattende eller regionale samarbeidstiltak og til utvikling av fellesløsninger. Deler av tilskuddsrammen skal disponeres til planmessig arbeid med å sikre at privatarkiver fra alle landets regioner og viktige samfunnssektorer blir bevart, gjort tilgjengelig og formidlet. Titlene på programmene for perioden 2020–2022 er Videreutvikling av privatarkivfeltet og Innovasjon i offentlig sektor.

Bibliotektiltak

Nasjonalbiblioteket forvalter prosjekt- og utviklingsmidler som skal stimulere til utvikling av norske folke- og fagbibliotek. Tiltakene skal ha verdi utover det enkelte bibliotek, og de skal fremme nye tilbud. Utviklingsmidlene finansierer også felles infrastrukturtiltak i regi av Nasjonalbiblioteket, til disposisjon for alle bibliotek, jf. omtale under kap. 326.

Museumstiltak

Norsk kulturråd forvalter midlene som er avsatt til museumsfeltet. Midlene fordeles til sikringstiltak samt treårige utviklingsprogrammer for museumssektoren. Titlene på programmene for perioden 2021–2023 er

- Digitalisering – mangfold, dialog og samarbeid
- Forskning – forskningskompetanse, samarbeid og infrastruktur
- Museene som samfunnsaktører – mangfold, relevans og bærekraft

Programmene skal stimulere til kompetanseheving, samordning og metodeutvikling i museene.

Scenekunsttiltak

Norsk kulturråd forvalter det meste av spillemidlene til scenekunsttiltak gjennom

- ordninger som ivaretar etablering av nye formidlings- og visningsarenaer for scenekunst
- ordninger som ivaretar formidling, gjestespill og arrangørstøtte på scenekunstfeltet
- ordningen for tidsskrift og kritikk

Talent Norge får tilskudd til talentutviklingsprogrammet «Scenekunstløftet».

Amatørteatertiltak og Historiske spel

Norsk kulturråd forvalter midler til ordningen Historiske spel. De forvalter også ulike ordninger for amatørteater, Driftstilskudd til nasjonale aktører innen amatørteater og Amatørteateraktivitet i grupper. Det gis også tilskudd til manustjenesten Dramas og til enkelte navngitte amatørteatre.

Frivillig kulturliv

Som del av regjeringens kulturpolitikk er tilskudd til det frivillige kulturlivet et viktig bidrag. Det gis spillemidler til nasjonale musikkorganisasjoner, til innkjøp av musikkinstrumenter, til teknisk musikkutstyr og øvingslokaler, til sang og kor, til amatørteater, spel og til folke- og kirkeakademier.

Tilskudd til det frivillige kulturlivet bidrar til gode fritidsopplevelser i hele landet. Frivillige kulturorganisasjoner spiller en viktig rolle i å skape gode møteplasser for lokalbefolkningen, samt gi barn og unge tilgang til å utfolde seg kreativt og lære seg ferdigheter innen musikk, dans eller sang. Det frivillige kulturlivet har fokus på inkludering og å nå et bredt utvalg av befolkningen. Tilskuddene bidrar til å skape et mangfoldig og levende kulturliv i hele landet.

I regjeringens nye arbeid med å utvikle en strategi for kulturfrivilligheten vil inntekter og en gjennomgang av tilskuddsordninger være en vesentlig del. Se for øvrig omtale under kap. 325.

Gaveforsterkningsordningen

Gaveforsterkningsordningen ble avviklet 1. januar 2022. Midler til fordeling i 2022 gjelder søknader fra andre halvår 2021. Departementet viser til at private gaver ikke skal styre fordelingen av offentlige kulturmidler, og viser videre til at utbetalingsene fra ordningen også har vært ujevnt fordelt geografisk. Ordningen er en lite effektiv måte å støtte kulturlivet på. Ved fordelingen av spillemidler til kulturformål i 2023 vil departementet i stedet blant annet søke å prioritere formål som skal støtte opp under tilgjengelig kultur i hele landet, herunder litteratur, samt brede ordninger for lokalt, regionalt og frivillig kulturliv.

Andre tiltak

I 2022 er det gitt særskilte tilskudd til markeringsene av Frivillighetens år 2022 og Skeivt kulturår 2022. Det er også gitt tilskudd til studieforbund for å sikre at de totalt sett fikk tilsvarende tilskudd i 2022 som i 2021. Det gjenstående av overskuddet

til fordeling i 2022, 13,5 mill. kroner, fordeles på ulike tiltak innenfor kulturformål.

5.2.1 Spilleoverskudd til kulturformål i 2023

Prognosen fra Norsk Tipping AS i august 2022 tilsier et årsresultat på 6 515 mill. kroner, en økning på 228,7 mill. kroner fra årsresultatet i 2021. Dette vil gi 956,8 mill. kroner til fordeling til kulturformål i 2023, en økning på 30,7 mill. kroner fra 2022.

Regjeringen har avviklet Gaveforsterkningsordningen, og 2022 var siste år med midler til ordningen. I tillegg ble det i 2022 gitt særskilte tilskudd til markeringene av hhv. Frivillighetens år og Skeivt kulturår. Utfasing av disse tilskuddsformålene vil gi økt handlingsrom for tildeling av spillemidler til andre kulturformål i 2023.

Tilskudd til Kulturstøtta, tidligere LNU Kultur foreslås overført fra statsbudsjettet til spillemidlene til kulturformål i 2023, jf. omtale under kap. 315, post 72. Det samme gjelder tilskudd til Tvibit, jf. omtale under kap. 334, post 78. Det legges opp til at disse tilskuddene skal videreføres på samme nivå som i 2022.

I perioden 2020–2022 ble det på statsbudsjettet innarbeidet diverse tilskudd til kulturinstitusjoner som har søkt om midler til prosjekter som skal bidra til større mangfold og mer inkludering i kulturlivet. Disse prosjekttilskuddene foreslås overført til spillemidler til kulturformål i 2023, jf. omtale under kap. 320, post 75, kap. 323, post 70

og kap. 328, post 70. Det legges opp til at tilskuddene skal videreføres på samme nivå som i 2022. Utover dette legges det opp til at også andre kulturinstitusjoner som har søkt om midler til tiltak og prosjekter for publikumsutvikling, mangfold og inkludering, vil kunne få tildelt tilskudd fra spillemidlene til kulturformål i 2023.

I tillegg er det lagt opp til å tildele spillemidler til kulturformål til tiltak i forbindelse med en strategi for kulturfrivillighet, som regjeringen vil legge fram. Strategien skal vurdere virkemidler og tiltak som kan legge til rette for et samspill mellom den profesjonelle og frivillige kulturen og bidra til å nå overordnede mål om bred deltakelse og tilgang på kunst og kultur over hele landet.

Endelig fordeling av spilleoverskuddet til kulturformål i 2023 vil bli fastsatt av Kongen i statsråd etter at generalforsamlingen i Norsk Tipping AS er avholdt og regnskapet for 2022 er godkjent.

5.3 Fordelingen av spilleoverskudd til idrettsformål

Hovedfordelingen av spillemidler til idrettsformål fastsettes av Kongen i statsråd etter at generalforsamlingen i Norsk Tipping AS er avholdt. Det samlede overskuddet til fordeling på idrettsformål i 2022 var 3 292,7 mill. kroner. Fordelingen for 2022 ble fastsatt ved kongelig resolusjon 6. mai 2022.

Tabell 5.2 Fordeling av spilleoverskuddet til idrettsformål 2022

Tiltak	Tildeling 2022 (i 1000 kr)
Idrettsanlegg i kommunene	1 706 065
Løypetiltak i fjellet og overnattingshytter	32 000
Utstyr	32 500
Nasjonalanlegg	30 076
Spesielle anlegg	63 670
Forsknings- og utviklingsarbeid	36 312
Antidopingarbeid mv.	53 600
Fysisk aktivitet og inkludering i idrettslag	31 500
Friluftstiltak for barn og ungdom	40 000
Egenorganisert fysisk aktivitet	13 000

Tabell 5.2 Fordeling av spilleoverskuddet til idrettsformål 2022

Tiltak	Tildeling 2022 (i 1000 kr)
Arrangementstilskudd	25 000
Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité	775 000
Tilskudd til lokale lag og foreninger	428 000
Særskilte tilskudd	26 000
Sum	3 292 723

Departementet er gitt fullmakt til å disponere opp-tjente renter av inntøendinge midler til idrettsformål og til å omfordele ikke utbetalte midler fra tidligere år. Det blir gitt tilskudd av slike midler til ulike tiltak i 2022.

Nedenfor følger omtale av tiltakene det er tildelt midler til i 2022, jf. tabellen over.

Idrettsanlegg – tilskudd til anlegg for idrett og fysisk aktivitet

Idrettsanlegg i kommunene

Statens viktigste virkemiddel for å bidra til idrett og fysisk aktivitet for alle er tilskudd til bygging og rehabilitering av idrettsanlegg. Tilskuddene delfinansierer bygging av anlegg for organisert idrett, friluftsliv og annen egenorganisert aktivitet, fra større konkurranseanlegg til mindre anlegg i barn og unges nærmiljø. Barn og unge (6–19 år) er hovedmålgruppen. Tilskuddene skal også legge til rette for at personer med funksjonsnedsettelse kan delta på lik linje med andre, og at inaktive kan komme i gang med aktivitet.

Det er fylkeskommunene som foretar detaljfordelingen av tilskudd til idrettsanleggene i kommunene. Etter departementets gjennomgang av tilskuddsordningen i 2019, har fylkeskommunene fått en tydeligere rolle og større rom til å fatte beslutninger i søknadsbehandlingen. Som hovedregel kan det søkes om tilskudd på inntil 1/3 av godkjent kostnad til bygging og rehabilitering av ordinære anlegg.

Løypetiltak i fjellet og overnattingshytter

Det gis tilskudd til bygging og rehabilitering av overnattingshytter i fjellet, i lavlandet og ved sjøen. I tillegg gis det tilskudd til løypetiltak i fjellet, bl.a. opparbeiding og remerking av løyper og tilskudd til broer mv. Den Norske Turistforening (DNT), Friluftsrådene Landsforbund og Norsk

Friluftsliv har ansvar for fordelingen av tilskuddene.

Utstyr

Det gis tilskudd til utstyr via Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité (NIF), både til den ordinære utstyrsordningen, hvor særforbundene kan søke om tilskudd til godkjent utstyr, og til en egen ordning for rekrutteringsutstyr for personer med funksjonsnedsettelse.

I tillegg er det gitt tilskudd til utstyr via Norges Bilsportforbund.

Nasjonalanlegg/spesielle anlegg

Nasjonalanlegg skal brukes til presentasjon av internasjonal eliteidrett og kunne være arenaer for internasjonale mesterskap og konkurranser i Norge. Det er videre et mål at nasjonalanleggene skal fungere som sentre for de respektive særiddrettene. Tilskudd gis til investeringer i form av utbygging, ombygging eller rehabilitering. I 2022 er det gitt tilskudd til Holmenkollen, Hafjell, Kvitfjell, Vikingskipet, Vikersund og Ullevaal Stadion.

Tilskudd til spesielle anlegg gis etter særskilt vurdering fra departementet.

Forsknings- og utviklingsarbeid

Idrettsforskning er en forutsetning for en kunnskapsbasert utvikling på idrettsområdet og for den statlige idrettspolitikken. Avsetningen skal bl.a. dekke tilskudd til fire forskningssentre: Senter for idrettsskadeforskning og Forskningssenter for barne- og ungdomsidrett ved Norges idrettshøgskole og Senter for idrettsanlegg og teknologi og Senter for toppidrettsforskning ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU).

Tilskudd til drift og utvikling av Anleggsregisteret, som forvaltes av Lotteri- og stiftelsestilsynet, og Gode idrettsanlegg, som forvaltes av NTNU, dekkes også av avsetningen til forsknings- og utviklingsarbeid.

Spesielle aktiviteter

Antidopingarbeid mv.

Det avsettes bl.a. midler til nasjonalt og internasjonalt antidopingarbeid, som tilskudd til Stiftelsen Antidoping Norge (ADNO), til Norges laboratorium for dopinganalyse og Norges bidrag til World Anti-Doping Agency (WADA).

Gjennom UNESCOs antidopingkonvensjon (International Convention against Doping in Sport) og Europarådets antidopingkonvensjon (The Anti-Doping Convention) har Norge internasjonale forpliktelser på antidopingområdet.

Fysisk aktivitet og inkludering i idrettslag

Det fordeles midler til tilskuddsordningen Inkludering i idrettslag. Ordningen skal bidra til å inkludere nye grupper i idrettslagenes aktivitets-tilbud ved å motvirke økonomiske og kulturelle barrierer som hindrer deltakelse. Midlene skal gå til tiltak for barn og ungdom med innvandrerbakgrunn, særlig jenter, og barn og ungdom fra familier med lav betalingsevne.

I tillegg fordeles midler til tiltak innenfor paraidrett (idrett for personer med funksjonsnedsettelse). Det gis også tilskudd til opprettholdelse og videreføring av tradisjonelle samiske idrettsaktiviteter.

Friluftstiltak for barn og ungdom

Friluftsliv, særlig i form av lavterskeltilbud i nær-områdene, er viktig for å nå mål om redusert inaktivitet. Tilskuddet skal primært stimulere barn og ungdom mellom 6 og 19 år til å drive friluftsliv.

Midlene til friluftstiltak for barn og ungdom fordeles til Norsk Friluftsliv og Friluftsrådernes Landsforbund og går bl.a. til nærmiljøanlegg, friluftsskoler, friluftsdager, Barnas turlag og bynært friluftsliv.

Egenorganisert fysisk aktivitet

Selv om det er et mål at flest mulig skal få muligheten til å delta i idrettsaktivitet, vet vi at ikke alle ønsker å drive med organisert idrett. Det er viktig å legge til rette for aktivitet også for denne grup-

pen. Det fordeles midler gjennom tilskuddsordningen Frifond barn og unge til slik aktivitet. Barn og ungdom som driver egenorganisert fysisk aktivitet utenfor rammene av den organiserte idretten, kan søke om tilskudd til aktiviteten sin fra denne ordningen.

Det gis også tilskudd til Tverga, ressursentret for egenorganisert idrett og fysisk aktivitet i Norge. Senteret skal legge til rette for aktivitet i hele landet og ivareta interessene for barn og unge som står utenfor den organiserte idretten. Tverga skal også gi bistand og fremme kunnskap og kompetanse om egenorganisertes erfaringer og behov.

Arrangementstilskudd

Det er innført en prøveordning der aktører med begrensede kommersielle inntektsmuligheter kan søke om tilskudd til å arrangere europa- eller verdensmesterskap for senior innenfor idrett eller fysisk aktivitet. Ordningen er forbeholdt frivillige, medlemsbaserte organisasjoner, eller arrangementsselskap som er majoritetseid av slike organisasjoner og som kan dokumentere at de oppfyller nærmere oppsatte kriterier.

Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité (NIF)

Statens overordnede mål for tilskuddet til NIF er å

- bidra til å opprettholde og utvikle NIF som en frivillig, medlemsbasert organisasjon
- bidra til å opprettholde og utvikle et godt aktivitetstilbud i den organiserte idretten
- bidra til å bevare og sikre NIF som en åpen og inkluderende organisasjon og til at idrettslagene er arenaer for meningsdannelse og verdifulle rammer for sosialt fellesskap

Målene og prioriteringene skal reflektere behovene blant medlemmer og medlemsorganisasjoner. For staten er det viktig å styrke de frivillige organisasjonene på deres egne premisser. Målene for tilskuddet er formulert på et overordnet nivå i tilskuddsbrevet til NIF. I tilskuddsbrevet gir departementet blant annet føringer om at NIF skal prioritere arbeidet med å redusere økonomiske hindringer for barn og unges deltakelse i idrett, arbeidet med å sikre god kjønnsbalanse i alle organisasjonsledd samt arbeidet med inkludering av personer med nedsatt funksjonsevne og inkludering av jenter med minoritetsbakgrunn. Det er NIF som formulerer konkrete mål og prioriteringer for bruken av spillemidler innenfor de

fire tilskuddspostene Grunnstøtte NIF sentralt og regionalt (145 mill. kroner i 2022), Grunnstøtte særforbund (285 mill. kroner), Barn, ungdom og bredde (175 mill. kroner) og Toppidrett (170 mill. kroner).

Tilskudd til lokale lag og foreninger

Tilskudd til lokale lag og foreninger, også kalt lokale aktivitetsmidler (LAM), er midler til lokalidretten i Norge. Midlene går i sin helhet ut til idrettslag og foreninger og skal bidra til økt aktivitetstilbud og til å holde kostnadene i lagene nede. LAM-ordningen er en grunnstøtteordning som gir store rom for lokale tilpasninger og prioriteringer.

Særskilte tilskudd

Det er etablert en søknadsbasert ordning for tilskudd til mangfolds- og inkluderingstiltak i idrett og fysisk aktivitet med virkeperiode 2022 og 2023. Ordningen finansieres av statsbudsjettmidler, spillemidler til idrettsformål og private midler. Hele beløpet til særskilte tilskudd i 2022 er fordelt til ordningen.

5.3.1 Spilleoverskudd til idrettsformål i 2023

Prognosen fra Norsk Tipping AS i august 2022 viser et årsresultat på 6 515 mill. kroner, en økning på 228,7 mill. kroner fra årsresultatet i 2021. Det vil gi 3 402 mill. kroner til fordeling til idrettsformål i 2023, en økning på 109,2 mill. kroner fra 2022.

Det legges opp til at det gjenstående av det statlige bidraget på 100 mill. kroner til tilskuddsordningen for mangfolds- og inkluderingstiltak i idrett og fysisk aktivitet finansieres av spillemidler til idrettsformål i 2023. Hittil er det fordelt 50 mill. kroner av spillemidlene og bevilget 26 mill. kroner fra statsbudsjettet på kap. 315, kap. 86.

I forbindelse med Stortingets behandling av Revidert nasjonalbudsjett 2022 ble det bevilget

1,3 mill. kroner til Stolpejakten, et tiltak med formål å bidra til økt fysisk aktivitet blant befolkningen i hele landet. Det er lagt opp til å kunne videreføre tilskudd til Stolpejakten innenfor rammen av spillemidlene til idrettsformål i 2023.

Endelig fordeling av spilleoverskuddet til idrettsformål i 2023 vil bli fastsatt av Kongen i statsråd etter at generalforsamlingen i Norsk Tipping AS er avholdt og regnskapet for 2022 er godkjent.

5.4 Fordelingen av spilleoverskudd til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner

Midlene til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner fordeles av Lotteri- og stiftelsestilsynet. Fordelingen til organisasjonene følger av forskrift 4. mai 2018 nr. 678 om tilskudd til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner fra spilleoverskuddet til Norsk Tipping. Beredskapsorganisasjonene Røde Kors, Redningsselskapet og Norsk Folkehjelp mottar følgende andel av samlet tilskudd, uten søknad: Røde Kors 31,6 pst., Redningsselskapet 19,5 pst. og Norsk Folkehjelp 2,4 pst. Øvrige landsdekkende organisasjoner som fyller kriterier i henhold til forskriften kan søke om tilskudd fra resten av beløpet til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner. Det er innført en minstegrense for å kunne delta i ordningen på 10 mill. kroner i søknadsgrunnlag.

Ordningen skal bidra til å trygge viktige samfunnsoppgaver på områdene helse, sosiale tjenester, krisehjelp, støttearbeid, natur- og miljøvern og dyrevern, i tillegg til å sikre at sentrale rednings- og beredskapsoppgaver videreføres.

Overskuddet i Norsk Tipping i 2021 til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner i 2022 var 926,1 mill. kroner. I tillegg er det benyttet 200 000 kroner av opptjente renter fra tidligere år, slik at det totale beløpet til fordeling i 2022 er 926,3 mill. kroner.

Tabell 5.3 Fordeling av spilleoverskuddet til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner i 2022

Tiltak	Tildeling 2022 (i 1 000 kr)
Norges Røde Kors	292 704
Redningsselskapet	180 624
Norsk Folkehjelp	22 231
Andre organisasjoner som kan søke midler i ordningen	430 719
Sum	926 278

5.5 Fordelingen av spilleoverskudd til helse- og rehabiliteringsformål

Midlene til helse- og rehabiliteringsformål fordeles av Stiftelsen Dam. Stiftelsen mottar 4/12 av forventet overskudd fra Norsk Tipping til helse- og rehabiliteringsformål som forskudd i januar. Resten av beløpet overføres i mai, når kongelig resolusjon om fordelingen er vedtatt.

Spillemidlene til helse- og rehabiliteringsformål går til forskning og helseprosjekter, drevet fram av frivillige helseorganisasjoner, som skal gi bedre helse gjennom deltakelse, aktivitet og mestring for den norske befolkningen.

I 2022 er det fordelt 351,8 mill. kroner til helse- og rehabiliteringsformål av Norsk Tippings overskudd i 2021.

I 2021 fordelte Stiftelsen Dam totalt 275 mill. kroner gjennom tre ordinære programmer og et pilotprogram. Ut over dette driftet Stiftelsen Dam for andre år på rad også to koronarelaterte programmer og fordelte gjennom dem totalt 145 mill. kroner, 82 mill. kroner på vegne av Helse- og omsorgsdepartementet og 63 mill. kroner på vegne av Helsedirektoratet. Mot slutten av 2021 hadde stiftelsen rundt 1 200 pågående prosjekter.

5.6 Grasrotandelen

Grasrotandelen gjør det mulig for den enkelte spiller hos Norsk Tipping å gi 7 pst. av spillinnsatsen til et selvvalgt lag eller en selvvalgt forening. Ved spill på Multix, Instaspill og Oddsen er Grasrotandelen 14 pst. av spillinnsatsen etter fratrukk for gevinster. For å kunne motta midler gjennom Grasrotandelen må enheten være registrert i Frivillighetsregisteret og være registrert med deltakelse i Grasrotandelen.

I 2021 ble 737 mill. kroner fordelt gjennom ordningen, en økning på 20 mill. kroner fra 2020.

Midlene går til norske lag, foreninger og organisasjoner tilknyttet Grasrotandelen. Grasrotmidlene går i hovedsak til små organisasjoner og er en viktig inntektskilde for lag og foreninger i hele Norge. Nær 1,4 mill. grasrotgivere sørget for at over 30 000 organisasjoner mottok midler fra Grasrotandelen i 2021.

Grasrotmidlene utbetales direkte fra Norsk Tipping. Disse midlene skal ikke regnes som spilleinntekt ved beregningen av selskapets overskudd. Lotteri- og stiftelsestilsynet fører tilsyn med ordningen. De nærmere rammene for Grasrotandelen følger av forskrift 15. desember 2017 nr. 2136 om grasrotandel.

5.7 Overskudd fra bingo

I 2022 er det fordelt 35,5 mill. kroner til bingoentreprenørenes overskuddsformål. I 2021 ble det fordelt 40,1 mill. kroner.

Overskuddet fra de utbetalingsautomater som kun er tillatt oppstilt i bingohaller (bingo-terminaler), kan fordeles direkte til lag og organisasjoner som mottar overskuddet fra de øvrige bingospill i bingohallen. Forskrift for fordelingen er fastsatt av departementet. Dette overskuddet utbetales direkte fra Norsk Tipping.

5.8 Tiltak mot spilleproblemer

I 2022 er det avsatt 17 mill. kroner av overskuddet i Norsk Tipping fra 2021 til tiltak mot spilleproblemer, det samme som året før. Midlene som er avsatt i 2022 vil komme til fordeling i 2023.

Ny lov om pengespill ble vedtatt i mars 2022 og trer i kraft 1. januar 2023. Den nye loven fastsetter at minst 0,5 pst. av Norsk Tippings overskudd skal gå til tiltak mot spilleproblemer. Dette innebærer en betydelig økning av midler fra

dagens nivå. For å få en gradvis økning vil det i 2023 benyttes 8 mill. kroner av tidligere avsatte, ikke utbetalte midler til formålet. Det vil da bli 25 mill. kroner til fordeling i 2023.

Overskuddet fra Norsk Tipping til tiltak mot spilleproblemer fordeles til forskning, informa-

sjon, forebygging og behandling i tilknytning til spilleavhengighet. Midlene går til tiltak i regi av bl.a. Medietilsynet, Lotteri- og stiftelsestilsynet, Helsedirektoratet og Norges forskningsråd.

6 En ansvarlig og aktiv pengespillpolitikk

De overordnede målene for pengespillpolitikken er å forebygge spilleproblemer og andre konsekvenser av pengespill og å sikre at pengespill gjennomføres på en ansvarlig og trygg måte. Det regulerte markedet for pengespill består av de statlig kontrollerte aktørene Norsk Rikstoto og Norsk Tipping AS, den private spillsektoren med bingo- og lotterivirksomhet samt spill på skip. I tillegg finnes det et uregulert marked som i all hovedsak består av private aktører på internett, som tilbyr spilltjenester fra utlandet rettet mot det norske markedet uten å ha tillatelse til dette.

En befolkningsundersøkelse fra 2019 viser at andelen av befolkningen som er moderate risikospillere eller problemspillere har økt noe siden 2015. Årsaken antas blant annet å være økt bruk av mobil til pengespill og økt tilgjengelighet av pengespill med høyere risiko for spilleproblemer. Undersøkelsen viser også at det er en større andel problemspillere knyttet til pengespill hos utenlandske spillselskap enn sammenlignbare spill hos Norsk Tipping.

Antallet henvendelser til den nasjonale hjelpelinjen for spilleavhengige økte gradvis i perioden 2014 til 2017. De siste årene har antallet gått noe ned igjen, og det har vært en merkbar nedgang etter koronapandemien, med generelt færre samtaler i 2020 enn i 2019. I 2021 kom tallet på kontakter til Hjelpelinjen tilbake til nivået før koronapandemien. Samtidig som flere kontakter Hjelpelinjen, har det igjen vært en sterk økning i bruk av nettsiden www.hjelpelinjen.no. Antall brukere av nettsiden har økt med 58 prosent fra 2020 til 2021. Det kommer etter at det var en sterk vekst i bruk av nettsiden fra 2019 til 2020. Samtaler om kasinospill, og særlig fra utenlandske tilbydere, fortsetter å dominere samtalene ved Hjelpelinjen.

Befolkningsundersøkelsen og resultater fra Hjelpelinjen viser at det er viktig å fortsatt ha en pengespillpolitikk som har ansvarlighet som hovedmål. Departementet har foreslått flere regelverk-sendringer som skal ivareta og styrke dette.

I 2022 er det avsatt 17 mill. kroner til tiltak mot spilleproblemer, samme beløp som i 2021. Ny pengespillov ble vedtatt i mars 2022 og fastsetter at minst 0,5 prosent av Norsk Tippings overskudd

skal gå til tiltak mot spilleproblemer. Dette innebærer en betydelig økning av den økonomiske rammen for handlingsplanen for kommende år. Loven trer i kraft 01. januar 2023, hvilket betyr at avsetningen som blir gjort i 2023 først blir utbetalt i 2024. For å få en gradvis økning vil det i 2023 benyttes 8 mill. kroner av tidligere avsatte, ikke utbetalte midler til formålet. Det vil da bli 25 mill. kroner til fordeling i 2023.

Avsetningen går til forskning, informasjon, forebygging og behandling i tilknytning til spilleavhengighet. Midlene går til tiltak i regi av bl.a. Medietilsynet, Lotteri- og stiftelsestilsynet, Helse- direktoratet og Norges forskningsråd

1. januar 2021 trådte det i kraft en ny bestemmelse i kringkastingsloven. Bestemmelsen gir Medietilsynet hjemmel til å pålegge den som eier eller disponerer nett som formidler fjernsyn eller audiovisuelle bestillingstjenester å hindre eller vanskeliggjøre tilgangen til markedsføring for pengespill i strid med norsk rett. Formålet er å begrense ulovlig markedsføring av pengespill i audiovisuelle medietjenester som sendes eller gjøres tilgjengelig fra utlandet, av hensyn til sårbare spillere og et ønske om å styrke enerettsmodellen.

Stortinget vedtok i mars 2022 en ny lov om pengespill, jf. Prop. 220 L (2020–2021) *Lov om pengespill (pengespilloven)*. Loven erstatter dagens tre lover på feltet (pengespilloven, lotteriloven og totalisatorloven), og trer i kraft 1. januar 2023. Ny pengespillov vil sikre en helhetlig og konsekvent regulering, og vil samle forvaltningsansvaret for all pengespillpolitikk i Kultur- og likestillingsdepartementet. Lovens hovedformål er å forebygge spilleproblemer og andre negative konsekvenser av pengespill, og å sikre at slike pengespill gjennomføres på en ansvarlig og trygg måte. Lovfor-slaget viderefører enerettsmodellen.

Det er også et hensyn i pengespillpolitikken å legge til rette for at inntekter fra pengespill kommer gode formål til gode. Norsk Tipping AS legger vekt på å drive effektivt for at mest mulig av selskapets inntekter skal komme samfunnet til gode. Dette vektlegger også departementet i eierstyringen av Norsk Tipping AS.

7 Frivillighetspolitikken

Frivillighetspolitikken er forankret i Hurdalsplattformens omtale av frivillighet og idrett. Den følger også opp Meld. St. 10 (2018–2019) *Frivilligheita – sterk, sjølvstendig, mangfaldig. Den statlege frivillighetspolitikken* og tilhørende Innst. 254 S (2018–2019) som hadde bred oppslutning i Stortinget. Regjeringen har fire hovedmål for frivillighetspolitikken:

- bred deltakelse og aktivitet i hele landet
- gode rammevilkår for en mangfoldig frivillig sektor
- enkle regelverk og ordninger
- en samordnet frivillighetspolitikk

Disse målene ligger til grunn for bevilgningene til frivillig sektor og for regjeringens prioriteringer, noe som utdypes videre i beskrivelsen av de ulike målene under.

Kultur- og likestillingsdepartementet samordner den statlige frivillighetspolitikken, mens det enkelte departement har ansvar for virkemidler og tiltak som berører frivillige organisasjoner i sin sektor. Kultur- og likestillingsdepartementet har bedt om innspill fra departementene som har utstrakt kontakt med frivillige organisasjoner for å få bedre oversikt over aktivitetstilbudet frivillige organisasjoner bidrar med på ulike sektorområder. Disse er innarbeidet i beskrivelsen nedenfor. For en mer utfyllende beskrivelse av virkemidler og tiltak på ulike samfunnsområder vises det til omtale i de enkelte departementers budsjettproposisjoner. På Kultur- og likestillingsdepartementets område omtales virkemidler og tiltak for 2023 i kat. 08.15, kap. 315 og kap. 325.

Frivillighetens år 2022

2022 er Frivillighetens år. Frivillighetens år skal vise fram hele bredden av frivilligheten – tradisjonshåndverk, nærmiljø, redningstjeneste, idrett, korps, fartøyvern og alt imellom. Frivillighetens år har tre mål: 1) Økt deltakelse i frivillig sektor, 2) Økt tilgjengelighet og mangfold i frivillig sektor og 3) Økt synlighet og kunnskap om verdien av frivillig sektor i samfunnet. Frivillighet Norge har koordinert innsatsen rundt dette året, i samarbeid

med bredden av frivilligheten. Det er gjennomført hundrevis av større og mindre markeringer over hele landet. Året har vært med på å synliggjøre frivillighetens bidrag i lokalsamfunnene. Regjeringen foreslår å bevilge 1,5 mill. kroner i 2023 til å slutføre og evaluere Frivillighetens år.

Bred deltakelse og aktivitet i hele landet

Frivilligheten er en bærebjelke i det norske samfunnet. Frivillige organisasjoner er sentrale aktører og møtesteder for interessefellesskap og samfunnsdeltakelse. Regjeringen har et overordnet mål om at alle som ønsker det skal ha muligheten til å delta i frivillige organisasjoner og i frivillig arbeid.

Deltakelse i fritidsaktiviteter gir store gevinster, både for den enkelte og for samfunnet. Frivillige organisasjoner gir barn og voksne mulighet til å utvikle sosiale ferdigheter, vennskap og nettverk og oppleve mestring og tilhørighet. Deltakelse i fritidsaktiviteter kan bidra til sosial inkludering og god fysisk og mental helse. Høy grad av deltakelse i frivillige organisasjoner er også viktig for det norske velferdssamfunnet og den norske beredskapsmodellen, noe som har kommet tydelig til uttrykk under pandemien. En sterk og mangfoldig frivillig sektor er i tillegg med på å skape robuste lokalsamfunn.

I Norge var det i 2019 nesten 100 000 frivillige organisasjoner, hvorav 3 875 hadde nasjonal utbredelse.¹ Satellittregnskapet for ideelle og frivillige organisasjoner systematiserer grunnleggende statistikk om ideell og frivillig sektor, og viser frivillighetens bidrag til brutto nasjonalprodukt. Siste satellittregnskap er fra november 2020 og viser at verdiskapningen i sektoren var 139 mrd. kroner i 2018, inkludert ulønnet arbeid. Ulønnet innsats sto for om lag 78 mrd. kroner av dette.² Deltakelse i frivillige organisasjoner har

¹ Arnesen og Sivesind 2020 *Organisasjonslandskap i endring 2009–2019: fra ideologisk samfunnsendring til individuell utfoldelse*, Bergen/Oslo, Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.

² Satellittregnskap for ideelle og frivillige organisasjoner – SSB

ligget på et stabilt, høyt nivå de siste årene. Pandemien har imidlertid påvirket aktivitetsnivået i organisasjonene. Forskning utført av Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor viser at organisasjonene har hatt et lavere aktivitetsnivå under pandemien, at flere organisasjoner sliter med å rekruttere nye frivillige og nye medlemmer og at andelen frivillige i befolkningen har gått noe ned.³ Medlemsoversikten til Norges idrettsforbund viser også at antall aktive har gått noe ned, men at antall medlemskap steg fra 2020 til 2021.⁴ Det er foreløpig for tidlig å slå fast om frafall av medlemmer og frivillige og utfordringer med å rekruttere nye representanter en midlertidig eller varig tendens.

Ulikhet i deltakelse

Både den statlige frivillighetspolitikken og frivilligheten legger til grunn at frivillige organisasjoner skal oppleves som inkluderende, mangfoldige, representative og med like muligheter for deltakelse for alle i befolkningen, uavhengig av kjønn, etnisitet, religion, seksuell orientering, funksjonsevne og sosioøkonomisk bakgrunn. Det er likevel viktige forskjeller blant ulike grupper når det gjelder deltakelse og innflytelse i frivillige organisasjoner. Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor publiserte i 2020 en rapport som viser at like mange kvinner som menn deltar i frivillig arbeid. Kvinners representasjon i styrer og ledelse, både i lokale og nasjonale organisasjoner, har imidlertid gått noe tilbake de siste årene.⁵ Minoritetsbefolkningen har hatt en jevn økning når det gjelder deltakelse i frivillig aktivitet, men også denne gruppen er underrepresentert i styreverv i organisasjonene.⁶ Barn og unges deltakelse i fritidsaktiviteter og organisasjoner er i stor grad påvirket av foreldrenes nettverk, utdanning, inntekt og yrkesdeltakelse. Det er store forventninger til foreldreinnsats i norsk frivillighet, og foreldres innsats ses i sammenheng med barn og unges deltakelse. I tillegg synes gode norskkunnskaper å være en nøkkelfaktor for å kunne delta i samfunnsliv og i frivillige organisasjoner.

³ 5 hovedfunn om frivillig sektor etter pandemien – Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor (samfunnsforskning.no)

⁴ Antall medlemskap øker igjen – antall aktive går litt ned (idrettsforbundet.no)

⁵ Arnesen og Sivesind 2020.

⁶ Arnesen og Sivesind 2020.

Senke terskler for deltakelse

Flere aktører i frivillig sektor har tatt grep i arbeidet med ulikhet i deltakelse. Samarbeidsforum mot fattigdom, som er en sammenslutning av ti landsdekkende organisasjoner, har siden etableringen i 2009 arbeidet systematisk mot sosial ekskludering på flere samfunnsarenaer. Årsmøtet til Frivillighet Norge vedtok i mai 2020 Mangfoldsplakaten, et verktøy for å større etnisk og kulturelt mangfold i frivillige organisasjoner. Bakgrunnen for vedtaket er at frivillig sektor ikke speiler befolkningen. Økonomi, funksjonsnedsettelse, kjønn, seksualitet og utdanning trekkes fram som barrierer for deltakelse.

Regjeringen ønsker å legge til rette for at idrettsanlegg er tilgjengelig i hele landet, og har igangsatt en gjennomgang av ordningen for spillmidler til anlegg for idrett og fysisk aktivitet. Berørte parter vil involveres i prosessen, blant annet i form av innspillmøter.

Regjeringen har i august 2022 fornyet og videreført Fritidserklæringen, en intensjonsavtale mellom frivilligheten, regjeringen og KS. Erklæringen er viktig for å motvirke ulikhet i deltakelse, og slår fast at alle barn og unge skal ha rett til å delta jevnlig i fritidsaktiviteter med andre.

I tillegg til de brede, universelle ordningene, gis det støtte til målrettede tiltak i organisasjonene for å senke terskler for deltakelse og for å rekruttere flere inn i organiserte aktiviteter og fellesskap. Inkludering i idrettslag og Inkludering i kulturliv er eksempler på slike ordninger. Det samme er tilskuddsordningen Tilskudd til inkludering av barn og unge under Barne- og familiedepartementet. Denne ordningen er styrket med 85 mill. kroner i 2022. Gjennom ordningen kan kommuner, frivillige organisasjoner og andre aktører søke om tilskudd til blant annet kultur-, fritids- og ferieaktiviteter, åpne møteplasser, aktivitetsguider, utstyrssentraler og ungdomsloser. Regjeringen foreslår 96 mill. kroner til å styrke Tilskudd til inkludering av barn og unge i 2023. Av disse skal 20 mill. kroner prioriteres til utstyrssentraler.

I 2022 og 2023 kan organisasjoner, lag og foreninger i tillegg søke om tilskudd i ordningen Tilskudd til mangfolds- og inkluderingstiltak i idrett og fysisk aktivitet. Blant målgruppene er barn og ungdom i lavinntektsfamilier, personer med funksjonsnedsettelse, jenter med minoritetsbakgrunn og jenter generelt i sammenhenger der de er underrepresentert eller opplever særlige barrierer. Ordningen finansieres i samarbeid mellom staten og de private bidragsyterne OBOS,

Sparebankstiftelsen DNB og Stiftelsen VI. På helse- og omsorgsfeltet er det en rekke tiltak som er ment å fremme bred deltakelse og fysisk og psykisk helse. Helsedirektoratet, i samarbeid med Frivillighet Norge, arrangerer Møteplass for folkehelse to ganger årlig. For 2022 har tema vært forebygging av ensomhet og økt deltakelse. Helsedirektoratet forvalter også tilskudd der frivillige organisasjoner kan søke om støtte til å mobilisere mot ensomhet og utenforskap i skolen.

Frivilligsentraler

Regjeringen støtter opp om en aktiv, lokal frivillighetspolitikk. Frivillig aktivitet drives der mennesker bor – i lokalsamfunnene, og frivilligsentralene er helt sentrale for å sikre lokal forankring og utbredelse i hele landet. Kultur- og likestillingsdepartementet har laget en ny tilskuddsordning for frivilligsentralene med virkning fra 2023. Ordningen skal bidra til å skape gode og forutsigbare rammevilkår for frivilligsentralene. Sentralene skal videre stimulere til frivillig innsats og være et bindeledd mellom kommunen og frivillig sektor. Lotteri- og stiftelsestilsynet skal forvalte den nye ordningen.

Gode rammevilkår for en mangfoldig frivillig sektor

Regjeringen anerkjenner frivillige organisasjoners viktige samfunnsrolle, og ønsker å skape gode rammevilkår for å legge til rette for deltakelse og mangfold i frivilligheten.

Frivilligheten utfører en rekke viktige samfunnsoppgaver og understøtter også det offentlige tjenestetilbudet. Dette kommer blant annet til uttrykk i folkehelseloven som pålegger kommunen å legge til rette for samarbeid med frivillig sektor. Bruker- og pårørendeorganisasjoner er sentrale i utviklingen av gode helse-, omsorgs- og velferdstjenester. Bruker- og pårørendeorganisasjoner har gjennom langvarig innsats sørget for reelle og viktige endringer i både organisering, innhold og kvalitet i disse tjenestene. Frivillige brukerorganisasjoner for barnevernsbarn representerer en viktig arena for læring, fellesskap, deling av erfaring og økt livsmestring, og organisasjonene på dette området bidrar til å fremme barneperspektivet i barnevernssaker.

På justis- og beredskapsfeltet er frivillige organisasjoner viktige bidragsytere. Tilskudd til frivillige i redningstjenesten er med på å redde liv. Tilskuddsordningen for gratis retts hjelp i sivile saker til særlig utsatte grupper og mennesker med lav inntekt er basert på frivillighet; det samme er akti-

vitetstilbudet til barn i asylmottak og informasjonsformidling til ulike grupper av innvandrere. Flere av tilskuddsordningene til Justis- og beredskapsdepartementet er rettet mot kriminalitetsforebygging. Tilskudd til frivillige organisasjoner bidrar til å hindre tilbakefall til ny kriminalitet gjennom å reintegrere domfelte under og etter soning, blant annet ved å fokusere på økt samfunnsdeltakelse og økt livsmestring. Liknende tiltak er også rettet mot utsatt ungdom, og er med på å fremme mestring og utvikling av trygge ungdomsmiljøer.

I tillegg til de konkrete samfunnsoppgavene frivilligheten er med på å løse, bidrar frivillige organisasjoner til å formidle kunnskap, informasjon og synspunkter mellom enkeltmennesket og storsamfunnet på en rekke ulike felt. Frivillige organisasjoner er aktive kunnskapsformidlere om alt fra landbruk, matproduksjon og matkultur til forsvars- og sikkerhetspolitikk. Forsvarsdepartementet forvalter en rekke tilskudd til frivillige organisasjoner. Tilskuddene skal stimulere til en opplyst forsvarspolitik og økt kunnskap om og forståelse for norsk sikkerhetspolitikk. Andre tilskudd er rettet mot historie- og minnekulturprosjekter, særlig i tilknytning til andre verdenskrig. Forsvarsdepartementet gir også tilskudd til veteranorganisasjoner og veteranprosjekter, som er ment å fremme aktivitet og oppmerksomhet omkring dem som har deltatt i internasjonale operasjoner. Videre er det gjennom deltakelse i organisasjonslivet mange lærer om de viktigste spillereglene i et demokrati, blant annet knyttet til medbestemmelse, flertallsbeslutninger og en åpen og tolerant ytringskultur. Ett eksempel er tros- og livssynssamfunnene, som er viktige arenaer for fellesskap og læring, og bidrar til myndighetskontakt, demokrati- og organisasjonsopplæring, dialog og fellesskap. Frivilligheten er derfor en helt sentral aktør i et demokratisk samfunn, og organisasjonene utgjør viktige arenaer for meningsutveksling.

Gode rammevilkår innebærer forutsigbar finansiering. Kultur- og likestillingsdepartementet gir tilskudd til frivillige organisasjoner både fra statsbudsjettet og av spillemidler, overskuddet i Norsk Tipping AS som fordeles til ulike formål. Spillemidlene utgjør størsteparten av departementets finansiering til frivillig sektor. Se nærmere omtale i kap. 5 Fordeling av spilleoverskuddet. I statsbudsjettet prioriterer regjeringen særlig de generelle og universelle ordningene som når ut til hele bredden av frivilligheten. Merverdiavgifts-kompensasjonsordningen for frivillige organisasjoner står her i en særstilling.

Kultur- og likestillingsdepartementet har til nå kartlagt statlige tilskudd til frivillige organisasjoner – enkelttilskudd og tilskuddsordninger forbeholdt frivillige organisasjoner, samt tilskuddsordninger hvor frivillige organisasjoner kan søke. Hele 13 av 15 departementer gir tilskudd til frivillige organisasjoner.

Kartleggingen var basert på informasjon fra departementene som gir tilskudd til frivillige organisasjoner. Utenriksdepartementets tilskudd til norske frivillige organisasjoner for å styrke sivilsamfunn i utviklingsland ble tatt med, men ikke midler til bistands- og nødhjelpsarbeid i utlandet som kanaliseres gjennom norske frivillige organisasjoner. I 2020 ble det ifølge denne kartleggingen utbetalt minst 11,3 mrd. kroner til frivillige organisasjoner som enkelttilskudd eller gjennom ordninger forbeholdt frivillige organisasjoner⁷. Av dette var 2,6 mrd. kroner tilskudd av spillemidler fra overskuddet i Norsk Tipping på Kultur- og likestillingsdepartementets område.

I tillegg til enkelttilskudd og tilskuddsordninger forbeholdt frivillige organisasjoner, kan frivillige organisasjoner motta midler fra tilskuddsordninger som også er åpne for andre søkere. Frivillige organisasjoner mottar også midler via Grasrotandelen, en ordning der spillere hos Norsk Tipping kan gi en andel av spilleinnsatsen til en frivillig organisasjon. Rundt 1,3 mill. givere sørget for at over 30 000 norske lag, foreninger og organisasjoner mottok 737 mill. kroner i 2021, en økning på 20 mill. kroner fra 2020. For mer informasjon om tilskudd til frivillige organisasjoner vises det til de enkelte departementenes budsjettproposisjoner.

Fra og med 2023 vil Digitilskudd erstatte Kultur- og likestillingsdepartementets kartlegging av tilskudd til frivillige organisasjoner. Digitilskudd beskrives under overskriften Digitalisering nedenfor.

Enkle regelverk og ordninger

Regjeringen ønsker å legge til rette for at ordningene som etableres for frivilligheten skal være enkle å forstå. Det skal være enkelt å engasjere seg i frivillig arbeid. Forenklingarbeidet skal legge til rette for at frivillige kan bruke mer tid på aktivitet og mindre tid på administrasjon, og understøtter målene om bred deltakelse og aktivi-

tet i hele landet og en frivillig sektor som fyller sin viktige samfunnsrolle. Flere ulike grep bidrar til forenkling. I 2022 er Forskrift om tilskudd til frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner revidert. Hovedmålet med revideringen er å oppnå forenkling. Forskriften er nå mer pedagogisk, noe som gjør den lettere å anvende for både organisasjonene og forvaltere. Barne- og familiedepartementet har videre slått sammen tre ulike tilskuddsordninger rettet mot å inkludere barn og unge til én ordning – Tilskudd til inkludering av barn og unge. Dette grepet er ment å forenkle og effektivisere statlige tilskudd, og gir også økt handlingsrom når det gjelder hvordan tilskuddene benyttes.

Digitalisering

Forenklingarbeidet kan i stor grad ses i sammenheng med digitalisering. Regjeringen følger opp hovedprioriteringene i Digitaliseringsstrategien (2020–2025). Digitalisering av offentlig sektor skal gi en enklere hverdag for innbyggere, næringsliv og frivillig sektor, og ett av målene fram mot 2025 er at flere oppgaver løses digitalt og som sammenhengende tjenester. Strategien peker ut syv prioriterte livshendelser. Starte og drive en frivillig organisasjon er én av de prioriterte livshendelsene.

Kultur- og likestillingsdepartementet har overordnet ansvar for oppfølging av livshendelsen. Det ble i 2021 gjennomført et Stimulab-prosjekt, ledet av Brønnøysundregistrene, i samarbeid med Kultur- og likestillingsdepartementet, Frivillighet Norge og Fundraising Norge. Prosjektet hadde livshendelsen Starte og drive en frivillig organisasjon som tematisk ramme, og har gitt et godt kunnskapsgrunnlag og flere konkrete forenklingstiltak som følges opp videre.

Kultur- og likestillingsdepartementet og Direktoratet for forvaltning og økonomistyring samarbeider om å lage en digital oversikt over statlige tilskudd til frivillig sektor. Prosjektet Digitilskudd består av en registreringsløsning for innhenting av data, og en nettside med oversikt over statlige tilskuddsordninger og enkelttilskudd og hva som er blitt tildelt til frivillige organisasjoner. Prosjektet har mottatt 15 mill. kroner fra medfinansieringsordningen for digitaliseringsprosjekter fra Digitaliseringsdirektoratet. Målet er at det skal være enkelt å finne informasjon om relevante tilskuddsordninger, mottakere og tilskuddsbeløp, både for frivillig sektor og for forvaltningen. Løsningen skal etter planen lanseres i desember 2022.

⁷ Beløpet inkluderer ikke kompensasjonsordningene for idrett og frivillighet som følge av covid-19. Gjennom disse ordningene ble det utbetalt 2,2 mrd. kroner i kompensasjon til frivillige organisasjoner for 2020 og om lag 1,5 mrd. kroner i 2021.

Frivillighetsregisteret

Det ble i Frivillighetsmeldingen slått fast at Frivillighetsregisteret skal videreutvikles i tråd med at tilskuddsforvaltningen digitaliseres. Høsten 2019 ble det nedsatt en arbeidsgruppe, ledet av Kultur- og likestillingsdepartementet, som har vurdert hvordan Frivillighetsregisteret kan få en mer sentral funksjon i statlig forvaltning. Rapporten er nå ferdigstilt. Den fokuserer på registreringsrett i Frivillighetsregisteret, bruken av Frivillighetsregisteret i offentlig forvaltning og hvordan registeret kan bidra til forenkling og bedre samordning i forvaltningen. Rapportens kunnskapsgrunnlag og anbefalinger følges nå opp av Kultur- og likestillingsdepartementet. I løpet av høsten 2022 vil det nedsettes en arbeidsgruppe som skal revidere Lov om register for frivillig virksomhet, blant annet i lys av anbefalingene i rapporten om videreutvikling av Frivillighetsregisteret. Revisjonsarbeidet vil fokusere på registreringsrett og forenklingsegrep.

En samordnet frivillighetspolitikk

Kultur- og likestillingsdepartementet har et koordinerings- og samordningsansvar for regjeringens frivillighetspolitiske mål. Utover dette er frivillighetspolitikken et ansvar på tvers av departementet, og følger sektorprinsippet.

En viktig prioritering for Kultur- og likestillingsdepartementet er å samordne og forenkle forvaltningen av tilskudd til frivillig sektor, jf. beskrivelse i tidligere avsnitt. En annen prioritering er å sørge for jevnlig og åpen dialog med frivillig sektor. Dette er avgjørende for å skape et godt beslutningsgrunnlag i saker av betydning for sektoren. Årlig støtte til frivillige organisasjoners interesse- og samarbeidsorgan, Frivillighet Norge, må ses i denne sammenhengen. Føringer for samspillet mellom det offentlige og frivillige organisasjoner er nedfelt i Frivillighetserklæringen, som ble vedtatt i 2015.

Alle aspekter av frivillighetspolitikken fordrer oppdatert kunnskap om hele bredden av frivillig

sektor. Kultur- og likestillingsdepartementet har et særskilt sektoransvar for forskning på idrett. Dette forvaltes i hovedsak gjennom årlig grunntilskudd til fire ulike sentre for idrettsforskning; Senter for idrettsskedeforskning og Forsknings-senter for barne- og ungdomsidrett ved Norges idrettshøgskole og Senter for toppidrettsforskning og Senter for idrettsanlegg og teknologi ved Norges teknisk- naturvitenskapelige universitet. Departementets overordnede formål med tilskudd til de ovennevnte sentrene er å bidra til å styrke og videreutvikle forskning på idrettsområdet. Forskningen skal være anvendt og komme den frivillige, medlemsbaserte idretten til gode, og formidlingen skal være brukerrettet.

Kultur- og likestillingsdepartementet har i tillegg ansvar for, og samordner forskningspolitikken på feltet sivilsamfunn og frivillig sektor gjennom forskningsprogrammer i Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor. Formålet med forskningen er

- å øke og utvikle kunnskapen om frivillig sektors betydning og rolle i samfunnet
- å utvikle frivillighetspolitikken
- å styrke frivillig sektor gjennom forskningsbasert kunnskap

Forskningen ved senteret er basert på et samarbeid med flere departement og i dialog med frivillig sektor. En ny femårig forskningsperiode startet i 2020. Forskningen er sentrert rundt fire programområder:

- perspektiver på deltakelse
- frivillige organisasjoners rammevilkår
- endringer i frivillig sektor
- frivillighetens samfunns effekter

Senteret har fått i tillegg oppdrag å undersøke koronapandemiens konsekvenser for frivilligheten. Prosjektet vil særlig ta for seg økonomiske konsekvenser og problemstillinger knyttet til frafall og rekruttering. Senterets publikasjoner er tilgjengelige på nettstedet www.sivilsamfunn.no.

8 Samfunnssikkerhet og beredskap

Kultur- og likestillingsdepartementets hovedmål i arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap i kultursektoren er å forebygge uønskede hendelser og redusere konsekvensene dersom slike hendelser skulle oppstå. Departementet har stor oppmerksomhet på å utvikle en bevisst sikkerhets- og beredskapsforståelse internt i departementet og i sektoren.

Kultur- og likestillingsdepartementets planverk for samfunnssikkerhet og beredskap sikrer kontinuitet i driften av departementet ved en eventuell krise. Medarbeiderne i Kultur- og likestillingsdepartementet skal være godt kjent med evalueringsplaner, varslingsprosedyrer og hvor de finner relevant informasjon og planverk hvis det oppstår en krise. Virksomhetene i kultursektoren er svært forskjellige mht. omfang, ansvarsområder og tilknytning/eierskap, og vil ha ulike roller og ansvar i en større krise. Hver enkelt virksomhet må i sitt arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap, dimensjonere sine planer, øvelser, kapasiteter og kompetanse, opp mot det samfunnsoppdrag og ansvaret den har og den rollen den kan få i en eventuell krisesituasjon.

Kultur- og likestillingsdepartementet følger opp de underliggende virksomhetene gjennom styringsdialogen. Departementet stiller krav om at virksomhetene utarbeider risiko- og sårbarhetsanalyser og krise- og beredskapsplaner og at de gjennomfører øvelser for å teste sin egen beredskap. Departementet stiller også krav om at virksomhetene har internkontroll på informasjonssikkerhetsområdet. Kultur- og likestillingsdepartementet har utarbeidet en risiko- og sårbarhetsanalyse for hele sektoren som oppdateres minst en gang i året.

Norsk rikskringkasting AS (NRK) er i en særstilling innenfor kultursektoren i kraft av sine nasjonale beredskapsforpliktelser. NRK er pålagt beredskap for å sikre at informasjon fra regjeringen når befolkningen over kringkastingsnettene under beredskap og i krig. Departementet er i nær dialog med NRK for å sikre at de oppfyller denne forpliktelsen. Det er inngått en egen avtale mellom Kultur- og likestillingsdepartementet og NRK som beskriver NRKs plikt til å stille mobil

teknisk kapasitet til rådighet for regjeringen. NRKs beredskapsforpliktelser inngår i den kritiske samfunnsfunksjonen Styring og kriseledelse, jf. Meld. St. 10 (2016–2017) *Risiko i et trygt samfunn – Samfunnssikkerhet*. I tillegg har NRK inngått en avtale med Norsk Lokalradioforbund om å benytte lokalradioene for å komme ut med krisekommunikasjon. Avtalen regulerer forholdet mellom NRK og lokale radiostasjoner til oppfyllelse av forpliktelser etter gjeldende lover og forskrifter.

Lov om nasjonal sikkerhet (sikkerhetsloven) trådte i kraft 1. januar 2019, og alle sektorer arbeider med å implementere loven. Formålet med loven er å trygge de nasjonale sikkerhetsinteressene våre og å forebygge, avdekke og motvirke sikkerhetstruende virksomhet. De nasjonale sikkerhetsinteressene blir beskyttet ved at departementene identifiserer grunnleggende nasjonale funksjoner (GNF) innenfor sine ansvarsområder, virksomheter av avgjørende betydning for GNF underlegges sikkerhetsloven, og nødvendige sikringstiltak for skjermingsverdige verdier gjennomføres. For å ivareta lovens formål, vil GNF-prosessen være en kontinuerlig prosess. Denne prosessen kan føre til endringer når det gjelder identifiserte funksjoner og skjermingsverdige verdier, hvilke virksomheter som er av vesentlig og avgjørende betydning, og i hvilken grad en virksomhet er avhengig av eksterne ressurser (andre virksomheter). Hva som kreves for å oppnå et forsvarlig sikkerhetsnivå, kan også bli endret.

Kultur- og likestillingsdepartementet har fastsatt følgende grunnleggende nasjonale funksjoner i egen sektor:

- KUD GNF 1: Kultur- og likestillingsdepartementets virksomhet, handlefrihet og beslutningsdyktighet, omfatter departementets rolle som faglig sekretariat for politisk ledelse, utøvelse av myndighet, og styring og oppfølging av underliggende virksomheter.
- KUD GNF 2: Krisekommunikasjon til befolkningen, er knyttet til NRKs pålagte beredskap for å sikre at informasjon fra regjeringen når befolkningen over kringkastingsnettene under beredskap og i krig.

Kultur- og likestillingsdepartementet har identifisert virksomheter som er av vesentlig eller avgjø-

rende betydning for GNF. Identifiserte GNF er meldt inn til sikkerhetsmyndigheten.

9 Likestilling i budsjettet og oppfølging av aktivitets- og redegjørelsespliktene

9.1 Overordnet om departementets arbeid med likestillings- og diskriminering

Kultur- og likestillingsdepartementet har koordinerende ansvar for den statlige politikken for likestilling og mot diskriminering og for å koordinere oppfølgingen av tre av FNs ikke-diskrimineringskonvensjoner, jf. omtale under kap. 351 Likestilling og kap. 352 Nedsatt Funksjonsevne. Departementet bidrar aktivt inn i andre departementers arbeid med å fremme likestilling og hindre diskriminering.

Aktivitets- og redegjørelsesplikten er en viktig del av rammeverket for departementets likestillingsarbeid. Kultur- og likestillingsdepartementet skal, som offentlig myndighet, arbeide aktivt, målrettet og planmessig for å fremme likestilling og hindre diskriminering på alle diskrimineringsgrunnlagene som har et vern etter likestillings- og diskrimineringsloven § 6, jf. § 24. Plikten omfatter all virksomhet, og innebærer at likestillings- og diskrimineringsperspektivet skal innlemmes i alle departementets ansvarsområder, både internt og i de enkelte sektorområdene. Aktivitetsplikten innebærer blant annet å forebygge trakassering, seksuell trakassering og kjønnsbasert vold og motarbeide stereotypisering.

Redegjørelsesplikten i likestillings- og diskrimineringsloven § 24 innebærer at departementet skal redegjøre for hva det gjør for å integrere hensynet til likestilling og diskriminering i sitt arbeid. Det skal redegjøres for hvordan prinsipper, prosedyrer og standarder for likestilling og diskriminering omsettes til handling. Departementet skal også vurdere resultatene av arbeidet og opplyse hvilke forventninger de har til dette arbeidet fremover. Redegjørelsesplikten trådte i kraft 1. januar 2020.

9.2 Kultur- og likestillingsdepartementets og underliggende virksomheters likestillingsarbeid som offentlig myndighet

9.2.1 Kultur- og likestillingsdepartementets likestillingsarbeid som offentlig myndighet

Pliktene som følger av likestillings- og diskrimineringsloven tar utgangspunkt i at det ikke er rimelig å overlate til enkeltpersoner som diskrimineres, å peke på forskjellsbehandling. Derfor må beslutningstakere jobbe med dette på eget initiativ.

Departementet arbeider bredt og målrettet for å fremme likestilling og hindre diskriminering. Vi arbeider som forvaltningsorgan overfor egne underliggende virksomheter, og overfor andre sektordepartement.

Styrking av aktivitets- og redegjørelsesplikten

Aktivitets- og redegjørelsespliktene er et viktig verktøy i arbeidet for et mer likestilt samfunn. Fra 1. januar 2020 ble pliktene styrket, gjennom skjerpet aktivitetsplikt og redegjørelsesplikt for offentlige myndigheter og arbeidsgivere. Endringene betyr blant annet at også arbeidsgivere som jevnlig sysselsetter minst 20 ansatte kan bli pålagt en mer omfattende aktivitetsplikt enn tidligere, i tillegg til redegjørelsesplikt. Arbeidsgivere i alle offentlige virksomheter og private virksomheter over en viss størrelse skal kartlegge og redegjøre for lønnsforskjeller og ufrivillig deltidsarbeid i virksomheten annethvert år.

I 2021 har Barne- ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) videreutviklet det digitale veiledningsmateriellet, utviklet webinarer og opplæringsvideoer, og gjennomført en kommunikasjonskampanje for å gjøre pliktene bedre kjent blant arbeidsgivere og offentlige myndigheter. Bufdir har videre tatt initiativ til et større og langsiktig forskningsprosjekt i regi av ISF/CORE som

skal gi mer kunnskap om aktivitets- og redegjørelsesplikten og aktivt likestillingsarbeid.

Arbeidet med mangfold i kultur, frivillighet og idrett
Et særlig prioritert område i Kultur- og likestillingsdepartementet er og har de siste årene vært arbeidet med å fremme mangfold i kultur, frivillighet og idrett. Målet er at kunst- og kulturlivet, frivilligheten og idretten skal oppleves som inkluderende, mangfoldig, representativ og med like muligheter for deltakelse for alle i befolkningen.

Kulturrådet fungerer som nasjonal koordinator for arbeidet med å fremme økt mangfold, inkludering og deltakelse i kultursektoren. Det er allikevel viktig å tydeliggjøre at kunst- og kulturinstitusjoner selv har ansvar for å skape et representativt og tilgjengelig kulturliv. Institusjonene skal utvikle egne strategier for å medvirke til økt relevans og representativitet i kulturlivet.

Arbeid mot hatefulle ytringer og netthets

Kultur- og likestillingsdepartementet prioriterer kunnskapsutvikling, møteplasser og informasjonstiltak i arbeidet mot hatefulle ytringer. Den lokale og nasjonale innsatsen videreføres, blant annet gjennom tilskuddsordningen for tiltak mot rasisme, diskriminering og hatefulle ytringer.

Regjeringen vil særlig legge vekt på hets og hatefulle ytringer som foregår på nett, slik det er varslet i Hurdalsplattformen. Ytringsfrihetskommisjonen sin rapport danner et viktig grunnlag for å vurdere denne innsatsen.

Arbeid mot rasisme og diskriminering på grunn av etnisitet og religion

Regjeringen ser med uro på omfanget av rasisme og andre ytterliggående ideer. Regjeringen skal utarbeide en ny handlingsplan mot rasisme og diskriminering. Arbeidet med den nye handlingsplanen koordineres av Arbeids- og inkluderingsdepartementet. Handlingsplan mot rasisme og diskriminering på grunn av etnisitet og religion og Handlingsplan mot diskriminering av og hat mot muslimer vil begge gjelde ut 2023.

En forutsetning for likestilt mulighet til å fremme en sak om diskriminering, er tilgjengelig informasjon om diskrimineringslovgivningen, håndhevelse av denne og hvor man kan henvende seg for å få bistand i enkeltsaker. Kultur- og likestillingsdepartementet vil styrke informasjonen om både diskrimineringslovgivningen, veiledningstjenesten i Likestillings- og diskrimine-

ringsombudet, og klagebehandlingen i Diskrimineringsnemnda.

I tillegg til den nasjonale innsatsen, er det viktig at det også jobbes mot rasisme og diskriminering på lokalt nivå. Gjennom tilskuddsordningen mot rasisme, diskriminering og hatefulle ytringer legger regjeringen til rette for nasjonale, regionale og lokale initiativer som bidrar til å fremme antirasisme, mangfold og dialog.

Likestilling mellom kvinner og menn

Regjeringens ambisjon er en styrket innsats i arbeidet med likestilling mellom kvinner og menn. Målet er at flere skal få større frihet og mulighet til å leve de livene de ønsker. Kultur- og likestillingsdepartementet koordinerer regjeringens likestillingspolitikk og vil følge opp denne ambisjonen i samarbeid med aktuelle sektordepartementer.

Kultur- og likestillingsdepartementet arbeider for å fremme likestilling mellom kvinner og menn, bl.a. gjennom Stortingsmeldingen om seksuell trakassering og det offentlige nedsatte Mannsutvalget som skal utrede gutter og menns likestillingsutfordringer.

Likestilling av personer med funksjonsnedsettelse

Kultur- og likestillingsdepartementets politikk for personer med funksjonsnedsettelse er forankret i menneskerettslige prinsipper om likeverd, likestilling, selvbestemmelse, deltakelse og inkludering. FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) ligger til grunn for regjeringens politikk.

Politikken for personer med funksjonsnedsettelse omfatter alle samfunnsområder, og vernet av rettene går på tvers av sektorene. Strategien *Et samfunn for alle*, som gjelder for perioden 2020–2030 og handlingsplanen *Et samfunn for alle (2020–2025)* videreføres, og er styrende for politikken. Handlingsplanen er sektorovergripende og fremmer likestilling og like muligheter knyttet til områder som utdanning, arbeid, helse- og omsorgstjenester og kultur- og fritidsaktiviteter. Den legger til rette for selvbestemmelse og demokratisk deltakelse og bidrar til å bryte barrierer og fjerne fordommer.

Styrking av universell utforming i samfunnet

Det er et mål for regjeringen å styrke den universelle utformingen av samfunnet. Regjeringen stiller høye krav til universell utforming ved utbygging

av boliger, infrastruktur og næringsområder og sørger for bedre etterlevelse av regelverk om universell utforming av IKT-løsninger i offentlig sektor. Det arbeides systematisk for universell utforming innenfor alle sentrale samfunnsområder. Regjeringens handlingsplan for universell utforming 2021-2025 *Bærekraft og like muligheter – et universelt utformet Norge* inneholder rundt 70 tiltak på sentrale samfunnsområder. Kultur- og likestillingsdepartementet koordinerer handlingsplanen som er utarbeidet i samarbeid mellom åtte departementer.

Nasjonal gjennomføring av EU-direktiver om tilgjengelighet

EUs tilgjengelighetsdirektiv (EAA) har som mål å gi funksjonshemmede lik tilgang til produkter og tjenester i EU. Direktivet stiller krav om tilgjengelighet til en rekke forskjellige typer varer og tjenester, herunder E-handel, finansielle tjenester og audiovisuelle medietjenester. Kultur- og likestillingsdepartementet har hovedansvar for å koordinere arbeidet med den nasjonale gjennomføringen av direktivet. Kultur- og likestillingsdepartementet utredet, i samarbeid med flere andre departementer hvilke konsekvenser direktivet vil få for norsk lovgivning. En utredning gjennomført i 2020, konkluderte med at endring i nasjonal lovgivning er nødvendig for å gjennomføre direktivets krav. Forslag til hvordan direktivet skal gjennomføres i norsk rett, var på høring i 2021. Departementet jobber nå med å følge opp høringen.

EUs *Web Accessibility Directive* (EU 2016/2102) stiller krav om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner. Kultur- og likestillingsdepartementet arbeidet, sammen med Kommunal- og moderniseringsdepartementet, med gjennomføringen av direktivet. Solberg-regjeringen fremmet forslag til lovendring for Stortinget våren 2021. Stortinget vedtok i mai 2021 endringer i likestillings- og diskrimineringsloven, som gjennomfører direktivets krav. Lovendringene trådte i kraft 1. januar 2022.

Handlingsplan mot diskriminering på grunnlag av seksuell orientering og kjønns mangfold

Fortsatt opplever mange lhbt+personer å bli møtt med fordommer, forskjellbehandling og hatkriminalitet. Regjeringen vil bidra til å endre dette gjennom å arbeide for at lhbt+personer får bedre livskvalitet, sikre rettighetene deres og arbeide for større aksept for kjønns- og seksualitets mangfold. Regjeringen har derfor startet arbeidet med en ny

handlingsplan for nasjonale prioriteringer og innsatser. Ekstra innsats vil være rettet mot lhbt+personer med minoritetsbakgrunn og i religiøse samfunn, personer med kjønnsinkongruens (trans) og i kultur- og idrettslivet. Planen skal gjelde fra 2023.

Høringsnotat om regulering av konverteringsterapi

Det er et viktig mål for regjeringen å sikre lhbt+personers rettigheter, bidra til åpenhet og aktivt motarbeide diskriminering. Å forby konverteringsterapi er en viktig del av dette arbeidet. Regjeringen har nedfelt i Hurdalsplattformen at konverteringsterapi skal forbys.

Et lovforslag om regulering av konverteringsterapi ble sendt på høring av Solberg-regjeringen i juli 2021 med høringsfrist 15. oktober 2021. Forslaget møtte betydelig kritikk under høringen. Regjeringen sendte derfor 23. juni 2022 nytt lovforslag om endringer i straffeloven på høring, der det foreslås et forbud mot å anvende «metoder med formål om å få en annen til å endre, fornekte eller undertrykke sin seksuelle orientering eller kjønnsidentitet, som er klart egnet til å påføre vedkommende psykisk skade». Det foreslås også et forbud mot å markedsføre konverteringsterapi. Høringsfristen er satt til 10. oktober 2022.

Parallelt med lovarbeidet, fikk Nordlandsforskning desember 2021 i oppdrag av Bufdir å utvikle kunnskap om erfaringer med konverteringsterapi blant skeive i Norge. Etter planen skal dette ferdigstilles i juni 2023.

Lavterskeltilbud for saker om seksuell trakassering

Seksuell trakassering er fortsatt et omfattende problem blant annet i arbeidslivet. Diskrimineringsnemnda er etablert som et lavterskeltilbud for behandling av saker om seksuell trakassering. Dette tilbudet gir personer som utsettes for seksuell trakassering et kostnadsfritt alternativ til domstolsbehandling. I 2021 begynte man å se effektene av økt kunnskap om dette tilbudet til personer som utsettes for seksuell trakassering. Diskrimineringsnemnda behandlet i alt 25 saker om seksuell trakassering i 2021. Antallet klager er forventet å øke.

Internasjonal innsats

Kultur- og likestillingsdepartementet har ansvar for å koordinere myndighetenes oppfølging av tre FN-konvensjoner: FNs kvinnekonvensjon, FNs

konvensjon mot rasediskriminering og FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne.

Kultur- og likestillingsdepartementet samarbeider tett med Utenriksdepartementet om Norges internasjonale innsats for likestilling og kvinners rettigheter. I 2021 var det internasjonale arbeidet sterkt preget av covid-19. FNs kvinnekommisjon, som arrangeres i mars hvert år i New York, ble gjennomført i svært nedskalert versjon. I 2022 deltok Kultur- og likestillingsdepartementet på kvinnekommisjonen og på statspartsmøtet for FNs konvensjon om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD).

9.2.2 Underliggende virksomheters likestillingsarbeid som offentlig myndighet

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet

Hensynet til likestilling er stadfestet i Bufdir og Bufetats overordnede strategier og på de enkelte fagområdene i virksomheten. Bufdir har en egen strategi for sitt arbeid som fagdirektorat på likestillingsfeltet.

Bufdir jobber med å framskaffe kunnskap om likestilling og diskriminering gjennom FoU-opdrag, undersøkelser blant organisasjoner, kommuner og brukere av tjenestene, samt brukermedvirkning. Bufdir har også en avtale med SSB om koordinering av likestillingsstatistikk. Analyseavdelingen jobber med å fremskaffe og systematisere kunnskap om likestillingsutfordringer på Bufdirs ansvarsområder.

Bufdir har et sektorovergripende ansvar for oppfølging av aktivitets- og redegjørelsesplikten på likestillingsområdet, og skal være en rollemødel for alle arbeidsgivere og offentlige myndigheter.

Bufdir har også utviklet verktøy og veiledning for arbeidsgiveres rapporter om likestilling mellom kvinner og menn i virksomhetene. Videre er det utviklet verktøy og veiledning til arbeidsgivere og lønssystemer som de kan bruke for å utarbeide rapporter om likestilling mellom kvinner og menn i virksomhetene. Veiledningsmateriellet skal hjelpe arbeidsgivere og offentlige myndigheter til å oppfylle de lovbestemte pliktene, samtidig som det aktive, målrettede og planmessige likestillingsarbeidet skaper reelle resultater.

Likestillings- og diskrimineringsombudet

Samfunnsoppdraget til Likestillings- og diskrimineringsombudet er å arbeide for å fremme likestilling og hindre diskriminering på alle diskrimineringsgrunnlag og alle samfunnsområder. Ombudet har en ambisjon om å være synlige og nyttige for folk.

Hvert år mottar ombudet over 2 000 veiledningssaker der folk tar kontakt for å få svar på spørsmål om diskriminering. Det er mulig å kontakte ombudet både muntlig og skriftlig, og man kan også avtale møter. Ombudet tilbyr tolk og skjermtolk der det er behov for det. Målet er at de som tar kontakt skal få rask veiledning som er tilpasset dem og det de lurer på.

Ombudet holder kurs og foredrag for ulike målgrupper. De har som mål å treffe dem som selv opplever diskriminering, og andre instanser som hjelper dem som opplever diskriminering og kan stå i fare for å diskriminere.

Diskrimineringsnemnda

Diskrimineringsnemnda er et domstolslignende, uavhengig forvaltningsorgan som avgjør klager om diskriminering, trakassering og gjengjeldelse. Nemnda skal være et reelt lavterskelalternativ til domstolsbehandling i disse sakene. Det er gratis å få en diskrimineringssak behandlet i nemnda, og det er ikke krav til at partene må benytte juridisk bistand. Personer som ønsker å klage et forhold inn for nemnda, kan få veiledning, og hvis nødvendig, bistand til å utforme klagen. All informasjon er tilrettelagt, både med hensyn til tilgjengelighet og språk.

Nemnda fastslår om et forhold er i strid med likestillings- og diskrimineringsregelverket, eventuelt forbudet mot gjengjeldelse etter varsling. Nemnda kan pålegge stansing, retting og andre tiltak for å sikre at det diskriminerende forholdet opphører, og for å hindre gjentakelse. Diskrimineringsnemnda treffer vedtak om tvangsmulkt for å sikre gjennomføring av et pålegg, dersom fristen for å etterkomme pålegget er brutt. Nemndsleder kan også utstede hastepålegg om retting, stansing eller andre tiltak når en sak ikke kan avvende ordinær nemndsbehandling.

Diskrimineringsnemnda har også myndighet til å tilkjenne oppreisning i arbeidsforhold og erstatning i enkle saksforhold, når en part har fremsatt krav om dette.

Norsk kulturråd

Norsk kulturråd stimulerer samtidens mangfoldige kunst- og kulturuttrykk og bidrar til at kunst og kultur skapes, bevares, dokumenteres og gjøres tilgjengelig for flest mulige ulike samfunnsgrupper ved å være representativt og relevant for disse. Som nasjonal koordinator for økt mangfold, inkludering og deltakelse i kulturlivet har Norsk kulturråd bygget kunnskap og mobilisert til handling i kunst- og kulturlivet.

Rådet for Norsk kulturråd vedtok i 2021 en ny strategi for forvaltningen av Norsk kulturfond for perioden 2021–2024, der mangfold er ett av to strategiske satsingsområder. Enkelte tilskuddsordninger er endret for å kunne treffe et større søkermangfold, og det arbeides kontinuerlig med strukturelle elementer som språk og kvalitetsforståelse for å kunne nå ut til nye søkere, stemmer og uttrykk.

Medietilsynet

Arbeidet med likestilling er for Medietilsynet som offentlig styringsorgan og tjenesteyter en integrert del av virksomhetsstyringen. Medietilsynet har kartlagt arbeidet med likestilling knyttet til oppgavene tildeling av mediestøtte, tilsyn og innsikt/analyse. Kartleggingen viste at Medietilsynets arbeid med likestilling og ikke-diskriminering er en integrert del av arbeidet med flere av tilskuddsordningene ved at innvandrere og språklige minoritetsgrupper er prioritert. I tilsynsarbeidet følger Medietilsynet opp i hvilken grad kringkasterne som plikter å gjøre tilbudet tilgjengelig for personer med funksjonsnedsettelse, oppfyller sine forpliktelser, og ev. styrker arbeidet med å legge til rette for mennesker med nedsatt funksjonsevne. Kjønnforskjeller i mediebruk, medierepresentasjon og mediekompetanse er områder Medietilsynet undersøker og rapporterer om jevnlig. I 2021 ble det på oppdrag fra Kultur- og likestillingsdepartementet, Medietilsynet, Kunnskapsdepartementet og Integrerings- og mangfoldsdirektoratet gjennomført en kartlegging av mediebruk blant innvandrere under pandemien. Medietilsynet er involvert i SSBs arbeid med å utvikle mediebruksundersøkelser, slik at innvandreres medievaner kan kartlegges mer regelmessig.

Lotteri- og stiftelsestilsynet

Lotteri- og stiftelsestilsynet forvalter en rekke tilskuddsordninger og har i 2022 fått ansvar for for-

valtning av en toårig tilskuddsordning for mangfolds- og inkluderings tiltak i idrett og fysisk aktivitet. Formålet med ordningen er å skape varig økt deltakelse i idrett og fysisk aktivitet. Målgruppen for ordningen er bl.a. jenter med minoritetsbakgrunn, personer med funksjonsnedsettelse og nåværende og fremtidige unge ledere og trenere som er jenter/kvinner, personer med funksjonsnedsettelse eller personer med minoritetsbakgrunn.

Språkrådet

I Språkrådets strategi for 2020–2024 heter det at innbyggerne i Norge skal ha mulighet til å møte og bruke språket sitt, til det beste for den enkelte og samfunnet. Målet med strategien er blant annet å fremme likestilling og hindre diskriminering på språklig grunnlag. Strategien er fulgt opp med konkrete tiltak. Språkrådet bidrar til å sikre at mangfold og likestilling gjenspeiles i *Bokmålsordboka* og *Nynorskordboka*.

Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek

Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek (NLB) produserer og låner ut litteratur i tilrettelagte formater til personer med funksjonsnedsettelse som medfører lesevansker, og arbeider for å fremme universell utforming av utgivelser. Slik bidrar NLB til økt tilgang til litteratur og informasjon, og dermed økt samfunnsmessig likestilling for målgruppen. NLB er bevisst på å ivareta et mangfolds- og likestillingsperspektiv både i samlingsutvikling og formidlingsvirksomhet.

Kulturtanken – Den kulturelle skolesekken Norge

Kulturtanken ivaretar det nasjonale ansvaret for Den kulturelle skolesekken (DKS) og forvalter statlige midler til ordningen. DKS tilbyr et mangfold av kunst- og kulturopplevelser til alle barn og unge i skolen. Det er derfor en målsetting at utøvere, produksjoner og apparatet som elevene møter speiler mangfoldet i samfunnet, og synliggjør forbilder og rollemodeller for å bidra til inkluderende og mangfoldige fellesskap. Fylkeskommunene og kommunene ivaretar en viktig oppgave for å sikre mangfoldet i DKS, blant annet med egne program tilpasset elever i tilrettelagt opplæring. Kulturtanken har over tid hatt en målrettet satsing for å øke andelen produksjoner med samisk innhold og andelen nynorske produksjoner på nasjonalt nivå.

KORO

KORO skal sikre at flest mulig møter et mangfold av kunst av høy kvalitet i offentlige bygg og på offentlige arenaer. I KOROs strategi for 2020–2024 heter det at KOROs produksjoner og arbeidsmåter skal fremme mangfold og likestilling. En intern arbeidsgruppe har utarbeidet en handlingsplan for KOROs kontinuerlige arbeid med mangfold og likestilling. Tiltakene er å etablere en kritisk praksis som vedvarende undersøker disse spørsmålene, iverksette tiltak innen personale, produksjon/program, publikum og samling, gjøre KORO til en relevant og attraktiv samarbeidspartner for flere aktører og være rådgivende overfor KOROs samarbeidspartnere i spørsmål knyttet til mangfold og inkludering.

Nasjonalbiblioteket

Nasjonalbiblioteket skal samle inn, registrere og bevare alt som publiseres i den norske offentligheten, og skal dermed være den fremste kilden til kunnskap om Norge og norske forhold. Nasjonalbiblioteket skal bidra til å øke interessen for kunnskap, historie og kulturarv ved å formidle innholdet i samlingen til et bredt, allment publikum. Nasjonalbiblioteket har også i oppdrag å digitalisere dokumentbasert kulturarv fra norske arkiv, bibliotek og museum, og bidra til at kulturarven blir tilgjengelig for det norske folk. Nasjonalbiblioteket skal videre medvirke til at biblioteksektoren styrkes som formidler av litteratur, kunnskap og kulturarv, og legge til rette for at folkebibliotekene blir aktuelle og uavhengige møteplasser og arenaer for offentlig samtale og debatt.

Norsk filminstitutt

Norsk filminstitutt (NFI) forvalter de statlige virkemidlene på film- og dataspillområdet, og er departementets rådgivende organ på disse feltene. NFI tildeler blant annet tilskudd til utvikling, produksjon, lansering og formidling av filmer og serier, og til utvikling, lansering og formidling av dataspill.

NFI har siden 2017 hatt som mål en 50/50 kjønnsfordeling mellom kvinner og menn som mottar utviklings- og produksjonstilskudd, og at dette skal vedvare over tid. Det arbeides for å nå dette målet blant annet gjennom moderat kjønnskvoltering i flere av tilskuddsordningene. Gjennomsnittlig kvinneandel i utviklings- og produksjonstilskuddet de siste tre årene er 46 pst. Kvinneandelen har variert mellom 36 prosent og

57 prosent for de ulike formatene (dramaserier, kortfilm, spillefilm og dokumentar) og nøkkelposisjonene (produsent, regi og manus). For dataspill var kvinneandelen i spill som fikk utviklingstilskudd 23 prosent i 2021.

Når det gjelder mangfold, fastsatte NFI i 2019 en handlingsplan for inkludering og representativitet i norsk film og filmkultur. Handlingsplanen har varighet ut 2023. Mangfold er innført som et prioriteringskriterium i tilskuddsforvaltningen, og det er innført et utviklingsprogram (UP 2.0) for filmskapere som tilhører underrepresenterte grupper. I 2021 har NFI utarbeidet en metodikk for å måle mangfold blant søkere og mottakere av utviklings- og produksjonstilskudd. Målet er å hente inn informasjon om søkere for å kunne følge utviklingen på feltet og vurdere i hvilken grad NFI lykkes i arbeidet med å bidra til en mer mangfoldig filmbransje.

Arkivverket

Arkivverket har en målsetting om at samfunnets historiske arkiver og data skal være lett tilgjengelig for alle. Arkivene er unike kilder som dokumenterer og gir kunnskap om samfunnsutvikling og vår felles historie, og på personnivå kan de gi innsikt i egen livshistorie og dokumentere at urett har skjedd. I arbeidet med å utvikle fellesløsningen Digitalarkivet for langtidsbevaring og tilgjengeliggjøring av historiske arkiv og data er et viktig brukerhensyn å tilrettelegge arkivene på en slik måte at de kan gjenfinnes uavhengig av forhåndskunnskap om hvordan offentlig forvaltning har vært og er organisert, den enkeltes funksjonsdyktighet, hvor en bor i verden eller på hvilket tidspunkt av døgnet det er behov for informasjonen. Bevaringsinstitusjoner både i privat, kommunal og statlig sektor inviteres til å ta i bruk løsningen slik at et størst mulig antall og variasjon av arkivmateriale fra hele landet kan søkes i, framvises og avspilles på ett og samme sted.

Mangfold i arkivene er også en sentral målsetting. Arkivene skal gjenspeile mangfoldet i samfunnet, i dag og for framtida. Viktige deler av samfunnets materielle og immaterielle kulturarv og identitet er underrepresentert i arkivbevarende institusjoner, og mange samfunnsgruppers historie kan ikke fortelles fullt og helt. Arkivverket har derfor utarbeidet en bevaringsplan over privatarkiver av nasjonal betydning som virksomheten skal bidra til å samle inn, bevare og tilgjengeliggjøre. En egen bevaringsplan for Samisk arkiv er under arbeid. Arkivverket koordinerer arbeidet med at tilsvarende bevaringsplaner utarbeides i

det enkelte fylke slik at også arkiver av særlig betydning på regionalt og lokalt plan blir sikret og bevart.

Nidaros domkirkes restureringsarbeider (NDR)

NDR arbeider aktivt for å nå ut til nye grupper med sine tilbud. I NDRs formidlingsplan og i arbeidet med Nasjonaljubileet 2030 – Norge i tusen år, er målet å skape et publikumstilbud som engasjerer, inkluderer og utfordrer, og på den måten motvirke utenforskap og fremme toleranse.

NDR har sluttet seg til jubileumsplattformen for Nasjonaljubileet 2030, og vil hvert år fram mot 2030 belyse Olavsarvens påvirkning gjennom historien og hva den betyr for oss i dag, gjennom tema som kulturmøte og endring, migrasjon og identitet, og tilhørighet og fellesskap.

NDR ønsker å skape et publikumstilbud som er relevant og representativt, og vil utarbeide et skisseprosjekt for nye utstillinger i Erkebispegården som i større grad vektlegger temaer som demokratiutvikling og mangfoldet som er representert i anleggenes 1000-årige historie.

NDR ser involvering av aktører som representerer ulike kulturer og verdisett som en viktig suksessfaktor. I 2021 utarbeidet NDR planer for samarbeidsprosjekter som skal bidra til å nå ut til nye grupper og bidra til et større mangfold av brukere, deltakere og utøvere. Arbeidet fortsatte i 2022 med ulike prosjekter som involverer minoritetsspråklige elever i videregående skole, samiske miljøer og samarbeid mellom Foreningen Fri og Nidaros Domkirkes Menighet ifb. Skeivt kulturår 2022.

9.3 Kultur- og likestillingsdepartementets og underliggende virksomheters likestillingsarbeid som arbeidsgiver

Det følger av likestillings- og diskrimineringsloven § 26 at alle *arbeidsgivere* har en plikt til å arbeide aktivt, målrettet og planmessig for å fremme likestilling og hindre diskriminering.

Tabell 9.1 Rapportering på aktivitets- og redegjørelsesplikten som arbeidsgiver

Virksomhet	Kjønnsbalanse (oppgis i antall)		Midlertidig ansatte (oppgis i antall eller pst.andel av alle ansatte)		Foreldrepermisjon (oppgis i gj.sn. antall uker)		Faktisk deltid (faktisk deltid)		Ufrivillig deltid (oppgis i antall eller pst.andel av alle ansatte)	
	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M
Kultur- og likestillingsdepartementet	104	52	7,1 pst.	3,2 pst.	22	15	2,6 pst	0	0	0
Norsk kulturråd	102	56	21 stk.	6	9	10	2,5 pst. 0,6 pst.	0	0	0
Kunst i offentlige rom (KORO)	20	6	4	0	5	2	2 stk.	0	0	0
Riksteatret	39	37	55	70	5,5	0	2	3	0	0
Kulturtanken	23	25	30,4 pst.	20 pst.	0	7,4	4,3	0	0	0
Nasjonalbiblioteket	287	289	37	30	20	17	13	9	-	-
Norsk lyd- og blindeskrift bibliotek	30	14	4 stk.	0	3	15	5	0	0	0
Språkrådet	25	16	9,8 pst.	2,4 pst.	26	0	9,8 pst 4,9 pst.	0	0	0
Nidaros domkirkes restaureringsarbeider	29	30	3,3 pst	1,4 pst	14	0	12,7 pst 6,4 pst	0	0	0

Tabell 9.1 Rapportering på aktivitets- og redegjørelsesplikten som arbeidsgiver

Virksomhet	Kjønnsbalanse (oppgis i antall)		Midlertidig ansatte (oppgis i antall eller pst.andel av alle ansatte)		Foreldre- permisjon (oppgis i gj.sn. antall uker)		Faktisk deltid (faktisk deltid)		Ufrivillig deltid (oppgis i antall eller pst.andel av alle ansatte)	
	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M
Arkivverket	170	151	2,2 pst.	3,4 pst.	21,6	1	2,2 pst.	0,6 pst.	0	0
Norsk filminstitutt	51	46	6 pst.	9 pst.	15	0	4	7	0	0
Medietilsynet	27	10	2 stk	0	15	0	0	0	0	0
Lotteri- og stiftelsestilsynet	38	40	23,6 pst.	33,3 pst.	15	12	8,3 pst.	2,9 pst.	0	0
Likestilling- og diskrimineringsombudet	28	10	3 stk.	0	19	4	0	0	0	0

Tabell 9.2 Kultur- og likestillingsdepartementet (kjønn, lønn, stilling) per 31. desember 2021. Prosent og tall (N)

	Antall (N)	Menn	Kvinner	Lønn ¹
Totalt i departementet inkl. midl. ansettelse	156	33	67	91
Toppledere	7	57	43	103
Avdelingsdirektører	14	57	43	102
Fagdirektører	12	42	58	103
Seniorrådgivere	97	68	32	96
Rådgivere	15	27	73	102
Seniorkonsulenter	7	0	100	100

¹ Tallene i kolonnen viser kvinners gjennomsnittslønn i pst. av mennenes gjennomsnittslønn.

Likestilling og mangfold i Kultur- og likestillingsdepartementet

Et mål i departementet er å ha et mangfoldig arbeidsmiljø, og vi arbeider aktivt for å fremme likestilling og hindre diskriminering.

Uavhengig av kjønn, graviditet, permisjon ved fødsel eller adopsjon, omsorgsoppgaver, etnisitet, religion, livssyn, funksjonsnedsettelse, seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk og kombinasjoner av disse grunnlagene ønsker Kultur- og likestillingsdepartementet at alle skal føle seg likestilt og inkludert.

For å sikre at departementet ivaretar hensynet til likestilling og å hindre diskriminering, ble det i 2019 etablerte en partssammensatt arbeidsgruppe. Her ble risikoer for diskriminering i organisasjonen identifisert, undersøkt og analysert, og det ble utarbeidet forslag til mål og forebyggende tiltak. Arbeidet med tiltakene tas opp jevnlig i aktuelle fora.

Kultur- og likestillingsdepartementet etterstreber å gi rom for ansatte med ulike bakgrunn, og at vår organisasjonskultur kjennetegnes av toleranse og respekt. Departementet har egne retningslinjer for utøvelse av religion og livssyn, og alle ansatte har rett til å gi uttrykk for sin overbevisning om religion og livssyn på arbeidsplassen. Departementet har egne retningslinjer for å hindre mobbing og trakassering på arbeidsplassen, og har oppdaterte varslingsrutiner.

I Kultur- og likestillingsdepartementet følger personal- og organisasjonsseksjonen hele rekrutteringsprosessen tett for å blant annet sikre likebehandling i hele prosessen.

Slik det fremgår av tabellen overfor var kjønnsfordelingen i Kultur- og likestillingsdepartementet 67 pst. kvinner og 33 pst. menn i 2021. I toppledergruppen, som består av stillingskategoriene departementsråd, assisterende departementsråd, ekspedisjonssjef og kommunikasjonssjef, er kjønnsfordeling 43 pst kvinner og 57 pst menn. I departementets arbeid med likestilling og å hin-

dre diskriminering i egen organisasjon, er det utarbeidet en handlingsplan for vårt arbeid på området. Det er en målsetting for departementet å ha en jevn kjønnsfordeling og gjenspeile mangfoldet i befolkningen. Det er i forlengelse av dette foreslått flere tiltak i forbindelse med rekrutteringsarbeidet til departementet som vi jobber aktivt med for å forsøke å justere denne skjevheten.

Departementet legger til rette for at alle ansatte skal ha like muligheter for utvikling og fremmelse. Det er også utarbeidet retningslinjer for lønnsfastsettelse i lønnspolitikken, for å redusere diskrimineringsrisiko, og for at den skal oppleves forutsigbar og rimelig.

Generelt er det lite lønnsforskjeller mellom kjønnene i Kultur- og likestillingsdepartementet. Kvinner har høyere gjennomsnittslønn enn menn i flere av departementets stillingsgrupper. Det gjelder både blant topplederne, avdelingsdirektørene, fagdirektørene og rådgiverne.

Kultur- og likestillingsdepartementet evaluerer årlig, med de ansattes representanter, bruken av midlertidige stillinger og følger den generelle målsettingen om å begrense bruken av både deltidsstillinger og midlertidige stillinger.

I tabellen ovenfor framkommer status for deltidsarbeid, midlertidig ansatte, foreldrepermisjon og legemeldt sykefravær for kvinner og menn i Kultur- og likestillingsdepartementet.

Departementet har ikke identifisert at det er ansatte som arbeider ufrivillig deltid. Dette kartlegges gjennom medarbeidersamtaler. Departementet har fleksible arbeidstidsordninger, og legger til rette for fleksibilitet i ulike livsfaser. Departementet samarbeider tett med NAV og bedriftshelsetjeneste for å tilrettelegge etter ansattes behov og det vektlegges å tilrettelegge for personer som har eller har fått nedsatt funksjonsevne, skal kunne fortsette å arbeide fullt eller delvis.

I løpet av 2021 hadde åtte ansatte uttak av foreldrepermisjon i Kultur- og likestillingsdepartementet. I 2021 var gjennomsnittlig antall sykefraværsdager 14 for kvinner og fem for menn.

Virksomhetene under Kultur- og likestillingsdepartementet

I Norsk kulturråd er det både i virksomheten generelt og i ledergruppen en større andel kvinner enn menn. Gjennomsnittslønnen for kvinner i stillinger utenom ledergruppen er 98 pst. av gjennomsnittslønnen for menn i samme gruppe. I 2020 ble det satt i gang et omfattende mangfoldsarbeid med en systematisk likestillings- og mangfolds-

plan internt, herunder forebyggende arbeid mot diskriminering i arbeidslivet og hvordan aktivt jobbe med mangfold og ledelse for å fremme likestilling og hindre diskriminering. Dette arbeidet ble videreført i 2021.

Riksteatret har en god kjønnsmessig balanse på alle nivåer i organisasjonen samlet sett. Det er skjevheter i kjønnsfordelingen i enkelte fagavdelinger, som teatret bevisst forsøker å rette opp gjennom ansettelsesprosesser. Den lønnsmessige forskjellen mellom kvinner og menn har bedret seg sammenlignet med 2020. Gjennomsnittslønnen for kvinnelige ansatte utgjorde 95 pst. av gjennomsnittslønnen til sine mannlige kollegaer. Årsaken til forskjellen skyldes at de to topplederne for tiden er menn. Riksteatret arbeider bevisst med mangfold og representativitet i sin virksomhet, både rettet mot publikum og kunstnerisk program, og i rekruttering av kunstnere og andre ansatte.

Nasjonalbiblioteket har 515 ansatte i 2021. Kjønnbalansen i virksomheten har jevnet seg ut de siste årene. I 2021 er lederstillingene besatt av 53 pst. kvinner og 47 pst. menn. Den lønnsmessige forskjellen mellom kvinner og menn er den samme som i 2020. Det vil si at kvinnelige ansatte tjener 97 pst. av sine mannlige kollegaer i 2021.

Nasjonalbiblioteket legger vekt på å oppfylle aktivitetsplikten og følge opp alle tilsettingsprosesser basert på lovpålagte krav og anbefalinger. Blant annet arbeider Nasjonalbiblioteket for å fremme integrering, mangfold og likestilling, og virksomheten legger særlig vekt på å inkludere personer med funksjonsnedsettelse og hindre diskriminering av utsatte grupper. Nasjonalbiblioteket vil fortsatt arbeide for å fremme likestilling og unngå diskriminering ved alle ansettelser. Som tiltak innenfor aktivitetsplikten arbeider Nasjonalbiblioteket målrettet med analyser basert på nøkkeltall av ansattmassen for å minimere eventuelle diskrimineringsgrunnlag. Dette gjøres blant annet gjennom kartlegginger, prosedyrer for tilsetninger, revisjoner av internkontroller og medarbeiderundersøkelser.

Arkivverket hadde ved utgangen av 2021 333 ansatte, av dem 321 i faste stillinger. Kjønnbalansen er relativt jevn, med en liten overvekt av kvinner. Lederstillingene besittes av 57 pst. kvinner og 43 pst. menn. Mannlige ansatte har en høyere gjennomsnittslønn enn kvinner, men den lønnsmessige forskjellen har minsket noe siden 2020. Kvinnelige ansatte tjente nær 96 pst. av det deres mannlige kollegaer tjente i 2021, mot 94 pst. i 2020. Arkivverkets prinsipper for likestilling er nedfelt i sentrale personalpolitiske dokumenter

som virksomhetens lønnspolitikk, livsfasepolitikk og i tilpasningsavtalen om medbestemmelse. Virksomheten har stor aktivitet knyttet til rekruttering av ny kompetanse. Det er viktig for virksomheten å sikre god kvalitet i disse prosessene. Det er en stor variasjon i søkermassen til ledige stillinger. I rekrutteringsprosessene sikres likebehandling og at kvalifiserte søkere med hull i CV eller redusert funksjonsevne blir invitert til intervju. For å forhindre kjønnsbaserte lønnsforskjeller utarbeider Arkivverket oversikter over gjennomsnittslønn i ulike stillingsgrupper. Individuell lønsplassering for nye medarbeidere skjer med utgangspunkt i gjennomsnittslønn for stillingsgruppen.

Språkrådets likestillingsarbeid som arbeidsgiver er forankret i virksomhetens personalpolitikk og styringsdokumenter. Språkrådets ledelse arbeider sammen med de tillitsvalgte og vernetjeneren målrettet og planmessig for å fremme likestilling og hindre diskriminering. Målet for lønnspolitikken er å jevne ut lønnsforskjeller som ikke kan grunngis. Om lag 60 pst. av de ansatte i Språkrådet er kvinner. Gjennomsnittlig årslønn for kvinner og menn er omtrent like høy. Ufrivillig deltid kartlegges i medarbeidersamtaler gjennom året. Gjennom covid-19-pandemien har Språkrådet lagt arbeidssituasjonen til rette slik at ansatte kan kombinere arbeid og omsorgsoppgaver i hjemmet.

I alle tilsettingsprosesser vurderer Språkrådet systematisk hvordan de kan bidra til å nå målet om at fem pst. av statens nytilsetninger er medarbeidere med nedsatt funksjonsevne eller hull i CV-en.

Av de 40 faste og fire midlertidig ansatte i Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek (NLB) er det 30 kvinner og 14 menn. I 2021 har det vært 67 pst. menn i ledergruppen. NLB har ikke indentifisert vesentlige risikoområder på likestillingsområdet. Tiltak omfatter å følge med på status for likestilling og sikre at virksomhetens rutiner ivaretar hensyn til likestilling, for eksempel ved ansettelse. Det er små ulikheter i lønnsnivå mellom kjønnene, og NLB har stor oppmerksomhet rettet mot å unngå forskjellsbehandling.

For NLB er det naturlig å legge til rette for medarbeidere som har behov for det, enten det er knyttet til funksjonsnedsettelse eller andre helsemessige utfordringer. NLB samarbeider med bedriftshelsetjenesten og relevante fagmiljøer om dette. Det er ikke tilsatt personer med funksjonsnedsettelse eller hull i CV i 2021.

Nidaros domkirkes restaureringsarbeider (NDR) jobber planmessig for å fremme likestilling

og hindre diskriminering i virksomheten, og utfører sin aktivitetsplikt gjennom utarbeidelse og årlig oppfølging av handlingsplan for likestilling.

NDR legger ved rekruttering vekt på å få en balansert kjønns- og aldersfordeling innenfor de ulike stillingsgruppene og å rekruttere fra hele befolkningen, også internasjonalt. Kjønnsbalansen er god for virksomheten samlet sett, men skjev når det gjelder ulike funksjoner, for eksempel i publikumsrettet virksomhet og restaureringsarbeidet/verkstedet. Det er et mål for virksomheten å utjevne disse forskjellene. Ledergruppen består av fem personer, hvorav tre menn og to kvinner. Totalt sett ligger kvinners gjennomsnittslønn noe under menns gjennomsnittslønn.

Kulturtanken hadde i overkant av 41 årsverk i 2021. Kjønnsbalansen er totalt sett nokså jevn, med 23 kvinner og 25 menn. Det er en noe høyere andel kvinner blant midlertidige ansatte og for faktisk deltid. Kulturtanken hadde få rekrutteringsprosesser i 2021 og nådde ikke målet om at minimum fem prosent av nyansettelser i staten skal være personer med nedsatt funksjonsevne eller hull i CV-en. I 2021 har Kulturtanken jobbet for å forbedre annonsetekster, brukt flere målrettede rekrutteringskanaler og oppdatert rekrutteringsverktøyene for å styrke rekrutteringsprosessene. Opplæring i relevant lovverk og retningslinjer er en obligatorisk del av Kulturtankens kompetanseplan for 2021–2023 og samtlige ledere har gjennomført kurset mangfoldsrekruttering fra DFØ.

Kunst i offentlige rom (KORO) er en relativt liten organisasjon med 26 ansatte. Samlet gjennomsnittslønn for kvinner har gått litt opp, fra 84 pst. til 86 pst. av gjennomsnittslønnen for menn. Lønnsforskjellene skyldes for en stor del forskjellen på ledernivå. Gjennomsnittslønnen for kvinner i stillinger utenom ledergruppen er 98 pst. av gjennomsnittslønnen for menn i samme gruppe, mot 96 pst. i 2020. Selv om kvinnelige kunstnere er i flertall blant de innleide kunstnerne, ser KORO at mannlige kunstnere samlet har fått utbetalt et større beløp enn kvinnelige kunstnere. Det kan tyde på at mannlige kunstnere er tildelt større oppdrag. KORO vil fortsette sitt arbeid med likestilling og å hindre diskriminering etter samme mal som tidligere.

Medietilsynet hadde i 2021 totalt 37 ansatte i gjennomsnitt, 27 kvinner og 10 menn. Ledergruppen består av tre kvinner og to menn. Gjennomsnittslønnen i 2021 for kvinner var 94 pst. i forhold til gjennomsnittslønnen for menn.

Lotteri- og stiftelsestilsynet hadde i 2021 totalt 78 ansatte i gjennomsnitt, 38 kvinner og 40 menn.

Ledergruppen består av fire kvinner og fire menn. For virksomheten som helhet tjener kvinnelige ansatte 95,3 pst. av det mannlige kolleger tjener.

Norsk filminstitutt (NFI) hadde i 2021 totalt 93 ansatte, hvorav 47 kvinner og 46 menn. Blant lederstillingene var sju kvinner og seks menn. Kjønnfordelingen blant alle ansatte og lederstillingene er med dette god. Gjennomsnittlig lønn per årsverk for alle stillinger er 7 pst. høyere for kvinner enn for menn, og gjennomsnittlig lønn per årsverk for lederstillingene er 13 pst. høyere for kvinner enn for menn.

Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) hadde per 31.12 2021 38 ansatte. Av de ansatte var 26 pst. menn og 74 pst. kvinner. LDO har som mål å rekruttere kvalifiserte medarbeidere som i størst mulig grad speiler befolkningen. Det er et stort fokus på likestilt rekruttering.

Diskrimineringsnemnda er oppdelt i en nemnd og et sekretariat. Nemndsmedlemmene oppnevnes av Kultur- og likestillingsdepartementet og er ikke ansatt i Diskrimineringsnemnda. Det var i 2021 totalt 18 nemndmedlemmer, 12 faste og 6 varamedlemmer, herunder 4 ledere. Blant disse var 8 menn og 10 kvinner. Det var totalt 23 personer som var ansatt i sekretariatet per 31.12.2021. Av de juridiske saksbehandlere og administrasjonsmedarbeiderne var 16 kvinner og 4 menn. Direktøren er mann og de 2 øvrige lederne er kvinner. Totalt arbeidet det altså 5 menn og 18 kvinner i sekretariatet, fordelt på 20,11 årsverk. I tillegg har Sekretariatet deler av året hatt to innleide arkivassistenter, en mann og en kvinne.

Sekretariatet for Diskrimineringsnemnda har hatt fem stillingsutlysninger i 2021. Ved ansettelse gjelder kvalifikasjonsprinsippet, samt regjeringens inkluderingsdugnad. Sekretariatet ønsker en jevnere kjønnfordeling og at arbeidsstyrken i størst mulig grad skal gjenspeile mangfoldet i befolkningen.

Institusjoner som mottar tilskudd fra Kultur- og likestillingsdepartementet

Kunstinstitusjonene

I musikk- og scenekunstinstitusjonene som fikk tilskudd på kap. 323, post 70 i 2021, var fordelingen av årsverk på kvinner og menn henholdsvis 49 pst. og 51 pst. Institusjonenes styrer, inkludert varamedlemmer, hadde 52 pst. kvinner og 48 pst. menn. Andelen kvinnelige styreledere var 63 pst. De minste operatiltakene er ikke medregnet her.

Museene

I museene som fikk tilskudd over kap. 328 var andel kvinner og menn i faste stillinger i 2021 henholdsvis 58 pst. og 42 pst. Museenes styrer, inkludert varamedlemmer, hadde følgende kjønnssammensetning: 49 pst. kvinner og 51 pst. menn. Av styrelederne var 31 pst. kvinner.

Idrettsområdet

De aller fleste norske barn, uavhengig av kjønn, er innom den organiserte idretten. Det viser tydelig at terskelen for å begynne med idrett ikke er særlig høyere for jenter enn for gutter. Samtidig viser Norges idrettsforbunds egne tall at jenter deltar kortere, satser sjeldnere og er underrepresentert som trenere og ledere.

En bedre kjønnsbalanse vil styrke idretten. Idrettsforbundet lanserte i 2022 kampanjen #Gnist som en landsdekkende satsing på kjønnsbalanse og mangfold. Som ledd i kampanjen er det utarbeidet en verktøykasse som inneholder nyttige redskap og anbefalinger for idrettslag som skal rekruttere kvinner inn i leder- og trenerverv. Målet er å gjøre det enklere for lokale lag og foreninger å oppfordre kvinner i og rundt lagene til å bidra med sin kompetanse og personlige egenskaper.

Undersøkelser viser at barn og ungdom med minoritetsbakgrunn, spesielt jenter, i mindre grad er medlemmer av idrettslag enn gjennomsnittet i befolkningen. Det er et mål at flere jenter med minoritetsbakgrunn skal delta i idrett. Inkludering av jenter med minoritetsbakgrunn i idretten prioriteres gjennom tilskuddsordningen Inkludering i idrettslag.

Norsk idrett står sammen og sier #STOPP til rasisme, kjønnshets, homohets og alle andre former for diskriminering. For å tydeliggjøre idrettens klare standpunkt har NIF laget en samleside hvor alle organisasjonsledd i norsk idrett kan laste ned #STOPP-materiell til sine digitale flater.

Frivillighetsområdet

Undersøkelser i perioden 1998–2014 viste at det er flere menn enn kvinner i frivillig arbeid i organisasjonene. Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor publiserte i 2020 en rapport som viser at dette har jevnet seg ut, og at like mange kvinner som menn deltar i frivillig arbeid. Kjønnfordelingen varierer riktignok innenfor de ulike delene av frivillig sektor. Kvinners representasjon i styrer og ledelse, både i lokale og nasjonale orga-

nisasjoner, har imidlertid gått noe tilbake de siste årene.¹ I nasjonale organisasjoner var det i gjennomsnitt 47 pst. kvinner i styrene i 2013, i 2019 var det 44 pst. I lokallagene var det i gjennomsnitt 50 pst. kvinner i styrene i 2009, i 2019 var det 43 pst.²

Frivillig sektor har fokus på likestilling. I Frivillighetspolitisk plattform 2019–2023³ står det blant annet at frivillige organisasjoner skal

- drive inkluderende rekruttering og arbeide for at medlemmer, frivillige, tillitsvalgte og ansatte skal reflektere mangfoldet i befolkningen i alle nivå av organisasjonen
- være trygge arenaer for å møte andre på tvers av bakgrunn, kultur og alder, blant annet ved å tilby rusfrie arenaer
- ha retningslinjer som sikrer at personer ikke utsettes for trakassering av noe slag, og retningslinjer for å følge opp varslingsaker som ivaretar alle parter rettssikkerhet

¹ Fladmoe, Audun; Sivesind, Karl Henrik & Arnesen, Daniel (2018). Oppdaterte tall om frivillig innsats i Norge, 1998–2017.

² Daniel Arnesen og Karl Henrik Sivesind. (2020:5) Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.

³ Plattformen ble vedtatt av Frivillighet Norges medlemsorganisasjoner etter en bred og inkluderende prosess i 2019.

10 Omtale av klima- og miljøraker

Regjeringens klima- og miljøpolitikk bygger på at alle samfunnssektorer har et selvstendig ansvar for å legge miljøsinn til grunn for aktivitetene sine og for å medvirke til at de nasjonale klima- og miljømålene kan nås. For en omtale av regjeringens samlede klima- og miljørelevante saker, se Klima- og miljødepartementets fagproposisjon.

Museumssektoren

Museenes bevarings- og formidlingsarbeid bidrar til å spre kunnskap om og opplevelse av sammenhenger og endringer i de natur- og kulturbaserte miljøene som omgir oss. Museumssektoren forvalter kulturminner i form av bygninger og anlegg. Museene rapporterer at de forvalter ca. 4 800 kulturhistoriske bygninger i 2021. Det er et stort etterslep på istandsetting og restaurering av disse, ikke minst i lys av de globale klimaendringene. Museene rapporterer videre at de forvalter ca. 170 kulturlandskap og ca. 190 hageanlegg. Museene forvalter også teknisk-industrielle kulturminner, flytende fartøy og museumsbaner, som alle har betydelige og spesialiserte behov for vedlikehold.

Som kunnskapsgrunnlag til Meld. St. 23 (2020–2021) *Musea i samfunnet. Tillit, ting og tid*, gjennomførte museene i Det nasjonale museumsnettverket i 2019 en kartlegging og tilstandsvurdering av sine kulturhistoriske bygninger. Bygningsvernundersøkelsen viser at vedlikeholdet av mange av de 4 400 kulturhistoriske bygningene som inngikk i kartleggingen, er mangelfullt. Tallene viser at 55 pst. av bygningene (2 400 bygninger) er i en tilstand som krever restaurering.

Museene forvalter også handlingsbåren kunnskap og annen immateriell kulturarv. Interessen for slik kunnskap er økende i vår tid, når bærekraft og samspill mellom natur og kultur for alvor er satt på dagsordenen. Museene har en viktig rolle i dette arbeidet framover, ikke minst sett i lys av bærekraftsmålene. Bærekraftsmålene krever felles innsats fra styresmakter, sivilsamfunn, privat sektor og akademia i alle land.

I Meld. St. 23 (2020–2021) *Musea i samfunnet. Tillit, ting og tid* inngår oppfølgingspunkt 5.6.4.

«styrke museets arbeid med handlingsbåren kunnskap og annen immateriell kulturarv» og 8.7.4: «innretta ei særleg satsing for heilskapleg ivaretaking av bygningsarven».

Departementet legger til grunn at museenes kunnskap om materialbruk, tradisjonshåndverk og tradisjonelle former for samspill mellom kultur og natur, bør videreutvikles for å komme storsamfunnet til gode på flere måter. Museene har et viktig samfunnsansvar i dette arbeidet. Tradisjonskunnskap knyttet både til kultur- og naturarv kommer ikke minst til nytte i samtiden – i utviklingen mot en mer bærekraftig framtid. Kunnskapen om museenes arbeid med den immaterielle kulturarven er fragmentert og lite systematisk, og departementet ønsker at det framover blir lagt til rette for økt kunnskapsutvikling på dette området.

Med henvisning til Meld. St. 16 (2019–2020) *Nye mål i kulturmiljøpolitikken – Engasjement, bærekraft og mangfold*, sies det i museumsmeldingen at museene kan spille en viktig rolle i arbeidet med å nå målet om å ta vare på et mangfold av kulturmiljø som grunnlag for kunnskap, opplevelser og bruk. Den nevnte bygningsvernundersøkelsen fra 2019 vil være del av kunnskapsgrunnlaget for å sikre et godt samarbeid i forvaltningen av bygningsarven som museene forvalter.

Rapporteringen for 2021 viser at mange museer har avdelinger med Miljøfyrtårnsertifisering. Flere museer deltar i samarbeid med kommunen om merket for bærekraftige reisemål fra Innovasjon Norge, og andre samarbeider på samme måte om sertifisering som Fairtrade-kommune. Nesten alle museene har en eller annen form for energisparingstiltak eller andre tiltak for å redusere klimagassutslipp.

De fleste museene driver også formidling om klima og miljø eller FNs bærekraftsmål, gjennom utstillinger, pedagogiske tilbud og samarbeidsprosjekter. Enkelte museer har knyttet forsknings- og dokumentasjonsarbeid til disse temaene.

Norsk kulturråd forvalter tilskuddsordningen for sikringstiltak ved museene. Over denne ordningen, som finansieres over spillemidlene, ble det for 2021 gitt tilskudd på om lag 9,3 mill. kroner til 31 sikringstiltak ved i alt 24 museer. Det gis til-

skudd til å forebygge ødeleggelser ved blant annet brann, tyveri, hærverk og naturskade. Kostnadskrevenne tiltak for brannsikring ble i stor grad prioritert også for tildeling i 2021.

Musikk- og scenekunstinstitusjonene

Det er et stort engasjement for klima og bærekraft i kunst- og kultursektoren, og temaet står høyt på agendaen. I mars 2021 lanserte Virke Kultur og opplevelser, Virke Produsentforeningen, Norske Konsertarrangører, Norsk teater- og orkesterforening og Norske kulturhus *Grønt veikart for kunst- og kultursektoren*. Veikartet er et overordnet strategidokument og er ment som en veiviser for hvordan hver enkelt kan gjøre kunst- og kultursektoren grønnere og mer bærekraftig.

Veikartet setter dagsorden med overordnede, anbefalte grep for at hele sektoren skal lykkes med grønn omstilling. Målet er at veikartet skal bidra til målbare reduksjoner i sektorens klimaavtrykk og konkret praksisendring hos virksomheter og enkeltaktører innen kunst- og kultursektoren.

Norsk teater- og orkesterforening har på vegne av musikk- og scenekunstinstitusjonene utarbeidet en overordnet bransjestandard på klima- og miljøområdet. Standarden består av seks tydelige mål som gir uttrykk for foreningens og bransjefellesskapets forventninger til seg selv.

I de årlige tilskuddsbrevene til institusjonene har Kultur- og likestillingsdepartementet lagt inn krav om rapportering av aktuelle miljø- og klimatilak for den enkelte virksomhet. Rapporteringen for 2021 viser at mange har ambisjoner og en offensiv holdning, der bærekraft, klima og miljø inngår i strategier med konkrete tiltak for drift, produksjon og formidling. Flere institusjoner er sertifisert som miljøfyrtårn eller er i ferd med å bli det.

Kultur- og likestillingsdepartementet slutter seg til at det er viktig at også kultursektoren arbeider aktivt for å nå regjeringens klimamål. Kultur- og likestillingsministeren har i september 2022 inngått en intensjonsavtale med kunst- og kultursektoren ved aktørene bak *Grønt veikart for kunst- og kultursektoren* samt LO med mål om å utvikle kunnskapsgrunnlag og identifisere konkrete forslag til regjeringen og kultursektoren om hvilke tiltak som kan bidra til kutt av klimagasser.

Norsk kulturråd

I 2021 har Norsk kulturråd oppdatert egen kunnskap om bærekraftmålene for bruk i strategiutvik-

ling og planverk. Som ledd i arbeid med gjenoppbygging av kulturlivet har Kulturrådet delt kunnskap om virkemidler for bærekraft og klima for kulturfeltet. Bærekraft har vært ett av tre tematiske satsingsområder ved tildeling av museumsutviklingsprogram for 2021-2023. Fagutvalg diskuterte bærekraft under søknadsbehandling. Flere søknader tematiserer bærekraft, klima og miljø og at bevisstheten om grønnere produksjon sees klare i kulturlivet.

Mesteparten av Kulturrådets direkte klimaavtrykk skyldes reiseaktivitet. Reiseaktiviteten var lav i 2021.

Kunst i offentlige rom (KORO)

KORO har trukket fram to av FN's bærekraftsmål 1) Med utgangspunkt i mål 5 *Likestilling mellom kjønnene* arbeider KORO bevisst for å rekruttere kvinnelige kunstnere og for å øke samlingens andel av verk laget av kvinner til over 50 pst. 2) Med utgangspunkt i mål 11 *Bærekraftige byer* er KORO engasjert i samarbeidsprosjekter som belyser kunstens rolle i en mer inkluderende, levende og bærekraftig by- og stedsutvikling.

Ved nyanskaffelser har KORO rutiner som ivaretar kravet om grønne og sosiale anskaffelser, dette gjelder også flere av KORO's innkjøpsavtaler. Tildelinger fra KORO's kunstproduksjoner har gått til prosjekter med et spesifikt klima- og miljøfokus. KORO's reisevirksomhet har blitt redusert under koronapandemien og større bruk av digitale møter og konferanser vil bli videreført.

Nidaros domkirkes restaureringsarbeider (NDR)

Staten har hatt bygningsansvaret for Nidarosdomen siden gjenreisningen av domkirken ble påbegynt i 1869. Nidarosdomen og Erkebispegården har en enestående verneverdi og er blant landets viktigste kirke- og kulturhistoriske bygningsverk. Kontinuerlig sikring og vedlikehold av bygningene er nødvendig for en forsvarlig forvaltning av den kulturarven disse bygningene representerer.

NDR, som har forvaltningsansvaret for bygningene, har også en overordnet oppgave i å holde ved like og føre videre unike håndverkstradisjoner, og å utvikle disse. I 2020 ble NDR, sammen med bygghytter i Frankrike, Tyskland, Sveits og Østerrike, innskrevet på UNESCO's fortegnelse over gode vernepraksiser for immateriell kulturarv. Dette er en viktig anerkjennelse for arbeidet med utvikling av gamle og verneverdige håndverksfag og med organiseringen av arbeidsprosessene rundt restaurering av kirkebygg.

Nasjonalt pilegrimsenter er en del av virksomheten ved NDR og fungerer som pådriver og koordinator for den nasjonale pilegrimsatsingen. Satsingen skal oppfylle målsettinger innenfor både kirke, kultur, næring og miljø. Pilegrimsferdsel er «grønn» turisme, og sammen med andre initiativer utgjør miljøaspektet en viktig del av pilegrimsatsingen, både for miljøet, de ulike aktører og for pilegrimene selv. Pilegrimsatsingen skal legge FNs ti bærekraftsprinsipper for reiseliv til grunn for arbeidet, med blant annet spesiell vekt på å respektere, videreutvikle og framheve lokalsamfunnets historiske kulturarv, autentiske kultur, tradisjoner og særpreg og å minimere reiselivsbedrifters og turistenes forurensing av luft, vann og land (inkludert støy), samt å minimere genereringen av avfall og forbruk av knappe og ikke-fornybare ressurser.

Riksteatret

Riksteatret har vurdert FNs 17 bærekraftsmål, og har valgt å konsentrere seg om de som er mest relevante for sin virksomhet i Nydalen og på turné over hele Norge. Turnévirksomheten i seg selv bidrar til at flere får kortere reisevei til teateropplevelser, og dermed et redusert karbonavtrykk. De mest vesentlige klima- og miljøutfordringene ved teatrets virksomhet er knyttet til transport, scenografi og eiendomsdrift. Gjennom rutiner for anskaffelser og andre interne rutiner har teatret fokus på miljø og bærekraft.

Spillemidler til anlegg for idrett og fysisk aktivitet

Departementet forutsetter at mottakere av spillemidler til anlegg for idrett og fysisk aktivitet følger bestemmelsene i plan- og bygningsloven og aktuelle forskrifter, også når det gjelder klima- og miljørelaterte saker.

11 Oppfølging av FNs bærekraftsmål

Agenda 2030 med FNs bærekraftsmål ble vedtatt av FN i 2015. Bærekraftsmålene består av 17 hovedmål og 169 delmål og utgjør FNs arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030. Målene er universelle, det vil si at alle land har ansvar for å følge opp målene nasjonalt. Målene skal fungere som en felles global retning for stater, næringsliv og sivilsamfunn.

Kommunal- og distriktsdepartementet koordinerer arbeidet med nasjonal oppfølging av bærekraftsmålene. I april 2022 behandlet Stortinget Meld. St. 40 (2020–2021) *Mål med mening. Norges handlingsplan for å nå bærekraftsmålene innen 2030*, som gir føringer for det videre arbeidet med målene. Kultur- og likestillingsdepartementet har ansvar for oppfølging av tiltak innenfor delmål under flere av hovedmålene og har det nasjonale koordineringsansvaret for hovedmål 5 Oppnå likestilling og styrke jenters og kvinners stilling.

1. Utrydde alle former for fattigdom i hele verden

1.4) Innen 2030 sikre at alle kvinner og menn, særlig fattige og sårbare, har lik rett til økonomiske ressurser og tilgang til grunnleggende tjenester, til å eie og kontrollere jord og andre former for eiendom, og til arv, naturressurser, ny teknologi og finansielle tjenester, inkludert mikrofinansiering.

1.b) Opprette gode politiske rammeverk på nasjonalt, regionalt og internasjonalt nivå basert på utviklingsstrategier som gagnar de fattige og ivaretar kjønnsperspektivet, med sikte på å øke investeringer i tiltak som bekjemper fattigdom.

Det vises til omtale av programmet Likestilling for utvikling under delmål 16.b.

4. Sikre inkluderende, rettferdig og god utdanning og fremme muligheter for livslang læring for alle

4.5) Innen 2030 avskaffe kjønnsforskjeller i utdanning og opplæring og sikre lik tilgang til alle nivåer innenfor utdanning og yrkesfaglig opplæring for sårbare grupper, inkludert personer med nedsatt funksjonsevne, urfolk og barn i utsatte situasjoner.

Kjønnsstradisjonelle utdanningsvalg bidrar til å opprettholde et kjønnsdelt arbeidsmarked. To tredjedeler av det kjønnsdelte arbeidsmarkedet kan forklares med unges kjønnsdelte utdanningsvalg. Et kjønnsdelt arbeidsmarked bidrar til forskjeller i lønn, og er også tett knyttet til arbeidstid, arbeidsbetingelser og karriereutvikling, og er med på å begrense både den enkeltes valgmuligheter og arbeidsmarkedets fleksibilitet. Regjeringen vil jobbe for bedre kjønnsbalanse i høyere utdanning. Arbeidet er startet, blant annet med et pilotprosjekt ved Universitetet i Tromsø for å rekruttere flere gutter til helse- og omsorgsutdanning og en satsing for å få flere menn og personer med innvandrerbakgrunn til grunnskolelærerutdanning og barnehagelærerutdanning ledet av Høgskolen på Vestlandet. Regjeringen støtter også prosjektet Jenter og teknologi.

Regjeringen har startet arbeidet med en melding til Stortinget om profesjonsutdanningene i universitets- og høyskolesektoren med hovedvekt på, men ikke avgrenset til, lærerutdanningene, ingeniørutdanningene og helse- og sosialfagutdanningene. Meldingen skal ha et eksplisitt kjønnsperspektiv og foreslå løsninger for hvordan regjeringen skal legge til rette for at flere menn velger utdanninger innenfor lærerutdanningene og helse- og sosialfagutdanningene og flere kvinner velger ingeniørutdanningene.

Kjønnspoeng ved opptak til studier er et virkemiddel som kan bidra til å fremme kjønnslikestilling og kjønnsbalanse i utdanningssektoren. Men kjønnspoeng er ikke nok. Utdanningsinstitusjoner har plikt til å arbeide aktivt, målrettet og planmessig for å fremme likestilling og hindre diskriminering. De må kartlegge og analysere årsakene til kjønnsubalanse på studiene, lage en plan for hvor-

dan de skal arbeide aktivt for å sikre bedre kjønnsbalanse og sette i verk nødvendige tiltak.

4.a) Etablere og oppgradere utdanningstilbud som er barnevennlige, og som ivaretar hensynet til kjønnsforskjeller og til personer med nedsatt funksjonsevne og sikrer trygge, ikke-voldelige, inkluderende og effektive læringsmiljø for alle.

Bygningsmassen for opplæring og utdanning har mangler med hensyn til universell utforming. Dette påvirker læringsmiljøet for barn og unge med funksjonsnedsettelse negativt. Det medfører i noen tilfeller at barn ikke kan gå på sin nærscole. Kartlegginger viser at 1/3 av undervisningsbygningene i grunnskolesektoren har mangler. Bufdir har en tilskuddsordning som gir kommuner og fylkeskommuner mulighet for støtte til kartlegging av manglende universell utforming av skolebygninger og tidlig prosjektering av oppgradering. Utdanningsdirektoratet (Udir) samarbeider med Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir), Helsedirektoratet (Hdir) og KS for å veilede barnehage- og skoleeiere om universell utforming av barnehage- og skolebygg.

Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir) gir faglig rådgivning og veiledning om universell utforming av læringsmiljø i høyere utdanning og i fagskolesektoren. HK-dir forvalter også et tilskudd for kompetanseheving om universell utforming i sektoren.

5. Oppnå likestilling og styrke jenters og kvinners stilling i samfunnet

Kultur- og likestillingsdepartementet har ansvaret for koordinering av regjeringens likestillingspolitikk, herunder koordineringsansvaret for oppfølgingen av FNs bærekraftsmål nr. 5. Hvert departement har ansvar for likestilling innenfor egne sektorer. Alle offentlige myndigheter har et lovpålagt ansvar for å arbeide aktivt, målrettet og planmessig for likestilling. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) er fagdirektorat for likestilling. Regjeringen arbeider sammen med sivilsamfunnet, næringslivet, partene i arbeidslivet og andre aktører for å styrke likestillingen. I World Economic Forums *Gender Gap Report 2022* er Norge rangert på tredje plass av 146 land, etter Island og Finland. Rangeringen er basert på de fire hovedområdene yrkesdeltakelse og økonomi, utdanning, helse og politisk gjennomslag. I Norge er den generelle forskjellen mellom kvinner og menn marginalt større i 2022 enn i 2021. Norge har lukket forskjellene mellom kvinner og menn

(kjønns-gapet) med 84,5 pst. i år mot 84,9 pst. i fjor, der 100 pst. angir lik fordeling mellom kvinner og menn.

Selv om Norge ligger på toppen av statistikken over likestilte land, er Regjeringen ikke fornøyd. Vi har fortsatt store likestillingsutfordringer i Norge. Regjeringen vil ha en fornyet og mer kraftfull innsats i likestillingspolitikken. Flere skal oppleve økonomisk frihet, og dermed selvstendighet. Vi skal få bedre kjønnsbalanse på toppen i arbeidslivet, bekjempe vold, seksuell trakassering og negativ sosial kontroll, prioritere kvinners helse, se på menns likestillingsutfordringer og motvirke tilbakeslag for likestilling internasjonalt. Regjeringen vil bygge på innsatser vunnet av fagbevegelsen og ønsker et forsterket trepartssamarbeid som er tettere, mer forpliktende og mer strategisk for å møte de store utfordringene Norge står overfor i årene som kommer.

5.1) Få slutt på alle former for diskriminering av jenter og kvinner i hele verden.

Regjeringen vil føre en offensiv likestillingspolitikk som gjør at alle blir inkludert i samfunnet, uavhengig av kjønn, seksuell orientering, funksjonsevne og etnisitet. Det skal arbeides målrettet for økt mangfold i arbeidslivet og bedre kjønnsbalanse i de kjønnskjeve bransjene.

Regjeringen vil styrke virkemiddelapparatet på likestillingsfeltet. Arbeidet mot seksuell trakassering skal styrkes, blant annet ved å ratifisere ILO-konvensjon nr. 190 og ved å få arbeid mot seksuell trakassering inn i HMS-reglene i arbeidsmiljøloven. Regjeringen arbeider med en melding til Stortinget om seksuell trakassering.

Internasjonalt har Norge en tydelig stemme for styrking av jenters og kvinners stilling og rettigheter. Kvinner, fred og sikkerhet er en av Norges fire hovedprioriteringer i FNs sikkerhetsråd. Det vises til Utenriksdepartementets budsjettproposisjon for nærmere omtale av likestillingssatsingen i Norges internasjonale arbeid.

5.2) Avskaffe alle former for vold mot alle jenter og kvinner både i offentlig og privat sfære, inkludert menneskehandel, seksuell utnyttning og andre former for utnyttning.

Kvinner utsettes i større grad enn menn for vold i nære relasjoner, seksuell trakassering, voldtekt, negativ sosial kontroll, kjønnslemlestelse og tvangsekteskap. En handlingsplan mot voldtekt ble lagt fram i 2019. En handlingsplan mot vold i nære relasjoner, med en egen samisk del, ble lan-

sert i august 2021. Regjeringen vil legge fram en opptrappingsplan mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner.

Regjeringen har nedsatt en partssammensatt arbeidsgruppe som arbeider med hvilke regelemdringer som må gjøres før Norge kan ratifisere ILO-konvensjon nr. 190 om vold og trakassering i arbeidslivet. Konvensjonen ble vedtatt på ILOs arbeidskonferanse i 2019 og trådte i kraft i juni 2021.

Risikoutsatte voksne, herunder personer med ulike funksjonsnedsettelse, høy alder eller andre utfordringer, er mer utsatt for vold og overgrep enn andre grupper. Dette gjelder særlig kvinner.

På vegne av Kultur- og likestillingsdepartementet driver Bufdir prosjektet TryggEst, en ny og helhetlig modell for håndtering av mistanke om vold og overgrep mot risikoutsatte voksne, som for eksempel utviklingshemmede og mennesker med funksjonsnedsettelse. Piloten TryggEst ble prøvd ut i 12 kommuner (2018–2020). Følgforskning har kartlagt hvordan kommunene har arbeidet mot vold mot målgruppene de to årene før piloteringen startet. Forskningen viser at kommunene har hatt en seksdobling av antall saker etter innføringen av TryggEst. I 2022 ble TryggEst styrket, og det ble åpnet for at nye kommuner kunne delta i programmet. I løpet av 2022 dekker kommuner som har innført TryggEst over 30 pst. av befolkningen.

Det vises til Justis- og beredskapsdepartementets og Barne- og familiedepartementets budsjettproposisjoner for nærmere omtale av regjeringens arbeid mot vold i nære relasjoner og vold og overgrep mot barn.

5.3) Avskaffe all skadelig praksis, som barneekteskap, tidlige ekteskap og tvangsekteskap, og kjønnslemlestelse.

Det er en absolutt 18-årsgrense for å inngå ekteskap i Norge. Etter en lovendring våren 2021 er det vedtatt at ekteskap inngått før 18 år etter utenlandsk rett, som en klar hovedregel heller ikke vil bli anerkjent i Norge.

Arbeidet mot negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse følges opp gjennom handlingsplanen på området, *Frihet fra negativ sosial kontroll og æresrelatert vold* (2121–2024). Viktige innsatsområder er kompetanseheving av ansatte i hjelptjenestene og styrking av rettsvernet for utsatte personer.

Det vises til Arbeids- og inkluderingsdepartementets budsjettproposisjon for nærmere omtale av oppfølgingen av delmål 5.3.

5.4) Anerkjennelse og verdsette ubetalt omsorgs- og husholdsarbeid gjennom offentlige tjenester, infrastruktur og sosialpolitikk, og fremme delt ansvar i husholdet og familien, alt etter hva som passer i det enkelte land.

Norge har en god og fleksibel foreldrepengeordning som er med på å fremme delt ansvar i husholdet og familien. Det er innført tredeling av foreldrepermisjonen som gir begge foreldre verdifull tid med barnet det første leveåret og stiller kvinner og menn likere på arbeidsmarkedet. Det vises til Barne- og familiedepartementets budsjettproposisjon for mer detaljert omtale av foreldrepengeordningen.

Foreldre til barn med alvorlig funksjonshemming og sykdom er pårørende med store omsorgsoppgaver. De må ofte forholde seg til flere deler av det offentlige tjenesteapparatet. Mange opplever at det er utfordrende å forholde seg til hjelpe-systemet som helhet, og å få hjelp fra riktig instans. De bruker ofte mye ressurser på å koordinere og administrere tjenester framfor det å være foreldre. Forskning viser samtidig at det er en systematisk skjevhet i hvem som har hovedansvaret for pårørendearbeid i familien, og at kvinner oftere har hovedansvaret.

Pårørendestrategi og handlingsplan, *Vi – de pårørende* har tre hovedmål; 1. Anerkjennelse pårørende som en ressurs, 2. God og helhetlig ivaretagelse av alle pårørende slik at pårørende kan leve gode egne liv og kombinere pårørenderollen med utdanning og arbeid, 3. ingen barn skal måtte ta omsorgsansvar for familie eller andre. Strategien har seks innsatsområder med tilhørende tiltak som i sum skal bidra til å løfte pårørendes situasjon, og nå strategiens hovedmål for å bidra til å ivareta og inkludere pårørende. Helsedirektoratet har fått i oppdrag å følge opp strategien slik at tiltakene fases inn i planperioden.

5.5) Sikre kvinner fullstendig og reell deltakelse og like muligheter til ledende stillinger på alle nivåer der beslutninger tas, i det politiske, det økonomiske og det offentlige liv.

På Stortinget er 44,9 pst. kvinner, og i kommunestyrene er 40,5 pst. kvinner. 35 pst. av ordførerne er kvinner. Det er likevel partipolitiske forskjeller, noe som betyr at representasjonen på overordnet nivå ikke nødvendigvis gjenspeiler kjønnsfordelingen i de enkelte partiene.

I følge CORE Topplederbarometer 2022 er kun 15,5 pst. av administrerende direktører kvinner i Norges 200 største selskaper. Færre enn tre av ti

toppledere i toppledergruppene er kvinner. 41 selskaper har fått ny styreleder siden forrige måling (2020). Seks av disse var kvinner.

Det er stor forskjell på hva slags lederstillinger kvinner og menn får. Kvinner er i mindretall i operative stillinger med resultatansvar (19 pst. kvinner). Dette er stillinger som ofte anses som viktige å ha innehatt for å bli toppsjef. Kvinner er i flertall i stillinger med støttefunksjon (62 pst. kvinner). Dette er stillinger som langt sjeldnere leder til toppen. Kvinner innehar mellomposisjoner i langt mindre grad enn menn (32 pst. kvinner). Dette er stillinger med tett kobling til resultatansvar.

CORE – Senter for likestillingsforskning har gjennomført et forskningsprosjekt om hva som kan øke andelen kvinnelige toppledere i næringslivet. Den viser at kvinner oftere tar mer omsorgsansvar, noe som reduserer sannsynligheten både for å ha en stilling på høyt nivå med resultatansvar og høy inntekt. Menn har oftere partnere som jobber mindre og som tar mer ansvar hjemme. Dermed har de bedre betingelser for å kunne fortsette å jobbe mer og si ja til jobbmuligheter med mer ansvar og lønn. Derfor blir det viktig å iverksette gode tiltak som kan bidra til bedre balanse mellom jobb og familieliv. Tredelt foreldrepermisjon er et slikt tiltak. I statlig sektor har det vært en jevn økning i andelen kvinnelige ledere de senere år. I 2021 er flertallet av lederne i statlig sektor kvinner (51 pst.).

Regjeringen vil arbeide for mer kjønnsbalanse på toppen av privat næringsliv og vil etter planen sende et forslag om kvotering i norske aksjeselskaper på høring før jul 2022.

5.6) Sikre tilgang til god seksuell og reproduktiv helse og reproduktive rettigheter for alle, i samsvar med handlingsprogrammet fra den internasjonale konferansen om befolkning og utvikling, handlingsplanen fra Beijing og beslutningsdokumentene fra deres respektive tilsynskonferanser.

Regjeringens strategi for seksuell helse *Snakk om det! Strategi for seksuell helse (2017–2022)* samlet for første gang arbeidet for seksuell helse i en felles strategi.

Det vises for øvrig til Helse- og omsorgsdepartementets budsjettproposisjon for omtale av regjeringens oppfølging av dette delmålet.

5.a) Iverksette reformer for å gi kvinner lik rett til økonomiske ressurser, mulighet til å eie og kontrollere jord og andre former for eiendom samt tilgang til finansielle tjenester, arv og naturressurser, i samsvar med nasjonal lovgivning.

Det er et uttrykt mål i landbrukspolitikken at kvinner og menn skal ha de samme mulighetene til å drive næringsvirksomhet i landbruket. For nærmere omtale og statistikk vises det til Landbruks- og matdepartementets budsjettproposisjon.

5.b) Styrke bruken av muliggjørende teknologi, særlig informasjons- og kommunikasjonsteknologi, for å styrke kvinners stilling i samfunnet.

Norge er et av landene i verden med den høyeste andelen av kvinner som har tilgang til og bruker digital teknologi daglig. SSBs mediebarometer for 2021 viser at 92 pst. av kvinner i alderen 9 til 79 år benytter internett på en gjennomsnittsdag.

Det vises til Kommunal- og distriktsdepartementets budsjettproposisjon for nærmere omtale.

5.c) Vedta og styrke god politikk og vedta gjennomførbar lovgivning for å fremme likestilling og styrke jenters og kvinners stilling på alle nivåer i samfunnet.

Norge har kommet langt når det gjelder likestilling. Kvinner og menn har de samme formelle rettighetene og pliktene. Gode velferdsordninger støtter opp under de formelle rettighetene. Norske kvinner er i dag i flertall i høyere utdanning og kvinner har lønnet arbeid i nesten samme grad som menn. Dette har i løpet av de siste tiårene bidratt til økonomisk utvikling og store samfunnsendringer. Likevel har vi likestillingsutfordringer i Norge i dag. Regjeringen vil sikre aktivt likestillingsarbeid og løfte samarbeidet med arbeidslivets parter om likestilling.

8. Fremme varig, inkluderende og bærekraftig økonomisk vekst, full sysselsetting og anstendig arbeid for alle

8.5) Innen 2030 oppnå full og produktiv sysselsetting og anstendig arbeid for alle kvinner og menn, inkludert ungdom og personer med nedsatt funksjonsevne, og oppnå lik lønn for likt arbeid.

Norske kvinner er i verdenstoppen når det gjelder arbeidsdeltakelse. Forskjellen mellom menns og kvinners sysselsettingsgrad er blant de minste i OECD. Stadig flere kvinner jobber heltid. Likevel er det langt flere kvinner enn menn som jobber

deltid. Regjeringen vil øke bruken av hele stillinger i offentlig og privat virksomhet, jf. forslag om endringer i arbeidsmiljøloven for å styrke retten til heltid. Dette er viktig for å øke kvinners økonomiske selvstendighet og styrke deres posisjon i arbeidsmarkedet. Ungdommers utdanningsvalg er fortsatt kjønnsstradisjonelle, noe som fører til et kjønnsdelt arbeidsmarked. Regjeringen har satt i gang arbeid for bedre kjønnsbalanse i utdanningssektoren, jf. omtale under mål 4.

Fortsatt tjener kvinner i gjennomsnitt mindre enn menn. I 2021 tjente kvinner i gjennomsnitt 87,9 pst. av menns lønn. Den viktigste forklaringen på forskjellen er det kjønnsdelte arbeidsmarkedet, dvs. at kvinner jobber i yrker og bransjer med lavere gjennomsnittslønn.

1. januar 2020 trådte endringer i likestillings- og diskrimineringsloven i kraft. Aktivitets- og redegjørelsesplikten for arbeidsgivere og offentlige myndigheter ble styrket. Store private arbeidsgivere og alle offentlige arbeidsgivere har nå plikt til å gjennomføre en lønnskartlegging fordelt etter kjønn. De skal også kartlegge ufrivillig deltidsarbeid. Offentlige myndigheter har fått en mer konkret aktivitetsplikt, samt plikt til å redegjøre for hvordan de jobber med likestilling i sin myndighetsutøvelse.

Lønnskartleggingen er en nøkkel til mer likestilling i arbeidslivet fordi det gir oss kunnskap om situasjonen på den enkelte arbeidsplass. Den gir arbeidsgiverne grunnlag for å vurdere om det er lønnsforskjeller mellom kjønn hos dem, slik at de kan sette inn tiltak. De ansatte får mulighet til å sammenligne lønnen sin med gjennomsnittet for egen stillingsgruppe. Opplysningene skal framgå av virksomhetens årsrapport for 2021 eller et annet offentlig dokument.

Mange personer med funksjonsnedsettelse er utenfor arbeidslivet. I 2021 var 37,5 pst. av personer med funksjonsnedsettelse mellom 15 og 66 år sysselsatt. Blant befolkningen for øvrig var andelen 78,4 pst.

Regjeringen vil at alle som kan og vil jobbe, skal få mulighet til det. Mennesker med nedsatt funksjonsevne og helsemessige utfordringer skal møte et arbeidsliv som er åpent og inkluderende. Regjeringen følger opp strategien for likestilling av mennesker med funksjonsnedsettelse for perioden 2020–2030, der arbeid er et av innsatsområdene.

Diskriminering på arbeidsmarkedet er en barriere for deltagelse i arbeidslivet for etniske minoriteter. Regjeringen følger opp *Handlingsplan mot rasisme og diskriminering på grunn av etnisitet og religion* og *Handlingsplan mot diskriminering av og hat mot muslimer*. Begge handlingsplaner gjel-

der for perioden 2020–2023. Arbeids- og inkluderingsdepartementet har satt i gang arbeidet med en ny handlingsplan mot rasisme og diskriminering. Veien inn og opp i arbeidslivet er noen av hovedinnsatsområdene i planen.

10. Redusere ulikhet i og mellom land

10.2) Innen 2030 sikre myndiggjøring og fremme sosial, økonomisk og politisk inkludering av alle, uavhengig av alder, kjønn, funksjonsevne, rase, etnisitet, nasjonal opprinnelse, religion eller økonomisk eller annen status.

Organisasjonene som fremmer likestilling, organisasjonene for funksjonshemmede, lhbt+-organisasjoner, innvandrersorganisasjoner, religiøse organisasjoner og barne- og ungdomsorganisasjonene er viktige arenaer for utvikling og demokratiopplæring. Organisasjonene fremmer synspunktene til medlemmene overfor lokale og nasjonale myndigheter. Departementene har kontakt med organisasjonene i utforming og gjennomføring av politikken og gir støtte til en rekke sivilsamfunnsorganisasjoner. For mer informasjon, se budsjettproposisjonen programkategori 08.45.

Personer med funksjonsnedsettelse skal på lik linje med alle andre ha mulighet til deltakelse i utdanning, arbeids- og samfunnsniv. Norsk politikk følger prinsippene i FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD), og regjeringen vil inkorporere den i norsk lov.

For å kunne måle utviklingen for personer med funksjonsnedsettelse er det nødvendig å ha god statistikk også for denne gruppen. I 2021 startet Bufdir en større gjennomgang av kunnskapsgrunnlaget om likestilling av personer med funksjonsnedsettelse. Arbeidet skal bidra til synliggjøring av likestillings-, diskriminerings- og menneskerettsutfordringer blant personer med funksjonsnedsettelse på tvers av sektorer, og kunnskapsbehov på området. Arbeidet omfatter blant annet en gjennomgang av statistikk som brukes til å dokumentere status for likestilling og diskriminering av personer med funksjonsnedsettelse, blant annet SSBs utvalgsundersøkelser.

Fra 2020 har Bufdir i samarbeid med SSB publisert årlig statistikk om levekårssituasjonen til personer med funksjonsnedsettelse basert på ulik registerdata.

Regjeringen følger opp *Handlingsplan mot rasisme og diskriminering på grunn av etnisitet og religion* og *Handlingsplan mot diskriminering av og hat mot muslimer* (begge 2020–2023). I 2021 trådte en tilskuddsordning mot rasisme, diskrimi-

nering og hatefulle ytringer i kraft. Tilskuddsordningen, som forvaltes av Bufdir, støtter initiativer og aktiviteter som har til hensikt å motvirke rasisme, diskriminering og hatefulle ytringer på grunn av etnisitet, religion og livssyn. I samarbeid med de regionale likestillingssettene har Bufdir lagt til rette for lokale og regionale dialogmøter. Formålet har vært å skape lokalt engasjement og eierskap til å forebygge og forhindre rasisme og diskriminering. Det vises også til at regjeringen har satt i gang arbeidet med en ny handlingsplan mot rasisme og diskriminering, som tenkes lagt fram innen utgangen av 2023.

Skeive har vesentlig dårligere livskvalitet enn resten av befolkningen. Regjeringen skal lage en ny handlingsplan for lhbt+-personer og tar sikte på å legge fram denne innen utgangen av 2022. Regjeringen vil forby konverteringsterapi. Et lovforslag ble sendt på høring i juni 2022.

10.3) Sikre like muligheter og redusere forskjeller i levekår, blant annet ved å avskaffe diskriminerende lover, politikk og praksis og ved å fremme lovgivning, politikk og tiltak som er egnet til å nå dette målet.

Det vises til omtale av endringer i likestillings- og diskrimineringsloven under delmål 8.5.

11. Gjøre byer og bosettinger inkluderende, trygge, motstandsdyktige og bærekraftige

Tilgang for alle til boliger, tjenester, transport-systemer, grøntområder og offentlige rom er grunnleggende for å gjøre byer og tettsteder inkluderende og bærekraftige. Kultur- og likestillingsdepartementet koordinerer regjeringens handlingsplan for universell utforming 2021-2025 som omfatter tiltak for å sikre allmenn tilgang til samfunnet. Planen har blant annet tiltak innen transport, samfunns- og arealplanlegging og bygninger, boliger og anlegg. Dette er av særlig betydning for personer med funksjonsnedsettelse, som fremheves i bærekraftsmål 11, men også for eldre, barn og befolkningen generelt. Planen bidrar spesielt til delmålene 11.1, 11.2, 11.3, 11.7, 16.7 og 16.b.

De ulike sektordepartementene er ansvarlige for tiltak for universell utforming på de ulike sektorene. Kultur- og likestillingsdepartementet forvalter stimuleringsmidler til gjennomføring av handlingsplanen og støtte til tiltak på flere av sektorene. En betydelig del av stimuleringsmidlene fordeles av Bufdir til kunnskapsutvikling, kompetanseheving og informasjon i offentlig og privat sektor.

Bufdir samordner og analyserer status for utvikling av universell utforming på de ulike sektorene. I en rapport med tilstandsanalyse og kunnskapsstatus for universell utforming våren 2020 vurderer Bufdir at det er positiv utvikling på flere områder, men at det fortsatt er behov for betydelig innsats. Dette gjelder spesielt oppgradering av eksisterende bygg, uteområder, infrastruktur og transportmidler. Det er usikkert om målet om allmenn tilgang til de deler av samfunnet som er eksplisitt nevnt under bærekraftsmål 11 kan nås innen 2030.

16. Fremme fredelige og inkluderende samfunn for å sikre bærekraftig utvikling, sørge for tilgang til rettsvern for alle, og bygge velfungerende, ansvarlige og inkluderende institusjoner på alle nivåer

16.10) Sikre allmenn tilgang til informasjon og beskytte grunnleggende friheter, i samsvar med nasjonal lovgivning og internasjonale avtaler

Bibliotekenes arbeid er synlig i alle av FNs bærekrafts hovedmål, særlig når det gjelder offentlig tilgang til informasjon, tilgang til teknologi og livslang læring. Bibliotekene er viktige bidragsytere til mange av målene i Agenda 2030. Bibliotekene befinner seg i skjæringspunktet mellom kultur, utdanning og livslang læring, folkehelse og sosialt arbeid. Dette gir et godt utgangspunkt for å jobbe aktivt med bærekraftsmålene. Norske folkebibliotek hadde over 17 mill. besøk i 2021, og det viser at bibliotekene har en unik mulighet til å nå befolkningen med kunnskap om 2030-agendaen.

16.b) Fremme og håndheve ikke-diskriminerende lover og politikk for bærekraftig utvikling

Norge prioriterer kvinners rettigheter og likestilling i utenriks- og utviklingspolitikken. Kultur- og likestillingsdepartementet bidrar til Likestilling for utvikling, som er et av programmene for institusjonssamarbeid i Kunnskapsbanken i Norad. Målet for programmet er å redusere fattigdom og kjønnsdiskriminering gjennom å styrke samarbeidslands kapasitet til å utvikle og gjennomføre lovgivning og politikk som i neste omgang bedrer kvinners rettigheter og likestilling. Målet for Kunnskapsbanken er å styrke kompetanse og kapasitet i offentlige institusjoner i samarbeidsland, jf. Kunnskapsbankens strategi for perioden 2020-2025. Det er et mål at likestilling skal integreres i de andre kunnskapsprogrammene under Kunnskapsbanken.

12 Mediepolitisk styringssignal 2023–2026 og kommersiell allmennkringkasting

12	Mediepolitisk styringssignal 2023–2026 og kommersiell allmennkringkasting	187	12.4	NRKs allmennkringkastingsoppdrag	199
12.1	Innledning og bakgrunn	188	12.4.1	Innledning – NRKs oppdrag	199
12.1.1	Innledning – regjeringens mediepolitikk	188	12.4.2	Avgrensning av NRKs oppdrag	200
12.1.2	Fireårige økonomiske styringssignaler	191	12.4.3	Avtalevilkår mv.	203
12.2	Tendenser i mediemarkedet	191	12.4.4	Arkiv	204
12.2.1	Mediebruk og tilgang	191	12.4.5	Musikk	205
12.2.2	Mediemarkedet og økonomi	194	12.4.6	Universell utforming	207
12.3	De direkte mediestøtteordningene	195	12.4.7	Språk	208
12.3.1	Innledning – direkte mediestøtte ..	195	12.4.8	Inkludering og representasjon	210
12.3.2	Produksjonstilskudd til nyhets- og aktualitetsmedier	195	12.4.9	Kulturdekning	211
12.3.3	Tilskudd til samiske aviser	196	12.4.10	Mengdekrav til ekstern programproduksjon	211
12.3.4	Tilskudd til innovasjon og utvikling	196	12.4.11	Blindsoner og særskilt regionalt ansvar	212
12.3.5	Distribusjonstilskudd til avisene i Finnmark	197	12.4.12	NRKs beredskapsansvar	213
12.3.6	Tilskudd til lokale lyd- og bilde-medier	197	12.4.13	Fireårig styringssignal for NRK	214
12.3.7	Forslag om en egen tilskuddsordning for lokalkringkasting	198	12.4.14	Ny NRK-plakat	216
12.3.8	Konklusjon: fireårig styringssignal for direkte mediestøtte	199	12.5	Kommersiell allmennkringkasting	217
			12.5.1	Kommersiell allmennkringkasting på TV	217
			12.5.2	Kommersiell allmennkringkasting radio	224
			12.6	Avvikling av fritak for elektroniske nyhetstjenester i merverdiavgiftsloven	225

12.1 Innledning og bakgrunn

12.1.1 Innledning – regjeringens mediepolitikk

Mediene er en forutsetning for ytringsfrihet og demokrati. Covid-19-pandemien og krigen i Ukraina illustrerer et stort behov for troverdige og uavhengige redaktørstyrte medier av høy kvalitet. Regjeringens mål er å legge til rette for at alle grupper i samfunnet har tilgang til et godt medietilbud og å sikre sterke norske medier. Regjeringen skal sikre ytringsfrihet gjennom de frie mediene, og redaktører og journalister skal ha et spesielt vern.

I denne meldingsdelen legger regjeringen fram forslag til fireårige økonomiske styringssignaler for NRK og de direkte mediestøtteordningene. Utover dette er det flere andre politikkområder som har betydning for mediens rammevilkår. Eksemplene spenner fra Samferdselsdepartementets avtaler om levering av abonnementsaviser i områder som enkelte hverdager ikke lenger har postdistribusjon eller dekning av kommersielle avisbudnett, til momsfristak som har hatt, og fortsatt har, stor betydning for mediens digitale transformasjon. Arbeidet med en internasjonal reform av skattleggingen av multinasjonale selskaper og EUs regulering av store plattformelskaper som Facebook, Google og Apple er eksempler på rammevilkår som utformes gjennom internasjonalt samarbeid og som vil få innvirkning på norske medievirksomheter. Det er en prioritet for regjeringen å bidra i slike prosesser for å sikre at de globale aktørene viser åpenhet om bruk av data og betaler skatter og avgifter i de landene de opererer i.

12.1.2 Fireårige økonomiske styringssignaler

I Meld. St. 17 (2018–2019) *Mangfold og armlengds avstand – Mediepolitikk for ei ny tid* ble det foreslått å innføre et system med fireårige økonomiske styringssignaler for den direkte mediestøtten og tilskuddet til NRK. Mediestøtteloven § 3 sier at regjeringen skal foreslå faste, langsiktige økonomiske rammer for NRK og de direkte tilskuddsordningene for mediestøtte gjennom fireårige styringssignaler. Forslag til styringssignaler legges fram for Stortinget i Kultur- og likestillingsdepartementets budsjettproposisjon året etter stortingsvalg.

Forslaget skal bygge på en helhetlig gjennomgang av mediepolitikken og de mediepolitiske virkemidlene. Formålet med denne nye modellen for

arbeidet med mediepolitikken og de mediepolitiske virkemidlene er å bidra til en mer helhetlig tilnærming, økt forutsigbarhet for mediebransjen, samt å styrke mediens uavhengighet fra politiske myndigheter.

Kultur- og likestillingsdepartementet, med bistand fra Medietilsynet, har siden 2021 arbeidet med å utforme grunnlag for et forslag til nytt fireårig styringssignal som vil gjelde for perioden 2023–2026. I det følgende redegjør departementet for forslag til nytt fireårig styringssignal for den direkte mediestøtten og NRK, i tillegg til en vurdering av utlysning av ny avtale om kommersiell allmennkringkasting på TV etter 2023. Departementet går også gjennom status for de økonomiske forutsetningene for å drive medievirksomheter i Norge.

Ytringsfrihetskommisjonen

Ytringsfriheten står sterkt i Norge, men som Ytringsfrihetskommisjonens mandat gjenspeiler har det offentlige rom gjennomgått grunnleggende endringer siden den første kommisjonens rapport ble lagt fram i 1999. Ytringsfrihetskommisjonen leverte sin utredning, *En åpen og opplyst offentlig samtale*¹, 15. august 2022.

Kommisjonen konkluderer med at ytringsfriheten har svært gode vilkår i Norge i dag. Den peker på at vi de siste 20 årene, som følge av et omfattende teknologiskifte, har opplevd en sterk demokratisering av ytringsmulighetene. Tilgangen på informasjon og mulighetene for deltakelse er revolusjonert. Samtidig har det teknologiske skiftet skapt problemer knyttet til overvåkning, spredning av feilinformasjon og ordvekslinger «hinsides alminnelig høflighet», noe som ifølge kommisjonen setter ytringsfriheten på prøve.

Kommisjonen trekker også fram funksjonsnedsattes situasjon som særlig alvorlig og påpeker at ytringsfrihetens infrastruktur ikke er god nok for denne gruppen i Norge i dag. Kommisjonen peker også på utfordringer som samer og mennesker med minoritetsbakgrunn kan oppleve når de ytrer seg i offentligheten.

For mediens del er rammevilkårene kraftig endret siden forrige utredning om ytringsfrihet². Kommisjonen beskriver et mediemarked med skjerpet konkurranse om folks oppmerksomhet, og et annonsemarked som langt på vei er overtatt av Facebook og Google. Likevel konstaterer kommisjonen at den norske mediebransjen fortsatt

¹ NOU 2022: 9 *En åpen og opplyst offentlig samtale*.

² NOU 1999: 27 *Ytringsfrihed bør finde Sted*.

har god lønnsømheter, opplagstall som stiger og et godt mediemangfold, samtidig som digitaliseringen har muliggjort nye journalistiske metoder og presentasjonsformer.

Kommisjonen fremmer en rekke anbefalinger og forslag til tiltak. Flere av disse berører mediene og mediepolitikken, blant annet:

- Oppfølging av plattformsselskaper gjennom innlemming av ny EU-regulering samt nasjonale og nordiske tiltak.
- Etablering av et uavhengig yringsfrihetsråd som samler og vurderer kunnskap og kommer med forslag og anbefalinger til myndighetene, blant annet om plattformsselskapenes virksomhet i Norge.
- Å sikre robuste støtteordninger som tilrettelegger for et mangfold av medier og meningsmangfold.
- Å utrede behov for å endre organisering av NRKs og NRK Sápmis eierskap eller andre tiltak for å sikre uavhengigheten.
- At mediene må intensivere arbeidet med universell utforming av sine tjenester og at tilgjengelighet må defineres som en del av medienes samfunnsoppdrag.
- At mediene bør utvise enda større åpenhet om eierforhold og avtaler om stoffutveksling.
- At mediene bør jobbe for en bredere representasjon av mennesker med funksjonsnedsettelser og andre minoriteter i redaksjonene, både som kilder og internt i redaksjonene.

Etter at Yringsfrihetskommisjonens utredning har vært på offentlig høring, vil regjeringen komme tilbake til hvordan den vil følge opp kommisjonens anbefalinger.

Kritisk medieforståelse

Det digitale medielandskapet stiller stadig strengere krav til mediebrukerne. Tilgangen til informasjon har aldri vært større, men ikke all informasjon er riktig eller troverdig. Kritisk medieforståelse er nøkkelen til at befolkningen skal kunne forstå og bruke mediene på en aktiv og bevisst måte. Kritisk medieforståelse styrker også befolkningens evne til å ta del i den offentlige samtalen, som er viktig for et velfungerende demokrati. Medietilsynet definerer kritisk medieforståelse som ferdigheter og kunnskap som folk trenger for å ta gode informerte valg om medieinnhold som de konsumerer, lager eller deler. Regjeringen vil bidra til økt kunnskap om kritisk medieforståelse, kildekritikk og personvern i befolkningen. Dette er et høyt prioritert område

for Medietilsynet. Tilsynet gjennomfører annet hvert år en undersøkelse om kritisk medieforståelse i befolkningen. Kartleggingen omfatter bl.a. eksponering for/håndtering av desinformasjon og falske nyheter, kunnskap om forskjeller på redaksjonelt og kommersielt innhold, personvern, kildekunnskap og tillit til medier. Medietilsynets rapport om kritisk medieforståelse i den norske befolkningen fra 2021 viser blant annet at 44 pst. rapporterer at de har fått tilsendt eller kommet over falske eller usanne nyheter på internett. 68 pst. oppgir at de har opplevd å «komme over informasjon de var i tvil om var sann». Den første befolkningsundersøkelsen om kritisk medieforståelse ble gjennomført i 2019 og den neste undersøkelsen gjennomføres i 2023. Medietilsynets mål er å utvikle et rammeverk med gode måleparametere som gjør det mulig å følge utviklingen av den kritisk medieforståelsen i befolkningen over tid. Dette gir et bedre kunnskapsgrunnlag og mulighet til å iverksette målrettede tiltak der det er nødvendig. Videre er det iverksatt et samarbeid mellom de nordiske mediemyndighetene med mål om å utvikle en felles indeks for kritisk medieforståelse, slik at man kan sammenligne status og utvikling på feltet på tvers av de nordiske landene.

Kritisk medieforståelse er nært beslektet med digitale ferdigheter slik det er definert i læreplanverket LK20 og rammeverk for grunnleggende ferdigheter for grunnopplæringen. Digitale ferdigheter innebærer å følge regler for personvern og vise hensyn til andre på nett. Det handler om å bruke strategier for å unngå uønskede hendelser og å vise evne til etisk refleksjon og vurdering av egen rolle på nett og i sosiale medier. Videre innebærer det å kunne bruke og navigere på digitale ressurser i og utenfor nettverk og ivareta informasjon- og datasikkerhet, samt å behandle, tolke og vurdere informasjon fra digitale kilder, utøve kildekritikk og bruke kildehenvisning.

Tenk er skoleavdelingen til faktasjekk-tjenesten Faktisk.no. Tenk utvikler undervisningsopplegg om kritisk mediebruk og kildebevissthet. Undervisningsoppleggene legger til rette for elevaktivitet og refleksjon, og legges ut digitalt, åpent og tilgjengelig for alle. Fra 2020 har Tenk fått tilskudd over statsbudsjettet. I 2022 var bevilgningen til Tenk 5 mill. kroner for utvikling av digitale læremidler.

Mediemangfold

Regjeringens mål er å sikre sterke norske medier og å legge til rette for at alle grupper i samfunnet

har et godt medietilbud. For å oppnå det er mediemangfold sentralt. Et mangfold av medier er en grunnleggende forutsetning for ytringsfrihet og et velfungerende demokrati. Medietilsynet dokumenterer utviklingen i det norske mediemangfoldet gjennom Mediemangfoldsregnskapet. Medietilsynet kartlegger mediemangfoldet langs tre dimensjoner: Avsendermangfold, innholdsmangfold og bruksmangfold.

I juni i år la Medietilsynet fram en oppdatert status for det norske mediemangfoldet i et avsenderperspektiv. Dette er en del av ansvaret Medietilsynet har gjennom Lov om åpenhet om eierskap i norske medier. En bred sammensetning av aktører og eiere har betydning for å sikre mediemangfoldet og borgernes informasjons- og ytringsfrihet. I rapporten om avsendermangfoldet skriver Medietilsynet at Norge har et mangfold av redaktørstyrte journalistiske medier både nasjonalt og lokalt, og at antall medietilbydere har vært stabilt det siste året. Generelt kjennetegnes det norske avis- og radiomarkedet av en desentralisert struktur med mange medietilbydere en rekke steder i landet. TV-markedet er i større grad konsentrert, der allmennkringkasternes hovedkanaler har en sterk posisjon. Medietilsynet viser videre til at allmennkringkasterne, mediekonsernene og de mindre, uavhengige aktørene på hver sin måte bidrar til mediemangfold.

Rapporten fra 2022 viser at konsolideringen i det norske avismarkedet fortsetter, og at de største eierne økte sin andel av det totale avisopplaget med 0,5 pst. fra 2020 til 2021. Det var 234 medietilbydere i det norske avismarkedet i 2021, mot 231 i 2016. 211 tilbydere var i 2021 rettet mot lokale eller regionale markedet og 23 mot det nasjonale markedet. Schibsted, Amedia og Polaris kontrollerte til sammen 72,5 pst. av det totale opplaget i 2021. Alle de tre største aktørene har i 2021 kjøpt seg opp i lokalavismarkedet, og dermed styrket sine posisjoner. At en stadig større andel av totalopplaget kontrolleres av de tre store konsernene kan på den ene siden være negativt dersom det fører til at avisene blir mer like innholdsmessig. På den andre siden kan det å inngå i et konsern bidra til å sikre det framtidige driftsgrunnlaget for små aviser, noe som igjen kan bidra til å opprettholde mediemangfoldet.

De tre største aktørene i det nasjonale radiomarkedet (NRK, Viaplay Group og Bauer Media) dominerte markedet i 2021, målt i markedsandel av lyttere, ifølge Medietilsynet. NRK er fortsatt den største aktøren. Av totalt 562 innholdskonseksjoner for radio er 330 av disse på DAB og 232 på FM, per februar 2022. Lokalradiomarkedet har

ifølge Medietilsynet tradisjonelt vært desentralisert, med en kombinasjon av små og store aktører spredt rundt i landet. Det er stor variasjon blant lokalradiovirksomhetene, som varierer fra å tilby et bredt og allment innhold til å rette seg mot bestemte interesser og målgrupper. Bredden i lokalradiomarkedet bidrar derfor til det samlede mediemangfoldet. Antallet innholdskonseksjoner for lokalradio har økt. Fra utgangen av 2021 til 24. februar 2022 delte tilsynet ut 77 nye innholdskonseksjoner, hvorav de fleste (66) ble gitt til andre eiere enn de tre største. Dette kan bidra til å øke avsendermangfoldet i lokalradiomarkedet.

Avsendermangfoldet i det norske tv-markedet er preget av stabilitet, både målt i antall eiere og markedsandeler. Det norske tv-markedet har i lang tid hatt fire store eiere av riksdekkende tv-kanaler målt i seertall: NRK, TV 2, Viaplay Group og Discovery. I motsetning til avis- og radiomarkedet er tv-markedet i hovedsak nasjonalt. Det er kun NRK av de store tv-aktørene som har regionale tv-sendinger. For lokal-tv-markedet har det skjedd endringer som følge av digitaliseringen av det riksdekkende bakkenettet i 2009. Mange lokalaviser har nå nett-tv-sendinger, mens antallet tradisjonelle lokal-tv-kanaler har stabilisert seg etter en reduksjon fra 22 i 2009 til åtte i 2019. Det er ikke kommet til noen nye lokal-tv-aktører i 2021, men Medietilsynet har registrert syv nye nett-tv-aktører i 2021.

I analysen av mediemangfoldet i et brukerspektiv fra 2021 finner Medietilsynet at store deler av befolkningen bruker et mangfold av norske medier, både til konsum av nyheter og underholdning. Hele 80 pst. av befolkningen bruker minst én av følgende plattformer for nyheter daglig; avis på papir eller digitalt, nyhetstjenester på nett eller direktesendt/lineær tv. Interessen for nyheter er stor; bare én pst. oppgir at de ikke bruker noen nyhetskilder og sier at de ikke følger med på nyheter, ifølge rapporten fra 2021. TV og gratis nettavis er nordmenns viktigste nyhetskilder. I rapporten framkommer det også at det fra 2019 til 2020 var et fall i andelen som oppga sosiale medier som en av sine viktigste nyhetskilder. Samtidig økte andelen som oppga betalt nettavis som en av sine viktigste nyhetskilder. Utviklingen i bruksmangfoldet viser et tydelig generasjonskille. De yngre bruker internett som plattform for både tekst, lyd og bilde og benytter i stor grad strømmetjenester, mens de eldre foretrekker lineære og tradisjonelle plattformer som radio, direktesendt tv og papiravis. Kjønn, utdanning og inntektsnivå spiller også inn på mediebruken. Yngre, kvinner, de med lav utdanning og lav inntekt ori-

enterer seg i noe mindre grad enn andre grupper mot norske redaktørstyrte medier. Det kan lede til informasjonskløfter mellom ulike grupper i befolkningen.

Heldigvis står det relativt bra til med mediebransjen og ytringsfriheten i Norge, men regjeringen vil jobbe videre for å sikre sterke norske medier og å legge til rette for at alle grupper i samfunnet har et godt medietilbud i framtiden.

Teknologigigantene

Med globalisering og digitalisering kommer omverdenen stadig tettere på, og internasjonale forhold spiller en stadig større rolle – både for medieøkonomien og mediemangfoldet. De globale teknologigigantene har på mange måter forenklet livene våre, åpnet nye muligheter for å innhente informasjon og senket terskelen for å ytre seg. Samtidig er det flere forhold ved de store globale plattformene som vi må følge nøye, bl.a. med tanke på plattformenes betydning for mediernes rammevilkår.

Kultur- og likestillingsministeren tok i mars 2022 derfor initiativ til et dialogmøte mellom norske medier og plattformsselskapene. Mediene viste i møtet blant annet til fire typer makt plattformsselskapene utøver på det norske mediemangfoldet:

- Økonomisk makt gjennom kontroll over pengestrømmer
- Distribusjonsmakt gjennom kontroll over distribusjonskanalene
- Datamakt gjennom kontroll på datastrømmene
- Oppmerksomhetsmakt gjennom algoritmer og daglige kontaktpunkter med norske borgere som åpner for egne nyhetssatsinger som Google News, Apple News og Facebook News.

Videre viste mediene til utfordringene ved at en tredjepart, som et plattformsselskap, med henvisning til egne brukervilkår noen ganger overprøver norske ansvarlige redaktørers selvstendige vurderinger knyttet til publisering av innhold.

Hensikten med møtet var å legge til rette for dialog mellom mediene og plattformene om mulighetene for selvregulering utviklet av norske redaktørstyrte medier og plattformene i fellesskap for å ivareta hensynet til ytringsfrihet og pressefrihet i Norge på best mulig måte. Plattformene ga uttrykk for at dialog er viktig og noe de ønsker, men det ble også uttrykt tvil om hvorvidt det vil være mulig å definere felles mål. Resultatet av dialogen vil være opp til partene selv, men departementet vil følge opp dette arbeidet.

Parallelt vil regjeringen følge opp EUs regelverkspakke om digitale tjenester. Forslaget består av forordningen om digitale tjenester (DSA) og forordningen om digitale markeder (DMA). Forordningene skal regulere tilbydere av ulike digitale tjenester (f.eks. e-handelstjenester, sosiale medier og digitale plattformer). Målet er å skape et tryggere digitalt rom hvor grunnleggende rettigheter for alle brukere av digitale tjenester sikres, gi større demokratisk kontroll og oversikt over plattformer, redusere risiko for manipulasjon og desinformasjon, og å skape like vilkår for å fremme innovasjon, vekst og konkurransekraft, både i det indre marked og globalt.

Dersom forordningene blir vurdert som EØS-relevante og akseptable, skal de innlemmes i EØS-avtalen og gjennomføres i norsk rett. DSA skal håndheves delvis på nasjonalt nivå og delvis på europeisk nivå. Samtidig som regjeringen forbereder en eventuell innlemmelse av forordningene i norsk lov, vil det bli startet et arbeid for å koordinere tilsynsvirksomheten knyttet til DSA på norsk side gjennom å utpeke en nasjonal koordinator for digitale tjenester (Digital Services Coordinator). EUs regelverkspakke favner bredt og en rekke departementer vil derfor delta i arbeidet med å vurdere disse rettsaktene.

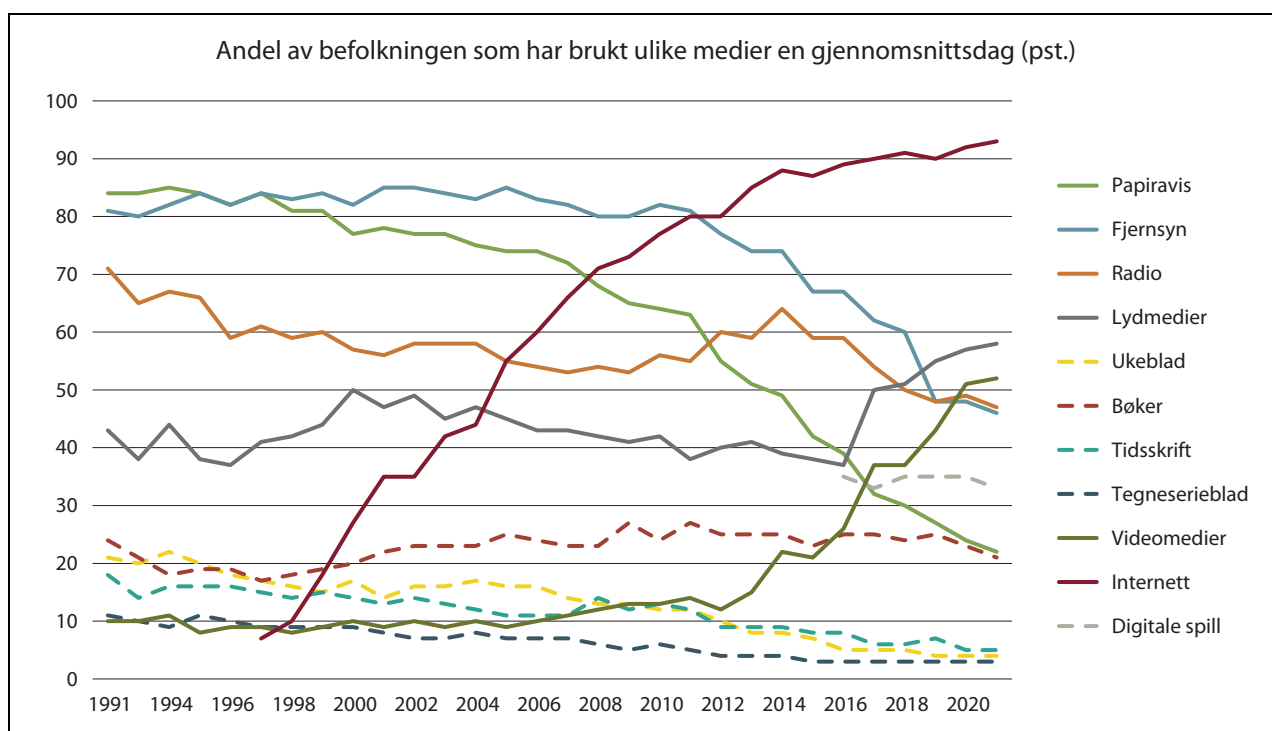
12.2 Tendenser i mediemarkedet

I dette kapitlet beskrives det norske mediemarkedet og hvordan markedet vil kunne utvikle seg, og utviklingen innenfor bruk og tilgang av mediene. Kapitlet beskriver også den økonomiske situasjonen for nyhetsmediene, markedet for brukerbetalning, kostnadsutviklingen og trykke- og distribusjonskostnadene.

12.2.1 Mediebruk og tilgang

12.2.1.1 Utvikling i mediebruk

Befolkningens mediebruk er i stor endring. SSBs mediebarometer viser tydelig hvor stor endringen har vært de siste 20 årene, særlig for to av de tradisjonelt viktigste nyhetsmediene – papiravisen og fjernsyn (lineært tv). Disse mediene har hatt en kraftig nedgang, særlig i det siste tiåret. I 2021 bruker ni av ti personer i alderen 9-79 år internett en gjennomsnittsdag, og de siste årene har strømmet innhold (inkludert i kategoriene video-/filmmedier³ og lydmedier⁴ i SSBs mediebarometer) hatt stor framgang. 48 pst. av befolkningen ser på strømmede videomedier en gjennomsnittsdag i

Figur 12.1 Andel som har brukt ulike medier en gjennomsnittsdag

Kilde: Norsk Mediebarometer 2021 – Statistisk Sentralbyrå

2021 og 74 pst. av befolkningen har tilgang til ett eller flere abonnement på strømmetjenester. Lytterne i alderen 16 til 19 år hører lengst på lydmedier med 2 timer og 46 minutter en gjennomsnittsdag. Dette er en økning på hele 35 minutter.

I 2021 la Medietilsynet fram sin første rapport om bruksmangfold i Norge⁵. Hovedkonklusjonen er at den norske befolkningen alt i alt må sies å ha et godt bruksmangfold. Medietilsynet viser til at Norge lenge har vært i front når det gjelder digital mediebruk, men det har oppstått et tydelig generasjonsskille, hvor befolkningens mediekonsum er delt etter alder, og at dette både gjelder for mediebruk generelt og for nyhetskonsumet. Medietilsynet skriver at skillet synes å gå rundt 45 år, og at «der yngre bruker internett som plattform for både tekst, lyd og bilde og i stor grad benytter seg av strømmetjenester, foretrekker de eldre lineære og tradisjonelle plattformer som radio, direktesendt tv og papiravis». Medietilsynet konkluderer med at en konsekvens er at mediebruken til de eldre blir tidsbestemt og avhengig av hva som sendes direkte, mens yngre generasjo-

ner er mer uavhengige av tid og sted i sin mediebruk. Tilsynet uttrykker bekymring for dette skillet, dersom en konsekvens blir at den eldste gruppen får begrenset tilgang på informasjon og dårligere muligheter for å delta aktivt i den offentlige samtalen og demokratiske prosesser enn andre.

12.2.1.2 Nyhetskonsum

Ifølge Medietilsynet er interessen for nyheter stor, og tilsynets befolkningsundersøkelse om kritisk medieforståelse fra 2019 fant at det bare er én pst. som oppgir at de ikke bruker noen nyhetskilder og sier at de ikke følger med på nyheter. Men måten nyheter blir konsumert på har gått gjennom store endringer de siste årene. I 2021 er det 39 pst. av befolkningen som oppdaterer seg på nyheter på sosiale medier en gjennomsnittsdag, ifølge SSBs mediebarometer. Samtidig er det fortsatt 79 pst. av befolkningen som får med seg nyheter fra minst en kilde på tradisjonelle plattformer en gjennomsnittsdag i 2021.

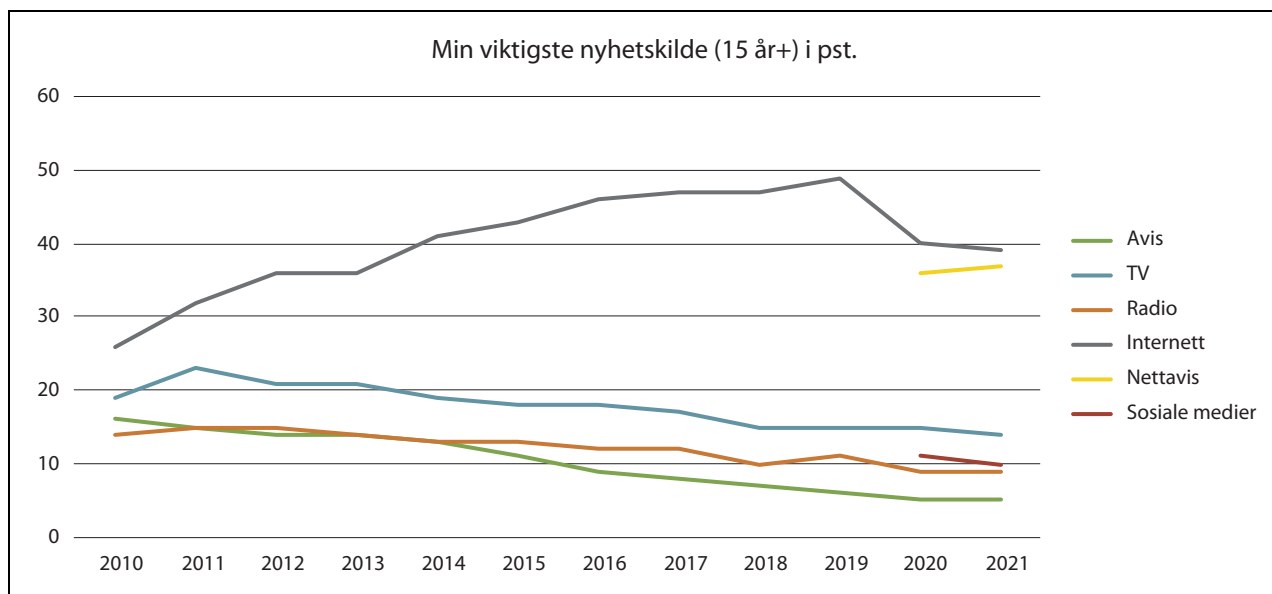
Viktigste nyhetskilde

Fra 2020 er nettavis og sosiale medier tatt inn i undersøkelsen om nordmenns viktigste nyhetskilde i Forbruker & Media-undersøkelsen til Kantar

³ Både DVD/Blu-ray, harddiskopptak, nedlastet og strømmet innhold er inkludert i tallene for video-/filmmedier.

⁴ Lydmedier omfatter vinylplater, CD-er, MP3-filer, nedlastet musikk og strømmet musikk.

⁵ Medietilsynet (2021), Mediemangfold i et brukersperspektiv.

Figur 12.2 Viktigste nyhetskilde (15 år+) i pst.

Kilde: Kantar TNS via medienorge

TNS. I 2021 er det kun 5 pst. som oppgir papiravisen som sin viktigste nyhetskilde, mens nettavis oppgis av 37 pst. MBLs rapport «Betaling for nyheter» fra 2021 viser at det er de riksdekkende avisene og NRK som rangeres som folks viktigste nyhetskilde⁶.

Når det gjelder sosiale medier som nyhetskilde er det en fallende tendens. Fra 2020 til 2021 har andelen som oppgir sosiale medier som viktigste nyhetskilde gått ned fra 11 til 10 pst. Ifølge MBLs undersøkelse om betaling for nyheter er det færre som bruker Facebook til nyheter, og bare 2 pst. svarer at Facebook er deres viktigste nyhetskilde.

I Medietilsynets rapport om bruksmangfold fra 2021 vises det til at andelen som oppgir sosiale medier som en av sine viktigste nyhetskilder, faller markant (fra 26 pst. i 2019 til 18 pst. i oktober 2020), og at andelen som oppgir betalt nettavis som en av sine viktigste nyhetskilder, øker betydelig fra mars/april til oktober 2020 (Kantar 24 timer, 2020). Medietilsynet skriver at dette kan indikere tre utviklingstrekk: at de redaktørstyrte journalistiske mediernes rolle som nyhetskilder er i ferd med å styrke seg ytterligere, at det digitale mediekonsumet forsterkes, og at betalingsviljen for nyheter er økende.

Betalingsvilje for nyheter

Norge er fortsatt landet der befolkningen har størst betalingsvillighet for nyheter på nett (41 pst.), ifølge Reuters Digital News Report 2022⁷. Men veksten i betalingsvilje ser ut til å ha avtatt, og årets undersøkelse viser en nedgang på fire prosentpoeng fra i fjor. Reuters Digital News Report viser videre at over halvparten (53 pst.) av de som betaler for nyheter oppgir at de abonnerer på en lokalavis.

Ifølge MBLs undersøkelse «Betaling for nyheter» har andelen som oppgir å ha tilgang til avisa-bonnement i husstanden, uavhengig av alder, økt fra 63 til 69 pst. fra 2018 til 2021. I gruppen som ikke har tilgang, er personer under 45 år og personer med lavere inntekt overrepresentert.

Nyhetsunnvikere

Tall fra Norsk mediebarometer for 2021⁸ viser at 21 pst. av befolkningen ikke bruker noen av de tradisjonelle redaktørstyrte mediene som avis, nettavis, radio eller TV for å oppdatere seg på nyheter en gjennomsnittsdag. Legger man til sosiale medier som plattform for kilder til nyheter, er det fortsatt 14 pst. av befolkningen som ikke følger med på nyheter en gjennomsnittsdag. I 2020 økte andelen av befolkningen som fulgte med på

⁶ Mediebedriftenes landsforening (2021), Undersøkelse om betaling for nyheter 2021.

⁷ Reuters Institute (2022), Digital News Report 2022.

⁸ Statistisk sentralbyrå (2022), Norsk mediebarometer 2021.

nyheter, men i 2021 er det en liten nedgang i andelen som bruker de tradisjonelle mediene for å oppdatere seg på nyheter en gjennomsnittsdag.

12.2.2 Mediemarkedet og økonomi

Medietilsynets rapport «Økonomien i norske aviser 2017-2021» viser at 2021 var et svært godt år for avisene. Rapporten viser at driftsresultatet for avisene i sum økte med 25 pst. fra året før. Avisene som inngår i rapporten økte den samlede driftsmarginen fra 6 pst. i 2020 til 7 pst. i 2021 før statlige tilskudd. I 2021 gikk 203 av 232 aviser med overskudd etter tilskudd, som var 14 flere enn i 2020. Det er imidlertid forskjeller mellom de ulike avistypene, og i 2021 styrket de nasjonale avisene og de mellomstore lokalavisene lønnsomheten, mens de andre lokalavisene fikk svekket lønnsomhet. Medietilsynet skriver at det ser ut til at de minste lokalavisene får svekket lønnsomhet før tilskudd år for år. Disse avisene fikk en kraftig økning i det statlige tilskuddet i 2020 og i 2021 var det samlede resultatet til de minste lokalavisene etter støtte vesentlig høyere enn årene før. Ifølge Medietilsynet betyr dette at disse avisene har tilpasset seg et høyere støttenivå ved å øke driftskostnadene, men samtidig unngått at kostnadsveksten har kommet ut av kontroll. Økte kostnader kan f.eks. komme av styrking av det redaksjonelle produktet.

En stor del av forbedringen i lønnsomheten skyldes at avisene klarte å hente tilbake tapte inntekter etter covid-19-pandemien. Avisenes inntekter var imidlertid også høyere i 2021 enn i 2019, noe som kan indikere at trenden med fallende inntekter har snudd. De siste fem årene har avisenes inntekter holdt seg stabile eller økt, med unntak av 2020. Tidligere var annonseinntektene avisenes største inntektskilde, men siden 2015 har brukerinntektene (fra abonnement og løssalg) vært avisenes største inntektskilde. Dette skyldes at globale aktører som Facebook og Google har mer enn doblet inntektene sine fra det norske annonsemarkedet i løpet av de siste fem årene. De siste fem årene har avisenes totale annonseinntekter falt med 228 mill. kroner, eller litt over 5 pst., men i 2021 økte annonseinntektene med 547 mill. kroner, tilsvarende 14,8 pst. Årsaken til dette kan delvis være at tapte inntekter fra pandemien er hentet tilbake, men annonseinntektene var i 2021 også høyere enn i 2019. Det er store variasjoner i den økonomiske utviklingen blant ulike avistyper. Medietilsynet skriver at hovedtrekkene for de fem siste årene viser at de nasjonale avisene og regionalavisene har økt inntektene, mens lokalavisene

taper inntekter, særlig de minste avisene. Alle aviskategorier har fått økte brukerinntekter og reduserte annonseinntekter de siste fem årene, med unntak av de nasjonale avisene som har økt både bruker- og annonseinntekter.

Medietilsynet viser til at digitaliseringen av driftsøkonomien til avisene innebærer at de digitale produktene i større grad er styrende for inntekter, utgifter og organiseringen av avisdriften. Det rene digitale opplaget økte med vel 16 pst. i 2021 og digitale brukerinntekter utgjør nå knappe 37 pst. av totale brukerinntekter. I 2021 var digitale annonseinntekter for første gang høyere enn annonseinntekter på papir.

Avisene gjennomførte betydelige kostnadsreduksjoner i 2020 som følge av usikkerheten knyttet til covid-19-pandemien. I 2021 økte driftskostnadene med 5,5 pst. fra året før. En viktig årsak til økte kostnader i 2021 er at avisene har ansatt flere, ifølge Medietilsynets rapport. Avisene rapporterte om totalt 139 flere årsverk i 2021 enn i 2020.

Økonomiske prognoser

Medietilsynet har også på oppdrag fra Kultur- og likestillingsdepartementet gjennomført en utredning⁹ av de direkte mediestøtteordningene i 2021. Utredningen er gjort i en prosess med dialog og innspill fra mediebransjen, for å sikre at utviklingstrekk og innspill om framtidige behov blir inkludert. I denne utredningen er de økonomiske prognosene for kommende år en del av oppdraget. Departementet har også bedt Mediebedriftenes Landsforening (MBL) utarbeide en prognose for den økonomiske utviklingen i avisbransjen fra 2023 til 2026.

MBL viser til at den pågående digitaliseringen, konkurransen fra de globale aktørene og uavklarte regulatoriske forhold skaper usikkerhet om framtidig utvikling. MBL har derfor lagt fram tre ulike prognoser, hvorav grunnprognosen er basert på en framskriving av eksisterende trender i brukermarkedet, kombinert med samtaler med aktører i sentrale mediebedrifter og en langtidsprognose for reklameinntekter. Grunnprognosen suppleres med to andre scenarier, hvorav et viser noe bedre inntektsutvikling enn grunnprognosen og et siste hvor inntektsutviklingen er noe svakere enn grunnprognosen. Ifølge MBLs grunnprognose vil reklameinntektene falle fra 2021 til 2026, mens brukerinntektene øker. Samlet er

⁹ Medietilsynet (2021), De direkte mediestøtteordningene – 2021.

MBLs anslag for grunnprognosen at driftsinntektene vil falle fra 11,5 mrd. kroner i 2021 til 11,3 mrd. kroner i 2026. Videre vurderer MBL at driftskostnadene vil øke fra 10,9 mrd. kroner i 2021 til 12,4 mrd. i 2026. MBL baserer kostnadsprognosen på et uendret kostnadsbilde justert for lønns- og prisvekst. MBL har ikke tatt høyde for ev. innsparinger som følge av digitaliseringen, men heller ikke økte kostnader som følge av ev. økt aktivitet i kommende år.

Norsk Lokalradioforbund (NLR) har på forespørsel fra Kultur- og likestillingsdepartementet lagt fram prognoser for den økonomiske utviklingen i lokalradioene for årene 2021 til 2026. Sentralt for prognosene er en framskriving av lytter-tall for lokalradioer for perioden. Prognosen anslår at lokalradioenes daglige dekning blir redusert med 40 pst. fra 2021 til 2026. Utvikling i lytter-tallene har stor betydning for lokalradioenes inntekter. NLR peker også på at inntekter fra radio-bingo og gaveinntekter vil bli redusert i femårspe-rioden. Samlet anslår NLR at driftsinntektene for lokalradioene vil falle fra 223 mill. kroner i 2021 til 177 mill. kroner i 2026. Samtidig anslås det at driftskostnadene vil øke fra 214 mill. kroner i 2021 til 249 mill. kroner i 2026.

12.3 De direkte mediestøtteordningene

12.3.1 Innledning – direkte mediestøtte

Medietilsynets rapport om de direkte mediestøtteordningene konkluderer med at de direkte mediestøtteordningene fortsatt er viktige bidrag til å bevare og utvikle et mangfold av redaktørstyrte journalistiske medier. Etter en helhetlig og grundig evaluering av ordningene, har Medietilsynet foreslått flere endringer. Målet med endringsfor-slagene er at de skal bidra til at de direkte mediestøtteordningene er tilpasset utfordringene i dagens mediemarked, er mest mulig framtidstret-tet og i enda større grad bidrar til å oppfylle mediepolitiske mål. Departementet viser til Medietilsynets utredning for den fullstendige vur-deringen av de ulike ordningene. I det følgende vurderer departementet hovedforslagene til Medietilsynet.

12.3.2 Produksjonstilskudd til nyhets- og aktualitetsmedier

12.3.2.1 Bakgrunn

I Meld. St. 17 (2018–2019) *Mangfold og armlengds avstand – Mediepolitikk for ei ny tid* varslet regjerin-

gen at det skal foretas en gjennomgang av produksjonstilskuddet til nyhets- og aktualitetsmedier. Målet er å modernisere og forenkle tilskuddsordningen for å møte medieutviklingen, samt å sikre at beregningsmodellen for tilskudd i minst mulig grad gir insentiv til uheldige tilpasninger.

Produksjonstilskudd til nyhets- og aktualitetsmedier er den største direkte mediestøtteordningen i Norge målt i kroner og antall mottakere. Produksjonstilskuddet skal stimulere til et mangfold av tekstbaserte nyhets- og aktualitetsmedier, med et bredt journalistisk innhold rettet mot allmenheten. Videre skal ordningen fremme uavhengig journalistikk karakterisert ved høy kvalitet, særlig i nyhets- og aktualitetsmedier i markeder som er for små til å være bærekraftige, eller i nyhets- og aktua-litetsmedier som er alternativer til de ledende nyhetsmediene i de ulike mediemarkedene.

Medietilsynet har i sin vurdering konkludert med at produksjonstilskuddet i stor grad når fram til potensielle støttemottakere og at ordningen i stor grad er treffsikker. De fleste avisene som får produksjonstilskudd er generelt i en utfordrende økonomisk situasjon, enten fordi de betjener små lokale markeder, er lite attraktive for annonsørene eller har liten konkurransekraft i møte med større medier. Dette indikerer at det foreligger markeds-svikt, og at statsstøtte er en forutsetning for å kunne opprettholde nasjonal og lokal mediekon-kurransen og et bærekraftig mediemangfold i små markeder. Produksjonstilskuddet har vært viktig for målgruppenes driftsgrunnlag, og vurderes å ha hatt størst betydning for de minste avisene med mest sårbar økonomi.

Medietilsynet vurderer altså at ordningen har relativt høy treffsikkerhet, men har foreslått tiltak for å øke treffsikkerheten. Medietilsynet mener at det er grunnlag for å styrke de minste lokalavi-sene, som er i en sårbar økonomisk situasjon, for å fremme deres bidrag til journalistikk av høy kva-litet i sine lokalsamfunn. Videre har tilsynet anbefalt flere endringer som er knyttet til kvalifika-sjonskriterier, beregningsmetode for tilskudd og de ulike tilskuddskategoriene.

12.3.2.2 Departementets vurdering

Departementet har hatt forslag til endringer i for-skrift om produksjonstilskudd til nyhets- og aktua-litetsmedier på høring i 2022. I høringsnotatet foreslo departementet en modernisering av gjel-dende vilkår og å innta nye bestemmelser i tråd med ordningens intensjon og utviklingen i medie-markedet. Hovedendringene i forslaget til ny for-skrift er knyttet til vilkårene for å kvalifisere til

støtte og til kriteriene for fordeling og beregning av tilskudd til støtteberettigede medier. Departementet foreslo i tillegg presiseringer i forskriften for å tydeliggjøre og operasjonalisere ordningens krav til innholdet i mediene som kan motta tilskudd. I tråd med Medietilsynets forslag ble det i høringsnotatet også foreslått å utvide produksjonstilskuddet til nyhets- og aktualitetsmedier med en ny tilskuddskategori for aviser med 750-1000 i antall abonnement/løssalg og som er lokalisert i utkantkommuner, samt at aviser med 1000-2000 i antall abonnement/løssalg får ekstra tilskudd. I det gjeldende regelverket finnes det ingen øvre grense for den konkrete størrelsen på tilskuddet et medieselskap kan motta, kun en begrensning om at samlet offentlig produksjonstilskudd ikke kan utgjøre mer enn 40 pst. av driftskostnadene. I en rammestyrte ordning som produksjonstilskuddet er det viktig å sikre at ikke et fåtall aktører mottar en uforholdsmessig stor andel av tilskuddet. Departementet foreslo i høringsnotatet at det bør innføres et tilskuddstak på 40 mill. kroner for nasjonale og lokale nummertomedier og et tilskuddstak på 15 mill. kroner for nasjonale nisjemedier. Uten en øvre begrensning på tilskuddets størrelse, vil enkelte medier kunne få en støtteintensitet som ikke samsvarer med ordningens formål.

Departementet viser til høringsnotatet for utfyllende beskrivelser av endringsforslagene i produksjonstilskuddet til nyhets- og aktualitetsmedier.

Departementet har mottatt 37 hørings svar, 34 med merknader. Flere av høringsinstansene er kritiske til at den egne satsen for aviser i storbyene er fjernet. Regjeringen har merket seg dette, og vil se på løsninger som kan bidra til å sikre et mediemangfold i de største byene. Høringsinnspillene er nå til behandling og departementet tar sikte på at den nye forskriften får virkning for tildeling av produksjonstilskudd i 2023.

Bevilgningen til produksjonstilskudd til nyhets- og aktualitetsmedier har økt fra 318 mill. kroner i 2019 til 389 mill. kroner i 2022. Departementet foreslår en bevilgning til produksjonstilskuddet på 400 mill. kroner i 2023, en økning på 11,5 mill. kroner fra året før.

12.3.3 Tilskudd til samiske aviser

12.3.3.1 Bakgrunn

Tilskudd til samiske aviser gis som et driftstilskudd til aviser med den samiske befolkningen som hovedmålgruppe, og til aviser som utgir avis-

sider på lule- og sørsamisk. Formålet med ordningen er å legge til rette for demokratisk debatt, meningsdanning og språkutvikling i det samiske samfunnet. Medietilsynet vurderer at tilskuddet blir brukt i samsvar med intensjonen og tildelingskriteriene. Tilsynet mener at støttemottakerne både hver for seg og samlet bidrar til å legge til rette for demokratisk debatt, meningsdanning og språkutvikling i det samiske samfunnet. Tilskuddet til samiske aviser bidrar på denne måten til å opprettholde den demokratiske infrastrukturen i det samiske samfunnet. Medietilsynet konkluderer med at ordningen er treffsikker og har høy grad av måloppnåelse.

I sin vurdering har Medietilsynet vist til at tilskuddsordningen ikke er plattformnøytral og at dette ikke er i tråd med utviklingen i mediebransjen. Tilsynet mener at det er mulig å oppnå økt digitalisering i de samiske avisene ved å gjøre ordningen plattformnøytral. Medietilsynet har flere forslag for å øke treffsikkerheten av tilskuddet, blant annet at ordningen bør endres slik at produksjonstilskuddet fordeles på to tilskuddsgrupper: lavfrekvente og høyfrekvente nyhets- og aktualitetsmedier. Medietilsynet mener også at ordningen bør utvides med en ny tilskuddskategori for aviser med egenproduserte saker på nordsamisk, for å øke måloppnåelsen knyttet til samisk språkutvikling.

12.3.3.2 Departementets vurdering

Kultur- og likestillingsdepartementet tar sikte på å sende forslag til revidert forskrift om tilskudd til samiske aviser på høring i 2023, med mål om å modernisere og gjøre ordningen mer treffsikker, blant annet ved å gjøre ordningen plattformnøytral. Medietilsynets øvrige forslag vil vurderes i forbindelse med forskriftsrevisjonen.

Tilskuddet til samiske aviser har økt fra 27 mill. kroner i 2017 til 39 mill. kroner i 2022. Departementet foreslår en bevilgning på 40,3 mill. kroner i 2023, en økning på 1,2 mill. kroner fra året før.

12.3.4 Tilskudd til innovasjon og utvikling

12.3.4.1 Bakgrunn

Innovasjons- og utviklingstilskudd til nyhets- og aktualitetsmedier er en prosjektbasert støtteordning. Målet med ordningen er å styrke mediemangfoldet og den opplyste offentlige samtalen ved å gjøre det lettere for kvalifiserte nyhets- og aktualitetsmedier å digitalisere og drive innovasjon. Ordningen skal særlig stimulere til redaksjo-

nell, innholdsrettet innovasjon og utvikling i små, lokale nyhets- og aktualitetsmedier.

Medietilsynet vurderer at ordningen har god treffsikkerhet. En av nyhetsmedienes største utfordringer er å tilpasse seg endringene i brukervaner og inntektsstrømmer, og å håndtere overgangen til digital publisering. Medietilsynet viser til at støtten bidrar til innovasjon og utvikling hos mottakerne, og at flere prosjekter har overføringsverdi for andre medier. Medietilsynet foreslår enkelte endringer i innretningen av ordningen for å øke måloppnåelsen ytterligere. Medietilsynet mener at fagmedier som inneholder nyhets-, aktualitets- og debattstoff om politikk, eller samfunns- liv, herunder økonomi og kultur, og som er rettet mot allmennheten, bør innlemmes i ordningen for innovasjons- og utviklingstilskudd til nyhets- og aktualitetsmedier. Forslaget begrunnes med at disse mediene er viktige bidragsyttere til mediemangfoldet og samfunnsdebatten, og står også i en krevende digital overgang. Medietilsynet foreslår også å senke egenandelen for små, lokale nyhets- og aktualitetsmedier, slik at makstaket for støtte til prosjekter som retter seg mot små, lokale nyhets- og aktualitetsmedier, økes fra inntil 50 pst. til inntil 75 pst. av prosjektkostnadene. Egenandelen blir da 25 pst.

12.3.4.2 Departementets vurdering

Kultur- og likestillingsdepartementet har sendt på høring et forslag til endringer i forskrift om tilskudd til innovasjon- og utvikling i nyhets- og aktualitetsmedier. I tråd med Medietilsynets forslag har departementet foreslått en utvidelse av ordningen til å omfatte fagmedier på visse vilkår. Videre har departementet foreslått å øke støttetaket for prosjekter som retter seg mot små, lokale nyhets- og aktualitetsmedier. Departementet foreslår en bevilgning til tilskudd til innovasjon og utvikling på 21,5 mill. kroner i 2023, en økning på 0,6 mill. kroner fra året før.

12.3.5 Distribusjonstilskudd til avisene i Finnmark

12.3.5.1 Bakgrunn

Distribusjonstilskudd til avisene i Finnmark skal legge til rette for avismangfold ved å redusere distribusjonskostnadene for papirbaserte nyhets- og aktualitetsmedier i denne regionen. Tilskuddet kommer i tillegg til ev. produksjonstilskudd og tilskudd til samiske aviser. Medietilsynet vurderer at det er sannsynlig at mediene i Finnmark har

noe høyere distribusjonskostnader per papiraviseksemplar enn medier i sentrale strøk. Medietilsynet viser imidlertid til at andre geografiske områder har tilsvarende utfordringer knyttet til infrastruktur og spredd bosetning, slik at aviser andre steder i landet har tilsvarende høye distribusjonskostnader. Videre er antall distribuerte papiraviseksemplarer generelt fallende, samtidig som avisene har en høy andel digitale utgaver. Dette gjelder også avisene i Finnmark. Medietilsynet har på denne bakgrunn kommet til at behovet for ordningen ikke er fullt ut tilstede, og at ordningen ikke får de forutsatte resultatene og effektene for tilskuddsmottakerne og samfunnet.

12.3.5.2 Departementets vurdering

I tråd med Medietilsynets forslag foreslår departementet å avvike distribusjonstilskuddet til avisene i Finnmark, fra og med 2023.

12.3.6 Tilskudd til lokale lyd- og bildemedier

12.3.6.1 Bakgrunn

Tilskudd til lokale lyd- og bildemedier er i utgangspunktet en prosjektbasert tilskuddsordning, men det tildeles også drifts- og investerings- tilskudd til visse formål. Ordningen skal fremme mediemangfold og ytringsfrihet og styrke de lokale lyd- og bildemedienes demokratiske funksjon i samfunnet. Tilskudd kan søkes av lokal- kringkastingskonsesjonærer, registrerte kringkastere, nasjonale sammenslutninger for lokale lyd- og bildemedier og anleggskonsesjonærer i det digitale lokalradionettet. Medietilsynet vurderer at tilskuddsordningen har høy grad av treffsikkerhet og i stor grad når fram til potensielle støttemottakere. Støttemottakerne, både hver for seg og samlet, bidrar til mediemangfold, ytringsfrihet og til å styrke de lokale lyd- og bildemedienes funksjon i samfunnet. Medietilsynet har anbefalt flere tiltak for å styrke ordningen. Blant annet har tilsynet foreslått å øke bevilgningen for tilskuddsrammen til digitaliseringsformål og at denne økningen bør gå til driftsstøtte for å digitalisere lokalradio.

12.3.6.2 Departementets vurdering

I tråd med Medietilsynets forslag vil departementet sende på høring et forslag om å heve tilskuddstaket for driftstilskudd til etniske og språklige minoritetsradioer og å utvide ordningen slik at audiovisuelle bestillingstjenester og podkast

også kan motta tilskudd fra ordningen. Det tas sikte på å sende endringer i forskriften på høring i løpet av 2023 slik at endringene kan tre i kraft 1.1.2024.

Lokalradio befinner seg i en omstillingsfase der en stadig større andel av konsumet av lydmedier skjer digitalt. Tilskuddsordningen for lyd- og bilde-medier spiller en viktig rolle for lokalradioene i denne omstillingsprosessen. Departementet foreslår en bevilgning på 22,2 mill. kroner til ordningen i 2023, en økning på 0,6 mill. kroner fra året før.

12.3.7 Forslag om en egen tilskuddsordning for lokalkringkasting

12.3.7.1 Bakgrunn

Medietilsynet viser til at lokalradioene bidrar til det samlede norske mediemangfoldet, og at den økonomiske utviklingen tilsier at mange lokalradioaktører har en sårbar driftsøkonomi. Prognose fra Norsk Lokalradioforbund (NLR) indikerer et fall både i lyttertall og inntekter framover. Medietilsynet konkluderer med at det bør opprettes en ny, egen driftstilskuddsordning for lokalradio med konsesjon til radiodrift på enten FM eller DAB og med egne redaksjonelt ansatte. Formålet er å styrke den løpende journalistiske produksjonen av nyheter, aktualiteter og samfunnsdebatt i disse mediene. Medietilsynet viser til flere områder som bør utredes nærmere før en driftstilskuddsordning opprettes, blant annet peker de på behovet for empirisk baserte innholdsanalyser i lokalradioene.

12.3.7.2 Departementets vurdering

Staten bidrar til lokalt nyhetsinnhold gjennom produksjonstilskuddet til nyhets- og aktualitetsmedier, tilskuddet til innovasjon og utvikling, og tilskuddet til lokale lyd- og bildemedier. I tillegg har NRK distriktssendinger på tv og radio. Markedet for lydmedier er i stor endring, blant annet på grunn av overgangen til digitalradio, økning i lytting via podkast, og satsing på tekst-til-tale i avis-

husene. Hvordan lyttervanene vil utvikle seg framover er usikkert. Det er også store forskjeller mellom lokalradioene når det gjelder hvor mye lokalt nyhetsinnhold de tilbyr. Lokalradiobransjen er preget av mange små aktører, og en ev. driftstilskuddsordning ville måtte rettes inn mot aktører som tilbyr lokalt redaksjonelt stoff. Trolig ville det kreve store ressurser å føre tilsyn med en ordning for driftstilskudd til lokalradio. Det ville antakelig også kreve utstrakt bruk av skjønn fordi man må føre tilsyn med innholdet for å sikre ordningens treffsikkerhet. Dette ville vært administrativt krevende og dessuten utfordre prinsippet om armlengdes avstand.

På bakgrunn av det ovennevnte og i lys av det begrensede handlingsrommet for nye satsinger i statsbudsjettet, vil departementet ikke foreslå å etablere en egen tilskuddsordning for lokalradio. Departementet mener det beste virkemiddelet for å støtte lokalradio på nåværende tidspunkt er å bidra til digitalisering gjennom den eksisterende tilskuddsordningen for lyd- og bildemedier.

Styringssignal for årene 2024-2026

I tråd med lov om økonomisk støtte til mediene (mediestøtteleven) skal regjeringen foreslå faste, langsiktige økonomiske rammer for de direkte tilskuddsordningene for mediestøtte gjennom fireårige styringssignaler. Forslag til styringssignal legges fram for Stortinget i en budsjettproposisjon året etter stortingsvalg. Departementet vurderer at det er viktig å opprettholde bevilgningsnivået til de direkte mediestøtteordningene i årene som kommer, for å sikre forutsigbarhet og å bidra til å sikre sterke norske medier. Usikkerheten knyttet til fremtidig prisvekst vil bli ivaretatt dersom tilskuddsordningene justeres i tråd med pris- og lønnsvekst.

Sett i lys av det ovennevnte foreslår departementet å videreføre bevilgningen til de direkte mediestøtteordningene justert for pris- og lønnsvekst i årene 2024–2026. Justeringen vil være i samsvar med prisomregningen av tilskuddsposter i statsbudsjettet.

12.3.8 Konklusjon: fireårige styringssignal for direkte mediestøtte

Boks 12.1 Departementets konklusjon om direkte mediestøtte

- Bevilgningsforslaget til de direkte mediestøtteordningene i 2023 framgår av kap. 335, post 71 og 74, samt omtale av de enkelte ordningene ovenfor.
- Bevilgningen til de direkte mediestøtteordningene justeres for pris- og lønnsvekst i perioden 2024-2026.
- Distribusjonstilskuddet til avisene i Finnmark avvikles.

12.4 NRKs allmennkringkastingsoppdrag

12.4.1 Innledning – NRKs oppdrag

12.4.1.1 Regjeringens allmennkringkastingspolitikk

Hurdalsplattformen fra 13. oktober 2021 slår fast at regjeringen vil:

- sikre NRKs rolle som ein brei allmennkringkastar med sterk nærvær i heile landet gjennom føreseieleg styring og finansiering.
- sikre kommersiell allmennkringkasting med hovudkontor i og nyheitssendingar frå Bergen.

NRK er et av våre viktigste mediepolitiske virkemidler. NRK er en samlende fellesarena, en sentral nyhetsformidler og en viktig plattform for formidling av kunst, kultur og språk i Norge. NRK har også en helt sentral beredskapsfunksjon. NRK informerer, underholder og utvikler oss. NRK binder oss sammen og bidrar til et samfunn preget av tillit, forståelse og respekt. NRKs oppgaver blir bare viktigere ettersom digitalisering og globalisering gjør at nyheter og kulturelle uttrykk er i stand til å reise grenseløst over hele verden i løpet av sekunder.

NRKs tilbud brukes daglig av mer enn 90 pst. av alle nordmenn. Spørreundersøkelser viser at befolkningen har høy tillit til NRK og i stor grad føler at den får valuta for skattepengene.¹⁰ Covid-19-pandemien viste betydningen av å ha et sted å oppsøke for pålitelig informasjon, en felles arena for debatt og et felles samlingspunkt for fortellin-

ger og underholdning. For at NRK fortsatt skal kunne ivareta rollen som en bred allmennkringkaster, er det nødvendig at NRK når bredt ut med innholdet sitt. Samtidig bør NRK, av hensyn til mediemangfoldet og det samlede tilbudet til publikum, i minst mulig grad svekke aktivitetsgrunnlaget til kommersielle medier.

I arbeidet med å gjennomgå NRKs allmennkringkastingsoppdrag er det avgjørende å ivareta NRKs redaksjonelle uavhengighet. Befolkningens tillit til NRK bygger på en opplevelse av at NRK tjener fellesskapet og opptreer uavhengig av politiske myndigheter. Et annet grunnleggende prinsipp har gjennom en årrekke vært at NRKs oppdrag i hovedsak utformes som positivt formulerte krav og forventninger knyttet til NRKs innhold og publisering. Ved siden av stabil finansiering og et krav om å være til stede og utvikle tjenester på alle viktige medieplattformer for å nå bredest mulig ut med sitt samlede programtilbud, har disse prinsippene gjort NRK i stand til å bygge opp en sterk stilling og høy tillit i befolkningen.

De kommersielle mediene og NRK er sammen avgjørende for å sikre et bredt og mangfoldig norskspråklig medietilbud.

EUs Ministerråd vedtok i 1997 den såkalte Amsterdamprotokollen om allmennkringkasting.¹¹ Den gir uttrykk for at allmennkringkasting er en forutsetning for et velfungerende demokrati, og nødvendig for å holde ved like et bredt spekter av ulike medier. Amsterdamprotokollen slår fast at systemet med allmennkringkasting har direkte sammenheng med demokratiske, sosiale og kulturelle behov i alle samfunn, og at medlemsstatene selv skal kunne avgjøre finansieringsform, organisering og mandat for allmennkringkasterne. Samtidig stiller protokollen krav om tydelig avgrensning av mandatet til allmennkringkasterne og hvilke oppgaver som kan finansieres med lisens eller andre former for offentlig tilskudd.

På bakgrunn av EU-retten og praksis fra EU-domstolen har EU-kommisjonen satt opp retningslinjer for offentlig støtte til allmennkringkastere. EFTAs overvåkningsorgan (ESA) har utarbeidet tilsvarende retningslinjer som bygger på EU-kommisjonens retningslinjer.

¹⁰ NRK undersøker løpende profilen og omdømmet til NRK i befolkningen. Tall gjengitt i NRKs allmennkringkasterregnskap 2021 viser at 85 pst., av befolkningen over 15 år har tillit til NRK. 39 pst. oppgir å ha «svært stor tillit», mens 46 pst. har «ganske stor tillit». 72,2 pst. synes NRK gir valuta for skattepengene. 35 pst. svarer «i meget stor grad», mens 37 pst. svarer «i ganske stor grad».

¹¹ Amsterdam Protocol on Public Service Broadcasting

I vedtak 8. juli 2009 konkluderte ESA med at finansieringen av NRK ikke var i samsvar med EØS-avtalens regler om offentlig støtte. ESA rådet norske myndigheter til å gjennomføre visse konkrete tiltak, blant annet en klarere definisjon av NRKs allmennkringkastingsoppdrag og etablering av en prosedyre for forhåndsgodkjenning av nye NRK-tjenester. Etter at norske myndigheter aksepterte forslagene og gjennomførte tiltak, avsluttet ESA saken.¹²

12.4.1.2 NRKs oppdrag

NRKs allmennkringkastingsoppdrag følger av NRK-plakaten og NRKs vedtekter. De overordnede kravene til oppdraget følger av NRK-plakaten, som legges fram for Stortinget. Utfyllende bestemmelser fastsettes av Kultur- og likestillingsdepartementet i egenskap av NRKs generalforsamling, innenfor rammen av NRK-plakaten. Allmennkringkastingsoppdraget består altså av to deler:

- NRK-plakaten. NRK-plakaten inneholder Stortingets overordnede krav og rammer for NRK. Den fastsetter fellesskapets forventninger til NRKs tilbud. De overordnede kravene drøftes og besluttes av Stortinget for å sikre en åpen debatt og demokratisk forankring av oppdraget. Generalforsamlingen står for den formelle eierstyringen av NRK. Plakatens bestemmelser inntas derfor i NRKs vedtekter (del II) i tråd med Stortingets behandling for å bli formelt bindende for NRK. Kultur- og likestillingsdepartementet fastsetter NRKs vedtekter i egenskap av NRKs generalforsamling.
- Utfyllende bestemmelser til NRK-plakaten. Generalforsamlingen har fastsatt mer detaljerte krav i NRKs vedtekter (del III), innenfor de føringene som ligger i NRK-plakaten.

Ved at NRKs allmennkringkastingsoppdrag, dvs. både NRK-plakaten og utfyllende bestemmelser, i sin helhet er tatt inn i NRKs vedtekter, er det også formelt bindende for NRK. Medietilsynet fører tilsyn med NRKs oppfyllelse av allmennkringkastingsoppdraget. Resultatet av tilsynet publiseres i den årlige Allmennkringkastingsrapporten. Rapporten behandles som egen sak på NRKs generalforsamling, som følger opp Medietilsynets vurdering av NRK og eventuelle brudd på kravene i vedtektene. Videre omtales rapporten i Kultur- og likestillingsdepartementets årlige budsjettpropo-

sisjon, slik at Stortinget er orientert om NRKs oppfyllelse av oppdraget.

I november 2021 ble NRKs allmennkringkastingsoppdrag lagt ut på åpen høring. Nedenfor vil departementet, med utgangspunkt i høringsuttalelsene, drøfte behovet for justeringer av NRKs samfunnsoppdrag.

12.4.2 Avgrensning av NRKs oppdrag

Nordmenns mediebruk endrer seg kontinuerlig. Det samme gjør NRKs tilbud. I St.meld. nr. 30 (2006–2007) *Kringkasting i en digital framtid* ble det lagt til grunn at kravene til NRKs kringkastingstilbud skal gjelde både for tradisjonell programvirksomhet og for nye medietjenester på internett. Dette ble senere fulgt opp med endringer i NRK-plakaten og NRKs vedtekter, som ga NRK et eksplisitt mandat til å utvikle tjenester på nett. Gjeldende NRK-plakat pålegger NRK å være til stede på, og utvikle tjenester på, alle viktige medieplattformer, for å nå bredest mulig ut med sitt samlede programtilbud.

I debatten om NRKs posisjon og rolle har enkelte kommersielle medier problematisert at NRK har et omfattende tilbud av tekstbaserte nyhetssaker på nett. Disse mener at NRK i praksis tilbyr en gratis elektronisk nyhetsavis og at dette undergraver de kommersielle medieaktørenes mulighet til å ta seg betalt for sine digitale publikasjoner. Videre har kommersielle medieaktører hevdet at NRK i for stor grad tilbyr samme type innhold som de kommersielle aktørene. Disse aktørene har ment at NRK i større grad bør fokusere på å tilby innhold som supplerer og utfyller det redaksjonelle tilbudet til de kommersielle aktørene.

12.4.2.1 NRKs nyhetstilbud på nett

12.4.2.1.1 Medietilsynets vurdering av NRKs innvirkning på konkurransen

Som et ledd i arbeidet med fireårige styringssignaler og gjennomgang av de mediepolitiske virkemidlene, fikk Medietilsynet 20. november 2020 i oppdrag å utarbeide en rapport om hvordan NRK bidrar til mediemangfoldet og hvordan NRKs virksomhet virker inn på konkurransesituasjonen i det norske mediemarkedet. Departementet ba Medietilsynet vurdere hvordan NRKs tilbud, sammenlignet med tilbudet til andre aktører, bidrar til innholds- og bruksmangfold. Videre skulle Medietilsynet vurdere eventuelle konkurransmessige virkninger av et utvalg av NRKs tjenester, særlig

¹² Efta Surveillance Authority Decision of 3 February 2010 Case No: 48095

det digitale nyhets- og aktualitetstilbudet, og hvorvidt NRKs tilstedeværelse i markedet påvirker konkurransen på en slik måte at det samlede tilbudet til publikum blir svekket. Medietilsynet innhentet et bredt faktagrunnlag i utredningsarbeidet, der bransjeaktørene fikk komme med innspill. Oslo Economics har på oppdrag fra Medietilsynet utført en empirisk basert analyse av de konkurransemessige virkningene av NRKs digitale nyhets- og aktualitetstjenester. Analysen omfatter både NRKs nasjonale, og et utvalg regionale, nyhets- og aktualitetstjenester på nett. Videre har forskere ved Universitetet i Bergen, på oppdrag fra Medietilsynet, utarbeidet en rapport om sammenhengen mellom bruk av NRKs digitale nyhetstilbud og betalingsvilje for digitale nyheter¹³. I utredningen *NRKs bidrag til mediemangfoldet* (2021) slår Medietilsynet fast at majoriteten av befolkningen har NRK som en av sine tre mest brukte nyhetskilder. NRK brukes langt oftere i kombinasjon med andre norske redaktørstyrte nyhetskilder enn alene. Dette indikerer ifølge Medietilsynet at NRK i større grad er en komplementær nyhetskilde enn et substitutt for andre kilder. Med bakgrunn i analysene som er gjort, fant ikke Medietilsynet grunnlag for å anbefale begrensninger i NRKs digitale handlingsrom.

Blant Medietilsynets konklusjoner er at:

- Det er en positiv sammenheng mellom regelmessig bruk av NRKs digitale nyhets- og aktualitetstilbud og å ha betalt tilgang til digitale nyheter. Det er imidlertid ikke belegg for å si at det å bruke NRKs digitale nyhetstilbud fører direkte til betaling for nyheter. Sammenhengen kan være omvendt – at de som betaler for nyheter, også oftere oppsøker NRK.
- Siden forrige rapport i 2018¹⁴ har konkurransepresset NRK utøver overfor kommersielle aktører i det digitale nyhets- og aktualitetsmarkedet nasjonalt, økt noe. Samtidig er det en positiv utvikling i det kommersielle mediemarkedet, og konkurransepresset vurderes derfor å ha virket skjerpene og til beste for publikum. Per i dag vurderes det ikke å være risiko på kort eller mellomlang sikt for at tilbudet fra NRK skal ha negative effekter på tilbudet fra kommersielle aktører i det digitale markedet nasjonalt – og dermed heller ikke på det totale publikumstilbudet.

- NRKs digitale nyhets- og aktualitetstilbud regionalt er svært differensiert fra lokalaviser og utøver, som i 2018, i liten grad et konkurransepress på lokalavisene.

Oslo Economics konkluderer med at NRK nå er blitt VGs nærmeste konkurrent, men viser til at markedsdata tyder på at VGs posisjon i mediemarkedet like fullt er ytterligere styrket, tross økt konkurranse fra NRK. Når det gjelder konkurransepresset NRK utøver på Aftenposten er Oslo Economics' vurdering at dette primært virker skjerpene, bidrar til et godt tilbud til publikum og muligens lavere priser. Vurderingen bygger på at Aftenposten synes å ha både vekst i antall abonnenter og tilfredsstillende økonomiske resultater. Oslo Economics viser imidlertid til at både 2018- og 2021-analysen tyder på at NRK i høy grad er andrevalget for dem som har Aftenposten som førstevalg når de velger nyhetstjeneste på nett. Oslo Economics mener dette tyder på at det finnes en grense for hvor attraktivt tilbud NRK kan ha før det går på bekostning av Aftenpostens insentiver til å investere i innhold.

En ytterligere styrking av NRK, som baserer seg på innhold som er viktig for brukernes betalingsvilje for nettaviser, representerer ifølge Oslo Economics en risiko for fortrenningseffekter for de kommersielle aktørene. Oslo Economics mener dette særlig kan gjelde for Aftenposten, som har den mest rendyrkede abonnementsmodellen. Oslo Economics konkluderer med at det tilbudet NRK har i dag, ikke gir noen umiddelbar risiko for negative effekter på tilbudet publikum får fra kommersielle aktører på kort eller middels lang sikt. Vurderingen er gjort med bakgrunn i at dagens tilbud fra NRK i begrenset grad virker å svekke de kommersielle aktørenes mulighet til å finansiere innhold med brukerbetaling, og en forventning om at riksdekkende aktører kommer til å finansiere innhold med annonser også i tiden framover.

12.4.2.1.2 Høringsinnspill

Flere høringsinnspill tar spesifikt opp NRKs publisering av tekstbaserte saker på internett. *Mediebedriftenes landsforening* (MBL) mener NRKs innhold på internett i stor grad ligner på innholdet som private redaktørstyrte mediehus tilbyr, og derfor konkurrerer direkte med deres betalte tilbud. MBL mener NRK i større grad bør tilby innhold som private redaktørstyrte mediehus ikke tilbyr, og at det må stilles krav om at tilbudene på NRK.no skal tilføre reell økt samfunnsverdi.

¹³ Knudsen, Erik og Moe, Hallvard (2021), En analyse av sammenhengen mellom bruk av NRKs digitale nyhetstilbud og betalingsvilje for digitale nyheter, Universitetet i Bergen.

¹⁴ Medietilsynet (2018), NRKs bidrag til mediemangfoldet.

Schibsted mener det er unødvendig med en eksplisitt «bestilling» til NRK om å tilby skriftbasert innhold på internett. *Aller Media* mener NRKs oppdrag må avgrenses for ikke å være i strid med EØS-avtalens regler om offentlig støtte. Konkret mener *Aller Media* at §§ 24 og 50 bør endres, for eksempel ved at NRK kun kan publisere korte tekster i tilknytning til audiovisuelt innhold. *Landslaget for lokalaviser* (LLA) mener NRK bør prioritere å utføre det klassiske oppdraget som allmennkringkaster med produksjon av lyd og levende bilde.

12.4.2.1.3 Departementets vurdering

Det er viktig at publikum finner fram til innhold fra NRK på de samme plattformene som de vanligvis benytter til å konsumere medieinnhold. Dersom befolkningen ikke enkelt finner fram til NRKs innhold, kan NRK på sikt bli marginalisert i publikums bevissthet. Dette gjelder særlig for den yngre delen av befolkningen, som i mindre grad enn andre grupper benytter seg av de tradisjonelle, lineære medieplattformene. Det har vært et bærende prinsipp i over ti år at NRK skal stå fritt til å bruke alle relevante medieplattformer for å nå ut med innholdet sitt. NRK må kunne forsvare sin plass i det digitale mediemarkedet i takt med at befolkningen gradvis flytter sin mediebruk bort fra tradisjonelle plattformer. En begrensning på nett kan redusere NRKs mulighet til å nå ut til hele befolkningen, særlig blant de gruppene som i mindre grad enn andre benytter seg av NRKs tilbud på radio og tv. Departementet viser til Medietilsynets vurdering av NRKs konkurransepress overfor kommersielle aktører i det digitale nyhets- og aktualitetsmarkedet nasjonalt. Til tross for at konkurransepresset har økt noe siden forrige analyse i 2018, har presset likevel virket skjerpene og ikke hatt negative konsekvenser for de kommersielle aktørenes tilstedeværelse i markedet. Med bakgrunn i Medietilsynets vurderinger legger departementet til grunn at konkurransen er positiv for tilbudet til publikum og det samlede mediemangfoldet i Norge. Departementet slutter seg videre til tilsynets anbefaling om at det bør gjøres regelmessige faktabaserte vurderinger av NRKs oppdrag og konkurransemessige virkninger i markedet for å sikre at NRK fyller sin samfunnsfunksjon og for å jevnlig vurdere risikoen for fortrengningseffekter av NRKs virksomhet på de kommersielle aktørene. Når det gjelder forholdet til EØS-avtalen viser departementet til ESAs tidligere saksbehandling (se kapittel 12.4.1).

Departementets konklusjon er at NRKs nyhetstilbud på nett ikke bør begrenses. Departementet legger opp til at Medietilsynet gjennomfører en ny utredning av NRKs bidrag til mediemangfoldet og hvordan NRKs virksomhet virker inn på konkurransesituasjonen i det norske mediemarkedet om fire år.

12.4.2.2 Bredt og smalt innhold

12.4.2.2.1 Medietilsynets vurdering

Medietilsynet skriver i *Allmennkringkastingsrapporten* for programåret 2021 at NRK har et innholdsmangfold og en sjangerbredde som skiller seg fra tilbudet til de kommersielle medieaktørene i det norske mediemarkedet. Medietilsynet vurderer det folkelige tilbudet med bred appell som viktig for at NRK både fyller funksjonen som samlande fellesarena i befolkningen, og som en «lead in»-effekt til det smalere tilbudet som appellerer til bestemte målgrupper. Ved å være nyskpende og ta opp samfunnsaktuelle tema på en fordypende og engasjerende måte som treffer bredt, vurderer Medietilsynet at NRK tilfører en samfunnsverdi i det totale innholdstilbudet som er tilgjengelig for publikum. Følgelig konkluderer tilsynet med at NRK oppfylte kravet om å tilføre tilbudet sitt et element av økt samfunnsverdi sammenliknet med det kommersielle tilbudet.

12.4.2.2.2 Høringsinnspill

I henhold til § 41 NRKs vedtekter¹⁵ kan NRK formidle samme type innhold som kommersielle aktører, men bør etterstrebe å tilføye tilbudet et element av økt samfunnsverdi i forhold til det kommersielle tilbudet. MBL mener det må være et tydelig krav, ikke bare en anmodning, at det tilføres økt samfunnsverdi dersom NRK skal tilby samme type innhold som tilbys av private redaktørstyrte mediehus. Amedia foreslår at NRK pålegges å utvikle mediemangfoldet i form av tjenester som skiller seg vesentlig fra andre tjenester som allerede tilbys i mediemarkedet, tjenester som tilfører merverdi utover det som allerede tilbys i markedet, og ved å vurdere om tjenestene har negative konkurransemessige effekter i mediemarkedet og påvirker mediemarkedet negativt. P4 mener NRKs virksomhet først og fremst

¹⁵ § 41 NRK skal kunne formidle samme type tilbud som også tilbys av kommersielle aktører, men bør etterstrebe å tilføye sitt tilbud et element av økt samfunnsverdi i forhold til det kommersielle tilbudet.

bør handle om å tilby det innholdet som ikke tilbys på de kommersielle kanalene. Norsk Lokalradioforbund mener NRK heller bør supplere private aktører enn å gå i direkte konkurranse i de mest kommersielle segmentene.

12.4.2.2.3 Departementets vurdering

Bredt innhold gir drahjelp til smalere innhold. Dersom NRKs oppdrag defineres smalt, slik at NRK må avstå fra å tilby innhold som appellerer til mange, vil oppslutningen om NRK kunne falle. Dersom bruken av NRKs tjenester faller, kan det på sikt bli krevende å opprettholde den politiske oppslutningen om finansieringen av NRK. Dersom finansieringsgrunnlaget til NRK svekkes, vil dette undergrave NRKs evne til å dekke demokratiske, sosiale og kulturelle behov i samfunnet.

Departementet ser det som helt sentralt at NRK må ha anledning til å tilby et bredt innhold for å kunne opprettholde sin posisjon som allmennkringkaster. Bredt og populært innhold bidrar til å styrke NRK som merkevare og etablere medievaner som er viktige for at NRK skal kunne lykkes i å levere på hele allmennkringkastingsoppdraget nå og i framtiden.

At de kommersielle aktørene uttrykker bekymring for sitt framtidige inntektsgrunnlag er legitimt. Konkurransen om oppmerksomheten og om mediebrukernes tid skjerpes stadig og dette utgjør en utfordring for aktører som er avhengige av kommersielle inntekter. Det er derfor gode grunner til at NRK fortsatt bør etterstrebe å tilføye et element av økt samfunnsverdi når det formidles samme type innhold som de kommersielle aktørene. Departementets vurdering er at dagens formulering i vedtektene balanserer de ulike hensynene på en god måte.

Boks 12.2 Departementets konklusjon om avgrensning av NRKs oppdrag

- Departementet vil ikke begrense NRKs tilbud på nett.
- Departementet vil videreføre NRKs adgang til å tilby både bredt og smalt innhold, inkludert samme type tilbud som også tilbys av kommersielle aktører.

12.4.3 Avtalevilkår mv.

12.4.3.1 Høringsinnspill

En rekke høringsinstanser tar til orde for å pålegge NRK å følge gjeldende lover og regler. Kunstnernettverket foreslår for eksempel en ny bestemmelse som pålegger NRK å følge åndsverklovens¹⁶ regler om kreditering etter god skikk og rett til rimelig vederlag som kompensasjon for bruk av åndsverk. Videre foreslår nettverket å ta inn i NRKs oppdrag at NRK skal respektere den enkelte kunstners rett til å gi en kollektiv forvaltningsorganisasjon fullmakt til å forvalte kunstnerens rettigheter, med henvisning til lov om kollektiv forvaltning¹⁷. Bransjerådet for film og Norsk filmforbund og Norske Filmregissører fremmer lignende forslag, med en tilføyelse om at NRK skal etterstrebe å inngå kollektive avtaler med bransjens organisasjoner for å skape ryddige og regulerte forhold på sine produksjoner.

Bransjerådet for film, Kunstnernettverket, Norsk filmforbund og Norske Filmregissører og Virke foreslår videre å ta inn en bestemmelse om at NRK i samarbeid med representanter for det norske uavhengige produksjonsmiljøet skal utarbeide eller forhandle fram retningslinjer for NRKs erverv av rettigheter og eierskap.

12.4.3.2 Departementets vurdering

Departementet legger til grunn at NRK følger gjeldende lover og regler, herunder de konvensjoner som er gjennomført i norsk rett. Departementets vurdering er at det ikke er ønskelig å dobbeltregulere gjennom å henvise i allmennkringkastingsoppdraget til regelverk som NRK allerede er underlagt.

Flere høringsinstanser foreslår å formulere krav i NRKs oppdrag til hvordan NRK skal forholde seg i forhandlinger og ved avtaleinngåelser med tredjeparter, opphavere, osv. Innspillene knytter seg særlig til kjøp av rettigheter i forbindelse med tilgjengeliggjøring av NRKs arkiv og sendiflater på nett og andre plattformer. Tilgjengeliggjøring av NRKs arkiv for befolkningen er en sentral del av NRKs oppdrag. Det samme er kravet om å gjøre mest mulig av radio- og fjernsynsprogrammene tilgjengelig på internett. De senere årene har NRK brukt betydelige ressurser på å gjøre mer innhold tilgjengelig. I hvilken grad dette faktisk er mulig, beror bl.a. på om NRK får klarert rettighetene til slik tilgjengeliggjøring.

¹⁶ Lov om opphavsrett til åndsverk mv. (åndsverkloven)

¹⁷ Lov om kollektiv forvaltning av opphavsrett mv.

NRK forhandler med mange ulike rettighetshavere om avtalevilkår og innkjøp av rettigheter. Ansvar for slike forhandlinger og den overordnede driften av NRK ligger hos NRKs styre og kringkastingssjefen. Departementet legger til grunn at NRKs avtalemessige forhold ikke bør reguleres i NRKs allmennkringkastingsoppdrag. Begrunnelsen for dette er todelt. For det første tilsier NRKs redaksjonelle uavhengighet at NRK selv må ta ansvar for de løpende vurderingene som er nødvendige for at NRK skal kunne levere tilfredsstillende på det samlede allmennkringkastingsoppdraget. For det andre bør styringen av NRK som et aksjeselskap følge vanlige prinsipper for eierstyring, noe som innebærer at ansvaret for den forretningsmessige driften av selskapet, herunder inngåelse av avtaler med rettighetshavere, ligger hos administrasjonen og styret.

Departementet vil samtidig uttrykke forståelse for rettighetshavernes forventninger om rimelig vederlag, slik dette også kommer til uttrykk gjennom lovverket. Som nevnt ovenfor ser departementet imidlertid ikke noe behov for at dette uttrykkes i NRK-plakaten, siden det må kunne legges til grunn at selskapet følger opp sine lovfestede forpliktelser på en tilfredsstillende måte.

Boks 12.3 Departementets konklusjon om NRKs avtalevilkår mv.

- Departementet vil ikke ta inn henvisninger til lover og regler i NRKs oppdrag.
- Departementet vil ikke regulere NRKs oppreden i avtalemessige forhold.

12.4.4 Arkiv

12.4.4.1 Høringsinnspill

En rekke høringsinstanser har innspill til § 37 i de utfyllende bestemmelsene om NRKs arkiver som del av kulturarven, og forpliktelsen til å «arbeide for å digitalisere og tilgjengeliggjøre disse arkivene for befolkningen». Bransjerådet for film, Kunstnernettverket, Norsk filmforbund og Norske Filmregissører og Norsk Komponistforening foreslår nye formuleringer som pålegger NRK å digitalisere og tilgjengeliggjøre arkivene, samt å

betale et rimelig vederlag for dette. Også Dramatikerforbundet foreslår at bestemmelsen endres til at NRK *skal* digitalisere og tilgjengeliggjøre arkivene for befolkningen.

FONO, NOPA, Musikkindustriens næringsråd, GramArt og Norwaco gir i sine høringsinnspill uttrykk for at NRK bør pålegges et tydeligere ansvar for å tilgjengeliggjøre hele arkivet med full kompensasjon til rettighetshaverne, eventuelt ved at regjeringen forplikter seg til økte bevilgninger over NRKs budsjett.

BFF, Norsk filmforbund og Norske Filmregissører foreslår å ta inn en formulering i de utfyllende bestemmelsene § 51 som forplikter NRK til å betale rimelig vederlag til rettighetshaverne eller deres organisasjoner, samt utvide perioden sendeflaten gjøres tilgjengelig som arkivtjeneste fra en uke til et helt år.

12.4.4.2 Departementets vurdering

NRK opplyser at ambisjonen deres er å gjøre så mye som mulig av sine radio- og fjernsynsprogrammer tilgjengelig på internett så lenge som mulig. Ifølge NRK gir gjeldende krav om at NRK minst skal tilgjengeliggjøre NRKs egenproduserte sendeflate fra de siste sju dager uttrykk for et u hensiktsmessig minimumskrav til NRK som allmennkringkaster. Skal NRK kunne nå befolkningen med sitt allmennkringkastingstilbud, må innholdet for de fleste innholdssjangre (med unntak av nyheter, aktualitetsinnhold og sport) gjøres tilgjengelig over betydelig lengre tid enn syv dager. NRK har derfor framforhandlet avtaler som sikrer retten til å gjøre egenprodusert innhold tilgjengelig på ubegrenset tid. På denne bakgrunn kan tidsangivelsen på «sju dager» med fordel strykes. Denne forpliktelsen er ikke nedfelt i NRK-plakaten, men i de supplerende bestemmelsene i vedtektene. Endringen vil ifølge NRKs opplysninger ikke få praktiske konsekvenser av betydning. Departementets vurdering er i tråd med dette at minimumskravet knyttet til tilgjengeliggjøring av NRKs sendeflate på internett bør fjernes. Departementet legger som nevnt over til grunn at NRK etterlever åndsverklovens¹⁸ bestemmelser om rimelig vederlag ved overdragelse av opphavsrett. Departementet ser det ikke som hensiktsmessig å ta inn et pålegg om dette i NRK-plakaten.

¹⁸ Lov om opphavsrett til åndsverk mv. (åndsverkloven)

Boks 12.4 Departementets konklusjon om NRKs forpliktelse til å gjøre radio- og fjernsynsprogrammer tilgjengelig på internett

Bestemmelsen om at NRK skal gjøre flest mulig av sine radio- og fjernsynsprogrammer tilgjengelig på internett, både ved samtidig distribusjon og som arkivtjeneste for nedlasting og/eller individuell avspilling, endres ved at minimumskravet om syv dagers tilgjengelighet fjernes.

12.4.5 Musikk

12.4.5.1 Høringsinnspill

En rekke høringsinstanser foreslår å utvide NRKs plikt til å sende norsk musikk i radio, et krav som i dag omfatter NRK-kanalene P1, P2 og P3. Flere av høringsinstansene viser til at Medietilsynet i sin utredning¹⁹ anbefalte at kravet om 40 pst. norsk musikk bør utvides til å omfatte NRK P1+, NRK P13, NRK mP3, NRK Nyheter, NRK Sport, NRK Super og NRK Folkemusikk. Medietilsynets anbefaling bygger på en deskriptiv analyse av radiomarkedet, der tilsynet blant annet har sett på andelen norsk musikk i kommersielle kanaler og i NRK.

Fono, Kunstnernettverket, MIR, NKF, NOPA, Norsk Viseforum, P4 og GramArt foreslår å

¹⁹ Medietilsynet (2021), NRKs bidrag til mediemangfoldet.

utvide kravet om minst 40 pst. norsk musikk til å gjelde *alle* NRKs radiokanaler. Fono, Kunstnernettverket og NKF foreslår at det spesifiseres at kravet gjelder både norske utøvere og komponister. Kunstnernettverket og NKF mener videre det bør presiseres at NRK i oppfyllelsen av bestemmelsen skal legge vekt på musikk med tekst på norsk og samisk. Et par av høringsinstansene foreslår å presisere at NRK skal fordele norskandelen jevnt utover døgnet.

Sametinget mener at NRK skal fremme og spille musikk fra Norge, inkludert samisk musikk, herunder samiske artister, komponister og tekstforfattere.

Språkrådet foreslår å tilføye til § 35 at NRK skal fremme samiskspråklig og samiskkomponert musikk, musikk på nasjonale minoritetsspråk og musikk komponert av nasjonale minoriteter.

Medietilsynet mener NRKs formidlingsansvar for samisk musikk bør tydeliggjøres. Medietilsynets forslag er å ta inn i vedtektene § 16 at NRK skal fremme samiske musikere, artister, komponister og tekstforfattere, herunder ny og tradisjonell samisk musikk og musikk på alle de tre samiske språkene.

En rekke høringsinstanser tar til orde for å stille krav om at minst 75 pst. av musikken i NRKs egne tv-produksjoner skal være norsk.

12.4.5.2 Departementets vurdering

NRK legger stor vekt på å presentere norsk musikk i radio, men andelen varierer fra kanal til kanal. Sett under ett oppgir NRK at cirka halvparten av musikken som spilles på radio er norsk.

Kanalnavn	Norskandel 2019 (i pst.)	Norskandel 2020 (i pst.)	Norskandel 2021 (i pst.)	Krav norskandel
Totalt	45,8	48,4	48	Nei
NRK P1	50,2	55,1	55	40 pst.
NRK P2	33,3	39,9	42,9	40 pst.
NRK P3	54,4	57,3	59,3	40 pst.
NRK P1+	47	48	48,2	Nei
NRK P13	21,3	23,3	23,8	Nei
NRK Super	80,1	83,9	90,5	Nei
NRK Sápmi ¹	28,6	27,1	41,9	Nei
NRK Jazz	19,4	20,8	26,1	Nei
NRK Klassisk	31,2	27,5	28,3	Nei
NRK mP3	41,2	48,2	47,5	Nei
NRK Sport	29,3	26,2	26,7	Nei
NRK Folkemusikk ²	76	76,2	76,6	Nei
NRK Nyheter	44,5	51,1	56,9	Nei

¹ Kanalen skal fremme samisk språk og kultur.

² Noe metadata mangler og eldre musikk er ikke norskmerket i databasen. NRK oppgir at norskandelen i realiteten er opp mot 100 pst. Norskandelen omfatter samisk musikk og joik.

Kilde: NRK mai 2022.

Ifølge Medietilsynet har de tidligere allmennkringkasterne Radio Norge og P4 redusert sin andel av norsk musikk etter FM-avviklingen i 2017. Åtte av de kommersielle riksdekkende kanalene hadde i 2020 mindre enn ti pst. norsk musikk, og ytterligere fire kanaler hadde mellom ti og 15 pst. norsk musikk²⁰.

NRK har et ekstra ansvar for å fremme norsk musikk, som en sentral del av NRKs oppdrag med å oppfylle kulturelle behov i samfunnet og formidle norsk kultur. Diskusjonen om hvordan begrepet «norsk musikk» skal forstås har pågått så lenge NRK har hatt et krav om å spille en viss andel norsk musikk. De fire elementene som kan tillegges vekt er opphavsmann/komponist, artist/utøver, produsent og språk. Ulike interesser har ulike oppfatninger om hva som bør veie tyngst. Et sentralt hensyn har vært å sørge for at kringkasteren spiller både norskspråklig og norskkomponert musikk. Derfor ble det i etterkant av Stortingets behandling av St.meld. nr. 30 (2006–2007) *Kringkasting i en digital fremtid*, jf. Innst. S. nr. 24 (2007–2008), tatt inn en presisering i NRKs ved-

tekter § 35 om at vekten skal ligge nettopp på norskspråklig eller norskkomponert musikk.

I Meld. St. 38 (2014–2015) *Open og opplyst – Allmennkringkasting og mediemangfold* presiserte departementet ytterligere hva som regnes som «norsk musikk». Det er nok at enten utøver, språk og/eller opphavsperson (komponist, tekstforfatter og lignende) er norsk. Norsk musikk inkluderer også norsk samisk musikk og joik.

Det følger av dette at NRK har en svært viktig rolle i å fremme norske musikere, komponister og tekstforfattere. Det er ingen prinsipiell forskjell mellom NRK P1, P2 og P3 og de øvrige kanalene. Departementets vurdering er at plikten til å spille minst 40 pst. norsk musikk bør utvides til å gjelde flertallet av NRKs radiokanaler. Denne forpliktelsen er ikke nedfelt i NRK-plakaten, men i de supplerende bestemmelsene i vedtektene.

Når det gjelder de to sjangerspesifikke musikkkanalene NRK Klassisk og NRK Jazz vil departementet ikke pålegge disse et krav om 40 pst. norsk musikk på nåværende tidspunkt. NRK oppgir at norskandelen på disse kanalene i årene 2019–2021 har variert fra 19 til 31 pst. NRK Jazz og NRK Klassisk er relativt alene om å tilby jazz og klassisk musikk på radio i Norge.²¹ Kanalene

²⁰ Medietilsynet (2021), NRKs bidrag til mediemangfoldet.

bidrar til at NRK oppfyller krav til sjangermessig bredde og kravet om at NRK skal formidle en bred variasjon av kunstuttrykk. NRK bør imidlertid etterstrebe en høyere andel norsk musikk i disse to kanalene og fortsette å legge vekt på norske komponister og utøvere og musikere, både i dekningen av konserter, festivaler og i kringkastingen av innspilt materiale. NRK bør i sine årlige rapporter om oppfyllelsen av allmennkringkastingsoppdraget oppgi hvordan og i hvilken grad norske komponister, tekstforfattere og utøvere vektlegges og fremmes i disse to musikkkanalene. Departementet legger opp til å foreta en ny vurdering av krav til norskandel på disse kanalene om fire år.

NRK Sápmi skal fremme samisk språk og kultur. Departementet mener det heller ikke er hensiktsmessig at denne kanalen underlegges kravet om 40 pst. norsk musikk. Departementet vil imidlertid tydeliggjøre NRKs forpliktelse til å spille musikk av samiske artister, komponister og tekstforfattere, og talenter fra nasjonale minoriteter i Norge.

Flere av NRKs kanaler har en høy andel norsk musikk sunget på norsk, såkalt «norsk på norsk». Dette er en god indikator på andelen norske opphavsmenn/komponister. NRK Super hadde 88 pst. norsk på norsk i 2020, ifølge tall fra Medietilsynet. Også P1+, P1 og NRK Nyheter hadde mer enn 40 pst. norsk på norsk i 2020, mens P2 og P3 lå på henholdsvis 31 og 29 pst. norsk på norsk²². Det er imidlertid flere hensyn å ta dersom NRK skal være i stand til både å speile norsk musikk og være en viktig bidragsyter til den norske musikkindustrien. Musikkmarkedet er globalt, og med sin posisjon kan NRK bidra til å løfte fram norske artister som bruker engelsk med sikte på en mulig internasjonal karriere. Departementet vil følgelig ikke fastsette spesifikke krav til andelen norskspråklig musikk eller norskkomponert musikk.

Musikk på TV har en annen funksjon enn musikk på radio. Ofte er musikken et integrert virkemiddel i TV-dramaturgien. Å pålegge NRK en viss andel norsk musikk på TV vil etter departementets vurdering kunne oppfattes som et inngrep i NRKs kunstneriske og redaksjonelle frihet. Departementet vil derfor ikke følge opp forslaget om å pålegge NRK en viss andel norsk musikk i TV-produksjoner. Departementet påpeker samtidig viktigheten av at NRK tar et ansvar for å for-

midle norsk musikk også i sine tv-produksjoner og øvrige audiovisuelle tilbud.

Boks 12.5 Departementets konklusjon om NRKs musikkforpliktelser

Departementet vil utvide NRKs plikt til å sende minst 40 pst. norsk musikk til å omfatte NRK P1+, NRK P13, NRK mP3, NRK Nyheter, NRK Sport, NRK Super og NRK Folkemusikk. Departementet understreker NRKs plikt til å fremme lokale komponister og tekstforfattere, samt musikk av samiske artister, komponister og tekstforfattere, og talenter fra nasjonale minoriteter i Norge.

12.4.6 Universell utforming

12.4.6.1 Høringsinnspill

Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO) foreslår å spesifisere at kravet til NRK om å ivareta ytringsfrihet og ytringsvilkår for borgerne inkluderer personer med funksjonsnedsettelse. Videre foreslår FFO å synliggjøre at ytringsfrihet både handler om muligheten til å gjengi egne meninger, men også om å ha tilgang til debatten. For personer med sansetap er de største utfordringene å få tilgang til informasjon og dermed ha mulighet til å delta i den offentlige debatten. FFO foreslår å spesifisere at kravet inkluderer teksting og synstolkning.

Døves Media, Norges Døveforbund, Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon, Norsk Forbund for Utviklingshemmede (NFU) og Press har innspill til bestemmelsen i § 15 om at NRKs allmennkringkastingstilbud skal være tilgjengelig for hele befolkningen og at NRK skal ta hensyn til funksjonshemmede ved utformingen av sitt tilbud. Døves Media foreslår at NRK skal legge til grunn prinsipper for universell utforming for sitt tilbud. Norges Døveforbund foreslår å styrke forpliktelsene i bestemmelsen slik at døve, i likhet med resten av befolkningen, også kan benytte seg av andre plattformer enn lineær-TV. Språkrådet foreslår å inkludere tegnspråk i opprømsingen av hvilke former NRKs tjenester på internett skal ha i § 50. FFO foreslår her å spesifisere at tilbudet til NRK også skal være tilgjengelig for personer med funksjonsnedsettelse samt å tilføye at NRK må fremme Barnekonvensjonen og FNs konvensjon om rettighetene til mennesker med nedsatt funk-

²¹ Medietilsynet oppgir at Bauer Media har nettradiokanalene Klassiske perler og Jazzradioen.

²² Medietilsynet (2021), NRKs bidrag til mediemangfoldet.

sjonsevne (CRPD). Også Press og NFU foreslår å ta inn en henvisning til Barnekonvensjonen og CRPD.

FFO foreslår å presisere beredskapsbestemmelsen i § 23 slik at det framgår at beredskapen omfatter alle, uavhengig av funksjonsnedsettelse, og at informasjon gis på flere språk.

FFO og Press foreslår å ta inn krav om brukervennlighet og universell utforming i bestemmelsen i § 24 om at NRK skal være til stede på, og utvikle tjenester på alle viktige medieplattformer for å nå bredest mulig ut med sitt samlede programtilbud.

FFO foreslår å innta krav i § 44 om teksting og synstolking av innhold for utdanning og læring. Innholdet bør være tilgjengelig i format som alle elever og ansatte kan bruke, inkludert de med funksjonsnedsettelse.

12.4.6.2 Departementets vurdering

Krav til universell utforming og tilrettelegging for mennesker med nedsatt funksjonsevne er regulert av flere forskjellige lover og forskrifter som NRK er underlagt.²³ NRKs ambisjon er at alle skal kunne bruke NRKs innhold og tjenester, også personer med hindringer knyttet til syn, hørsel og fysiske og kognitive ferdigheter. Medietilsynet vurderte at NRK i 2021 oppfylte kravet om å ta hensyn til personer med funksjonsnedsettelse ved utformingen av tilbudet sitt²⁴. NRK må også etterleve bildeprogramloven²⁵, som stiller krav om beskyttelse av mindreårige mot skadelig påvirkning fra levende bilder.

Både regelverk og praksis er under utvikling. Departementets vurdering er at det ikke er hensiktsmessig å innføre nye, særskilte bestemmelser i NRK-plakaten på dette området. I stedet bør NRK, i likhet med kommersielle aktører som er

pålagt krav om tilrettelegging for personer med funksjonsnedsettelse, på dette området reguleres i lov og forskrift. Hensynet til brukerne tilsier også at det er en fordel at bestemmelser om mediers tilgjengeliggjøring og tilrettelegging er samlet på ett sted.

12.4.7 Språk

12.4.7.1 Høringsinnspill

Flere høringsinstanser har forslag til endringer i NRK-plakaten § 16 om NRKs ansvar for å styrke det norske og de samiske språkene, og styrke norsk og samisk identitet og kultur. Sametinget mener § 16 bør formuleres som et krav om at en stor andel av tilbudet skal ha forankring og speile det kulturelle mangfoldet i Norge, mens § 17 bør ha en formulering som sier at NRK skal formidle ulike kulturer i Norge, samt musikk, film og drama i/fra Norge, og stimulere ulike produksjonsmiljøer i Norge. Norske kveners forbund foreslår å tilføye en ny setning i § 16 som pålegger NRK å styrke kvensk, romani og romanes, og ha program som synliggjør alle nasjonale minoriteters språk, kultur og historie.

Nordland fylkesting mener de fire levende samiske språkene, nordsamisk, lulesamisk, pite-samisk og sørsamisk, bør behandles som egne språk ved navns nevning i NRK-plakaten. Formålet er å bidra til at alle disse språkene, kulturene og identitetene kan fortsette å være levedyktige, og slik at disse forskjellige samiske kulturene får et tilfredsstillende tilbud gjennom NRKs plattformer både i generell programproduksjon og i produksjon spesielt rettet mot barn og unge.

Språkrådet foreslår å styrke § 16 ved å nevne de tegnspråklige sammen med den samiske befolkningen i kravet om hvilke grupper NRK skal ha daglige sendinger for. Språkrådet foreslår videre å nevne kvensk, romani, romanes og norsk tegnspråk som språk NRK skal være pålagt å styrke.

Norges Døveforbund vil at NRK skal opprette en egen tegnspråkredaksjon slik at den tegnspråklige minoriteten i større grad får mulighet til å ytre seg og delta i samfunnet. Døves Media mener NRK-plakaten enten bør få en egen paragraf om norsk tegnspråk, eller at dette må inngå som en del av en større paragraf, for eksempel § 16. Døves Media viser til stadfestelsen i språkløven²⁶ av at norsk tegnspråk er likeverdig med norsk som kulturell og språklig uttrykksform. Dette må også avspeiles i NRKs satsing på norsk

²³ Kringkastingsloven og kringkastingsforskriften stiller omfattende krav til NRKs tilgjengeliggjøring av programmer for personer med funksjonsnedsettelse. Disse er mer omfattende enn kravene som stilles til de kommersielle aktørene. Øvrige krav til universell utforming av NRKs tilbud følger bl.a. av forskrift om universell utforming av informasjons- og kommunikasjonsteknologiske (IKT)-løsninger. NRK vil også bli underlagt krav til universell utforming av tjenester som gir tilgang til audiovisuelle medietjenester etter at EUs tilgjengelighetsdirektiv er gjennomført i norsk rett. Videre er Norge bundet av internasjonale konvensjoner som FNs konvensjon om barnets rettigheter (Barnekonvensjonen) og FNs konvensjon om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD), som NRK dermed må forholde seg til.

²⁴ Medietilsynet (2022), Allmennkringkastingsrapporten for programåret 2021 – NRK.

²⁵ Lov om beskyttelse av mindreårige mot skadelige bildeprogram mv.

tegnspråk som kulturbærende språk, argumenterer Døves Media.

Språkrådet foreslår å styrke nynorskkravet i § 19 ved å tilføye at minst 25 pst. av det muntlige og skriftlige innholdet skal være på nynorsk. Sametinget mener at NRKs tilbud i hovedsak skal ha innhold på norsk og andre språk brukt i Norge.

12.4.7.2 Departementets vurdering

Flere høringsinstanser foreslår på ulike måter å styrke tegnspråk og kravene til NRKs tegnspråklige tilbud. NRK har en egen tegnspråkredaksjon, som blant annet lager Tegnspråknytt, som er fire-fem-minutters sendinger på ukedager med de viktigste nasjonale og internasjonale nyhetene. Det ble i 2021 nedsatt et utvalg som skal utrede situasjonen for norsk tegnspråk. Tegnspråkutvalget skal levere sin utredning sommeren 2023. Utvalgets hovedoppdrag er å foreslå hvordan tilgangen til tegnspråk kan økes i relevante sektorer.

NRKs virksomhet er omfattet av språkloven. Departementet arbeider med forslag til forskrift som skal regulere nærmere virkeområdet for loven, der det legges opp til at NRKs redaksjons- og programvirksomhet unntas lovens pliktregler for bruk av bokmål og nynorsk (§ 12-18). Selv om NRKs redaksjons- og programvirksomhet vil unntas de nevnte pliktreglene i språkloven er det lang tradisjon for at departementet stiller krav om bruk av bokmål og nynorsk i tilbudet til NRK. NRK skal ha minst 25 pst. nynorsk på TV, radio og nett, og prosentkravet må være oppfylt for hver enkelt medieplattform.

Det er fortsatt behov for å regulere NRKs språkkrav i allmennkringkastingsoppdraget. Departementet mener videre det er behov for å justere § 16 for å gjenspeile det kulturelle og språklige mangfoldet i Norge. Departementet foreslår å erstatte uttrykket «norsk forankring» med «forankring i Norge» for å imøtekomme innspill fra Sametinget. Endringen i ordlyd er rent språklig og vil ikke medføre endrede forpliktelser for NRK. Departementet foreslår videre at NRKs ansvar for å gi et tilbud til tegnspråklige som språklig minoritet bør tydeliggjøres i § 16. Dette vil innebære en ny forpliktelse for NRK.

Departementet foreslår en mindre språklig justering av § 19 første setning, i tråd med innspill

²⁶ Lov om språk (språklova) § 7. *Norsk teiknspråk: Norsk teiknspråk er det nasjonale teiknspråket i Noreg. Som språkleg og kulturelt uttrykk er norsk teiknspråk likeverdig med norsk.*

fra Sametinget. Departementet mener bestemmelsen i § 19 bør omformuleres for å understreke NRKs forpliktelser til å tilby innhold på de samiske språkene og minoritetsspråkene, i tillegg til norsk som samfunnsbærende språk. Til de samiske språkene regnes her nordsamisk, lulesamisk og sørsamisk (se omtale av pitesamisk under). Endringen i § 19 innebærer en presisert forpliktelse for NRK til å tilby innhold på samiske språk, nasjonale minoritetsspråk og tegnspråk, men uten at det stilles kvantitative krav. For å kunne oppfylle oppdraget må NRK blant annet ha samiskspråklige journalister som lager innhold som faktisk treffer et samisk publikum. Det finnes i dag svært få samiskspråklige journalister og få samisktalende som utdanner seg innen journalistikk. NRK beskriver det som spesielt krevende å rekruttere journalister som behersker de mest truede samiske språkene, dvs. lule- og sørsamisk²⁷. NRK har derfor startet et arbeid med sikte på å motivere og utvikle framtidige journalister med samisk språkkompetanse. Et eget samisk talentprogram ble i 2021 videreutviklet med vekt på lule- og sørsamisk kompetanse. Programmet går over ett skoleår og sju ungdommer lærer å lage innhold for nett, radio/lyd, video/TV og sosiale medier, spesielt for yngre målgrupper. Hittil har talentprogrammet utviklet 12 unge samisktalende journalister. Fire av fem journalister i det første kullet jobber i NRK Sápmi. Som et ledd i styrkingen av de truede språkene ble nyhetene i Oddasat i september 2021 for første gang i historien presentert på lulesamisk.

Pitesamisk er klassifisert som utdødd i Norge²⁸ og blir i dag bare snakket i Sverige av en mindre gruppe på anslagsvis 30 mennesker²⁹. Det tas imidlertid initiativ både på norsk og svensk side for å revitalisere pitesamisk.³⁰ Departementets vurdering er at forpliknelsen i § 16 til å ivareta de samiske språkene i prinsippet omfatter pitesamisk og andre samiske språk. Innføringen av en forpliktelse i § 19 til å tilby innhold på de samiske språkene kan imidlertid ikke innebære en plikt til å tilby innhold på pitesamisk. Både omtale og bruk av pitesamisk i NRK vil likevel kunne være verdifulle bidrag til arbeidet med å revitalisere det pitesamiske språket.

²⁷ NRK (2022), NRKs årsrapport og årsregnskap 2021.

²⁸ Prop. 108 L (2019–2020) Lov om språk (språklova)

²⁹ Store norske leksikon.

³⁰ Sámediggi – Sametinget (2021), Pitesamisk språk på norsk side.

Boks 12.6 Departementets konklusjon om NRKs forpliktelser angående språk

- § 16 om at NRK skal styrke det norske og de samiske språkene, og styrke norsk og samisk identitet og kultur, omformuleres i andre setning slik at det framgår at en stor andel av tilbudet skal ha forankring i og speile det kulturelle mangfoldet i Norge.
- Det blir tatt inn en bestemmelse i § 16 om at NRK skal ha innhold for tegnspråklige.
- I bestemmelsen i § 19 om at NRK i hovedsak skal ha norskspråklig innhold gjøres en språklig endring slik at bestemmelsens ordlyd blir at NRKs tilbud skal i hovedsak ha innhold på *norsk*. Videre tilføyes at NRK også skal tilby innhold på samiske språk, nasjonale minoritetsspråk og tegnspråk.

12.4.8 Inkludering og representasjon*12.4.8.1 Høringsinnspill*

Sametinget har i sin høringsuttalelse tatt til orde for å omformulere flere bestemmelser i plakaten slik at de blir mer inkluderende både for det samiske samfunnet og andre kulturer i Norge. Begrunnelsen er at bruk av uttrykk som «norsk kultur» kan skape inntrykk av at for eksempel samisk kultur og samiske språk er ekskludert fra det «norske».

Flere høringsinstanser foreslår å spesifisere bestemmelsen i § 32 om at NRK skal formidle kunnskap om ulike grupper og om mangfoldet i det norske samfunnet. FFO foreslår å tilføye at NRK skal skape arenaer for debatt og informasjon om mennesker med funksjonsnedsettelse, om kjønnsidentitet og seksuell orientering. Nordland fylkesting og Språkrådet foreslår å pålegge NRK å skape arenaer for debatt og informasjon om Norge som et flerkulturelt og et henholdsvis *flerfunksjonelt* eller *flerspråklig* samfunn.

Nordland fylkesting foreslår å tillegge NRK en spesiell rolle med mål om å involvere og inkludere de menneskene i samfunnet som enten allerede står i utenforskap, eller som står i fare for å havne i utenforskap. Fylkestinget mener også at plakaten bør tydeliggjøre for NRKs medarbeidere at det må gis rom til kunstnere med ulike funksjonsnivåer i formidlingen av norsk kunst og kultur.

12.4.8.2 Forslag fra Medietilsynet

Medietilsynet mener det kan være formålstjenlig å innta et overordnet krav i NRKs allmennkringkastingsoppdrag som formaliserer at NRK har en plikt til å arbeide aktivt for å fremme kjønnsbalanse og minoriteters representasjon i NRKs organisasjon, særlig blant redaksjonelle medarbeidere³¹.

12.4.8.3 Departementets vurdering

For å oppfylle det samiske oppdraget har NRK en egen innholds- og publiseringslinje i NRK Sápmi med hovedkontor i Karasjok, et eget nettsted og en egen radiokanal for samiskspråklige. Når det gjelder NRKs innholdstilbud til nasjonale og språklige minoriteter er NRKs mål å speile nasjonale og språklige minoriteter i det daglige innholdstilbudet. Det regionale ansvaret for å speile de enkelte minoritetskulturene mer systematisk i innholdet er utviklet videre i 2021 gjennom jevnlig kontakt og dialogmøter med minoritetsmiljøene. NRK Troms har ansvaret for kvensk innhold. Skogfinnene hører naturlig til NRK Innlandet. Region Sørøst har et særskilt blikk på rom og romani, mens livssynsredaksjonen ved NRK Tyholt har dialog med de jødiske miljøene.

Departementet foreslår en justering av § 17 som imøtekommer Sametingets innspill ved at bestemmelsen gjenspeiler NRKs plikt til å formidle ikke bare norske kunstuttrykk, men ulike kunstnere, uavhengige miljøer og kulturinstitusjoner i Norge.

Departementet stiller seg positivt til intensjonen bak Medietilsynets forslag om å innføre en plikt for NRK til å arbeide aktivt for å fremme kjønnsbalanse og minoriteters representasjon i organisasjonen. Departementet viser til at NRK fra 2020 årlig rapporterer i tråd med den nylig forsterkede aktivitets- og redegjøringsplikten i likestillings- og diskrimineringsloven.³² Loven påleg-

³¹ Medietilsynet (2021), NRKs bidrag til mediemangfoldet.

³² Lov om likestilling og forbud mot diskriminering (likestillings- og diskrimineringsloven) § 26 fastsetter arbeidsgivers aktivitetsplikt, som innebærer at alle arbeidsgivere skal arbeide aktivt, målrettet og planmessig for å fremme likestilling, hindre diskriminering på grunn av kjønn, graviditet, permisjon ved fødsel eller adopsjon, omsorgsoppgaver, etnisitet, religion, livssyn, funksjonsnedsettelse, seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk, eller kombinasjoner av disse grunnlagene, og søke å hindre trakassering, seksuell trakassering og kjønnsbasert vold. § 26 a forplikter arbeidsgivere til å redegjøre for den faktiske tilstanden når det gjelder kjønnslikestilling i virksomheten og hva de gjør for å oppfylle aktivitetsplikten etter § 26.

ger alle arbeidsgivere en plikt til å arbeide aktivt, planmessig og målrettet for å fremme likestilling. Videre har staten som eier en forventning om at statens selskaper har tydelige mål og tiltak for å fremme og utløse verdien av økt likestilling og mangfold i alle deler av selskapet. Bred representasjon i mediene er en viktig del av mediemangfoldet. Departementets vurdering er at NRK arbeider svært bevisst med kjønnsbalanse, mangfold og representasjon, blant annet gjennom et eget mangfoldsteam og rekrutteringsprogrammet FleRe. NRK er i § 42 pålagt at NRKs tilbud skal speile mangfoldet i befolkningen. Departementets vurdering er at denne bestemmelsen har en hensiktsmessig utforming og kan antas å være egnet til å ivareta intensjonen i Medietilsynets forslag.

Boks 12.7 Departementets konklusjon om NRKs forpliktelser angående inkludering og representasjon

- § 17 endres fra at NRK skal formidle norsk kultur og en bred variasjon av norske kunstuttrykk fra mange ulike kunstnere, uavhengige miljøer og kulturinstitusjoner, til at NRK skal formidle norsk kultur og en bred variasjon av kunstuttrykk fra mange ulike kunstnere, uavhengige miljøer og kulturinstitusjoner i Norge.

12.4.9 Kulturdekning

12.4.9.1 Høringsinnspill

Fem høringsinstanser foreslår endringer i § 42, som fastsetter en plikt til å tilby nyheter, aktualiteter og kulturstoff for både smale og brede grupper, herunder egne kulturprogrammer, samt pålegger NRK å gjenspeile det mangfoldet som finnes i befolkningen. Bransjerådet for film (BFF), Kunstnernettverket, Norsk Filmforbund og Norske Filmfotografer (NFNF) og Norsk Komponistforening (NKF) foreslår å skjerpe kravet ved å pålegge NRK å ha egne kulturprogrammer som formidles bredt på alle plattformer inkludert NRKs hovedkanaler. Norsk Viseforum har en lignende formulering og foreslår et pålegg om egne daglige kulturprogrammer på alle kanaler både på TV og radio. BFF, Kunstnernettverket, NFNF og NKF foreslår videre at tilbudet fra NRK ikke bare

skal gjenspeile mangfoldet i befolkningen, men også i norsk kulturliv.

I høringsrunden ble det fremmet flere spesifikke krav (§§ 17 og 42) til form, hyppighet og distribusjon av NRKs kulturstoff. Medietilsynet viser til at det store digitale medietilbudet som mediebrukere i dag har tilgang til, blant annet fra globale aktører, gjør tilgangen til norsk kulturjournalistikk, kulturdebatt og den undersøkende kulturjournalistikken enda viktigere³³. Medietilsynet mener videre at NRKs kulturdekning er et viktig bidrag til innholdsmangfoldet.

12.4.9.2 Departementets vurdering

Flere høringsinstanser foreslår å pålegge NRK å formidle en rekke nye kulturuttrykk. Departementets vurdering er at en opprømsing for å inkludere flere spesifikke kulturuttrykk vil innebære en detaljstyring som kan komme i konflikt med hensynet til NRKs redaksjonelle frihet og uavhengighet. Høringsrunden avdekker også ulike meninger om hvilke kulturuttrykk som eventuelt burde bli inkludert. Dette illustrerer hvor utfordrende det er å utarbeide en uttømmende, omforent liste over hvilke kulturuttrykk NRK skal formidle, og hvilke som eventuelt ikke skal stå på en slik liste.

Departementets oppfatning er at NRK kontinuerlig arbeider for å forbedre kulturdekningen, utvikle nye formater og tilpasse tilbudet slik at det treffer et publikum som endrer sine medievaner raskt. Departementets vurdering er videre at forslagene fra høringsinstansene griper inn i spørsmål som det ligger til NRKs redaksjonelle ledelse å ta stilling til.

Departementet vil på grunnlag av dette videreføre gjeldende krav til NRKs kulturformidling.

12.4.10 Mengdekrav til ekstern programproduksjon

12.4.10.1 Høringsinnspill

BFF, NFNF Kunstnernettverket og Virke foreslår å øke kravet om at NRK skal legge ut produksjoner til eksterne produsenter fra 40 til 50 pst. i gjennomsnitt for de siste tre årene av det frie programbudsjettet for TV. BFF, NFNF og Kunstnernettverket foreslår å presisere at minst 50 pst. skal legges ut til et mangfold av eksterne produsenter i åpen konkurranse. Disse høringsinstansene vil videre presisere at det som legges ut skal representere en bredde i format og genre og utgjøre et betydelig volum målt i sendetid. Kunstnernettverket og

³³ Medietilsynet (2021), NRKs bidrag til mediemangfoldet.

Virke foreslår endringer i hvordan den andelen NRK investerer i eksterne produksjoner skal beregnes. Kunstnernettverket foreslår å tilføye at NRKs vederlag for rettighetskjøp og andel investering i eksterne produksjoner skal være rimelig fordelt og følge markedsmessige vilkår. Norsk Journalistlag (NJ) foreslår å fjerne bestemmelsen, og viser til at et tallfestet krav til ekstern utsetting av produksjon begrenser redaksjonell frihet og NRKs uavhengighet.

12.4.10.2 Departementets vurdering

NRK spiller en svært viktig rolle i det norske økosystemet for idé- og innholdsutvikling, finansiering og produksjon av medie- og kulturinnhold i de fleste genre og formater. Av NRKs årsregnskap framgår det at den årlige summen til eksterne produksjoner har økt fra 320 mill. kroner i 2016 til 463 mill. kroner i 2020 og 470 mill. kroner i 2021. I 2021 brukte NRK 44,5 pst. av det frie programbudsjettet for TV på eksterne produksjoner. Året før var andelen 44,8 pst., mens det tilsvarende tallet for 2019 var 42 pst. Den gjennomsnittlige andelen for treårsperioden 2019–2021 var 43,8 pst., opp fra 42 pst. i perioden 2018–2020. NRK oppfylder dermed dagens prosentkrav på 40 pst. med god margin. Utover dette gjør NRK også andre investeringer i eksterne produksjoner som ikke er medregnet i målingene ovenfor. For eksempel har NRK de siste årene økt satsingen på eksterne radio- og lydinnholdsproduksjoner. NRKs investeringer i kulturinnhold innebærer en betydelig overføring av midler til norsk kulturliv. NRK oppgir at av et samlet budsjett på ca. 6 mrd. kroner, går mer enn én mrd. kroner til artister, utøvere, opphavere, eksterne produsenter og kreative miljøer.

I Meld. St. 38 *Open og opplyst* viste departementet til at spørsmålet om hvilke krav som skal stilles til NRK om eksternutsetting, dreier seg om å finne god balanse mellom hensynet til NRKs interne kompetansemiljø på den ene siden og hensynet til et vitalt miljø av uavhengige produsenter på den andre. I dagens konkurransesituasjon bidrar en rekke nye strømmetjenester til økt etterspørsel etter norske produksjoner og produksjonskrefter. Dermed blir spørsmålet om utsetting av produksjoner i NRK også et spørsmål om hvilken effekt NRKs kjøp av eksterne produksjoner vil ha på det private TV-produksjonsmarkedet. Departementets vurdering er at det i dagens situasjon ikke er hensiktsmessig å heve kravet til hvor mye NRK skal kjøpe fra eksterne TV-produsenter. Departementet vil derfor videreføre gjeldende krav til NRK om å legge minst 40 pst. av

det frie programbudsjettet for TV til eksterne produsenter.

Boks 12.8 Departementets konklusjon om NRKs forpliktelse til å legge tv-produksjoner ut til eksterne produsenter.

Departementet vil videreføre kravet om at NRK skal legge ut minst 40 pst. av det frie programbudsjettet for TV til eksterne produsenter.

12.4.11 Blindsoner og særskilt regionalt ansvar

12.4.11.1 Høringsinnspill

NRK-plakaten § 26 pålegger NRK et særlig ansvar for å dekke tematiske og geografiske blindsoner. Amedia mener formuleringen om geografiske blindsoner bør fjernes. Det samme foreslår Mediebedriftenes landsforening (MBL). Schibsted har et ambivalent forhold til bestemmelsen i NRK-plakaten § 26. Mens det kan gi mening å holde tematiske blindsoner fram som et særskilt ansvar for NRK, mener Schibsted det er en riktigere offentlig prioritering å legge bedre til rette for at private redaksjoner kan gjøre mer for å dekke geografiske blindsoner. Medietilsynet foreslår at NRK bør få et særskilt ansvar for å bidra til en systematisk dekning av det regionale forvaltningsnivået. Tilsynet begrunner dette med at det over tid er blitt mindre regionaljournalistikk i Norge, samtidig som region- og kommunereformen forsterker behovet for journalistisk dekning av regionene. Nordland fylkesting tar også til orde for dette. Landslaget for lokalaviser (LLA) ser at dekningen av det regionale nivået er svekket og at det kan være naturlig at NRK får et tydeligere mandat om å fylle dette journalistiske tomrommet. Men LLA har også forståelse for reaksjonene fra private redaktørstyrte medier som har regionale ambisjoner. Norsk Lokalradioforbund (NLR) mener NRK bør prioritere å dekke «hvite flekker» i medielandskapet, og unngå å etablere eller opprettholde tilbud der de er i direkte konkurranse med aktører som finansierer tilsvarende tilbud med annonseinntekter.

Ifølge NJ vil ytterligere krav om «å bidra til en systematisk dekning av det regionale forvaltningsnivået» stride mot prinsippet om redaksjonell uavhengighet, da løpende journalistiske beslutninger omfatter redaktørens rett til å avgjøre hva som skal publiseres, inkludert utvalg av materiale, presentasjoner av oppfatninger og vinklinger. MBL støtter NJs syn

og advarer videre om at forslaget kan redusere handlingsrommet for kommersielle redaktørstyrte medier. Norsk Redaktørforening (NR) foreslår å stryke § 26 om «geografiske og tematiske blindsoner» i stedet for å pålegge NRK mer detaljerte forpliktelser. NRs begrunnelse er for det første at forpliktelsen framstår som uklar, og for det andre at bestemmelsen etter NRs mening griper inn i den generelle redaksjonelle friheten som NRK og kringkastingssjefen er omfattet av. NR vil dessuten forenkle kravet i § 20 til å pålegge NRK å være til stede i alle fylker.

12.4.11.2 Departementets vurdering

NRK-plakaten pålegger NRK et selvstendig ansvar for å bidra til mediemangfoldet regionalt (§ 14), å reflektere det geografiske mangfoldet i Norge og være til stede i alle fylker (§ 20), samt et særlig ansvar for å dekke tematiske og geografiske blindsoner (§ 26). Utover dette plikter NRK å tilby innhold som er produsert i og tar utgangspunkt i distriktene og ha distriktssendinger alle hverdager (§ 33), samt å ha et eget løpende oppdatert regionalt nyhets- og innholdstilbud på internett (§ 50).

Departementet ser ikke behov for å justere de aktuelle bestemmelsene. Medietilsynets påpekning av viktigheten av at det regionale forvaltningsnivået belyses er relevant. Departementet legger imidlertid til grunn at § 26 legger føringer som innebærer at NRK vil måtte styrke dekningen av det regionale forvaltningsnivået dersom dette utvikler seg til å bli en blindsoner. Medietilsynets rapport om NRKs bidrag til mediemangfoldet viser også at NRK har satt i verk konkrete tiltak for å fange opp slike blindsoner. Distriktskontorene har fått i oppdrag å gjøre analyser av geografiske og tematiske blindsoner i hvert enkelt distriktskontors nedslagsfelt. Videre skal distriktskontorene årlig lage en oversikt over hvilke geografiske områder som blir journalistisk dekket i deres områder. NRK skal være spesielt oppmerksom på områder som per i dag ikke er dekket av en region- eller lokalavis. Departementet mener på denne bakgrunn at det ikke er nødvendig å pålegge NRK et særskilt ansvar for å bidra til en systematisk dekning av det regionale forvaltningsnivået. I denne vurderingen har departementet også lagt vekt på de prinsipielle betraktningene til bl.a. NR om at en nærmere konkretisering av kravene til NRKs redaksjonelle dekning kan være problematisk for NRKs redaksjonelle uavhengighet.

12.4.12 NRKs beredskapsansvar

12.4.12.1 Innspill fra NRK

NRK har foreslått endringer i NRK-plakaten § 23 om NRKs beredskapsansvar. Det følger av gjeldende bestemmelse at NRK skal ha et særlig beredskapsansvar, samt at NRK skal legge til rette for at styresmaktene kan nå ut til befolkningen med informasjon over kringkastingnett ved nasjonale kriser og katastrofer. NRKs forslag innebærer en tydeliggjøring av at plikten til å legge til rette for at styresmaktene kan nå ut til befolkningen med informasjon ved kriser ikke er begrenset til spesielle distribusjonsplattformer, som for eksempel «kringkastingnett». NRK har videre foreslått at formuleringen «nasjonale kriser og katastrofer» forenkles til «nasjonale kriser», med den begrunnelse at katastrofer også vil være nasjonale kriser. Videre foreslår NRK å presisere at allmennkringkastingsoppdraget i slike krisesituasjoner også innebærer en plikt til å holde befolkningen oppdatert med nyheter og et bredt allmennkringkastingstilbud.

12.4.12.2 Departementets vurdering

NRKs ansvar for å sikre at informasjon fra regjeringen når befolkningen under beredskap er fastsatt i forskrift om virksomheten i Norsk rikskringkasting under beredskap og i krig³⁴, jf. kringkastingstilsloven³⁵ § 2-4. I forskriften § 1 første ledd framgår det at «Norsk rikskringkasting plikter å treffe særskilte beredskapstiltak for å sikre at informasjon fra regjeringen når befolkningen under beredskap og i krig».

Det følger av NRKs vedtekter § 23 at NRK skal legge til rette for at styresmaktene kan nå ut til befolkningen med informasjon over kringkastingnett ved nasjonale kriser og katastrofer. NRKs beredskapskanal er i praksis NRK Radio P1. NRKs interne beredskapsplaner er imidlertid mer omfattende og inkluderer både direkte TV-sendinger og publisering på internett. I en krisesituasjon vil NRK søke å opprettholde driften og nå ut med informasjon til publikum på alle relevante plattformer. Plikten til å opprettholde et tilfredsstillende allmennkringkastingstilbud i slike situasjoner foreslås innarbeidet i bestemmelsen. En stadig større del av publikum er vant til å ha tilgang til NRKs tilbud både på de tradisjonelle medieplattformene som radio og tv, og for eksem-

³⁴ Forskrift om virksomheten i Norsk rikskringkasting under beredskap og i krig

³⁵ Lov om kringkasting og audiovisuelle bestillingstjenester (kringkastingstilsloven)

pel via mobiltelefon, nettbrett eller pc. NRKs beredskapsforpliktelser bør derfor også oppdateres for å reflektere dagens mediebruk.

Forpliktelsen innebærer at NRK skal organisere seg slik at informasjon fra styresmaktene til befolkningen kan formidles også via internett og andre teknologiske plattformer ved nasjonale kriser. Departementet legger imidlertid til grunn at NRK Radio P1 fortsatt bør være NRKs primære beredskapskanal. Det ligger i dette at NRK har et ansvar å sikre at DAB-nettet er bygget ut og vedlikeholdt på en måte som sikrer tilstrekkelig robusthet. For å reflektere at beredskapsforpliktelsen også omfatter andre nett enn tradisjonelle kringkastingnett, foreslår departementet imidlertid at henvisningen til spesielle teknologiske distribusjonsplattformer utgår. Dette skal ikke forstås slik at NRK pålegges et selvstendig ansvar for internettets infrastruktur, som mobil- og bredbåndnett.

Departementet er for øvrig enig i NRKs innspill om at katastrofer også vil være nasjonale kriser, og foreslår å forenkle § 23 i tråd med NRKs forslag på dette punktet.

Sametinget har vært forelagt forslag til endringer i NRKs allmennkringkastingsoppdrag som berører samiske forhold. Når det gjelder § 23 uttrykte Sametinget støtte til et forslag fra Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO) om å presisere ordlyden i vedtektene § 23. FFO mener det bør framgå at informasjon fra styremaktene må kunne nå alle, uavhengig av funksjonsnedsettelse, og at informasjon gis på flere språk. Sametinget oppfordrer departementet til å vurdere å inkludere

nordsamisk, lulesamisk, sørsamisk og kvensk blant språkene. Vedrørende universell utforming og tilpasning til personer med funksjonsnedsettelse vises det til departementets vurderinger under kapittel 4.6 Universell utforming. Når det gjelder oppfordringen til å inkludere flere språk, er departementets vurdering at det ikke er hensiktsmessig å spesifisere språkkrav i vedtektene § 23.

12.4.13 Fireårig styringssignal for NRK

I Meld. St. 17 (2018–2019) *Mangfold og armlengds avstand – Mediepolitikk for ei ny tid* ble det varslet at det skal legges fram forslag til fireårig økonomisk styringssignal for tilskuddet til NRK i budsjettproposisjonen året etter stortingsvalg. Fireårig økonomisk styringssignal bidrar til stabilitet for NRK. En sterk offentlig allmennkringkaster finansiert over statsbudsjettet forutsetter en grundig vurdering av hvordan disse midlene best nyttes. Som et ledd i dette arbeidet har NRK-plakaten vært på åpen høring og alle høringsinnspill er vurdert. Som det framgår av omtalen i kapitlene over er det ikke avdekket behov for omfattende endringer i NRKs allmennkringkastingsoppdrag.

I arbeidet med å utforme nytt fireårig styringssignal for NRK har regjeringen lagt til grunn at målet er å sikre NRKs rolle som en bred allmennkringkaster med sterk tilstedeværelse i hele landet. Medietilsynet har utarbeidet en rapport om NRKs bidrag til mediemangfoldet og hvordan NRK virker inn på konkurransesituasjonen i det norske mediemarkedet. Tilsynet skriver i sin rapport at NRK bidrar positivt til mediemangfoldet og det samlede tilbudet til publikum. Dette oppnår NRK ved å oppfylle allmennkringkastingsoppdraget og gjennom samarbeid med andre aktører i det norske mediemarkedet. NRK har et bredt og variert tilbud av samfunns viktig stoff med stor tematisk og geografisk bredde. Majoriteten av befolkningen har NRK som en av sine tre mest brukte nyhetskilder og 92 pst. oppgir å bruke ett av NRKs tilbud hver dag. Det kan bli mer utfordrende for NRK å beholde denne posisjon i tiden som kommer. I mediemarkedet konkurrerer NRK, nasjonale medieaktører og de globale strømmetjenestene om seerne, leserne og lytterne. Konkurransen fører til at mediekonsumet blir stadig mer fragmentert. Selv om en stor andel av befolkningen benytter seg av NRKs tilbud daglig, kan det ikke utelukkes at fragmenteringen av mediekonsumet gjør at publikum gradvis vil bruke mindre *tid* på NRKs tilbud i årene som kommer. Dette kan være særlig aktuelt for de yngre aldersgruppene. De globale medieaktørene

Boks 12.9 Departementets konklusjon om NRKs beredskapsforpliktelser

- Henvisningen til en spesiell teknologisk distribusjonsplattform utgår fra bestemmelsen om at NRK skal legge til rette for at styremaktene ved nasjonale kriser kan nå ut til befolkningen med informasjon.
- Bestemmelsen om NRKs beredskapsforpliktelse forenkles ved at benevnelsen katastrofe utgår.
- Det blir tatt inn en bestemmelse om at NRK i slike situasjoner skal tilstrebe å opprettholde en omfattende nyhetsdekning og et bredt allmennkringkastingstilbud som dekker befolkningens behov for oppdatert informasjon.

opptar stadig mer av unges mediekonsum, og det er vesentlig at NRK i framtiden, har tilstrekkelige ressurser til å utvikle innhold og publisere det på en måte som treffer dagens unge. Dersom NRKs ressurser reduseres, kan konsekvensen bli at oppslutningen og bruken av NRK svekkes, noe som vil ha konsekvenser for NRKs funksjon som en norskspråklig fellesarena. Videre er det også en utfordring for NRK å opprettholde et godt lineært tilbud til særlig den eldre delen av befolkningen, samtidig som allmennkringkasteren skal ha ressurser til å utvikle innhold, tjenester og publiseringsplattformer med en brukervennlighet tilpasset dagens og morgendagens mediebrukere.

Medietilsynets sammenstilling av de samlede driftsinntektene til alle norske medievirksomheter tilbake til 2010³⁶, viser at NRKs andel av totalen har økt i andre halvdel av perioden. I årene 2010-2014 varierte NRKs andel mellom 19 og 20 pst. Mellom 2015 og 2020 økte NRKs andel fra 21 til 23 pst. Målt mot avisene har NRKs inntekter styrket seg. I begynnelsen av perioden utgjorde NRKs inntekter 33 pst. av avisenes samlede inntekter. I 2019 og 2020 hadde NRK inntekter som tilsvarte 50 pst. av avisenes inntekter. Den viktigste forklaringen er at avisene har mistet store inntekter i annonsemarkedet til utenlandske annonseplattformer. De kommersielle kringkasterne har imidlertid styrket seg kraftig sammenlignet med NRK gjennom perioden. Mens NRK i 2010 hadde inntekter som tilsvarte 110 pst. av de kommersielle kringkasternes inntekter, hadde NRK inntekter i 2020 som tilsvarte 77 pst. av de kommersielles inntekter.

Departementet ser det som helt avgjørende at NRK får økonomiske rammer som gjør det mulig for NRK å opprettholde sin posisjon i den kommende fireårsperioden. Samlet skal bevilgningen sette NRK i stand til å utvikle seg videre i en situasjon med sterk global konkurranse, økte krav til

teknologisk kompetanse og beredskap og økte kostnader på flere områder.

Oslo Economics³⁷ gjennomgang av NRKs arbeid med effektivisering viser at NRK jobber målrettet for å sikre mer effektiv drift. Flere igangsatte tiltak for kostnadseffektivisering er imidlertid ikke ferdig gjennomført, og det kan forventes konkrete resultater av disse i neste periode. Rapporten indikerte også at NRK fortsatt kan – og bør – effektivisere driften. Departementet mener også at NRK bør ha som ambisjon å effektivisere driften ytterligere.

For 2023 foreslås det en bevilgning på 6 088 mill. kroner til NRK, som tilsvarer en økning på 109 mill. kroner fra 2022. I tillegg er det i budsjettforslaget for 2023 innarbeidet 731,6 mill. kroner som skal dekke NRKs utgifter til utgående merverdiavgift etter lav sats. Dette innebærer en lavere økning enn det som ellers er lagt til grunn for pris- og lønnsvekstjustering i statsbudsjettet. Sett i lys av behovet for å begrense offentlig ressursbruk forutsetter budsjettforslaget at NRK arbeider med å ytterligere effektivisere driften og vurdere hvordan samfunnsoppdraget løses best mulig innenfor de økonomiske rammene. Som følge av at kringkastingsavgiften ble avvirket 1. januar 2020, er NRKs lisensavdeling i Mo i Rana lagt ned. Ettersom NRK fortsatt hadde kostnader til drift og avvikling av lisensavdelingen i en treårsperiode, har NRK i årene 2020–2022 årlig blitt kompensert med 22 mill. kroner. I forslaget til driftstilskudd for 2023 er det tatt hensyn til at denne kompensasjonen ikke skal videreføres.

For årene 2024–2026 foreslår regjeringen å justere tilskuddet til NRK i tråd med pris- og lønnsvekst, jf. forslag til vedtak VI. Justeringen vil være i samsvar med prisomregningen av tilskuddsposter i statsbudsjettet.

³⁶ Medietilsynet (2021), NRKs bidrag til mediemangfoldet.

³⁷ Oslo Economics (2021), Evaluering av NRKs arbeid med effektiv drift.

12.4.14 Ny NRK-plakat**Boks 12.10 Ny NRK-plakat**

Forslag til strykninger er markert med ~~gjennomstreking~~. Forslag til tilføyelser er markert med *kursiv*. Nummereringen av bestemmelsene tilsvarer NRKs gjeldende vedtekter.

§ 12 NRK skal ha som formål å oppfylle demokratiske, sosiale og kulturelle behov i samfunnet.

§ 13 NRK skal ivareta ytringsfrihet og ytringsvilkår for borgerne. NRK skal være redaksjonelt uavhengig og være balansert over tid. NRK skal bidra til å fremme den offentlige samtalen og medvirke til at hele befolkningen får tilstrekkelig informasjon til å kunne være aktivt med i demokratiske prosesser.

§ 14 NRK skal ha et selvstendig ansvar for å bidra til det norske mediemangfoldet (regionalt og nasjonalt).

§ 15 NRKs allmennkringkastingstilbud skal være tilgjengelig for hele befolkningen. NRK skal ta hensyn til funksjonshemmede ved utformingen av sitt tilbud.

§ 16 NRK skal styrke det norske og de samiske språkene, og styrke norsk og samisk identitet og kultur. En stor andel av tilbudet skal ha ~~norsk~~ forankring i og speile det kulturelle mangfoldet i ~~folket~~ Norge. NRK skal ha daglige sendinger for den samiske befolkningen. NRK skal ha programmer for nasjonale og språklige minoriteter, *samt innhold for tegnspråklige*. NRK skal formidle innhold fra Norden og bidra til kunnskap om nordiske samfunnsforhold, kultur og språk.

§ 17 NRK skal formidle norsk kultur og en bred variasjon av ~~norske~~ kunstuttrykk fra mange ulike kunstnere, uavhengige miljøer og kulturinstitusjoner i Norge. NRK skal formidle norsk musikk, film og drama og stimulere norske produksjonsmiljøer.

§ 18 NRKs tilbud skal gjenspeile Norges religiøse arv og mangfold av livssyn og religion i det norske samfunnet.

§ 19 NRKs tilbud skal i hovedsak ha ~~norsk~~ ~~språklig~~ innhold ~~på norsk, og m.~~ Minst 25 pst. av innholdet skal være på nynorsk. *NRK skal også tilby innhold på samiske språk, nasjonale minoritetsspråk og tegnspråk.*

§ 20 NRK skal reflektere det geografiske mangfoldet i Norge og ha et godt lokalt tilbud. NRK skal være til stede i alle fylker.

§ 21 NRKs tilbud skal i hovedsak være av redaksjonell karakter. NRK skal etterstrebe høy kvalitet, mangfold og nyskaping. NRKs tilbud skal ha tematisk og sjangermessig bredde. NRKs tilbud skal appellere til alle aldersgrupper.

§ 22 NRK skal fremme barns rett til ytringsfrihet og informasjon, og skjerme barn mot skadelige former for innhold. NRK skal ha ~~norsk~~ ~~språklige~~ programmer for barn under 12 år, jevnlig ~~norsk~~ ~~språklige~~ programmer for unge, og jevnlig programmer for barn og unge på de samiske språkene.

§ 23 NRK ~~skal~~ har et særlig beredskapsansvar. NRK skal legge til rette for at styremaktene ~~kan~~ når ut til befolkningen med informasjon ~~over kringkastingsnett~~ ved nasjonale kriser ~~og katastrofer~~. *NRK skal i slike situasjoner også tilstrebe å opprettholde en omfattende nyhetsdekning og et bredt allmennkringkastingstilbud som dekker befolkningens behov for oppdatert informasjon.*

§ 24 NRK skal være til stede på, og utvikle tjenester på, alle viktige medieplattformer, herunder Internett, for å nå bredest mulig ut med sitt samlede programtilbud.

§ 25 NRKs allmennkringkastingstilbud skal være reklamefritt og skal ikke inneholde spesielle salgsfremmende henvisninger til konsernets kommersielle tjenester og produkter.

§ 26 NRK skal ha et særlig ansvar for å dekke tematiske og geografiske blindsoner.

12.5 Kommersiell allmennkringkasting

12.5.1 Kommersiell allmennkringkasting på TV

12.5.1.1 Innledning

Myndighetene har i en årrekke lagt til rette for kommersiell allmennkringkasting på TV. De mediepolitiske begrunnelsene for kommersiell allmennkringkasting har i noen grad endret seg i takt med utviklingen i mediemarkedet. På begynnelsen av 90-tallet var utnyttelse av frekvensressurser for kringkasting et knapphetsgode som det ble knyttet vilkår til. I nyere tid har målene bl.a. vært å sikre formidling av innhold som markedet ikke alene i tilstrekkelig grad leverer, bl.a. produksjon av riksdekkende nyhetssendinger utenfor Oslo-området.

Kommersiell allmennkringkasting på TV ble sist vurdert av departementet i Meld. St. 14 (2016–2017) *Kommersiell allmennkringkasting*. Departementet konkluderte her med at offentlig kompensasjon måtte til for å sikre de mediepolitiske målene for kommersiell allmennkringkasting, og la til grunn at kun én aktør burde få kompensasjon for merkostnadene ved å ha et allmennkringkastingsoppdrag. Videre konkluderte departementet med at kompensasjonsordningen ville bli innrettet i tråd med gruppeunntaket for tjenester av allmenn økonomisk verdi i EØS-regelverket. Dette innebar at kompensasjonen årlig kan være maksimalt 15 mill. euro og ikke overstige nettokostnadene med oppdraget, inkludert en rimelig fortjeneste. Oppdraget ville bli tildelt etter en skjønnhetskonkurranse som var åpen for alle interessenter. Hovedredaksjonen og den sentrale nyhetsredaksjonen til allmennkringkasteren måtte plasseres utenfor Oslo. Avtalens varighet skulle være fem år. Ved behandlingen av meldingen stilte Stortinget seg bak vurderingene og konklusjonene om hva de mediepolitiske målene for kommersiell allmennkringkasting burde være, jf. Innst. 235 S (2016–2017). Videre sluttet Stortinget seg til foreslått opplegg for og kunngjøring av en ny kompensasjonsordning for kommersiell allmennkringkasting.

Dagens avtale mellom staten og TV 2 om levering av kommersielle allmennkringkastingstjenester³⁸ gjelder fra 2019 og ut 2023. I sammenheng med regjeringens forslag til nye fireårige styringssignaler for den direkte mediestøtten og

NRK vurderer Kultur- og likestillingsdepartementet i det følgende behovet for og innholdet i kunngjøring av en ny avtale om kommersielle allmennkringkastingstjenester på TV etter 2023.

12.5.1.2 Bakgrunn

12.5.1.2.1 Kunngjøringen forut for inngåelse av gjeldende avtale med TV 2

23. juni 2017 kunngjorde Kultur- og likestillingsdepartementet muligheten til å søke om å inngå en femårig avtale med staten om å tilby kommersiell allmennkringkasting.

Kunngjøringen stilte bl.a. krav om at hovedredaksjonen og den sentrale nyhetsredaksjonen til allmennkringkasteren skal være lokalisert i Norge, minst 100 km utenfor Oslo.

Kompensasjonen var oppad begrenset til 135 mill. kroner. For å kvalifisere til å delta i konkurransen ble det stilt en rekke krav til søkeren og til minimumskrav til innholdet i TV-kanalen hvor allmennkringkastingsoppdraget skal gjøres tilgjengelig. Kostnader for å oppfylle minimumskravene til TV-kanalen blir ikke dekket av avtalen.

Allmennkringkastingsoppdraget (dvs. de elementene som staten vil dekke nettokostnadene for) var konkretisert til:

- egenproduserte daglige riksdekkende nyhetsprogrammer med base i den sentrale nyhetsredaksjonen
- norskspråklige programmer for hhv. barn og unge
- førstegangsvisninger av norsk film og tv-drama
- distribusjon av allmennkringkastingsinnholdet på en navngitt TV-kanal og tilgjengeliggjøring av dette innholdet på en navngitt audiovisuell bestillingstjeneste
- lokalisering av TV-kanalens hovedredaksjon og sentrale nyhetsredaksjon minst 100 km utenfor Oslo sentrum mv.

Kunngjøringen spesifiserte at oppdraget ville bli tildelt etter en åpen skjønnhetskonkurranse til den søkeren som kvalitativt og kvantitativt hadde de beste planene for allmennkringkastingsinnholdet (dvs. nyheter, programmer for barn og unge samt førstegangsvisning av norsk film og TV-drama).

TV 2 var eneste søker til avtalen, og høsten 2018 inngikk staten ved Kultur- og likestillingsdepartementet en femårig avtale med TV 2 om å levere kommersielle allmennkringkastingstje-

³⁸ Avtale om levering av kommersielle allmennkringkastingstjenester mellom staten ved Kulturdepartementet og TV 2 AS.

nester på TV. Avtalen trådte i kraft 1. januar 2019 og varer til 31. desember 2023.

12.5.1.3 Overordnet om innholdet i avtalen mellom staten og TV 2

Avtalen stiller en rekke krav som TV 2 må oppfylle, både når det gjelder hvilket innhold som skal leveres, hvordan innholdet skal distribueres og lokalisering. Allmennkringkastingsinnholdet skal leveres på TV 2 Hovedkanalen (nå TV 2 Direkte), som skal kunne tas imot av 95 pst. av alle husstander i Norge. Allmennkringkastingsinnholdet som formidles ikke-lineært skal gjøres tilgjengelig i TV 2 Sumo (nå TV 2 Play). Når det gjelder det konkrete allmennkringkastingsinnholdet, har TV 2 forpliktet seg til følgende gjennom søknaden om oppdraget:

Nyheter: TV 2 skal sende minimum 40 minutter nyheter (inkludert sportsnyheter) mandag til torsdag mellom kl. 17.00 og kl. 24.00, og minimum 25 minutter fredag til søndag mellom kl. 17.00 og kl. 24.00. Tidsangivelsen er eksklusiv reklamepauser. TV 2 skal avsette minimum 250 mill. kroner årlig i direkte redaksjonelle kostnader knyttet til nyhetsendingene på kanalen.

Norskspråklige programmer for hhv. barn og unge: TV 2 vil minimum tilby ukentlig norskspråklig barne-TV på lørdag og søndag og i høytider, totalt 72 timer pr år. TV 2 vil levere 20 timer programmer for unge årlig. TV 2 har under søknadsbehandlingen etter anmodning fra departementet presisert at programmene vil bli fordelt utover året, med månedlige programmer i minst 9 av 12 måneder. TV 2 vil bruke minimum 5 mill. kroner i året på programmer for barn og 5 mill. på programmer for unge.

Førstegangsvisning av norsk film- og TV-drama: TV 2 vil investere minimum 250 mill. kroner i avtaleperioden.

TV 2 mottar kompensasjon oppad begrenset til 135 mill. kroner i året, inkludert en rimelig fortjeneste for å levere på de tre kravene beskrevet over, samt oppfyllelse av krav til distribusjon og lokalisering utenfor Oslo. Disse tre elementene utgjør «allmennkringkastingsoppdraget». I tillegg til «allmennkringkastingsoppdraget» må TV 2 oppfylle minimumskravene i kunngjøringen og søknaden når det gjelder øvrig programprofil på kanalen hvor «allmennkringkastingsoppdraget» leveres og distribusjon. Disse minimumskravene inngår ikke i «allmennkringkastingsoppdraget», og inntekter og utgifter knyttet til disse kravene skal følgelig ikke inngå i beregningen av netto-

kostnader og rimelig fortjeneste som staten vil kompensere. Med «rimelig fortjeneste» menes 10 pst. driftsmargin (EBIT) på den virksomheten som omfattes av allmennkringkastingsoppdraget.

Medietilsynet fører årlig tilsyn med at TV 2 overholder forpliktelsene i avtalen. Ifølge avtalen skal Medietilsynet utbetale og fastsette størrelsen på den endelige kompensasjonen til TV 2. Medietilsynet skal også føre tilsyn med om TV 2 oppfyller forpliktelsene i avtalen og har et regnskapsmessig skille mellom allmennkringkastingsvirksomheten og den andre virksomheten for å unngå overkompensasjon og kryss-subsidiering av TV 2s øvrige aktiviteter.

12.5.1.3.1 Medietilsynets rapport «Evaluering av kompensasjonsordning for kommersiell allmennkringkasting»

Etter oppdrag fra Kultur- og likestillingsdepartementet la Medietilsynet 31. mai 2022 fram rapporten «Evaluering av kompensasjonsordning for kommersiell allmennkringkasting».³⁹ I rapporten vurderer Medietilsynet bl.a. behovet for endringer i konkurransegrunnlaget ved kunngjøring av ny avtale om kommersiell allmennkringkasting. Hensikten med evalueringen er å framskaffe et faktabasert grunnlag for å kunne vurdere om det er behov for å justere innretningen av en eventuell ny avtale om kompensasjon for kommersiell allmennkringkasting. Medietilsynet har i arbeidet med evalueringen lagt til grunn at kompensasjonsordningen for kommersiell allmennkringkasting skal videreføres som mediepolitisk virkemiddel, og vurderer derfor ikke eventuelle alternativer til dagens kompensasjonsordning.

Under oppsummeres noen av de viktigste anbefalingene til Medietilsynet:

- Medietilsynet anbefaler å videreføre at ny avtale om kommersiell allmennkringkasting omfatter innhold som blir formidlet på både lineære og ikke-lineære plattformer.
- For å fremme de mediepolitiske målene for allmennkringkasting bør kravene til nyheter, norskspråklige programmer for barn og unge og norskspråklig film- og TV-drama videreføres i allmennkringkastingsoppdraget. For å sikre at kommersiell allmennkringkasting stimulerer både nyhetsproduksjon og det meningsdannende innholdet, som er viktig i et velfungerende demokrati, bør debatt inkluderes i oppdraget.

³⁹ Medietilsynet (2022), Evaluering av kompensasjonsordning for kommersiell allmennkringkasting.

- Kravene om en sentral nyhetsredaksjon med en viss geografisk avstand fra Oslo sentrum og at majoriteten av de redaksjonelt ansatte skal ha sitt arbeidssted i den sentrale nyhetsredaksjonen, bør videreføres. Det bør i tillegg være et krav om tilstedeværelse i distriktene.
- Majoritetskravet for redaksjonelt ansatte ved hovedredaksjonen og lokalisering med en viss geografisk avstand fra Oslo sentrum anbefales videreført. Definisjonen av redaksjonelt ansatte ved hovedredaksjonen bør gjennomgås for å sikre at definisjonen er dynamisk og i takt med den teknologiske utviklingen.
- Framtidig kunngjøring av avtale bør utformes med tanke på å skape konkurranse om allmennkringkastingsoppdraget. For å sikre at kontraktperioden er tilstrekkelig for å bidra til konkurranse, foreslår Medietilsynet å forlenge avtalens varighet fra fem til åtte år.

12.5.1.4 Mediepolitiske mål for kommersiell allmennkringkasting på TV

Infrastrukturkravet i Grunnloven § 100 gir myndighetene ansvar for å legge til rette for et åpent og opplyst offentlig ordskifte. Kjernen i infrastrukturansvaret er ansvaret myndighetene har for å treffe tiltak dersom de tre prosessene som begrunner ytringsfriheten (sannhetssøking, demokrati og fri meningsdanning for individet) ikke fungerer etter forutsetningene. Hvordan myndighetene legger til rett for dette, og hvilke tiltak som må settes i verk, må vurderes kontinuerlig i lys av endringene i mediemarkedet.

Det framgår av Hurdalsplattformen at regjeringen vil «sikre kommersiell allmennkringkasting med hovedkontor i og nyhetssendinger fra Bergen». For øvrig framgår det av plattformen at regjeringens mål er å sikre sterke norske medier og legge til rette for at alle grupper i samfunnet har et godt medietilbud.

I Meld. St. 14 (2016–2017) *Kommersiell allmennkringkasting* ble det konkludert med at de mediepolitiske målene for kommersiell allmennkringkasting bør forankres i infrastrukturkravet i Grunnloven § 100. Mer konkret ble det i meldingen pekt på følgende tre mediepolitiske mål for kommersiell allmennkringkasting a) opprettholde mediemangfoldet, b) sikre en reell konkurrent til NRK og c) sikre riksdekkende nyhetssendinger som blir produsert og sendt utenfor Oslo. De tre nevnte mediepolitiske målene er fortsatt relevante og viktige for å legge til for et åpent og opplyst offentlig ordskifte jf. infrastrukturkravet i Grunnloven § 100 og målsetningene regjeringen har for

mediepolitikken. Departementet mener derfor de mediepolitiske målene som ble lagt til grunn i Meld. St. 14 (2016–2017) bør opprettholdes.

Boks 12.11 Departementets konklusjon om mediepolitiske mål for kommersiell allmennkringkasting

De mediepolitiske målene for kommersiell allmennkringkasting skal være å:

- opprettholde mediemangfoldet
- sikre en reell konkurrent til NRK
- sikre riksdekkende nyhetssendinger som blir produsert og sendt utenfor Oslo

12.5.1.5 Behovet for å videreføre en avtale om kommersiell allmennkringkasting på TV etter 2023

Dagens avtale innebærer i korte trekk at staten kompenserer én aktør for å levere kommersielle allmennkringkastingstjenester på TV. Medietilsynets rapport konkluderer med at avtalen bidrar til å oppfylle de mediepolitiske målene for kommersiell allmennkringkasting. Når det gjelder målet om å opprettholde mediemangfoldet, vurderer tilsynet at kompensasjonsordningen bidrar til å fremme produksjon og formidling på programområdene nyheter, norskspråklige programmer for barn og unge og norskspråklig film og TV-drama. Medietilsynet vurderer videre at avtalens utforming bidrar til å sikre en reell konkurrent til NRK når det gjelder det definerte allmennkringkastingsinnholdet som omfattes av oppdraget. Endelig mener Medietilsynet at avtalen sikrer riksdekkende nyhetssendinger som blir produsert og sendt utenfor Oslo. Tilsynet peker blant annet på at lokaliseringskravene til sentral nyhetsredaksjon og hovedredaksjon er viktige for å sikre at TV 2 har en fortsatt tydelig redaksjonell tilstedeværelse i Bergen. På bakgrunn av Medietilsynets konklusjoner og erfaringer fra tilsynet med avtalen, mener departementet at ordningen med en avtale som gir kompensasjon til én aktør for å levere kommersielle allmennkringkastingstjenester på TV bør videreføres etter 2023.

Boks 12.12 Departementets konklusjon om videreføring av avtale om kommersiell allmennkringkasting på TV etter 2023

Departementet vil så snart som mulig kunngjøre en ny avtale om levering av kommersielle allmennkringkastingstjenester på TV med virkning fra og med 2024.

12.5.1.6 Hovedtrekkene i kunngjøringen av ny avtale om kommersiell allmennkringkasting

Departementet vurderer i det følgende hvordan hovedtrekkene i kunngjøringen av en ny avtale om kommersiell allmennkringkasting på TV bør innrettes. Departementet legger opp til å avholde en-til-en-møter med potensielle interessenter for dialog om den nærmere utformingen av kunngjøringen. Slike samtaler kan avdekke om det er behov for å justere kunngjøringen. Det kan også være behov for å gjøre enkelte justeringer i kunngjøringen for å overholde EØS-avtalens regler om offentlig støtte. Departementet tar derfor forbehold om at det kan komme justeringer i kunngjøringsopplegget.

12.5.1.6.1 Kompensasjonens størrelse og forholdet til regelverket om offentlig støtte

Kompensasjonens størrelse er i dag oppad begrenset til 135 mill. kroner årlig, og kan kun dekke nettokostnader knyttet til allmennkringkastingsoppdraget med tillegg av en rimelig fortjeneste.

Medietilsynets rapport viser en nedadgående trend for reklameinntekter i tilknytning til lineære sendinger på kommersiell fjernsyn. Samtidig øker distribusjons- og brukerinntekter/abonnementsinntekter, noe som delvis veier opp for fallende reklameinntekter. Ifølge en analyse Medietilsynet har innhentet fra BDO, er det vanskelig å vurdere hvor mye av vekstpotensialet i brukerinntekter som allerede er realisert, og at det ikke kan utelukkes at markedets betalingsvilje for blant annet strømmejenester vil fortsette å stige med endrede seervaner. På den annen side er det etter BDOs vurdering ingen grunn til å forvente at annonsørenes betalingsvilje for reklame på lineære flater opprettholdes når flere seere forlater denne plattformen. Medietilsynet anbefaler derfor at det bør vurderes alternativer som kan gi høyere kompen-

sasjon enn 135 mill. kroner per år dersom dette blir aktuelt i ny avtaleperiode.

Erfaringen fra de tre siste årene indikerer at rammen på 135 mill. kroner har vært tilstrekkelig for å ivareta de mediepolitiske målene. TV 2s regnskapsresultat i 2020 utløste en kompensasjon fra staten på 68,8 mill. kroner. At støttebeløpet i 2020 var lavt, henger primært sammen med økt nyhets og mediekonsum som følge av covid-19-pandemien. For 2021 vil TV 2 igjen få full kompensasjon på 135 mill. kroner.

Regjeringen legger opp til at kompensasjonens størrelse for avtaleperioden som løper fra 2024 innrettes med om lag samme økonomisk ramme som i dag, oppad begrenset til 15 mill. euro årlig. Basert på gjeldende omregningskurs for euro indikerer dette en ramme oppad begrenset til cirka 150 mill. kroner per år. Det tas forbehold om kursutviklingen. Rammen skal ikke justeres årlig for å kompensere for pris- og lønnsvekst.

Kompensasjonen etter dagens avtale anses som offentlig støtte i EØS-avtalens forstand. Den offentlige støtten er innrettet i tråd med gruppeunntaket for tjenester av allmenn økonomisk betydning⁴⁰ (gruppeunntaket). Gruppeunntaket er anvendelig for årlig støtte opp til 15 mill. euro. Støtten kan heller ikke overstige nettokostnadene knyttet til allmennkringkastingsoppdraget, inkludert en rimelig fortjeneste, jf. gruppeunntaket artikkel 5 (1). Med nettokostnader menes kostnader knyttet til allmennkringkastingsoppdraget etter at inntekter fra allmennkringkastingsoppdraget er trukket fra. Dette kan for eksempel være inntekter fra reklame, brukerbetaling eller liknende som er fra allmennkringkastingsvirksomheten. Dette betyr at dersom tjenesten har høy lønnsomhet, vil statens kompensasjon kunne bli redusert. Utbetalt støtte som overstiger nettokostnader, inkludert en rimelig fortjeneste, skal som hovedregel betales tilbake av støttemottakeren. Støtte som oppfyller kravene i gruppeunntaket krever ikke godkjenning fra EFTAs overvåkningsorgan. Et alternativ til gruppeunntaket er de såkalte Altmark-kriteriene.⁴¹ Altmark-kriteriene krever at det har vært reell/virksom konkurranse om oppdraget. Tildeling av oppdrag/kompensasjon i tråd med Altmark-kriteriene regnes ikke som statsstøtte. En tildeling i tråd med Altmark-

⁴⁰ Kommisjonsbeslutning 2012/21/EU

⁴¹ EU-domstolen slo i Altmark-saken (sak C-280/00) om kompensasjon for rutetransport i byer, forsteder og regioner blant annet fast at godtgjørelse som bare kompenserer for en tjeneste av allmenn økonomisk betydning ikke er å anse som statsstøtte etter EF-traktaten artikkel 87 (tilsvarende EØS-avtalen artikkel 61).

kriteriene krever, i tillegg til at oppdraget er definert som en allmenntilgjengelig tjeneste og en kompensasjonsmodell som hindrer overkompensasjon, at det må være virksom konkurranse om oppdraget. Det holder med én utfordrer for at det skal være virksom konkurranse. Dersom kunngjøringen ikke tiltrekker seg flere tilbydere og det viser seg at nytt oppdrag heller ikke denne gangen kan tildeles i tråd med Altmark-kriteriet om virksom konkurranse, må gruppeuntaket anvendes som rettslig grunnlag. En eventuell høyere kompensasjonssum enn 15 mill. euro (150 mill. kroner) som ikke oppfyller Altmark-kriteriene må notiseres og godkjennes av EFTAs overvåkningsorgan. Hvilket statsstøtterettslig grunnlag som skal brukes vil vurderes nærmere før inngåelse av en ny avtale.

12.5.1.6.2 *Krav til innholdet*

Allmennkringkastingsinnhold som kompenseres iht. avtalen

For å fremme de mediepolitiske målene for allmennkringkasting konkluderer Medietilsynet med at kravene på programområdene nyheter, norsk-språklige programmer for barn og unge og norsk-språklig film- og TV-drama bør videreføres i en ny kunngjøring. Medietilsynet foreslår enkelte endringer i allmennkringkastingsoppdraget på nyhetsområdet. For å stimulere innhold som er avgjørende for det offentlige ordskiftet, og at det produseres nok av den journalistikken som er viktig for et velfungerende demokrati – nyheter, aktualiteter og debatt, anbefaler Medietilsynet at debatt vurderes inkludert i oppdraget. Videre anbefaler Medietilsynet at ny kunngjøring gir leverandøren insentiver til å utvikle og tilby audiovisuelle nyhetsprodukter på digitale flater – i tillegg til nyhetssendinger på lineær-TV. Departementet legger opp til å stille følgende minimumskrav til innholdet i allmennkringkastingsoppdraget i kunngjøringen:

Nyheter:

- Egenproduserte daglige riksdekkende nyhetsprogrammer med base i den sentrale nyhetsredaksjonen
- Debattprogrammer (nytt)

Barn og unge:

- Norsk- eller samiskspråklige programmer for hhv. barn og unge.

Norsk film- og tv-drama:

- Førstegangsvisninger av norsk eller samisk film og TV-drama

Departementet mener at kravene til innhold for barn og unge bør kunne oppfylles ved å produsere norsk- eller samiskspråklige programmer, og at dette presiseres i kunngjøringen. Det følger av dagens avtale at kravet til førstegangsvisninger av norsk film og TV-drama inkluderer norsk film eller tv-drama der manuset er originalskrevet på norsk eller samisk, og /eller hovedtemaet er knyttet til norsk historie, kultur eller samfunnsforhold. Departementet mener derfor at det bør presiseres at kravene til norsk film og TV-drama omfatter førstegangsvisninger av norsk eller samisk film og TV-drama.

I tillegg til kravene over, vil de detaljerte planene for allmennkringkastingsinnholdet som blir presentert i søknaden på kunngjøringen inngå som forpliktende deler av oppdraget gjennom hele avtaleperioden. Departementet vil vurdere om det skal stilles krav som gir insentiver til å utvikle og tilby audiovisuelle nyhetsprodukter på digitale flater og hvordan et slikt krav ev. bør utformes før kunngjøringen.

Minimumskrav til innholdet som faller utenfor allmennkringkastingsoppdraget og ikke kompenseres av avtalen

I tillegg til allmennkringkastingsinnholdet (som kompenseres av staten), må det også oppfylles en rekke minimumskrav som ikke kompenseres av staten. Kravene til det samlede innholdstilbudet er tatt inn for å sikre at oppdraget oppfylles av en reell allmennkringkaster som når mange seere. Videre er det krav knyttet til omfanget av norsk-språklige programmer og bruk av både nynorsk og bokmål i sendingene og for å sikre norsk språklig innhold. Minimumskravene til innholdet er som følger:

Det samlede innholdet i TV-kanalen som skal tilby allmennkringkastingsinnholdet, må idet minste oppfylle følgende krav:

1. Programtilbudet skal baseres på prinsippene for allmennkringkasting.
2. Programtilbudets profil skal være av allmenn karakter og interesse.
3. Det skal tilbys programmer for både brede og smale grupper.
4. Norskspråklige programmer skal utgjøre minst 50 pst. av sendetiden.

5. Begge de offisielle norske målformene skal benyttes.
6. Programtilbudet skal ha tematisk bredde på minst fem av ti programkategorier med hyppighet og omfang.⁴²
7. Programtilbudet skal ha sjangermessig bredde, både hva gjelder sammensetningen av programkategorier og sammensetningen innenfor den enkelte programkategori.

Medietilsynet anbefaler at ny avtale fortsatt innrettes slik at den sikrer overordnede prinsipper for allmennkringkasting, som tematisk og sjangermessig bredde, programmer for både brede og smale grupper, norskspråklig andel og bruk av begge de offisielle norske målformene. Medietilsynet foreslår to justeringer: a) kravet til nynorskandel bør kvantifiseres og b) det bør foretas enkelte justeringer i kravene til tematisk bredde i programtilbudet, slik at kravets utforming i større grad samsvarer med bransjepraksis og seervaner.

Når det gjelder forslaget om å kvantifisere kravene nynorsk, viser departementet til at minimumskravene til språk ikke dekkes av kompensasjonen som staten yter. Departementet mener derfor at det ikke vil være rimelig å stille kvantitative krav til hvor mye av innholdet som skal være på nynorsk, ut over at begge de offisielle norske målformene skal benyttes.

Når det gjelder forslaget om å justere kravene til tematisk bredde, foreslår tilsynet bl.a. en økning i de totale timekravene som skal leveres i løpet av et år, men at kravene til henholdsvis ukentlig og månedlig frekvens erstattes med et krav om å spre programmene på både første og andre halvår. Medietilsynet legger til grunn at en slik justering i minimumskravene som stilles til det samlede programtilbudet vil bidra til å styrke de smalere temakategoriene i den kommersielle allmennkringkasterens tilbud, samtidig som den gir større frihet til å programsette i tråd med ordinær sesongplanlegging av TV-virksomheten. Departementet mener at tilsynets forslag knyttet til tematisk bredde kan være fornuftige, men at de nærmere detaljene i en ev. justering bør foretas før kunngjøring, slik at disse kan tilpasses i lys av tilbakemeldingen fra potensielle interessenter før kunngjøring.

⁴² De ti programkategoriene er 1) undervisningsprogrammer, 2) samfunns/informasjonsprogrammer, 3) underholdning, 4) sport, 5) kunst, kultur og musikk, 6) religion, livssyn og livsfilosofi, 7) natur og vitenskap, 8) programmer for språklige eller etniske minoriteter, 9) programmer for den samiske befolkningen, 10) dokumentarprogrammer.

Departementets konklusjon er at minimumskravene til innholdet i TV-kanalen som skal tilby allmennkringkastingsinnholdet videreføres i ny avtale. Eventuelle justeringer i kravene til bredde i programinnholdet foretas før ny kunngjøring.

12.5.1.6.3 Krav til lokalisering

Det er et sentralt mål for kommersiell allmennkringkasting å sikre et riksdekkende medietilbud utenfor Oslo. Avtalen om kommersiell allmennkringkasting stiller derfor krav til TV 2 om å lokalisere både hovedredaksjon og sentral nyhetsredaksjon i Norge, minst 100 kilometer utenfor Oslo sentrum. TV 2 har lagt både hovedredaksjonen og den sentrale nyhetsredaksjonen til Bergen, noe som tilfredsstiller kravet om at begge disse redaksjonene skal være lokalisert minst 100 kilometer utenfor Oslo sentrum. Lokaliseringskravene omfatter spesifikke krav om at majoriteten av de redaksjonelle beslutningene og majoriteten av de redaksjonelle medarbeiderne har sitt arbeidssted 100 km utenfor Oslo. Merkostnader som følger av krav om lokalisering minst 100 kilometer utenfor Oslo skal kunne henføres til allmennkringkastingsoppdraget (AKO) og inngå i beregningen av kompensasjonens størrelse.

I rapporten foreslår Medietilsynet å videreføre dagens krav til lokalisering av hovedredaksjon og sentral nyhetsredaksjon 100 km utenfor Oslo, men med enkelte justeringer av hvordan kravene til redaksjonelle beslutninger og redaksjonelt ansatte skal oppfylles. For å unngå at kravet om at majoriteten av de redaksjonelt ansatte ved hovedredaksjonen og den sentrale nyhetsredaksjonen motvirker regional journalistisk tilstedeværelse, foreslår tilsynet at det stilles krav om redaksjonell tilstedeværelse i distriktene, og at de ansatte som er lokalisert ved distriktskontorene holdes utenfor brøken som beregner om majoriteten av de redaksjonelt ansatte har sitt arbeidssted ved den sentrale nyhetsredaksjonen og hovedredaksjonen.

Departementet slutter seg til Medietilsynets vurderinger om at tilbyderens hovedredaksjon og sentrale nyhetsredaksjon fortsatt bør lokaliseres minst 100 km utenfor Oslo. Departementet slutter seg også til Medietilsynets konklusjon om at det bør stilles krav om redaksjonell tilstedeværelse i distriktene. De nærmere kravene til allmennkringkasterens lokalisering besluttes senere før kunngjøringen.

12.5.1.6.4 Distribusjon og tilgjengelighet

Medietilsynet anbefaler at allmennkringkastingsinnholdet (som i dag) skal gjøres tilgjengelig lineært via en TV-kanal. Allmennkringkastingsinnholdet som har blitt gjort tilgjengelig lineært på TV-kanalen skal også gjøres tilgjengelig ikke-lineært i en navngitt audiovisuell bestillingstjeneste. Departementet slutter seg til denne vurderingen, og legger derfor opp til å videreføre disse kravene den nye kunnngjøringen.

Etter gjeldende avtale skal TV-kanalen som tilbyr allmennkringkastingsinnholdet kunne tas imot av minst 95 pst. av alle husstander i Norge (teknisk dekning). Allmennkringkastingsinnholdet skal også gjøres tilgjengelig i en audiovisuell bestillingstjeneste som er åpent distribuert over Internett. TV 2 oppfyller kravene slik de er formulert i avtalen. Men brudd i forhandlingene mellom TV 2 og distributører om avtalevilkår har ført til at hovedkanalen i perioder likevel ikke har vært tilgjengelig for den aktuelle distributørens kunder.

Departementet mener at det er uheldig at det kommersielle allmennkringkastingstilbudet periodevis ikke har nådd ut til alle seerne. Det er imidlertid vanskelig å se for seg løsninger på dette som sikrer publikum tilgang til tilbudet, uten at en samtidig ikke svekker leverandørens forhandlingsmuligheter. Dersom forhandlingsmulighetene svekkes, er det en risiko for at ingen leverandører ser seg tjent med å inngå en avtale om kommersiell allmennkringkasting. Departementet legger derfor opp til at dagens krav til distribusjon, herunder krav om teknisk dekning på 95 pst. av befolkningen, opprettholdes i den nye kunnngjøringen.

Deler av befolkningen kan ha utfordringer med å skaffe tilgang til kommersielt allmennkringkastingsinnhold som formidles via internettbaserte tjenester som gir tilgang til fjernsyn eller audiovisuelle bestillingstjenester (strømmetjenester). For å sikre at flest mulig kan skaffe seg tilgang til kommersielt allmennkringkastingsinnhold, vil departementet vurdere om det skal stilles krav til at allmennkringkastingsinnhold som formidles i strømmetjenester skal gjøres enkelt tilgjengelig for seerne. Dette kan f.eks. omfatte krav om at det skal være lett å finne fram til allmennkringkastingsinnholdet i en strømmetjeneste, ved at dette innholdet gis en framtrøende plassering. Videre kan det innebære krav om at ev. registrering for å få tilgang til allmennkringkastingsinnholdet i en strømmetjeneste skal gjøres så enkelt som mulig.

12.5.1.6.5 Avtaleperiode

Dagens avtale har en varighet på fem år. For å sikre at kontraktperioden er tilstrekkelig for å bidra til konkurranse, foreslår Medietilsynet å forlenge avtalens varighet fra fem til åtte år.

Departementet deler Medietilsynets syn på at en forlengelse av avtalens varighet kan bidra til å skape økt konkurranse om oppdraget. En eventuell konkurrerende tilbyder av det kommersielle allmennkringkastingsoppdraget må påregne å etablere et helt nytt programtilbud samtidig som virksomheten kan måtte re-lokaliseres. Dette kan sees på som en konkurransehindring, fordi det gjør det mindre attraktivt for konkurrerende selskaper å by på oppdraget. En avtaleperiode på åtte år vil dessuten være administrativt enklere for departementet å forholde seg til, fordi det går lenger tid mellom hver kunnngjøring. Etter gjeldende avtale kan leverandøren si opp avtalen med seks måneders varsel, og departementet kan, dersom det foreligger saklig grunn, gjøre det samme. Departementets konklusjon er at det bør kunnngjøres en ny avtale med varighet på åtte år.

12.5.1.6.6 Tildelingsmåte

Gjeldende avtale ble tildelt etter en skjønnhetskonkurranse, hvor oppdraget ville bli tildelt den aktøren som kvantitativt hadde de beste planene for allmennkringkastingsinnholdet (dvs. egenproduserte daglige riksdekkende nyhetssendinger med base i sentral nyhetsredaksjon, programmer for hhv. barn og unge og førstegangsvisning av norsk film- og TV-drama). Det ble i tillegg vektlagt kvalitet og realisme i søkerens planer for drift for de tre kategoriene. Departementet legger opp til at en ny avtale tildeles på tilsvarende måte.

12.5.1.6.7 Tilsyn

Departementet legger til grunn at Medietilsynet, som i dag, fører tilsyn med hvordan tilbyderen oppfyller forpliktelsene i en ny avtale. Dette vil for det første innebære tilsyn med hvordan tilbyderen oppfyller allmennkringkastingsforpliktelsene. Videre vil det føres regelmessig og effektivt kontroll med bruken av kompensasjonen og tilbyderens separate regnskapsføring av inntekter og utgifter knyttet til oppdraget. Departementet legger dessuten opp til at det, som i dag, skal medføre sanksjoner å bryte forpliktelsene i avtalen.

12.5.1.6.8 Innspill fra Sametinget

Sametinget har gitt innspill til departementets planer for kunngjøring av en ny avtale om kommersiell allmennkringkasting. Sametinget forventer at den kommersielle allmennkringkasteren må være forpliktet til å ha samisk programinnhold, for å sikre et visst mediemangfold også for samer. Sametinget mener derfor at det i kunngjøringen av ny avtale om kommersiell allmennkringkasting må stilles innholdsforpliktelser om egne program eller programinnslag for det samiske folket, og at disse som hovedregel skal være på samisk. Sametinget viser videre til at Samelovens § 1–5 slår fast at samisk og norsk er likeverdige språk. Denne likeverdigheten må etter Sametingets syn reflekteres og uttrykkes i kunngjøring av en ny avtale om kommersielle kommersiell allmennkringkasting.

Det følger av punkt 12.5.1.6.2 at det i tillegg til allmennkringkastingsoppdraget som kompenseres av staten må oppfylles en rekke minimumskrav som ikke kompenseres. Det vil bl.a. bli stilt krav om at det skal tilbys programmer for både smale og brede grupper og at programtilbudet må ha en tematisk bredde på minst fem av ti programkategorier med en viss hyppighet og omfang. Programmer for den samiske befolkningen vil utgjøre én av de ti programkategoriene. Kunngjøringen åpner derfor for at allmennkringkasteren kan velge å løse oppdraget ved å ha programmer for den samiske befolkningen. Departementet viser dessuten til at støtten vil være begrenset. På denne bakgrunn mener departementet det ikke vil være hensiktsmessig å ta inn et spesifikt krav om samisk programinnhold eller stille krav til bruk av samiske språk.

Boks 12.13 Departementets konklusjon om hovedtrekkene i kunngjøringen av en ny avtale om kommersiell allmennkringkasting på TV etter 2023

Kunngjøringen av en ny avtale om kommersiell allmennkringkasting på TV innrettes i tråd konklusjonene i kapittel 12.5 og EØS-avtalens regler om offentlig støtte.

12.5.2 Kommersiell allmennkringkasting radio

Radio Norge og P4 hadde begge konsesjon til å sende i FM-nettet fram til det ble slukket i 2017, og hadde dermed plikt til å tilby allmennkringkastingsinnhold. Plikten innebar blant annet krav om å ha en programprofil av allmenn karakter og interesse, kringkaste egne nyheter, spille 35 pst. norsk musikk og ha program for både brede og smale grupper. I konsesjonene for kringkasting i DAB-nettet er det ikke stilt krav om å tilby allmennkringkasting. Begge de to kommersielle aktørene har likevel regelmessige nyhetssendinger.

Mediemangfoldsutvalget⁴³ foreslo i 2017 å tilby én riksdekkende radiokanal kompensasjon for merutgifter knyttet til det å tilby allmennkringkastingsinnhold, i første rekke i form av egenproduserte nyheter og aktualitetsstoff, minst 25 pst. norsk musikk og lokalisering utenfor Oslo, i tillegg til krav om programvirksomhet av allmenn karakter og interesse. Utvalget foreslo en kompensasjon på 3 mill. kroner årlig.

I Meld. St. 17 (2018–2019) *Mangfold og arm-lengds avstand – mediepolitikk for en ny tid* vurderte departementet at det er viktig at andre enn NRK tilbyr nyheter på radio, men at fragmenteringen av radiolytting gjør det lite treffsikkert å gi støtte til én radiokanal. Departementet viste videre til at det fortsatt var kort tid siden det riksdekkende FM-nettet ble slukket, og at man ville se an utviklingen i radiomarkedet før en eventuelt ny ordning for kommersiell allmennkringkasting ble opprettet.

Ifølge Hurdalsplattformen vil regjeringen sikre en kommersiell allmennkringkaster på radio med hovedkontor på Lillehammer. Departementet viser til Medietilsynets omtale av kommersiell allmennkringkasting på radio i utredningen av de direkte mediestøtteordningene.⁴⁴ Medietilsynet mener det er behov for mer kunnskap om utviklingen i markedet for å kunne vurdere det reelle behovet for en kompensasjonsordning eller andre støtteordninger rettet mot nasjonale radioaktører. Det er også usikkerhet knyttet til hvilke områder eller programkategorier det ev. er størst behov for tilskudd til, og hvor stor støtterammen eventuelt bør være. Medietilsynet anbefaler derfor at det utarbeides en egen utredning om det nasjonale radi-

⁴³ NOU 2017: 7 *Det norske mediemangfoldet. En styrket mediepolitikk for borgerne.*

⁴⁴ Medietilsynet (2021), *De direkte mediestøtteordningene – 2021.*

omarkedet som ser nærmere på mulige utfordringer og reelle behov. Departementet er enig med Medietilsynet om at det er behov for mer kunnskap om behovet for en ev. avtale om kommersiell allmennkringkasting på radio. Departementet vil ta stilling til behovet for en avtale om kommersiell allmennkringkasting på radio i løpet av inneværende stortingsperiode.

Boks 12.14 Departementets konklusjon om kommersiell allmennkringkasting på radio

Departementet vil ta stilling til behovet for en avtale om kommersiell allmennkringkasting på radio i løpet av inneværende stortingsperiode.

12.6 Avvikling av fritak for elektroniske nyhetstjenester i merverdiavgiftsloven

Regjeringen foreslår å avvikle fritaket for elektroniske nyhetstjenester i merverdiavgiftsloven § 6-2

med virkning fra 1. januar 2023. Fritaket i § 6-2 ble innført i 2016 og omfatter i dag elektroniske nyhetstjenester i form av lyd og levende bilder, og gjelder f.eks. TV 2 Nyhetskanalen og utenlandske nyhetstjenester som BBC News og CNN. Bakgrunnen for innføringen av fritaket var et ønske om å støtte slik nyhetsproduksjon på linje med nyheter i papiraviser. Bakgrunnen for å avvikle fritaket er at dette er kostbart og lite målrettet tiltak mot produksjon og forbruk av nyhetsinnhold. Fritaket har gitt uheldige tilpasninger ved at det brukes for å redusere TV-distributørens merverdiavgiftsbelastning ved omsetning av sports- og underholdningspakker. Fritaket har dermed fått en videre anvendelse enn det som var lagt til grunn ved innføringen, og innebærer i praksis støtte til selskaper som distribuerer TV-kanaler. Avvikling av fritaket for elektroniske nyhetstjenester i § 6-2 innebærer at det ved omsetning av TV-kanaler skal beregnes merverdiavgift med alminnelig sats, jf. omtale i kap. 7.3 i Prop. 1 LS (2022–2023). Fritaket for aviser, herunder elektroniske aviser, i merverdiavgiftsloven § 6-1 videreføres uendret.

13 Forskning og utvikling på kultur-, frivillighets- og likestillingsfeltet

Forskning og kunnskapsinnhenting inngår i mange deler av Kultur- og likestillingsdepartementets arbeid og legger grunnlaget for en kunnskapsbasert politikktutvikling, faglig utvikling, lovgivning og forvaltning. Norsk forskningspolitikk er organisert etter sektorprinsippet. Det enkelte departement har ansvar for forskning og kunnskapsutvikling innenfor sine sektorer for å bidra til faglig utvikling og god måloppnåelse på de aktuelle områdene. Kultur- og likestillingsdepartementet har sektoransvar innenfor områdene kultur, frivillighet, medier, idrett, pengespill og lotteri. Kultur- og likestillingsdepartementet er også med på å stimulere til og koordinere forskning og kunnskapsutvikling på tvers av departementer og sektorer på de områder departementet har et koordineringsansvar for. Dette gjelder den statlige likestillings- og diskrimineringspolitikken og frivillighetspolitikken.

I tråd med sektoransvaret skal departementene

- ha oversikt over sektorens kunnskapsbehov
- systematisk vurdere forskning som virkemiddel for å nå sektorpolitiske mål
- bidra til forskning og kompetanseutvikling for sektoren
- sørge for forskning for politikktutforming og forvaltning
- legge til rette for høy vitenskapelig kvalitet og relevans i forskningen
- være bevisst på hvilken kanal som velges for forskningsfinansiering
- samarbeide med andre departementer
- følge opp internasjonalt forskningssamarbeid innenfor sektoren

Kultur- og likestillingsdepartementet følger opp dette på ulike måter. De viktigste virkemidlene er:

- bevilgninger til Forskningsrådet
- bevilgninger til underliggende etater med FoU-ansvar
- tilskudd til forskningssentre
- tilskudd og bevilgninger til statistikkutvikling, blant annet til SSB

- fortløpende utlysninger/bestillinger av kunnskapsoppdrag, evalueringer og utredninger.

Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning (2023–2032)

Et sentralt forskningspolitisk virkemiddel er Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning. Planen rulleres hvert fjerde år. Regjeringen legger fram ny langtidsplan for forskning og høyere utdanning samtidig med årets budsjettproposisjon. Det er stor kontinuitet i målene og prioriteringene mellom den nye planen og den forrige, men også noen viktige endringer for å løfte fram bærekraft, helse, samfunnssikkerhet og tillit på en tydeligere måte. De tre målene er:

- styrket konkurransekraft og innovasjonsevne
- miljømessig, sosial og økonomisk bærekraft
- høy kvalitet og tilgjengelighet i forskning og høyere utdanning

I tillegg til målene har regjeringen seks prioriterte områder:

- hav og kyst
- helse
- klima, miljø og energi
- muliggjørende og industrielle teknologier
- samfunnssikkerhet og beredskap
- tillit og fellesskap

Behovet for langsiktig kunnskapsutvikling innenfor Kultur- og likestillingsdepartementets ansvarsområder blir løftet særlig fram under prioriteringen «tillit og fellesskap» i den nye langtidsplanen.

For en utdypende omtale vises det til Del III, kap. 5 i Prop. 1 S (2022–2023) for Kunnskapsdepartementet.

Tematiske områder

- Under følger en kort presentasjon av de viktigste tematiske områdene når det gjelder forskning og kunnskapsinnhenting på Kultur- og likestillingsdepartementets områder.

Idrett, sivilsamfunn og frivillighet

Kultur- og likestillingsdepartementet er med på å finansiere forskningsinnsatsen ved blant annet Forskningscenter for barne- og ungdomsidrett (Norges idrettshøgskole) og ved Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor (Institutt for samfunnsforskning). Sistnevnte fokuserer på temaer som rammevilkår for frivilligheten, endringer i organisasjonslandskapet i frivillig sektor og sivilsamfunnets samfunns effekter. Et viktig felles tema ved begge sentre er perspektiver på deltakelse, både i barne- og ungdomsidretten og i frivillige organisasjoner generelt. Denne forskningen er viktig for å forstå hva som fremmer og hva som hemmer deltakelse i frivilligheten. Faktorer som sosioøkonomisk bakgrunn, kjønn, etnisitet, religion, seksuell orientering og funksjonsevne påvirker alle graden av deltakelse i frivillige organisasjoner. Denne forskningen er dermed med på å avdekke sentrale ekskluderings- og inkluderingsmekanismer i det norske samfunnet. Forskningen på dette området utgjør derfor et viktig bidrag når det gjelder kunnskap om utviklingen av sosiale ferdigheter, fysisk og mental helse og inkludering i det norske samfunnet.

Likestilling og diskriminering

Barne- ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) har, som Kultur- og likestillingsdepartementets fagdirektorat for likestilling og diskriminering, ansvar for å bidra til forskning og utvikling på dette feltet. En rekke forsknings- og evalueringsprosjekter gjennomføres hvert år som del av implementeringen av ulike meldinger, handlingsplaner og strategier. Direktoratet har de senere år utviklet et indikatorsett som blant annet dekker likestilling, diskriminering og levekår blant utsatte grupper. Det gis i tillegg årlige tilskudd til CORE, kjernemiljø for forskning om likestilling og til en likestillingskoordinator i Statistisk sentralbyrå.

Kultur- og likestillingsdepartementet har sett behov for en gjennomgang og analyse av tilstand og behov på forskningsområdene knyttet til likestilling og diskriminering. Departementet har derfor etablert et samarbeid med Forskningsrådet med sikte på å fremme en tverrsektoriell strategi for forskning og utvikling. Aktuelle departementer vil bli involvert i strategikutviklingen. Arbeidet skal bidra til en mer målrettet og helhetlig innsats for forskning og innovasjon på likestillings- og diskrimineringsfeltet, på tvers av samfunnssektorer og

diskrimineringsgrunnlag. Formålet er å sørge for relevant og oppdatert kunnskap av høy kvalitet, som grunnlag for politikk, lov- og tjenesteutvikling, i årene framover.

Som første leveranse i samarbeidet med Forskningsrådet, la NIFU fram den aller første kartleggingen av foreliggende forskning om likestilling og diskriminering i november 2021. Forskningsrådet la samtidig fram en aktørmatrix over feltet. Arbeidet med en ny FoU-strategi startet i 2022 og gjennomføres i 2023-2024 (se nærmere omtale under programkategori 08.45 Likestilling). Strategiarbeidet er ett av regjeringens tiltak i ny Langtidsplan for forskning og høyere utdanning 2023–2027.

Kunst, kultur og medier

Kultur- og likestillingsdepartementets viktigste innsats overfor kultur- og medieforskningen kanaliseres gjennom Norges forskningsråd. Forskningsrådet lyser ut midler til forskningsprosjekter gjennom porteføljen Velferd, kultur og samfunn. Forskningen belyser temaer knyttet til digitalisering, til samfunnsrolle og offentlighet, økonomiske endringstrekk og politikkutvikling i sektorene. Det forskes også på kunst og samisk identitetspolitikk. Faglig tyngdepunkt er i samfunnsvitenskap og humaniora. Porteføljen omfatter fag som medievitenskap og journalistikk, bibliotekvitenskap, sosiologi, statsvitenskap, økonomi, rettsvitenskap, kulturvitenskap, kulturhistorie, filmvitenskap, musikkvitenskap, og det er mye tverrfaglig samarbeid.

Også underliggende virksomheter som Norsk kulturråd og Kulturtanken bidrar på ulike måter til forskning og kunnskapsutvikling på departementets områder gjennom sitt FoU-arbeid. Dette innbefatter ny kunnskap om kunstfeltenes utvikling og kunstens rolle i samfunnet, og barn og unges møter med kunst og kultur.

Tilskudd til SSB sikrer statistikk på departementets områder og ligger til grunn for en rekke analyser og forskningsarbeider utført av vitenskapelige miljøer.

Medietilsynet innhenter og formidler kunnskap om den økonomiske og markedsmessige situasjonen for norske medier. Videre rapporterer tilsynet jevnlig om status for kritisk medieforståelse i befolkningen, befolkningens tillit til mediene og utviklingen i mediemangfoldet. Medietilsynet har de seneste årene styrket arbeidet med innsikt, analyse og kommunikasjon innenfor tilsynets arbeidsområder.

Deler av kultursektoren er også en forskende sektor. Kultur- og likestillingsdepartementet har ansvar for arkiv-, bibliotek- og museumsfeltet og gir for eksempel driftsstøtte til 61 museer i det

nasjonale museumsnettverket. Kunnskapsarbeidet i disse institusjonene, samt i Nasjonalbiblioteket og Arkivverket bidrar til ny viten om den kulturen som disse institusjonene ivaretar.

Kultur- og likestillingsdepartementet

t i l r å r :

I Prop. 1 S (2022–2023) om statsbudsjettet for år 2023 føres opp de forslag til vedtak som er nevnt i et framlagt forslag.

Forslag

Under Kultur- og likestillingsdepartementet føres det i Prop. 1 S (2022–2023) statsbudsjettet for budsjettåret 2023 opp følgende forslag til vedtak:

Kapitlene 300–353, 3300–3339 og 5568

I

Utgifter:

Kap.	Post	Kroner	Kroner
Administrasjon			
300	Kultur- og likestillingsdepartementet		
	01 Driftsutgifter	184 961 000	
	21 Spesielle driftsutgifter	1 180 000	
	78 Tilskudd til priser og konkurranser m.m.	10 380 000	
	79 Til disposisjon	12 200 000	208 721 000
	Sum Administrasjon		208 721 000
Frivillighetsformål			
315	Frivillighetsformål		
	21 Forskning, utredning og spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	10 230 000	
	60 Tilskudd til frivilligsentraler	221 280 000	
	61 Midlertidig tilskuddsordning for frivillige organisasjoner som følge av ekstraordinære strømpriser	770 000 000	
	70 Merverdiavgiftskompensasjon til frivillige organisasjoner	2 025 000 000	
	73 Tilskudd til studieforbund m.m.	171 165 000	
	75 Herreløs arv til frivillige organisasjoner	7 415 000	
	78 Frivillighetstiltak	21 350 000	
	82 Merverdiavgiftskompensasjon ved bygging av idrettsanlegg	300 000 000	
	86 Idrettstiltak	35 080 000	3 561 520 000
	Sum Frivillighetsformål		3 561 520 000

Kap.	Post	Kroner	Kroner
Kulturformål			
320	Norsk kulturråd		
	01 Driftsutgifter	199 202 000	
	51 Fond for lyd og bilde	49 080 000	
	55 Norsk kulturfond	926 910 000	
	71 Statsstipend	6 600 000	
	72 Kunstnerstipend m.m., <i>kan overføres</i>	266 620 000	
	73 Garantiinntekter og langvarige stipend, <i>overslagsbevilgning</i>	167 330 000	
	74 Tilskudd til organisasjoner og kompetansesentre m.m.	353 405 000	
	75 Tilskudd til litteraturhus, kunstscener og kompanier m.m.	283 915 000	2 253 062 000
322	Bygg og offentlige rom		
	01 Driftsutgifter	29 491 000	
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	41 140 000	
	50 Kunst i offentlige rom	11 750 000	
	70 Nasjonale kulturbygg, <i>kan overføres</i>	435 600 000	517 981 000
323	Musikk og scenekunst		
	01 Driftsutgifter	100 556 000	
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	66 046 000	
	22 Forsvarets musikk	52 745 000	
	60 Landsdelsmusikerordningen i Nord-Norge	23 830 000	
	70 Musikk- og scenekunstinstitusjoner	2 666 195 000	2 909 372 000
325	Allmenne kulturformål		
	01 Driftsutgifter	76 079 000	
	21 Forskning, utredning og spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	28 389 000	
	52 Norges forskningsråd	15 205 000	
	71 Kultur som næring	45 940 000	
	72 Kultursamarbeid i nordområdene	13 130 000	
	73 Bodø – Europeisk kulturhovedstad 2024	33 000 000	
	75 EUs program for kultur og audiovisuell sektor m.m., <i>kan overføres</i>	97 900 000	
	78 Barne- og ungdomstiltak	60 045 000	

Kap.	Post	Kroner	Kroner
	82	Nobels Fredssenter	35 330 000
	86	Talentutvikling	55 235 000
326		Språk- og bibliotekformål	460 253 000
	01	Driftsutgifter	771 155 000
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	17 188 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	55 838 000
	73	Språktiltak	35 365 000
	74	Det Norske Samlaget	22 065 000
	75	Tilskudd til ordboksarbeid	13 790 000
	80	Bibliotek- og litteraturtiltak	96 290 000
327		Nidaros domkirkes restaureringsarbeider mv.	1 011 691 000
	01	Driftsutgifter	78 053 000
	21	Spesielle driftsutgifter	4 410 000
	70	Utenlandske krigsgraver i Norge	4 095 000
	71	Tilskudd til regionale pilegrimssentre	8 630 000
328		Museer m.m.	95 188 000
	70	Det nasjonale museumsnettverket	2 283 040 000
	78	Andre museums- og kulturverntiltak	83 375 000
329		Arkivformål	2 366 415 000
	01	Driftsutgifter	414 658 000
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	4 971 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	63 610 000
	78	Arkivtiltak	9 610 000
		Sum Kulturformål	492 849 000
			10 106 811 000
		Medieformål m.m.	
334		Film- og dataspillformål	
	01	Driftsutgifter	126 449 000
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	6 998 000
	50	Filmfondet	625 550 000
	72	Insentivordningen for film- og serieproduksjoner, <i>kan overføres</i>	39 500 000
	73	Regionale filmvirksomheter, <i>kan overføres</i>	114 620 000

Kap.	Post	Kroner	Kroner
	75 Internasjonale film- og medieavtaler, <i>kan overføres</i>	20 060 000	
	78 Film- og dataspilltiltak	30 725 000	963 902 000
335	Medieformål		
	01 Driftsutgifter	59 277 000	
	21 Spesielle driftsutgifter	2 956 000	
	70 Kompensasjon til kommersiell allmennkringkasting	135 000 000	
	71 Mediestøtte	461 985 000	
	73 Medietiltak	22 530 000	
	74 Tilskudd til lokale lyd- og bildemedier, <i>kan overføres</i>	22 240 000	
	79 Norsk rikskringkasting AS – NRK	6 819 970 000	7 523 958 000
337	Kompensasjons- og vederlags- ordninger		
	70 Kompensasjon for kopiering til privat bruk	54 600 000	
	71 Vederlagsordninger mv., <i>kan overføres</i>	260 430 000	315 030 000
339	Pengespill, lotterier og stiftelser		
	01 Driftsutgifter	96 333 000	
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	6 282 000	102 615 000
	Sum Medieformål m.m.		8 905 505 000
	Likestilling		
350	Sekretariatet for Diskriminerings- nemnda		
	01 Driftsutgifter	26 496 000	26 496 000
351	Likestilling		
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres,</i> <i>kan nyttes under post 70</i>	20 659 000	
	70 Tilskudd til likestilling	54 165 000	
	72 Kjønn- og seksualitetsmangfold	37 750 000	
	73 Likestillingssentre	22 060 000	134 634 000
352	Nedsatt funksjonsevne		
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres,</i> <i>kan nyttes under post 71</i>	20 682 000	
	70 Funksjonshemmedes organisasjoner	253 820 000	

Kap.	Post	Kroner	Kroner	
	71	Universell utforming og økt tilgjengelighet, <i>kan nyttes under post 21</i>	32 095 000	
	72	Funksjonshemmedes levekår og livskvalitet	26 040 000	332 637 000
353		Likestillings- og diskrimineringsombudet		
	50	Basisbevilgning	50 195 000	50 195 000
		Sum Likestilling		543 962 000
		Sum departementets utgifter		23 326 519 000

Inntekter:

Kap.	Post	Kroner	Kroner	
Administrasjon				
3300		Kultur- og likestillingsdepartementet		
	01	Ymse inntekter	96 000	96 000
		Sum Administrasjon		96 000
Kulturformål				
3320		Norsk kulturråd		
	01	Ymse inntekter	4 676 000	4 676 000
3322		Bygg og offentlige rom		
	01	Ymse inntekter	149 000	
	02	Inntekter ved oppdrag	34 342 000	34 491 000
3323		Musikk og scenekunst		
	01	Ymse inntekter	372 000	
	02	Billett- og salgsinntekter m.m.	31 040 000	31 412 000
3325		Allmenne kulturformål		
	01	Ymse inntekter	2 341 000	2 341 000
3326		Språk- og bibliotekformål		
	01	Ymse inntekter	22 675 000	
	02	Inntekter ved oppdrag	17 564 000	40 239 000
3327		Nidaros domkirkes restaureringsarbeider mv.		
	01	Ymse inntekter	33 130 000	
	02	Inntekter ved oppdrag	4 426 000	37 556 000

Kap.	Post	Kroner	Kroner
3329	Arkivformål		
	01 Ymse inntekter	2 341 000	
	02 Inntekter ved oppdrag	5 505 000	7 846 000
	Sum Kulturformål		158 561 000
	Medieformål m.m.		
3334	Film- og dataspillformål		
	01 Ymse inntekter	6 439 000	
	02 Inntekter ved oppdrag	7 412 000	13 851 000
3335	Medieformål		
	02 Inntekter ved oppdrag	3 120 000	3 120 000
3339	Inntekter fra spill, lotterier og stiftelser		
	02 Gebyr – lotterier	8 695 000	
	04 Gebyr – stiftelser	180 000	
	07 Inntekter ved oppdrag	7 539 000	16 414 000
	Sum Medieformål m.m.		33 385 000
	Skatter og avgifter		
5568	Sektoravgifter under Kultur- og likestillingsdepartementet		
	71 Årsavgift – stiftelser	27 775 000	
	73 Refusjon – Norsk Rikstoto og Norsk Tipping AS	46 845 000	
	75 Kino- og videogramavgift	32 000 000	106 620 000
	Sum Skatter og avgifter		106 620 000
	Sum departementets inntekter		298 662 000

Fullmakter til å overskride gitte bevilgninger

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Kultur- og likestillingsdepartementet i 2023 kan:

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekt under
kap. 300 post 01	kap. 3300 post 01
kap. 320 post 01	kap. 3320 postene 01 og 03
kap. 322 post 01	kap. 3322 post 01
kap. 322 post 21	kap. 3322 post 02
kap. 323 post 01	kap. 3323 post 01
kap. 323 post 21	kap. 3323 post 02
kap. 325 post 01	kap. 3325 post 01
kap. 326 post 01	kap. 3326 post 01
kap. 326 post 21	kap. 3326 post 02
kap. 327 post 01	kap. 3327 post 01
kap. 327 post 21	kap. 3327 post 02
kap. 329 post 01	kap. 3329 post 01
kap. 329 post 21	kap. 3329 post 02
kap. 334 post 01	kap. 3334 post 01
kap. 334 post 21	kap. 3334 post 02
kap. 335 post 21	kap. 3335 post 02
kap. 339 post 01	kap. 3339 postene 02 og 04
kap. 339 post 01	kap. 5568 post 71
kap. 339 post 21	kap. 3339 post 07

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse, skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633, post 01 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

Fullmakter til å pådra staten forpliktelser utover gitte bevilgninger

III

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Kultur- og likestillingsdepartementet i 2023 kan gi tilsagn om tilskudd utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
322		Bygg og offentlige rom	
	50	Kunst i offentlige rom	5,8 mill. kroner
	70	Nasjonale kulturbygg	416,7 mill. kroner
334		Film- og dataspillformål	
	72	Insentivordningen for film- og serieproduksjoner	100,0 mill. kroner

Andre fullmakter

IV

Fastsetting av fordelingsnøkler for visse tilskudd

Stortinget samtykker i at:

1. det ordinære offentlige driftstilskuddet til musikk- og scenekunstinstitusjoner på kap. 323 Musikk og scenekunst, post 70 Musikk- og scenekunstinstitusjoner, skal fordeles mellom de offentlige tilskuddspartene med 70 pst. på staten og 30 pst. på regionen.
2. fordelingsnøkkelene ikke gjelder tilskuddet til Dansens Hus, Den Nationale Scene, Den Norske Opera & Ballett, Det Norske Teatret, Musikksekskapet Harmonien, Nationalteatret og Oslo-Filharmonien.

V

Fastsetting av gebyrer og avgifter m.m.

Stortinget samtykker i at for 2023 skal avgiften per videogram for omsetning i næring være 3,50 kroner.

VI

Fastsetting av langsiktige rammer for mediestøtten

1. Den direkte mediestøtten, jf. kap. 335 Medieformål, post 71 Mediestøtte, skal for årene 2024–2026 justeres hvert år i takt med pris- og lønnsvekst.
2. NRKs økonomiske ramme, jf. kap. 335 Medieformål, post 79 Norsk rikskringkasting AS – NRK, skal for årene 2024–2026 justeres hvert år i takt med pris- og lønnsvekst.

Andre vedtak

VII

Oppheving av anmodningsvedtak

1. Vedtak nr. 402, 1. mars 2022 oppheves.
2. Vedtak nr. 66, 10. november 2020 oppheves.

Vedlegg 1**Gjeldende romertallsvedtak fra tidligere år**

Nedenfor følger en oppstilling av romertallsvedtak for Kultur- og likestillingsdepartementet som gjelder uten tidsavgrensing eller utover ett budsjettår.

Romertallsvedtak VII i Prop. 1 S (2019–2020) for Kulturdepartementet:

«Stortinget samtykker i at det gis adgang i henhold til statsansattelovens regler å benytte åremål for kuratorer som forestår utvikling og gjennomføring av kunstproduksjoner i KORO. For disse gis det mulighet for åremål i en periode på fire år for konsulentene og inntil seks år for leder, med mulighet til én gangs fornyelse.»

Romertallsvedtak IV i Prop. 1 S (2020–2021) for Kulturdepartementet:

«Stortinget samtykker i at Kulturdepartementet kan inngå avtale om at staten over årene

2022–2024 forplikter seg til å bidra med en tredjedel av de samlede utgiftene til planlegging og gjennomføring av prosjektet Bodø – europeisk kulturhovedstad 2024. Statens samlede bidrag skal ikke overstige 100 mill. kroner (i 2020-kroner).»

Romertallsvedtak VI i Prop. 1 S (2021–2022) for Kulturdepartementet:

«Stortinget samtykker i at Kulturdepartementet gis adgang til i henhold til statsansattelovens regler å benytte åremål for filmkonsulenter og ledere som forvalter tilskudd til utvikling og filmproduksjon i Norsk filminstitutt. For disse gis det mulighet for åremål i en periode på fire år for konsulenter og inntil seks år for ledere, med mulighet til én gangs fornyelse.»

Vedlegg 2

Fordeling av enkeltstående tilskudd

Kap. 300, post 78 Tilskudd til priser og konkurranser m.m.

	(i 1 000 kr)	
Tiltak	Tilskudd 2022	Forslag 2023
Arne Bendiksens talentpris	100	100
Arne Nordheims komponistpris ¹	350	
Den internasjonale Ibsenprisen	5 905	6 080
Den Norske Forfatterforening – yringsfrihetspris	225	225
Dronning Sonjas Internasjonale Musikkonkurranse/Prinsesse Astrids musikkpris	3 475	3 575
Ingrid Espelid Hovig stipend		100
Kultur- og likestillingsdepartementets nynorskpris for journalister	300	300

¹ Prisen deles ut hvert andre år, og skal ikke deles ut i 2023.

Kap. 315, post 78 Frivillighetstiltak

	(i 1 000 kr)	
Tiltak	Tilskudd 2022	Forslag 2023
Frivillighet Norge	8 975	9 240
Frivillighet Norge – Frivillighetens år 2022 ¹	8 000	1 500
Norges Sjakkforbund – Sjakk og samfunn	1 000	
Norsk musikkråd	5 445	5 610
Oslo kommune – Groruddalssatsingen	5 000	5 000
Prospera Stiftelsen	1 500	

¹ Bevilgningsforslaget for 2023 gjelder tilskudd til slutføring og evaluering.

Kap. 315, post 86 Idrettstiltak

(i 1 000 kr)		
Tiltak	Tilskudd 2022	Forslag 2023
Arctic Race of Norway ¹		15 000
Ekstreme Voss – Ekstremsportveko	3 000	3 000
Kristen Idrettskontakt	1 300	
Lillehammer Olympiapark – bob- og akebane	3 110	3 200
Vikersund Hoppsenter	3 765	3 880
Bergen Triathlon Events – World Cup Triathlon	2 500	
SAHR Production – X Games	15 000	

¹ Tilskudd på 15 mill. kroner i 2022 ble bevilget på kap. 325, post 71.

Kap. 320, post 74 Organisasjoner og kompetansesentre m.m.

(i 1 000 kr)		
Tiltak	Tilskudd 2022	Forslag 2023
Applaus Scenekunst	2 145	2 210
Arkivforbundet	1 095	1 125
Balansekunst	2 600	5 675
Bergen Dansesenter	1 480	1 525
BRAK	1 750	1 800
Bærum kulturhus – Dans Sørøst-Norge	4 385	4 515
Dans i Trøndelag	1 485	1 530
Danse- og teatersentrum	6 550	6 745
Danseinformasjonen	5 835	6 005
Dansekunst i Østfold	610	630
DansINN	205	210
DansiT – Dansekunst i Trondheim og Midt-Norge	4 115	4 235
Davvi – Senter for scenekunst	5 200	5 355
Dissimilis Norge	5 800	5 970
Dramatikkens hus	17 990	18 520
European Norge	920	945
Fargespill	1 075	3 105
Finsk-norsk kulturinstitutt	165	170
Fjelldansen	610	630
Folkemusikk nord	815	840
FolkOrg – organisasjon for folkemusikk og folkedans	6 235	7 420

Tiltak	(i 1 000 kr)	
	Tilskudd 2022	Forslag 2023
Foreningen Norden	6 380	6 570
Fransk-norsk kultursamarbeid	690	710
Interkultur og Aktiv fritid	2 345	2 415
Kirkemusikksenter Nord	910	935
Klassisk	1 220	1 255
Kulturalliansen	1 580	1 625
Kunstsentrene i Norge	7 185	7 395
Landslaget for lokalhistorie	940	970
Leveld Kunstnartun	450	465
Midtnorsk jazzsenter	2 250	2 315
Midtnorsk senter for folkemusikk og folkedans	555	570
Music Norway	30 325	31 325
MØST – Musikknettverk Østlandet	2 120	2 185
NORA – Nasjonal og regional arena for dans i Vestfold og Telemark	1 490	1 535
Nordisk kunstnersenter Dale	4 220	4 345
Norges Husflidlag	15 010	15 455
Norges kulturvernforbund	1 930	1 985
Norges museumsforbund	2 060	2 120
NORLA	23 155	23 840
Norsk arkivråd	540	555
Norsk Folkeminnelag	110	115
Norsk folkemusikklag	115	120
Norsk Forfattersentrum	17 275	17 785
Norsk ICOM	340	350
Norsk jazzforum	13 300	13 690
Norsk kritikerlag	410	420
Norsk kulturforum	1 000	1 030
Norsk publikumsutvikling		1 000
Norsk senter for folkemusikk og folkedans	14 850	15 290
Norsk Skuespillersenter	2 180	2 245
Norsk tidsskriftforening	810	835
Norske Kulturarrangører	4 830	4 970
Norske kunstforeninger	5 205	5 360
Norske kunsthåndverkere	5 620	5 785

Tiltak	(i 1 000 kr)	
	Tilskudd 2022	Forslag 2023
Norsk-finsk kulturfond	390	400
Norsk-islandsk kultursamarbeid	1 795	1 850
Norwegian Crafts	4 685	4 825
Office for Contemporary Art (OCA)	20 915	21 530
Ole Bull Akademiet	6 415	6 605
Oslo Arkitekturtriennale	1 000	1 030
PRODA profesjonell dansetrening	2 885	2 970
R.E.D. (Residency Eina Danz)	610	630
RAS – Regional Arena for Samtidsdans	2 565	2 640
Rom for Dans		2 290
RYK – Rytmask kompetansenettverk i Nord	1 490	1 535
Samspill International Music Network	825	850
Scenekunst Sør	1 175	1 210
Skuespiller- og danseralliansen	28 630	29 475
Slekt og Data	210	215
Sound of Happiness	550	565
STAR	650	670
SØRF – Sørnorsk Kompetansesenter for musikk	1 070	1 100
Sørnorsk jazzsenter	2 060	2 120
TEMPO	1 105	1 140
Transcultural Arts Production (TrAP)	4 285	4 410
Vestnorsk jazzsenter	3 510	3 615
VISP – Produksjonsenhet for visuell kunst	830	855
Voksenåsen – kulturvirksomhet	845	870
Østafjelske Kompetansesenter for musikk – ØKS	910	935
Østnorsk jazzsenter	2 280	2 345

Kap. 320, post 75 Tilskudd til litteraturhus, kunstscener og kompanier m.m.

Tiltak	(i 1 000 kr)	
	Tilskudd 2022	Forslag 2023
Bergen Kunsthall	10 430	10 745
BIT Teatergarasjen	9 980	10 280
Black Box Teater	7 725	11 960
Bomuldsfabriken Kunsthall	5 240	5 400
Designtreff BeyondRisør	295	305
Det Norske Kammerorkester ¹	10 955	10 880
Det Norske Solistkor ¹	11 515	11 555
Edvard Grieg Kor	7 980	8 220
Figurteatret i Nordland	7 460	7 685
Forbundet Frie Fotografer	940	970
Fotogalleriet	2 405	2 480
Galleri Format	2 185	2 250
Grenland Friteater / Porsgrunn Internasjonale Teaterfestival	6 855	7 060
Jo Strømgren Kompani	3 060	3 155
Kraft Bergen	1 280	1 320
Kristiansand kunsthall	2 425	2 500
Kulturfestivalen Peer Gynt		4 300
Kunsthall 3,14	1 295	1 335
Kunsthall Oslo	2 535	2 610
Kunsthall Stavanger	2 555	2 630
Kunsthall Trondheim	2 535	2 610
Kunstnerforbundet	2 105	2 170
Kunsternes Hus	11 485	11 825
Landsforeningen Norske malere	2 435	2 510
Litteraturhuset i Bergen	2 615	2 695
Litteraturhuset i Fredrikstad	1 460	1 505
Litteraturhuset i Oslo	5 160	5 315
Litteraturhuset i Skien	450	465
Litteraturhuset i Trondheim	1 870	1 930
Melahuset	10 495	10 815
Nasjonal Jazzscene	11 060	11 400
Nordic Black Theatre ¹	7 995	7 630
Norske Billedhoggerforening	2 775	2 860

(i 1 000 kr)		
Tiltak	Tilskudd 2022	Forslag 2023
Norske grafikere	1 850	1 905
Norske tekstilkunstnere	2 005	2 065
Oslo kunstforening	1 690	1 740
Protestfestivalen, Kristiansand	335	345
Riksscene for nasjonal og internasjonal folkemusikk, joik og folkedans	21 090	21 730
ROM for kunst og arkitektur	1 895	1 955
Rosendal Teater	11 230	11 565
Samovarteatret	2 400	2 475
Scene Finnmark	2 910	3 000
Statens Kunstutstilling, Norske Billedkunstnere	5 390	5 555
Stella Polaris	1 125	1 160
Studium Actoris ¹	755	585
Teater Manu	18 375	18 920
Tegnerforbundet	2 685	2 765
Tromsø kunstforening	1 705	1 760
Trondheimsolistene	5 430	5 595
Unge Kunstneres Samfund	4 450	4 585
Unge Viken Teater	7 795	8 030
Verdensteatret	3 060	3 155
Vestfossen Kunstlaboratorium	4 115	4 240
Østfold Internasjonale Teater ¹	9 915	9 415

¹ Prosjektstøtte til mangfolds- og inkluderings tiltak som var innarbeidet i driftstilskuddet i 2022, forutsettes videreført med finansiering fra spillemidlene til kulturformål i 2023, jf. postomtale og del III, kap. 5 Fordeling av spilleoverskuddet.

Kap. 323, post 70 Musikk- og scenekunstinstitusjoner

(i 1 000 kr)		
Tiltak	Tilskudd 2022	Forslag 2023
Arktisk Filharmoni	68 495	70 515
Bergen Nasjonale Opera	22 685	23 355
Brageteatret – Regionteater for Buskerud	16 330	16 810
Carte Blanche	30 425	31 325
Dansens Hus ¹	55 140	55 365
Den Nationale Scene	144 145	148 400
Den Norske Opera og Ballett	685 300	705 500
Det Norske Blåseensemble anno 1734	27 570	28 385

Tiltak	(i 1 000 kr)	
	Tilskudd 2022	Forslag 2023
Det Norske Teatret ¹	196 360	199 950
Det Vestnorske Teatret	17 565	18 085
Haugesund Teater	13 855	14 265
Hålogaland Teater ¹	56 140	57 295
Kilden Teater og Konserthus for Sørlandet ¹	132 315	135 820
Musikkselskapet Harmonien ²	149 350	155 860
Nationalteatret	238 790	245 830
Nordland Teater ¹ og ³	33 365	33 950
Opera Nordfjord ¹	5 450	5 410
Opera Rogaland	2 885	2 970
Opera Trøndelag	5 035	5 185
Opera Østfold	6 525	6 715
Operaen i Kristiansund	17 930	18 460
OscarsborgOperaen	4 870	5 015
Oslo-Filharmonien	181 285	186 630
Ringsakeroperaen	4 740	5 480
Rogaland Teater	67 290	69 275
Stavanger Symfoniorkester ¹	92 615	95 045
Teater Ibsen – Telemark og Vestfold Regionteater	29 430	30 300
Teater Innlandet ¹ og ⁴	35 065	34 600
Teater Vestland	22 940	23 615
Teatret Vårt – Regionteatret i Møre og Romsdal ⁵	36 730	37 815
Trondheim Symfoniorkester & Opera	96 250	99 090
Trøndelag Teater ¹	79 930	81 790
Turnéteatret i Trøndelag	17 570	18 090

¹ Prosjektstøtte til mangfolds- og inkluderings tiltak som var innarbeidet i driftstilskuddet i 2022, forutsettes videreført med finansiering fra spillemidlene til kulturformål i 2023, jf. postomtale og del III, kap. 5 Fordeling av spilleoverskuddet.

² I bevilgningsforslaget til Musikkselskapet Harmonien inngår et særskilt tilskudd som skal dekke renter og avdrag for den statlige andelen av rehabiliteringsprosjekt ved Grieghallen. Dette tilskuddet utgjør i 2023 kr 4 000 000.

³ I bevilgningsforslaget til Nordland Teater inngår et særskilt husleietilskudd som i 2023 utgjør kr 2 766 000.

⁴ I bevilgningsforslaget til Teater Innlandet inngår et særskilt husleietilskudd som i 2023 utgjør kr 6 644 000.

⁵ I bevilgningsforslaget til Teatret Vårt inngår et særskilt husleietilskudd som i 2023 utgjør kr 2 982 000. I tillegg er det også innarbeidet et særskilt husleietilskudd til Molde Internasjonale Jazzfestival som i 2023 utgjør kr 1 133 000.

Kap. 325, post 78 Barne- og ungdomstiltak

(i 1 000 kr)		
Tiltak	Tilskudd 2022	Forslag 2023
Assitej Norge – teaterkunst for barn og unge	2 235	2 300
Festspillene i Nord-Norge – Ny Ung Kunst	510	525
Fyllingsdalen Teater	520	535
Nidarosdomens guttekor	420	430
Noregs Ungdomslag	1 970	2 030
Norsk Ungdomssymfoniorkester	400	410
Norges Ungdomskor	415	430
Norsk scenekunstbruk	17 570	18 090
Trondheim International Chamber Music Competition	830	855
UKM Norge	13 115	13 500
Ungdomssymfonikerne	3 540	3 645
Valdres sommersymfoni	2 225	2 290

Kap. 326, post 73 Språktiltak

(i 1 000 kr)		
Tiltak	Tilskudd 2022	Forslag 2023
Det Norske Akademi for Språk og Litteratur	135	140
Kainun institutti – Kvensk institutt	7 660	7 885
Landssamanslutninga av nynorskkommunar	2 910	2 995
Noregs Mållag	6 190	6 375
Norges Døveforbund	2 705	2 785
Nynorsk avissenter	3 310	3 410
Nynorsk pressekontor	9 300	7 075
Riksmålsforbundet	1 725	1 775
Ruijan Kaiku – kvensk avis	1 320	1 360

Kap. 326, post 75 Tilskudd til ordboksarbeid

(i 1 000 kr)		
Tiltak	Tilskudd 2022	Forslag 2023
Standard Norge – standarder på norsk	2 000	2 060
Det Norske Akademis ordbok	2 100	2 160
Universitetet i Bergen – Norsk Ordbok/ ordboksarbeid	4 120	4 240
Universitetet i Bergen – Bokmålsordboka og Nynorskordboka	6 150	5 330

Kap. 326, post 80 Bibliotek- og litteraturtiltak

Tiltak	(i 1 000 kr)	
	Tilskudd 2022	Forslag 2023
Bok og bibliotek	1 700	1 750
Døves Media	7 385	7 605
Døves Tidsskrift	480	495
Finsk bibliotekjeneste	435	450
Foreningen !les	4 900	6 045
Kristent Arbeid Blant Blinde og svaksynte	3 775	3 755
Landsforbundet for kombinert syns- og hørselshemmede/døvblinde	320	330
Leser søker bok	7 240	8 455
Norsk barnebokinstitut	15 530	17 580
Norsk Bibliotekforening	535	715
Norges blindedeforbund – punktskriftrykkeriet	5 350	5 510
Store norske leksikon	5 815	5 985
Tegn.tv	1 520	1 565
Tiltak for døvblinde	5 050	5 200

Kap. 328, post 70 Det nasjonale museumsnettverket

Tiltak	(i 1 000 kr)	
	Tilskudd 2022	Forslag 2023
Anno museum	69 655	71 710
Aust-Agder museum og arkiv	24 080	24 790
Baroniet Rosendal	2 100	2 160
Blaafarveværket	11 005	11 330
Buskerudmuseet	24 135	24 845
Bymuseet i Bergen	19 705	20 285
Dalane Folkemuseum	4 010	4 130
Drammens Museum for kunst og kulturhistorie	8 620	8 875
Galleri F 15	13 610	14 010
Gudbrandsdalsmusea	5 085	5 235
Hardanger og Voss museum	12 495	12 865
Haugalandmuseet	7 195	7 405
Helgeland Museum	19 315	19 885
Henie Onstad Kunstsenter ¹	14 390	14 315
Jærmuseet	21 425	22 055

Tiltak	(i 1 000 kr)	
	Tilskudd 2022	Forslag 2023
KODE Kunstmuseer og komponisthjem	56 645	43 315
Kraftmuseet	7 430	7 650
Lillehammer museum	78 010	80 310
MiA – Museene i Akershus	31 125	32 045
Midt-Troms Museum	4 940	5 085
Mjøsmuseet	10 320	10 625
Musea i Sogn og Fjordane	41 310	42 530
Museene for kystkultur og gjenreisning i Finnmark	6 310	6 495
Museene i Sør-Trøndelag	136 595	140 625
Museet Midt	13 995	14 410
Museum Nord	24 280	24 995
Museum Stavanger	24 830	25 560
Museum Vest	19 965	20 555
Museumssenteret i Hordaland	12 985	13 370
Nasjonalmuseet	631 370	863 700
Nordlandsmuseet	19 280	19 850
Nordmøre museum	9 620	9 905
Nordnorsk Kunstmuseum	32 930	33 900
Nord-Troms Museum ¹	4 805	4 645
Norsk Bergverksmuseum	17 900	18 430
Norsk Folkemuseum	182 345	187 725
Norsk Industrierbeidermuseum	20 875	21 490
Norsk Luftfartsmuseum	14 740	15 175
Norsk Teknisk Museum	34 785	35 810
Nynorsk kultursentrum	23 425	24 115
Næs Jernverksmuseum	2 705	2 785
Oslo Museum ¹	15 360	14 815
Perspektivet Museum	3 920	4 035
Preus museum	14 875	17 315
Randsfjordmuseet	8 760	9 020
Romsdalsmuseet	9 915	10 205
Ryfylkemuseet	6 595	6 790
Stiklestad Nasjonale Kultursenter ¹	31 395	28 060
Sunnhordland Museum	4 465	4 595

(i 1 000 kr)		
Tiltak	Tilskudd 2022	Forslag 2023
Svalbard Museum	2 035	2 095
Sørlandets Kunstmuseum	12 745	13 120
Sør-Troms Museum	12 270	12 630
Telemark Museum	16 465	16 950
Valdresmusea	12 315	12 680
Varanger museum	15 075	15 520
Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum	4 015	4 135
Vest-Agder-museet	32 680	33 645
Vestfoldmuseene	40 675	41 875
Vest-Telemark Museum	7 590	7 815
Viti	25 100	25 840
Østfoldmuseene	31 960	32 905

¹ Prosjektstøtte til mangfolds- og inkluderings tiltak som var innarbeidet i driftstilskuddet i 2022, forutsettes videreført med finansiering fra spillemidlene til kulturformål i 2023, jf. postomtale og del III, kap. 5 Fordeling av spilleoverskuddet.

Kap. 328, post 78 Andre museums- og kulturverntiltak

(i 1 000 kr)		
Tiltak	Tilskudd 2022	Forslag 2023
Astrup Fearnley Museet	1 150	
Det Internasjonale Barnekunstmuseet	4 820	4 960
Fullriggeren Sørlandet	13 085	13 470
Ishavsmuseet Aarvak	1 020	1 050
Jødisk Museum i Oslo	7 515	7 735
Jødisk museum Trondheim	2 555	2 630
Kistefos-museet	1 150	
Norsk Skogfinsk Museum	3 260	3 355
Sametinget – Samiske gjenstander ved tyske museer	2 040	2 100
Skibladner	2 805	2 890
Skoleskipet Christian Radich	11 375	11 710
Statsraad Lehmkuhl	16 930	17 430

Kap. 329, post 78 Arkivtiltak

(i 1 000 kr)		
Tiltak	Tilskudd 2022	Forslag 2023
Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek	8 070	8 310
Stiftelsen ASTA	1 265	1 300

Kap. 334, post 78 Film- og dataspilltiltak

(i 1 000 kr)		
Tiltak	Tilskudd 2022	Forslag 2023
Bygdekinoen	15 180	10 630
Noneda – Norsk nettverk for dataspillbedrifter	200	205
Internasjonalt Samisk Filminstitutt (ISFI)	16 800	16 800
Den Nasjonale Filmkommisjonen	3 000	3 090
Tvibit Filmveksthus ¹	2 680	

¹ Tilskudd i 2023 forutsettes tildelt fra spillemidlene til kulturformål.

Kap. 335, post 73 Medietiltak

(i 1 000 kr)		
Tiltak	Tilskudd 2022	Forslag 2023
Institutt for undersøkende journalistikk	2 000	2 060
Kristelig Pressekontor	440	450
Landslaget for lokalaviser	670	690
Institutt for journalistikk – etterutdanning i mediebransjen	5 590	5 755
Universitetet i Bergen – medienorges statistikkdatabase	2 415	
Nordiske Mediedager	470	485

Kap. 351, post 70 Tilskudd til likestilling

(i 1 000 kr)		
Tiltak	Tilskudd 2022	Forslag 2023
Agder fylkeskommune – prosjektet Likestilt arbeidsliv	1 000	1 030
CORE – Senter for likestillingsforskning	4 600	4 735
FOKUS – Forum for kvinner og utviklingsspørsmål	250	260
Kilden informasjonssenter for kjønnsforskning	700	720
NHO – prosjektet Jenter og teknologi	3 500	3 600
Norske Kvinners Sanitetsforening	700	720
Norges Handikapforbund – Stopp Hatprat-kampanjen	1 100	1 130

Vedlegg 3**Omtale av ledernes ansettelsesvilkår
i heleide statlige foretak**

Den Norske Opera & Ballett AS – administrerende direktør Geir Bergkastet

Årslønn ¹	Kr 1 695 025
Lønn i oppsigelsestiden / etterlønn	Ved oppsigelse fra arbeidsgiver gjelder seks måneders oppsigelsestid og rett til etterlønn i seks måneder etter utløpet av oppsigelsestiden. Lønn eller vederlag fra annen arbeids- eller oppdragsgiver opptjent i perioden etterlønnen utbetales, kommer til fradrag i etterlønnen krone for krone.
Pensjon	Administrerende direktør omfattes av den til enhver tid gjeldende pensjonsordning i DNO&B.

Nationaltheatret AS – teatersjef Kristian Seltun

Årslønn ¹	Kr 1 408 664
Lønn i oppsigelsestiden	Daglig leder er ansatt på åremål og har en avtale om ventelønn på 3 måneder for hvert år han arbeider som teatersjef, maks 12 mnd. Ventelønnen avkortes mot annen inntekt og opphører helt dersom teatersjefen går inn i arbeidsforhold eller engasjement som enkeltvis eller samlet gir en høyere lønn enn ventelønnen.
Pensjon	Daglig leder er omfattet av Nationaltheatrets ordinære pensjonsordning.

Norsk Tipping AS – administrerende direktør Åsne Havnelid

Årslønn ¹	Kr 2 879 000
Lønn i oppsigelsestiden	Ved ufrivillig fratreden er det avtalt etterlønn på inntil 6 månedslønner dersom annet ikke avtales særskilt. Ved frivillig avgang vil det ikke utbetales sluttvederlag eller etterlønn. Styret og Havnelid har inngått en intensjonsavtale om at Havnelid skal fortsette som administrerende direktør gjennom inneværende strategiperiode, og skal kunne fortsette i en rådgiverstilling i inntil ett år etter fylte 61 år dersom hun selv ønsker det. Administrerende direktør valgte i januar 2022 å utøve denne avtalen, men vil stå i stillingen som administrerende direktør til ny direktør er på plass.
Pensjon	Det er ikke inngått særskilte avtaler om pensjon med administrerende direktør utover de generelle betingelser som gjelder for alle ansatte.

NRK AS – kringkastingssjef Thor Gjermund Eriksen

Årslønn ¹	Kr 3 331 852
Lønn i oppsigelsestiden	Ved fratredelse ved åremålsperiodens slutt er det avtalt tre måneder med etterlønn. Ved fratredelse før åremålsperiodens slutt er det avtalt lønn i oppsigelsestiden på seks måneder, samt tre måneder etterlønn.
Pensjon	Kringkastingssjefen omfattes av NRKs kollektive pensjonsforsikringsordninger. Det er innbetalt 135 893 kroner i pensjonspremie til selskapets kollektive pensjonsordning i 2021. I tillegg har Eriksen en pensjonsavtale der det årlig avsettes et beløp som tilsvarer 25 pst. av lønn over 12G.

¹ Fast lønn iht. regnskap for 2021.

Bestilling av publikasjoner

Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon

www.publikasjoner.dep.no

Telefon: 22 24 00 00

Publikasjonene er også tilgjengelige på

www.regjeringen.no

Trykk: 07 Media AS – 10/2022

